

شہزادی
میرزا علی مجتہدین اثر لری

توپدایان، دہور شیرین و آہیقلایان
دوکتور محمد تقی زہتابی

ایکینچی جلد

شېستىرلى

مىرزا على معجزىن اثرلىرى

توپلايان، دۇورلشدىرن و آچىقلايان:
دوكتور محمد تقى زهتابى

ايكىنجى جىلد

شېستىر ۸-۱۳۶۶

كىتابىن آدى: شېستىرلى مىرزە ەلى معجزىن اثرلىرى
دۇردونجو - بئىشىنچى - آلتىنچى بۇلوم
توپلايان، دۇورلشدىرن و آچىقلايان: دوكتور محمدتقى زهتابى
صحىفەلرىن سايى: ۶۱۳
چاپ دۇنەسى: اىلك
چاپ اىلى: ۱۳۸۹
اۇلچو: وزىرى

دۇردونجو بۆلۈم

۱۳۰۰-۱۳۰۵

دۇردونجو بۇلومون ايچىندە كىلىرى:

۵	قلم
۱۱	پرىشانام
۱۳	گل باشىم اوسته
۱۹	شېستىردە
۲۰	هر زادى آنلار ملك نىساء
۲۲	اعتبارىم وارا!
۲۵	جمهورىيىتە
۲۷	شاھ فرنگستاندا
۲۸	وار يا بوخ
۲۹	ملمع
۳۳	اى دوستان
۳۸	آلالە
۴۱	گئدر
۴۲	چىچىك
۴۵	كئنه واردىر؟
۴۸	يات گۇرك!
۵۰	ممدعلى
۵۲	مثنوى
۵۵	خلاص اولدوق
۵۶	اولسون گرک
۵۹	شوخلوق
۶۰	اولار، اولماز؟
۶۲	مسجىدە
۶۶	سئور (سنى)

۷۰		آماندىر ائتمە ظهور اى آغا
۷۲		باچى
۷۳		قىز
۷۴		اۆلدور قوتار ايلاهى
۷۶		مرغزار
۷۹		سوبايليق
۸۱		اسراف
۸۷		ايلاهى به حق برنج و كرە
۸۸		حارامزادا!
۸۹		دينمە!
۹۲		وار
۱۰۱		محبت اولماسا دنيا دا اتحاد اولماز
۱۰۴		گىركى
۱۰۷		يا اصحاب
۱۰۸		شەھرىلى قىز
۱۱۰		انسان اوغلو
۱۱۲		فيكر ائتمە فردانى
۱۱۵		اىستانبولا مکتوب
۱۱۹		گلە
۱۲۰		باغرىقان ملت
۱۲۳		قوھونون شىكايىتى
۱۲۵		بوشلا گئدە
۱۲۸		ملاّ عليہ
۱۳۲		قتل و غارت ائيلەمەلى
۱۳۳		ھلە سن رھنماسان
۱۳۵		بو كىمدىر؟
۱۳۸		انشاللاھ
۱۴۰		... يشىر
۱۴۱		سېنەمى جەل داغلادى
۱۴۳		اوزون دريا
۱۴۵		فوت ائتمە فرصتى ساقى!
۱۴۷		كورسو احوالاتى
۱۵۰		دردلى دنيا

۱۵۱	 نېروان شىخلىرى
۱۵۲	 ھىم مىسلىك اولما نادانىلىن سىن
۱۵۳	 قاچ!
۱۵۴	 گۇرورم؟
۱۵۸	 مەدەلى
۱۵۹	 سويۇق قىش
۱۶۰	 مىنى
۱۶۲	 توى
۱۶۶	 بوندان سورا
۱۶۸	 خرافاتىلە از دولدورا!
۱۷۰	 انقلاب اولاجاق!
۱۷۲	 اتىدىن!
۱۷۶	 مىن اولمىرم، ياشارام!
۱۷۸	 تىرقى!
۱۸۱	 آ- ولى!
۱۸۳	 مدد يا ولى!
۱۸۴	 اى اوغول ائىلەمە ھالالى ھىرام!
۲۰۶	 «اى اوغول ائىلەمە ھالالى ھىرام» منظومەسى و اونون توپلانمىسى بارەدە بىر نىچە لازىملى قىتىد:
۲۱۰	 معجزىدن بىر مەكتوب
۲۱۶	 معجزىدن بىر مەكتوب

قلم

نويسنده سرگذشت- جهان^۱ قلمدير قلم، بارک الله قلم
 سفير- کيیر^۲ انوشيروان^۳ قلمدير قلم، بارک الله قلم
 قلم حکمفرمادير هر عصرده عزيز ائيلهين يوسيفی میصرده^۵
 قلم اهلين آیلشیدیرر قصرده^۴ قلمدير قلم، بارک الله قلم
 اودور رستمی راکیب^۶ رخش^۸ ائدن اودور هئیکل نادری نقش ائدن^۹
 شاه عباسه نام- نکو^{۱۰} بخش ائدن^{۱۱} قلمدير قلم، بارک الله قلم
 او دیو-سفیدین^{۱۲} قولون باغلایان سیاوش^{۱۳} عزاسیندا قان آغلایان
 او اسفندیارین گۆزون داغلایان^{۱۴} قلمدير قلم، بارک الله قلم x

۱ - دنيانين سرگذشين يازان.

۲ - باش ائلچى

۳ - ساسانى شاهى خسرو انوشيروان

۴ - سارايدا

۵ - يعقوب پيغمبرين اوغلو يوسوفدوركى، مصرده فرعون طرفيندن زيندان اولموشدو.

۶ - شاهنامه نين و فارس خلقينين افسانوى قهرمانى

۷ - مينديرن

۸ - رستمين مشهور آتينين آدى ايدى.

۹ - چكن، رسم ائدن

۱۰ - مشهور صفوى شاهى عباسا ياخشى آد وثرن

۱۱ - باغيشلايان، وثرن.

۱۲ - شاهنامه نين افسانوى بير صورتى.

۱۳ - كيكاووسون اوغلو كى، افراسيابين ياتينا گتتميش و اونون قيزيني آلميش و سونرا اونون اليه اؤلدورولموشدور (افسانه ده)

۱۴ - شاهنامه نين بير قهرمانى كى، رستم اوخلا اونون گۆزوندن وورموشدور.

- یازار گونده مین لرجه فرمان - سخت
 سپهدار^۲ و سردار و سالار - بخت^۳
 قلم یازدی چون قتل فرمانینی
 ائدن خلغ^۴ هم تورک سلطانینی
- قلمدن سوال ائيله سن، ممدعلی^۵
 سبب کیمدی؟ سؤیلر به صوت جلی^۶
 نچون تختدن دوشدو اولدو دلی؟
 قلمدیر قلم، بارک الله قلم
- گهی آغلادار بدخبرلر^۷ - گؤزو
 سارالدان جمالی، قیزاردان اوزو
 گهی گولدورر مژده - تر^۸ گؤزو
 قلمدیر قلم، بارک الله قلم ×
- اؤندمز دیک عالمده سیئر و سفر
 نگارنده نقشه بحر و بر^۹
 قلم اولماسایدی بیزه راهبر^{۱۰}
 قلمدیر قلم، بارک الله قلم
- یازیدیر قلم اهلی مینلر کیتاب
 خداوند ابواب^{۱۱} و رب^{۱۲} - نصاب^{۱۳}
 هزاران تواریخ^{۱۴} و جبر و حساب
 قلمدیر قلم، بارک الله قلم ×

^۱ - تاج و تخت صاحبی

^۲ - اوردو باشچیسی

^۳ - خوشبخت، بختی سالار بختی کیمی.

^۴ - روس تزاری، روس شاهی، بلشویکلر سون روس تزارینی تختدن سالیب اورالدا زندان ائتدیلر و نهایت اورادا اولدوردولر.

^۵ - سالان، شاهلیقدان سالان

^۶ - محمدعلی شاه

^۷ - اوچا سسله

^۸ - پیش خبرلر

^۹ - تازا و سئوینجلی خبر

^{۱۰} - باشچی، یول گؤسترن

^{۱۱} - دنیز و قورو

^{۱۲} - مینلرجه تاریخلر

^{۱۳} - قدیم تدریس و سیله لریندن

^{۱۴} - تاتاری، آلام.

^{۱۵} - قدیم تدریس و سیله لریندن

- او، آياتى ثبت ائىلەيىب دفتەر^۱ او، رونق وئريب شرع- پيغمبرە^۲
 بيزى شيعە- خاص ائدن^۳ حيدرە قلمدير قلم، بارک الله قلم ×
- او کاتيپ کى، اينجىلى^۴ ضبط ائىلەيىب^۵ نصارانى^۶ عيسايا ربط ائىلەيىب^۷
 او ميرزاكى، توراتى^۸ ثبت ائىلەيىب^۹ قلمدير قلم، بارک الله قلم ×
- زبور^{۱۰} سليمانا^{۱۱} تسليم ائدن اونا ناطق الطيرى^{۱۲} تعليم ائدن^{۱۳}
 قوانين- دنيانى تنظيم ائدن^{۱۴} قلمدير قلم، بارک الله قلم ×
- قلم آنلار هر سىرى، هر مطلبى قلم اختراع ائىلەيىب مذهبى^{۱۵}
 بيخان خيبرى^{۱۶}، اولدورن مرحبى^{۱۷} قلمدير قلم، بارک الله قلم ×
- او آنلار سنین فيکريوى بى قصور^{۱۸} اگر ائتمه يه سۆز ديليندن ظهور

۱ - منظور قرآن آيەلرينى قئيدە آلان

۲ - پيغمبرين شريعتينى / منظور اسلام دينى دير.

۳ - حضرت علينين لقبلىرىندىن

۴ - مىسحى لرین دينى كىتابى

۵ - يازيب، قئيد ائديب.

۶ - مىسحى لرى

۷ - باغلایان، مربوط ائدن

۸ - يهوديلرين دينى كىتابى.

۹ - قئيدە آليپ، يازيب

۱۰ - داوود پيغمبرين دينى كىتابى

۱۱ - مشهور يهودى شاهى و پيغمبرى

۱۲ - قوشلارین ديلينى، گویا سليمان پيغمبر بوتون حثیواتلارین ديلین بيلر مېش.

۱۳ - لۇيرەدن

۱۴ - دوزلەن، ترتيب وئرن

۱۵ - يعنى دين و مذهبى يارادان قلمدير

۱۶ - يهوديلرين قالاسى ايدى كى، حضرت على لورانى آلدی.

۱۷ - خيبر دۇيوشونده حضرت على مرحب پهلوانى اولدورموشدور.

۱۸ - نقصانسيز، تام شكلده

- کاغیذ اوستونه نقش ائدن بی قصور^۱ قلمدیر قلم، بارک الله قلم x
- اگر اولماسایدی جهاندا مداد کیم ائیلردی خیامی^۲، سعدینی یاد^۳
سخنندان شیرین زبان^۴ بلاد^۵ قلمدیر قلم، بارک الله قلم
- اگر اولماسایدی جهاندا قلم دئیلمزدی دنیاا نام عجم^۶
علمدار - فردوسی - مؤحترم^۷ قلمدیر قلم، بارک الله قلم
- اؤلوب شیخ محمود - جنت مکان^۸ قالب گولشن راز^۹ اوندان نیشان
اونو شهره شهر ائدن^{۱۰}، دوستان قلمدیر قلم، بارک الله قلم
- اجل باغلاب صابرین^{۱۱} گؤزلرین قویوب یالقیز اوغلانلارین، قیزلارین
دیری ساخلایان هوپ هوپون سؤزلرین^{۱۲} قلمدیر قلم، بارک الله قلم
- دندیم چون: هانی حافیظ، ای دهر شوم^{۱۳}؟ نولوب شمس^{۱۴}، عطار^{۱۵}، ملای روم^{۱۶}؟
دئدی: نئیلیسن؟ ایندی بحر العلوم^{۱۷} قلمدیر قلم، بارک الله قلم

۱ - نقصانسیز، کامل شکلده.

۲ - مشهور شاعیر عمر خیام

۳ - مشهور مصلح الدین سعدی

۴ - شیرین دیلی سؤز بیلن

۵ - اؤلکه لر

۶ - ایرانلی

۷ - حؤرمتملی فردوسی نین بایراق گؤرتورنی.

۸ - یثری بهشت اولموش

۹ - شیخ محمودون مشهور منظومه سی نین آدی.

۱۰ - اونو هر یاندا شهرتلندیرن

۱۱ - مشهور میرزا علی اکبر صابر

۱۲ - صابرین کتابی نین آدی

۱۳ - ای اوغور سوز دنیا

۱۴ - شمس تبریزی

۱۵ - مشهور فارس شاعیری شیخ عطار.

۱۶ - مشهور شاعیر فیلسوف جلال الدین رومی

۱۷ - علملرین دنیزی.

گۇموب^۱ خسرو^۲ ھاتىفى^۳ گوركن^۴ بېچىب لىلى يە^۵، صائىيە^۶ ھم كفن
 بو شاعىرلرىن نامىن احيا ائدن^۷ قلمدىر قلم، بارك الله قلم

جھان قالدى ياران نە خاقانى يە^۸ نە ابن يمينە^۹، نە قانى يە^{۱۰}
 اوكى دال چئويزمز بو ديوانه يە قلمدىر قلم، بارك الله قلم

گنديب دھردن^{۱۱} عرفى^{۱۲} و انورى^{۱۳} وئريب جان ھماو جامى^{۱۴} و جوهرى^{۱۵}
 بو گون اونلارلار واريث- اكبرى^{۱۶} قلمدىر قلم، بارك الله قلم

جھاندا اگر اولمايادى مداد سناينى^{۱۷} آيا كيم ائيلردى ياد
 باباطاھيرە^{۱۸} ياور خوش نہاد^{۱۹} قلمدىر قلم، بارك الله قلم

اسير ائىلە ييب ايرجى^{۲۰} روزگار نظامىنى^{۲۱}، خاجونو^{۲۲} ھم بى قرار

-
- ۱ - قويلايىب، باسديريپ
 - ۲ - مشهور شاعير امير خسرو دهلوى
 - ۳ - مشهور شاعير ھاتف اصفھانى
 - ۴ - قبير قازان
 - ۵ - مشهور مشروطەدن قاباقتى تېرىزلى شاعير
 - ۶ - مشهور شاعير صائب تېرىزى
 - ۷ - ديريلىدن
 - ۸ - فارسجا يازان بىر شاعير اولموشدور
 - ۹ - قديم فارس شاعيرلريندن
 - ۱۰ - مشهور قاجار دۋورو شاعيرى
 - ۱۱ - دنيا دان
 - ۱۲ - فارس شاعيرلريندن
 - ۱۳ - مشهور فارس شاعيرى انورى ابپوردى دىر
 - ۱۴ - مشهور شاعير عبدالرحمن جامى دىر
 - ۱۵ - بىر فارس شاعيرى
 - ۱۶ - بۈيۈك وارثى، ارث آپارانى
 - ۱۷ - مشهور فارس شاعيرى
 - ۱۸ - مشهور رباعى شاعيرى
 - ۱۹ - گۈزل اوركلى دوست
 - ۲۰ - معجزين چاغداشى شاعير ايرج ميرزا
 - ۲۱ - مشهور قديم آذربايجان شاعيرى نظامى گنجوى
 - ۲۲ - شاعير خواجوى كرمانى دىر

اوکیم اولمز هرگز^۱، یاشار بی شمار قلمدیر قلم، بارک الله قلم

قلم ائيله دی خوار^۲ چون زیرکی؛ چکیب داره مانینی، هم مزدکی
فقط باعث - عزت - رودکی^۳ قلمدیر قلم، بارک الله قلم

او قاضی کی، عشقینی^۴ اغفال ائدیپ^۵ او بدبخته قانلی کفن گئدیریب
او ملا کی، گه راست و گه کج گئدیپ^۶ قلمدیر قلم، بارک الله قلم

دئدییم آغلایا آغلایا: ای قلم! هانی سبزواری^۷؟ هانی مؤحتشم^۸؟
دئدی: معجز الساعه^۹ حی الامم^{۱۰} قلمدیر قلم، بارک الله قلم^{۱۱}

۱ - ابتدا، هیچ وقت

۲ - ذلیل

۳ - مشهور قدیم فارس شاعیری رودکی سمرقندی دیر

۴ - معجزین چاغداشی میرزاده عشقی کی، رضا شاه طرفیندن تئورر اولوندو

۵ - آلدادیپ

۶ - گاه دوز ایش گؤروب، گاه آیری، منظور اودورکی، قلم بعضا غلط ایش گؤرر، نئجه کی، عشقینین اولومونده اولموشدور.

۷ - قدیم فارس شاعیر و فیلسوفو

۸ - نوحه یازان فارس شاعیری

۹ - ایندی، بو ساعت

۱۰ - ملت لرین دیریسی، ملت لری دیری ساخلایان

۱۱ - سونوندا (X) علامتی اولان بندلر «بهرامی» (شیراحمدی) نسخه سیندن دیر.

پرىشانام

پىالە وئىر مەنە ساقى كى چوخ پرىشانام
 سويوق آمانىمى آلمىش، چو برگ لىزانام^۱
 نە قاتىلم، نە دَغلباز، اۇيلە باخما مەنە
 اسير ظلم و قضا^۲، بىر زاواللى انسانام
 سمورە^۳ كورك وئىرىپ تولكويە، ايتە، قۇردا
 مَقَدَرَات — خداوندە مات و حئيرانام
 غنى يئىير چىلاوى، مەن هوروت-هوروت باخىرام،
 ۴

.....
 ”كوفور دانىشما“! دئىرلر، اگر دئىم: يا ربى^۵
 لباس پشم^۶ گئىيب گربە^۷، بىندە عريانام^۸
 ياواش دئىندە ائشيتمىر، قايمىم دئىم: يارب!
 اوھوى! اوھوى! مەنە باخ، لات و لوت مئيدانام
 گۇروب فقيرى اگر تەن برھنە^۹، رحم ائتمز،
 نئجە دئىير گۇرەسن مەن رحىم و رحمانام!
 دئىرلە يوخدو قولاغى گۇزو، گۇرر، ائشىدر
 اينانمىشام بو سۇزە، مەن قىربە نادانام

^۱ - تېترەك سۇيود كىمى

^۲ - قضا و قدرىن، حادثەلەرنىن ظلمونون اسىرى

^۳ - رەنگى قارايا چالان قىرمىزى، اۈزو تولكودن كىچىك يوشاق درىلى حئيوان كى، درىسىندىن اۈترو اۈولايىپ اوندىن پالتار
 استارى - جوراب، الجك و ... قايرارلار.

^۴ - ”بهرامى (شیراحمدی) نسخه‌سینه بو مصراع یوخايدى.

^۵ - آى آلاھىم

^۶ - يون پالتار

^۷ - پىشېك

^۸ - چىيلاغام، لوتەم

^۹ - بىدىنى چىيلاق

به خاطر نه^۱ آیر باش نؤکر آقایا؟
 به خاطر چه^۲ دئیر بنده: بنده فرمانم^۳
 خطابدیر و جوابیندا بیل و آگاه اول،
 بلی دئسم سنه من بعد^۴ نامسلمانام^۵
 نه ملحد، نه نصارا، نه خارجی مذهب
 اؤزوم مقدس، آدیم معجز، اهل - ایرانام^۶ x x

۱ - نه یه گؤره، نه یه خاطر؟

۲ - نه یین خاطرینه؟

۳ - بنده فرمانم / فرمانا قولام / فارس ترکیبی، وزنه گؤره اضافه سی دوشموشدور.

۴ - بوندان سونرا

۵ - غیر مسلمانام، مسلمان دئییلیم.

۶ - ایرانلی یام

x x - شعر ۱۳۳۴ - نجو ایل ایلک چاپیندان اختصارلار باسیلمیشدیر، اونون کامیلینی بهرامی (شیر احمدی) نسخه سیندن تاپیب کؤچوردوک.

گل باشىم اوسته

سالىدى آياقدان عاشىقى اى يار، فرقتىن^۱
 گل بىر عيادته اگر اولسا فراغتتىن
 جانىم گليب دوداغا، چكىر انتظارىوى
 مايلدى چوخ زيارتىنه ماه طلعتىن^۲
 جان اوسته عاشىق ايله ظرافت روا دئيىل
 گل باشىم اوسته، كئچدى زامانى ظرافتىن
 امرين ندير بو باره ده، حكم ائيله اى وطن
 اولسون فدا قدم لريوه جانى ملتىن
 عاشىق، يالان دانىشما مكرر^۳ دئديم سنه
 اولما سبب تنزلونه قدر و قيمتىن^۴
 وئرمزله اختياريله بىر جرعه سو منه
 ياخشى بلدسن حالينا سن بو جماعتتىن
 اون مين تومن قومارده سركار غيب ائدير
 بىر ذره ترله مز توپوغو كم سعادتتىن
 سوفره دوشر، قوناقليق ائدر قارنى توخ لارا
 اما ياتار سنىن گنجه لـر آج كولفتىن.
 جام و پياله، مطروب و ميزمار^۵، چنگ^۶، عود^۷
 حاضير لانيير بو بزمده هر زادى جنتتىن^۸

^۱ - آيرىلغىن^۲ - آي اوزون^۳ - دۈنه - دۈنه^۴ - حۇرمىتىن آزالماسىنا^۵ - موسيقى آلاتلىرى^۶ - موسيقى آلاتلىرى^۷ - موسيقى آلاتلىرى^۸ - بېھشتىن

نقره ظروف ایچینده^۱ بهشتی طعام لار^۲
 بی هوش ائدیر داماغی^۳ اییی ناز و نعمتین
 یا رب خیال دیر بو، و یا اینکی خواب دیر^۴؟
 بئش یوز تومن ده خرجی اولار بیر ضیافتین^۵؟
 ای نازنین، هئچ بیلیسن بیرجه نیلیسن؟
 بو پول، خون بهاسی دیر اهل - زراعتین^۶
 قحط^۷ و غلادا^۸ اولدو تلف بیر کورور جان
 سؤیله گوروم قراری بودور آدمیتین؟
 مطرب، کمانچه ناله سی آغانی پرت ائدیر^۹
 قویمور ائشیتسین آه و فغانین رعیتین
 مضرابی قوی کنار، قبول ائيله عرضیمی
 آخر قدیم واریدی منیله رفاقتین
 ای بو گذشت صاحبی^{۱۰}، ای حاتم - عجم^{۱۱}،
 راه - وطنده^{۱۲} بس هانی بذل^{۱۳} و سخاوتین^{۱۴}
 چوخ زینت ائتمه قسریوه نقش و نیگاريله^{۱۵}،
 جان اوسته دیر وطن، بالا، سؤندور حراراتین

۱ - گوموش قابلار ایچینده

۲ - بهشت یئمک لری

۳ - بورونو

۴ - یوخودور

۵ - بیر قوناقلیقین.

۶ - اکینچیلرین.

۷ - قحطلیک، یئینتی شئیرلری نین اولما ماسی

۸ - باهالیق، قیمت لرین باهالیقی

۹ - منظور میرزا کاظم دیر

۱۰ - واز کئچمک، باغیشلاماق، بذل ائتمک، اؤز حقیندن کئچمک اییه سی

۱۱ - ای ایرانین حاتم طایی سی، باغیشلایانی، موفته پول و ثرنی

۱۲ - وطن یولوندا

۱۳ - باغیشلاما، عطا، کرم، بخشش

۱۴ - ال آچیق لیقین، بخشیشین، باغیشلاما غین

۱۵ - ناخیشلارلا

شىئادى ^۱ تلخكام ^۲ اجل ائىلەدى دونن
 منغىۋى ^۳ ئىدر ^۴ سىنىن دە ساباح عىش و عشرتىن
 مالىيە بوش، خزانە تەي ^۵، خىم ^۶ بى شمار ^۷
 مەلت گىرگ بوگون چكە فىكرىن ولايتىن
 زور و زر ايله ^۸ دوشمنى مغلوب ئىدر قوشون
 قوربانىوام، مضايقه ائتمە حمايتىن ^۹
 وئىر دولتيله ال - الە قارداش بوگون، بوگون
 ساخلا زامان - ديگرە بغض و عداوتىن ^{۱۰}
 اى تيرمە رختخواب ايچىنە قويلاان عىمى
 گىتسە وطن، وطنلە گىدر استراحتىن
 ال تاپسا كورد، قىش گونو عريان ئىدر سنى،
 واخجىلتا ^{۱۱}! گىتىر نظره بىر او حالتىن
 قويسا قدم بو سمتە سىمىتقوى نابكار ^{۱۲}،
 باشىن وورار جدايا ^{۱۳} آلا مال و دولتىن
 عومرون يىتىشىدى باشا، توفنگ آلمادىن الە،
 اى داد، الامان، اليندن جىهالتىن
 اوئىر نىمىسن زمانادا بىر اوخشاماق فقط
 يوخدور سواى بو، سىنىن اوژگە فضىلىتىن ^{۱۴}

^۱ - واخجىلتا بىن النهرىندە حاكم اولموش و تانرىنى تانىمايان بىر شىخىس

^۲ - آغزى آجى، منظور آرزوسونا چاتماغا مانع اولدو

^۳ - آجى ئىدر، كىرلىندىرەر، بوزار

^۴ - خزانە بوش

^۵ - دوشمن

^۶ - سايسىز، چوخ

^۷ - گوج و قىزىل ايله

^۸ - دىستكلەمگىنى اسىرگەمە

^۹ - دوشمنچىلىك، كىنە.

^{۱۰} - نە اوتاندىرىجى دىر، خجالت گىتىرىندىر. قوى بىز اوتاناق

^{۱۱} - پىش اىشلى اسماعىل آقا سىمىتقو

^{۱۲} - نىزەيە

^{۱۳} - اوستونلوگون، ھىرىن

سن دوشمن ایله جنگ ائده بیلمزسن ای عمی^۱
 دعوا گونو سیلاحی دی گۆز یاشی عورتین
 غفلت، چون ائتدی اورمو عمارت لرین خراب
 بیر گون ییخار سنین ده او غفلت، عمارتین
 سالماس و قاراباغ، قاراقیشلاق حکایه سین
 نقل ائله سم جناییوا، آرتار کسالتین
 بیر مال آپاردی ظن آئدیسن بیزدن اشقیا ؟
 ناموسونو آپاردیلا مین لرجه کوفلتین^۲
 ساقی جهت نه دیر منه مئی وئرمیسن بوگون ؟
 من نیسیه مال ایسته میرم، وئر، آل اجرتین^۳
 گر وار کسالتین، دور آتی چک طویلده دن،
 غرق-کسالت ائتدی منی هم کسالتین
 ائيله سفر تسوجا^۴ طرف، خواهیش ائیلیرم،
 بیرخوش خبرگتیر منه، باش اوسته خلعتین^۵
 سردار نامدارا سلام ائيله بنده دن
 اوپ آستان- پاکینی^۶ اول پاک طینتین^۷
 عرض ائيله، ای، رشید- وطن، اهل- ارونق^۸
 ویرد- زبان ائدیله دعای سلامتین

^۱ - دوشمن ایله دؤیوشه بیلمزسن

^۲ - و یا کلفت ائو آروادی، ائو قوللوقچوسو

^۳ - موزدون، امک حقیق

^۴ - تسوج گونئیده انزاب بؤلگه سی نین مرکزی دیر.

^۵ - باشیم اوسته، سؤز سوز کی سنه انعام وئره رم

^۶ - پاک آستاناسینی

^۷ - طبیعت، خاصیت، قورولوش، اخلاق.

^۸ - گونئی ماحالی نین شرق، مرکزی شبستر اولان حصه سی بؤلگه سی. اصیل تورک کلمه سی دیر.

مومكون دئيىل بيزه بوكى، ياد ائتمەيك سنى
 حاكيمدى چون كۆنولده تاماماً محبتين
 ملت ذليل و خواريدى، سن ائيله دين عزيز
 پروردگار^۱ گون - به گون آرتيرسين عزتین
 بير ناعلاج ناخوش ايدى^۲ مادر - وطن^۳
 عيسى کيمين او ناخوشا جان وئردى و صلتين^۴
 شاعير، علوّ - همتين^۵ آز قالدى وصف ائده
 اوندان هزار بار^۶ بۇيوک راقدير همتين
 سايه نده گرگ^۷ ميش ايله^۸ همدوش^۹ و همقاطار^{۱۰}
 مظلوما دوست، ظاليمه دوشمندى خلقي^{۱۱}
 يوخدور سۆزونده ذره خلاف و مبالغه^{۱۲}
 نوشيروان - عادلى^{۱۳} باسدى عدالتين^{۱۴}
 کئچدى بو سمتدن نئچه مين آتلى، بير احد^{۱۵} -
 رنجيده^{۱۶} اولمادى، نه بۇيوکدور رسالتين^{۱۷}

۱ - تاترى، آلايه

۲ - علاجسيز خسته ليک

۳ - وطن آناسى، آنا وطن

۴ - اونا قووشماغين، منظور رضا شاه دير

۵ - همتين يوكسکليگى

۶ - مين يول، مين دفعه

۷ - قورد، جاناوار

۸ - قويون

۹ - چيگين چيگينه، برابر

۱۰ - تاي، برابر

۱۱ - وارليغين، يارانيشين

۱۲ - شيشيرمه

۱۳ - عادل کيمي شهرتلميش ساسانى شاهى خسرو انوشيروان

۱۴ - اؤتدو، اوستون گلدى، کئچدى

۱۵ - بير فرد، تکجه بير نفر

۱۶ - اينجيمه دي / گۆرونور کى، رضاشاه سردار سپه و يا وزير جنگ اولان زامان، ايران اوردولارى گونثيدن کئچه رک کوردلره،

اسماعيل آغايا قارشى دؤيوشه گنتميش و کيمسه نى اينجيمه ميشلر.

۱۷ - بۇيوک و مقدس وظيفه

سر كرده ليك جنابىوا مخصوصدور فقط،
 حق ساخلاسين بلادان اۋزون، هم رعيتىن
 .آللاه ذوالجلال^۱ نظرلردن حفظ ائده
 بوخدور بو نظمده قوشونو هيچ دولتىن
 اى يگه تاز^۲ - عرصه^۳ - مئيدان - كارزار^۴
 جاي شير - جنگ كرده^۵، نشان وئر شجاعتىن
 مين داغ چكدى سینه ميزه دشمن، اى امير
 آل انتقام - ملتى^۶، قوربانى غيرتىن^۷
 دائم بو نقد جانى سنه ائيلرم نثار
 گۆرسم جيدادا باشىنى سردار - نصرتىن^۸
 معجز، بوگون كى هر كس اوچون بير وظيفه وار
 سن ده دوعاى - خئيريله^۹ ياد ائيله دولتىن^{۱۰}!

^۱ - عزت، شوكت و بۇيۇكلۇك صاحىبى آللاه، تانرى

^۲ - تايىسىز، برابر سىز ات مېنىن، ايگيت، قورخماز، يالنىز دشمنه جومان اتلى، تايىسىز اتلى.

^۳ - دۇيوش مئيدانى فضاى

^۴ - اى دۇيوشموش ارسلان

^۵ - ملتىن انتقامىنى آل

^۶ - غيرت يوه قوربان اولوم

^۷ - رضا شاهين سردار سپه و يا وزير جنگ اولدوغو زامان ياغى لردن بيرى

^۸ - خئير دوعا ايله

^۹ - شتر خئيرابى و ممدلى نسخه لر ينده ناقص ايدى، بيز اونو «بهرامى» (شير احمدى) نسخه سيندن كى، كامل ايدى، كۆچوردوك.

شېستردە

نە تار وار، نە كامانچا، نە دف شېستردە
 اماندیر ائیلەمە عۆمرون تلف شېستردە
 نە اوز گولر، نە كۆنول شاد اولار، نە گۆز روشن
 سۆنوب چیراغ سرور و شَعَف^۱ شېستردە
 بیرسی ساققالا ایراد ائدیر، بیرسی بیغا
 هزار^۲ درده اولارسان هدف شېستردە
 خدانکرده باشیندا اولا اگر کاکیل
 یولار آخوند اونو مثل - علف^۳ شېستردە
 جهنم اهلی کیمی کارین^۴ آه و زار اولاجاق
 بوغازیوا سالاجاق غم قَنَف^۵ شېستردە
 عمودی آل اله، قوی تاسکلاهی^۶ باشیوا چون -
 چکیب سپاه^۷ غم و غصّه صف شېستردە
 بئلیوه باغلا بَرک، هم یاتیرت دابان لاریوی
 کی ایستیسن اولاسان باشرف شېستردە
 اونون کی واردی الینده سیلاح - تکفیری^۸
 اولانماسان اونولا سن طرف شېستردە
 مبادا ائیلەیه سن اوست - باشیوی خوشبو
 کی بیردی عطریله بوی کَنَف^۹ شېستردە
 گرک قبول ائده سن معجزا، به خاطیر خلق^{۱۰} -
 آغا ذوغالا دئسه^{۱۱} گر صدف، شېستردە

۱ - سئوینج و شادلیق چیراغی

۲ - مین

۳ - اوت کیمی

۴ - ایشین

۵ - بیتگی دن هورولموش محکم ایپ

۶ - قدیم دؤیوشچولرین دمیر بۆرکو.

۷ - غم آوردوسو

۸ - کافیر آدلانديرماق سلاحي، ميرزا کاظمه اشاره دیر، معجز اونون طرفیندن تکفیر ائدیلیمیشدی.

۹ - چتنه کولو قوللاریندان دوزلن ایپ کی، خوشا گلمز ایی اولار

۱۰ - خلق خاطرینه

۱۱ - کۆموره.

هر زادى آنلار ملك نيساء

واعظ دئدى كى: سورة يوسفده^۱ وار خطا
 ائيلر بو قصه عورتى بى شرم^۲ و بى حيا^۳
 عشقين نه اولدوغون بيله گر بى خبر باجى
 ليلا^۴ كيمى اولار مرض عشقه مبتلا^۵
 تفسير احسن القصصى^۶ بيلمه سين گر ك
 اويرتمه يين بو قصه نى ياران، خانيم لارا
 معجز دوروب آياغا، اوزون توتدو منبره^۷
 قالديردى بارماغين، دئدى: غفو ائيله شيخنا^۸
 قورانى نازيل^۹ ائيله ميش آلايه عرب لره؟
 بو باره ده دئمك كى خطا ائيله ييب خدا!
 بو سوره نى ائدنده تلاوت^{۱۰} عرب قىزى
 بيلمز مگر نه ياپدى^{۱۱} زولياخى - مه لقا^{۱۲}؟

^۱ - قرآنين بير سوره سى

^۲ - اوتانماز

^۳ - حياسيز

^۴ - مشهور عرب محبت داستانين قيز قهرمانى

^۵ - عشق خسته ليگينه توتولار

^۶ - حكايله لرین ان گوزلى، منظور قرآنداكى «يوسف» سوره سيدير.

^۷ - گوروندوگو كيمى معجز بو سوزلىرى شېبسترين جمعه مسجدینده ميرزا كاظمدين ائشيتيميشدير.

^۸ - اى بيزيم شيخيميز

^۹ - قرانى گويدن گوندردى

^{۱۰} - قرانى آواز ايله اوخوماغا تلاوت دئيرلر

^{۱۱} - نه ائدى (آنا دولو سوزو)

^{۱۲} - آى لوزلو

سالماز خدا كلامى ^۱ اونائى ^۲ ضالالتە ^۳
 تەھذیب - خلق ^۴ اوچوندو او تارىخ - انبياء ^۵
 عشقین سونو بیلرکی ندامتدیر ^۶، افتضاح ^۷
 "وَاسْتَغْفِرِ لِذَنْبِكَ" تى ^۸ عورت آنالسا
 عشقین نه اولدوغون دئیيسن، آنلاماز بشر
 سَهِو ائتميسن بو بارهده، دور، عرض ائديم ساننا ^۹
 حد - بلوغا ^{۱۰} چون يئتیشه قیز، قیزین گۆزو
 بیر يوسف اختارار کی، اونا ائيله سين جفا ^{۱۱}
 تعلیم ائدر طبیعت او مه پارا ^{۱۲} قیزلارا
 اسرار عشقى ^{۱۳} بیر به بیر ای پیر - مقتدا ^{۱۴}
 لازیم دئیل کی یوسف الف - لامى اؤیرشه ^{۱۵}
 واختی گلنده، هر زادی آنلار مَلَك نيساء ^{۱۶}!

مورخه شهر رجب القربايه و الحوا سنه ۱۳۴۱ ق.

(۱۳۰۲ شمسی)

-
- ۱ - تانری، آلاھ سۆزو
 - ۲ - قادینلاری
 - ۳ - یولدان آزدیرا
 - ۴ - اخلاقی پاک و تمیز ائتمک.
 - ۵ - پیغمبرلرین تاریخی
 - ۶ - پشمانچیلیق
 - ۷ - رسواییق، بی ابروچولوق
 - ۸ - اؤز گناهیندان توبه ائت (قادینا خطاب) قرآنین «یوسف اعرض عن هذا و استغفری لذنبک انک کنت من الخاطئين» (یوسف سوره سی آیه ۲۸) آیه سینه ایشاره دیر.
 - ۹ - سنه، قافیه خاطیرینه بئله یازیلیمیشدیر. مخاطب میرزا کاظم دیر.
 - ۱۰ - اؤزونو تانیاندا
 - ۱۱ - ظلم، یامانلیق
 - ۱۲ - آی پارچاسی
 - ۱۳ - عشقین سرلرینی
 - ۱۴ - ای قوجا باشچی، رهبر
 - ۱۵ - منظور «یوسف» سوره سیدیر کی، "الر" ایله باشلانیر
 - ۱۶ - عادى بیر قادین ادى.

اعتباریم وار!

نه لیره^۱ وار، نه مانات^۲، نه پنجهزاریم وار^۳
 پیالا وئر منه ساقی، گر اعتباریم وار
 نه کتلییم، نه شهرلی، نه مالکم، نه غلام
 نه گرمگیم، نه خیاریم، نه زهرماریم وار
 نه کفشدوز، نه مزدور، نه پالاندوزام
 نه باشماغیم نه پالانیم، نه کردوواریم وار^۴
 نه بنگییم، نه پلاکش، نه شیره کش نه فیلان
 نه بابییم نه طبیعی، نه "چار" یاریم^۵ وار
 قناعتیله کتچینم به قدر امکان من
 برای اینکی^۶ نه تیلیم^۷، نه شیندیواریم^۸ . . . وار
 نه کوشکران^۹ و نه قئیدر^{۱۰}، نه زنجفیل آباد^{۱۱}
 نه نوکاها^{۱۲}، نه امیران^{۱۳}، نه قوشالاریم^{۱۴} وار
 حاجی ناهارا ائدیر میل کوفته و کوکو
 فقط منیم نه کاباییم، نه بال ناهاریم وار

^۱ - تورکیه پولو^۲ - روسیه پولو^۳ - گوموش بئش قیرانلیق^۴ - کردی بازسی دوزلمک وسیلهسی^۵ - ایلک دؤرد خلیفه و یا روس شاهیندان (چاریندان) سؤز گئدیر.^۶ - اونا گؤره کی^۷ - گونئیده بیر کند^۸ - گونئیده بیر کند^۹ - شبسترده چشمه آدلاری^{۱۰} - شبسترده چشمه آدلاری^{۱۱} - شبسترده چشمه آدلاری^{۱۲} - شبسترده چشمه آدلاری^{۱۳} - شبسترده چشمه آدلاری^{۱۴} - شبسترده چشمه آدلاری

ايچىندە كىسسىگى، داشى، فيلانى، بېھمانى
 قارا، قورو آجى، شور نان - كم عيارىم^۱ وار
 نه خۇسەم^۲ و نه زكاتم^۳، نه ياشىلام، نه سفىد^۴
 نه ذاكرم، نه سىم وار، نه شىوھ كارىم وار^۵
 نه كودكم^۶، نه معلم، نه دفترم، نه قلم
 نه امتحان گونو اطفال شرمسارىم وار
 نه ارشدم^۷، نه سىمىتقو^۸، نه مرتضى قلى خان^۹
 نه سنى ايله و نه شىعه ايله كارىم وار
 نه حاكم، نه مباشر، نه سىللىم، نه يامان^{۱۰}
 نه نوكرم، نه غلامام، نه ابدارىم^{۱۱}
 نه توكسوزم، نه اوشاقباز، نه بورقويام، نه حمام
 نه ھۇدھۇم^{۱۲}، نه قجله نه قاررا - قارىم وار
 نه رعيتم، نه شهنشە، نه مير خالصه جات^{۱۳}
 نه ملجأ^{۱۴}، نه پناھم، نه غمگسارىم وار^{۱۵}
 نه قولچوماق، نه عاجز، نه ده كى اربابام
 نه قورخارام، نه چكىللم، اوجا ديوارىم وار

۱ - كىفیتی آشاغى

۲ - دىنى وئىرگى، قازانچىن بئىشده بىرى

۳ - شرعى وئىرگى

۴ - نه آغ

۵ - خصوصى ايش اصولو

۶ - نه اوشاغام

۷ - رضاشاهىن اوللرىندە بىر سرکرده ايدى

۸ - غربى آذربايجاندا ياغى لىق ائله ين كورد اسماعىل سىمىتقو

۹ - سىمىتقو عليھىنه دۇيوشن اوردو باشچى لارىندىن

۱۰ - سۇيوش

۱۱ - سو ايشىنە باخان

۱۲ - قوش آدى، بوبىو

۱۳ - دولت يئرلىرى نىن مسئولو

۱۴ - سىغىناچاق، پناھگاہ

۱۵ - غمىمى چكن، فىكرىمدە اولان

اگر واریندی سنین خیلی نقره و ذهبین^۱
 منیم ده کتده طلبکار- بی شماریم وار^۲
 یاخین گه^۳ قورخما نه افسونگرم، نه افسونخان^۴
 نه عقریم، نه ایلانم، نه شاهماریم وار^۵
 نه دیلمقان^۶، نه لکستان^۷ منیمدی، نه اورمو^۸
 نه ماکی^۹، نه خوی^{۱۰}، نه چهریق^{۱۱} آدلی بیر دیاریم وار
 اگر واریندی سنین یار- ماه رخسارین^{۱۲}
 منیم ده بیر باشی داز، عقلی آز نیگاریم وار
 آچاندا آغزینی فی الفور بئش عدد سیللی
 فقط قاییرقاسینا اون تپیک قراریم وار
 ائشیکده خلقله چوخ یاخشی ائیلرم رفتار
 ولی گلنده ائوه خئیلی داررا-داریم وار
 سئوای شر خانیم گؤرمه ییبدی مندن خئیر
 سحاب قحط^{۱۳}- کیمی بیرجه خاررا- خاریم وار
 اونا من هر نه جفا ائیله سم داوام ائیلر
 طلاق وئرمه یه چون اله اختیاریم وار

^۱ - چوخ گوموش و قیزیلین

^۲ - ساییز طلبکاریم

^۳ - گل

^۴ - سحر ائله یین و سحر اوخویان

^۵ - ایلان نوعو

^۶ - آذربایجاندا شهر آدلاری (مصراع بئله اولمالیدیر، نه خوی، نه ماکی، نه چهریق دئیهن دیاریم وار)

^۷ - محال آدی

^۸ - آذربایجاندا شهر آدی

^۹ - آذربایجاندا شهر آدی

^{۱۰} - آذربایجاندا شهر آدی

^{۱۱} - آذربایجاندا قالا آدی

^{۱۲} - آی اوزون

^{۱۳} - قحطلیک بولودو.

جەمھۇرىيەت

ساقى يا بىر بادە وئىر ابناى جەمھۇرىيەت^۱
 تىشەندىر اهل - وطن صەبىاى جەمھۇرىيەت^۲
 ساكت اول، آهستە گل^۳، تند اسمە^۴ اى باد - صبا
 قورخورام توز آيلشە سىماى جەمھۇرىيەت^۵
 بىر پارا نادان كىشى باشسىز بدن اولماز دئىير،
 بس دئىمك واقف دئىيل معناى جەمھۇرىيەت
 قوردا وئردى گلەنى^۶ چون گلەسىز چوپانيميز
 اول جەتدن دوشموشوك سئوداى جەمھۇرىيەت
 قامتى قالدى خميدە^۷ بى نوا ايرانلى نين
 بسكى كرنوش ائىلەدى^۸ اعداى جەمھۇرىيەت^۹
 قبلە عالمىرە^{۱۰} يوز يول "بلى قوربان"، - دئدىك
 بىر زامان دا هن دئىك آقاى جەمھۇرىيەت
 ايسىتەسن قئىد - اسارتدن^{۱۱} خىلاص اولماق اكر
 قوى قدم موسا كىمى درىاى جەمھۇرىيەت

۱ - جەمھۇرىت اوغوللارى

۲ - جەمھۇرىت شىرابى

۳ - ياواش گل

۴ - سرعتلە اسمە

۵ - جەمھۇرىت اوزونە

۶ - سورونو

۷ - آيلىمىش

۸ - باش آيدى

۹ - جەمھۇرىت دوشمنلرىنە

۱۰ - شاھلارا

۱۱ - اسىرلىك زنجىرىندىن

ائندی احیا یئنگی دنیا^۱ مرده گانین^۲ بالتمام^۳
 سن ده یالوار ای اوغول عیسیای جمهوریتته^۴
 بیر قاریش یئر یوخدو لَمِیزرَع^۵ فرنگستاندا .
 ائيله بیر عطف- نظر صحرای جمهوریتته^۶
 محتکرلر آستانین^۷ بوس ائدن^۸ جُهالدير^۹
 سورتته اوز عاقیل گرک طغرای جمهوریتته^{۱۰}
 قدر زر^{۱۱} معجز شناسد^{۱۲}، قدر گوهر گوهری^{۱۳}
 اولماز هر کس مشتری کالای جمهوریتته^{۱۴}

۱ - تازا دنیا، منظور آمریکا

۲ - اولولورین

۳ - تاماميله

۴ - جمهوریت عیساسینا

۵ - اکیلمه میش

۶ - جمهوریت چؤلونه

۷ - لازیملی شئیلرین انبار ائدنلرینین آستاناسین

۸ - اوین

۹ - جاهلردیر

۱۰ - بورادا جمهوریت نشانینا

۱۱ - قیزیلین قدرین

۱۲ - معجز تانییار

۱۳ - جواهر قدرینی جواهرچی

۱۴ - جمهوریت ماطاهینا

شاھ فرنگستاندا

بوخدو جمھوریتین دنیادا قدر و قیمتى
 سرنگون اولسون گۇروم شاھین او قد و قامتى
 بسكى ملت اولدو لاغر^۱ نئی کیمی، غم- غصه دن
 روضه^۲ رضواندا^۳ پیغمبر دئیر: وا امتی^۴
 اهل خبره قویدولار قنطارا^۵، شاھی چکدیلر
 اللى باتمان استخوانی^۶ گلدی، یوز باتمان اتی
 تخت- مرواریده^۷ چون چیخدی، دئدی ساقی گتیر
 عورتی، اوغلانی، تارى، عودی، جام عشرتی^۸
 ملت آغلارکن او ساز و تاريله مشغول ایدی
 قارنى شیشمزدی او قدری گر اولایدی غیرتی
 قویدو شاپقا^۹ باشینا ائتدی فرنگه هئی سفر
 صحن- مهمانخانادا طغیانا گلدی شهوتی^{۱۰}
 بسكى هر گون، هر گنجه ائتدی زنا اول نابکار
 کؤهنه بادیمجان کیمی بی حالت اولدو
 چوخ دئیل یوز مین تومن بیر آروادا احسان ائدر
 ایلده خرج ائتمز مگر یوز مین تومن شاه عورتی؟
 (شعر ناقیص نظره گلیر)

۱- آریق

۲- بهشت باغیندا

۳- وای امتیم، وای خلیقم

۴- قاپان، تره زی

۵- سوموگو

۶- مروارید تختینه

۷- کئف پیاله سین

۸- دؤوره سی لبه لی بؤرک

۹- مهمانخانانین آراسیندا، مظفرالدین شاهین اوروپایا سفرلرینه اشاره دیر.

وار یا یوخ

ساقیا چیلله چیخیدیر، ارییب قار، یا یوخ؟
 هم منه سؤیله گوروم، شیشه ده مئی وار، یا یوخ؟
 بیلیم وار نفسی، یا کی اولوب—دور معجز
 شیشی قوی ساقی اودا، باس گورک آنلار، یا یوخ؟
 بئله بی حس دوشوب بو، دئیسه سن پولسوزدور
 بیر قدر زر^۱ تۆکه سن اوو جونا، قالخار یا یوخ؟
 ییخدیغی قصرلری، بیر ده تیکرمی ساقی؟
 تۆکدویو قان لارا ظالیم فلک آغلار، یا یوخ؟
 سنه قوربان اولوم ای دفتر—جمه—ورییت
 بو گوزل توخم بیزیم یترده جوجوقلار، یا یوخ؟
 آل قاجاری فلک سالسا آیاقدان، جانا
 گوره سن ملت—ایران گئنه یوخلار، یا یوخ؟
 دی گوروم شاه—عجم، احمد^۲ بی غصه و غم—
 مرض—سیله دوچار اولسا، آریقلار یا یوخ؟
 تار—شرعه توخونارمی^۳ عجب—بو مطلب
 هن دئیرمی بو ایشه بوینو یوغون لار، یا یوخ؟
 ای منجم منه سؤیله، گوره سن بای—رامدا
 منی بیر بوسه^۴ آیله خوشدل ائدر یار، یا یوخ؟
 ایستیرم کورکو ساتام، قورخورام آما، ای وقت
 باخ گورک گؤیده کی انباردا قار وار یا یوخ؟

/شعر ناقص نظره گلیر/

^۱ - قیزیل

^۲ - احمدشاه، قاجارلارین سون شاهی، دئمک شعر ۱۳۰۳-۱۲۸۸ شمسی ایللرینده یازیلیمیشدیر.

^۳ - شرع تنلینه

^۴ - اوپوش

ملّەت

به من تارتن^۱، حاجی گوید به زور نه رفتیم به مکه به حق^۲ - شکور^۳
 نه باغ و نه خانی^۴، نه دوکانی وار نه فابریک^۵، و کندی، دییرمانی وار
 فقط معجزون بیر قورو جانی وار ضعیف و نحیف است آن هم چو مور^۶
 منیم یوخدو پولوم ایا تارتن^۷ نه بیر دو هزاری^۸ نه ده بیر تومن
 اگر بر قلّه^۹ نهی پای-من^{۱۰} زنی چوب و شلاق تا نفخ صور^{۱۱}-
 به حق - غریب خراسان و توس^{۱۲} آلابیلمه سن بنده دن بیر قولوس^{۱۳}
 "ترسد دلیران ز آواز کوس^{۱۴}" چرا؟ بهر آنکه نیم پور-تور^{۱۵}

۱ - ۱۳۰۵-۱۳۰۳ - نجی ایللرده تبریزده، «ملانصرالدین» مجله‌سی‌نین تأثیرینده، محمد باقر نطاق طرفیندن «عنکبوت» آدلی، کاریکاتورلو، طنز-ساتیریک، یالنیز فارسجا روزنامه یاییلانمیشدیر. غزنین بیرینجی صحیفه‌سینده کی شعاری بئله‌ایدی:

عنکبوت ار لانه دارد، آدمی دارد وطن عنکبوت آسا توهم دور وطن تاری بتن

غزیت اجتماعی مسئله‌لری و دولت اداره‌لرینی تنقید ائدردی، بوناگۆره ده، رضا شاه تخته چیخاندا اونو تنقید ائتدیگی اوچون ۱۳۰۵-نجی شمس ایلینده باغلانمیشدیر.

محمد باقر نطاق اؤز مقاله‌لرینی مختلف مستعار و طنز ادلار و او جمله‌دن «تارتن» امضاسیله امضالاردی. معجزین بورادا منظورو همین ممد باقر نطاق دیر. بو گۆستریرکی، معجز محمدباقر نطاق لا مکتوبلاشمیشدیر.

۲ - عنکبوت زورلا منه حاجی دئییر، آلا-شکور حاقلی من مکه‌یه گئتمه‌میشم.

۳ - کاروانسارا، مسافیر دوشرگه‌سی

۴ - کارخانا

۵ - قاریشقا کیمی آریق و ضعیف‌دیر

۶ - منظور محمدباقر نطاق دیر

۷ - گوموش ایکی قیرانلیق

۸ - قدیم مکتبلرده تنبیه اوچون لوشاقلارین آياقلارینین باغلانديگی آلت

۹ - اگر منیم آياغيما بير قلّه‌ده قويسان

۱۰ - صور چالینانا قدر آغاچ و شاللاق وورسان دا

۱۱ - خوراسان و توس شهری غریبی حق اوچون، منظور شیعه‌لرین سگیزینجی امامی رضادیر.

۱۲ - عربلرده ان کیچیک پول واحدی، مین فلوس بیر دینار دیر.

۱۳ - ایگیتلر طبیل سسیندن قورخمازلار

۱۴ - نییه؟ اونا گۆره کی «تورون» اوغلو دئییلیم.

نه خوف ائیلیرم ^۱ گُردش میغدن ^۲	نه من قورخورام ساققال و بیغدن
بیّا- تو به میدان، مکن چوخ غرور ^۵	منیم ناطیقه‌م ^۳ تیزدیر تیغدن ^۴
بود مفلس اندر امان خدا ^۷	نگیرد شهبان مالیات از گدا ^۶
..... ^۸	
ساتاشیرسان آخوند- دین پروره ^{۱۰}	چکرسن بئش آلتی شکیل دفتره ^۹
بگو بر جماعت لیال و سحور ^{۱۲}	اگر حق سؤزون وار دو ^{۱۱} ، چیخ منبره
به صلوات شادت کنند اهل شرق ^{۱۴}	چو رفتی به بالای منبر چو برق ^{۱۳}
اگر گفته باشی ز حور و قصور ^{۱۶}	بگیرند دستت، ببوسند خلق ^{۱۵}
اگر سنده وار دین اسلاما مئیل	الا ای بـرازنده‌ی چاه وئیل ^{۱۷}
کی لازیمدی بو چوخ، به اهل قبور ^{۱۹}	قلم آل اله، یاز دوعای کِمیل ^{۱۸}

-
- ۱ - نه قورخارام
 ۲ - بولودون دولانماسیندان
 ۳ - دیلیم، دانیشیم
 ۴ - قیلینچدان
 ۵ - منیدانا گل و چوخ مغرور اولما، مصراع بئله‌ده قنید اولموشدور:
 بیّا تو به مئیلان- من گورر- گور
 ۶ - شاهلار دیلنچیدن وئرگی آمازلار
 ۷ - مفلس آلاهیین آمانیندا اولار
 ۸ - ال یازمادا بوراخیمیشدی
 ۹ - عنکبوت روزنامه‌سی نین کاریکاتورلارینا ایشاره‌دیر
 ۱۰ - دینی بئجرهن آخوندا
 ۱۱ - دور
 ۱۲ - گنجه‌لر و سحرلر خلقه دئی
 ۱۳ - ایلدیریم کیمی
 ۱۴ - شرقلی‌لر صلوات ایله سنی شاد ائدرلر
 ۱۵ - خلق الیوی توتوب اویر
 ۱۶ - اگر حوری‌لردن و بهشته‌کی سارای‌لاردان دئسن.
 ۱۷ - ای وئیل قویوسونا لاییق، وئیل وعده‌سی وئرلمیش جهنمه‌درین قویو
 ۱۸ - اوزون و مشهور بیر دوعادیر کی، حضرت علی‌یه منسوب‌دور
 ۱۹ - قبرستان اهلینه، اولولره

تو غيبت كنى صبح و عصر و ضحى^۱ تو صحبت كنى از تياتورها^۲
 دئيرسن گولون سيز ده نادير شاها^۳ ائدر خلق اورا چون عبور و مرور^۴
 دف و تار او دم آه و زار ائيله يير^۵ دوعا عاشيقى^۶ بى قرار ائيله يير
 ييخير دين ائوين تار و مار ائيله يير^۷ نگاه- دو چشم- بنات طهور^۸
 مگر كردن اعلان لهو و لعب^۹ حلال است بر تو^{۱۰}، ايا بو لعب^{۱۱}؟
 بگو از على اصغر- تشنه لب^{۱۲} به مؤمن حرام است آخير سرور^{۱۳}
 اگر طالب جنت- خرمى^{۱۴} به كوى شتربان^{۱۵} گذر كن همى^{۱۶}
 بكن توبه در پيش ملا عمى^{۱۷} ز عصيان و نسيان و فسق و فجور^{۱۸}

۱- سن سحر، آخسام و گون چيخاندا غيبت ائديرسن

۲- سن تئاترلاردان دانيشيرسان

۳- مشهور نادر شاهدير

۴- خلق اورايا چوخ گل- گنت ائدر

۵- ائله يير (آنا دولو تلفوظو)

۶- عاشيقين اورگيني

۷- داغيدير، پوزور

۸- پاك قيزلارين ايكي گوزونون باخيشى

۹- مگر چاليپ اويناماغى

۱۰- لهو و لعب اعلان ائتمك سنه حالالدير؟

۱۱- اى ايونجاق آتاسى

۱۲- سوسوز دوداق على اصغردن (امام حسينين ان كيچيك و سود امر اوغلو) دئينه

۱۳- آخى مؤمنه سئوينج حارامدير.

۱۴- اگر سن جنت ايسته ييرسن

۱۵- دوه چى محله سينه، تبريزده يير محله

۱۶- دوه چى محله سيندن كئچ

۱۷- ملا عمى نين قاباغيندا توبه ائت، يا او زامان دوه چى محله سينده اولموش يير روحانى يه و يا مشروطه دؤورو اولموش قاتى

مرتجع روحانى «ميرهاشېما» ايشاره دير.

۱۸- انقلابدان، اونوتماقدان، پيس ايشلردن

دئیرسن کی یوخسول لار ائیلیرخینوو چکیر بگلر آتینا شال و قشوو
 یازیرسان کی خان لار یئیرلر چیلوو گئیر آیینه پوستین^۱ - سمور^۲
 نه مفتون شبو^۳ و نه لاله دیر عجم ملتیی عاشیق - ناله دیر^۴
 مگر بو جماعت تکذ خاله دیر کی، آلسین غزئتسندن، ای بیشعور؟!^۵
 ستیزه مکن با خدادادگان^۶ خدا داده دولت به شهزادگان^۷
 به بالا رود کار افتادگان^۸ لنینی کند چون در ایران ظهور^۹
 اگر سن وطن خواهسان در جهان بخر چند ذرع^{۱۰} از گولابدان نشان^{۱۱}
 کفن ائيله، گئی آیینوه، اول پيان^{۱۲} قمن چک، باشین یار، برو پیش گور^{۱۳}

^۱ - کورک، دریدن تیکیلن اوزون اوست پالتار.

^۲ - قارایا چالان قیرمیزی توکلو، تولکودن کیچیک بیر حیوان کی، دریمی اوچون اونو آوولا یار و دریسندن پالتار آستاری -

الچک و سایره دوزه لدرلر.

^۳ - نه شببو گولونه وورغون

^۴ - ایرانلی لار ناله ستور

^۵ - کی سندن روزنامه آلسین ای آنلاماز؟

^۶ - اونلار کی آلاسه و تربیب، اونلار لا دالاشما

^۷ - آلاسه واری، شاهزادالارا و تربیدیر

^۸ - یوخسوللارین ایشی یوکسلر

^۹ - ایراندا بیر لنین ظاهر اولماقلا.

^{۱۰} - اگر سن دونیادا وطن ستون سن

^{۱۱} - نتیجه آرشین «گولابدان نشان» پارچادان آل

^{۱۲} - اسره ک اول، مست اول (روس کلمه سی)

^{۱۳} - گئت قییرین یانینا.

۱ى دوستان

چىخدى گون ايندى گلير يار الده نار، ۱ى دوستان
 وه، نه خوشدور روز عيد و وصل - يار^۱، ۱ى دوستان
 بوسه نين نيرخين^۲ منجم چوخ باها يازميش بو ايل
 قورخورام الدن گنده دار و ندار^۳، ۱ى دوستان
 بوسه نى پر قيمت ائيلر^۴ لۇلۇ لا لا كيمين^۵
 ديلبرين اغزى نه قدرى اولسا دار، ۱ى دوستان
 كئف نه لازيمدى جوانه، ساقى يا مئى وئر منه
 عفو ائدين چون اولموشام من اختيار^۶، ۱ى دوستان
 گون، بو گون بورج حمل ده^۷ قويدو افسر^۸ باشينا
 چىخدى قيش اولدو كۇنول غمدن كنار، ۱ى دوستان
 ان لكم ميل على الدولما، فقومو من مقام^۹
 هاجرو من بيتكم قبل النهار^{۱۰}، ۱ى دوستان
 ان فى اكل المرء لى لذت للذائقه^{۱۱}
 قاملئو منها على جوف الطفار^{۱۲}، ۱ى دوستان
 زينو اشكامكم بالشيربرنج والخام^{۱۳}
 والعسل، ان العسل يقو الظهار^{۱۴}، ۱ى دوستان

۱ - بايرام گونو

۲ - اوپوشون قيمتى

۳ - وار - يوخ

۴ - قيمتلنديرر

۵ - پارلاق اينجى كيمى

۶ - قوجا، ياشلى (آنا دولودا ايشلنن سوز)

۷ - منطقه البروجون بيرينجى بورجو، فروردين آيى

۸ - تاج

۹ - اگر دولمايا مئيلينيز وارسا، يثيرينيزدن دورون

۱۰ - سحر اولمادان قاباق ائويزدن چيخين

۱۱ - دوغرودان - دوغرويا مورابيا يئمكده اغيزا لذت واردير

۱۲ - بونا گۆره ده تاغارى / منظور قاريندير / اونونلار دولدورون.

۱۳ - سوتلو آش و خامايله قارينلارينيزى بزه بين

۱۴ - ها بئله بال ايله، چونكى، بال قاسيغى گوجلنديرر

کئچدی ایام- کسالت^۱، بیر گلین حال ائیله یک،
 چیخدی قیش، اولدو کؤنول غمدن کنار، ای دوستان
 گئتدی بادا باد و سرما^۲، مژده! ای یاران- من^۳
 قاری پامال ائیلهدی باد- باهار^۴، ای دوستان
 قهرمان- عید^۵ سیندیردی شتاین^۶ لشگرین
 گؤرنه گیرمیش سنگره داغلاردا قار، ای دوستان
 کره ارضه^۷ حرارت وئردی نور آفتاب^۸
 آز قالیر باش قالدیرا یئرده نه وار، ای دوستان
 غلغله افلاکه سالمیش^۹ ایندی هر بیر شهرده
 صوت- مطرب^{۱۰}، بانگ- نئی^{۱۱}، آواز تار^{۱۲}، ای دوستان
 طالب- دم- دود اولان^{۱۳} عزم خوراسان ائیله سین
 بو مقدس یئرده اولماز داررا دار، ای دوستان
 اویناما، چالما، دانیشما، گولمه، دینمه، لال اوتور
 یاخشی دیر مین دفعه بوردان بیر مزار^{۱۴} ای دوستان
 نه تجارت، نه زراعت وار بو ویران خانادا^{۱۵}
 وار فقط بیر گوژ یاشی، بیر آه و زار، ای دوستان^{۱۶}

۱- کسالت گونلری

۲- یئل و سویوق آرادان گئتدی

۳- موشدولوق، ای دوستلار

۴- باهار یئلی

۵- بایرام ایگیدی

۶- قیشین اوردوسونو سیندیردی

۷- یئر کوره سینه

۸- گونشین ایشیغی

۹- فلکله شور و غوغا سالمیشدیر

۱۰- چالقیچینین سسی

۱۱- نئیین سسی

۱۲- تار سسی

۱۳- توستو و چکمک ایسته یین، منظور تریاک چکمکیدیر.

۱۴- قبییر

۱۵- بو ویران ائوده

۱۶- بو مصراع بئله ده قئید اولموشدور: گۆرمه سن بیر زاد بغیر از آه و زار، ای دوستان

منفعت يوخدور شېستردە جماعت، الفرار^۱ !
ياخشى دىر ملك - گونئى دە شىنديوار^۲، اى دوستان
كوچەلر دار، زيغ، چومور، مومكون دئىيل سئير ائيله مك
واى او گوندن كى دولار ابر - باهار^۳ اى دوستان
چون ياغيش گۆيدن دوشر روى - زمينه^۴ حيرصيلن
باشيزا نودان لار ائيلر شاررا - شار اى دوستان
گۆز گۆزو گۆرمز گئجه، ياران دورون^۵ ترپشمه يين
قورخورام كل^۶ باشيزى يارسين ديوار، اى دوستان
آه، نه ظلمتدير خدايا، آى يىخيلديم، قويمايىن!
ايت ياپيشدى دامنيمدن^۷ آى هاوار، اى دوستان
بير ايشيق لازيمدى ايندى تا بو ظلمتدن چىخاق^۸
قوى سيزه بير سۆز دئيىم، مثل فانار، اى دوستان^۹
تازا بير يئر ياپديريب^{۱۰} اعيان - ملت^{۱۱} سئير اوچون
گۆرمه ييب هرگز نظيرين^{۱۲} روزگار^{۱۳}، اى دوستان
بير تاماشا خانادير كيم، گۆرمه يين بيلمز نه وار
بد نظردن ساخلاسين پروردگار^{۱۴} اى دوستان x

۱ - جماعت قاچين

۲ - گونئى توپراغيندا شىنديوار كندى ياخشىدير

۳ - باهار بولودو

۴ - يئر اوزونه

۵ - داينان

۶ - كئجل باشيزى، كل «يئرینه» «گۆزه» ده يازيلميشدير

۷ - آتگيندن

۸ - بو مصراع بئلهده قئيد اولموشدور: غم سيزى باسدى قارانليقدا، ايشيق محتاجيسيز

۹ - فانار كيمى.

۱۰ - قايتديريب (آنا دولو سۆزو)

۱۱ - ملتين اعيانلارى

۱۲ - تايىنى، برابرىنى

۱۳ - دنيا

۱۴ - تاترى، آلاھ

گرچه مەلت باغچاسى تىفلىسىدە، ھەم باکودا وار
 ھىچ بىرى اولماز بونونلا ھەم عيار^۱، اى دوستان
 چىخ حامامىن دامىنا سئير ائىلە مەلت باغچاسىن
 گون باتان سىمتىندەدیر بو لالەزار، اى دوستان
 بند- شالوارى الیندە چون گلیر مەلت بورا
 اووج ائدیر افلاکە بانگ خاررا- خار، اى دوستان
 قۇبالار تشکیل ائدیر غایط^۲، عجب ھنگامەدیر
 لازیم اولسا یوللارام ھفتاد بار^۳، اى دوستان
 حور عئین^۴ ایستیر خدادان^۵ مؤمن- بى معرفت^۶
 خازن- رضوان^۷ گولر بى اختیار، اى دوستان^۸
 باغلامازلار مرکبى^۹ انسان یئریندە ھىچ زامان
 جنتى فرض ائتمەیین دارالجمار^{۱۰}، اى دوستان
 دويدو چون بايرام رجبىن، دوشدو شعبان اوستونە
 ایلدە بیر آرواد آلاز بو بختیار، اى دوستان ×
 ماہ- شعبانىن^{۱۱} گۇروم حق عزتین ائتسین اوزون،
 خضر^{۱۲} تک اولسون جهاندا پايدار^{۱۳}، اى دوستان ×
 ماہ- شعبانى اجل درک ائتسە^{۱۴}، آلاھ ائتمەسین
 یوخدو بیر چارا بیزە غیر از فرار، اى دوستان^{۱۵}

۱ - تاي، مثل، برابر

۲ - مدفوع

۳ - يىتميش يوك

۴ - قارا گۆز؛ منظور بهشتدە ملكدير

۵ - تاريدين، آلاھدان

۶ - معرفتسىز مؤمن

۷ - جنتين خزانهدارى

۸ - اختيارسىز گولر

۹ - مينيك، مينيلن حيوان و يا ماشين. بورادا منظور حئيواندير.

۱۰ - اولاق ائوى. طؤوله.

۱۱ - شعبان آينىن

۱۲ - گويا ديريليك سويو ايچميش و اولمز، ابدى بير پيغمبر

۱۳ - هميشه ليك، ياشايان، اولمز

۱۴ - اولسە،

۱۵ - قاچماقدان باشقا چارە يوخدور

يادىما دوشدو اوروجلوق، لرزه دوشدو^۱ جانىما
 بو اوزون گونلر نه ياپسين روزهدار^۲ اى دوستان؟ ×
 عيى يوخ شرعا سوسوز بير شربه سو^۳ مئيل ائيلهسه
 بير ناهار ائيلين چوخ اولساز بيقرار، اى دوستان ×
 گونده اون يول بينوا فعله سوسوزدان غش ائدر،
 سو ايچر باتمان ياريم، چون گون باتار، اى دوستان ×
 بيشواز ائتسين^۴ صيامى^۵ عزت و اجلال ايله،
 هر كيمين كوفته كاباب افطاري وار^۶، اى دوستان ×
 بسكى معجز مئى ايچر، بيخود دوشر^۷ نيت گونو^۸،
 غرّه- شوالدا^۹ بيدار اولار^{۱۰}، اى دوستان ×
 دورموشام سد سكندر تك^{۱۱}، گلين مئيدانىما
 سؤيلرم: "هَل مَن مُبارز"^{۱۲}، آشكار، اى دوستان
 معجزون تيغ- زباني^{۱۳} چون غيلافيندان چيخار^{۱۴}
 قهرمان اولسا قاباغيندان قاچار، اى دوستان^{۱۵}!

۱- تيترهتمه دوشدو

۲- اوروج توتان نه ائتسين

۳- بير ايچيم سو

۴- قاباغا چيخسين

۵- اوروجلوق ايىنى

۶- اوروج توتانين اخشام يئمگينه افطار دئيرلر.

۷- اسرهك دوشر، مست دوشر.

۸- اوروجلوق ايىنين بيرينچى گونونه نيت گونو دئيرلر، چونكى، او گون بير اى اوروج توتماق اوچون نيت ائدرلر

۹- اوروجلوق ايىندان سونراكى قمرى اىي، عرب ايلاريندا هر ايىن بيرينچى گونونه «غرّه» دئيرلر

۱۰- آييلار

۱۱- اسكندر سدى كيمي، افسانوى سدى ايدى

۱۲- دؤيوشى وارمى؟ قديم زامانلا پهلوانلار مئيدانا دؤيوشو ايستهينده بو سؤزلرى دئيردیلر

۱۳- ديل قيلينجى

۱۴- قين

۱۵- سونوندا (X) علامتى اولان بيتلر «تخجوانى(ملى كتابخانا) نسخه سيندندير.

آللاه

دستی یورقانی^۱ چکیر باشینا ملان آللاه!
 یارادیب چون منی عاقل، سنی نادان، آللاه
 دئدی: ای جیسمیمه جان، دردیمه درمان آللاه!^۲
 مینمه سی، سورمه سی، یوک چاتماسی آسان آللاه
 چون بش اون توکسوز اولوب تازا مسلمان آللاه
 بیلیمیرم نولدو سورا اولدو پشیمان آللاه!
 نییه بس خلق اولونوب بوگوزل اوغلان، آللاه؟!
 خلق ائدیسن گولو هم اییله یه انسان آللاه!
 گور نه پیس حالا قالیب سیب- زنخدان آللاه^۳
 کئچیننمز بو جنایله او غلمان آللاه^۴
 یئرینه آرپا اکه، قالمیشام حییران آللاه^۵
 اولاجاق شیعه لرین دین ائوی ویران آللاه^۶
 دوشمن دین^۷ اودو^۸ باخ، اوردادی، سبحان آللاه!^۹
 جنگ اندیر روس ایله گویا بو قوماندان، آللاه^{۱۰}

بیر آز ایستیر آیلا ملت- ایران آللاه
 مینرم، هم ساغارام من سنی، یات ای حیوان
 یاتدی نادان، قویوب سجده یه باشینی آخوند
 یارادیسان منه یارب نه حمیل حیوان لار
 کج باخیر کؤهنه مسلمانلارا سرکار- جدید
 عقل وئررم دئییه، وعد ائتدی بو بی عقله خدا
 دئیسن ائتمه نظر عارض- خوبانه طرف^{۱۱}
 یارادیسان علفی^{۱۲} تا ائده خوراک حیوان
 گولشن حسنو^{۱۳} اندیب خار- شریعت غارت^{۱۴}
 باغ جنتده، اگر قیخدیرا اوغلان خطین^{۱۵}
 قور خورام کورد بو ساققاللاری دیدن قویارا
 بیر قدم قویسا، محبان عمر^{۱۶} بو طرفه
 شیخنا^{۱۷}! تازه الیفبایله چوخ ائیهله جنگ
 گور نجه حمله اندیر ایغ- بیغ^{۱۸} بیچاره یه بو

^۱ - فوراً، او ساعت

^۲ - - بو بیت بئله ده قئید اولونموشدور:

چون یاتیر خلق، قویور سجده یه باشین واعظ دئییر: ای جیسمیه جان، دردیمه درمان آللاه

^۳ - گوزل لرین اوزونه

^۴ - اوت، گؤیرتی

^۵ - گوزل لیک گولشنی

^۶ - شریعت تیکانی غارت اندیب

^۷ - چنه آلماسی

^۸ - ساققالین

^۹ - افسانوی بهشته اوغلان ملکلر

^{۱۰} - عمری سئونلر، منظور سنی لر دیر.

^{۱۱} - ای بیزیم شیخیمیز

^{۱۲} - دین دوشمنی

^{۱۳} - اودور

^{۱۴} - بو بیتین ردیفی تعجب معناسیندادیر

^{۱۵} - منظور الف و بی حرفلریدیر

^{۱۶} - اوردو سرکرده سی

ظلمون عرشە يئتيريب اسماعيل آقا، يارب^۱
اگر انساندى بو، توربا نەدى باشيندا بونون؟
كاش سەن دە اوشويەيدىن بئله مخلوق كىمى
دئمىرم بو لوتە بىر دست لباس ائيله عطا^۲
وئرمىسن بو آجا اوتتوزايكى دىش مثل صدف
گۆرسەنير دايرە عصمتى^۳ بو عاجزەنين^۴
لخت^۵ حوايا^۶ باخىب گولودو تامام حوريلر
باغ جنتدن اۆتوردون ائشىگە توممانچاق
نەگنە^۷ صاحبيدى بو ايكي باشيندا اوشاق؟
بۇركو يوخ، باشماغى يوخ، پىكرى عريان^۸، بىكس^۹
سنى رزاق^{۱۰} بىليپ، اكدى بونو بىچارە كىشى
اى وئرن بىر صلواتە ايكي مين قصر - طلا^{۱۱}
او عمارت لرى سات، تۆك فقرانين جيينە
ايكي بوغدان يئيببىب آدم نئچە مين ايل اول

قارا قىشلاغى^{۱۲} اندىب خاكيله يكسان آلاە^{۱۳}
قويروغو يوخدو دئيبم من بونا حئيوان آلاە^{۱۴}
تا بيلهيدىن نە چكىر قىش گونو عريان، آلاە^{۱۵}
ايكي ارشين شيله^{۱۶} وئر ائيله يە توممان، آلاە؟
اولماسا دن، نە يە لازىمدى دىيرمان، آلاە؟
گولمەييم من نئجە اى خالق مئان^{۱۷} آلاە؟
چون سويوندوردو اونو خازن رضوان^{۱۸} آلاە
كاش آدم يئمە يەيدى ايكي بوغدان، آلاە!
قارنى آج، پالتارى يوخ، اى سنە قوربان آلاە؟
دولانير كوچە و بازارى پريشان آلاە!
بيلمەدى آخر آچىندان وئرەجك جان، آلاە!
ائوين آباد اولاي صاحب - احسان آلاە!
وئر او پولدان منە دە بىر ايكي تومان آلاە!
ههله دە ائيليرى رسواى اونو قرآن آلاە!

^۱ - اى تانرى

^۲ - سالماس شەرىنە ياخين كند

^۳ - توپراقلا بىر اندىب، تام ويران اندىب

^۴ - چىيلاق، لوت

^۵ - باغيشلا

^۶ - قىرمىزى رنگى اوجوز پارچا نوعو ايدى

^۷ - منظور گۆرونمەمەلى يئرلرى گۆرونور

^۸ - بو عاجىز آروادىن، روحانيلر قاديانا عاجىزە دئيرلر

^۹ - چوخ باغيشلايان، ياخشىلىق ائدن

^{۱۰} - چىيلاق، لوت

^{۱۱} - حضرت آدمين آرلودى ايدى

^{۱۲} - بهشتين خزانە گۆزئچىسى. منظور بهشت مسئولودور.

^{۱۳} - گنا، تقصير، بيتين ايكنىجى مصراعى بئله دە يازىلىبدىر: بونە بابىدى، نە دەرى، سنە قوربان آلاە

^{۱۴} - بدنى چىيلاق

^{۱۵} - تەك، آدماسىز

^{۱۶} - روزى وئرن

^{۱۷} - قىزىل ساراي

گۆردوم اغلیر، دئییر: ای قادر- منان آلا!ه!
 وئره بیلمز، نئجه وئرسین هله یورغان آلا!ه؟!
 یا گرک ائیله یه سن عدلیله دیوان آلا!ه
 دوزدو بو سۆز، دئمیرم من سنه بۇهتان آلا!ه
 ایلده یوز یول یئیر اما حاجی رحمان^۳ آلا!ه
 اؤلدو آخیر، یئره گل سین گۆروم آر خان آلا!ه!

ایسته بیردی بیرى مسجده خدادان یورغان
 دئدیم آخماق کیشی، گونده سنه بیردانه لاواش
 یا گرک قویما یاسان آدیوی رحمان- رحیم^۱
 بالی خلق ائیله میسن یوخسولو چاتلاتماق اوچون؟
 اللی یاشیدی رحیمین^۲ یئمه ییب بیر یول بال
 معجزین بار- ستم^۴ قامتینی ائتدی کمان

^۱ - مهربان و باغیشلایان

^۲ - معجزین چاغداشی یوخسول بیر شخص ایدی

^۳ - معجزین چاغداشی وارلی بیر شخص ایدی.

^۴ - ظلم یوکو، بو مصراع بئله ده قئید اولموشدور:

خلق ائدیپ خلقی سالیپ محنته، معجز سؤیله.

سونوندا X علامتی اولان بیتلر نخبجوانی (ملی کتابخانا) نسخه سیندن دیر.

گۈندەر

ھەر ايشىدە بىر اومىدىلە انسان ياشار گۈندەر
 نىك و بدە^۱ باخىلماسا، ھەر ايش اشر گۈندەر
 وار اىختىلاڧ طبعده، اخلاق بىر دئىيل
 ھەر كس بىر اۈزگە ايش دالىسىنجا قوشار گۈندەر
 آسان دئىيل، اينانماين عالمده بو سۈزه
 عورتله ار گۈچىنمەسە آسان، بوشار گۈندەر
 مجروحو^۲ سورما كىم، آچىب اشعار روزنه^۳
 آرى عسل^۴ سىنىق قابا قويسان، داشار، گۈندەر
 بىر سئىرگاھدى^۵ دنياكى، ھەر كس گلر گزەر
 بىر نام نىك^۶ قالسا، قالار، سىم و زر گۈندەر^۷
 وار اطلاعى معجزون اسرار- خىلقتە^۸
 اسراره واقىف اولمايان^۹ البت شاشار گۈندەر^{۱۰}

^۱ - ياخشىيا و پىسە

^۲ - يارالى، بورادا يارا

^۳ - دئشيك، باجا

^۴ - بال، بيتدن مقصد بودوركى، يارالى معجزين يارالارنى سورماكى، شعرلى باجالار كىمى آچىلمىش و شەھد كىمى سۆزلر و شعرلر سىنىق قابا (معجزين ضعيف وجودنا) تۈكۈلمۈشدور، سورمادان دا بو بال داشىب انشىگە تۈكۈلور.

^۵ - گزىنتى يئرى

^۶ - ياخشى آد

^۷ - قىزىل و گوموش

^۸ - يارانىشىن سرلىرى

^۹ - سرلردن خبرى اولمايان

^{۱۰} - اۈزونو ايتىرەر.

چیچک

ایکی قیز آلدین الیمدن بویادین قانا چیچک
 بیرجه بیر دانادی رحم ائيله بو اوغلانا چیچک
 دئدیم اوغلانا چیچک دؤیدورک، آرواد دئدی: یوخ
 اعتقاد ائيله مه دیم من ده او درمانا چیچک
 تیتره رم برگ- خزان تک^۱ گنجهلر تا به صباح^۲
 ایکی قوربان کسرم گر گنده درینا^۳ چیچک
 خلق ائدیب خالق- جان^۴، آی باجی هر درده داوا
 عاقیل ایله ایشی یوخ، بند اولو نادانا چیچک
 لوح محفوظا^۵ یازیلیمیش: گرک اؤلسون بالالار
 بو "گرک" لفظی گرک اود وورا ایرانا چیچک
 قبر قازماقدان اولوبدور ال- آیاغی شیل و کوت
 بیزه رحم ائيله میسن، رحم ائله گورکانا^۶ چیچک
 گؤزلی چیرکین ائدیب ائيله مه رسوای جهان^۷
 قورخورام قیزلار الیندن قاچا تهرانا چیچک
 قیزلارین شکوه سینی گر ائشیده شاه- جهان^۸
 باغلار اول قوللاریوی، گؤندری زندانا چیچک

^۱ - خزان یا پراغی کیمی

^۲ - سحره کیمی

^۳ - شبستره یاخین بیر کند

^۴ - جانی یارادان

^۵ - گویا آلاها مخصوص لوحه

^۶ - قیبر قازان

^۷ - دنیائین رسواسی

^۸ - قیزلارین شکایتینی شاه ائشیتسه

بو قىزى كىم آلا جاق قوينونا، اى واى به من^۱
 قاشى يوخ، كيپر يگى يوخ، بنزه مز انسانا چيچك
 . گر چيچك يئرلرينه سورتە بو بير پوت كيبرشان
 گئنه گلمز صفته، حئيىف اولا كيبرشانا چيچك
 اوپوسن گاه لبين^۲، گاه چنه سين، گاه ممه سين
 سنه محرمدى مگر دختر - بيگانا^۳ چيچك؟
 حرمه^۴ ياخشيدى سندن ايكي يوز دفعه يقين
 او، بير اوخ آتدى على اصغر^۵ - نالانا چيچك
 ووردو مين ياره اگر شمر شه - تشنه لبه^۶
 اللى مين ياره وورور طفل - دبستانا^۷ چيچك
 اوخشار، آغلار آنالار، چون دئير ايواى بالا واى
 در و ديوار گلر ناله و افغانا چيچك
 آنا چون گوردو جيگر پاراسيني قان آپاير
 غصه دن اولدو دلى، دوشدو بيايانا چيچك
 سن دئييلسن بو قدر ناله و افغانا سبب
 جهل ائدير صاحبينه عالمى غمخانا چيچك
 كسدى جلادى - جهالت^۸ باشين ايرانلى لارين
 گورننجه قانى آخير سئل كيمى هريانا چيچك

^۱ - واى منه

^۲ - دوداغيين

^۳ - ياد قىزى

^۴ - كر بلا حادثه سينده على اصغرى اوخلايان شخص

^۵ - كر بلا حادثه سينده امام حسين ان كيچيك سود امر اوغلو.

^۶ - سوسوز دوداق شاه، امام حسينه

^۷ - مكتب اوشاغينا

^۸ - جهل جلادى

نه فرنگ ايله ايشين وار، نه اوروس ايله سنین
 اولموسان بند فقط ملت- ایرانا چیچک
 عجمستانی خراب ائیلیسن هر ایل نییه سن
 نه آمیرکایا گئدیرسن، نه ده آلمانا چیچک!
 سن بیزی کورد حساب ائيله میسن، یا آسوری؟
 بیز علی شیعه سی بییک آند اولا قرآنا چیچک
 بیز نه ایسماعیل آغاییق^۱، نه عمرخان^۲، نه فیلان
 توپ و توپخانه وی چات جانیب دیلمانا^۳ چیچک
 قورخورام ائيله یه قیلمانا^۴ سیرایت بو مرض
 بو اوشاقلار کی گئدیر روضه رضوانا^۵ چیچک
 اولمه لی چوخ قوجالار ارونق- انزابدا وار^۶
 طفل- معصوم آپاریرسان نییه دیوانا چیچک؟
 اعتقاد ائيله سه پئیونده^۷ مسلمان، معجز!
 بو قدر ائيله مز آزار مسلمانا چیچک

^۱ - کورد حرکتی رهبرلریندن

^۲ - اسماعیل آغانین سلاحداشلاریندان

^۳ - اورمویا یاخین آذربایجان شهری

^۴ - گویا بهشت ده اولان جوان اوغلانلار

^۵ - بهشت باغینا

^۶ - گونئی

^۷ - چیچک دویمک.

گئنه واردير؟

بو ديلبر صد ساله ده^۱ حالت گئنه واردير
 گيسوى سفيدينده^۲ طراوت^۳ گئنه واردير
 حالا گزيرى مرغ خيالى^۴ آرالاردا
 گول قونچا ليينده^۵ او لطافت^۶ گئنه واردير
 گرچه تۇكولوب ديش لرى، ميمونه دۇنوبدور
 آما يثريشينده او نزاكت^۷ گئنه واردير
 تغيير تاپار حالتيميز، عادتيمييز يوخ
 حمّامده، مسجدده كشافت گئنه واردير
 گز چمچه كونانى^۸، ليوانى^۹، كوزه كولانى^{۱۰}
 قاب لاردا، قاشيق لاردا بدايت^{۱۱} گئنه واردير
 قرآن اوخوماق، بئز توخوماق، كوفته پيشيرمك
 اولكى ترقى، او تجارت گئنه واردير
 گر چه چوخالييدى پينه چى، فالجى، ديلنچى
 آما نه دئييم، كشف و كرامت^{۱۲} گئنه واردير

۱ - يوز ياشار دلبرده

۲ - آغ ساچيندا

۳ - تر - تازاليق

۴ - خيال قوشو

۵ - گول قونچاسى كيمي دوداغيندا

۶ - اينجه ليك يوشاقليق

۷ - ادب، ياخشى داورانيش

۸ - تبريز اطرافيندا كندلر

۹ - تبريز اطرافيندا كندلر

۱۰ - گوننى كندلريندن

۱۱ - ابتدائى ليك

۱۲ - طبيعت خارجى ايشلر

ئايلردى ازل^١ خسته و سىسقا^٢، قوجا- جاھيل
 هر آى باشى بير دفعه حجامت گئنه واردير
 هر درده داوا گوئى زيره^٣، جوشنده^٤، ايماله
 شوكر ائيله خدايه او طبابت گئنه واردير^٥
 هر ائوده بئش آلتى باشى داز قىز، كئچل اوغلان
 حامامدا فرياد و قيامت گئنه واردير^٦
 مايلدى كفن گئيمه يه، باش يارماغا قارداش
 حمد ائيلرم^٧ آلاھه او عادت گئنه واردير
 شالوار گئيهلى خيىر ده گئتدى، بركت ده
 شوكر ائيله باجى گئيمه ين عورت گئنه واردير
 كيمدير كى، دئيىر گئتمىرى عورت نوغا^٨ ايندى
 شوكر ائيله باجى گئيمه ين عورت گئنه واردير
 آغ، چاق قىچى آلاھ ياراديب بنده سى گورسون
 گئت كهريزه^٩ بير باخ او رذالت^{١٠} گئنه واردير
 ايام- محرم^{١١}مده قديم^{١٢} جرگه گئندردىك^{١٣}
 ترك اولدو ولى اوژگه جنايت گئنه واردير

^١ - اولتر، كئچمىش زامانلار

^٢ - اولومجول، ضعيف

^٣ - قديم خلق طبابتينده ايشلن اوتلاردان

^٤ - قديم خلق طبابتينده ايشلن اوتلاردان

^٥ - علاج ائتمك، درمان ائتمك

^٦ - قديم حامامدا كئچل اوشاقلارين باشلارنى يويار كن آغلاماقلارنى نظرده توتور.

^٧ - آلاھا شوكر ائدرم

^٨ - متر اوزونلوغوندا ايچى بوشالمىش يوغون آغاچا «نوغ» دئيردیلر. قديم دييرمانلاردا سو بو نوغدان توكولوب دييرمانين پرىنى ايشله دردى. قديملىر آخىر چرشنبه گونلىرى سحر تئزدن آروادلار گندوو باشى و يا دييرمان نوغونا گئدر، اورادا آتيل - باتيل ائدرديلر.

بو ايشه «نوغا گئتمك» دئيرديلر. بيت بهرامى (شير احمدى) نسخه سيندديلر.

^٩ - چشمه يه، قديم شلته تومان گئين آروادلار چشمه باشيندا پالتار يوماق اوچون اوتوردوقدا اونلارين بودلارى گورونردى. بيتده بونا ايشاره واردير.

^{١٠} - بى آبرو ايش، حياسيزلىق، آلچاقلىق

^{١١} - محرم گونلرينده

^{١٢} - محرم گونلرينده «شاخسى - واخسى» گئتمگه جرگه گئتمك دئيرديلر.

كۆهنەلدى دئمه سۆزلىرىمىز، مسجده گئتمم
 غصّه ائلهمه تازا روايت^۱ گئنه واردير
 يوخىدو تازا سۆز، بيلمىلىسن مرثيه خاندا
 معلوم اولونان وحى^۲ و رسالت^۳ گئنه واردير.^۴
 رمالدا، درويشده، ايلانچىلار يىمىزدا،
 تاثير- نفس، كشف و كرامت^۵ گئنه واردير
 ترك اولدو شىبسترده فقط دستة شاخسى^۶
 تبريزده اول ارباب شجاعت گئنه واردير ×
 معجز، دئمه ديم من سنه بو سۆزلىرى يازما؟
 اول واريدى سنده سفاهت^۷، گئنه واردير^۸؟

^۱ - يىغمير و اماملار نسبت وثريلن سۆزلره دئىيلردى.

^۲ - آلاهدان يىغميرلره الهام اولونان سۆز، فيكىر

^۳ - يىغميرلىك

^۴ - بيت «بهرامى» (شير احمدى) نسخه سينده بئله قئيد اولموشدور:

بو قدر سۆز اول يوخ ايدى مرثيه خواندا، مفهوم اولونان اهل - رسالت گئنه واردير

^۵ - طبيعت خارجى ايشلر

^۶ - قديم محرمين اونوندا باش يارانلار آغ كفن گئيره ك ايكي صفده، يانكى حركت اندر و شاخسى - دئيرديلر. بونلار «شاخسى

دستهسى» دئىيلردى.

^۷ - سفته ليك، آخماقلىق، ساده ليك

^۸ - سونوندا (×) علامتى اولان بيتلر «ممدلى» نسخه سينددير.

يات گۆرك!

تا پكى^۱ جاننا! باشىندا چالما^۲ و چارقات گۆرك؟!^۳
 تا ھاچان مشرق زمين^۴ آروادلارین خوشمات گۆرك؟^۵
 كۆھنە شى دىر قىرمىزى باشماق^۶، آياقلىق^۷، كۈلەجە^۸
 گى جوراب و قوندارا^۹، چادىر شى قىسسالت گۆرك!
 خلق اولونموش گول، تاماشا ائىلەيك، خوشحال اولاق
 آچ جمالین، ھم اوزون، ابرولارین^{۱۰} اوينات گۆرك!
 يوخ ساوادین تا دئیم آل بو كتابى بىر اوخو
 ساكت آیلشمە خانیم، ائىلە بىر آز غىبت گۆرك!
 اشتباھ ائتمیش خدا^{۱۱} قارە ياراتمیش قاشلارین
 قىز! ارین ایندى گلر دور وسمەنى ايسلات گۆرك!
 سئیر ائدر ھر گون بىزى چادىرشب آلتىندان زنان
 ايدن وئر واعظ سن آلاھ، بىز دە بىر آروات گۆرك!

^۱ - نە وقتە قدر

^۲ - نازىك و اوزون بىر پارچا ايدى كى، آروادلار، عرب شلمەسى كىمى، شالین اوستوندن، ائشلىمیش حالدا، باشلارینىن دۆرەسىنە باغلارديلار

^۳ - شال، آروادلار باشلارینا اۇرتدوكلرى دۆرد بوجاق پارچا

^۴ - شرق توپراغى

^۵ - عىبەجر گۆرك

^۶ - رنگى قىرمىزى، اىچى فقط بارماقلارین كئچمەسىنە كفايت ائدن، قالان يئرلىرى آچىق، بورنو قايتىمیش، دابانى چوخ كىچىك آنايىن قديم قادىن باشماغى.

^۷ - كىچىك و جوراب كىمى آياغى اولان، اولدوقچا گئنىش، ليفەلى و آروادىن آياقلارى، بودلارى بئلى، قارنى و بو قىسمتلىرىن بوتون پالتارلارینى اۇرتن قديم قادىن شالوارى ايدى.

^۸ - بوزمەلى، گئنىش، قولو گئن قديم قادىن كوتو

^۹ - دابانلى پوتون

^{۱۰} - قاشلارین

^{۱۱} - تارى، آلاھ

قويدو صندل اوسته پهلوسون^۱ جناب- روضه خان^۲
 بوز دوداغين ديلبرا، بير قاش قاباق تورشات گۆرك!
 آغلاماгин گلميري، اوخشات اوزون باكى لره^۳
 بارماгин سوخ آغزيوا، كيپريك لرين ايسلات گۆرك!
 ملتین توربا وورانماز باشينا هر بى هونر
 ملاليق آساندى گر، سن ده بيرين آلدات گۆرك!
 يوخ دئييرسن، معجزا، بو رنگ، بو کارت^۴، بو قلم
 سن ده بير حورى يارات، كبله عبادا سات گۆرك
 كرم موهمات ايله^۵ قاپلاندى^۶ بئينى ملتین
 بو مۇضر^۷ ميكروب لارين خيىرى ندير؟ آنلات گۆرك!
 هر طرف دوشمن آليب، بيز خوابدا^۸ اى بوالهقوس^۹
 قورخورام، گلمير يوخوم، اى ساربان^{۱۰}، دور چات گۆرك!
 خواب- غفلتدن آيىلدى ملت چين و ختا
 دويماميشسان سن هله ايرانلى قارداش، يات گۆرك!

۱ - ياتين

۲ - مرثيه اوخويان

۳ - آغلايانلار

۴ - كارتون، قالين تاхта كيمي آغاذ

۵ - موهمات قوردو ايله

۶ - توتولدى، قاپاندى

۷ - زيانلى، ضررلى

۸ - بيز يوخودا

۹ - هوى و هوس صاحبي، هوى و هوسله ياشايان. بو مصراع بئله ده قنيد اولموشدور:

بیر طرفدن انگلیس، بیر یاندا تورک، بیر یاندا روس

۱۰ - کاروان باشچیسى.

ممدعلی

بودو چؤسترده^۱ فقط تازه خبر ممدعلی
 وئریب عؤمرون سنه حاج ملاجفر ممدعلی
 شب- یکشنبه^۲ ساعات اوندا یئر ائتدی حرکت
 وطن آز قالدی اولا زیر و زبیر^۳ ممدعلی
 پهلوی زاده ده قویدو باشینا تاج- کیان^۴
 ائتدی کرنوش^۵ او شاهان جن و بشر ممدعلی
 شاه بی رشد قوجاقلیدی یکی دیزلرینی^۶
 سالالیب قاش قاباغین مثل بقر^۷ ممدعلی
 توتدو آلاه او شاهی، بلده پاریسده^۸ چون
 قویدو شایقا باشینا شام و سحر^۹ ممدعلی
 اصلی یوخ بدنظرین^{۱۰}، من دئیرم، گر واردیر
 نییه بس دیمیر او بی عارا نظر ممدعلی؟
 بسکی قالیندی قافاسی^{۱۱}، شکمی مثل- کؤتوک
 ائیلهمز هرگیز اونا غصّه اثر ممدعلی

^۱ - شبسترین اصلیل آدی

^۲ - یکشنبه گنجهسی

^۳ - آلت- اوست

^۴ - پهلوی اوغلو باشینا کیان تاجی قویدو، /دئمک شعر ۱۳۰۵ ش. ده قلمه آیینمیشدیر/

^۵ - باش آیمک

^۶ - منظور قاجار شاهی

^۷ - اوکوز کیمی

^۸ - پتریس شهرینده، احمد شاه اورایا سفر ائدردی.

^۹ - آخشام و سحر

^{۱۰} - گؤز ووران

^{۱۱} - کلهسی، باشی

انقراض عالمينه قويدو قدم آل قَجَر^۱
يئرینه كئچدى اونون پهلوی لر ممدعلی
زوريله باشیوا شاپقا كئچهك ایراندا
دون سحر وئردی منه قارغا خبر ممدعلی
دين و ایمان گئدر الدن، اولوسان اهل - سَقَر^۲
دئدیم آخر سنه من، ائتمه سفر ممدعلی
بۇركو آلايه ياراديب، شاپقانی شیطان - رجیم
باشیوا قویما اونو، ائيله حذر، ممدعلی^۳
اؤزون اوخشاتما فرنگه، اؤروسا، گل وطنه
دولگه نی^۴ باس باشیوا مثل - دوسر^۵ ممدعلی
جهل رسوای جهان ائيله دی ایرانلی لاری
جهل ووردو بیزه مین گونه ضرر^۶ ممدعلی
معجزو ائيله مرخص، داهالطفوز آرتیق
گلدی ساعت بشه، بو قدر یئتر ممدعلی

۱ - قاجار نسلی

۲ - جهنم اهل

۳ - ساغین - چکین!

۴ - كله قند شكلىنده قديم بۇرك

۵ - معجز زمانی گئری قالمیش بیر زحمت کشین لقبی دیر.

۶ - هر جور زیان، ضرر

مثنوی

آه و آه ای امت - خیرالبشر^۱
 کی ائدیب وهاییان بی ایمان^۲
 سالمیش ایرانه تزلزل بو خبر
 گور نه وئردی ایذن گور یاشینا خلق
 روضه خان لار الدهه مندیل - عزا^۳
 سرگذشت - کربلادن آرتاجاق
 آغلایان لار، آغلادان لار مثل نئی
 مثنویده^۴ خوش دئییب ملای - مست^۵
 روضه خوان لار شیعه نی بی روح ائدیر^۶
 چون الین قووزار گویه زنجیرزن^۷
 مؤمنین یوخدور توپو طیاره سی
 لعنت ائیلر انگلیسه خاص و عام^۸
 انگلیسه زوروموز چاتمیر آمان
 چک قیلینجین حمله ائله لندنه
 غیرتیز چوخدور و هم زوروز سیزین
 گلدی تهراندان بو گون بیر بد خبر
 روضه پیغمبری بومباردومان^۹
 تعذیه برپا ائدیدییر شیعه لر^{۱۰}
 سیلله و یومروق وورار باشینه خلق
 آغلادییر خلقی به صوت غم فرا^{۱۱}
 بو حکایت خلقی ائتدی بی داماق^{۱۲}
 باشینا سپدی سامان اهل - گوئی
 "دُم سگ از ریش نادان بهتر است"^{۱۳}
 سینه زن لر سینه نی مجروح ائدیر^{۱۴}
 سسلر زنجیر، هم بیت الحزن^{۱۵}
 اؤز اؤزون دؤیمکدیر آخر چاره سی
 انگلیس نیرنگی دیر بو والسلام
 سن یئتیش ایمداده یا صاحب زامان^{۱۶}
 قیر، داغیت، مانند - توخم - پرینه^{۱۷}
 بیزده ایش یوخدور بیلیرسن سن اؤزون

^۱ - بشرین یاخشیی اولان امت^۲ - سعودی عربستانیندا حاکم اولان اسلام قولو^۳ - پیغمبرین قبیری^۴ - شیعه لر عزا ساخلایب^۵ - دستمال، یایلیق^۶ - کدرلی سسله^۷ - داماقسیر^۸ - جلال الدین رومی نین کیتابی^۹ - منظور مولوی دیر^{۱۰} - ایتین قویروغو جاهلین ساققالیندان یاخشیی دیر^{۱۱} - روخسوز ائدر^{۱۲} - سینه نی یارالار^{۱۳} - زنجیر ووران^{۱۴} - کدر ائوی، منظور مسجد دیر^{۱۵} - بؤیوک لر و عاوام خلق^{۱۶} - شیعه لرین ۱۲ - نجی امامی^{۱۷} - پرینه (بیر بیتگی) توخومو کیمی.

من قویوم ساققالیما رنگ حنا
 من ائدیم صیغه او کافر قیزلرین
 انگلیس بارماغی وار بو کاردا^۲
 حکمتی وار بو ایشین ای همشری
 روضه پئیغمبری باغلار توپا
 تعزییه برپا ائده صبح و مسا^۳
 تکیه لرده صرف ائده شام و سحر^۴
 گونده بیر یوک پول قازانار اینگیلیز.
 شیعه لر قاره گئییر اوغلان و قیز
 شیعه خالیص سوای از شیل و کور^۵
 از برای کوئینک و شال و برهک^۶
 تا قارا گئییین گروه- بی شعور^۷
 پس گوجون چاتماز سنین انگلیسه
 فاضل دربندی تک^۸ عاقل سنه
 اول جهتدن بیلمیسن قارداش حساب
 جبر اوخو، ابوابدا بیر نفع یوخ^۹
 یاخاسین باسسین کوپه، ائتسین قره
 خوش دئییل رنگی، دئمز فخر انام^{۱۰}

سن قیلینج وور، کافر اؤلدور آی آغا
 وور جیدایه سن او کفارین سرین^۱
 سؤیله بیر هر کس کوچه- بازاردا
 او، ائدیر تحریک وهابی لری
 انگلیس، او حیله کار آوروپا
 بو جهتدن کی عجم غمگین اولا
 گونده یوز سیب چای^۲ آلا، مین پوت شکر
 سن ایچرسن چای اولارسان اشگریز^۳
 او بیلیر کی بیر مصیبت وئرسه اوز
 لا اقل ایراندا وار اون دؤرد کُرور
 هر بیرى آلسا قارا چیت اوچ چرک^۴
 پس گرک وئرسین پولون یئددی کُرور
 سنکی بیلمزسن حساب و هندسه
 آغلاماق مشقین وئریب فاضیل سنه
 اوخویوبسان چون فقط سن بیر نصاب^۵
 ضارب و مضروب^۶ اللّٰشمه چوخ
 اوژ بئزین وئر کربلایى باقیره
 اگنیوه گئیسن اونو کوسمز امام

۱ - کافیرلرین باشینی

۲ - بو ائشده انگلیس بارماغی وار

۳ - سحر و آخشام

۴ - بؤیوک چای چیه سینه «سیب» دئیردیلر

۵ - آخشام و سحر

۶ - گۆز یاشی تۆکن

۷ - شیل و کوردان باشقا

۸ - آرشینین دؤردده اوچو

۹ - کوئینک، دستمال و برهک اوچون

۱۰ - شعور سوز دسته

۱۱ - مرثیه یازان دربندلی شاعر

۱۲ - دینی حوزه لرده، هم ده ملا مکتبلرینده عرب دیلی درسلیگی تانینان نصاب الصبیان کیتابی
 ۱۳ - ووران و وورولان، قدیم عرب دیلینی اؤیرنرکن چوخ ایشلنن «ضرب زید عمرا» جمله سینه اشاره دیر.

۱۴ - قدیم دینی مکتبلرده عرب دیلی درسلیکلریندن بیرى اولموش «ابوابدا» فایدا یوخ.

۱۵ - انسانلارین فخری (پیغمبره اشاره دیر)

کیم دئیر قیرخیلماسین ساققالیمیز؟
 بو حدیثین^۱ اولمویا اصلی گرک
 هیچ کس آماز او باققالدان نوخوت^۲
 توپا باغلیر اول مکان - اطهری^۳
 لاله^۴ و لامپا و قند و چایدان^۵
 انگلیسین جیبینه پوللار دولار
 بو ساماوارلا کیمیندیر، آی بالام؟
 مخملین^۶ یل ائیلهمه جانانیوا
 قویموسان عمامه تنظیف^۷ باشیوا
 سونرا وورروق تازیانا^۸ باققالا
 بیلمه بیرسن، چونکی ذهنین پرتدیر
 ایچمه چابین، ایستیکانین وور یثره
 مشتری کیم دیر عمی چیلواری یه^۹؟
 انگلیس ساتمازدی اون مین توپ خاصا^{۱۰}
 کیم اولاردی بو متاعه مشتری؟
 من ده یاردیم باشیمی یای و قیشی.

گر آخوندا سؤیله سه باققالیمیز:
 هر توکونده ساققالین وار بیر ملک
 کوفرونه ایمضا قویار فی الفور آخوت^۱
 انگلیس اما سؤیور پیغمبری
 آلیریق اوندان گئنه ییز ایستان
 ایلده یوز مین ایستان مرحوم اولار
 الی مین سامورا قاینار صبح و شام
 باخ، اوتان شالواریوا، تومانیوا
 آلمیسان باققالدان یاغ آشیوا
 پس سنه لازیم گلیر تنبیه اولار
 معنی پروتئستی^{۱۰} بیلیمک شرطدیر
 لعنت ائتمه انگلیس - کافره
 اطلسه^{۱۱}، ماهوته، ماهوت واری یه^{۱۲}
 یارماسایدی کله سین میرزه موسا
 خلقی تحریک ائتمه سیدی شوشتری^{۱۵}
 ووردو باشین منبره فاضل کیشی

^۱ - پیغمبر و اماملارین دیلیندن نقل اولونان سؤزلر

^۲ - آخوند فورا کافیر اولماغین امضالار

^۳ - نخود، قافیه خاطیرینه بئله یازیلیمیشدیر.

^۴ - پاک یثری، منظور پیغمبرین قبری

^۵ - شوشه سی لاله شکینده اولان و یوخاری باخان چیراق

^۶ - چای دمله مک اوچون خصوصی چینی و یا فلزی قاب

^۷ - پارچا نوعو

^۸ - منظور عمامه نین انگلیس تنظیفیندن اولماسیدیر.

^۹ - قامچی

^{۱۰} - اعتراض (آوروپا سؤزو)

^{۱۱} - پارچا نوعو

^{۱۲} - پارچا نوعو

^{۱۳} - آغ و اعلا بئر پارچا نوعو

^{۱۴} - پارچا نوعو

^{۱۵} - مشهور مجتهد ایدی.

خلاص اولدوق

نەدىر بو ناز و ايستىغنا،^۱ گئجه اولدو سحر آخير
 كۆنول شاد ائيله بير تك بوسه^۲ ايله، اى نىگار آخير
 او گول لر كى آچيدير گولشن - حسنونده^۳ رنگارنگ
 بالا واللاه سولار، قالماز هميشه اويله تر آخير
 دئديم ساقى، گولرسن سن نيبه دائم؟ دئدى: چونكى
 گولن ده، آغلایان دا دار دنيادان^۴ گئدر آخير
 گل ايچ بو باده نابی^۵، خيالين ايله الشمه !
 دانیش، گول، اوينا، جلاد - اجل قانين تۇكر آخير
 فلک بير تاجيله بير تخت وئرميشدى كيومرته^۶
 او تاج و تخته اولدو نامزد آل قجر آخير
 يوز ايل قان آغلادی ملت ولى آهسته - آهسته
 توكندى قلب ائوينده صبر، اوجالدى ناله لر آخير
 وطنده قالمادی بير يئر كى، ويران ائتمه سين قاجار
 فرار ائتدى وطندن^۷ ملت - خونين جيگر^۸ آخير
 مين اوچ يوز قيرخ ايكي ايل كئچدى چون تاريخ - هجرتدن^۹
 قضا سسلندى: ظاليم دور گۆرك، بسدير، يئتر آخر
 او قصرى كى ائدردى سجده ملت، آستانيندا
 او قصره قالدی حسرت زاده بيدادگر^{۱۰} آخير
 خيلاص اولدو وطن، اهل وطن، معجز، بحمدالله
 او تختى باده وئردى پادشاه بى هنر آخير^{۱۱}

۱ - غرور، سايماماق

۲ - اوپوش

۳ - گۆزلىك گولشنينده

۴ - دنيا ائويندن

۵ - خالص چاخير

۶ - فارسلارين افسانوى شاهلار سلاله سسى بيشدادى لرین بيرينجى شاهى

۷ - قاجدى

۸ - چگري قان اولموش ملت

۹ - ۱۳۴۲ هجرى قمرى (۱۳۰۳ شمسى) قاجارلارين تختدن سالىنماسى ايل

۱۰ - ظاليم

۱۱ - باجارقيسىز، هنرسيز.

اولسون گرک

مجلس عشرته دائم ساز و یار اولسون گرک
 عارضی^۱ گولناره بنزهر بیر نیگار اولسون گرک
 دیلبرین زولفو شب- یلدا^۲، جمالی چیلچیراق
 لب لری خوش رنگ، وضعی آبدار اولسون گرک
 یازدیلاز بو مصراع^۳ی بیر نامرادین داشینا
 نفسینه مغلوب اولان خاک ایچره خوار اولسون گرک
 صاحب ویجدان اولان هموعونو خوار ایسته مز
 بیر پریشان حال گۆرچک بی قرار اولسون گرک
 بیر جوانین من دونن گۆردوم، جیبینده یوز تومن
 ایندی بیر دیناری یوخ، باعث قومار اولسون گرک
 واعظ بی مدرکین باشی نه قدری زنده دیر^۴
 کُنچ غربته^۵ جوان لار اختیار^۶ اولسون گرک
 برفی^۷ انبار ائيله میش گۆی لرده چون خلا قیمیز
 یئرده ده آعیانیمیز انباردار اولسون گرک
 در حقیقت آرخاسیندا اولسا یئتمیش مین هؤروک
 حور- عینین^۸ کلّه سی مثل - چینار اولسون گرک
 بیغلاری متروش^۹ بیر اوغلانا باخدیم غیظله
 سؤیله دی: بیغ ساققال ایله هم عیار^{۱۰} اولسون گرک

^۱ - اوزو

^۲ - ایلین ان اوزون و قارائلیق گنجه سی

^۳ - یاریم بیت

^۴ - دیری دیر

^۵ - غربت بوجاغیندا

^۶ - قوجا (آنا دولو تور کجه سی)

^۷ - قاری

^۸ - قارا گۆز، منظور ملکدیر

^۹ - تراش اولموش، قیرخیلمیش، فارس سؤزودور

معجز اونو طنز شکیلده عربلشدیریپ اوندان اسم مفعول دوزلتمیشدیر

^{۱۰} - اویغون، مناسب

حق اۋزو عاليمدى، صنعتكار يوخ ايرانده
 ايستىكان و نعلبكي گۆيدن نثار اولسون گرگ^۱
 مصلحت يىلمسەيدى خاليق، خلق ائدردى ماشيني
 خلق ائديب ائششكلىرى، ملت سوار اولسون گرگ
 دايم بىز ملت نادانى^۲ ارشاد ائتمگە^۳
 بير پيمبر، بير على^۴، بير ذوالفقار^۵ اولسون گرگ
 يا گرگ تذيبير^۶ ائدم، يا باش و جانيمدان كئچم
 عۇمرو باشه وئرمەيه شام و ناهار اولسون گرگ
 رخنەدار^۷ اولسون شريعت، پايمال اولسون وطن
 هر نولور اولسون، مريديم بى شمار اولسون گرگ
 گئتدى اسلاميت الدن اى قولاغى توكلولر^۸
 تازە مکتبلر بناسى تار و مار اولسون گرگ
 اى جماعت جمع اولون^۹، جيغ بىغ صداسين^{۱۰} قطع ائدين^{۱۱}
 ”لام زبّر له، جيم^{۱۲} زبّر جين^{۱۳}“ پايدار اولسون گرگ
 تازە چيخميش بو كيتابه بير تماشا ائيلهين!
 بو ايلان، بو قۇرباغ، بو سوسمار^{۱۴} اولسون گرگ

^۱ - بورادا گۆيدن تۆكولسون، بخشش اولسون

^۲ - قانماز، جاهل

^۳ - دوز يولا رهبرليک ائتمک

^۴ - حضرت على

^۵ - حضرت على نين قيلينجى.

^۶ - ايکى اوزلولوک

^۷ - ياريلميش، پوزولموش

^۸ - خرافاتچىلار، هندلر

^۹ - ييغيشين، توپلانين

^{۱۰} - سسين

^{۱۱} - كسين

^{۱۲} - قديم اصول ايله الفبانى يازيب اوخوماغى اۋيرتمک.

^{۱۳} - قديم اصول ايله الفبانى يازيب اوخوماغى اۋيرتمک.

^{۱۴} - كرتنكره

بو یوغون قویروقلو حیوانی تانیرسیز یا خئیر؟
 آنینا یازمیشلا^۱: تولکو، حیلہ کار اولسون گرک
 بو شکیلر شرکدیر^۲ باشندان آیاغا خالقہ
 تولکونو خلق ائیلہین پروردگار^۳ اولسون گرک
 بوش یئرہ آلاہ بلا گوئدرمیری بیز ملتہ
 یوز بلا و محنتہ فاسیق^۴ دوچار اولسون گرک
 ای گول - گولزار - ایران^۵، ای فداکار - وطن
 ای علی زاده رقیبین خار و زار^۶ اولسون گرک
 معجز - گمنامی^۷ سن مشہور - آفاق ائیلہدین
 نام - پاکین^۸ دفتریمده یادگار اولسون گرک^۹
 محترم بیر شخصدیر «میرزا حسن خان» خامنہ ای
 ایستیرم لطف - خدادان^{۱۰} بختیار اولسون گرک^{۱۱}

۱ - یازمیشلار

۲ - آلاہا شریک بیلیمک

۳ - آلاہ

۴ - بد اخلاق، پوزغون

۵ - ای ایران گولوستانی نین گولو

۶ - آلچاق، ذلیل

۷ - ایتگین، آدسیز

۸ - مشہور آدین

۹ - ابدی اولسون

۱۰ - تارینین لطفوندن

۱۱ - خوشبخت اولسون

شوخلوق

دولت سراى رېيمە^۱ گىتىدىم گىچىن گىچە
گۇردوم كى فرشى يوخ، نىچە يىرتىق، جىرىق كىچە
عرض ائىلەدېم بو فقريلە، بو افتضاحيلە^۲
مىن قصر^۳ سن عطا ائىدەجكسن^۴ بىزە نىچە؟
شمعى گىتىر، چىراغى گىتىر، ياندى سىنەمىز
عشقىن نەدىر سىن بو چىراق - مەۋجە^۵
بىر گون آيىل ياواشجا كلىسايە باخگىنان
سئىر ائىلە عرشە، فرشە، جلالە بىجە - بىجە^۶
سن دە مەرت ائىلەگىن بو خاراباۋى
معمار باشى غافارە دئە^۷ تا چكە رىجە^۸
گۇردوم الين ووروب بئلىنە گولۇدو قاه - قاه:
- من عاقلەم، - دئدى: - پولو وئرمم گەجە - مەجە^۹
يارب مىنى مۇآخذە ائتمە^{۱۰} بو امردە
مەجىز سىن ايلە شوخلوق ائىدىدىر، دوشوب لجه^{۱۱}.

۱ - آلاھىمىن منزلىنە، مسجدە

۲ - رسوايجىلىق

۳ - مىن ساراي

۴ - باغىشلاياچاقسان

۵ - آيرى - اوپرو چىراق

۶ - بىرچە - بىرچە

۷ - دئىنە، سۇيلە

۸ - تىز دونان بىر نوع گىچ

۹ - اوتاغى آغاردان مشهور مادە

۱۰ - دانالاما، ملامت ائتمە

۱۱ - عنادا دوشوب.

اولار، اولماز؟

خدا گر ایسته‌یه بیر لوت امیر تومان^۱ اولار، اولماز؟
 نییه بو اولماسین آیا، یوغورت ایران اولار، اولماز؟
 هانی مجلسده بیر ساقی، هانی مطرب، هانی مونس؟
 شراب- ناب اولان یئرده گؤزل جانان اولار، اولماز؟
 سوزنده گؤزلری جانان، اولاندا لبلری خندان
 تماماً خطّه^۲ ایمان اونا قربان اولار، اولماز؟
 رفیقین گلمه‌دی اوقاتوی تلخ ائتمه ای ساقی
 قویارسان باشینا بیر بؤرک، قیز اوغلان اولار، اولماز؟
 جهاندا یوخدو بیر موشکول کی عقل عاجز اولا اوندان
 بیر آز فکر ائیله‌سه انسان، هر ایش آسان اولار، اولماز؟
 اگر قیزلار دا اوغلانلار کیمی بیر امتحان وئرسه
 بیر اولسا مرد و زن^۳، ایرانیمیز ایران اولار، اولماز؟
 سنی وئررم قسم آلا‌هه موهوماتی ترک ائیله!
 فنون جهلله معموره‌لر^۴ ویران اولار، اولماز؟
 طبیعتده سرور و حزنی توأم خلق ان‌دیب خالق
 ایکی قارداش حقوقو قسمتاً^۵ یکسان اولار، اولماز؟
 همیشه قلب‌لر محزون، همیشه سینه‌لر دلخون^۶
 سرورون قسمتین غصب ائیله‌سن طغیان اولار، اولماز؟

^۱ - بؤیوک اوردو ضابطی، تورکجه

^۲ - بورادا: اولکه، مملکت

^۳ - کیشی و آرواد

^۴ - آبادلیق

^۵ - پای جهتدن، قسمت باخیمدان

^۶ - اورمی قان

سەن زۇلۇمىدىن ھەر سائەت يېتىمان ۋەتەن^۱ ئالان
 يېتىمى آغلادان بى دىن و بى ايمان اولار، اولماز؟
 مىسلمانلىق نچون آساندى، انسانلىق نچون موشكول؟
 بو فرقى حيس ائدن نازىك جىگرلر قان اولار، اولماز؟
 گۇتور اول دستكى^۲ بىرجه دانىش نوح ايله^۳ اى ساقى
 گۇرك عالمده بىر ده مثل اول طوفان اولار، اولماز؟
 گۇرەسن عىد- جمشىدى گۇرن ايرانلى قارداش لار
 گئچن ايامى ياد و بود ائدىب گريان اولار، اولماز؟
 دئىير علت نەدىر بخله^۴؟ سبب نقص حرارتدیر
 بو، قانسىز جىسملرده مايە احسان اولار، اولماز؟
 حساب ائت بىر گۇرك بئش آلتى آرشىن نىلگون^۵ بئزدن
 فقيره، عاجزه بىر دونلا بىر تومان اولار، اولماز؟
 ھمىشه مئىل ائدىر دولتلى بال، پشمک، جوجه، کھلىک
 حرارت بۇيله نعمتلرده بى پايان اولار، اولماز؟
 خدایا سن بىزى عمدأ آتیرسان نار^۶ نیرانه^۷
 کاسىب گۇرسە اۇزون دۇولتلى، نافرمان اولار، اولماز؟
 (شعر ناقص نظرە کلیر)

۱- ۋەتەن يېتىملىرى

۲- تېلېفون دانىشارکن الدە اولان قىسمى

۳- نوح پىنمىر

۴- دار گۇزلولوک، پخىللىک

۵- أبى

۶- اود

۷- اودلار.

مسجىدە

۱- ئى جماعت قويمايىن باشى اولانى مسجىدە
 ۲- توپچونو، سربازى، قازاقى، آژانى مسجىدە
 ۳- قانى چون ناپاكدير شرعاً اوزو قىرخىق لارىن
 ۴- قورخورام سىنە ووروب توكسونلە قانى مسجىدە
 ۵- نوحەخوانىن ساققالى اولسون گرگ آرشىن چرەك
 ۶- خر سسى وئرسىن، سسى سالىن فغانى مسجىدە
 ۷- اورمولو، تېرىزلى، دىلمانلى مسلماندير مگر؟
 ۸- اونلارلىن حقى ندير سالىن عبانى مسجىدە؟
 ۹- حقى يوخ اهل نظامىن مسجىدە قويسون قدم
 ۱۰- سوخمىين اوغلان او توكسوز نوحەخانى مسجىدە
 ۱۱- باشىنا وورموش نشان، اوغلان، حسين قاتلى
 ۱۲- حق قبول ائىلر مگر شمر - دغانى مسجىدە؟
 ۱۳- پانتالون گىمىش او ظالمىم، بير باخين اندامينا
 ۱۴- گوسترير خلقە ين، سالىر نى مسجىدە
 ۱۵- گئن تومان لاردير حسين شيعه خالصلىرى
 ۱۶- باشى قىرخىق لار گرگ سىسپىن سامانى مسجىدە

۱ - منظور تىل قويانى

۲ - احمد شاه زامانى سىلاحلى قوه كى، روسلار واسطەسىلە دوزەلمىشىدى و روسجادا آدلانمىشىدى.

۳ - شەر داخلىندە انتظامات قوهسى (اوروپا كلمەسى)

۴ - قديم اوزونلوق واحدى ايدى، ۷۱ سانتىمتر اولاردى

۵ - آرشىن دۇردە بىرى

۶ - ائششك سسى

۷ - اوردودان اولان

۸ - منظور ساققالى چىخامىش و يا ساققالىنى قىرخمىش شخص

۹ - قاجارلارلىن سونلارى و رضا شاهىن اولارىندە دولت مأمورلارى بۇركلىنە نشان ووراردىلار.

۱۰ - يىزدىن كرىلا حادثەسىندە اشتراك ائتمىش اوردولارىنلىن باشچىلارىندىن بىرى ايدى. حوقا باز و حىلە گر شمر

۱۱ - شالوار (روس سۆزو)

۱۲ - قديم متعصب مسلمانلار گئن تومان گئىردىلر

۱- قاش - قاباغين ساللاسان، بىر دە دولانى مسجدە؟
 ۲- گاه تریاکدان آلیر، گاه چارپادان مالیات
 ۳- ظالمی سئومز خدا، سیز دە تَبْرًا ائیلهیین
 ۴- حاکیمین، خانین، بگین چوڭدور زیانی مسجدە
 ۵- ای اوغول یانیندا یئر وئرمه او اهل - دوزخه
 ۶- ای عمو سانجار قیچین قویما ایلانی مسجدە
 ۷- تازە مکتبلردە بو تعلیم اولان^۵ اوغلانلاری -
 ۸- قویمایین، اما قویون نادان^۶ قوجانی مسجدە
 ۹- سن، سن اولسان او منە قیرخیق اوزون وئرمز نشان
 ۱۰- سن، سن اولسان قویماسان خصم^۷ خدانى^۷ مسجدە
 ۱۱- عطر وورموش زولفونه، گئیمیش قولاقلى کۆیڭگی^۸
 ۱۲- سیز دئیین، قویماق اولورمو بو جوانی مسجدە؟
 ۱۳- مؤمنین اولسون یاخاسیندا گرک یوز مین شپش^۹
 ۱۴- تاکی دیرماشسین او حیوانلار تاوان^{۱۰} - مسجدە

۱ - قديم مسجدرده چوبوق و قلیاندا وئردیلر. بورادا منظور چوبوق و قلیانی مسجددن ییغیشدیرماقدیر.

۲ - دۇرد آياقلى حيوانلار

۳ - اوزاقلاشین، فروع دینین بیرى دیر.

۴ - جهنم اهلى. مصراع بئله ده گئدیپ: دیشلرینده زهر قاتل وار هلاک ائیلر سنى

۵ - اوخوموش.

۶ - جاهل، سوادسیز.

۷ - آلاهیین دشمنینی.

۸ - منظور یاخالی کۆینکدیر.

۹ - بیت، کیچیک و اذیتجیل بۇجکدیر کی، اینی - باشی کثیف آدمادا تاپیلار.

۱۰ - سقف.

بندگان - حق گرک اولسون کثافت معـدنی
 تاکی وئرسینلر اذیت ساکنان^۱ - مسجدده
 باشینی قییرخدیرماسا، شاریبلرین^۲ ووردورماسا .
 قویمارام حتی شهید - کربلانی^۳ مسجدده
 مجتبی^۴ نین زولفونه جبریل^۵ وئرمیش شستشو^۶
 کیم گتیردی بیلیمیرم بو افترا نی مسجدده؟
 باتدی قانه زولف - اکبر، زولف هارا، اکبر هارا
 روضه خوانلار سالدی بو زولف - قارانی مسجدده
 دوز دانیشسا روضه خوان، ائششک جماعت آغلاماز
 پس گرک خاروارایلا تۆکسون یالانی مسجدده
 چون اوخور طفل دبستان^۷ مصحفی^۸ ائیلر خاراب
 رسمدیر شیعه آتار یاغلی قرآنی مسجدده
 فاره^۹ کافیردیر، هجوم ائیلر او قرآن اوستونه
 توت قیچیندان وور یئر، قویما سیچانی مسجدده
 عیبی یوخدور زهرمار ائیلیرسن، ائيله اییده نی
 ای باجی چردکلرین تۆکمه میان مسجدده
 ای عمو مسجدده قلیان اولماسا، چای اولماسا
 ایلده بیر یول ملتین دیمز دابانی مسجدده

۱ - مسجدده ساکن اولانلار.

۲ - بیغلارینی

۳ - منظور امام حسین دیر.

۴ - حضرت علی نین اوغلو و شیعه لرین ایکینجی امامی

۵ - گویا آلاهدان پیغمبره پیغام گتیرن ملک

۶ - یوموش.

۷ - ایک مکتب اوشاغی

۸ - قرآنی.

۹ - سیچان.

شەكىل گىرەمىز مەسجىدە ئاي بى-ھىيا سىگىركەش
 داخىل ئاتمە كاغىز- دىختر نىشانى مەسجىدە
 گىرەن بىدەتدەير عىكاس- لىيىن ئاي دوستان
 قۇيماق اولماز فوتقىرافچى^۱ مېر آغانى مەسجىدە
 توپلايىن بو فرشى، چۈن فرش مەسجىدى مۇردار ئىدەر
 ظالمىن لازىم دىيىل فرشى، فىلاننى مەسجىدە
 سىنەزن خوانلار^۲ آياق ياللىن گىزىر ھەر كوچەدە
 قورخورام نىقل ئايلىھىيىن اونلار وبانى مەسجىدە
 عىرش تىتەرر، گۇي گورولدار، صاعقە پىدا اولار^۳
 مۇعجوز- لامذھىيىن دىسە دابانى مەسجىدە

۱ - فوتوگرافچى = عىكاس، شەكىل چەكن.

۲ - مەھرەمە دەستەلەردە نوحە اوخويانلار

۳ - ايلدىرىم تاپىلار (يارانار).

سئور (سنی)

چون سئور قلب سنی، دیده سنی^۱، جان سنی
 سئومه ییم من نئجه ای سرو- خرامان^۲ سنی؟!
 گول بدن، زولف سمن^۳، غونچه دهن^۴، شیرین لب^۵
 اوپمه سین، اییله مه سین نئیه سین انسان سنی؟
 وئرمم موفت سنی ای وطن، اغیار الینه
 حس یوخ منده مگر، تا ساتام ارزان سنی؟!
 کافر ایسلادی سنی قانیله ای خاک- وطن^۶
 بو یاسین قانیله قوی بیر ده مسلمان سنی
 نه سیاه بختسن^۸ ای یار، کی بیرتیر داغیدیر
 گرگ درتده^۹ کیمی ملت- نادان سنی
 بو یادین قانیله ای خائن- ملت وطنی
 یئرده یاتماز، توتار آخر بو قدر قان سنی
 قورخ او گوندن که کلئیرشکن^{۱۰} ائیلر سنه قصد
 گورورم من او گون آشفته و حئیران سنی
 نحس کلهن ووراجاق نیزه یه بی شک و یقین
 خیلی موشکولدو گذشت ائیله یه سامخان^{۱۱} سنی

^۱ - گؤز سنی سئویر

^۲ - سوزوب یئرین سرو

^۳ - ساچی یاسمن

^۴ - آغزی غنچه

^۵ - شیرین دوداق

^۶ - اوجوز

^۷ - ای وطن توپراغی

^۸ - نه بختین قارادیر

^۹ - بیرتیجی قورد

^{۱۰} - آذربایجانین مرکزینده یئرلشن کلئیر شهری

^{۱۱} - شعرین مضمونوندا گورونور کی، رضا شاهین اوللرینده کلئیر منطقه سینده عصیان اولموش و «سامخان» ادلی بیر نظامی شخص اونو یاتیرمیشدیر.

نە ياتىبسان آيىل اى مَلّت بىچارە، آيىل!
 خواب- غفلتدە باسا قورخورام عدوان^۱ سنى
 كورد آيىلدى يوخودان سن ھلە خورنا چكىسن
 نە عجب حالا قويوب نشئە قلىان سنى^۲
 بو گون اولاد وطندن كۆمك اىستىر ائلىمىز
 بىسلەيىب بو گون اوچون مَلّت- ايران سنى
 مالىوين اوندا بىرىن خلقىوھ سن ائىلە عطا
 شر- اعدادان ائدر حفظ^۳ بو احسان سنى
 جَبّە خز، كورك- خوراسان، كلە- توركوستان
 ياخشى گرم ائىلەيىب^۴ اى صاحب- مىليان^۵ سنى
 اولماسا حسّ وطن سنده، آلاز كوركووو كورد
 چىخارار جَبّەن، ائدر قىش گونو عريان سنى
 اورمو تاجيرلرى نين حالينا بىر ائىلە نظر
 گۇروم حقّ ائىلەمەسین بۇىلە پرىشان سنى
 واريدى خطّە سالماسدا^۶ چوخ دولتلى
 ائلە دولتلى كى، سايمازدى او دربان^۷ سنى
 ايندى بىر شاهيدان اۆترو ال آچىر نامرده
 اونو بو حالا قويان بوشلاماز آسان سنى
 تيرمە يورقانى چكىب اوستووه ناز ائىلمە دور!
 دوشمن ال تاپسا ائدر قىش گونو عريان سنى^۸

۱ - دوشمنلىك، بورادا دوشمن

۲ - قلىان نشئەسى.

۳ - دوشمنلرىن شرىندن قورويار

۴ - قىزىشدىرىپ

۵ - مىليون صاحى، وار- دولتلى

۶ - سالماس توپراقلارىندا، سالماس ولايتىندە

۷ - قاپىچى

۸ - چىلاق ائدر

قویماز آسوده سنی، خلقیوی آزاد ائده سن
 خائین- دین و وطن بوشلاماز آسان سنی
 قاراداغ^۱ اهلینه باخ، گور نه پریشان دولانیر،
 تلخ کامائیلهمه سین^۲ بیر نئچه تومان سنی^۳
 نه قدر ایچمیسین، ای کار گذار- ملت؟^۴
 هوشیار ائیلهمه دی وقعه- دیلمان^۵ سنی؟!
 حاضیر اول جنگه، اگر ایسته ییسن فتح و ظفر
 یاتمالی یئر دئی بو یئر، یئر آرسلان سن
 خبرین یوخ وطن الدن گئدیری ای زایر؟^۶
 ایسته میر کی گئده سن شاه خراسان سنی^۷
 نجف الاشرف^۸ هارا، سن هارا بیچارا عمی
 مرحمت سیز کیشی، نئیلیر شه مردان^۹ سنی؟!
 ظلم الیندن قاچان عوورتلره یانمیر اورگین،
 شامین احوالی^{۱۰}، ائدیر نئی کیمی نالان سنی
 شام ویرانه سینین مثلیدی مئیدان- سراب^{۱۱}
 ائیلهمیر بس نییه بو واقعه گریان سنی؟!
 آج و عریان و پریشان اسرانین آهی
 قویماز افلاح اولاسان ای زری یورقان، سنی

^۱ - گونئی آذربایجاندا بیر ولایت

^۲ - دماغین آجی اولماسین

^۳ - تومن، اون قیران

^۴ - مستول، دولت ایشچیسی

^۵ - دیلمان حادثه سی، سمیتقو تالانلارینا اشاره دیر

^۶ - زیارت ائدن، مشهد و کربلایا زیارته گندن

^۷ - منظور شیعه لرین سگیزینجی امامی امام رضا دیر.

^۸ - حضرت علی نین قبری اولان عراق شهری

^۹ - منظور حضرت علی دیر

^{۱۰} - منظور امام حسینین لوشاقلارینین شاما اسیر آپاریلماسی دیر.

^{۱۱} - ایران آذربایجانیندا شهر، بورادا یوخسولار توپلانانا بیر یئر

سن بو عريان لارا بير دست لباس ائيله عطا
 تا ييله شيعه خالص، شه مردان سنى
 بو قدر آج ايله لوت ! سن ده گئدير سن نجفه؟
 نه على^۱، بلكه قبول ائيله مز عثمان^۲ سنى
 معجزون نبضينى آلدى اله دوكتور، دئدى: باخ
 اعتقادين پوزولوب، ترك ائديب ايمان سنى

^۱ - حضرت على

^۲ - سنى لرین اوچونجو خليفهسى.

آماندیر ائتمه ظهور ای آغا

آیا مه رمضان^۱، یو خدو منده جان واللله
 ائدیب وداع منی^۲، لحم^۳، شحم^۴، قان واللله
 قوجالمیشام. کمریم سست اولوب، گوزوم کم نور^۵
 سنی سئوردیم اولاییدیم اگر جوان واللله
 سیلیک پولاً^۶ اگر عطار وئرمه سه نیسییه
 ساماوارا دئیرم یانددیرار آتان واللله
 قالیب الیمده سیلیک بیر قیرانیم، خئیرانم
 چؤرکچی وئرمیری نان ای فیلان فیلان، واللله
 نه آش وار، نه کوکو وار، نه کوفته افطارا
 سؤزومده یو خدو یالان ای کیشی اینان واللله
 سُحور وقتی^۷ چوبوق چکمه ییبدیر، ایچمیب چای
 آجیندان آز قالیر اؤلسون توکذبان واللله
 آچیر جیریق دو هزاری کیمی خانیم آغزین^۸
 منی گؤرنده دئییرلر اولار یامان واللله
 حکومتین سؤزونه ائتمیر اعتبار اصناف
 کؤمورچو آلمیری مندن دلیک قیران واللله
 چکیل کنار، ساغین اولماز آجین ایمانی
 اوروج، سنی یئیرم مثل گردکان واللله

^۱ - ای اوروجلوق آیی

^۲ - مندن اوزاقلاییب

^۳ - آت

^۴ - یاغ- پیی

^۵ - ضعیفه ییب

^۶ - سیلینیب نومه سی ایتمکده اولان گوموش پول

^۷ - اوباشدانلیق یئین وقت

^۸ - ایکی قیرانلیق

آخوند دئير كى ياخيندى ظهور صاحب عصر^۱
 اگر ظهور ائده، ائيلر او چوخ زيان واللله
 اگر دئيه اونا: مال يتيمى مئيل ائتمه!
 آخوند دئير: بو دئييل صاحب الزمان واللله^۲
 بئش اون اخوت ييغيشار كوفرونو ائدر امضاء
 وورار جيدايه باشين اهل وايقان واللله
 اماندير ائتمه ظهور اى آغا سنى تارى
 تۆكرله قانيوى^۳ شيخان نهروان^۴ واللله
 و تيغ عصرى دئييلدير بو عصر، يا مولا
 تفنگ زامانىدير، اى شاه انس و جان واللله ×
 مينلرله^۵ آيروپالانا، آتارلا^۶ نارنجك
 ائدرله^۷ خيمهوى سوزان نظاميان واللله! ×
 اينانما «العجل» خلقه، ائيله مه عجله
 يالان دئييرله تماماً مقدسان واللله ×
 ائديب پيان سنى چاي - سفيد پر^۸ معجز
 گلاب ايبي گلير آغزيندان، اى بيان^۹ واللله ×
 ائدر هميشه سنى ياد قلب - معجز - پير
 محبدير سنه چوخ مير نخجوان^{۱۰} واللله ×^{۱۱}

^۱ - شيعه لرین اون ايکينجى امامى

^۲ - او ايکينجى امام

^۳ - قانىنى تۆكرلر، اۆلدوررلر

^۴ - نهروان شيخلىرى، متعصب و متحجرلر

^۵ - مينرلر

^۶ - آتارلار

^۷ - ائدرلر

^۸ - بير نوع چاي ايدى

^۹ - اسره ك مست (روس سۆزو)

^{۱۰} - نخجوانين اميرى، نخجوانين آغاسى، بورادا معجزين بو ايفاده دن منظورو حاجى محمد نخجوانى دير.

^{۱۱} - سونوندا (X) علامتى اولان بيتلر «نخجوانى (ملى كتابخانا) نسخه سيندندير.

با جی

خبر آلسان تو کذبان با جی دان
 نئچه شاهی اولار قیران با جی؟
 الی مین دفعه سالسا تسبیحه
 گئنه بیلمز تو کذبان با جی
 اذن وئر آغزیوا ووروم نوختا
 و قویوم دالیوا پالان با جی
 نئجه انسان خطاب ائدیم سنه من
 من دئییه بیلرم یالان با جی
 ائیلیسن ویررا ویر ناماز اوسته
 نه دئییرسن، ناماز قیلان با جی؟
 نَعْبُدُ نَسْتَعِينُ^۱ مقصود-
 نه دیر آخر فیلان فیلان با جی؟
 هئچ بیلیرسن کی لم یکن کفو^۲؟
 بگدی، خاندی و یا چوبان با جی؟
 ایندی کی سن ناماز قیلیرسان، بس
 سعی ائدیب^۳، معنی سین ده قان با جی!
 (شعر نظره ناقص گلیر)^۴

^۱ - قرآنین «فاتحه» سوره سیندن، بیرینجی سوره سیندن دیر. "عبادت ائدیریک و یاردیم ایستیریک" دئمکدیر.

^۲ - ناماز قیلارکن دئییلن ایکینجی سوره دندیر، کیمسه تای دئییلدی، دئمکدیر.

^۳ - چالیش، اللش

^۴ - شعرین اولی و آخیری دوشموشدور.

قىز

سن قلم آلسان الە كىم طبخ ائدر شوربانى قىز؟!
كىم تىكر يىرتىق ياماغى دولدورار قلىانى قىز؟

قىز، دواتىن سورمەدان^۱، مولچون مىدادىندىر سىنىن
سن نە اكبرسن، نە اصغر، خجە آدىندىر سىنىن
مكتىبن مطبخ، قازانچا، اوستادىندىر سىنىن
سن حسابى ئئىلىسن؟ اۇيرن قارا دولمانى قىز!

هندسه، جوْغرافيا لازىم دئىلىدىر بىزلره
قىز نەدىر، فارسى نەدىر؟ فارسى ياراشماز قىزلارا
مولچونو سوخ سورمەدانا، چك او شەھلا گۈزلره
سن فقط اۇيرن نئجه سورتور اوزه كىرشانى قىز

(شعر نظره ناقص گلير)

اۋلدور قوتار اىلاھى

سن حاجىيا وئىرىسن صد گونە^۱ يار اىلاھى
 سىب^۲ و گىلاس و آلو، ھىئا و نار اىلاھى
 ھولو مثال - خولى^۳، دىك - دىك باخىر فقيرە
 ائىلىر فقير - زارى بى اختيار اىلاھى
 وارلى سوار - فائتون، من بينوا پىادە
 ھىچ اولماسا منە وئر بىر جە ھمار^۴ اىلاھى
 بئش شاھى وئرمە يىرسن يۇخسول وئرە پىنرە
 آما اوئا وئىرسن بئش يوز داوار اىلاھى
 بىر ايپ گتير خدايا، سال بۇنونا فقيرىن
 كاسىب حياتى ئىلىر اۋلدور قوتار اىلاھى
 وارلى يئىير كىبابى، يوخسول كۇنول عذابى
 اوز گۇرمەلىك ائدىرسن سن آشىكار اىلاھى
 لطف ائىلە ايكى چوتلوک، آما لىمىسىز اولسون
 چونكى لىمىلى پولو آلەمىر عطار اىلاھى
 باسما الين قرآنا، آند ايچمە بار اىلاھا
 باخ - باخ، بو معجز اولسون، پول سىندە وار اىلاھى
 آل بىر نوشته مىندن، بۇرچ وئر نە اينكى موفتە
 ظن ائىلە مە كى مىندە پولون باتار اىلاھى

۱ - يوز جور

۲ - آلما

۳ - كوفەدە امام حسين باشىنى كۈلە بلەين يىزىد طرفدارى

۴ - ائششك

آمما كى منده يۇخ پول، گر سن اينانمايىرسان
 گل جيبلرئىمى آختار، تاپسان آپار ايلاهى
 شرعه مۇعايير اولسا اۋز دستخطيم آللاه
 وئررم بئش آلتى چوتلوک، ملا يازار ايلاهى
 گاه يوز آلا ر آخوتلار اجرت قبـالهـجاتا^۱
 گاه اللى، گاه يوز آلتين، گاه دا هزار^۲ ايلاهى
 آخر سۆزون ندير؟- دئى، من ده دئييم سۆزومو
 قويما فقير زارى چوخ انتظار ايلاهى
 خوب آنلاشيلدى بارى بير ايپ گۆتور خدایا
 سال بوينونا فقيرين، اۆلدور، قوتار ايلاهى!

^۱ - مالکیت سندلری

^۲ - بو مصراع بعضى اسكى نوسخه لرده بئله چاپ اتديلميشدى:

گاه اللى مين تومن، گاه يكصد هزار ايلاهى

مرغزار

(ملّح)

دوستان بلبل بگوید هر سحر در مرغزار^۱
 لافتا الآ پیلاو، لاعیش الآ فی البهار^۲
 من نگویم می بخور، دنبک بزن، نی ساز کن^۳
 یار، در بر گیر یاری که بُود مثل انار^۴
 دست گل، پا گل، بدن گل، چهره گل، رخساره گل^۵
 من بقربانت شوم^۶ گولشندی بو یا حوْکماوار؟
 زوریله یاران چکین کورسو ایچیندن شاعیری
 بینوانین ائیله یین یورقانی باشیندان کنار
 جای وثرین بیر ایستکان فوراً بئش اون سیغار هم
 سؤیله یین قورتاردی قیش، گر سؤیله سه یاران نه وار؟
 ائتمه سه باور^۸ گئنه یورغانی اؤرتون باشینا
 اوندا کی عقرب قیچین سانجار، دئیر بی اختیار:
 دوشدو بیر شئی یادیما اوقاتیمی تلخ ائیلهدی
 آه، صد آه^۹! ای خدا^{۱۰}، ای مهربان پروردیگار

^۱ - دوستلار، هر سحر بولبول چمنلیکده دئیر.

^۲ - پیلاودان باشقا ایگیت و باهاردان اولان کتفدن سئوایی عیش - عشرت یوخدور

^۳ - من دنمیرم کی، چاخیر ایچ، دنبک چال و نئی سازلا

^۴ - نار کیمی اولان سئوگیلینی قوجاقلا دنمیرم

^۵ - ال گول، آفاق گول، بدن گول، اوز گول، بنیز گول

^۶ - من سنه قوربان اولوم

^۷ - تبریز یاخینلغیندا بیر کند

^۸ - اینانماسا

^۹ - یوز دؤنه آه

^{۱۰} - ای تانری

چىخمايىدى كاش قىش، عىد اولمايىدى ^۱ ھىچ، ھىچ
پىش چىشمىمىدە ^۲ بىلە تار اولمايىدى روزگار ^۳
من دىدىم بو قىش چىخار، دلشاد ائدر بايرام منى
واى بر من ^۴! ماھ روزە گلى ^۵، ائدى تار و مار
بىلمەدىم بىش گون سورا بايرام اولار ماتم بىزە
ماھ روزە ملتىن قانىن تۇكر چىگىز وار ^۶
اولماسىن گولشندە گول، لالە، بنفشە، ھىچ، ھىچ
لالەلر سولسون، توكنسىن گولشنىمدە ھرنە وار
سئىر صحرايا گئىردىك ^۷ ھر سَنە ^۸ سىزدە گونو ^۹
بۇيلە سىزدە قەر اولار، اۇيلە تاماشا زەر مار
قەر و غصە آز قالير بوغسون منى اى دوستان ^{۱۰}
چارەيى وارمى ^{۱۱} بو دردە اى گروه روزەدار ^{۱۲}؟
چارە گر وارسا خبر وئرسىن منە تلفونلە
دوستان بافراس ^{۱۳} مۇمىنن كم عيار ^{۱۴}

^۱ - بايرام اولمايىدى

^۲ - گۆزومون اۆنۈندە

^۳ - زامانا، دۇوران

^۴ - واى منە

^۵ - اوروجلوق اىي گلى.

^۶ - چىگىز كىمى

^۷ - چۆلو سئىر ائتمگە گئىردىك

^۸ - ھر ايل

^۹ - ايلين اون اوچونجو گونو

^{۱۰} - اى دوستانلار

^{۱۱} - بىر چارە وارمى؟

^{۱۲} - اى اوروج توتان دستەسى

^{۱۳} - عاغىللى، فراستلى دوستانلار

^{۱۴} - عقىدەسى ضعيف مومىنلار

زنگ ووردو ساقی یا وئر گوشگیری^۱ تئز منه
 آلو- آلو، آفرین، به به آقا عالی تبار^۲
 حاضیرام، واغزالا^۳ تئز گل، انتظار اول انتظار
 آنلادیم، نیت گونو ائتدیم سفر بر قندهار^۴
 په، بو نه سوژدور؟ همان ساعت، بلی! خاطیر جم اول
 مرحمت عالی، خدا حافظ، تشکر بی شمار^۵
 ساقی یا عؤمرومده من شاد اولمامیشدیم بو قدر
 چاره ای^۶ یوخدور، مگر ماه- مبارکده^۷ فرار^۸
 معجزون بیر حق قویدو بوینونا چوخ پربها
 یاخشی یولداشی گوروم آلاسه ائتسین بختیار

^۱ - تلفون دستگی

^۲ - یوکسک نسیلی

^۳ - قاتار دایاناجاغی

^۴ - افغانستاندا شهر

^۵ - ساییز تشکر

^۶ - بیر چاره

^۷ - اوروجلوق آییندا

^۸ - قاچماق

سوبايلىق

اوغول:

آناجان سوبايلىق ائلر منە چوخ اذيت آخر
منى قورخورام آياقدان سالا بو جنابت^۱ آخر
گتجهلر دورور او ملعون، دولانير ميثال - مجنون
ائدير حاليمي دگر گون، منه آل بير عورت آخر
آنا:

بيليرم اوغول خيارين، آليب الدن اختيارين
چيخير عرشه آه و زارين، ائديسن شيكايت آخر
وار اگر سويون، زادين سات، سنه من آليم بير آروات
هله آل اليوه اوينات، هانى سنده دولت آخر
اوغول:

نه سۇزه باخير بو كافير، نه يثير، ايچير، نه ياتير
نجه من چكيم اوتوز بير^۲، ائدر عۇمرو غارت آخير
آنا:

بالا، گتت بوخولا اسبي^۳، كى بو كتده يوخ اوروسبي^۴
قاداغان ائديب بو كسبى بيزه مير - ملت^۵ آخر
اوغول:

آنا، سات او چرخ و تاسى، و دۇشكجه و پالاسى
منه ائيله مير بو عاصى^۶، قده سر^۷ اطاعت آخر
آنا، وئر شالين مازاتا^۸، گتديم ائيله ييم ليواط^۹
قلمى سوخوم داواتا، گتدير الدن امت آخر

۱ - جنوب اولماق.

۲ - منظور استمنادير.

۳ - آتى.

۴ - روسبى، فاحشه.

۵ - ملتین اميرى. منظور ملادير.

۶ - عوصيان ائدن، عصيانكار.

۷ - قده سر، سۇزه باخمايان.

۸ - حراجا.

۹ - لواط.

آنا:

آی اوغول، دانیشما هرزه، گئدیرم الیندن عرضه^۱،
دوشر عرشه، فرشه لرزه^۲، ییخیلار ولایت آخر

اوغول:

آنا اذن وئر اماندیر، کی، سوبایچیلیق یاماندیر
و خدا باغیشلا یاندیر، ائدرم انابت^۳ آخر

آنا:

اوغول، ائتمه ائيله، دیش دور، او، فنا آلیش - وئرش دیر
بچه بازلیق پیس ایشدیر، نه وار اوندا لذت آخر؟

اوغول:

آنا، تاپ بئش آلتی لیره، بیر اولاق ائدیم ذخیره
ائله باخما خیره - خیره، چکیرم خجالت آخر

آنا:

بالا، قورخورام او حئیوان، دوغا بیر غریبه انسان
ائده نسل - پاک - ایران، او سوپایه^۴ بیعت^۵ آخر.
بالا، قورخورام او مرکب^۶، آچا بیر غریبه مطلب،
دئییه سیزده یوخدو مذهب، بو دئییل شریعت آخر
اوجالاندا طبل - جنگی^۷، آلا خلق اله توفنگی
یاتا مثل - مرد - بنگی علم جهالت^۸ آخر

^۱ - شکایت.

^۲ - یره - گویه تیرمه دوشمه.

^۳ - توبه.

^۴ - آلتی ایللیق ائششک. قودوق.

^۵ - دینی رهبره اطاعته سؤز وئرمک.

^۶ - مینیک، مینیلن حئیوان.

^۷ - دؤیوش طیلی.

^۸ - جهالت علمی حشیش چکمیش کیشی کیمی یاتا.

اسراف

مسرف^۱ دئىير خالق بيزه، اسراف ائدير بيزدن بتر
 وارسا دىليز سۇيلهين مسرف دئىيل تارى اگر

يوز رنگده، يوز تهرده، يوز طعمده آلمانهدير؟
 گيرده، اوزون، خيردا، بۇيوك، شيرين و تورش هئىوا نهدير؟
 گۇي قيرمىزى، سارى، قره، آلو نهدير، خورما نهدير؟
 واركن دوشاب و انگين^۲، لازيم دئىيل كى، نيشكر

خلق ائلهيب مين جور قاباق، سووزو^۳، ساريمساق، ايسفناق
 آلچا بادىمجان^۴، يئر كۇكو، نعناع، كَلَم، فلفل، سوماق
 بهتاندى بو سۇزلر اگر، يوم گۇزلرين، وئرمه قولاق
 دوز سۇيلورم آغزين نيه كچ ائيليسين اى خيره سر!؟

اسراف توخمون اكميسن، هم باغدا هم بوستاندا
 با اين همه ذم ائيليسن^۵ مسرفلى قراندا
 يوز نوع قارپىز وار فقط ايراندا، توراندا
 سارى، مدور، قيرمىزى، خونى، يازيلمىش توخملار

زرد آلوى بسيار سن خلق ائتميسن شيرين، سولو
 حاجى مليك، آغ، سردرى، آجى، مربا، خانقولو^۶
 سايمانغىلا گلمز باشا اقسام شفتالو، هولو
 سايسام قوهون انواعىنى دفتر دولار، جوهر^۷ بىتر

۱ - اسراف ائدن

۲ - بير نوع بيتگيدن آلمان شيرين شيره

۳ - سىزى، انسان يئمگى اولان بيتگى

۴ - قيرمىزى بادىمجان

۵ - پىسله ييرسن

۶ - اريك جنسى

۷ - مركب

فاخری، تبرزه، گوئی اوزوم، دیزماری، رازقی؛ عسگری
الدوستو، کیشمیش، بزگلی، شاهانی، لعلی، گوهری
انگوشت خاتین، جیغجیغا، خللی، سحابی، شوشتری^۱ -
خلق ائیله‌ین خالق دئییر: اسرافدان ائیله حذر!^۲

گرمکلرین با قاعده، چوخ یاخشی یا صاحب‌کرم
سندن کوسردی کیم گورک خلق ائتمه‌سه‌یدین داش کلم
تورپ- قورومساق دهرده گر اولماسایدی بیر دیرم
او تلخ و بدبو شیخدن اولمازدی یئر زیر و زبر

بامیه، پاخلا، قارتوی^۳، سیب زمین و مرجومک
دادسیز و دوزسوز شئی لر لذتلی دیر، آما کپک
نئیلر کیشی پول اولماسا، ای خالق جن و ملک
بازارا گلسه ناگهان آلچا، گیللاس و گولبسر؟^۴

آلاه‌تپه^۵ آمرو دو چوخ شیتدیر^۶، اونو کتدن قوهون^۷
شیریندی لیکن چوخ باها، خاصه او آمرو دی قوهون^۸
بوینو اوزوندور، غالباً آمرو دلارین، قارنی یوغون
یارب او قیش آمرو دونو یاپدین نییه بسن گیرده‌ور؟^۹

^۱ - اوچ مصرعدا یالنیز گونئی ماحالینداکی بعضی اوزوم آدلاری

^۲ - ساغین، چکین

^۳ - یئر آلماسی

^۴ - خیار (گونئی لهجه‌سینده)

^۵ - آلا تپه، گونئی ده آمرو دو نوعو

^۶ - خوشا گلمز داد، دوزسوز

^۷ - قوین

^۸ - قوهون، میوه

^۹ - دیرمی، ملور

ايىده ياراتدين نوع به نوع، ياخشى پيس، اعلا، بس گۇزّل
 سۇيله گۇروم علت نهدير بعضى لرين ائتدين كئچل^۱
 باداميوين چوخ جنسى وار، پرهيزگار و بد عمل
 بيزدير اوجو نيشتر كيمي، باتسا اله مجروح ائدر

مسرف ديييلدين سن اگر، خلق ائتمه يه يدين پوستهنى
 اغزين آچيب واعظ كيمي، آز قالدى كى، اودسون منى
 شام فيستيغين^۲ هر كيم گۇره مسرف حساب ائيلر سنى
 حتّى امير كادا اولان بيدىن و كافر مليونر

گردو، جویز و گیرده كن، قوز، بير تره زى آدى وار
 حتّى او قوز حالواسى نين لذتلى، خوش بير دادى وار
 دازدير قافاسى فينديغين، بير نانجيب آروادى وار
 از بسكى وورموش باشينا، يولموش توكون شام و سحر

من ئئيليرم شاه باليتى ، دادسيز و دوزسوز، بد صفت
 اونسوز مگر كئچمزدى ايش، اى مسرف - بامعرفت
 انجيري گۇرسه، آل دئير، مطلق بيزيم عبدالصمت^۳
 سن معرفت هئى خرجه وئر، من ده يئيم خون جيگر

خلق ائيله دين ياغ و پنير، قاتيق^۴، يومورتا، سود، خاما
 من هانسی سينا پول وئريم، ائيليم تدارك آخشاما
 ايستر اوشاق لار شیر بيريش^۵، رحم ائيله بير گۇز ياشيما
 قلبين دميردن بركدير، ائتمز سنه ناله م اثر

^۱ - جنسى ياخشى اولمايان ايگده يه شېسترده كچل ايگده دئيرلر

^۲ - يئر پسته سى

^۳ - عبدالصمد

^۴ - يوغورد

^۵ - سودلو آش.

بوزغاله‌نین^۱، گوساله‌نین^۲ لحمین^۳ بیزه ائتدین حلال
 بیلدیر چینین، هم جوجه‌نین، هم کهلیگین یا ذوالجلال^۴
 خلق ائتمیسن مین جور بالیق، من ائلیرم سندن سوأل
 سنسن می مسرف، یا منم؟ ای خالق - میش و بقره؟

بنگی^۵، شرابی، تریاکی خلق ائیله‌یب سرکاریمیز
 سنسن توتون، چای خالقی، یوخدرو بونا انکاریمیز
 ایمانی، دینی ساتمیسان، بس نئیله‌سین دینداریمیز
 گۆز گۆردویون ایستر، سئور، اولسا ایچر، تاپسا چکر

مسرف دئییلسن سن اگر، بوغدا نه‌دیر، داری نه‌دیر؟
 فیروزه و لعل و طلا^۶، آلماس و مرواری^۷ نه‌دیر؟
 اموات^۸ ایچون دستار^۹ اولان تنظیف^{۱۰} و چیلواری^{۱۱} نه‌دیر؟
 تیکسین کفن کرباسدان^{۱۲} قویسون عمامه تاج سر^{۱۳}!

نفی یاراتدین باکی‌دا، وقتی کی فانتال^{۱۴} ائیلهدی
 پی‌سوزو سالدی^{۱۵} و قردن^{۱۶}، شمعدانی بدحال ائیلهدی

۱ - گنجی بالاسی

۲ - بوزوو

۳ - ات (عربجه)

۴ - جلال صاحبی

۵ - دیشی قویون و اینک

۶ - مخدر توز

۷ - قیزیل

۸ - اینجی

۹ - اولولر

۱۰ - عمامه

۱۱ - یارانی باغلایان آغ پارچا

۱۲ - آغ پارچا

۱۳ - بتزدن

۱۴ - باشین تاجی (مقصود ملادیر)

۱۵ - مایعین فشارلا یتردن چیخماسی (روسجا)

۱۶ - قدیم پی‌له یانان چیراق

۱۷ - وقار، آغیرلیق، حؤرم

دُھن بزیرى^۱، زیتونو، بالمَره پامال ائیلهدی
گرچک آزن^۲ مؤمین لری ایشسیزلیک ائتدی در به در

پی سوزو ساتدیق بیز پولا، قازانی دا شمدانی^۳ هم
لامپای نو^۴ ایجاد ایچون قویدوق گیروو یورقانی هم
مصرف چوخالدى بوشلادیق تبریزی ده، تهرانی هم
دوشدوک قابی دالداسینا، چیخدیق وطندن دیده تر^۵

نه روسدان وار شکوه میز، و نه آمیرکادان دوزو
ای نفتی فانتان ائیلهین، سن ورشکست ائتدین بیزی
گریان و نالان، آج سوسوز قالدی ائویمده عم قیزی
قذی بوکولدو غصه دن، ساچی آغاردی سر به سر

غم عاغلین آلدی شیعه نین، باشلادی فریاد ائتمه یه
زنجیری ایجاد ائیلهدی اؤز جانینی اینجیتمگه
شاخسئی و واخسئی سؤیله دی، باشلادی یان یان گئتمه یه^۶
هم سولدا، هم ده ساغدا گوردو قمه، تیغ دوسر^۷

غم عقلین آلدی شیعه نین، جدین چیخارتدی گوردان^۸
هم جده سین^۹، هم عمه سین حمل ائتدی، ناگه زوردان
ایپ پارچالاندى، نعلر دوشدو یثره قاتیر دان
سیندی قافاسی^{۱۰} هم قولو، چوخ چکدی خجلت چروه در^{۱۱}

۱ - بزیر یاغی

۲ - گرچکی یاغین چیخارتماق اوچون ارزدیلهر.

۳ - شمع قابی

۴ - تازا چیخمیش لامپا

۵ - گۆزو یاغلی

۶ - اوچ میصراعدا عاشورا گونو

۷ - ایکی طرفلی

۸ - قبیر، مزار

۹ - بویوک آنا

۱۰ - باشی

۱۱ - چاروادار، جنازه نی آپاران.

غم ائىدى فانتان عاقبت، باش پارچالاندى نار كىمى
قان آخدى بسكى كۆلەدن، رىنگ- روخ آغاردى^۱ قار كىمى
قويدو نالى، چالدى مىخى، ائشك قىچى نالار كىمى
ائىدى دوشون مازقال^۲ كىمى ديوانگان نره خر

خون- جىگردير گۆز ياشى، قان مايه عيش و نشاط
چون سۆيله دين سن مرثيه، اى صانع نيكو صفات^۳
گۆز ياشىن اسراف ائيله دى هم مۇمنين^۴، هم مۇمنات^۵
عيش و نشاطى بوشلادى، غم ائيله دى عۇمرون هدر

معجز خدا^۶ مسرف دئييل، باش تاپمادين سن مطلبى
بال خلق انديب دولتلى يه، دولتسىزه هم لىلبى
باطل دانىشما كس سسپين، سئومز خدا لامذهبى
دور يات، خوروزلار بانلادى، چوخ وئرمه خلقه دردسر

مسرف دئييلسن سن اگر، بوغدا نه دير، دارى نه دير؟
فيروزه و لعل و طلا^۷، آلماس و مروارى^۸ نه دير؟
اموات^۹ ايچون دستار^{۱۰} اولان تنظيف^{۱۱} و چيلواري^{۱۲} نه دير؟
تيكسين كفن كرباسدان^{۱۳} قويسون عمامه تاج سر^{۱۴}!

-
- ۱ - لوزون رنگى
۲ - سنگرين باخماق اوچون باجاسى
۳ - ياخشى صفت
۴ - مومن كيشى لر
۵ - مومن آرواتلار
۶ - آلاھ.
۷ - قىزىل
۸ - اينجى
۹ - اولولر
۱۰ - عمامه
۱۱ - يارانى باغلایان آغ پارچا
۱۲ - آغ پارچا
۱۳ - بئزدن
۱۴ - باشين تاجى (مقصود ملادير)

ايلاھى به حق برنج و کره

خدايا به حق - برنج و کره^۱ منه تئز برات ائيله بش - اون لئره
 خدايا اگر يوخدو نقدا پولون يولون آچ گئنه شهر ايستانبولون
 و يا رحم سال قليبنه قونسولون کى بلکه وئره ملتہ تذکره
 دئيین عصمتہ^۲ باکمال شتاب^۳ مبادا ائده صلحدن اجتناب^۴
 کمالين^۵ کماليندا وار پيچ و تاب^۶ او، قويماز چاتا صلح ايشى آخره
 آمان، انگليسين اليندن، آمان سامان آلتدان او ائيله يير سو روان
 اونون عهدہ سيندن گلنمز جهان خدا، انگليسى اوزون وور يئرہ
 نه مذهب تانير، نه مروّت نہ دين بيغين کسديرير، قيرخديرير سققلين
 لوزان^۷ مجلسينده او شمر لعين اوتورموش کى خلقيں بئلين سينديرہ
 گهى بى حيا قصد - ايران ائدير ييخير دار - شورانى ويران ائدير^۸
 وئوقى، قوامى^۹ گئنه خان ائدير اولور دوشمن جان ممالک لره^{۱۰}
 دئييل بو داداش قشقاى^{۱۱} و تورک^{۱۲} دئييرلر بونا انگليس - کلک
 اشاره ائندده او کافره گرک مسلمان آچا آغزىنى آنقىره

۱ - اى تانرى دويو و کره حقى

۲ - عصمت پاشا، لوزان صلحو کونفرانسيندا تورکيه نين نماينده سیدی

۳ - تلسیک

۴ - چکينمه يه، اوز دؤنده رهميه

۵ - مصطفى کمال پاشا، آتا تورک.

۶ - آيرى بوروقلوق

۷ - لوزان شهرينده کى صلح مجلسينه اشاره دير

۸ - قمرى ۱۳۲۶ - نجى ایلده محمدعلی شاهين مجلسى توپا باغلاماسينا ايشاره دير.

۹ - ايران تاريخينده ايکى مشهور مرتجع قارداش وئوق الدوله و قوام السلطنه.

۱۰ - مملکتلره

۱۱ - ميلادى ۱۹۱۶ - نجى ایلده انگليسلىلر ايرانين جنوبندا «پوليس جنوب» دستگاهى دوزلتميشديلر. قشقاى ائلى، صوله الدوله نين

رهبرليگى آلتيندا قهرمانليقلا اونو داغيتديلار. انگليسلىلر رضاشاهى ايش اوستونه گتيريب اونون اليه قشقايليرى ازديلر و «صوله

اولدوله نى» «قصر قاجار» زندانيندا اولدورروب آرادان آپاردیلار.

۱۲ - «لوزان» کلمه سيندن گؤرونور کى، بورادا مقصود تورکلرين بو مجلسيده اودوزماسينا اشاره دير.

لوزان شهرى «سويس» اولکه سينين جنوب غربى «ليمان» گؤلونون کناريندا يئرلشن شهردير کى، اورادا ميلادى ۱۹۲۳ - نجى

ایلده تورکلرله متفقلر آراسيندا صلح ماقوله سى باغلانميشدی.

حارامزاده!

اولایدی گر اوزونده توک کم و بیش^۱ ای حارامزاده
 دئمزدیم من سنه بی دین و بی کیش^۲ ای حارامزاده
 ائله قیرخدیرمیسان بیغ - ساققالی دیدن بو گونلر کی
 یقین چیخماز اوزونده قیل الی قیش ای حارامزاده
 اوتانمیرسان، دئییرسن ملته: من ده مسلمانم
 باشیندا شاپقا، آغزیندا قیزیل دیش ای حارامزاده
 او شالوار کی گئییبسن، تنگدیر دورنا بوغازیندان
 آیاق اوسته ائدیرسن سن مگر چیش^۳ ای حارامزاده
 نه ساداته وئیرسن خمس^۴، نه ملایه بیت المال^۵
 گزیرسن فارغ از غم^۶ مثل درویش ای حارامزاده
 نه آغلیرسان امامه نه یاریرسان باشیوی ملعون
 نه شمره لعنت ائیلیرسن، نه قارقیش ای حارامزاده
 /شعر ناقصدیر/

^۱ - آز و چوخ

^۲ - دینسیز و مسلکسیز

^۳ - منظور بول اتمکدیر

^۴ - شرعی، اسلامی وئرگی، قازانجین بئشده بیر

^۵ - اسلامی حکومتین الینده اولان وار - دولت

^۶ - غمدن آزاد.

دېنمە!

ھەر نە دئسەلەر، باشىۋى تىرپت دېنمە!
 داليوا ياپىشىدىرسا، حجامت دېنمە!
 يا خىزىنە دە بلغم و نجاست، دېنمە!
 جايىز دئىل خىۋانا اذيت، دېنمە!
 شايد ائىلە دىر ھىم شىرىت، دېنمە!^۱
 بىدىر كىچلە چكىدىكى زىمت دېنمە!
 يۈم گۈزلىرىن، ائىلە مە مەمت، دېنمە!
 قۈى آلىن ھاۋا، چىر خىالت، دېنمە!
 دۈندۈرسا ايلىكلرىن بىرودت دېنمە!^۲
 سىر ائىلە بو جور، بئش آلتى ساعىت دېنمە!
 ساققالىۋا گر توپورسە عورت دېنمە!
 تىرپت اۋشاغى، چۈلمىكى قىنىت دېنمە!
 عاق اولما^۳ اۋزۈنە اى بىغىرت، دېنمە!
 سىن بى طرف اول عىۋاغلو گىچ گىت، دېنمە!
 آرواد دئسە گر آل مەنە چىرت، دېنمە!
 ھەر ايكىسىنىن جىنىنە لىنت، دېنمە!
 سال انگىۋە قىلانى خورولت، دېنمە!
 يۈخ چارە سىنە سۋاى طاعت، دېنمە!
 بۇركۈن چىخاراندە گۈلسە مەلت، دېنمە!
 يۈم آغزىن اذان دئىندە دمت^۴، دېنمە!

گىلىن ۋىتنە ساغ و سلامت دېنمە!
 گىتىن ھاماما باشىۋى قىرخسا اۋستا
 پىشىگىردە، بوشمالدا گۈرسىن بىت
 بىضا سو اۋزۈندە قورباغا قورر ائىلەر
 گۈرسىن او سۈيو قىرە ائىلەر مۇمون
 باشىندان آخار سو اىچىنە قانىلە چىرك
 باشىن قاشىياندە او كىچىل بىچارە
 گۈرسىن كاسىيىن فىطەسىنىن اورتاسى يۈخ
 بىخ باغلاسا^۵ شىت - ھارارتىن سو،
 گر ۋاجىيى^۶ بىر قىر اولە بى قۈۋە
 سىر ائىلە بىباۋىن بئش ايل فراقىندا سىنىن
 آل اىستە دىگىن، آلاماسان سىب و مسا
 آنە^۷ گىلىنى دۈىر، سۈىر، چىمىدىكلەر
 كافتار دئسە دە گىلىن، خانىم قانىنانا
 گر اىستە سىن اولسون نە سىندىن راضى
 ھەر ائودە گىلىن قانىنانا دىۋاسى اولار
 دوشسە گىزىن مىجىدە، راخت، ايلش،
 آچ باشىۋى رۈضە خان ۋىرنە فرمان
 داز كە قىرە زاددى چۈن دىنادە
 فىكىرى داغىلار، دوش آشاغى دامىندان

^۱ - شىرىتىن، دىنىن ھۈكمۈ

^۲ - بوز باغلاسا

^۳ - سۈيۈقلۈق ايلىكلرىن دۈندۈرسادا دېنمە

^۴ - ھاماملاردا ايشلىنن تۈك تىمىزلىنىن پالچىق

^۵ - آنا (آنا دولو سۈزۈ)

^۶ - دىنى آلايش. آنا - آنانىن سۈزۈنە باخماماق، نافرمانلىق اىتمەك، اىنجىتىمەك.

^۷ - «دمت» دم بند كىلمەلىرىن، خلىق آغزىندا قىسادىلىمىشىدەر. قىدىم پارچا توخوماق دىستگاهىنا، ايلە، خىصوصى داراق توخۇياردىلار. بوداراقلار ھۈرۈب دۈزلەنلەر «دم بند» = «دمت» دئىرىدەر. مىجىز زامانى شىبىستردە بو اۋستالاردان بىرى وار ايدى كى، ھەمدە اذان ۋىرەرمىش. مىجىزىن بورادا مقصدى او شىخىدىر.

کؤشخانا^۱ ماوالینه^۲ گذارین دوشسه
گئی چکمه لرین، اتک لرین وور بئلیوه
کئچسبه...خا...تین اوجو دیسگینمه
بو شهرده قارداش، دئمک اولماز پیسه پیس
پالتاریوا عطر وورما، وورسان دئسه لر:
ساققالی اوزون، کله سی قیرخیق حاجی
حوضوندا سو یوخدو، نئیله سین بیچاره
وریانی^۷ ییخاندا کلبه کوئون^۸ باجی
مولا ضریحیندن^۹ یاپیشیب او ال لر
ائیلرسه دیرمانچی تقوایور^{۱۰}
بوغداچی وورار خاک، دیرمانچی کورک^{۱۱}
خباز^{۱۲}، اوشاقباز اولار، کس قورتار
قانبجیق اته قصاب سیتیل^{۱۳} بند ائیلیب
رنگین قارالیدی سنده وار خشکیات
ای باشیوی دالییه، دؤشون وئر قاباغا
دوکتور دئسه سویون، چیخار شالوارین،

گیج ائتسه باشین بوی - عفونت^۳، دینمه!
توت بورنونو، ائيله رفع حاجت، دینمه!
... خ جینسی وئرر خیارا قوت، دینمه!
باشیوی وورار جیدایا ملت^۴، دینمه!
واه واه بو نه دیر؟ آتالوا لعنت، دینمه!
آچسا سویونو بدون - رخصت^۵، دینمه!
غوسل ائيله یه جک، اولوب جنابت، دینمه!
قاجما داليسینجا، قورخار عورت، دینمه!
اوپ، قوی گؤزون اوسته کم سعادت، دینمه
یوکده ایکی باتمانه قناعت، دینمه!
معمول - ولایتدی خیانت، دینمه!
رشوت یئر آلیقسیز حکومت، دینمه!
صبر ائيله بیر آز قوی توتا پئیوت^{۱۴}، دینمه!
لینت وئرر^{۱۵} انسانا دیشی ات، دینمه!
اوپسه چنه اول ماه لطافت، دینمه^{۱۶}!
نبض ایله مشخص اولماز علت، دینمه^{۱۷}!

۱ - شبسترده بیر مسجد آدی

۲ - ماوال = مبال. ایشه مک یئر، مستراح / تحریف اولونموش عرب کلمه سی /

۳ - پیس قوخو، پیس ایی

۴ - نیزه یه

۵ - اجاره سیز

۶ - شرعا چیممه لی اولماق

۷ - سویون آخار سمتینی دیشن یئر

۸ - آرواد آدی، کلثوم کلمه سی نین تحریف اولونموشو.

۹ - اماملارین قبرینه قویولموش بؤیوک زینتلی قوتو

۱۰ - مؤمنلیک خرجه وئرن

۱۱ - دیرمانچی اوندان کوره کله اوغورلاماغا «کوره ک وورماق» دئیردیلر.

۱۲ - چؤره کچی (عرب کلمه سی)

۱۳ - ارکک حیوانین تناسل آلتی، قدیم دیشی ات یئمزدیلر، بونا گؤره ده قصابلار ارکک قویونلارین تناسل آلتلرینی دیشی اتلره

یاپیشدیریب ارکک آدینا ساتاردیلار.

۱۴ - پیوند، جلاق

۱۵ - قارینا یومشاقلیق وئرر

۱۶ - اینجه لیگین ایی، منظور سئوگیلی دیر

۱۷ - خسته لیک نبضی اله الماقلا بیلینمز

ايىنە قىچىۋا گىرەر، چىخار آلدىرما
دارو وئره گر سفيه- مادر زادا^۱
لالين آچارام ديلين دئير، قوی آچسين
درک ائتسين اونو توکسوز ايله بير يئرده^۲
هر کسده اولار نفس، او دا انساندير
دولدر جيبين، اۇپ اللرين، آل طهراتين^۳
اندازا توتاندا آغزىوا دندانساز
هر نه دئيه، وئر، چونكى اطبادا خدا^۴
آلاه توتار اوغرو لارى، انشاللاه!
چک باشىوى يورغانا گلنده اوغرو
يوخ فايدا عرض و فرضدن، اشراى
امنيه نه بيلسين اوغرو کيمدير، باجى،
توت اوغرونو، قاتىلى اوزون تنبيه ائت
معجز کیمی صابیر اول^۵، ايا مشدى ولی^۶
معجز بوراسى نه رشتدير نه تهران

محرمدى طيب، خانه خلوت، دينمه!^۱
شيرين اولو پول، بال و شربت، دينمه!
پولسوزدو، سنى شاه- ولايت^۲ دينمه!
مؤمن کيشيده چوخ اولو شهوت، دينمه!
قويسا س... نى اوجووا اوينات، دينمه!
يات آغزىوا دا... م دئسه، يات، دينمه!
لازيمدى بير آز صبر و متانت^۳، دينمه!
خلق ائتمه ييب انصاف و مروت، دينمه!
اولماز داخى سرقت^۴ و جنايت، دينمه!
باشىوى کسرله^۵ کبله شوکت^۶، دينمه!
مولا^۷ اوزو ائيله يه هدايت^۸ دينمه!
امنيه مگر خدادير آروات، دينمه!
قوى باشىوى يات ائوينده راحت، دينمه!
باشىوا گلله هر نه مصيبت، دينمه!
يورما نفسين، بؤيله اولار کت، دينمه^۹!

^۱ - ائو خلوتدير

^۲ - آنادان گلنه سفته

^۳ - ولايتين شاهى، منظور حضرت على دير

^۴ - اگر اونو توکسوز ايله بير يئرده گؤرسن

^۵ - طهارت الماق، آياق يولونا گئدرکن اوزونو تميزليک

^۶ - وقار، آغیرليق

^۷ - آلاه دوکتورلاردا

^۸ - اوغورلوق

^۹ - کسرلر

^{۱۰} - کربلاى شوکت

^{۱۱} - مولا، آقا، بوردا منظور حضرت على دير

^{۱۲} - دوز يولا گتيرمک

^{۱۳} - دؤزوملو اول، صبر ائله

^{۱۴} - معجزين استانبولداكى دوستو محمدولى، معجز بو شعرى اونا خطاباً يازيب اوستانبولا گؤندريب ميش. بيز ده اونون ال يازماسيني استانبولدا، محمدولى نين اوغلوندا انئديک.

^{۱۵} - بو شعر بيرينجى دفعه آورويادا «ارک» مجله سى نين آذر ۱۳۵۶- نجى ايل اوچونجو ساييندا، گؤردوگونوز شکلده چاپ اولموشدور. اثر محمد يوسف خئيرابى نين ال يازمالارى و يحيى شيدانين چاپ اتئدريدیكى کتابدا ناقصدير.

وار

بو گونکو دفتریمده بیر حدیث- حیرت افزا وار^۱
 قولاق وئر ساقی یا بو قصه ده طعم- مربّا وار
 دونن دوشدو گذاریم مسجده گوردوم کی بیر واعظ-
 دئییر قورخون خدادان^۲ ای جماعت، یوم- عقبّا^۳ وار
 تراش ائتمک اوزو جایز دئییل، هم باش قویماقلیق
 اودور علّت کی بو ایشده تشبّه^۴ بر نصّار^۵ وار
 ائشیتسم بیر جوان من بعد^۶ قیرخدیرمیش اوزون دیدن
 و گورسم بیر اوشاق باشیندا زولف- عنبر آسا^۷ وار-
 گرک چیخسین بو کتدن فاعل و مفعول بی تردید.
 گرک بو حکمو ایجرا ائیله یه هر یئرده اوستا^۸ وار
 باسیب قرآنا ال آند ایچدی دلّک لر همان ساعت
 یازیلدی بیر سند کی، اوندا اوچ یوز اللی امضا وار
 اوجالتدی بایراق- اسلامی دلّک لر^۹ هزار احسن^{۱۰}!
 بو غیرت، بو حمیت^{۱۱}، نه فرنگده نه اوروسدا وار.

۱ - حیرت آرتیران

۲ - آلاهدان

۳ - قیامت گونو

۴ - اوخشاتما، اوخشاما

۵ - مسیحی لر

۶ - بوندان سونرا

۷ - عنبر قوخولو، عنبره بنزر

۸ - بورادا منظور سلمانی، (میرزا کاظم بئله بیر ایش گورموشدو).

۹ - اسلام بایراغینی دلک لر اوجالتدی

۱۰ - مین آفرین

۱۱ - غیرت

او پامبىق تەك زەخەدانلار كى، سەن گۇرمۇشەدون اى ساقى
 ھوسەن سالىدى عىشاقى^۱، او گولشەنلەردە يەنما^۲ وار
 مۇزلف^۳، سادەرو^۴ اوغلانا ھىسەرت قالدى عاشىقلار
 تەشۇق جامى^۵ چۈن سەندى، نە مەجنۇن وار، نە لىيلا وار
 تاپىلماز بىر نەفر اىندى مۇزلف سادە رو اوغلان
 ولاكن مەن نەفر بى زولف، خەلى قىللى مويىدا^۶ وار
 گەنە توتەدو اوزون خەلقە، دىدى، اى قوم بى سلقە^۷
 گرەكەن مەن دىيەم خەلقە سۇزو كى^۸ اوندە اما وار
 تەجەدە عالمەندەن بىر ائەنە بى دىن^۹ و لامزەب^{۱۰}
 يەر آلتىندە دىيەر كى نە اۋكوز، نە گۇيدە دريا وار^{۱۱} !
 نە گۇردوز كۇھنە شى لردە، كى آتەنە طاق - نەيانا^{۱۲}
 طرىقتە^{۱۳}، شرىعتە^{۱۴} مگر تازا الفبا وار؟
 سىزە لازىم دىيەل تارىخ بىلمەك، اى مەسلەمانلار
 مگر قرأندە، ياران، قەسە - جەمشىد و دارا^{۱۵} وار؟

۱ - عاشىقلارى

۲ - غارت

۳ - باشى زولقلو اولان

۴ - سادە اوزلو، ساققالى - يەنى اولمايان

۵ - سەنەشەك پىلالەسى

۶ - سەنەشەك، اخلاقسىز، ياراماز

۷ - سەنەشەكسىز

۸ - بىر سۇز كى

۹ - دىنسىز

۱۰ - مەزەبسىز

۱۱ - قەدىم بىلە خەيال ائەندەنەر كى، يەر اۋكوز اوستونەدە دايانەر و گۇيدە دريا وار كى ياغىش ياغەر

۱۲ - اونوتما طاقىنا. اونوتما ائوينە

۱۳ - مەسلەكە

۱۴ - دىن، مەزەب

۱۵ - جەمشىد و دارا ھەيكەلى

مگر نقل - سکندر^۱ وار کتاب - دین و مذهبده؟!
 اونو تعلیم ائدن میرزالارین دینینده اما وار
 کفایتدیر بیزه کافی^۲، ندیر بو علم جغرافی؟
 اوخو «ابواب»^۳ و «وصافی»^۴ کی، اوندا چوخ معما^۵ وار
 حسابی عزل ائدیپ ائتدیم نصابی^۶ جانشین یاران^۷
 جیریلین دفتر - هیئت کیمی هر نه کی، بیجا وار
 آتین اول علمالاشیانی^۸ مدارسدن^۹، مکاتبدن^{۱۰}
 شریعت پایدار اولماز کی، تا بو علمالاشیا وار
 اولاغی، قوردو، دووشانی ائدیملر نقش دفترده
 چکیملر نقش - انسانی، دئییرلر حق تعالی^{۱۱} وار
 آیلرلار مزد دولتدن، یئییرلر، زهر مار اولسون
 نه برزخدن^{۱۲}، نه دوزخدن^{۱۳} بو میرزالاردا پروا^{۱۴} وار
 وورورلار دم تجددن^{۱۵}، اولار ناپاکدیر ایتدن
 دئییرلر آی بیر عالمدیر بو یئر تک، زشت و زیبا^{۱۶} وار

۱ - اسکندر ناغیلی

۲ - قدیم دینی مکتبلرده تدریس کتابلاریندان

۳ - قدیم دینی مکتبلرده تدریس کتابلاریندان

۴ - قدیم دینی مکتبلرده تدریس کتابلاریندان

۵ - تاپماجا

۶ - منظوم عربجه - فارسجا لغت کتابیدی. تدریس وسیله لریندن ایدی

۷ - دوستلار

۸ - طبیعت علمی

۹ - مدرسه لرден

۱۰ - مکتبلردن

۱۱ - بؤیوک تاتاری

۱۲ - بهشتله جهنم آراسیندا یئر

۱۳ - جهنم

۱۴ - قورخور.

۱۵ - یئنیلکیکن دم وورورلار

۱۶ - چیرکین و گؤزه ل

نە خوش گلمىش سىزە بو تازا شئىلر، بىنوا مخلوق!
 باسىرسىز باغرىزا، گويا ايچىندە كوفتە - شوربا وار
 گندىر بئرلىنە بىر توكسوز اوشاق تحصيل اوچون ياران
 اگر علم - صنايعدير اونون مقصودو، بوردا وار
 بىزە لازىم دئىيل طياره و بالون، اى ملعون
 بىزە گۆيدە كۆمك مین - مین ملك، بىر ربّ - اعلى^۱ وار
 او گاۋ - ماھى^۲ اوستونده گرک يئر بر قرار اولسون
 يازىلسين قتلىنە فرمان نە قدرى تازا ميرزا وار
 مگر ايراندا يوخدور علم - دباغى^۳ و صباغى^۴؟
 بحمدالله، بىزىم كتدە بو گون قيرخ - اللى جلفا وار
 گندىر پاريسه بى غيرت كى، گويا اۆيرنە صنعت
 آياق اوستە ايشير نكبت^۵ يانيندا بىر ماتيشقا^۶ وار
 او ناپاكا دئىين مندن، نە وار بئرلىندە، پاريسدە؟
 نە قدر علم ايستەسن مندە، اگر سنده او سئودا وار
 نە وار پاريس كندىندە؟ اگر علم ايستىسن مندە
 كى وار مندە زر - خالص، اگر اوندا مطلا^۷ وار
 گل علم - دين اوخو حاجى، نە وار علم معادن^۸ دە
 سئواى اينكى بىر آز موردار و بد بو نفت - لامپا^۹ وار

۱ - بۆيۈك آلاھ

۲ - قديم گمان ائىردىلر كى، يئر باشى اۆكۈزدن اولان بالىق اوستونده دايانير

۳ - دباقليق

۴ - بوياقچىلىق

۵ - ياراماز، پىس

۶ - اخلاقسىز خانىم

۷ - قىزىل سۈيۈ وئرىلمىش

۸ - معدن تانيماق علمى

۹ - چىراق ياغى.

سیبیریا اهلی ظنّ ائیلر کی، هر یئر بؤیله جامدیر
 جهانی گزمه‌ین بیلمز کی، اورادا بیر سیبیریا وار
 مگر شست‌تیر^۱ ایله ویران ائدیبلر قصر- کسرانی؟
 «تَذِلُّ مَنْ تَشَا^۲» قرأندا یوخدور ای عمی، یا وار؟
 بو توپ بازلیق^۳، تفنگ سازلیق^۴ یقیناً فیکر- باطیل‌دیر
 دلیل‌الده «تُعْزُّ مَنْ تَشَا^۵» تک نصّ غرأ^۶ وار
 الفبای- جدیدی^۷ قاضی- ملت^۸ حارام ائندی
 معارف مجلسین سد ائیله‌مک حاقیندا شورا وار
 گئنه واعظ گلیب نطقه دئدی: هشیار اولون، یاران^۹
 ایچیزده بیر پارا ابلیس طینت^{۱۰} پیر و برنا^{۱۱} وار
 گهی بابی‌له هم مجلس^{۱۲}، گهی ده‌ریله^{۱۳} هم کاسا
 جماعت! اولمایین غافل، ایچیزده گبر^{۱۴}، ترسا^{۱۵} وار
 نه‌چون لعن ائتمیری بونلار، گلنده آدی ثانی‌نین^{۱۶}؟
 سکوت ائیلیر نییه اونلار، اگر شرعا تبرأ^{۱۷} وار!

^۱ - مسلسل.^۲ - هر کیمی ایستر ذلیل ائدر. قرآن آیہ‌سی^۳ - توپ آتماق^۴ - تفنگ قاییرماق^۵ - هر کیمی ایستر عزیز ائدر^۶ - معتبر و آچیق متن، سؤز^۷ - تازا الفبا،^۸ - ملتین قاضیسی^۹ - دوستلار آییق اولون^{۱۰} - شیطان ماهیتلی^{۱۱} - قوجا و جوان^{۱۲} - اون دو ققوزونجو عصرده ایراندا یارانمیش بیر دین.^{۱۳} - ملحد آلاهییز.^{۱۴} - آتش پرست^{۱۵} - مسیحی^{۱۶} - ایکینجی خلیفه، عمر.^{۱۷} - اوزاقلاشماق، دینی حکم

گۇرۇم ئاللاھ خاراب ائتسین او تبریزی، او تهرانی
 بحمدالله و المنة^۱ گوئیده اهل - تقوا^۲ وار
 و لاکن بیر نفر شاعیر گیریپ مئیدانا بی پروا^۳
 عدوی - دین و ایماندير^۴ الینده تیغ - برآ^۵ وار
 سۆزو شهد و شکر، لاکن قاچین اوندان مسلمانلار!
 او بیر زنبور موزی دیر^۶ کی، منقاریندا^۷ حالوا وار
 لباس و بۇرکو دیوئی^۸، نئچه سۆز برله ییب^۹ روسی
 دئییر مکتبده شاگیرده نه جنت وار، نه طوبا^{۱۰} وار!
 ائشیتجک بو سۆزو معجز چکیب تیغ - شرر باری^{۱۱}
 دئدی: یوخسا گومان ائتدیز کی آغزیمدا قوورقا وار؟
 سن اینکار ائیله سن نورو^{۱۲}، من اینکار ائتمرم، زیرا
 فلکده اختر^{۱۳} و مه^{۱۴}، آفتاب - عالم آرا^{۱۵} وار.
 گۆزون یوم پس نظر قیل آسمانا^{۱۶}، گۆرمه سن بیر شئی
 گۆرن شئی یوخدو سنده، یوخسا او سقف - مجلا^{۱۷} وار؟

-
- ۱ - آلاھا و احسانینا شوکور
 - ۲ - تمیز و آلاھدان قورخان آدام
 - ۳ - قورخوسوز،
 - ۴ - دین و ایمان دوشمنی
 - ۵ - کسگین قیلینچ
 - ۶ - اذیت ائدن آری
 - ۷ - دیمدیک،
 - ۸ - غیرتسیز کیشی یه خاص
 - ۹ - ازبرله ییب
 - ۱۰ - بهشت آغاجی
 - ۱۱ - قینیلجیم ساچان قیلینچ
 - ۱۲ - سن ایشیقی دانیرسان
 - ۱۳ - اولدوز
 - ۱۴ - آی
 - ۱۵ - دنیائی یزه یین گونش
 - ۱۶ - گۆیه باخ
 - ۱۷ - پارلاق تاوان، منظور گۆی دور

توڭە ئايىلە بىر مەرب زىمىنە^۱، گۆر نەلر واردىر
 گۆزون بى عەلت اولسا^۲، باخسان اورددا چوخ تماشا وار.
 اوزون توت گون باتان سمتە، نظر ائت دورىن ايله
 فقط ايران دئيىل، كل^۳ - جهان^۴، بىر آبرى دنيا وار
 او يئر بىر يتردى نورانى، كى وار مین مین گولوستانى
 تاماماً گولدو، بولبولدو، نه قدرى كوه، صحرا وار^۴
 تاماشا ئايىلە جنات - نعيمه^۵ غرب عالمده^۶
 مزین قصرلرده^۷ حورى و غلمان^۸ و طوبا^۹ وار
 تفرجگاهى^{۱۰} قبرستاندى واعظ، عالم - شرقین^{۱۱}
 نه گول وار اورددا نه گولشن، فقط بىر مشت^{۱۲} موتا^{۱۳} وار
 دماغىكى^{۱۴} مخبطلدير^{۱۵}، بهيشتى ايبلىرى^{۱۶} آلماز
 ائشيتمز سس او كس كى، گوش - هوشوندا^{۱۷} مقوا^{۱۸} وار

-
- ۱ - غربه، آوروپايا
 - ۲ - ساغلام
 - ۳ - بوتون دنيا
 - ۴ - نقدر چؤل و داغ وار
 - ۵ - نعمتلى و خوش كنجيرىلن باغلار
 - ۶ - دنيانين غربينده، آوروپادا
 - ۷ - بركلى سارايلار
 - ۸ - بهشتين قيزلارى و اوغلانلارى
 - ۹ - بهشت آغاجى
 - ۱۰ - گزىنتى يئرى
 - ۱۱ - شرق دنياسى
 - ۱۲ - بىر آويچ
 - ۱۳ - اؤلولر
 - ۱۴ - بورون
 - ۱۵ - خسته اولان، ساغلام اولمايان
 - ۱۶ - بهشته خاص گۆزل قوخولار،
 - ۱۷ - هوشونون قولاغيندا، عاغىلى نين قولاغيندا
 - ۱۸ - قالين كاغىذ

او يىتر اھلى وئريب جان آھنە^۱، آدين قويوب ماشين
 او يىترده، نه شتر^۲، نه خر^۳، نه پالان وار، نه نوخدا وار
 او يىتر اھلى اولار مشغول، شيمي و فيزيك ايله
 او دنياده نه بيغ ايله، نه ساققاليله غوغا وار
 او دنيا اھلى علم و فن^۴له مشغولدور دائم
 او دنيادا نه آه و ناله، نه صغرا و كبرا^۵ وار
 بناي- علمى^۶ يىخدى، دوزلهدى آباء و اجدادين^۷
 جھالت توخمون اكدى گئتدى، ايندى كيمده يارا^۸ وار؟
 دئسين بو ملكده حق- تصروف^۹ يوخدو اولاده
 سينيدير ملك، هم حاصل، دئمزلر حق- اخري^{۱۰} وار
 پيمبر كافيري اسلام ائديردى، سن مسلمانى-
 ائديرسن كافير، اما بيلميرم بوندا نه معنى وار؟
 داليمجا هئچ كس گلمز منيم، خاطر جمع اول قارداش
 سنه مخلوق ائدر بيعت^{۱۱} كى، سنده مال- دنيا^{۱۲} وار
 منه مسجده بير يىتر وئر، خدايا ائيله ييم سجده
 اگر مسجده يىتر يوخدور، جهاندا مين كليسا وار

۱ - دميره

۲ - دوه

۳ - ائششك

۴ - منطق علمينين اصطلاحلارى

۵ - علمين بيناسينى

۶ - بابالارين و اولو بابالارين

۷ - جسارت، جرأت

۸ - ييه لنمك حقى

۹ - باشقا حق وار

۱۰ - عهد و پيمان باغلاماق، تابع اولماق

۱۱ - دنيا مالى

اگر دوزخده^۱ عقب واره، نچون ظلم ائیلین خلقه؟
 خریدار اول^۲ اؤزون آقا، اگر جتته خورما وار؟
 اگر بیدین ایله جنگ ائيله مک اسلاما واجبدیر،
 اگر بو بارهده حکم - جهاد^۳ و امر - فتوا^۴ وار
 توپ و توپخاناوی چک جانب - سالماسا، چون اوردا -
 بش - اون مین کورد لامذهب له بیر اسماعیل آقا^۵ وار
 نه حجاجام^۶، نه چنگیزم^۷، فقط من منکر - دینم^۸
 من ال تاپسام، معاذالله^۹! سنین باشیندا غوغا وار
 بو قدری مست ایچینده بیر نفر هشیار اولمازمی؟
 مگر بیر گؤزلو یوخدور اورداک، مینلرجه اعمی وار^{۱۰}؟
 گؤرنمز استراحت معجز - بیچاره تهمتدن
 نجه یوخلار او بیچاره، کی اطرافیندا دریا وار؟
 اگر انسان اوچون هم فیکر اولان واردیر، وطن خوشدور
 نه قدری سنده محنت چکمگه تاب و توانا^{۱۱} وار؟!
 دئیل ایران عبارت اورنق - انزابدان، معجز!
 سراب و اردبیل و انزلی، هم رشت و ساوا وار^{۱۲}

۱ - جهنمه

۲ - آلان اول

۳ - جهاد حکمو

۴ - فتوا فرمانی

۵ - معجز زامانی کورد حرکاتین رهبری

۶ - امویلر دؤورو ایرانین ظالیم والیسی اولموش حجاج بن یوسف ثقفی

۷ - مشهور چنگیزخان

۸ - من یالنیز، دینی دانیرام

۹ - آلاها پناه

۱۰ - کور

۱۱ - دؤزوم و قدرت

۱۲ - ایراندا مختلف شهر آدلاری.

محبت اولماسا دنيادا اتحاد اولماز

هاوا چوخ ايستىدى ساقى، دور آج آتيشقانى^۱ دئيرله^۲ مذهب- اسلامه بو مخالفدير سئور مسيحي خدا، چون او دا خدانى سئور محبت اولماسا، دنيادا اتحاد اولماز رعيت ائيله مز الفت نظاميانيله^۵ او ساققالين اوزادير تا گوڭكده بند ائيلير او كله سين ائدير عريان هندوانه كيمى^۸ بو، قيل^{۱۰} مسئلهسى قيل و قال^{۱۱} باعث اولار بدون- شرط^{۱۳}، رعيت قبول ائدر فى الفور روايت ائيليري راوى كى حضرت- سلمان همين كى بو سؤزو اعيان ائشيتدى واعظدن

كثفيم گليبدى گتير مجلسه ماتيشقانى^۲ مخالف اولسا دا، من ايستيرم او ترسانى^۴ اونا محبت ائدن شاد ائدر مسيحيانى مخالفتدير ائدن هرج- مرج دنيانى سبب كيم اولدو بونا؟ فاضل- توفارقانى^۶ بو قيرخدريز اوزونو مثل سيب سولطانى^۷ بو نصب^۹ ائدير باشينا زولف- عنبر افشانى يگانه دشمن^{۱۲} ائدر بير بيره مسلمانى دئينده واعظ اونا بير حديث- نورانى قيچين اوجاغا سوخوب قيزديراردى قازانى دئدى فسانه دى^{۱۴} بو، يا خيال شيطانى^{۱۵}

^۱ - پتجره (روس كلمهسى)

^۲ - اخلاقسيز قادين (روس كلمهسى)

^۳ - دئيرلر.

^۴ - مسيحي

^۵ - نظاميلره

^۶ - آذرشهرين قديم آدى، توفارقانلى فاضل

^۷ - سلطانى آلماس كيمى

^۸ - قارييز

^۹ - قويار

^{۱۰} - توک، بورادا ساقال

^{۱۱} - دئدى- قودو، سؤز- صحبت

^{۱۲} - تکهجه دشمن.

^{۱۳} - شرطسيز

^{۱۴} - افسانه

^{۱۵} - شيطان خيالى

نیفاقی محکم ائدر بو تباین افکار^۱
 عمر- عمر دئیر اکراد^۲، علی علی شیعہ
 عجم گئیر کفنی، شوقیلہ آچار باشین
 فقط او کورد او گوردانی امتحان ائیلر
 گلیرمی یادیاو ساقی کی شیخ عبداللہ^۳
 دئدیک آیلدی عجمزاده خواب- غفلتدن^۴
 عجملر اورمودا^۵ مشغول اولوب شبیه ایله^۶
 بیرسی حرمله اولدو، بیرری علی اصغر
 بیرری عروس کیمی یاخدی قاشینه وسمه
 چالیندی طبل و نقاره، دؤیولودو کوس و دؤھول
 ائشیتدی طبل سسین چون او قاسیم- جعلی^۷
 عروس ساخته چون گوردو قاسیمین حالین

یاراتماییدی خدا کاش دیگ سلمانی^۸
 عجم آلاز اله قذاره، کورد گوردانی^۹
 وورار او قذرهنی باشینا به نادانی^{۱۰}
 او تیغیلہ یارالار دوست- شاه- مردانی^{۱۱}
 بویادی قانیله ناگه^{۱۲} بینابی، گووگانی؟^{۱۳}
 آیلدی، یاتدی دوباره، چنانچه می دانی^{۱۴}
 آلیب عمودی اله، چکدی باشه قالخانی
 بیرری سکینه، سالیب باشه شال- کرمانی
 بیرری اولوب کورکن، گئیدی رخت آلوانی^{۱۵}
 مباریز ایسته دی ازرق^{۱۶}، دولاندی مئیدانی
 حنانی سیلدی الیندن، بوراخی شامدانی
 بئله چیغیردی کی، آز قالدی ییخسین ایوانی

^۱ - فکرلرین ضدیتی

^۲ - سلمانی قازانی

^۳ - کوردلر

^۴ - بیر آلت آدی (کوردجه)

^۵ - نادانلیقلا

^۶ - شاه- مردان (علی نین) دوستو

^۷ - کورد باشچیلاریندن بیرری

^۸ - بیردن

^۹ - بیناب و گووگان آذربایجان قصبه لری

^{۱۰} - غفلت یوخوسوندان

^{۱۱} - نئجه کی، بیلرسن.

^{۱۲} - اورمو شهری

^{۱۳} - عاشورا گونو شبهی

^{۱۴} - رنگ برنگ پالتار

^{۱۵} - کر بلادا امام حسینین دوشمنلریندن بیرری

^{۱۶} - قاییرما- مصنوعی

بو سس، نە سسدى؟ دئدى، اى گروه سفيانى^۲
كى ازرقيله عجملر سالييدى دعوانى
سوار اولوب آتينا، كورده وئردى فرمانى
سپاه كورد^۵ اسير ائتسدى اهل - ديلمانى^۶
آخىردى سئل كىمى بيچاره ازرقين قانى
دولاشما ملته معجز، سنى آغان جانى!

سيميتقو^۱ ياتمىشدى، ناگهان آيىلدى سسه
جواب وئردى عمر بى^۳، كى، وقت فرصتى
سيميتقو بى قىليجين ائيلهدى حمائيل او دم
عجملر ازرق - ملعون ايله كشاكشده^۴
اڭدنده اورمونو ايشغال ايسماعيل آغا^۷
قويارلار آديوى بابى، چكرله^۸ داره سنى

^۱ - كوردلرين رهبرلريندن

^۲ - كوردلرين رهبرلريندن

^۳ - ابوسفیان معاويه نين آتاسيدى. امام حسين كريلاداكى دوشمنلرينه آل سفيان دسته سى دئيرلر.

^۴ - دعوانا

^۵ - كورد قوشونو

^۶ - سالماسين ياخينليغيندا زلزله دن خراب اولموش قديم شهر ايدى

^۷ - اسماعيل آقا سيميتقو

^۸ - چكرلر.

گرک

ای جماعت، دئییرم من، سیزه میرزالی^۱ گرک
اکسه باغیندا اریک، آلمان و شفتالی گرک

گنده بیچینه ایلان سانجا قیچین صبح و مسا^۲
او چکه زحمتی، من موفته یئیم بال، اما
قورخورام آنقیرا شیللاق آتا، پالانی سال^۳
مالی آخوردا حفظ ائتمه‌لی نوخدالی کرک

بنزه‌دین باشیزی ای قووم وفا، داش کلمه
قویمایین بابی‌لری ال وورا چوب- علمه^۴
باشیم آغیر دئمه‌یم آلتی ساعات بیر قلمه
دولدورام طؤیله‌یه هر گون ایکی یوز مالی^۵ گرک

چونکی میزان- شریعت آییلر بیر قیل ایلله^۶
ال- اله وئرمه‌یین ای مخلص من، جاهل ایلله
سینه‌زن داخل اولامسجده گر کاکیل ایلله
ووراسییز شدتیلله باشینا مانقالی گرک

^۱ - میرزا علی^۲ - سحر و آخشام^۳ - بو و بوندان سونراکی میصرع "نشر- بهروز" نسخه‌سینده یوخدور^۴ - علم آغاچینا، دسته قاباغیندا داشینان علمین آغاچینا^۵ - دیقته لایق مصراعدیر، سؤز سانکی او زامانین دینی باشجی‌سینین دیلندن دئییلیر.^۶ - بیر توک ایلله

دئىمىر من سىزە اى قوم كى، باش اولماياجاق
 دئىمىر من سىزە سارى شيله، آش اولماياجاق
 دسته باشى و علمدار تراش اولماياجاق^۱
 دئىمىر من سىزە حكماً قويا ساققالى گرگ

اوزو تۇكسوز گندەلر سۇيله مەسىن يا وُلدى^۲!
 عطر وورسا دونونا، يا بيغيئا، حرملهدى^۳
 سینه زن خوان^۴ اولانين شرط و شروطو بئلهدى
 پايىنا^۵ گئيمه يه هم گيوه متقالى^۶ گرگ

نوحه خوان قويماياجاقدیر جيينيه آينا- داراق
 سسى خوش، صورتى خوش نوحه گره^۷ وئرمه قولاق
 اوزو چيركىن، ياخاسى چيرك، سسى مثل- اولاق
 سینه زن خوان- شبستر^۸ بئله اولمالى گرگ

نوحه خوانين باشى توكسوز، دۇشو قيللى اولاجاق
 خربزه مثلى^۹ دابانى جيريلىب آيرىلاجاق
 ترينى، هم اوزونو ال- اتگى ايله سيله جاق
 چونكى مؤمن كيشى نين اولمويا دسمالى گرگ

^۱ - اوزو قيرخيلماياجاق

^۲ - اى اوغول. (مقصد كرىلادا امام حسين و اونون عائيله سىنين شهيد اولان اوغللارينا حسرتله يا ولدى دئمه سىدير)

^۳ - حرمله كرىلادا امام حسين آلتي آيلىق اوغلونو اوخلايان شخصين آدىدير.

^۴ - سینه يه وورماق ريتمى ايله نوحه اوخويان.

^۵ - آياغينل

^۶ - متقال (بیر نوع پارچا) دان اولان گيوه باشماق

^۷ - نوحه اوخويانا

^۸ - شبستر نوحه خوانى

^۹ - قوهون كيمى

كۆھنە تاس، كۆھنە حامام اھلى دى دىندار بو گون
 قويمايىن كۆھنە حامامى يىخا ژونلار^۱ بو گون
 ھىچ بىلىرسىز نە دئىير معجز خونخوار^۲ بو گون؟
 - اوخوداق، باشە سالاق فەلە و حامبالى گرگ -

علم ساخلار او دئىير، مذهبى، دىنى، وطنى
 جەھلىلە ائىلەمەيىن خستە او نازىك بدنى
 مثل - شيطان - لعين توولور حسىنى - حسنى^۳
 چىخاراق كتنن او ملعون - قىرىشمالى^۴ گرگ.

^۱ - (فر) گنج، جاوان، بورادا يىنىچى، يىنى فېكىر داشىيان، و مەجىدىلر دىمكىدەر

^۲ - قان ايچن

^۳ - لىنتلىك شيطان كىمى خلقىن اوشاقلارنى الدادير

^۴ - قىرىشمال: ظارافات طرزىلە سۆيلەنن يونگول سۆيوش ايفادەسى، بو كلمە بورادا سۆيوشە لايىق و سۆيولمەلى انلامىندا كىتىدەر.

يا اصحاب

يوز دفعه خدا سيزه وئريب ردّ جاواب
 بازهم^۱ گئديسيز مسجدينه^۲ يا اصحاب
 بير دفعه سيزين دوغازى من ردّ اتتديم
 تۆكدوز اوزه قاش - قاباغيزى مثل - سحاب^۳
 خواهش اتليرم گلين او بيت اوللاها^۴
 اخلاصيله^۵ بيرده ائيله يين دق^۶ الباب^۷
 آچدى فيهما الموراد^۸، اگر آچمادى -
 فوراً قاييدين ائوه، ايچين بير قنداب^۹
 از بهر - آقا رضا^{۱۰} و حاجى سلمان^{۱۱}
 حاضير لاميشام قوراييه بير بوشقاب
 تشرىف اگر گتيرمه يه اصحابى
 معجز اوؤزو ميل ائدر تاماماً نشتاب^{۱۲}

۱ - يولداشلار، دوستلار، معجزين شېسترده بۇيوك روشنفكر دستهسى اولان دوستو و هم فيكرى واريدى. معجز بونلارا
 «اصحاب» دئير. «مسجدينه» سۆزوندىن گۆرونور كى، شعر ميرزا كاظم له مبارزه ايللىرى قلمه آينميشدير.
 ۲ - گننه ده
 ۳ - بولود كيمى
 ۴ - تاترينين ائوينه، منظور معجزين اوؤز ائوى دير. شاعر دوستلاريني اوؤز ائوينه چاغيرير.
 ۵ - اوركدن، صميميله
 ۶ - قايينى دۇيون
 ۷ - اگر آچدى داها ياخشى، او ايستگيميزدير
 ۸ - قند شربتى
 ۹ - رضا افندى جيبى، مشهدى جيب اوغلو بير نفر شېسترلى
 ۱۰ - معجزين چاغداشى وارلى بير شېسترلى
 ۱۱ - سحر هنج نه يئمه دن. نشتوو.
 ۱۲ -

شهرلی قیز

مدّت - اوچ آیدی کی، ناخوشلاییبیدیر عورتی
 فیل تک طغیان ائدیب دریای علمین شهوتی^۱
 هر گنجه یالقیز یاتیر، چوخ قورخورام جین لر ظفر -
 یئتیره اول حضرت، باشسیز قویا بو ملتی
 کتلی قیز بیلمز رموز - عشق و ناز و چم خمی؟
 بیر شهرلی قیز آلین، شوقه گتیرسین حضرتی
 چون ائشیتدی بو سؤزو دیندارلر، جینداردن
 ائتدیلر اشرافدن شهره روان بیر هیئت
 سئچدیلر بیر حورو پیکر^۲، ماه منظر^۳ باکره
 ائتدیلر تزویج^۴ آقایه، او زیبا^۵ طلعتی^۶
 قیز خجالت چکدی اوندان چوخ، قیزاردی گؤزلری
 آچدی شالوار باغینی، فوراً چیخارتدی تی
 قال یا روحی الی^۷، یا حبیبی لا تخف
 عن عمود شهوتی^۸، یا مونس فی خلوتی^۹
 الغرض، دور از شما^{۱۰}، بعد از بسی جنگ و جدال^{۱۱}
 قابلا دی بئش آلتی یول، یاتدی آغانین حاجتی

^۱ - شاعرین منظورو میرزا کاظم دیر^۲ - ملک بدلی^۳ - آی گؤرونوشلو^۴ - زوجه، آرواد ائتدیلر^۵ - گؤزل^۶ - اوز، بنیر^۷ - دندی ای جانیم منه طرف گل^۸ - ای سئوگیلیم شهوت توپوزومدان قورخما^۹ - ای خلوتده منیم مونسیم^{۱۰} - الغرض سیزدن اوزاق^{۱۱} - چوخلو داوا - دالاشدان سونرا

وقت خلوتده سوروشدوم بىر نفر اصحابدن
 بونلار يىن علت نەدىر قايىمدى دائىم سىنتى؟
 دئدى: بونلار كى پوزار بىر قىز هر ايل، وجهى بودور -
 كى، قدم قويسون جهان^۱ بىر محمد امتى
 سن ده آل هر ايل بىرىن، گر ياخشى دىر بو ايش، دئديم
 قالدى حئيران، سؤيلهدى: معجز بوراق بو صحبتى
 رزق بى زحمت^۲ اندر آسوده خاطير آدمى
 بى خيال انسان لارين^۳ ياتماز قطعاً^۴تى.

^۱ - دنيايا

^۲ - زحمتسىز روزى

^۳ - خيالىسىز انسانلارين

^۴ - هئىچ وقت، ابدا.

انسان اوغلو

بو نوع رسم-جهانا^۱ بسکی انسان اوغلو عاشیقدير
 طاماهدا گربه یه^۲، درنده لیکده^۳ شیـره فایقدير^۴
 عوامین کله سین جهره داشیلا^۵ ائيله سم پاره
 اونی مظلوم حساب ائیلیب، دئیرسن وورما، یازیقدير
 عوام ائتمیش وطن دشمن لرین سرکار-مخلوقات^۶
 یازیقدير سؤیله مه، گج گئت، او، بو تأدیه^۷ لایقدير
 عوام ائیلر حضوروندا اونون کورنوش^۸ صد باره^۹
 نه دیر بو ائتدیگین یاها! مگر او خلقه خالقدير؟
 بیزه بیدار^{۱۰} لازیمدير، نه خواب آلوده غفلت^{۱۱}
 نشان وئر بیر گوروم بو قدر خلقین، هانسی آییقدير؟
 قیامت تازه مسلک، مسلک-ائدریس و الیاسین
 نه بیلسین خلق صوت طبلینه^{۱۲} کیم ناموافقدير

۱ - دنیا رسمینه

۲ - پیشیک

۳ - بیر تیجی لیقدا

۴ - آرسلانا اوستوندور

۵ - جهره ایرنده آشمان سن دئییه، توپ ایشله یین باشی ایله ایی ایشله یین قیسمتین آراسیندا اولان قالین آغاجین اوستونه تخمیناً بنش کیلو آغیر لیغی اولان بیر یاستی داش قویارلار.

۶ - انسانلارین آقاسی

۷ - تنبیه، مجازات

۸ - باش آیماک

۹ - یوز بول

۱۰ - آییق

۱۱ - غفلت یوخوسونا غرق اولموش

۱۲ - طبلینین سسینه

فقط نان جو^۱ ايله ائيله يردى مرتضى^۲ ايفطار^۳
 سنين خوراكين امما لحم - بيلديرچين^۴ و تاويقدير^۵
 على ايشلردى، ائيلردى تدارك^۶ رزق اطفالين^۷
 اميرالمؤمنين^۸ قوولو^۹، فعلى يله مطابقدير.
 وليكن سن يئيرسن موفته كوفته، دولما، بادىمجان
 ايچيرسن موفته قندى، چايى، بيلميرسن باهاليقدير^{۱۰}
 (شعر ناقيص نظره گلير)

^۱ - آريا چۆرىنى

^۲ - حضرت على نين لقبرلر يندندير

^۳ - اوروج آچاردى، اوروجون يئمەلى واختى يئىيان يئمە يە افطار دئيلر

^۴ - بيلديرچين اتى

^۵ - تويوق

^۶ - حاضيرلا ياردى

^۷ - اوشاقلارين روزيسى

^۸ - حضرت علي نين لقبرلر يندن

^۹ - سۆزو

^{۱۰} - شعر ميرزا كاظمه خطابا يازيلميشدير.

فیکر ائتمه فردانی^۱

بیلین، آگاه اولوت ای بندگان - حی - سبحانی^۲
 مباحیر قویدو میز اوسته گئنه چؤتگه^۳ - قلمدانی
 کئچن ایللر کیمین او گـ ر ائده رفتار باغیزلا
 دئیین کی عؤمرونو وئرمیش سیزه رازقی^۴ و شاهانی^۵
 خدا وئردی^۶ گتیرسه خلقی تنگه اتفاق ائیلین!
 وورون قانین تۆکون مئیدانه، من وئردیم بو فتوانی
 مباحیر غیظه^۷ گلسه چؤتگه ایله باشیوی یارسا
 یاپیش سن ده یاخاسین پارهله^۸، فیکر ائتمه فردانی
 ولی جاییز دئیلل پاکارا^۹ هر گون باش آیه عاقل
 اگر کیسه نده پول وار، وئر تاماما حق - دیوانی
 نه سؤیلرسه او فحش^{۱۰} و ناسزا^{۱۱}، صبر ائیله یین، چونکی
 قدیمدن رسمدیر بو، حفظ ائدین قانون - ایرانی^{۱۲}
 فقیرین وار گمانی بیر میتیل یورقانا یا ربی
 سنه وئررم قسم قرانا، حفظ ائیله بو یورقانی

^۱ - صاباحی دوشونمه

^۲ - دیری آلا

^۳ - حسابلاما وسیله سی (روس کلمه سی)

^۴ - اوزوم نوعلری

^۵ - اوزوم نوعلری

^۶ - دولت مأمورو ایدی

^۷ - غضبه گله، حیر صلمنه

^۸ - پارچالا

^۹ - قدیم کندخدانین اجرا مأمورونا پاکار دئیردیلر.

^{۱۰} - سوپوش، یامان

^{۱۱} - سوپوش، یامان

^{۱۲} - ایران قانونو

گۇدا اينجىتمەسىن دولتىنى، ھەر جور ائدە، دۇزسون؟
 دئىن آقاي - سيف - لشگره^۱ بو عرض - پنهانی^۲
 دئيرلر صاحب لطف و کرمدير حضرت - سرهنگ^۳ .
 فقيره سؤيله يين گيزلتمەسىن او قارا چايدانى
 اگر کبلايى محمود^۴ ائتمەسە اينصافيله رفتار
 او گون کى ايپ توتار، ائيلر مساحت باغ و بوستانى
 اونون دا تختين ائيلر وازگون^۵ و الالهي - بالالهي
 او آلالهي کى سالدی تختدن مشدی رفيع خانى^۶
 يولوز دوشسە فقيرين باغينا انصاف ائدين قارداش
 دده مالى کيمى، دولدورمايىن خورجونا آلمايى
 تناول ائيله يين^۷، هم دولدورون خورجونا سرتاسر
 او اشخاصين کى وار دگانی، کهريزى، ذيرمانى
 دئسە ال وورمايىن شفتالويا، آلييه، آمرودا
 نشان وئرسين مباشير حاجى يە بو حکم و فرمانى
 جماعت! زحمتيم چوخ اولدو، لاکن بير سؤزوم قالدی^۸
 اونو دا عرض ائديم، ختم ائيله ييم بو غملى داستانى
 دونن گۆردوم ياخاسيندان توتوب بير عورتين پاكار^۹
 دئير اون بئش قيران وئر، وئرمەسن يانديررام آتانی

^۱ - بينيسلى، نفوذ صاحبی، بير سرهنگ ايدی

^۲ - گيزلى

^۳ - همان سيف لشگر

^۴ - شېسترين کند خداسى ايدى. شهرتى كمالى ايدى

^۵ - آلت - اوست ائتمك

^۶ - يئرلرى ائيله اولچن دولت مأمورو ايدى، همان رفيع زاده لرین آتاسى

^۷ - يئين.

^۸ - بورادان آخيرا قدر نخجوانى نسخه سيندن آليندى

^۹ - اجراچى، دولت مأمورو، ماليات توپلايان

دئیر عورت: منه بیر شاه‌ی گؤندرمز، خدا حقی
 اوزومده قالمیشام، آلا‌ه گوروم اولدورسون اوغلانی
 قویوب بؤرکون یاناک‌ی بیلیم‌رم هانسی جهنمده
 نه‌یین ساتیم وئ‌ریم، قارداش، نه باغی وار، نه دکانی
 قاری بیر عورت‌م، جه‌ره ایبررم صبح و شام هر گون
 نئجه من آرتیریم اون‌دان وئ‌ریم مرسوم^۱ - سلطان‌ی
 نقدری آغلادی، یالواردی، تأثیر ائتمه‌دی آخیر
 آچیب چادر شیین^۲ وئ‌ردی اونا بیچاره کئیوانی^۳
 مگر آزدیر ثوابی رفع - ظلمون اون‌دان، ای جاهل؟!
 نه توولورسان او تسبیحی، بوراخ، ای ریشی طولانی^۴ ×
 سنین وار دولتین انفاق ائله^۵ بو یولدا بیر قدری
 بو ظلمون ریشه‌سین قاز بیر سئویندیر شاه - مردانی ×
 بو ظلمو رفع ائدر آقای سردار - سپه، بیلسه^۶
 بلالاردان گورورم حفظ ائیله‌سین آلا‌ه رضا خان‌ی^۷ ×

^۱ - شاه‌ا وئ‌ریلمه‌لی پول، بورادا منظور قدیم باش پولودور.

^۲ - مرفش، چادیرا.

^۳ - قاری آروادلارا شبستر لهجه‌سینده‌ده کئیوانی دئیرلر

^۴ - ای ساققالی اوزون

^۵ - باغیشلا، احسان وئر، صدقه وئر

^۶ - سردار سپه همان رضاخان‌دیر

^۷ - رضا شاه هله شاه اولمادان رضاخان آدلاناردی، بورادان گورونورکی، شعر رضاشاهین شاه اولماق عرفه‌سینده یازیلیمیشدیر. رضا خان‌ی شاهلیغا حاضیرلایانلار یالاندان اونو عادل و خلقی بیر سیما کیمی قلمه وئریمیشدیلر.

اىستانبولا مکتوب

اَلدِيم اله ميدادى
 يازديغيم گلسه خوشا
 مئى ايچمه يين صاباحدان
 خبريز يوخدور ايشدن
 نيظامى الهه شاللاق
 سيز اويناتدیز قيزلاری
 سيز اوينوسوز ايسقانبول^۱
 درد اليندن اوسانديق
 سيز گئدير سيز باليزا^۲
 گوشن قاپيسى بسته^۳
 اوجالير برا سسى^۵
 سؤيله سن هنده منده
 بوراق چم - خمى، نازی
 اغزیمی اچانميرام
 کيچیک يئدی کوؤتگی
 نصف شب قاچدی شهره
 حاجی مناف هيرسلندی
 دئدی: بیزی اوؤورون
 دولت بیزی قووالار

ای شېستىر اولادی،
 دئیین: معجز چوخ یاشا
 توبه ائدین گناهان
 چوخ بول چيخير جييشدن
 دئير خلقه: قورومساق
 تارى توتدو بيزلری
 خاراب اولسون استانبول
 سيزين اودوزا يانديق
 ايستى کئچمير داليزا
 حيدر بگ^۴ باشيم اوسته
 تيتيرير سسيندن^۶ "فسى"
 آپاراجاق مرنده
 تئز وئر توپچو، سربازی^۷
 بير يئره قاچانميرام
 بئله ووردو آتگی
 يوخسولو سالدی قهره
 آچيب آغزين سسلندی
 سئيدلری گتيرين!
 راحات ياتار آغالار

^۱ - استانبولدا مود اولان بير اويون^۲ - استانبولدا بير يايلاق^۳ - شيخ محمودون مقبره سينه گلشن دئيرلر. اورا باغلى دير^۴ - معجز زامانى وئرگی توپلايان مأمور^۵ - کسگين سس (فارسجا)^۶ - کسيک هرم شکلينده قيرمیزی بؤرك کى استانبولدا معمول ايدى^۷ - اوللر عسگر توتاندا توبچولوق اوچون مخصوص جوانلار سئچرديلر.

بیز مین دفعه بورولدوق
 حاضیر ائدین ساداتی
 سس وئردی ملت اونا
 سادات دئدی وئرمیریک^۱
 داماردا قانیمیز وار
 سوستالدى خلقین نبضی
 بیزلرده واردی نفاق
 جان فدا اتقاقا
 بیر طرفدن بهرامی^۲
 سوو وار اللى آرپا^۳
 "قیاس آوا" آخیور^۴
 کاسیین یوخ کهریزی
 بیر طرفدن "کوزه گر"^۵
 آری کیمی ایشله بیر
 سؤیلور او: کلبه حسن!^۶
 وئردیز چیلوو کبابا
 پولو وئردیک رفعی یه^۷
 حساب وئرسین رفیع بی
 داد وورماقدان یورولدوق
 وئرسینلر مالیاتی
 قولاق وئر آمما سونا
 بیز گولشنه گلمریک
 شاهدان فرمانیمیز وار
 بی وجه قالدی قبضی
 سیدلرده اتفاق
 لغنت گل سین نفاقا
 تحریک ائیلیر آدمای
 سربازی وئرسین اییا?^۸
 کاسیب-کوسوب باخیور
 چکه سیزین قهریزی
 شهرده شام و سحر
 هامپالاری دیشله بیر
 بیزدن آلدیز یوز تومن
 قویدوز بییزیم حسابا
 محمود^۹ یازدی نیسییه
 شاهد گئچسین شفیع بگ^{۱۰}

^۱ - سید اولاتلار قدیم وئرگی وئرمزدیلر.

^۲ - معجز زامانی شبسترین نفوذلو شخصلریندن بیر

^۳ - بیر ساعت اون ایکی دقیقه سويا بیر آریا دئیردیر.

^۴ - بیر یوخسول شخص ایدی (عباد سؤزونون خلق دیلینده قیسالیمیشی)

^۵ - شبسترین شمالیندا آخان سولو بیر چشمه ادی

^۶ - معجز زامانی شبسترین نفوذلو شخصلریندن

^۷ - معجز زامانی شبسترین نفوذلو شخصلریندن

^۸ - معجز زامانی شبسترین نفوذلو شخصلریندن

^۹ - معجز زامانی شبسترین نفوذلو شخصلریندن

^{۱۰} - معجز زامانی شبسترین نفوذلو شخصلریندن

مىرزە محمود حىدرى^۱
 محمود بى گىتدى شېھرە
 حىدر بى^۲ باسیر كسىر،
 جوخالارىن بىر ازى
 بىر ياندان تويچو توتان
 هاردا بىر خوشگول اوغلان
 سن ياخشى توپ اتارسان
 ناز ائىلسمه گۆزلىم
 بئش آلتى دلى قانلى^۳،
 سوخدو گردان ساراي
 ربا يئدى جامچى لار^۴
 بىلمىرىك ئىلھىك بىز
 بىر طرفدە گىزىرلر^۵،
 ايپ توتورلار اكىنە
 يوخدور باغىم، اكىنىم،
 غم چكسىن يئكە باشلار
 خصوصاً احمدزاده^۶
 وئرسىن صاحىب اراضى^۷
 اولانىن ايكى باغى
 وئره جك توپچو اونلار

نشان وئرسىن دفتىرى
 ايشلرى سالىسىن تېھرە
 ملىت دئىير: يا نصير!
 دوزەلدىدیر سربازى ×
 سۇيۇر رحمتلىك آتان
 گۇرور، دئىير: آى آمان
 قوم باغىندا^۸ ياتارسان
 دوش دالىمجا گزەلىم
 نشانلى، آدلى سانلى
 كىمسە گىتمىر هاراي
 آلاھ بىزى قامچىلار
 گولك بىز، آغلاياق بىز
 باغ-باغاتى گزىرلر
 جېھنمىن تكىنە
 ماشىردن چكىنىم
 پىلاو يئن قارداش لار
 راحت ياشار رويادا
 امىر دئىن سربازى
 بورولاجاق قولاغى
 به جېھنم^۹، به فى النار^{۱۰}

^۱ - معجز زامانى شېستىرىن نفۇدلو شىخلىرىندىن

^۲ - معجز زامانى دولت مامورو ايدى

^۳ - تېرىزدە بىر باغ ايدى

^۴ - قورخماز جوان

^۵ - ربا خوارلار

^۶ - قديم اجراچى دولت مامورلارى

^۷ - معجز زامانى شېستىرىن نفۇدلو شىخلىرىندىن

^۸ - تورپاق صاحىبلىرى

^۹ - جېھنم جان (فارسجا)

^{۱۰} - جېھنم جان (عربجه)

آسوده دىر دىياده
 دئىين يحيىزاده يه^۲
 باغى يوخدور، اكىنى
 مختصر ايشلر ياشدیر
 ايسته مير نظام اجبار^۳
 دولت سيخير ملتى
 باغيندا وار شافقالى
 بو گون گتتى دىزه
 دىز سويو شافادير
 شور سويلا گيرن كيشى
 آخوند دئيركى: مولا
 خلق ائتمه ييب درياني
 يئ كره نى صفرده
 ناغيللار اولدو تامام
 حنا قويدو ساققالا
 اوستوندىن چكدى رنگى
 قوجالار جاهل اولدو
 دوشكى سالدیق داما
 هوروتدو ها هوروتدو
 تانرى بير اوغول وئردى

چۇركچى تقى زاده^۱
 مئى ايچسین بير باديه
 آغيرلا تسين يوكونو
 دولتين قلبى داشدیر
 تبريزلى لر، آغالار
 ندیر بونون علتى؟
 توپچو وئرسين ميرزالى ×
 هم خانىمى عزيزه ×
 حثيف كى بى وفادير ×
 ياشار سلامت قيشى ×
 "شاهى دن بوئوك دريا؟"
 او باساجاق دنيانى ×
 حالوا يئدين حضرده^۵
 آچىلدى باب حمام^۶
 قىزاردى مثل - لالا
 اولدو كلاه فرنگى^۷
 خانيله يكدل^۸ اولدو
 دئيدىك آذان ايقاما
 دوه يوكو سورتدو
 يئددى گونه يئريتدى^۹

۱ - معجز زامانى شېستىرلى نفوذلو شخصلىرىندىن

۲ - معجزىن معاصرى بير نفوذلو استانبولچو

۳ - اجبارى عسگرلىك

۴ - اورمو گولو

۵ - شېرده، ائوده

۶ - حمام قايسى

۷ - رنگ چىتىدىن فرنگ بۇركونه اوخشادى

۸ - خان ايله اوزى بير اولدو

۹ - آياق آچدى، يئرىدى

گلە

غئیر مومکوندور سلامت اون دَییرماندان گلە
یا گول و ریحان اییی خار- مگیلاندان^۱ گلە
"مقتدر"^۲ سؤیلر: منە فرمان گلیب تهراندن
ایشده لاپ داشدان کئچر هر حکم تهراندان گلە
آغا عبدوللاہ دئیرکی، بستمیم تبریزه من^۳
آلمایین، حکمو گرک تبریزده کی خاندان گلە
تۆجوزو آلدی مباحیر، گر اینانمیرسیز منە
ائیلہیین تصدیق او فرمانی کی ایراندان گلە
قئید اولوندو عمقیزین آدی سیجل و دفتره^۴
آتیلیب دوشمه اگر کاغذ توکذباندان گلە
ای اسد^۵، آچ باشیوی، واللہ بو فردیمده گرک
بانگ و فریادین قولاغیما چوخور خاندان^۶ گلە
ضایع ائتمه وقتیوی^۷، وئرمه قولاق هر بیر سسه
فهم ائده بیلمز حرام اول سس کی قلیاندان گلە

^۱ - مگیلان تیکنی، چوخ سرت تیکن

^۲ - معجز زامانی شبسترین حاکمی

^۳ - شبسترین جای محله سینین ان نفوذلو شخصی آقا عبدالله ایرانی دئیر کی، من تبریزه باغلییام

^۴ - منظور سجل اداره سینین دفترینه

^۵ - شبسترلی اسد اقبال شیکاھی (باغ خاطیره لره)

^۶ - استانبولدا یئر آدی

^۷ - وقتیوی تلف ائتمه.

باغری قان ملت

زامانیکی^۱ گیرر بی دین، شهر دین و آیین^۲
 مقدس لر همان ساعت مینر بالون تلعینه^۳
 توپ- تکفیری^۴ پئی در پئی^۵ آتار اوردوی- بی دینه^۶
 اولار فتح و ظفر^۷ دیندارا یاور^۸ هر زامان، ملت

اسیرین کله سین عاری ائدرلر^۹ زولف^{۱۰} و کاکلدن
 کسر شاربلرین^{۱۱} دلاک، با مقراض^{۱۲} آهن تن^{۱۳}
 آچارلار حکماً و زوراً^{۱۴} فوکول قیرواتی بوینوندان
 قالار جوجه کیمی بی بال و پر^{۱۵}، او خیره سر، ملت!

سیزی خلق ائله ییب خالق^{۱۶} برای شیون و ناله^{۱۷}
 آچین باشی، وورون سین، تؤکون گوژ یاشی ساققاله
 گتجه- گوندوز دمدام اوخشایین مثل توکذ خاله
 چکین نعره، دئیین ائیوای، سپین باشا سامان ملت!

-
- ۱- او وقت کی
 - ۲- دینسبز دین و مذهب شهرینه گیرر
 - ۳- لعنتله مک بالونو
 - ۴- تکفیر توپو
 - ۵- آردیجیل
 - ۶- دینسزلیک اوردوسو
 - ۷- غلبه، اوستونلوک
 - ۸- دینچی به کؤمک
 - ۹- تمیزله یرلر
 - ۱۰- ساچ
 - ۱۱- بینلارین
 - ۱۲- قایچی ایله
 - ۱۳- ده میر بدنلی
 - ۱۴- زورلا
 - ۱۵- قانادسیز
 - ۱۶- یارادان، تانری، آلا
 - ۱۷- اوخشاماق و اینله مک اوچون

چىخار پس منبره واعظ، اوخور بير خطبە غرا^۱
 دئير دقت ائدين ياران! دوشر باشيزداكى توربا،
 خدا خلق ائيله ييب بير دانا يوز مين باشلى اژدرها،
 اگر نعره چكه، تيتتر زمين و آسمان ملت^۲!

الينده هر كسين گۇرسز جريده^۳ سنگسار ائيلين^۴،
 او بيديني، او گمراهي^۵ توتون كتنن كنارا ائيلين،
 چاغيرمين خئير و خئيراتا، ذليل - روزگار ائيلين^۶،
 اونا سيز وئرمه يين شوربا، آجيندان وئرسه جان ملت!

جهان فاني دى^۷ قارداش ائتمه يين دنيايه رغبت چوخ
 محمد امتى چكسين گرگ دنيايه زحمت چوخ
 سيزه مشتاقدير غلمان^۸ و حورالعين - جنت^۹ چوخ
 گزيرسيز پس نيه سيز چؤل لرى اى بى زبان^{۱۰} ملت؟!

ائديب ايرانى سردار سپه^{۱۱} رشگ - جنان^{۱۲} قارداش،
 سيزه گلمز ياخين هرگيز او مين باشلى ايلان قارداش

-
- ۱ - فصاحتلى، گۇزل نطق
 - ۲ - يئر و گۆي تيتتر.
 - ۳ - غزئت، روزنامه
 - ۴ - داش قالاتى ائدين
 - ۵ - آزعين، يولدان آزميش
 - ۶ - زامانين بدبختى ائدين
 - ۷ - دنيا اۆتري دير
 - ۸ - بهشته لاپ گنج اوغلانلار
 - ۹ - اصيل معناسى قارا گۆزدور، بورادا جنت ملكلىرى
 - ۱۰ - اى ديلسيز ملت
 - ۱۱ - رضا شاه وزير جنگ اولمادان قاباق سردار سپه ايدى
 - ۱۲ - جنتين قيسقاندېنى يئر
 - ۱۳ - ال يازمالاردا بو بيت يوخدور

شوجاع الدوله لر^۱ آرخا چئویردی باغ - رضوانا^۲
 جهنم مالکیندن^۳ گلدی بیر نامه رحیم خانا^۴
 ماکی سردارینی^۵ نکرین^۶ توتدو سالدی زیندانا
 کیچیک خان^۷ اولدو، اولدو مملکت امن و امان، ملت!

گلین ایران زمینه^۸ میل ائدین نان و قووورمادان
 ترکدن، قایقاناقدان، کوفته دن، شهد و مربّادان
 سسین گاهی فرانسیزدان گلیر، گاهی امیرکادان
 مگر یوخدور شبسترده سیزه بیر لقمه نان^۹، ملت؟

شبستر، سیز گوژن لر تک دئیل ای فرقه عاصی^{۱۰}
 ترقی ائیله ییب اهل - گوئی مثل یئر آلماسی
 آپیلیمیش سیز گئندن سونرا بیر ملا فابیرقاسی^{۱۱}
 یاپیرلار^{۱۲} توپ و هم طیاره هر گون، هر زامان ملت

ولاکین ساققالی قیرخیق لارا یئر یوخ او ماوادا^{۱۳}
 باشین قیرخدیرسا هر کیم، ایشلر او تازه فابیرقادا
 نظیری یوخدو بو تازه فابیرقانین امیرکادا
 سیزین باشینزا آند اولسون، سؤزومده یوخ یالان ملت^{۱۴}

۱ - مشروطه دن سونرا روس تزاری طرفیندن جنوبی آذربایجانا قوبرناتور (والی) تعیین ائدیلیمیش قان ایچن ماراغالی مالیک.

۲ - بهشت باغینا

۳ - جهنم ییه سیندن، جهنم مالکیندن

۴ - مشروطه یه مخالف اولموش قاراداغلی مرتجع مالیک

۵ - رضا شاه طرفیندن آرادان آپاریلیمیش ماکی لی خان

۶ - نکیر و منکیر

۷ - میرزا کوچک خان

۸ - ایران توپراغینا

۹ - بیر تیکه چؤرک

۱۰ - عصیانکار فرقه

۱۱ - کارخانا، منظور میرزا کاظمین معجز زامانی آچدینی دینی طلبه حوزه سیدی

۱۲ - ائدیرلر، قاییریرلار (آنا دولو کلمه سی)

۱۳ - یئر، مسکن

۱۴ - شعرین هم اولی، همده سونو دوشموشدور.

قوھونون شىكايىتى

دئىير: ايلاهى گناه ائيله ييب سنه بنده
 نيه قافاسينا تۆكمور اونو گناهكارين؟
 منى اسير ائديسن، بوشلوسان گناهكارى
 منى نيه دۇيوسن اى امير، ائله انصاف؟
 جنابوا ائديب عصيان او آنلاماز منه نه؟
 بمن چه آنلامايب، بيلمه ييب او بوينو يوغون
 دولولارين من - زارى ائدير شيريم - شهره
 نئجه قيرير دولو يارب، تۆكور اونون قانين!
 دولو وورور، داغيدير بى گناه شمامه لرى
 ولى ايليشمه يير هئچ چاي ساتان سىتمكارا
 آپار او داش لارى سال بوينونا، قافاسيني يار!
 گاه آغاسير منى، گاه قورد دلير و گاه ميلچك
 گرک تحمّل انده ظلم و جور - قول چوماغا
 نئجه آلا اونو يوخسول، انده منى سىراب^۷
 ولى قافاسيني قارپيزكى، قيرخدير بى كامل
 آتان سۇيوبدو سنين، يا يامان دئييب آناوان؟
 دليک دليک بدننى، جسمى بنزر آلبارا

قوھون الين گۆتورور درگه خداوند^۱
 بولود تۆكور دولونو باشينا من - زارين^۲
 گناه ائديدى قوھونچو، آليب من - زارى
 او قيرخدير بىيغى، ساققالى، ائيله ييبدى خلاف
 او توتمايبيدير اوروج، قيلماييب ناماز منه نه؟
 قوھون اكن سنى رازق^۳ بيليب اكييدى قوھون
 وئير كۆتك يئمەدن او، مباحشيره بهره
 ياراتميسان او ظرافتده گرمگين جانين
 ايگيرمى دۆرد قيرانا حرملة ساتير شكرى
 دولو ائدير او قلم قاش قوھون لارى پارا
 گلييدى تنگه اليندن اونون صغار و كبار^۴
 گهى تّكك لريمى اوّلدورور جفاى - فلک
 الى كى يوخدو قوھون قارپيزين، وئره قاباغا
 گهى بولود منى تشنه قويار، گهى ميراب^۵
 گناهكاردير اگر گوليسر^۶ قويوب كاكل
 فلک، منه دى گۇروم هيندوانه چن آوان^۷
 كى ائيله ائيله ميشسن بى نوانى صد پارا^۸

^۱ - آلاھين درگاہينا

^۲ - من يازيفين

^۳ - روزى وئرن

^۴ - منه نه

^۵ - كيچيكلر و بۇيوكلر

^۶ - سو مستولو

^۷ - سو ايله دويورماق

^۸ - خيار، شېستر لهجه سينده،

^۹ - شېسترين شماليندا كند

^{۱۰} - يوز پارچا

ایتیرت قیلینجی مربا قاباغین^۲ ائيله شهید
تنزل ائيله سین هرگون کؤمور کیمی نیرخین^۳

اگر واریندی هنر، ای دولو، چو شمر - پلید^۱
گوروم قیریلین الین، دؤنسون ای فلک چرخین

هجوم ائدر نئجه گور معجزین ساماورینه
نه قارپیزی، اونو ائيله جهنمه واصل^۵

فلک کی هوش دئییه بیلیمز غنی لرین خرینه^۴
گناه ائدیب سنه گر گولیسر قویوب کاکل

هزار یارا^۶ وورورسان نییه او مؤمیننه سن؟

او قیرخدی ریر باشین هر هفته مثل ملاحسن

و داش کلمله مربا قاباغین ائله شهید
(شعر ناقص نظره گلیر)

اگر واریندی هونر، ای فلک قیلینجین ایتیت

^۱ - موردار شمر کیمی
^۲ - مخصوص قاباق نوعو
^۳ - قیمتین
^۴ - ائششگینه
^۵ - جهنمه چاتدیر، آبار
^۶ - مین یارا

بوشلا گئە

وفاسى يوخدو جهانين، جهانى بوشلا گئە
 به مرگ بنده^۱ او ماملی ماتانی بوشلا گئە
 داها بسیندی عم اوغلو، زنانی بوشلا گئە
 سنی خدا^۲ او پاچانی ماچانی بوشلا گئە
 توکانی سات، نیسیه ن ییغ، اودانی^۳ بوشلا گئە
 گلنده روسیه دن گل، او یانی بوشلا گئە
 لیوانتانی^۴، صابونو، اوستورانی^۵ بوشلا گئە
 الیوی قوی گوزون اوسته، پالانی بوشلا گئە
 بیغین قاباغینی وور، مرجانی^۶ بوشلا گئە
 آیاغیوا توخونان قورباغانی بوشلا گئە
 قوالی، دنبگی، سازى، کامانی بوشلا گئە
 اوزووو قیرخماسا دلک، یامانی بوشلا گئە
 باشیوی سال آشاغی، ادعانى بوشلا گئە
 کیسه ن باغین تئز آچ، اون بئش قیرانی بوشلا گئە

کیشى، سنه یازیرام هئی، فیلانی بوشلا گئە
 روادى سن یاتاسان دیلبریلە، من یالنیز
 دیشین تۆکولدو، آغاردی ساچین و ساققالین
 قوماره وئرمه خیالین، باشان دۇنوم، تئز گل!
 او وقتده کی، بو نامه اولور سنه اصل^۷
 ترابوزان یولو گلمه کی داغدی، داشدی، دره
 ائله کی، وارد اولور سان حدود- ایرانا،
 بیرىسی گر یاپیشا ائششگی ن پالانیندان
 گتیردیگین قیراواتی^۸ بغلده^۹ پنهان ائت^{۱۰}
 گیرنده خزنه- حاماما^{۱۱} گوزلرین دورد آچ
 صمدعى^{۱۲} کیمی گورکان سوخار مزارا سنی
 سلامین آلماسا ملا، قارا گونون قابلا
 وورارلا پئیسریوه، هم گوزون اویارلا سنین^{۱۳}
 مباشریر ایسته سه مرحوم آتان سرانه سینی^{۱۴}

^۱ - من اولوم

^۲ - سن آلاه

^۳ - بو مکتوب سنه چاتاندا

^۴ - یاشاییش اتوی، اوتاغی (آنا دولو سوزو)

^۵ - عطیر- اودوکلون

^۶ - الگوچ (آنا دولودا ایشلنن فارسی کلمه سی)

^۷ - کراوات

^۸ - قولتوقدا

^۹ - گیزلت

^{۱۰} - استانبولدا سلام عوضینه مرجیا دئیرلر

^{۱۱} - حامام خزنه سینه

^{۱۲} - معجز زامانی بیر قییر قازان ایدی.

^{۱۳} - سنین بویونوا دؤیرلر، گوزلرین اویارلار

^{۱۴} - قدیم وئرگی باش پولو

مریض اولاندا باشین، یا دیشین، و یا قارنین
دئمه بو باغ منیمدیر و گیردکان آغاجی
ایچینده هر نه کی وار، اوغرو لار ائدر قیسمت
قویارلار آدیوی بابی^۲، چکرله دارا سنی
چکیل کنارا الین چک او پاک دامنندن
امامدیر سنه شافع^۵، امامدیر سنه یار
گوزونده قالمادی یاش، قورخورام چیخا جانین
نه قدر ظلم ائلیسن خالقا، ائیله، من دئییر
جفنگیات- سلیمان نظیفه^۸ وئرمه قولاق
ائشیتیمیشم کی، یازیر: کورد آلدی تبریزی
نه اورمو قالدی، نه دیلمان نه جههر^۹ الینده اونون
هزار بار دئدیم من اونا آی اسماعیل
عمر رکابینی^{۱۴} اوپدو رئیس- قازاقین^{۱۵}
دئدیم: نه نووچای^۱ قاچ، نه وان، نه^۲ باش قالایا^۳

دوعانویسه^۱ پولون وئر، داوانی بوشلا گنده
آعاج سنیندی، ولی گیردکانی بوشلا گنده
فقط هواسی سنیندیر، قالانی بوشلا گنده
دانیشما، دینمه گنده، کوشکرانی^۳ بوشلا گنده
زیارته گئدیر اوغلان، آغانی^۴ بوشلا گنده
توسل ائیله^۶ اماما، خدانی^۷ بوشلا گنده
گوزونو سیل بالا، آهی فغانی بوشلا گنده
فقط نه پ... ییسیس یی، ربانی بوشلا گنده
یالانچی باشی دیر، او بی حیانی بوشلا گنده
او بی مروته سؤیله: یالانی بوشلا گنده
او باشی داشلی سیمیتقو آقانی^{۱۰} بوشلا گنده
عیزوغو^{۱۱} میزوغو^{۱۲}، سید طاهانی^{۱۳} بوشلا گنده
عمرده یوخدو وفا، بی وفانی بوشلا گنده
که^۴، گیر توپ آلتینا، بوش اذغانی بوشلا گنده

^۱ - دوعا یازانا

^۲ - چکرلر

^۳ - شبسترده بیر چشمه آدی دیر

^۴ - آغادان منظور میرزا کاظم دیر

^۵ - شفاعت ائدن، واسطه چیلیک ائدن

^۶ - امامی وسیله ائت، واسطه ائت

^۷ - آلاهی، تائیرینی

^۸ - معجزین زامانی بیر تورک ادیبی

^۹ - غربی آلماندا یئر

^{۱۰} - رضا شاه سردار سپه اولاندا کورد رهبری یدی.

^{۱۱} - سینیتقو ایله برابر کورد حرکتی باشچیلاریندان

^{۱۲} - سینیتقو ایله برابر کورد حرکتی باشچیلاریندان

^{۱۳} - سینیتقو ایله برابر کورد حرکتی باشچیلاریندان

^{۱۴} - سینیتقو ایله برابر کورد حرکتی باشچیلاریندان

^{۱۵} - منظور رضاخان سردار سپه دیر

كۈچن كۈچىدى،مضا ما مضانى^۵ بوشلا گنده
گوونمه توركه،او كاميل پاشانى^۶ بوشلا گنده
آيتما، قوی ياتا، بختی قارانی بوشلا گنده
وارشدى^۷،او اوزون نردیوانی بوشلا گنده
بلايه سالما اوزون، گل، بلانی بوشلا گنده
آی انگلیس من اولوم آسیانی بوشلا گنده
باشین داغیتما سر بی نوانی^۸ بوشلا گنده
چیراغی باس آشاغی،داستانی بوشلا گنده
ناغانی^۹ قوی باشین آلتدا دوعانی بوشلا گنده^{۱۰}

سویوق دوشسر، یاشایابیلمه سن بیاباندا
حیمايت ائيله مز اکراده تورک من بیلیرم
گتیرمه ینده، گتیرمز، یاتاندا بخت یاتار
قافاسی بوشدو او کۆهنه شهرلی^{۱۱} تیمورون
دئدیم: بلای جهاندى،او انگلیس ای دوست
اگر دئییم من اونا: أوروبا بسیندی سنین
اودا منه دئیه جک: قوی داداش قمه ن قینینا
گنجه گنجیدى، دو بات، دامدا اوغرولار اوشویور
بو گنجه نوبه سنیندیر یقیناً ای معجز

۱ - شرقی تورکیده یئر آدلاری

۲ - شرقی تورکیده یئر آدلاری

۳ - شرقی تورکیده یئر آدلاری

۴ - گل، توپ آلتینا گیرمکدن منظور تسلیم اولماقدیر

۵ - کۈچن کۈچیدیر، (عرب مثلی)

۶ - ایکیتی دنیا محاربه سیندن سونراکی زامانلاردا تورک پاشالاریندان

۷ - شرقی تورکیده بیر شهر

۸ - اسماعیل آقا سیمیتقونون یولداشلاریندان

۹ - یازیق باشین

۱۰ - بیر نوع تاپانجا ایدی

۱۱ - شعر شیدادان آلتینب ختیرابیدان تکمیللشدی.

ملا علی یه

هر گئجه شامدان سورا آی ملاعلی^۱ عقلیوی ییغ باشیوا، اوندان سورا
چکمه آل بیر جفت، رنگی لعلگون^۲ وئر چلنگر چرخه چکسین خنجری
خنجری تاپشیر الینه کافرین آل اله بیر نیزه، یا بیر کرواشان
آلدی کی خنجر او ملعون دستینه^۳ برک چیغیر ملت آیلسین خوابدن^۴
ایسته سن کی، طول تاپسین^۵ مرثیه خلقه تاثیر ائتمه سه بو ماجرا^۶
قلبی داشدان برکدیر بو ملتین وور، داغیت، یاندیر خیامی^۷ سر به سر^۸
گورسن اولمور قامچینی آل دستیوه^۹ سال عروسی^{۱۰} آت دوشونه بیر زامان

قوی چیراغی قارشیوا؛ آچ مقتلی^{۱۱} سؤزلری ازبیرله دولدور انبارا
از برای - پای - نحس - شیمر - دون^{۱۲} سونرادان مست ائيله شمر - ابتری^{۱۳}
مورده شور یوسون گوروم او ال لرین دور دالیندا، وئر آغان شیمره نشان
اؤيله فریاد ائيله کی خخ^{۱۴} دیسکینه او قدر آغات کی، دوشسون تابدن
حکم قیل، وورسونلا باشین نیزه یه سؤيله شیمره نعل چالسین آت لارا
آنلامازلار، خیمه گاهه سور آتین بلکه بو ظلم ائيله یه خلقه اثر
ائيله وورکی، داشلانا قان اوستووه تا اوجالسین عرشه فریاد و فغان

۱ - معجزین چاغداشی «شوگنی» محله سیندن اولموش گؤزلری چتین گورن و آغزی آیری بیر مرثیه خوان ایدی.
۲ - اصل معناسی اؤلدورولن یئر، بورادا امام حسینین اؤلدورولمه سیله علاقه دار یازلمیش نوحه و مرثیه کتابلاری دیر.
۳ - قیرمیزی، لعل رنگلی
۴ - آچاق شمرین نحس آیاغی اوچون
۵ - قویروقسوز، سونسوز
۶ - لعنتلنمیش الینه.
۷ - خلق
۸ - یوخودان
۹ - اوزانسین، چوخ سورسون
۱۰ - حادثه
۱۱ - چادیرلاری
۱۲ - باشدان - باشا.
۱۳ - آل الیه
۱۴ - گلینی

شەردن آل خنجىرى، وئىر خارثە^۲
 تا دئىن كۆلثوم خالا، اى وای بالا!
 مُسلمى چىخ دامدان آت، دوشسون يئره
 قىر قابىرقاسىن عمر خُطاب كىمى
 ايككى شَقّه ائيله، آس مىجرابدن^۵
 مَلّت- ايرانا گۇستىر شىتئوى
 قورخما وور سىندىر، قايتىدىرىق گئنه
 خالقى گۇرسن يوخلايىب مئىل داوار
 عمّەسىن غرق ائيله تئىز گۇز ياشىنا
 عقلىوى يىغ باشىوا اى روضه خوان
 خىردا بارماغىن حسىنىن كس گۇراق
 سنده يوخ تقصير اى مىرزا غافار^{۱۰}
 يعنى كتدده داد و فرياد اولماسا
 بهت آپارمىر مَلّت- غم ديدەنى^{۱۱}
 اوندان اۇترو شور دوشمور مجلسه
 اول جەتەدن شىعهلر وورمور سره
 شمره بىر بئىل وئىر فراتى باغلاسىن

توتماسا مجلس، ايا مرد- كۇسە^۱،
 باغلا اطفال- يىمى^۲ قول- قول
 ائتمەسە بو هم ائىر باجى لره
 دهرەنى آل دستيوه قصاب كىمى
 چون به ضرب- دهره^۴ دوشدو تابدن
 قووزا، چوب- منبره^۶ وور دستيوى
 قورخوسان گر پاىه منبر سینه
 گۇزلىرىن هاممارجا آچ، باخ گۇز نه وار
 تازىانەن وور سكىنە^۷ باشىنا
 قورخورام چىخسىن يادىندان ساربان^۸
 بىر قىلىچ پارچاسى تاپ اى شوش قولا^۹
 خلق اگر وورمور باشا، چكىمىر هاوار
 پاس باسار ذهنى كۇنول شاد اولماسا
 بولشئويكلر چئونكى آلمىر ايدهنى
 لۇولەنى قويومور اوروسلار تيفلىسه
 مشترى يوخ چون به آلوى قره^{۱۲}
 بىر يانيقلى سۇز دئىكى، خالق آغلاسىن

^۱ - اى كۇسە كيشى.

^۲ - كرىلا خادئەسىندە امام حسىنىن دوشمنلىرىدىن بىرى

^۳ - يىتتىم اوشاقلارى

^۴ - بالتا زورو ايله

^۵ - مسجدده ناماز قىلاركن اوز توتولان يئر

^۶ - منبرىن آغاچىنا

^۷ - قامچىن سكىنەنىن باشىنا وور، سكىنە امام حسىنىن خانوادەسىندىن بىر قادىن ايدى. (امام حسىنىن قىزىدى).

^۸ - امام حسىنىن پائىلارلارنى غارت ائلەين، بارماغىنى كسنى شىخ

^۹ - موھوماتچى

^{۱۰} - مىرزا غفار معجز زامانى بىر مرثىه خوان ايدى

^{۱۱} - غم گۇرموش ملىتى

^{۱۲} - قارا آلې، روسيەدە اوكتوبر انقلابى غلبە چالاندىن سونرا ايرانىن باغچىلىق محصوللارى داھا اورا يا گىتتىمىردى

چک قیلینجی سال علمدارین قولون
 حاضر ائتسینلر گرک بیر دانا طشت
 چالسین هم سازندهلر تار و نئی
 سؤیله: "یا مولا"^۱، نه خوشدور دیش لرین
 عابد بیماری وئر جالادا تنز
 تا کی، وورسون باشینا خلق شاققاشاق
 سؤیله ملعون قوللارین تنز چیرمالا
 قوی کمانا بیر عدد اوچ پرلی اوخ^۵
 سنده وور یومرو قلا سیندیر منبری
 مین سمندی^۷ سور مدینه شهرینه^۸
 بوینووا شال - عزا سال، اول بشیر^{۱۰}
 گؤز یاشین تۆک، هم ده چک آه و انین
 سؤیله گلدیم وئرمگه باش ساغلیغی
 قالمادی آل - عبادان^{۱۴} بیر دانا
 الی مین بوینو یوغون، ظالیم کیشی

حکم قیل لشگر آلا ساغین، سولون
 مجلسی گرم ائتمه سه بو سرگذشت
 ساقی یه امر ائيله گزديرسين مئی
 خیزرانی وئر الینه کافرین
 ائتمه سه بو سؤز ده خالقی اشکریز^۲
 بیر قدر ظالم یزیده وئر عاراق
 راستوا کئچسه او ظالم حرمله^۳
 چون فراتی ابن - سعد^۴ ائتمیش قوروخ
 پارچالار چون اوخ بوغاز - اصغری^۶
 باخ گؤز آغلامیر اگر ملت گئنه
 چک جیگردن نعره نی مانند شیر^۹
 راستیوا کئچسه خانیم ام البنین^{۱۱}
 ائيله اشگ - چشميله^{۱۲} یاش یایلیغی
 بو قدر بیل ای خانیم در کربلا^{۱۳}
 ای خانیم، چون بیتدی عباسین ایشی^{۱۵}

۱ - ای آغا

۲ - گؤز یاشی تۆکن.

۳ - کربلا حادثه سینده امام حسینه مخالف ماهر اوخ آتان

۴ - کربلادا یزیدین اوردو باشچیلاریندان

۵ - اوچ قانادلی اوخ

۶ - امام حسین سود امر اوغلو

۷ - ات

۸ - حضرت محمدین قبری اولان سعودی عربستانیندا شهر

۹ - آسلان کیمی

۱۰ - خبر گتیرن، امام حسین وای خبرینی مدینه یه گتیرن آدمین آدی ایدی

۱۱ - بیر خانیم آدی، حضرت عباسین آناسی نین آدی.

۱۲ - گؤز یاشيله

۱۳ - کربلادا

۱۴ - پیغمبر اولادیندان

۱۵ - امام حسین کیچیک اوگئی قارداشی

ئىدىلر غارت خيامى بالتّمام
 مجلسه بو قصّه ده اود وورماسا
 يىغ ايكي بازويه جمله قوتين
 سیده، ملایه، خانباخماها!
 سوستالا قول، ایش دوشه گر موشگوله
 قالما دی بیر شاهى ليق زاد، والسّلام
 دوش آشاغى آل اليوه بیر عصا
 از قافاسين ملت - بى غيرتين^۱
 هر نه گلسه راستيوا وور، قورخماها!
 وئر عصانى معجز آهن دله^۲

تاریخ: ۱۳۴۵ قمری / ۱۳۰۵ شمسی /

^۱ - غیرتسيز ملت

^۲ - اوزى دىمر معجزه.

قتل و غارت ائيلمه‌لی

بو عصرده یاشاماق چوخ چتیندی ممدعلی
 بو عصرده یاشاماق ایسته‌سن، گل اولما دلی

بو عصرده یاشاماق ایسته‌سن، بیر آز دیش دور
 غنی کیمی تپیک آتما اگر جیبین بوشدور
 بو عصرده یاشاماق مالدار اوچون خوشدور
 یوخونسا پول، اؤله‌جکسن، وصیت ائيلمه‌لی

اجل قانادلارین آچمیش میثال پروانه
 یاواش یاواش یانا شیر شمع - عؤمر - انسانه^۱
 اجل گلنده وئرین دوش قاباغا، مردانه
 اونا کی چاتما یا جاق گوج، اطاعت ائيلمه‌لی

او کس کی عادت ائدیباللی ایل دم و دوده^۲
 اولوبدو زهر دوخانيله قانی آلوده^۳
 تعصب اولماز اولاردا، چالیشما بیهوده
 نه طعنه ائيله اونو، نه ملامت ائيلمه‌لی

همیشه اهل قبوری^۴ زیارت ائيلمه‌لی
 او حشرگاهدا^۵ رفع - کسالت ائيلمه‌لی
 منی بو حاله سالیب معجزون بو اشعاری
 اونون غزل لرینی قتل و غارت ائيلمه‌لی.

^۱ - انسانین عؤمور شامینا

^۲ - منظور دخانیاتدیر

^۳ - بولاشیق

^۴ - قبری لر اهللی، اؤلورلر

^۵ - توپلاشان یترده

ھلە سن رھنماسان

اولايدى سىرغا^۱ كىمى كاش دىن و ايمان دا
 آسيب قولاق لار يما گۆرسە دەيدىم ھر ياندا -
 اليمدە سَبَحە^۲، باشيمدا پاپاق، اوزوم قىللى
 بولاردان آرتىق علامت نولار مسلماندا ؟
 بە حق - شاه - نجف^۳، من دە سىزدىنم، دئىيرم
 نە قدر آند ايچىرم، باور ائىلەمىر آندا
 قباحت اوندا دئىيل، مندەدیر سۆزون راستى
 بە قول او دئىيرم بعضى - بعضى ھارفاندا^۴
 ھونر دئىيل آ كىشى، بوردا بىر سبۇ^۵ قىرماق
 بويور او بۇطرى لرى سىندىر ارمنستاندا
 خوروز كىمى منە پورسوتما يال و بالين^۶ چوخ،
 مباريز آختاريسان؟ انگليس مئيداندا
 چكىل كنارا، دوشر بومب، باشين يارار واعظ
 گزير بلا كىمى طياره سقف - كيواندا^۷
 بو سۆز، نە سۆزدو دئىيرسن ايا قصيرالفكر^۸
 گرک اوخونمايا جغرافيا دبستاندا^۹
 گرک او هندسەنين قانى سئل كىمى آخسين
 گر ايستەسز قالا محراب^{۱۰} و مسجد ايراندا

^۱ - گوشوارا، شعر نىخجوانى نىسخەسىندە كاملدىر اورادان آلىنىمىشىدۇر.

^۲ - تسبيح

^۳ - حضرت على حقى

^۴ - منظور خرافات عليھىنە سۆزلر

^۵ - كوزە

^۶ - قانادىن

^۷ - بورادا گۆيدە، سمادا

^۸ - قىسا فيكىرلى

^۹ - ايلك مکتب

^{۱۰} - مسجىدە ناماز قىلاندا اوز توتولان يىتر.

عموم ملّتی بیر عضو حساب ائدیر سعدی
 او دا خبیث‌ایدی چوخ گزمه‌یین "گولستان" دا
 دئییر اگر یانا پارسیده بیر فرنگین الی
 گرک دویا آجیسین شیعه شهر تهراندا!
 دئییرله^۱ یوخدو ریاست پناه‌لاردا^۲ گناه
 نه تربیتده^۳، نه میرزه ابوالقاسیم خاندا^۴
 اولار دا قورخودان ائیلر خطاب ابوابا^۵
 فدا اولوم سنه ای شهریار شب ماند^۶
 اگر دئیک سنه "لا"^۷ کلّه‌میز گئدر بادا
 هزار^۸ کؤهنه‌پرست^۹ صف چکیدی آرخاندا
 هنوز شهرده‌سن، رهنمای ملّتن^{۱۰}
 سنی نجه قدغن ائیله‌یک دهستاندا^{۱۱}
 و دیگر اینکی مخیردی^{۱۲} صاحب-فرزند^{۱۳}
 دئییر من اوغلو مو اوخودورام دئییرماندا
 نه‌دیر جواب بونا، هیچ هیچ، ثمّ الهیج^{۱۴}
 تامام ائله سؤزووو، معجز، اولدو باشیم گیج
 تاریخ: شهر جمادی‌الکرک ۴۲ ... - (۱۳۴۲ قمری) - (۱۳۰۳ شمسی)

۱ - دئییرلر

۲ - منظور ریاست صاحب‌لاری

۳ - پهلوی‌لرین اوللرینده تبریزده بلدییه رئیسی اولموش محمدعلی خان تربیت‌دیر.

۴ - رضا شاهین اوللرینده تبریزده اورتا مکتب قوراندلاردان بیر ی اولموش، بؤیوک معارف خادمی میرزا ابوالقاسم خان فیوضات‌دیر.

۵ - قدیم تدریس کتابلاریندان بیر ی‌ایدی

۶ - گنج‌ده‌دن قالما شاه

۷ - یوخ

۸ - مین

۹ - فاناتیک، هند، خرافاتچی

۱۰ - ملتین باشچیسی‌سان

۱۱ - کند یئرینده

۱۲ - اختیار صاحبی

۱۳ - اوشاق صاحبی

۱۴ - سونرا گئنه‌ده هئج

بو كيمدير؟

مبارك ال لرى پامبيقدان آغدير
جهنم قورخوسوندان قارنى شيشميش
گيرفتار اولمايىب بو درد- فقره^۵
تناول ائتمه ييب هرگز قووورما
خصوصاً اول مَرَبَاي قاباغا^۷
بو خاماي- لطيف- وايقاندير
شبستر كوفته سى نعم الغذادير^۸
شبستر كوفته سيندن ائيله يين ميل
و هاذا جوجهُ ابنِ الخوروزى^{۱۱}
اگر سلمان نخورده، بر جهنم^{۱۲}
حقيقت ظنْ ائديب يوم حسابى^{۱۳}
تناول ائتمه دى بو پاتليهانندان

بو كيمدير بار ايلاهه بۇيله چاقدير^۱؟
قيزارميش رنگ رويى ميثل كيشميش^۲
پاريلدار گردنى^۳ مانند- نقره^۴
يقيناً ايچمه ييب بو آش- يارما^۶
وليكن ميللى چوخدور قايقاناغا
آغا، بو انگيىن- شانجاندير
بينيس دولماسى مثل كهربادير
به حق مَصْحَف^۹ و تورات و انجيل
كبابُ هَاذِهِ مِنْ لَحْمِ قَوْزى^{۱۰}
تناول كن دو لقمه از چلو هم^{۱۲}
او كى ترك ائيله ييب كوفته- كبابى
ابوذر قورخو عقرىدن، ايلانندان^{۱۵}

۱- آى آلاھ

۲- كيشميشى كيمى

۳- بوينو

۴- گوموش كيمى

۵- يوخسوللوق دردینه

۶- يارما آشى

۷- قاباق مرباسى

۸- يئمكلرين ان ياخشيسى

۹- قران

۱۰- بو كاباب قوزو ايتىندندير

۱۱- و بو خوروز اوغلو جوجه دير.

۱۲- ايكى تيكه چليوودان دا ميل ائت

۱۳- سلمان يئمهميش سه، جهنمه

۱۴- حساب گونو، قيامت گونو

۱۵- پيغمبر و حضرت على نين اصحابيندان

دئىلىســن بۇيلىــه موھوماته قائل
 بادىمجان لئىك مال شىندىواردير^۳
 ائدىب تپھىر^۵ اونو رد مزالىم^۶
 يئىن بو عرش پختىندىن^۹ دويونجا × ×
 بخور بالنگ، بوزن فاعلاتن^{۱۱}
 فخذ يا سىدى^{۱۳}، اين هم خيار است^{۱۴}
 نه حيدر^{۱۶} ميل ائدىب اوندان نه قنبر^{۱۷}
 تقرب كن به هر دو عاشقانه^{۲۰}
 ز حلوای شکر يك لقمه بردار^{۲۲}

بحمدالله^۱ كى سن نىكو شمايل^۲
 قوناقچى گرچه مشغول - قوماردىر
 بويور بوندان ايا شىرىن مقالىم^۴
 ائدىن ممزوج^۷ قندى شىر برىنجه^۸
 اگر وار بندگانا^{۱۰} اللفاتىن
 آقا، اين ترشى هفته بئجار است^{۱۲}
 دئىسرلر هم بونا تورشى - عنبر^{۱۵}
 هى القاوون^{۱۸} و هاذا هندوانه^{۱۹}
 اگر خواهى شود چيزت چو مىسمار^{۲۱}

۱ - آلاھا شوکور

۲ - گۆزل گورونوشلو

۳ - شىندىوار كندى مالى

۴ - شىرىن شۆزوم

۵ - پاكلانېب

۶ - ظلم ايله آينان شئيه مظلومه و مظلالم دئىلر. مؤمنلر ظلميله آلدىقلارى پولون بير مقدارىنى ملایا وئريب قالاتىنى پاكلایارلار، بونا شرعه رد مظلالم دئىلر.

۷ - قاتىن

۸ - سوتلو آش

۹ - عرش پيشميشىندىن

۱۰ - بنده لره، قوللار

۱۱ - فاعلاتن وزننده، فاعلاتن عروض وزنى نىن بير شعر اولچوسو واحدىدير. رمل بحرى نىن اولچوسودور.

۱۲ - بير نوع تورشو

۱۳ - آل منىم آغام

۱۴ - بو دا خياردير

۱۵ - عنبر تورشوسو

۱۶ - حضرت على نىن لقبلىرىندىن

۱۷ - حضرت على نىن قوللوقچوسو

۱۸ - او قاووندىر

۱۹ - بو قارىزدىر

۲۰ - عاشىقلار كىمى هر ايكىسىنه ياخىنلاش

۲۱ - اىستىرسن سه شئىن مسمار كىمى اولسون

۲۲ - بير تىكه شكر حالواسىندان گۆتور

يەككى از پىنج آن مال جناب است^۱
 كئفين هر هانسىنى ايستير، بويور تپ!
 ايشيقلاندى جمالى مثل - لنتر^۲
 دهانين آچدى حلقوما^۳ يئتيردى
 و قنداب^۴ ايچدى هم بئش آلتى قاشوق
 قارين شيشدى، گۇبگ چيخدى يوخارى
 نمايان اولدو^۵ چوخ كشف و كرامت^۶
 به حمدالله وار فايئونو، آتى
 زكاتى، خمس هم ثلثو بوراخدى
 بئش آلتى قول چوماق اولدو صلاحى^۷
 ائدر بير ف.... اوچون مين اشرفى خرج

اگر از خوف شهوت پيچ و تاب است^۱؟
 دوصد زن مى كنم حاضر در اين شب^۲
 ائشيتدى بو سؤزو چون اول ستمگر^۳
 اوزاتدى ال او حالوادر گؤتوردو
 چكيب چون باشينا بير كاسه آبدوغ^۴
 گمى آلدى يوكون، توتدو بوخارى
 تموج ائيلهدى دريائى - حكمت
 اگر حمل ائيله^۵ خمس و زكاتى
 فقط مجلسدهكى الواطه باخدى
 عدالتله بؤلوندو ثلث حاجى^۶
 آلا ر آغا هر ايل بير صاحب - ف...^۷

(بو شعرى قديم زمانلاردا، يعنى حضرت نوح عصرينده يازميشديم و دليلىز ده دئيلىدى)
 (معجزه^۸)

^۱ - شهوت قورخوسوندان بورولوب آچيليرسان سا

^۲ - بئش آرواددان بيرى سنيندير.

^۳ - بو گنجه ايكي يوز آرواد حاضير ائدرم

^۴ - ظاليم

^۵ - چيلجىراق

^۶ - بوغاز

^۷ - ايران

^۸ - قند شربتى

^۹ - گؤرونو

^{۱۰} - طبيعت خارجى ايشلر

^{۱۱} - داشييا

^{۱۲} - حاجينين اوچده بيرى. اولنين وصيتينه گؤره ميراثى نين اوچده بيرىنى آلاه يولوندا خرج ائدرلر. گويا حاجينين ياتيندا بئله بير مال واريمش.

^{۱۳} - سسلهين، چاغيران، بورادا تبليغاتچى

^{۱۴} - قادين

^{۱۵} - شعرمطلق حاجى ميرزا كاظمه علاقه دار يازيلميشدير و شاعر احتياط ائدرک اونون تاريخىنى قديم گؤسترميشدير.

انشالاله

کۆنول شاد اول، آچیل قیزیل گول کیمی
 آه و فغان ائيله مه بولبول کیمی
 قاراداغدان قوشون گلیب سئل کیمی
 آلاله توتار سیمیتقونو اینشالاله
 یاخشی اولار ایشین سونو اینشالاله

مظلوم لارین آهی چیخدی سمایا^۱
 حق لطف ائتدی، سردار گلدی هرایا
 آی قارداش لار، ال گوؤتورون دوعایا
 آلاله توتار سیمیتقونو اینشالاله
 یاخشی اولار ایشین سونو اینشالاله

ظالم لار یان دیردی قاراقیشلاغی^۲
 داغیتدی اورمونو، هم قاراباغی^۳
 بویادی قانینا ساووجبولاغی
 آلاله توتار سیمیتقونو اینشالاله
 یاخشی اولار ایشین سونو اینشالاله

سیمیتقو قوشونو سنگره یاتدی
 قیزیلجا^۴ کندینه توپ لارین آتدی
 سرباز چوخ جنگ ائدی قان تره باتدی
 آلاله توتار سیمیتقونو اینشالاله
 یاخشی اولار ایشین سونو اینشالاله

^۱ - مۆیه

^۲ - سالماسا یاخین کندلر

^۳ - سالماسا یاخین کندلر

^۴ - سالماسا یاخین کندلر

قاراداغ سەردارى^۱ يېتىشىدى دادا
 اوچ مېن رشيد آتلى گلدى ايمدادا
 قارىشىدى بېر بېرە آتلى پيادا
 آلالە توتار سىمىتقونو اينشاللا
 ياخشى اولار ايشين سونو اينشاللا

سەردار ارشد فرمان وئردى داوايا
 رشيد آتلى كوردو آلدى آرايا
 دوشمن سىندى، قاچدى، آلماساريا^۲
 آلالە توتار سىمىتقونو اينشاللا
 ياخشى اولار ايشين سونو اينشاللا

ھوجوم اتتى دوشمن سىدھاجينا^۳
 چۆپ دولاشدى سىمىتقونون قىچينا
 بارك آلالە ژاندارمىرىن^۴ گوجونە
 آلالە توتار سىمىتقونو اينشاللا
 ياخشى اولار ايشين سونو اينشاللا

آلالە، سنى قىسم وئرىك قرآنا
 فتح و نصرت نصيب ائىلە سامخانا
 معجز، سن دە يالوار حى - سېحانا
 آلالە توتار سىمىتقونو اينشاللا
 ياخشى اولار ايشين سونو اينشاللا

^۱ - ايکينجى دنيا محاربه سىندى سونراكى ايللارده، كورد اسماعيل آقا عليھيھنە دۇيوشن قاراداغلى سەردار ارشد.

^۲ - سالماسا ياخين بېر كندىن آدى

^۳ - سالماسا ياخين كند آدى.

^۴ - ژاندارم، امنيت مأمورو.

... یئیر

بلکه او دین دیرگی، زاهد- دیندار یئیر
قارا قارقا گؤروسن دائمی موردار یئیر
آنانین امجگینی سانکی اوشاق لار یئیر
کیم توتار گونده اوروج، تا اولایفطار، یئیر
آلاهیین مالی اگر دوشسه، او ناچار یئیر
هفدیرم یاغسیز آته سنگگی دوغرار یئیر
ویرد سؤیلر پیلووا، سوندا فیسیلدار، یئیر
اژدها تک اونو هر گونده او مالدار یئیر
بیر ذییرمان کیمی بیر لحظه ده دارتار یئیر
یوخسول، آما آغا، مین نعمتی ایفطار یئیر
آنلامیر بو آی یوخسول، نه زهمار^۵

گلمه ای ماه مبارک^۶، سنی قالخار یئیر.

وقف مالین نه فقط حاجی- بازار یئیر^۱
قیناما هئج بیزیسین وقفی یئیر پنهانی
پیشوا، قانینی خلقین سورورو دین آدینا^۲
رمضان گلدی یئنه، تیتیره دی خلقین بدنی
کاسیبین وار نه اوباشدانی، نه ایفطاری یئسین
کاسیبین سوфра باشیندا دوزولوب یئددی نفر
بیلیمسن شهرین امامی نجه ایفطارین آچار
تفسی^۳ ده مین جوهر نعمت دوزولر ساغ سولونا
زعفرانی دویونو، باغلاوانی، دولمانی
رمضان آبی تاپانماز یئمگه پونزا اتی^۴
هم اوباشدان یئیری، هم ده بو باشندان ظالیم
یئیر

معجزون یوخدور اوباشدانی و یا افطاری

تاریخ: ۱۳۴۲ قمری- (۳-۱۳۰۲ شمسی)

× × ×^۷

^۱ - دینچی زاهد

^۲ - منظور میرزا کاظمدر

^۳ - یئمک قویماق اوچون بؤیوک قاب

^۴ - باتمانین اون آلتیدان بیری

^۵ - زهر مار (شعرین ریتمی پوزولماسین دئییه، زهمار یازیلیمیشدیر)

^۶ - مبارک آی، اوروجلوق آبی

^۷ - شعر یالتیر شیدا نسخه سینده واردیر.

سینه می جهل داغلادی

قالمايین ای اهل وطن جهل له
 گئیمه یین اندامه کفن جهل له
 جانیمی یاخدییم اودا من جهل له
 آه من الجَّهْل و حالاتِه^۱
 أحرَقَ عُمری به حراراتِه^۲

جان نه ایمنیش، بیلمه دیم عالمده من
 آلدیم اله تیغ^۳ محرمده من
 قانیمی تۆکدوم یئرہ بیر دمدہ من
 آه من الجَّهْل و حالاتِه
 أحرَقَ عُمری به حراراتِه

گاه باشیم آغریری، گاهی گؤزوم
 گاه الیم تیتیری، گاهی دیزیم
 اؤز ائویمی جهل له ییخدییم اؤزوم
 آه من الجَّهْل و حالاتِه
 أحرَقَ عُمری به حراراتِه

گئتدیم حکیمه دئدی: آت بازلیغی
 سالمیش آیاقدان سنی قان آزلیغی
 قانیله دیر چونکو کئفین سازلیغی
 آه من الجَّهْل و حالاتِه
 أحرَقَ عُمری به حراراتِه

^۱ - آه جهالتدن و اونون حاللاریندان

^۲ - ایستیلیکلریله عؤمرومو یاندیردی

^۳ - قیلینج

ایینه‌نی سوخدو قولوما، ووردو قان
 یاندی قولوم ائيله‌دیم آه و فغان
 قورخورام آخر منی ییخیسین بو قان
 آه مِنْ الْجَهْل و حالاتِه
 أَحْرَقَ عُمری به خَراراتِه

دردیمه دوکتور ائده‌بیلمز علاج
 بیتدی پولوم، قووزادی باش احتیاج
 ایش گؤره‌بیلمز کی علیل المزاج
 آه مِنْ الْجَهْل و حالاتِه
 أَحْرَقَ عُمری به خَراراتِه

درد، معیشت^۱ قاپیسین باغلادی
 اهل عیالیم قالیب آج، آغلادی
 سینه‌می بو جهل عجب داغلادی
 آه مِنْ الْجَهْل و حالاتِه
 أَحْرَقَ عُمری به خَراراتِه^۲

تاریخ: ۱۳۴۰ قمری (۱۳۰۲ شمسی) × ×^۳

^۱ - یاشاییش درد

^۲ - شعر ی شیدا نسخه‌سیندن کؤچوردوک. شیدانین یازدینینا گؤره بیر بندی لوخونمادیغیندان یازیلمامیشدیر.

^۳ - شعر یالتیز شیدا نسخه‌سینده واردیر. محمد علی‌ده یوخدور.

اوزون دریا

ياران دونن چمنده گۇردوم قرييه عالم، رقص ائيله يير بنۇوشه، گول، ياسمن و لاله، سونبول بير الدهه بطرى، بير الدهه جام، پياله، سوسن ايچير، دئيير: اوخ! وئر ساقى يا دمادم، بولبول گوله باخيردى، چه چه ووروب اوخوردو، قومرو دئييردى: بهبه، بوبو دئييردى: هوپ هوپ. قجله دئييردى: ساغ اول، اى عندليب خرم.

قارقا اوخوردو شرقى، قونياق ايچيردى قيرقى، طوطى يئييردى پشمك، دورنا چاليردى دونبك، اوينوردو حاجى لك لك با صد هزار^۱ چم-خم!

ناگاه. آچيلدى قاپى، طاووس، قاز، اۇردك، هر بيرى بير دوچرخه^۲ اوستونده شاد و خندان^۳، پيشوازه چيخدى قوش لار، حتا قجيل و كركس، مين ناز و چم و خم ايله، دوشدو يتره قوناق لار، صندل وئريب قارانقوش، آيلشدى قاز و طاووس، هم اۇردك- مبارك، مانند شاه ديلىم^۴.

كهليك دوروب آياغا، عرض ائتدى اى خانيم لار: خوش گلميسيز بو باغا، بيلم نيه گنجيكديز، سالدیز، ييزى فراقا! طاووس گول دهانين^۵ آچدى، دئدى: عزيزان! عكاسخانه ده- يدك، اوردا بير آز يوبانديق، يوخ بو سۇزون خلافى، عكاسيميز حسن خان گنج وئردى نيه، بيلم!

چون بو سۇزو ائشيتدى، دوردو آياخا ياهى، باش آيدى، عرض قيلدى: اى ديلبر سمن بو! لطف ائيله يين او عكسى، ييز ائيله يك زيارت! طاووس ائديب اشارت، اۇردك ال آتدى جيه، عكسى چيخارتدى اوپدو، ياهويه ائتدى تقدیم. ياهو ده احتيراماً عكسى اوپوردو هر دم.

ياهوون عكسى آلدى، سئرچه ائديب تماشا، وئردى آرى اوتانا باخدى او دا دويونجا، قاپدى اونون اليندن، عكسى خانيم كبوتر، باخدى دئدى: حقيقت بير دانادير حسن خان، دوردانادير حسن خان. نقاش چين و ماچين بۇيله سالانماز عكسى، هئچ بير يئرینده يوخدور بير خیردا عیب و نقصى، بهبه، هزار احسن، عكاسا ماشالله، ائتسين خدا مكرم.

^۱ - يوز مين

^۲ - ايكي تکرلى ماشين

^۳ - گولر

^۴ - ديلىم شاهى كيمي

^۵ - گول آغزینی

^۶ - ياسمن قوخولو

بوخ مثلی آروتنده^۱، بلکه بینیسده، سیسده، حتا کوزه کوناندا، تسوجدا، چهرآواندا، هم شیندیواردا^۲ بلکهم.

طاوس وئردی رخصت^۳، قالخدی عروس^۴ آياغا، و وقتده قضارا، سسلندی اول مؤذن^۵؛ یاران دورون نامازا ظهر^۶ اولدو، قوققولوقو. خلق آلدی دستمازین، محرابا سالدیلار بیر سجاده مزین^۷. ملا عبانی سالدی، تحت الحنک آچیلدی، نور گوئی لره ساجیلدی، قوش لار قیلیب نامازی، بايقوش اوخوردو روضه^۸، قوش لار الینده دسمال، اوخشاردیلار تاماماً، آغلاردیلار دمادم^۹.

بايقوش بو حالی گؤرجک، سسلندی ای جماعت! من ائیلرم شکایت، حقّه سیزین الیزدن، ای فرقه شرارت^{۱۰}، بايقوش منم و یا سیز؟ بو ایش منیم ایشیمدیر. سیز بس نییه اولورسوز، ساققالیزی یولورسوز؟ طاووس نطقه گلدی، دئدی کی: دوز دئییر بو، بايقوش اوچوندو نوحه، فریاد و غصّه و غم.

مجلس داغیلدی، هر کس اوز قویدو آشیانا^{۱۱}، تک قالدی بايقوش اوردا، بس باشلادی فغانا، معجز بیر الّه لاله، بیر الّه ده پیاله، هر دم ایچیب دئییردی: ای ساکنان گولشن^{۱۲}! آز ائيله یین بو یئرده فریاد و آه و ناله! راضی دئییل بو کارا^{۱۳} واللاه رسول - اکرم^{۱۴}، باللاه خدای - اعظم^{۱۵}! × ×^{۱۶}

۱- گونئین شرقی بخشی آروتق آدلانیر

۲ بینیس، سیس، کوزه کونان، تسوج، چهرآوان و شیندیوار گونئین کندلریندنیلر.

۳ - اذن

۴ - گلین

۵ - اذانچی

۶ - گون اورتا چاغی

۷ - ناماز قیلاندا آیاق آلتینا سالینان بزکلی کیچیک فرش

۸ - مرثیه

۹ - آردیجیل

۱۰ - پیس ایش گؤرن دسته

۱۱ - یووا یا

۱۲ - شیخ محمودون مزاری و اونون باغچاسینا گولشن دئییرلر.

۱۳ - بو ایشه

۱۴ - حرمتلی پیغمبر

۱۵ - بویوک آلاه

۱۶ - شعر یالنیز یحیی شیدا نسخه سینده واردیر.

فوت ائتمە فرصتى ساقى!

گئىچن گئىچىدى، خوش ائىلە بو ساعتى ساقى!
 پىالە وئر منە، فوت ائتمە فرصتى ساقى!
 جەت نەدىر گۆرەسن خالق - مئى و مزمار^۱
 حرام ائىدىدى بىزە عىش و عشرتى ساقى!
 اگر خدا يارادىب سىئر ايچون مئى - نابى
 قويوب دا اوندا نچون پس او لذتى ساقى؟
 وئريب او جان آليجى گۆزلىرى او دلبرە كيم؟
 كيم ائىلەيبب اونا مايىل طبيعتى، ساقى؟
 كسالتايله كئىچن عۆمرو، عۆمردن سايمما
 سواى مئى داغيدار كيم كسالتى ساقى؟
 عزيز جانيما باخ! گۆر نە خوشدو لعل لىبى
 سئويندىرىر دل - محزونى رويىتى، ساقى!
 نە خلقى نشئە مئى^۲ ائىلەيبب بئله بى تاب
 ساليب آياقدان او گۆزلىر جماعتى ساقى!
 بو سو كنارى، بو گولشن، بو مئى، بو يار، بو تار
 بو دف، بو دايره، سئير ائىلە جنتى ساقى!
 دئىيرلە چوخدو خسيىس حاجى نين زر و سيمى^۳
 اولايدى كاش بير آز دا فراستى، ساقى!
 نە يار واردى يانيندا نە تار، نە مطرب
 نە آتى وار، نە غلامى، نە شهرتى ساقى!
 دئىيرلە دولتى وئرميش خدا امانت اونا
 او دولتى يئمگە، يوخدور قدرتى، ساقى!

^۱ - نئى، موسيقى آلتى

^۲ - ايچكى نشئەسى

^۳ - قىزىل و گوموشو.

مگر خدای جهان اوغرو- آیری دن قورخور
 کی تاپشیریپ او بخیله او دولتی ساقی!
 اودور کی قورخمورو فایض چی نار- دوزخدن^۱
 بو ایشده وار اؤزونون چون شراکتی ساقی!^۲
 قوماربازین طعمین یتمز بیزیم واعظ
 دئیر: آیاقلامارام من، شریعتی، ساقی!
 کی ایستیرم بیلگیندن توتام او بی ذوقون
 یئینده شوقیله مال- وصیتی ساقی!
 بو آشکار آلیر رشوه خلقدن، یا هو!
 آلاردی چون سلفی^۳ پول خلوتی ساقی
 اگر اولایدی جهنم، مگر بو قورخمازدی؟
 قاییرما سؤزدو بو سؤز، یوخدو صحتی ساقی!
 دئسن بو آنلاماییب پردهنین دالیندا نه وار،
 جهالت ایله ائدیر بو قباحتی ساقی!
 قَلْطَدی بو دئدیگین چونکی چوخ ذکاوتی وار
 سئچر یالانیله دوغرو حکایتی ساقی!
 اساس ساخته دیر العوام کالانعام^۴
 بوراخ بو سؤزلری چال بیر سلامتی ساقی
 پیاله وئر داها بو معجزه، امان گونودور
 کی قورخورام دانا روز قیامتی ساقی! ××^۵

۱- ربا یئین

۲- بو مصرع بهرامیده بئله دیر و دوزدور

۳- کئچمیشی

۴- عوام آداملار دؤرد آیاقلی کیمی دیرلر (قرآن آیہ سیندن)

۵- ×× شعر یالنیز شیدا نسخه سینده واردیر.

كورسو احوالاتى

۱ اوشورال - آياق، تند اسر روزگار
 ۲ گيرر كورسويه خلق شام و ناهار
 ۳ اوچ آيدير زمستان بيسداد كار
 ۴ يئتيش دادا يا صاحب - ذوالفقار
 ۵ تۆكه حووضگه تا به وقت خييار
 ۶ دوشر آرخاسى اوسته اطفال - زار
 ۷ دير ايستى، الدن گئدر اختيار
 ۸ زمانى كى، توپلار ائدر خاررا خار
 ۹ دولار جووفينه خيلى گرد و غبار
 ۱۰ چوبوق باشين ائيلر چوبوقدان كنار
 ۱۱ گۇروم سيز بشرسير و يا خود حمار
 ۱۲ كى گوودوشا^{۱۲} باسدیز حدت^{۱۳} بى شمار
 ۱۳ كى بى تربيتسيز صغار و كبار^{۱۵}

منجم دئير كى، ياغار قيشدا قار
 سويوقدان دونار بستى، چاتلار لولنگ
 نه اوچ گون، نه بئش گوندو بو داستان
 منيم حوصله وار، اوشاقلار كونر
 توكذبان گرگ يانديرا هيىزمى^۳
 خانم چۆلمكى^۵ چون قويار حووضگه^۶
 يئيرلر، ايچرلر، قارينلار شيشر
 آنانين قاقچار رنگى، تيتيرر باشى
 دوواغى^۸ دوشر قورخودان چۆلمگين
 آقا بير قدر فكر ائدندن سورا
 دئير اى جماعت چيخين كورسودن
 دورون اى ادبسيىز جماعت، دورون
 گرگ من سيزى ائيلهيم تربيت

۱ - يئل، كولك

۲ - ظاليم

۳ - اودون

۴ - يعنى بهارا قدر

۵ - ات بيشيرمك اوچون، ساخسى قاب

۶ - كورسونون اود توكن يئرى

۷ - يازيق اوشاقلار

۸ - چولمگين آغزى نين قيراغى

۹ - ايچ (عربجه)

۱۰ - توز - تورپاق.

۱۱ - ائششك

۱۲ - چۆلمك

۱۳ - دستمازى باطل ائدن يئل

۱۴ - سايسيز

۱۵ - بۇيوك و كىچىك

اندیرسیز پییپی^۲ نییه زاررا زار؟
 دئدیم بو سؤزو من سیزه چند بار^۴
 دابانی نچین خلق ائدیب کردکار؟^۵
 ولی ائتمه یین چؤلگمی بیقرار^۶
 بئله ات، ایلاهی، اولاه زهرمار
 نقدری ائدیرسیز ائدین آه و زار
 صاباح ائیله یرسیز منی شرمسار^۸
 وورور باشه بولبول، ائدیر ناله خار^۹ ×
 اولایدی جهان کاش همیشه بهار ×
 قیشا اعتنا ائیلهمز مالدار^{۱۱} ×
 اولون سیزده بولبول کیمی اشکبار^{۱۲} ×
 ائله یاتما ناز ایله، ای مالدار ×
 قیش ائیلر فقیرین ائوین تار و مار ×
 یانار پینج^{۱۳} قالدخار هاوایه بوخار ×
 یئتیش دادا یا صاحب- ذوالفقار^{۱۵} ×

چکیرسیز نییه بورنوزو متصل^۱؟
 دابانی قویون آغزینا منفذین^۲
 اوتانماز، ادبسیز حرامزادالار
 دوشون آرخاب اوسته یئیین اییده نی^۳
 نئجه من یئیم بو حدثلی اتی
 سیزه رحم یوخدور بوگون هیچ- هیچ
 بوگون من سیزین باشیزی یارماسام
 خزان و زمستان وئریب ال اله
 نه دیر بو زمستان^{۱۰}؟ نه دیر بو خزان؟
 فقیرین سالار جانینا لرزه قیش
 دئیسن: وای اودونسوزلارین حالینا
 گوژون بیرجه آچ، باخ اودونسوزلارا
 غنی آنلاماز یای نه دیر، قیش نه دیر
 غنی آیلشر ائوده، هئی تر تۆکر
 خزان و زمستان^{۱۴} وئریب ال- ال

۱- آردیجیل، تنز- تنز

۲- آراسی کسيلمز

۳- دئشیک

۴- نئچه دفعه

۵- آلاه

۶- اییده نفخی آزالدار

۷- ناراحت

۸- خجالتلی (یورایا قدر ال یازماسیندان آلدیق)

۹- تیکان

۱۰- قیش

۱۱- وارلی، پوللو

۱۲- گوژ یاشی تۆکن

۱۳- سوبا، بوخاری (روس کلمه سی)

۱۴- پاییز و قیش

۱۵- ذوالفقار حضرت علی نین قیلینجین آدی ایدی، منظور حضرت علی دیر.

بئش - آلتى تومن تئز يئتير معجزه
 اوروس آلمىرى آلىنى، لۇلۇنو^۳
 جوانين اولار طاقتى زحمته
 قيران يوخسا خزنه نده، وئر بانگنوت^۶
 بونا يوخ دئمه، تئز يئتير من اۇلوم!
 غنىسن يئتير! گر كاسييسان عبث -
 ايلاهى، به اسماء^۱ هشت و چهار^۲ ×
 بولا گئتمىرى وئردىگين خشكبار^۴ ×
 ياتانماز سويوق كورسوده ايختيار^۵ ×
 او دا يوخسا، گۇندر منه بير داوار^۷ ×
 قاويرما كوپون قويما چوخ اينتظار^۸ ×
 آدين قويما دولتلى پروردىگار^۹ ×

۱ - آدلار

۲ - سگيز و دۇرد، منظور اون ايكي امامدير. بيتين مناسى بئلهدير: ايلاهى اون ايكي امامين آدى خاطيرينه منه بئش - آلتى تومن پول يئتير.

۳ - لوكتوبر انقلابىندان قاباق باغچىلىق محصولونون قورولارى روسيه يه گئىردى، لاکن اورانين يولو باغلاناندا سونرا صادر اولموردو.

۴ - ميوه لرین قوروسونا قديم خشكبار دئيرديلر.

۵ - قوجا (انا دولودا ايشلنن سۆز)

۶ - منظور بانگ چكىدير. مصراع بئلهده قئيد اولوبدور، اگر خیردا پول يوخدو وئر بانگنوت.

۷ - قويون

۸ - تانرى، سونوندا (X) علامتى اولان ييتلر بهرامى (شير احمدى) و شيدا نسخه لریندندير.

۹ - دولتلى تانرى

دردلی دنیا

اؤل، ائيله باشیوی بیر حوری جینانيله
 گنچن زامان گنچینیردین بئش اون قیرانيله
 کی ایستیرم داغیدام بئینیمی ناقانيله
 گولشمز هئچ دلی بیر پیر^۲ ناتوانيله
 فقط جوان اولو سرخوش بیر ایستیکانيله
 منه شراب وئیرین کوزه و لیوانيله
 جهانیان گولشمز او پهلوانيله
 اگر اؤللو دیريله ناله و فغانيله
 صاباح و شام یاشار بیر چرک سامانيله
 رفیق عبث یئرله من اولموشام دخانيله
 باریشدیرین منی یاران توکدبانيله
 بیر عیبی واردی کی اوینار ضرر زیانيله
 گیرنده مجلسه آرواد زری تومانیله
 آلیب دونو گتیریب وعده و زمانيله
 دئیین گۆزک او،نچون جنگ اندیر سیپانيله؟
 اگر جهان اولو الوان تامام نانيله^۷
 اونو گتیردیک البه قیمت- گرانيله^۸
 گئنه جهان دولودور درد- جانستان ایله^۹ ×^{۱۰}

نه حسنو واردی حیاتین بو خسته جانيله
 بو عصرده یاشاماق بیر چووال پول ایستر
 زبسکی^۱ ائیلر اونا حمله فیکر- استقبال
 فلک یئنه منی مئیدان- امتحانه چکیر
 مگر ایچم ایکی کوپ من شراب، حاله گلم
 سرینله در او سویو، خاصه آب- انگوری
 زمانه قاتل- رستمی، توتمایین کشتی^۲
 زیریلدارام گئجه گوندوز، دیریلدارام دائم
 خوشا سعادتینه چارپالارین کی^۴، اونلار
 دخان دا^۵ ائتمه دی فیکر و خیاله بیر چاره
 یل آل! ددی منه، پول یوخ دندیم، کوسوب مندن
 خانیم اندر کیشی نین استراحتین تکمیل
 گمان اندرله اری وارلی دیر بونون حتماً
 او بینوانی نه بیل سینلر ائيله ییب مجبور
 سیپان کی مانع- ریزق- عیال- گربه دئیل
 جهاندا اولمویاجاق پایدار صلح و صلاح^۶
 دندیک کی، ساخلایاجاق دین گناهدن خلقی
 نه روزه ایش گۆره بیلدی جهاندا نه پرهیز

^۱ - او قدر

^۲ - قوجا (بورادان گۆرونور کی، شعر شاعرین قوجالیغیندا قلمه آلمیشدیر)

^۳ - گولشمه بین

^۴ - دۆزد ایاقلیلارین

^۵ - سیگار، چوبوق، قلیان، توسوله ییب چکیان هر شی.

^۶ - باریشیق، یاخشلیق

^۷ - چۆرک ایله

^۸ - باها قیمتله

^۹ - جان آلان درد

^{۱۰} - شعر یالنیز شیدا نسخه سینده واردیر.

نەھروان شىخلىرى

وقت سابىقىدە خوروزلار گىجەلەر بانلارىدى
 بوبىولو ساعتى انسانىن او حئيوان لارىدى
 گونوزون ساعتى كۆلگەيدى او اجدادىمىزىن
 كۆلگەسىن اۆلچوب آياغىلە اونو آنلارىدى.
 وورماسايدى گىزير^۱ اونلارا بئش آلتى ديه نك
 تۆۋجى وئرمز ديله^۲، بەبە، نە مسلمان لارىدى؟
 وقت سابىقىدە آيردى كىشى لىر بى لره باش
 او زامان ملتە اشكنجه وئرن خان لارىدى
 ايندى تسليم ائله ييب شىخه او خان لار قمەنى
 او قىزىلباش كىشى لىر آخ، نە گۆزل جان لارىدى!
 ائتدىلر ابن ابوطالب على كوفرونه حكم
 نەھروان شىخلىرى نە آنلاماز انسان لارىدى
 (شعر ناقص نظره گلير) ××

۱ - قديم كىدخاننىن ايرا مامورو

۲ - قديم بير نوع وئىرگى ايدى

×× - شعر يالنىز شيدا نسخه سىنده واردىر.

هم مسلک اولما نادانیلن سن

واعظ دئییر کی، جانین چیخاندا
بیر باش گئدرسن باغ جینانا^۱
گئتسن جهاندا ان ایمانیلن سن
یولداش اولارسان قیلمانیلن سن

معجز دئییر هم چای «پیو» دان^۲
اول شاد و خندان، دانس^۳ ائیله هر آن
شام و سحر ایچ، بش آلتی فینجان
بیر ماه پیکر^۴ جانانیلن سن

واعظ دئییر کی: سئومه جمالی
ساققالی قیرخسان، چالسان قاوالی
تؤک قاش قاباغین بایقوش مثالی
محشور اولارسان عثمانیلن سن

معجز دئییر کی، مئی ایچ، خومار اول
چک قاش قاباغین، غمدن کنار اول
ساققالی قیرخدیر، مثل انار اول
اوینا، دانیش، گول، جانانیلن سن

واعظ دئییر کی، ایمانی ساخلا
باشین یاریلسا دسمالی باغلا
اوچیوز اوتوز گون وور باشه آغلا
گل حشرگاه^۵ اول قانیلن سن

معجز دئییر کی، سیندیرما باشین
چون فرقی چوخدور باش ایله داشین
باخما سؤزونه واعظ داداشین
هم مسلک اولما نادانیلن سن

^۱ - جنت باغینا^۲ - بیر نوع چای ایدی^۳ - اوینا (آوروپا سؤزو)^۴ - آی بدنلی^۵ - قیامت مئیدانی

XX - شعر یالنیز شیدا نسخه سینده واردیر.

قاچ!

يئمز انسان سنى، كۆپكەن قاچ!
 ديلمقانى يىخان فلەكەن قاچ!
 نە درين، ميغ ميغ و سىنەكەن^۲ قاچ!
 يوخلاما دوش يئره ائشەكەن قاچ!
 لئيك سود وئرمەين اينەكەن قاچ!
 آرى سانجار اوزون، پتەكەن قاچ!
 عىبى يوخدور، فقط چەركەن قاچ!^۳
 آرپاسى چوخ اولان چۆركەن قاچ!
 تير و مرداددا^۴ تەرەكەن قاچ!
 جەمى سال يئره، كورەكەن قاچ!^۵
 ائيله رەال لرين بىلەكەن، قاچ!
 قورخما اوندان، اوزون ائەكەن قاچ!^۶
 عزت- نفسى آتما، ايستەمەكەن قاچ!^۷

آچ اوزون اى توكەن هراسن ائتمە^۱
 باشىوا احتمالى وار سالا داش
 نە اتين ياخشى دىر سىنن انسان
 خر، گۆرنە خرى، دوشەر قالخار
 اۆكوزون گۆزلىرىندەن اۆپ، ايشەلت
 آچ اوزون، يوخ تىكەنى انسانين
 وئرسە باققال بىر سىيە^۲ اكسيك
 شىلاق آتسا اولاق فرار ائتمە^۳
 قىشدا هر قدر ميل ائدىرسن ائت
 تيز دئىل^۴ اولگوجو جەمچىنن
 بىلگىندەن ياپىشسا كىلايى
 سندن اۆترو نظامى جەنگ ائىلىر
 بىرى ال آچسا، اولسا وئر، معجز

^۱ - قورخما

^۲ - مېغىغ (آنا دولو كەلمەسى)

^۳ - باتمانين سەكەزەن بىرى

^۴ - باتمانين دۆردە بىرى

^۵ - قاچما

^۶ - يايىن بىرىنچى و ايكىنچى آي لارى

^۷ - ايتى دئىل

^۸ - وار گوجونلە قاچ، باجاردىقچىجا

^۹ - ملا و مقدسلر اوزون ائەك پالتار گئىرلر.

^{۱۰} - شەرىن اولى دوشموشدور، سون بيت مەدلى نەسخەسىندە واردىر.

... گۇرورم؟

يئنه جېھانى شولوق، ايشلىرى فنا گۇرورم؟
 نىيە قاتىر اونا گىچ، ھەم كېك دىيرمانچى؟
 چۆركىچى لىر نىيە بۇركو قويورلا^۱ يانقىلىجى^۲
 گىننە گولور اوزو، خان - بىلىرىن بو عالمده
 گىننە توتوب باھالىق يوخسولون ياخاسىندان
 گىننە نىبات و شىكر ناز و چىم - خەم ايله گزىر
 دوشوبدو درده نىيە چاى ارغوانى رىنگ؟
 گىننە دىلنچى قاتارى مەللەلردە گزىر
 سويوب سوغان كىمى اورمو جماعتىن يوز يول^۳
 گىننە شىرفخانايىا جمع اولور^۴ سپاه - عجم^۵
 دوغا نويىسە^۶ گىننە گۇستىرىب اوزون عورت
 گىننە خانىم آغايا ائىلەيب شىرىنكارلىق
 خدانىكرده^۷ اوشاق آسقىرا اگر ايكى يول

يئنه چاى، شىكرى، بوغدانى، باھا گۇرورم
 بقدر قوۋە^۸ اوغورلور او بى حىيا، گۇرورم
 گىننە شاپىرلار آلىر رشو بىرملا، گۇرورم^۹
 گىننە قويور اىنە محتكىر حنا، گۇرورم
 گىننە يازىق فقرانىن گونون قارا گۇرورم
 گىننە او كىشمە خەلق ائىلىر التجا^{۱۰}، گۇرورم
 سولوبدو رىنگ - روخو^{۱۱} مەثل كەربا^{۱۲}، گۇرورم
 گىننە او وارلى لارىن قايسىن قارا گۇرورم؟
 گىننە او خەلقى سويور اىسماعىل آغا^{۱۳} گۇرورم؟
 ياخىندا باغلاياچاق كوردو قول - قولا گۇرورم
 گىننە بىش آلتى قىران پول وئىر اونا گۇرورم
 گىننە تىكىب قولونا بىر تىكە دوغا گۇرورم
 دىئىر: كىشى، يىتتىشىب بدنظر^{۱۴} بونا، گۇرورم

۱ - باجاردىقجا

۲ - قويورلار

۳ - ايرى، يانكى، سۆز ايكى حصەدن عبارتدیر: يان X قىلىجى

۴ - عىلى، آشكار

۵ - سىغىنماق، پناه آپارماق

۶ - قىرمىزىيا ياخىن بىر رىنگ

۷ - اوزونون رىنگى

۸ - سارى رىنگدە

۹ - مصراع بىللەدە ضبط اولونوب: «اگرچه غارت ائىدىب پولوللار بوتون خەلقى»

۱۰ - معجز زامانى كورد حركاتى رهبرلىرىندىن.

۱۱ - توپلانير، يىغىشیر، ۱۳۰۰ ش دە ايران قوشونو، كوردلرە قارشى هجوم اوچون، شىرفخانايىا توپلانمىشىدىلار

۱۲ - ايران قوشونو

۱۳ - دوغا يازانا

۱۴ - آلاھە اللهەمەمىش

۱۵ - بىش نظر

او گئجە عالم رۇيادا قورباغا گۇرورم X.
شريك اولوب منيلن ملا بگ بابا گۇرورم
گئنه او واعظ آليب دستينه^۴ عصا گۇرورم
حسين، حسين دئييب آغلير او ناخدا^۵ گۇرورم
جهالت اهلنى^۶ چون درديمه داوا گۇرورم
نقدر ساغدى او، باشيزدا مين بلا گۇرورم
تازا چيخان او الفبادا چوخ خطا گۇرورم
او قيز كى نامه يازا^۷، عشقه مبتلا^۸ گۇرورم
رضاي آلا^۹ اوچون من بئله روا گۇرورم
دئيبن او واعظه:- من جهلده خطا گۇرورم
دولور كاغيز يازانين بورنونا هاوا^{۱۰}، گۇرورم
اود ايله پامبيق آراسيندا بير قضا گۇرورم
جهاندا بيرجه سنى بنده بىريا گۇرورم

او گون كى دقتيله من جماليوا باخيرام
گهى يومورتا يازار، گه پيتيك^۱ تىكر باشينا،
گئنه مه- رمضان^۲ خلقى اضطرابا ساليب^۳
گئنه مبارك الين اوينادير او، منبرده،
آماندى ملت- اسلامى^۴ قويمايين اوخويا
او ايغ-بيغين باشين^۵ اى دوستان ازين داشينان
دئيبن: الف زبره^۶ لعنت ائيله بين عمره،
قيزين الينه قلم وئرمه بين آمان گونودور،
لاغاردا قابى^۷، سوپورگه، قيزا قلمدى، داوات^۸
گمان ائدر او كى، قيز علمله خطايا دوشر
ارينه، قارداشينا يازديراندا نامه خانيم
او گون، او خانه خلوتده^۹، دقت- فرصتده^{۱۰}
پياله وئر منه، اى ساقى- ملك سيما^{۱۱}

- ۱- يازيلى كاغىذ، اصيل تورك كلمهسى پيتمكدن (يازماق) دير
- ۲- اورولجوق آيى
- ۳- نيكرانچيلينا
- ۴- الينه آليب
- ۵- او آلاھسىز
- ۶- مسلمانلارى، اسلام ملتيني
- ۷- تام ساوادسىز، عوام جاهيل
- ۸- الف و بى، دن، منظور تازا اصولدا تعليم و تربيتدير
- ۹- قديم ديل اويزنمه و تعليم و تربيت اوصولونا اشارهدير
- ۱۰- مکتوب يازا
- ۱۱- عشقه توتولموش
- ۱۲- لاغاردا سودا حل اولان آغ رنگلى بير توپراقدان، قديم اونو سودا حل ائديپ پارچا ايله ائوين يئرى و ديوارلارينا چكرديلر. بو قوروياندىن سونرا نازيك آغ پرده قالاردى و بئله ليكله ده ائوى تمیزلەيردیلر.
- ۱۳- مرکب قابى
- ۱۴- آلاھين راضيليني اوچون
- ۱۵- بورنو يئللەنير.
- ۱۶- خلوت ائوده
- ۱۷- فرصت داخيتيندا، فرصت اولدوقدا.
- ۱۸- ملك اوزلو ساقى

دۈنن بو وقت رېقىقە^۱ گىتىردى تىگە منى
 دوروب عبانى، گۆتۈرۈم، باخىب دئدى: ھاراي؟
 چىخىم: بىر آز ئىشىگە، گۆرمەيىم سىنن اوزونۇ
 ياواش ياواش گىتىرىم، قالخدى ناگھان بىر توز
 بو ازدحام نەدىر^۵ ئىلىرىم مشاھدە من؟
 دۇنوب كمال - حقارتلە^۹ باخدى بىندەيە بىر
 باشىندا توربا، آياغىندا نعل صبح و مسا^{۱۱}
 حاجى كابابى چكىر شىشە، قايقاناغى يىيىر،
 وئىرير فقيرە بىر عباسى، نە ناھار، نە دە شام
 اذان اولاندا دارار ساققالىن او بى انصاف
 على الخصوص او ساغىنداكى ملك منظر^{۱۵}
 ايكي گۆزۈ، ايكي فيروزە، دىمىدىگى آلماس،
 اۈزۈ جوان، اتى لذتلى، كوفتەسى يىمەلى
 اگرچە چوخدور آلان اول بهشتى كى، ساتىرام

كى، اۇندا من نقتدر بىدنا ادا گۆرۈم^۲
 دئدىم: خانىپ! سنى من خىلى بى وفا گۆرۈم
 چىخاندا كوچەيە دھنىمدە بىر صفا گۆرۈم
 توتولدى روى ھاۋا^۳، تىرە بىر سما^۴ گۆرۈم
 بو كبرىلن يىرىين كىمدىر^۷، اى خدا^۸ گۆرۈم
 دئدى: جلالى گۆرۈرسن؟ دئدىم: بلى! گۆرۈم^{۱۰}
 دوشوب دالىنجا گىتىر بىر سورو سوپا^{۱۲} گۆرۈم
 فقط آجىندان اۋلور گۈندە اون گدا^{۱۳} گۆرۈم X
 گۆرۈر غروبە كىمى ايش، او بى نوا، گۆرۈرۈم X
 جماعتىلە نامازىن ائدر ادا^{۱۴}، گۆرۈرۈم X
 قىرىيە قوشدور، او قوش سالىمىسان تورا گۆرۈم
 ايكي قانادى گوموش، قویروغو طلا^{۱۶} گۆرۈرۈم
 تامامىنى يىمگە سىندە اشتها گۆرۈرۈم
 ھامان بهشتى، فقط من بونا روا گۆرۈرۈم

۱ - قادىن يولداشى، منظور حیات يولداشى دىر.

۲ - ياراماز حرکت و ادا.

۳ - ھاۋاتىن اوزو توتولدى، ھاۋا توتولدى

۴ - توتولموش بىر گۆى، قارانلىق گۆى

۵ - قالابالىق،

۶ - گۆرۈرۈم

۷ - غرورلا، اۈزۈندىن راضى، تىكەرلە

۸ - اى تاترى، اى آلاھ، مىرزا كاظمىن مريدلىرلە مسجدە گىتمەسىنە اشارە دىر

۹ - تام آلچالدىن - تحقير ائدىجى باخىشلا باخدى

۱۰ - عربچە اولان «بلى» كىلمەسى قافىيەيە گۆرە اصلىندىن اولدوغو كىمى اوخونمالى دىر

۱۱ - سحر و آخشام

۱۲ - بىلنىنە پالان قويولمايش جوان اولاق

۱۳ - دىلىنچى

۱۴ - قىلار.

۱۵ - ملك گۆرۈنۈشلۈ

۱۶ - قىزىل

گرک قولۇندىن ئالام قان، حجم قويام دالىنا،
 گلبىسن عالم- ایرانا^۱، قان اولان كۇنلوم
 سنى ھارا آپارىم بىر دىققە شاد اولاسان؟!
 گرک كى، اولمايا ایراندا مرد- قدرشناس

بونون ھاوا گتیریب باشینا ربا گۇرورم
 او قان ایچینده سنى غملىره فدا گۇرورم
 كى، هر یتره گئدیرم مجلس- عزا^۲ گۇرورم
 همیشه معجزی من مندرس عبا^۳ گۇرورم X

۱- ایران دنیاسینا

۲- عزا مجلسی، آغلاماق مجلسی

۳- عاباسی كۆهنه، بیر تیق

۴- بیت بئلهده قئید اولموشدور: «ته نفعی وار گۇره سن معجزه بو هیئتده سالیبدی چیگنینه بیر مندرس عبا گۇرورهم»

X- شعرى «تخجوانى (ملى كتابخانا) نسخه سیندن كۇچوروب «شیدا» نسخه سیندن تكمیللشدیردیک.

سونوندا (X) علامتی اولان بیتلر «شیدا» نسخه سیندندیر.

مَمَدَعْلَى

فصل باهاری ساخلا قوورمانی مَمَدَعْلَى
 ائیلر لذیز چونکی او دولمانی مَمَدَعْلَى
 دوغماز دئیرله^۱ جور جنان، من اینانمیرام
 چونکی عبث یاراتماز او، پستانی مَمَدَعْلَى
 یوخدور زنان ایل^۲ ایشی تریاکی قنبرین
 قورخوم بودور قوجاقلایا قیلمانی مَمَدَعْلَى
 ذیحجه الحرام^۳ اندیر کوچ شهردن
 تشییع ائدک^۴ گرک بیز او ملانی مَمَدَعْلَى
 اون بئش قیران وئرر حاجی قوربانلیغا نییه
 چون تئز چیخار آریق قویونون جانی مَمَدَعْلَى
 بیلمه یئدینمی؟ یا یئمه دین اصفهان گزی
 غافل ائدر خدادن او اعیانی مَمَدَعْلَى
 اعیان شهر ذبیح ائدیر^۵ انسان، یاواش یاواش
 موددان دوشور قویون قوزو قوربانی مَمَدَعْلَى
 مومکوندو کافرین تانییاق یاخشیی پیس لرین
 بیلیمک ولی چتیندی مسلمانی مَمَدَعْلَى
 حایل دی چون عوامل - تذویر^۶ پس نجه
 درک ائیله سین حقیقت - عرفانی مَمَدَعْلَى × ×
 (شعر ناقص نظره کلیر)

۱ - دئیرلر

۲ - قادینلار ایل

۳ - قمری ایلین اونی ایکینجی آیی

۴ - اولونو مراسله آپاریب باسدیرماق

۵ - حیوانین باشینی کسمک

۶ - ایکی ازلولوک وسیله لر

سويوق قيش^۱

پيشىك يوغوردو يئدى، هر نه وارسا سرنىشده^۲
 دىلىمده اولمادى يارا^۳، دئىيم اونا:- پيشده
 فيتيله دوندو، چىراق سۇندو، ايستكان سىندى
 نه كوزه قالدى سلامت، نه شيشه بو قيشده
 داواتى قويدوم اودا، سۇيله دى تئز اول، ميرزا
 دئديم: تلسمه باجى، صبر لازيم هر ايشده
 قلم ياپيشدى بنانا^۴، بنان هم قلمه
 نيگار سۇيله دى: پاشو بريم^۵ به خريشده^۶
 خلاصه اولمادى داخيل قلم دوات ايچينه
 چكىل كناره!^۷ دئدى، يوخدو سنده سررشته^۸
 دئيرله يوخدو طبيعتده رحم، ظاليمـدير
 گرگ كى اولمايا تقصير اهل - دانشده^۹
 مين اوج يوز قيرخ اوچه^{۱۰} يكصد هزار لعنت باد^{۱۱}
 كى، آب- دىده^{۱۲} ائدير انجماد باليشده^{۱۳}
 اگر بيله دى سويوق بئيله قصد- جان ائدهجك
 تامام نقدىنى معجز وئردى انگيسته^{۱۴}

۱ - شعر تبريز مى كيتابخاناسى(ناخچيوانى) نوسخه سيندن كۇچورولموشدور.

۲ - ساخسى دان اولان بۇيوك يوغورد قابى.

۳ - قوت، قدرت.

۴ - بارماغا.

۵ - دور، گندك(فارسجادير).

۶ - تاوانى طاغ كيمي چاتيلمىش يتر آلتى يينا(بو كيمي دامالار اترىق مال - داوار سالىنيردى، بونا گۇره ده اتودن ايستى اولوردو).

۷ - مهارت، باجاريق.

۸ - بىلىكلى لرده.

۹ - ۱۳۰۳ - هـ. ش. ايلي. (بو ايل برک سويوق اولموشدور).

۱۰ - يوز مين لعنت اولسون.

۱۱ - گۆز ياشى.

۱۲ - باليشدا دونور.

۱۳ - كۇموره.

منى

ماه- مبارک^۱ گئنه ائىدى پریشان منى
سالى نظردن عجب چای ايله قلیان منى

گوللر آچیب دىلبریم، فصل- باهار اولدو، گل
جین ییغیشیر باشیما، حوصله دار اولدو گل

دوردوم اوباشدان چاغی، خیلی کسالتله من
قاینادی سو دمله دیم چایدانی زحمتله من

سسله دیم ای حرمه کس سسیوی قوی گۇراق-
لال اولاسان ای کیشی، کار اولاسان ای قولاق!

میر- غضب تک دوروب چایدانی ووردوم داشا
چوخلو خجالت چکیب، یورقانی چکدیم باشا

سوز عطش^۷ یاندریر قلب ائوینی بال کیمی
سفره ده یاغلی کوکه، من باخیرام مال کیمی

آرواد آییلدی، دئدی: آی کیشی جان، چوخ یاشا!
ائیلهدی غرق عرق^۵ ثقلت^۶- یورغان منی

قامت- شمشادیمی^۸، آجلیق ائدیبال کیمی
آز قالیر افطار ائدم، قویمایین اوغلان منی

^۱ - اوروجلوق آیی.^۲ - ای آی اوزلو بوت.^۳ - قارینی.^۴ - آذان وثرن.^۵ - منی ترده بوغدو^۶ - آغیرلیق^۷ - سوسوزلوغون اودلاماسی.^۸ - شیمشاد کیمی یویومو.

- محتسب- بى حيا^۱ باغلادى مىخانەنى
قوى يئره شيطان كىشى سبھە صددانەنى^۲
- مىل ائدير اما اۋزو هر گئجه پىمانەنى^۳
دانە تزويريله^۴ تووولا ما بئيمان^۵ منى
- ملا بىر آي دىر دئير مسئلە حيضدن^۶
حيف كى آجلىق بو گون قويدو بىزى فيضدن^۷
- قان تۆكولور مجلسه لتە^۸ خونريزدن^۹
شىل اولاسان آي كىشى، سالدین آياقدان منى
- مسئله چون ختم اولور، شىمر- دنى دن^{۱۰} دئير.
قاشقباغين تورشادير، تا ائده گريان منى
- ساتدى دونن جنتى ساققالى يووشانلارا^{۱۱}
قالمادى جنتده يئر بگلريله خانلارا
- حورى لرین جمله سين کلهسى عريانلارا
شوکر خداوندیمه، ائيله مهدى خان منى
- شرع- شريفه خلل مرد مسققل^{۱۲} وئرر
ياخشى تائير خلق سنى، بسدى بالا، ال وئرر
- معجزه باخ، گور نئجه سققله صيقل وئرر^{۱۳}
يوخسا گومان ائيليسن خلق کيمى حيوان منى؟!^{۱۴}

۱ - حياسيز دارغا. لوتانماز دارغا.

۲ - قدحى.

۳ - يوز دنهلى تسبيح.

۴ - ايكي اوزلولوك دانەسى ايله.

۵ - بى ايمان. ايمانسيز.

۶ - آي باشى اولماق مسئله سيندن.

۷ - پارچا. بىر تيكه كؤهنه.

۸ - قان تۆكن.

۹ - سعادتن، خوشبختليكدن.

۱۰ - سحر چاغى، سحر زامانى.

۱۱ - ايشه مكدن.

۱۲ - نر نطفهسى.

۱۳ - كرپلا حاديشه سينده يزيدين اوردو باشچى لاريندان و ايمام حسينين باشينى كسن.

۱۴ - يووشان بىر نۇع بيتگى آدى دىر.

۱۵ - ساققاللى كىشى.

۱۶ - ساققالى تومارلاير.

توی

چون کوزه کنانلی^۲ پهلوانلار-
 سسلندی کامانچا نوحه خوان تک^۳
 همسایانی دف گتیردی شورا،
 خواننده دئیردی یانا- یانا
 قویدو یئرہ بۇرکو مرد- دیندار
 امر ائیلہدی: گل، گل، ای جہنم
 پامبیق گتیرین سوخوم قولغا،
 دف سؤیلہدی اشتباه ائدیسن
 سوخدون گورا اول صمد عمینی^۴
 من منتقم^۵، گرک او پیرین^۶
 دیلندی کامانچا چون دئدی: یار،
 دف سؤیلہدی، دف زنه^۷: نوور اوغلان
 چال تا اولا بوردا روحو حاضیر،
 دف زن دفی آندی چون هاوايا،

آلیدیلار اله دف و کمانی
 چیخدی گوئیہ مؤمین فغانی
 سالدی یئرہ الـدن ایستکانی
 ساخلا سامانی، گلر زامانی
 دولدوردو یاشیلہ دیدگانی^۸
 چک کامیوا تئز او مصطافانی^۹
 یا اینکی قیرین دف و کامانی
 زیراک، کئچیب اونون زامانی
 آغزین قانا باتدی، ای فیلانی
 سندن آیینا تامام قانی
 تیرہ تدی زمین و آسمانی^{۱۰}
 شاد ائیلہ او پیر- ناتوانی^{۱۱}
 سئیر ائیلہ یه بو گۆزل زامانی
 دف شوقا گلیب، آجیب دهانی^{۱۲}

^۱ - ساققالی تومارلاییر.^۲ - شبسترین غریبینه بؤیوک کند^۳ - نوحه اوخویان کیمی^۴ - گۆزلری^۵ - چالقیچی ایدی^۶ - معجز زامانی دیندار و ساده بیر زحمتکش ایدی^۷ - من انتقام آلام^۸ - او قوجانین^۹ - یئرہ و گۆیو^{۱۰} - قاوال چالانا^{۱۱} - او عاجیز قوجانی

سسلندى بولود كىمى او نامرد
 همسايى كى، گۆردو ايش شولوقدور،
 اوز توتدو او ميرزىلى آقايا^۳
 آخىر على بگلە^۵ من رفيقم
 اى ميرزىلى، من اولوم، آپار تئز
 ميرزىلى دئدى: به كئى^۷ باش اوسته
 حكىم ائيلهدى: فرش ائدين حياتى
 خورشيد جمالين ائتدى پنهان،
 سيد جعفر ال ائديب قىلينجا^۸
 بير آه چكىب، او دم سماءار،
 چايدانلار باسدى بير چرك چاى،
^۹

دولـدوردو او مجلسى قوناقـلار،
 ماللا نـگورەلى^{۱۰}، بيروولو^{۱۱}، چاىلى^{۱۲}
 دريانلى^{۱۴} محمد ايچدى چاىى
 قالخدى آياغا قـاوال چالانلار

آز قالدى يىخا رفى، تاوانى^۲
 آز قالدى توتا پيشيك سىچانى،
 عرض ائيلهدى بو سۆزو نهانى^۴
 سؤيله اونا هم بو ماجرانى^۶
 بير آيرى يئره قاوال چالانى
 چكىدى اۆز ائوينه كاروانى
 سيلين، سوپورون، اويان، بويانى
 پس وئردى آدانچىلار آدانى
 ياندىردى فانارى، شمعدانى
 چىخدى گۆيه بورقودان دومانى
 توى صاحيبينين سيخىلدى جاني،
 چون وار بو سۆزون بير آز يالانى
 ووردو ميخا بـؤركو و عبانى،
 سىسبگلى^{۱۳}، شوگئىلى^{۱۴} شتربانى^{۱۵}
 توللادى هاوايا ايستكانى
 كار ائتديله گوش - كهكشانى^{۱۷}

۱ - آغزىنى اچىپ

۲ - سقف

۳ - ميرزا على آقا- معجزين دوستلاريندان - شعرين وزننه گۆره بئله يازيلميشدير.

۴ - اۆرتولو، گيرلى

۵ - على بگ يحيى زاده، معجزين ياخين و وارلى دوستلاريندان

۶ - ايش، حادثه

۷ - ياخشى (آنا دولو سۆزو)

۸ - معجزين دوستلاريندان

۹ - نخبجوانى نسخەسپنده بو مصراع يوخدور

۱۰ - شىبسترين محله آدلارى

۱۱ - شىبسترين محله آدلارى

۱۲ - شىبسترين محله آدلارى

۱۳ - شىبسترين محله آدلارى

۱۴ - شىبسترين محله آدلارى

۱۵ - شىبسترين دهوچى محلهسى

۱۶ - شىبسترين شمال غربيده كند

۱۷ - كهكشانين قولاغىنى كار ائلهدى

چون آغزینی آچدی بو صادق خان^۱،
بانگ دف و ناله کامانچا،
خواننده لرین صداسی^۲ ییخدی
دانس ائيله دی طؤوله ده جامیشلار،
ملا آییلیب دئدی: جماعت،
اهل دیزه خللی یوخلامیشدی^۳
خیاط ممدقولو^۴ آییلدی
ظن ائيله دی اوغرو وار خیتده
قویدو اوخو چون کاماندا درزی،
القصه، چون اولدو ساعت آلتی
سول دوش علی بگ الینده لاله
آقای تراب خان ساغدوش
اوستا دئدی: مصطافا، الین وئر
کیشمیشله نوغول وئریلدی خلقه
ایش بیتدی، کامانچا گلدی شورا
چون مجلسه داخل اولدو مجنون
زاد- مادی بیر آز آتیلدی، دوشدو
دورموشدولا دامدا چون قادینلار

شاد ائيله دی چوخ حسن آقانی^۵
دولدوردو سسیله چون شاونی،
دریانی، بینسی^۶، شانجانی^۷
تیتیره تدی تامام- وایقانی^۸
یئر ترپشیر، اوخویون دوعانی
سسلندی شبسترین جوانی
بیلیمردی او چون بو ماجرانی
آلدی اله تیر ایله کامانی^۹،
سسلندی: سالین یئر قازانی
دللاک گتیردی کدخدانی
سولدوشل و غونون اودور نشانی
فرزند- عزیز- حکمرانی^{۱۰}
اوو چون ایچینه قویوم حنانی^{۱۱}
اولسایدی بیر آزدا گیردکانی
گرم اولدو جوانلارین دابانی
گؤستردی جماعته خایانی
چونکی یوخ ایدی اونون تومانی
ائیلردیله سئیر اوینایانی

۱ - معجزین دوستلاریندان.

۲ - معجزین دوستلاریندان.

۳ - سسی

۴ - شبسترین شمال شرقینده قدیم کند

۵ - شبسترین شمالیندا کند

۶ - شبسترین جنوبوندا کند

۷ - شبسترین جنوب شرقینده کند

۸ - معجزین چاغداشی درزی اوستا محمد قولو

۹ - اوخو و یایی

۱۰ - معجزین چاغداشی حاکمین اوغلو

۱۱ - قدیم توی مراسیملری ایدی

بىلىم نىيە ايت حساب ائديرلر
تا، گۆرمە يەسن، چىخاردار اونلار
چونكى باخاچاقدى بىر دليكدن
رحم ائيلهدى خدا، سن ائيله آزاد
واعظ، سن اونو حمايت ائتمە
توى كئچدى ال اوپمە گلدى داماد
فرداسى گونو يئتیشدى دسكئش^۵
سالديق گئنه زحمتە عزيزان
چكدى على بگ ده خئيلى زحمت
هر كس كى، بو تويدا چكدى زحمت
چورباسين اوزوملرين تاماماً
ملا سـؤزونه كى، باخمادىز سىز،
نه سينه زه سيللى وورموسوز سىز،
امت هاميسى ائديب زيارت
آللاه سىزه وئرسە آب- كوئر^{۱۰}
او پول- مولو ايسته ميركى، قارداش
معجز دئسه آلدیغين گتير وئر،
خط ائيليرى^{۱۲} آلامير طلبكار،

ايرانلى عموغلولا زنانى^۱
چادير شب ايله تكدبانى
اوضاع جهاننا^۲ شهربانى^۳
عمدوستونو، عمهنى، خالانى X
سانجاندا جهنمين ايلانى
بوس ائيلهدى دست- قايناننى^۴
گۆردوك گئنه روى- دوستانى^۶
يحيى زاده^۷، ميرزعلى آقانى^۸
گوندوز و گئجه و صبح آدانى
باتسين قيچينا چورك تيكانى
نه رازقى يئسين و نه شاهانى
وئرمز سىزه حورى جنانى^۹
نه باشيزا سپميسيز سامانى
سىز ائيله مهديز امام رضانى
پورتست^{۱۱} ائدرم من اول خدانى
بارى عمره دئيين يامانى
وئرمه اونا پول- روضه خوانى
خئيراتدا خرج ائدين قيرانى

۱- قادينلارى

۲- دنيانين وضعيتى، دورومو.

۳- بورادا گلين

۴- قاينانانين الينى

۵- قديم تويلارين سونوندا، ساغدوش طرفيندن برپا ائديلن شئليك مراسيمى ايدى.

۶- دوستلارين اوزونو

۷- على بگ يحيى زاده

۸- معجزين دوستلاريندان

۹- بهشت ملكينى

۱۰- بهشته بير بولاق

۱۱- پورتست اعتراض (اوروپا سوزو)

۱۲- قارشيديرير. - شعر يالنيز نخجوانى نسخه سينده واردير.

X- عى آروادينا «عمدوستو» دئيرلر.

بوندان سورا

کئچدی بو، بوندان سورا عقليله جولان ائيله یک.
توپلايساق سیم و زری^۱ داخل به همیان^۲ ائيله یک

دولدوراق جیین^۳ طبیین، فالچی نین تاسین نییه؟
یازدیراق اطفالا زخم- چشم^۴ اوچون یاسین نییه؟
ناخوشا قوربان اندک پاییز قاویرماسین نییه؟
یا یاپاق کوکه، اونو درویشه احسان ائيله یک!

تاپمادی دوکتور داواسیندان شفا صبیانیمیز^۴
وئرمه دی هم فایدا بیمارلار اوچون قوربانیمیز
نفع وئرمیر ایندیکی ناخوشلارا احسانیمیز،
پس، مریضی واگذار- رحم- یزدان ائيله یک^۵

چوخ اوغوللار گؤرموشم خنجر چکیب باباسینا
جهره داشین قالدیریب بیردن ووروب اومباسینا
وئرمه ییب بیر منفعت اوغلان اونون دنیاسینا،
بس نییه بیز اوندان اؤترو آه و افغان ائيله یک

چوخ آنا قیزدان اؤتور دار و ندارین خرجه ییب
باخماییب قیزلار اونا، بیچاره چوخ ناخوشلاییب
اولماسین کافتار، دئییب، طعنه ووروب قارقیشلاییب
تنگه گلدیک آخیری انیک و کیرشان ائيله یک

^۱ - گوموش و قیزیلی

^۲ - داغار جیق، کیسه

^۳ - گؤز دیمه مک اوچون

^۴ - اوغلان اوشاقلاریمیز

^۵ - خسته نی آلاهیون رحمینه بوراخاق.

خوب اگر سن ایستیسن اولادین ای کلثوم خالا
هر نه گلدی راستینا، قویما یئییه اسهال اول
اۆز الیه اۆلدورور طفلی، دئییر ایوای بالا
بیز گرک اۆلده درد- جهله درمان^۱ ائیله یک
مختصر، بیلسین گرک امراض- طفلی والده،^۲
ای تکذباجی نه هر درده شفا وار بالده
علم مکتبه اولار، نه طبله عطار^۳،
قیل و قالی بوشلایاق عزم دبستان^۴ ائیله یک
اهل- دانش بوش یثره ایرانلی دان ائیلر گله^۵
اللی ایل ایستر هله ایرانلی تکلیفین بیله،
ایسته سک ژاپون کیمی بیدار اولو بو سلسله
خانه جهلی بیخاق خاکيله یکسان ائیله یک
بینوا اولسا آیینسیت^۶ ارونق انزابده
سانجیدان اۆلسون گرک، چون یوخ پولو شهره گنده
حق اگر گویدن بیزه بیر یوک طلا نازل ائده،
ای وطنداشلار! گلین بیر عهد و پیمان ائیله یک
جلب اندک جراحلاری، هم ائیله یک بیر یئر بینا
شهره گئتمکدن خلاص اولسون گدا و اغنیا
چون قاییردیق بو بینانی، ساققالا قویدوق حنا
معجزی آلقیشلایاق، شهری چیراغان ائیله یک

۱- بیز گرک جهل دردینه درمان اندک.

۲- آنا اوشاغین خسته لیکلرینی گرک بیلسین

۳- عطارین طاباغیندا

۴- مکتبه گندک

۵- بیلکلی لر یترسیز ایرانلی دان شکایت اندیر

۶- آپاندیسیت خسته لیگی

× × - شعر یالنیز نخجوانی نسخه سینده واردیر.

خرافاتیله آز دولدور!

یئیردیم هر سنه بایرامدا ای ساقی، مربا من
ایچردیم مئی، چالاردیم نئی، ائدردیم مئیل دولما من
بو ایل ماه مبارک- ائیلهدی مخلوقو ناراحت
هامی محزون، هامی خسته، هامی دم بسته^۱، الا من
گتیر مئی ساقییا! رخساریمی^۲، مثل انار ائیله
نه نفعی وار خداونده^۳ سارالسام مثل هئیوا من!
نه عیبی وار ایکی دینه ائده خدمت، خدا، بنده^۴؟!
آچیقلیدا مسلمانام، اوروجلوقدا نصارا^۵ من
گرک تبدیل خوراک ائیله یه^۶ انسان کامل، چون-
طبیعت نفرت ائیلر، گر یئیم هرگون قووورمامن
نه محض^۷ مؤمنم نه کافیر- مطلق، سؤزون راستی
نه فرعونام، نه هامانام، نه هارونام، نه موسی من^۸
همی آخوند خوشلانسنین، همی پاپاز انشالله!
کؤنول شهرینده بیر مسجد قاییررام، بیر کلیسا من
اگر نفس ائیله یه خواهش چیلوو، پول اولمایا جیبده
آلارام نیسه صدری^۹ و کره مانند ملا من

^۱ - سوسموش، شعر یالنیز نخبوانی نسخه سینده واردیر

^۲ - اوزومو

^۳ - آلاها نه فایداسی وار؟

^۴ - آلاهیین بنده سی

^۵ - مسیحی

^۶ - اگر یئمگین ذیشه

^۷ - نه تامامیله

^۸ - قدیم شخصیتلر

^۹ - اعلا دویو نوعو

دئسە اوچ ایل سورا وئر، تیغ تکفیری غلافیندان^۱ -
 چکیب، پس ائیلرم فی الفور او بی دین ایله دعوا من
 منی انسان یاراتمیشسان و یا حیوان، خداوندا؟!
 گزیم مانند مرکب^۲ تا بکی^۳ باشیمدا توربا من؟!
 خرافاتیلله آرز دولدور قافای^۴ - ملتى واعظ
 جانین عزرايیل آلسین، مرده شور^۵ بیقاسین^۶ عمامه
 یکی بوغدا یئدی آدم، قوولودو باغ - جنتدن^۷
 برغم - خازن - جنت^۸ یئدیم مین پوت^۹ بوغدا من
 اگر آدم اولایدیم، من ایچردیم آب - کوثر دن^{۱۰}
 یئیردیم روز و شب حوای مهرو ایله^{۱۱} حالوا من
 نچین بوغدا یئدیز، ای کم فراستلر، دئییب ووررام
 بئش - اون یاخشی تپیک اول آدم و حوایا فردا من
 جهانی تنگ ائدیر بیجا یئرله بی حس انسانلار
 تۆکردیم یوسفین قانسین، اولایدیم گر زلیخا من
 دئدیم معجز، سنی روزه ائدیدیئر نئی کیمی لاغر
 دئدی: واللاهی، باللاهی مثال فاطما خالامن
 اگر غش ائیلیم سوز - عطشدن^{۱۲} گونده یوز دفعه
 گئنه چای ایچمرم، کوکه یئمم، چکمم جیغالا^{۱۳} من!

-
- ۱ - قینیندان
 - ۲ - مینیک، آت و یا قاتیر ...
 - ۳ - نه وقته قدر
 - ۴ - ملتین بئینینی
 - ۵ - اولو یویان
 - ۶ - یوسون
 - ۷ - بهشت باغیندان
 - ۸ - بهشت خزانادارینین ایستگینین ترسینه اولاراق
 - ۹ - قدیم روسیهده چکی واحدی ایدی. ۱۶ کیلو گرام
 - ۱۰ - بهشتده بیر سویون آدی
 - ۱۱ - گوندوز و گنجه آی لوزلو حوا ایله
 - ۱۲ - سوسوزلوغون شدتیندن
 - ۱۳ - سیگار.

انقلاب اولاجاق!

اکثریت دلیل - حقیقت	دئیل، بو محض فیکر باطلدیر
اونو تصدیق ائدنلرین چوخو دا	ساده و بی سواد و جاهل دیر
دوشه مز قوردوغو کمنده خواص	کیسه سین دولدورار عوام الناس
حضرت - مستطاب - کهنه لباس	او جهتدن عواما مایل دیر
هوشیارین آچقادی چون بئینی	یوخدور اول فرقه ایله مابینی
اوینادار الده مذهبی، دینی	حقا بازلیقدا خئیلی کامل دیر
قورخماسا باغلادار دبستانی	سد ائدر باب - علم و عرفانی
ظلمونون یوخدو حدی، پایانی	بونا سنی و شیعه قاییلدیر
خصمدیر چون حساب و هندسیه	بابی سؤیلر مدیر - مدرسیه
حیله گرلیکده مثل یوخ کؤسهیه ^۱	پیر - تذویر ^۲ ، میر - کامل دیر
قافی ^۳ شاقیلدا دار مثال - خوروز	نه فیرنگی دیلی بیلر، نه اوروس
دانشانماز، به اهل هند و مجوس ^۴	فقط استاد - فعل و فاعل دیر ^۵
علم جبر و حسابدا جاهل	ظن ائدر دهرده اؤزون فاضل
گر وئره رد - مظلومه قاتل	او جناب دا بهشته داخل دیر

^۱ - هدف میرزا کاظم دیر.

^۲ - ایکی اوزلولوگون رهبری

^۳ - منظور «قی» حرفینین عربلر کیمی تلفظ اتمه سی دیر

^۴ - منظور بودورکی، هند و مجوس دیلرینده دانشا بیلمز

^۵ - منظور عرب دیلی بیلمکدیر و عین زاماندا سؤزلرین معناسی آیری بیر فیکیر ده افاده ائدیر.

صحبت - بېغ و ساققالا داير
 اى زنازاده! باشيوى قىخدير
 اوزو قيرخىقلارى ائدر كافير
 بى حيا! بو نه زولف و كاكلدير؟
 ائيله يين گونده اللى مين صيغه
 سۆزلرى بير - بيريندن اتتيقه
 ديمه يين ليك ساققالا، بېغه
 صحبتى بو قبيله شاملدير
 چون مباشردى ظاليم و خاين
 و يكى از جماعت - خاين^۱
 ايچمه يين اول منافقين چاين،
 حاكيم و عامل و نواقلددير^۲
 اهل - عدليه مظهرى شداد^۳
 ائده هر كس او فرقه يه ايمداد
 گر ك ايرانلى گۆرمه يه بير ايش
 يا يئيه خاك ايلان كيمى ياي - قيش
 اول ياكسر ديلنچى و درويش،
 دولانا، چونكى، حكم - فاضلدير^۴
 پس گر ك دولته ائده خدمت
 چونكى ايرانلى طالب - جنت^۵
 بير كرور اجنبى آلا اجرت
 عاشيق حور - مه شمايلدير^۶
 معجز! ايراندا انقلاب اولاجاق
 كۆهنه ليك قان ايله خضاب اولاجاق^۷
 كۆهنه كاشانه لر خاراب اولاجاق،
 چونكى، خلق بو زامانا مايلدير^۸

^۱ - خاين جماعتدن بيرى

^۲ - بورادا نقليات اداره سيئه اشاره دير

^۳ - عدليه آدمالارى شدادين نمونه سى ديرلر. ظاليمديرلر.

^۴ - منظور فاضل دربندى دير. مجتهدايدى

^۵ - بهشت ايسته ين

^۶ - آى اوزلو حورونون عاشيقى

^۷ - قيرمىزى بويانا جاق

^۸ - شعر يالنيز ممدلى نين نشر اتديگى كتاپدا واردير.

ائتدین!

سن گربه- مسکینی^۱ بی بال و پر ائتدین
 وئردین قانادی سئرچیه خئیلی ضرر ائتدین
 خلق ائيله ديگين مئيوه لری ييرتدی، داغيتدی
 چون ديمديگيني تيزتر^۲ از نيشتر ائتدین
 خلق ائيله ميسن، عسگری امرودو^۳ اوزونسو
 امرود- زمستاني^۴ نيهه گيردهور ائتدین؟
 يوز شکله، يوز طعمده، آلماکي ياراتدین
 يوخسول کيشينين فيکرينی زیر و زبر ائتدین
 هئيوالاری خوش رایحه^۵ خلق ائيله ميسن چوخ
 زرد آلونو^۶ هم مثل- نابات و شکر ائتدین
 حاجی ملکی سردری هم حاج قولو خانی^۷
 يوسف کیمی شیرين دهن^۸ و سيمبر ائتدین
 بيلمم نيهه خورمانی ائله دادلی ياراتدین
 تورپو، بيبری، فيلفیلی، مثل- زهر ائتدین؟
 چوخ حرمتی وار تاجير و تجار^۹ آراسيندا
 بادام- گول اندامی^{۱۰} عجب بختور ائتدین!
 سيماسی چوپور، هئيبیتی^{۱۱} - مجموعه سی مضحک^{۱۲}
 خلق ائله دين اول داش کلمی، چوخ هنر ائتدین

^۱ - يازيق پيشيکی قاناد سيز ائتدین

^۲ - ايتی راق، داهای ايتی

^۳ - امرود نوعو

^۴ - قيش امرودو

^۵ - خوش قوخولو، عطيرلی

^۶ - اريگی

^۷ - گونئيده اريک نوعلری

^۸ - دادلی آغيزلی و گوموش بدنلی

^۹ - تاجيرلر

^{۱۰} - گول بدنلی بادام

^{۱۱} - گورونوشو، ظاهری

^{۱۲} - گولمه لی.

فيندىق وار ايكن پوستهنى ئئيليردين ايلاهى؟
 اسراف حارامدير دئيه، بيزدن بتر ائتدين
 صرف ائيله دين اوقاتىوى ايت بورنو قايردين
 باخ بير اونا، ظن ائتمه كى، شق القمر ائتدين^۱
 يوز گونه اوزوم واردى فقط ملك- گوئيده
 خوشبخت اوزومون طايقاسىنى بيشتر^۲ ائتدين
 فخرى لره لطف ائيله ميسن دولت- بسيار^۳
 رازقى لرى يوخسوللوق ايله ديدته تر^۴ ائتدين
 اطفال- سير كدسته^۵ ياتير بير- بيرى اوسته
 دنيانى او بيچاره لره تنگتر^۶ ائتدين
 علت نولا كيشميش^۷ طرفه مئيلين اولوبدور
 كى، ملت انگورا^۸ اونو تاج سر ائتدين^۹
 لعلنى، ساحابىنى، كرندامىنى، ياهو^{۱۰}
 قارون^{۱۱} كيمى مستغرق^{۱۲} لعل و گهر^{۱۳} ائتدين
 زفران سويونا باسدن او نارنجى، ليمونو
 نارى- گيله نارى نيه خونين جگر ائتدين؟
 سارى، قارا، گۆى، قيرمىزى آلې ياراديبسان
 مسرفلرى^{۱۴} سئومم دئدين، اما نه لر ائتدين

۱ - آيى پارچالادين، فوق العاده ايش گۆرمك

۲ - آرتيقراق

۳ - چوخ دولت

۴ - گۆزو ياش

۵ - سير كدسته نين اوشاقلارى، سير كدسته اوزوم نوعو.

۶ - داها دار، داراراق

۷ - اوزوم نوعو

۸ - اوزوم ملتينه، اوزوم نوعلارينا

۹ - باشا تاج ائتدين

۱۰ - اوزوم نوعلرى

۱۱ - مشهور افسانوى وارلى

۱۲ - غرق ائتدين، لعل و جواهره بزه دين

۱۳ - جواهر

۱۴ - اسراف ائدنلرى

آغ گرمکی بازاردا چون صاحب- اولاد^۱
 گوردو، دئدی: ظالم منی سن دربدر ائتدین
 باخدی قوناغا جسرت ایله، سؤیله دی: یارب
 قسمت منه دنیادا فقط گولبسر^۲ ائتدین
 لطف ائيله دین حاجی یئدی، قارپیز کیمی شیشدی
 من نئی کیمی قالدیم، منی چون رنجبر ائتدین^۳
 بیچاره سویود چوخ سنه یالواردی، یاخاردی
 ال قووزادی درگاهیا، سعین هدر ائتدین^۴
 او سیزلادی، یالواردی، اونا ائتمه دین احسان
 آما او جویز خیره سری^۵ میلیونر ائتدین
 بیر شاهی ده لطف ائيله مه دین سروه، چنارا
 مینلر جه تومن، توته وئریب، معتبر ائتدین^۶
 شافتالینی گورجک کاسیبین آغزی سولاندی
 مین حیف، او بیچاره نی خالی - کمر^۷ ائتدین
 گورجک هولونو باشلادی فریادا جوانمرگ^۸
 کس، بیچ، دئدیم - آخیر منی سن دنگه سر ائتدین
 عدلی سئویرم، ظالمی سئومم - دئدین، اما
 انجیری یاراتدین، منی بی سیم و زر^۹ ائتدین
 قصد ائيله دی هم جانینا، هم مالینا ملت
 سن اییده نی چوگان - قضا و قدر^{۱۰} ائتدین
 باشین دایادی مؤهره - دیوارا او در آخر^{۱۱}
 بوکدو بئلینی، اوغلانی مثل - پدر ائتدین

۱ - اوشاقلی آدم، اولاد صاحبی

۲ - خیار (شبستر لهجه سینده)

۳ - رشبر، زحمت چکن

۴ - چالیشان هتچ اولدو

۵ - بئنی بوش قوزو

۶ - اعتبارلی ائتدین

۷ - بئلی بوش

۸ - جوان اولمک

۹ - گوموش و قیزیل سیز

۱۰ - قضا و قدرین توپو، حادثه لرین او یونجاغی

۱۱ - آخیردا، سونوندا

گولزار - محبتدە ^۱ ھزار ^۲ اولمادی دلشاد
 بیز بختی قارا تگ اونو دا نوحه گر ائتدین
 ترک ائیلەدی دنیانی بئش - اون گونده زاواللی
 بیچاره گولون عۇمرونو چوخ مختصر ائتدین
 سالدیلا ^۳ تنورا سنی، بیچاره چوغوندور
 یاندین گئجه اورادا، نئچه شامی سحر ائتدین؟
 آری قاییران بالی حاجی ائتدی تناول ^۴
 دوزدور دئسم: - انسانلاری سن موفته خور ائتدین
 اوشقون الی نئیلردی دئسک، ملا دئیر: کس
 گرچه اونو بیر دانا، بیزی مین نفر ائتدین
 واعظ! نه عمر، بلکه سن افسانه لرینله -
 نسوانی ^۵ سوپا، طفلی قودوق ^۶، مردی خر ائتدین ^۷
 معجز، عمر ائتدی سنی اسلاما مشرف ^۸
 میندین شتره ^۹ بیت خدایا ^{۱۰} سفر ائتدین
 تۆکدون سن اوزون قانیوی میدان - برابا ^{۱۱}
 سن کی، او گناهیوی به حکم عمر ائتدین
 قانین آزالیب، ایندی دئییرسن اونا دوشمن،
 او نئله سین، اوغلان، سن اوزون درده جر ائتدین! ××

۱ - سئوگی چیچکلیگینده

۲ - بولبول.

۳ - سالدیلار

۴ - میل ائتدی، یتدی

۵ - قادینلاری

۶ - او شافی قودوق

۷ - کیشینی اشک ائتدین

۸ - عمر سنی مسلمان ائلهدی

۹ - دوهیه

۱۰ - آلاهیین ائوینه، مکّه

۱۱ - براب شیبسترین بیر جنوب محله سی، معجز زامانی عاشورا گونو اورادا باش یاراردیلار

من اؤلمرم، یاشارام!

او مه جمالیوا ابر- قضا^۱ چکیب پرده
 من عندلیب جفا دیده^۲، سن گول- ترسن^۳
 نقدر اولمامیسان وارد- شبستر سن
 اگر گله ملک- الموت چوخ سپاه^۴ ایله
 من اؤلمرم، یاشارام بخت-- روسیاه ایله^۵
 اگرچه نئی کیمی زرد^۶ و ضعیف و نالانام،
 من اؤلمرم، گئنه، چون انتظار جانانام
 گر اولمایایدی دل- زاردا^۷ اومید- وصال
 جهت بودور یاتیرام من، ای آفتاب جمال^۸
 ای گون کی، مژده وصلین ائدر منی خندان^۹
 فد اگر ائيله سم جانیمی سنه، جانان
 او گونکو گون سنه بو جانی ائیلرم قوربان
 قسم او باشیوا، یاتمام سرای مقبرده^{۱۰}

۱- قضا و قدر بولودو

۲- گورورش حسرتی

۳- جفا گورموش بولبول

۴- تازا گول

۵- آی بدنلی یار

۶- سحر و آخشام

۷- اگر اولوم ملکی چوخلو اوردو ایله گلسه

۸- مین ایل

۹- دؤیوشرم

۱۰- قارا اوزلو بخت ایله

۱۱- ساری

۱۲- خسته اورکلی

۱۳- اینلهین اورکده

۱۴- اولومو

۱۵- گونش اوزلو

۱۶- وصل مژدن منی گولدور

۱۷- قیبرده.

نظیری^۱ یوخدو جهاندا او چشم^۲ و مژگانین^۳ و کاش کی، عاشیق دلخسته و پریشانین

او گۆزلریندن اۆپه یدى، اولایدى قوربانین ائده یدى جانینی تسلیم او مرگ- نامرده

من اؤلمرم، یاشارام گول کیمی گولوستاندا کی قورخورام اۆله سن سن او شهر- ویراندا قیزیل کیمی گزرم خاک- پاک- ایراندا^۴ جنازه وی ائده لر دفن خاک- نوبرده^۵

او گون کی، میر- اجل^۶ اوستووه چکر قمه نی او گون کی، قویدولا تک خانه لحدده^۸ سنی کیريخما، قورخما سوأل- نکیر و منکرده^۹ گئیدیردی آیینوه کفنی

سوروشا: ربک من^{۱۰}؟ سوئله تترکی، نظمیه! دئسه: امامک من^{۱۳}؟ سوئله: نوحه، مرثیه دئسه: نبیک من؟^{۱۱} دئینه میر عدلییه^{۱۲} و آه و ناله سیننه زنان- حال مرده^{۱۴}

نقدری واردی نظام- نجوم چرخ- فلک^{۱۵} من اؤلمرم، یاشارام، آفتاب انور تک^{۱۶} (شعر ناقیص نظره گلیر)

^۱ - تایی، مثلی، برابری

^۲ - گۆز

^۳ - کپریکلر

^۴ - پاک ایران توپراغیندا

^۵ - تبریزین بیر محله سی

^۶ - اجل امیری، منظور عزرائیلدیر

^۷ - اولو یویان

^۸ - منظور قبری دیر

^۹ - گویا ایلیک قیبر گنجه سینده سورغو- سووالا گلن ایکی ملک

^{۱۰} - تانرین کیمدیر؟ آلاهیین کیمدیر؟

^{۱۱} - پیغمبرین کیمدیر؟

^{۱۲} - عدلییه اداره سینین رئیس

^{۱۳} - امامین کیمدیر؟ حالی یوخ سینهن دئن.

^{۱۴} - چرخ فلگین اولدوزلارینین قایداسی وار

^{۱۵} - ایشیقلی گونش تک

^{۱۶} - شعر یالنیز ممدلی نسخه سینده واردیر.

ترقى!

تا وار بلىد- دىن و دىانتده ترقى^۱ بو ملت اندر روز- قىامتده ترقى^۲

ائتميشدير احاطه سپه- غم^۳ بو دىارى هر گون چوخالير نوحه گر و تعزیه دارى^۴

قاينار ساماوارى

البتة اولار چايدا، و هم قتده ترقى!

يار باشيوى، چال آلنيوا، هم سينه وه سىلى وور ائيله دالين ضربت- زنجيريله^۵ نىلى

ازبرله دخيلى^۶

تا ائيله يه سن جهل و حماقتده ترقى

حجام ايتيدير اولگوجو شوقيله جماعت وار فيكرى قويا داليزا بير شاخ- حجامت^۷

چون چوخدور حرارت

بو ايل اولاجاق نرخ- حجامتده^۸ ترقى

هردرده داوا گووى زيره، جوشنده، ايماله قاينات ايكيسين، او بيريسيني ائيله حواله

گلمزدى خياله

ايرانلى ائده بونجا طبابتده ترقى

دندى وكلا دوره- ششده^۹ بش- اون لاف آرتيرديلار آليقلارين اوز تومن اشراف

الحق والانصاف

اولماز بو قدر هيچ تجارتده ترقى

^۱ - دىن و دينچىلىك اولكه سينده ترقى اولدوقدا

^۲ - قىامت گونو ترقى اندر

^۳ - غم اوردوسو

^۴ - نوحه دئين و تعزیه ساخلایانی

^۵ - زنجير ضربه سى ايله

^۶ - ميلادى ۱۰- نجو عصرده مشهور سينه زن يازان بير آذربايجان شاعيرى ايدى

^۷ - حجت بونوزو، حجت آلتى قويون و اوکوز بونوزوندان اولاردى

^۸ - حجت قيمتنده

^۹ - وکیللر آلتینجى دؤره ده بش- اون بوش سؤز دندیلر (آلتینجى مجلس ۱۳۰۴ ش ده آچیلیب)

سىم و زرىله^۱ ائتسه مېلغلىرى راضى^۲ مطلق چىخاجاق رآى به اصحاب- اراضى^۳
ارباب و قاضى
بى شك ائده چك مجلس- ملت ده ترقى^۴

چوخ برزگرى^۵ قحطو غلا^۶ ائيله دى نالان آغا، سنه^۷ رحم ائتمه دى، اى زارع- نادان^۸
اولدو جيگرين قان
آجلىق و چۆرك ائيله دى هر كتده ترقى

اى رنجبر- بختى قارا^۹ ساتما كيليمين خرج ائتمه شىبسترده، آدين يازما لئيمين^{۱۰}
مجلسده غنينين
آيلشسه، ائدر ظلم و شرارته ترقى^{۱۱}

سن بوغدانى صاف ائيله دى، اربابين آپاردى صندوقا آدين سالدىن، او مقصودونا واردى^{۱۲}
ساققالين آغاردى
هئىچ ائيله مه دىن فهم و فراسته ترقى

^۱ - گوموش و قىزىل ايله

^۲ - تېلىخ ائدئلىرى

^۳ - توپراق صاحبلرى، ملكدارلار. معجزين سۆزو دوغرو دور چونكى، او دۆورلرده مجلسين اكثر نماينده لرى توپراق صاحبلريندن عبارت ايدىلر.

^۴ - منظور بو دور كى، ارباب و قاضى لر مجلسده ايرەلى اولاجاقلار

^۵ - چوخ اكينچينى

^۶ - آزلىق و باهالىق

^۷ - منظور آلاهدير كى، رحم ائديب سو وئرمه دى

^۸ - اى جاهيل اكينچى

^۹ - اى قارا بخت رشبر

^{۱۰} - شعر مجلسين ۶ و يا ۷- نجى دۆورو ايله علاقه دار يازيلميشدير. بوردا شاعير كندلييه دئيير كى، پول خرجه لييب شىبسترده گليب اربابا رآى وئرمه، او سنه غنيمدير، مجلسده اوتورسا، سنه داها آرتيق ظلم ائده چكدير.

^{۱۱} - شعر مجلسين ۶ و يا ۷- نجى دۆورو ايله علاقه دار يازيلميشدير. بوردا شاعير كندلييه دئيير كى، پول خرجه لييب شىبسترده گليب اربابا رآى وئرمه، او سنه غنيمتدير، مجلسده اوتورسا، سنه داها آرتيق ظلم ائده چكدير.

^{۱۲} - مقصودونا چاتدى

بوشلا او ایشی، آل اله بیر جامع دعوات^۱ دوش ائولره، باخ طالعه، آروادلاری آلدات
چون وهم، خرافات-
تجاری ائدیر چوخ بو ولایتده ترقی

معجز دئسه جین یوخدو، یالاندیر بو حکایت واعظ بوشار آروادین، ائدر مالینی غارت
یاران بودور عادت
کی، فالچی داداش ائیلر او صنعتده ترقی^۲!

^۱ - بیر دوعا کیتابی دیر.

^۲ - شعر «بهرامی» (شیر احمدی) دن آلمیشدیر.

أ- ولی!

آیریلیغیندان گلیمیشم جانا نامه یاز منه ایلده بیر دانا
 مومکون اولسا گل قیشدا ایرانا گۆزلورو یولون کت خدا، ولی
 مباشر دئییر دفتر دولسوبدور، اون ایللیک تۆوجو بورجون اولوبدور
 کبلایى شری چوخدان اولوبدور باشین ساغ اولسون، آی آغا ولی!
 قاشلارین آبی، ساققالین ساری بد نظرلردن ساخلا سین تارى
 یادا سالمیرسان معجز- زاری اولموسان سن چوخ بیوفا، ولی
 عامل- دیوان^۱ ظلم اندیب سنه قاشقا باغیوی تۆکورسن منه
 عملین آرسا، گلسن وطنه گئنه او آش دیر، او کاسا، ولی
 کسمه وطندن التفاتیوی ساхлаما، گؤندر مالیاتیوی
 خمسوو^۲ گؤندر، هم زکاتیوی^۳ چوخدور گونئیده فقرا^۴، ولی
 اعتقادین یوخ حور و غلмана^۵ نار- نئیرانا^۶، باغ- رضوانا^۷
 اوخشاما ییرسان هئچ مسلمانا باییسن، نه سن؟ بینوا ولی؟
 رفیخان کیمی ایچیرسن راقی^۸ چیخمیسان یولدان، کربلا حاقی^۹
 نه باباز^{۱۰} وار، نه ملا، نه فاقی^۱ گتیرسین سنی دوز یولا ولی!

^۱ - دولت مأمورو

^۲ - قازانچین بئشده بیرى کی ایل خرجیندن آرتیق قالار، شرعی وئرمی دیر

^۳ - بیر نوع دینی مالیات

^۴ - یوخسوللار، فقیرلر.

^۵ - بهشتده افسانوی قیزلارا «حوری» و افسانوی اوغلانلارا «غیلان» دئیرلر

^۶ - جهنمین اودونا

^۷ - بهشت باغینا

^۸ - عرق (آنا دولو سۆزو)

^۹ - کربلایا آند اولسون

^{۱۰} - بابانیز، آغساقالینیز

آزاد ولایت، بگ کیمی یاشا گوٲون وارسا گل شاپقا قوی باشا
 هرچه بٲرن^۲ سوخسونلار ماشا خلق آراسیندا برملا^۳ ولی
 اوٲچوسو واردیر بیغین، ساققالین گر اکسیک اولسا، کٲچمز عملین
 قیرمیز اولماسا دیرناغین، الین آلاماز سلامین اونلار، آ ولی
 تجار فراوان^۴، ولایت گٲنیش گل وطنیوه، بیر ایشه گیریش
 آلتی یوز فالچی، ایکی یوز درویش هامی کٲچنینر بـداوا^۵ ولی
 گل شبستره، خان کیمی دولان تدارک ائیله بٲش - آلتی ایلان^۶
 دولدور قوتویا، گوٲور آت دالان خلقه وئر نشان سینما، ولی

باقی داستان فردا

انشاللاه! ^۷ ۱۳۳۵ قمری

(۱۳۰۵ شمسی)^۸

^۱ - فقیه (آنا دولودا ایشلنر)

^۲ - خلق افادهسی وار- یوخان، لاپ بیس یٲرن

^۳ - علنی، خلقین گوٲزو اوٲونده

^۴ - آلیش- وئریشجی بول

^۵ - موٲته، پولسوز (آنا دولو سؤزو)

^۶ - تاپ، دوزهلت، باش باغلا

^۷ - بو شعر بیرینجی دفعه آوروپادا «لارک» مجله سینین «آذر آیی، ۱۳۵۶- نجی ایل، اوچونجو ساییندا چاپ اتدیلیمیشدیر. اثر

شاعیرین اوٲز ال یازماسیندان کؤچورولموشدور و هٲیج بیر ال یازمادا اونا راست گلمه میشیک

^۸ - محمد ولی معجزین استانبولداکی ان یاخین دوستلاریندان اولموش و معجز شبستره قاییداندان سونرا همیشه اونونلا

مکتوبلاشمیش و مدد یا ولی و معجزین استانبولدان شبستره قایتیماسی و بیر نٲجه باشقا شعرینی اونا خطابا یازیب استانبولا گؤندریمیشدیر. محمدولی نین آناسی نین آدی «حلیمه» ایمیش.

مدد يا ولي!

ولى - خداسان^۱، مدد يا ولي
هامى الدى بوغدانى قويدو ائوه
بده، تا خدايت دهد يا ولي^۲
بلى! قالمادى بىر احد^۳، يا ولي

الين ات جيبين بىر قارىشدير گۆرك
سيزين معجز، آيا اوروشدور گۆرك؟
منى بورجلو ايله بارىشدير گۆرك
ايچر گونده چاي يوز عدد، يا ولي

نه فايىزچى يم بنده، نه تاجيرام
نه ملا كريمم، نه مير باغيرام
آچيب آغزىمى، آغزىوا باخيرام
ولى سن منه نابلد، يا ولي

قلمدير منىمكى، فقط يوخدور ايش
نه ياغ آلميشام من ائوه، نه بىريش^۴
آماندير محمد ولي، گلدى قيش
بىر آز واردى يارما فقط، يا ولي

قوورورما كوپو قارا سالميش باشا
اوزوم از قالير باغيمىزدان داشا
اونون كۆهنه ياغين سالاردىق آشا
ولى ساهى يوخ بىر سبد، يا ولي

تاماما خاراب ائيله ييب چور، باغى
چىخىب غصه دن باغچانين جىزلاغى^۵
نه كىشمىش قالير، نه خاتىن بارماغى
خداوند هر نيك و بد^۶، يا ولي^۷

۱۳۴۵ قمرى

۱۳۰۵ شمسى

^۱ - آلاھين وليسى سن

^۲ - وئر تا آلاھ دا سنه وئرسين، اى ولي

^۳ - بىر آدم دا قالمىب

^۴ - برنج، دوگو

^۵ - ايستيدن قوورولوب سويو چىخىب

^۶ - هر پيس و ياخشىنين آلاھى

^۷ - بو شعر بىرىنجى دفة آوروپادا «ارک» مجله سينين آذر آيى ۱۳۵۶ سيندان كۆچورولموشدور. هنج بىر ال يازمادا اونا راست
گلمه ديك.

ای اوغول ائيله مه حلالی حرام!

چونکی عالیمدی خالق - علام	ای اوغول ائيله مه جلالی حرام
قوی دئییم، ائيله شوقيله ازبر	هئچ بیلیرسن نییه ییخیلدی حمام؟
وئرمه دی حق نه یاسدا، نه ده تویدا	واجیبی قویدو بیر پارا مویدا
ییخدی حمام گونبذین یکسر	اولدو اوستانیسن ^۱ آهی بیر بالتا
ختم قیلین پیامبره صلوات	هر کیم ایستیر جزا گونونده نجات
جامه دار ^۲ ، اوستا، دلک هم رشبر ^۳	بونو بیلین گرک کیشی - آروات
مُنتَفِع اولمور اهل - چای ^۵ و بیروو ^۶	آز گلیر چون او چشمه ^۴ خیروو
سسیوه سس وئرر سنین کیم لر؟	ائيله مه خوچ، بیشیک کیمی موو موو
"لِم، کَیْفَ" ^۷ دئسن، گئدر جانیسن	حق کیمیندی جهاند؟ - زوربانین
باشی، چون حق دئیردی اول سرور	طشت ایچینه کسیلدی یحیانین ^۸
اهل ماللانگوره ^۹ آچار چایی ^{۱۰}	ائله کی قیش گلر، کئچر یایی
اؤتورر باش آشاغی چایی، گئدر	اؤز ایشین چون گوؤرر او زن دایی
بیر مسلمان ائوین ائدر ویران	بیر گیلیفدن گیرر او آب - روان
یوخودان چون دورار او، وقت سحر -	صاحب - خانه ائیلر آه و فغان
کی آچیب بو سویو خانیم گولناز	پس دئیر بیر خبرچی - ناساز:

^۱ - حمام صاحبی، اداره ائدنی^۲ - حمامدا پالتار مسئولو^۳ - حمام خدمتچسی^۴ - خیر آب چشمه سی^۵ - چای کوچه سی (شبسترده محله آدی)^۶ - شبسترده محله آدی^۷ - نییه و نتجه (عربجه)^۸ - یحیی پیغمبر^۹ - شبسترده محله آدی^{۱۰} - چای = میشوودان آخان ایرماغین آدی.

اوجالار كوچەدە او دم آواز
 تۆكۈلر كوچەيە يوز اللى نفر
 چون گۇرر مطبخين چۆكۈر تاوانى^۱
 ائشىدر زن دايى^۲ چكر قمەنى
 ياي زامانى آچار ائلين گۇلونو
 ائيلهسن غسل، من وئريم پولونو؟
 رسمدير بو، كيشى و يا آواد -
 مابقى سين تقاص^۳ ائدر اوستاد
 او لباسى گئير او بد آيين
 بمب كيمى سسلئر^۴ "وَلَضَّالِينَ"^۵
 مرد نجاره گر بير ايش وئرهسن
 آلتى آيدان سورا اگر دئيهسن:
 چون آتيشقانى^۶ سازلادى، گتيرر
 حركت وئرسن، هر نه وار تۆكۈلر
 عجب اى خام، دوشموسن گيره سن
 قايريسان؟ دئير: هله نه خبر؟
 مابقى^۷ موزدونو آلار، اكيلر
 يئرە آلات - چرچيوه يكسر^۸

^۱ - سقفى

^۲ - دايى آروادى

^۳ - بىندىن بو واريانتى دا واردير: «پس وئرر بير خبرچى - ناساز اوجالار كوچەدە او دم آواز»
 كى، آچىپ بو سويو خانيم گول ناز»
 قارىشار بير - بيره ايكي لشكر

^۴ - اى باجى

^۵ - كسر، قايجى آغزى ائدر، كلمەنن يئرئنه «داخوت» دا قتيد اولموشدور كى، روس سۆزو و قازانى دئمكدير.

^۶ - تىكجه سنى عبادت ائديرىك (فاتحه سورەسيندن)

^۷ - يولدان آزانلار يوخ (فاتحه سورەسينده)

^۸ - اولدوزو پيس - بدبخت

^۹ - پىنجره (روس كلمەسى)

^{۱۰} - قالان موزدونو

^{۱۱} - باشا - باش، هاميسى

یایدا بّنا همیشه ماله چکر
چون پاییز اولدو آه و ناله چکر

کورسو باشیندا آلتی آی قیزیشار
قیش چیخار، بوج بوغازینا ییغیشار

داما چون چیخدی تیشه و مالا
آت گله کرپیچین منه بالا

سو تۆکون پالچیغا بئش اون بستی^۳
چون کی اوستا داداشی تر باسدی

دوز دانیش، سؤیلهمه یالان قارداش
رحم و اینصافیله دولان قارداش

مؤهره کئشلر^۵ قویاندا دیواری
نه کی وار باغدا^۷ خللی^۸، "دیرمازی"^۸

ایش قابال اولماسا^{۱۰}، یاتار فهله
بیر پارا فعله دن گئدر زهله

متصل چای ایچر، جیغاله چکر^۱
گاه یاتار، گاه کؤینگین بیتلر

هر گون آرواد اوشاگیلا بوغوشار،
بی نوانین بو نوع عؤمرو کئچر

حکم ائدر مثل - حضرت - والا
آت گوروم کرپیچین، - دئیر پئیدر^۲

گیرین اوغلان آياقلايين دستی
یورولوب، ئیله سین او بی یاور^۴

دوغرولوقدور سنه قالان، قارداش
فهله سن یا آغا، و یا نوکر

نه پئیمبر تانیرلا^۶، نه تاری
پای ائدرلر مثال مال پدر^۹

کیشی، خاطر جمع اولما ناهله
هئی ماوالا^{۱۱} گئدر، گلر آسنر

^۱ - سیگار چکر^۲ - دال با دال - آریجیل، بورایا قدر معجزین ال یازماسیندان یازیلیمیشدیر.^۳ - سهنگ یکه لیکده اولان آغزی گئیش ساخسی قاب^۴ - کؤمکسیر^۵ - مؤهره دیوار (پالچیق) قویانلار^۶ - تانییارلار^۷ - گونئیده باشقا اوزوملردن تئز یئتیشن اوزومون آدی^۸ - شیرین بیر اوزوم آدی^۹ - آتا مالی کیمی^{۱۰} - کونترات^{۱۱} - مستراحا، آياق یولویا، (مبال سؤزونون تحریف اولونموشو)

اللى دن كئچسە فەلەنن ياشى
بئلىنە چوخ دا يوكلمە داشى
قوى بىر از دىنجلە مشە باقىر
فەلەنن بىر خداسى وار آخىر
گۇرسە انصاف يوخدو سەندە خدا،
حکم اونون حکمودور، اودور مولا^۶
ظالمە رحم ائىلەمز آلاھ
قلبدن چکسە بىنوا بىر آھ
قىشىدى يئر بوز، فقير آياق يالین
وئر عمی، ساخلا ما فقير مالین
قویوسا قسریوه جویز قاپی سن
سائیلی قانجیق ایت کیمی قاپسان
قوی دولاشیم بىر از دا درویشە
گت ایشە، ائتمە ایشدن اندیشە
بىر قدر ياغلى ائىلە بوزباشى^۱
سنى تارى، سنى او پئىغمبر
او دا انساندى آخىر، اى کافىر!
حى^۲ و قیوم^۳ و خالىق - اکبر^۴
سنى فعلە ائدر، اونو آغا
خدا انتقامیندان ائت حذر^۵
گۇرمە دین بس نه حالا قالدى او شاه؟
ریشە بختیوی^۸ او آھ کسر
هئچ سوروشدونمو حال و احوالین؟
او دا جاندىر، اوشور سویوقدا بشر
مین تومن ظالم ایستەسە تاپسان
نئجه سائیل، آياق يالین، مضطر
ای عم اوغلو، دئیل او بىر پیشە^۹
ایش گۇرردى یهودی یه حیدر^{۱۰}

^۱ - آبگوشت، سودا پیشیریلیمیش ات.

^۲ - دیری، آلاھین آدلاریندان

^۳ - ابدی، وار اولان، اؤز - اؤزونه وار اولان. آلاھین آدلاریندان

^۴ - بۇيوک یارادان

^۵ - تانری، آلاھ

^۶ - آغا، منظور تانریدیر

^۷ - آلاھین انتقامیندان ساغین

^۸ - بختیوین ریشەسینی

^۹ - ایش، صنعت

^{۱۰} - حضرت علی نین لقیلریندن - حضرت علی یهودییه ایشلەمیشدیر.

نییه وئرمیش خدا سنه او الی سالما کشکولاً ^۱ منت ایله پولو	او آیاغی، او عقلی، هوشو، دیلی بیر اوتان ای جناب کل بئیر (بی عار)
فالچی لار حیلّه ایلّه خلقی سویار یاخشسی ائیلر، ایکی گؤزووو او یار	طاس قورار بیر تومن جیبینه قویار چونکی یوخ سنده عقل ای دیلبر
چون اوشاغین بیر آز کئفی پوزولار ننه چرشابلانیب یولا دوزه لر	عمّه و خاله یانینا دوزولر دردینی فالچی یا بیان ائیلر
آز قالیر بو ایشه جانیم سیخیلا فالچی پول لاری دولدورار داخیلا	گئت حکیمه، گؤروم ائوین ییخیلا بیر یومورتا یازار بئش اون منتر ^۲
بییز نه ظلم ائتمیشیک سلیمانا؟ جین مسلط اولوب ^۳ مسلمانا	کی تۆکوب دیوی، میوی ایرانا یاتیب آسوده ملت کافر
نولا، ملا خانیم لاری اوخودا کاشکی آرواد پولون وئره نوخودا-	تا قارا باسمایا بیزی یوخودا کیشمیشه، ائتمه یه بو نوع هدر
ائیلهمه غصّه ای چؤرکچی داداش یوخسولا یاخشی دیر لیغیر سالاش	سیزه نوبت گلیر یاواش - یاواش قویما پیشسین کی، تنز تحله گئدر ^۴
سن بیزی سوی، سنی دیرمانچی گؤرموسن بیر غنی دیرمانچی؟	دوز گتیرمز دنی، دیرمانچی یا ایلانچی؟ اونو منه گؤستر!
بینوا بیر قوتو ایلان گتیرر هر سفر بیر قالاق یالان گتیرر	اوخور اووسون، ایلان آمان گتیرر کیم آلا؟ باغبان، چوبان، رشبر

^۱ - درویشلرین اللرینده توتدوقلاری بؤیرک شکلینده زنجیر دسته لی پول قابی

^۲ - طلسم، دوعا، افسون

^۳ - جین غلبه چالیب، جین اوستون اولوب.

^۴ - هضمه گئدر، تحلیلّه گئدر.

اولما باغدا ايلانيله همدم غفلت ائتسه اونو ايلان ديشلر	ای اوغول، ياتما چۆلدە خاطر جمع مین دوعا قویسا قوینونا آدم
او مباشر، او کدخدا، او گیزیر ^۱ سن ده، من ده، فیلان دا سرتاسر	او حوکومت، او پیشوا، او وزیر هامیسی منفعت دالینجا گزیر
پیشچی ^۲ ، ایشچی و چایچی و باققال نعلبند و ^۳ چیلنگر ^۴ و زرگر ^۵	مرد- حمال و چرچی و دللال هرکس اۆز نفعینه سالار قارا خال
گاه بالیق، گاه فیل او بد بنیاد ^۶ کیشی نیمن اوستونه چکر خنجر	زرگر ایجاد ائدر هر ایل بیر زاد قول لارین چیرمالار او دم آرواد
پس گۆرر نازلی گۆزلر ایسلاقدیر آلا، بو کیسه، بو گوموش، بو دا زر ^۷	گر دئییه کس سسین نه قولباقدیر سیل. گۆزون، آلمایان قورومساقدیر
علشه نی وایقانی و خومنانی ^۸ سنی آلداتماسین او اشگ بصر ^۹	گز تاماماً بلاد- ایرانی آغلایان یوخ سنه آغام جانی
بوغдалار بیتمزیدی صحرادا ^{۱۰} کی قاییردی گواهین ^{۱۱} و جرجر ^{۱۲}	اولماسایدی دمیـرچی دنیادا آفرین او دمیـرچی اوستادا

^۱ - قدیم کدخدانین اجرا مأمورو.^۲ - سینان چینی قبالاری یایشیدیران^۳ - آتا- ائشگه نال ووران.^۴ - قیفیل- کلید، دمیر قاب- قاجاق قاییران اوستا^۵ - قیزیلچی^۶ - منظور زرگرین بالیق و فیل شکیلنده زینت وسیله لری دوزلتمه سی دیر.^۷ - قیزیل^۸ - گونئی کندلریندن^۹ - گۆز یاشی^{۱۰} - چۆلدە^{۱۱} - خنشین یثری سورن دمیر قیسمتی (فارسجا گاوآهن)^{۱۲} - اۆکوز ایله سورونن خرمن دۆیمک وسیله سی (جارجار)

وئرمه جلاد- مردم آزاره^۱،
نه دی بو توپ، توفنگ، تیر و تبر^۲؟

وئرمه دلّال الینه ساققالین
"ده دو"^۳ سون دا آلاندان اخذ ائیلر^۴

باهالیقدا کیرال^۵ اولار دلّال
یاخشییسی توتیا^۶ کیمی کمتر

بو ائدر نقل، مال- دلّالی
آپارار تا فرنگ و روم و تتر^۷

اشتهاسی همیشه کامل عیار^۸
یئیر اون بیر لاواش، آلتی جیگر

صحتین بیلمه سن نه لذتی وار؟
هر گنجه وئرسن، اللی دفعه تپر

مرد- باققال^۹ یاغ یئیر، هم بال

ای چیلینگر! قاییرما قذاره،
بو، نه صنعتدیر ای اوزو قاره

حیله سی چوخدو مرد دلّالین
چون ساتار، ده یئکین^{۱۰} آلا مالین

نان اوجوز اولسا لال اولار دلّال
غالباً چوخ جیغال اولار دلّال

سالدی دلّال یادا حمّالی
یوکلّه سن دالینا بش- اون قالی

بدنی سخت^{۱۱}، قوتی بسیار^{۱۲}
ایشی رونقلی اولسا، شام و ناهار^{۱۳}

ای خوشا حالینا کی صحتی وار
پهلواندیر عجب شجاعتی وار

سالدی باققالی یادیمّا حمال

^۱ - خلقی اینجیدن جلادا وئرمه

^۲ - اوخ و بالتا

^۳ - اوندا بیرین

^۴ - اوندا ایکیسین

^۵ - آلا

^۶ - شاه (آروپا سؤزو)

^۷ - سورمه، بورادا آز تاییلان

^۸ - تاتار

^۹ - بدنی چرک

^{۱۰} - گوجو چوخ

^{۱۱} - چوخ یاخشی، اعلا

^{۱۲} - آخشام و ناهار یئمکی.

^{۱۳} - باققال کیشی

- بۈنۈ ھەر كىس بىلىر، نە بىر چاكر^۳
- او زامان چىن سالار دو ابرويه^۴
- آيە "يخسېرو" نى^۵ "ازبرلر
- اوزادىب يالى، قىرخدىرىب باشى
- گۈنە مىزان^۶ قول سالار لنگر^۷
- گلىدى مطلب بوياقچى يا ايندى
- ساققالى زرد^۸ و آسود^۹ و آحمر^{۱۰}
- آبارار ائل تومان تىكر قىچىنە
- اولار اعضاسى مثل - نىلوفر^{۱۱}
- كى آياغىندا چوخ قالىب باغى
- تاكى تنبيه ائىدە اونا مئەتر
- كم ساتار^۱ پونزادا^۲ بئش اون مىثقال
- چون خىارى تۈكر ترازويه
- قوتىن جمع ائىدە بازويه^۳
- دۈمە كى اللى دن كئچىب ياشى
- گۈنە باتمان^۴ چرە كلى^۵ دىر داشى
- اى اولان خاص، شىعە^۶ زندى^۷
- اۈزو ايرانلى، ال لرى هيندى^۸
- بئزى اوستا سوخار كوپون ايچىنە
- چون اكىنچى گئىر، گئدر بىچىنە
- گتيرىن آى اوشاق او دبأغى
- ايسلادىن، هم ائشىن او شاللاغى

۱ - آز ساتار

۲ - باتمانىن سىگىزده بىرى

۳ - قول، بىندە

۴ - ايكى قاشا

۵ - قولونا

۶ - بىر قرآن آيەسىنە اشاره دىر.

۷ - باتمان تقرىبا اوج كىلودور.

۸ - باتمانىن دۈردده بىرى

۹ - ترەزىيە

۱۰ - منظور بودور كى قولو ايله ترەزى نىن باشىنى آشاغى ياساركى، آز ساتىن

۱۱ - شىعە اولان بىر كورد قىبىلەسى

۱۲ - منظور قارا

۱۳ - سارى

۱۴ - قارا

۱۵ - قىر مىزى

۱۶ - سوسنى رىنگ

درىنى آشا قويدو چون دباغ
 چاره يوخدور، مگر قويوب قاچماق
 يئتيرىن بو سۆزو او نامرده
 خلقى آرتىق گتيرمه سين درده
 ائشيدىب بو سۆزو گليب اوستا
 آياغىن داخيل ائتمه سه چوسدا^۱
 گزه بيلمز يئر اوسته بير ساعت
 تۆكولردى قدملريزه كي ات
 هئچده تقصير يوخ او دباغدا
 قويونون باشينا وورار نوخدا
 پس يىخار، ال آياغىنى باغلار
 ضرب كارديله سينه سين داغلار
 گرچه ساللاخ ظلم ائدر چپيشه^۲
 اولماسايدى جهاندا بد پيشه
 نه گۆزلىكده بير خوروزسان سن
 لذت- نفس ايچون باشين كسيىن
 قالخدى چينير ايبى و دولدو داماق
 كيمدى بو باره ده منه رهبر؟
 گتسىن او، قالماسين شېسترده
 ائيله سين آيرى بير ديارا سفر
 دئدى: شاعير، سۆزون نه دير دوستا
 پادشاه و وزير و شه بندر^۳
 اولماسايدى جهاندا بو صنعت
 قيش زامانى اولار ديز هم قئيسر^۴
 بو گناه لار تامام ساللاخدا
 آپارار ذبحگاه^۵ او قشمر^۶
 بالاسى گۆز ياشين تۆكوب اغلار
 اولدورر بينوانى هم پوفلر
 اصل قصاب دير سبب بو ايشه
 كيم اولاردى نكيىر، هم مونكر؟
 كيم جماليىن گۆرر، دئير احسن
 نئيله ييبىد ير سنه او جنگ آور^۷

۱ - آياق قابى

۲ - عثمانلى حكومتى نىن كونسوللوقو

۳ - سويوق مۇون بعضى بوداقلارنى دوندوروب قوروداندا دئيرلر «قئيسر» اولوب.

۴ - قويونون باشىنىن كسيلىگى يئر

۵ - حيله گر

۶ - كىچىك كئچى، كئچى بالاسى

۷ - دۇيوشكن.

يۈردە، گۆۋى دە، بولوت دا، گۈن دە ھامى
صاحب - رحم يۈخدو بيرجە نفر

بۇر كچو قارداش، ئىدىرسن آخىر سن؟
چكىسن قالىيە، اولور خوشتر^۲.

كۆھنەنى تازا آدينا ساتيسان
گل ساليىم باشيوا زرى معجز^۳

ظاهرا آلتى برک، اوزو يوموشاق
دلينر آلتى هفتىۋ ديگر^۴

كفشگر شاد اولوب اوخور غزلى
گئن اولارسا، دئير: سورا ييغيشار

علم لازيمدى بو ايشه، هم جان
جهل ايله پايمال اولار كشور

خلق^۵ ائيلردى باد^۶ سرمادا^۷
شيخ و شابين^۸ او خصيتى^۹ و ذكر^{۱۰}

اودا ظاليمدى، سن دە، من دە، ھامى
سئل دە، يئل دە، فيلان فيلان دا ھامى

اي كلاهدوز^۱، سن نه ماهيرسن!
بلغمى كۆھنە بۇر كە ياخيرسن

چيخاريب بۇر كو قالىبى آتيسان،
شن دئييلسن كيشى، بالا، فاطيسان

كفشگر باشى دا^۲ تىكر باشماق،
سۆكولر يانى آلتى گۈن گئيسەك

باشماغين چون وئرر پولون ديزهلى^۳،
دار اولارسا، دئير: سورا دوزهلى،

اي اوغول، جولفاليق دئييل آسان
علمسيز ليكله محو اولار انسان

جولفالار اولماسايدى دنيا دا
آبروسون وئرردى هم بادا

^۱ - اي بۇرك تىكن، اي بۇر كچو

^۲ - داھا ياخشى اولار.

^۳ - يايلىق، چرقت، باش اۇرتوگو

^۴ - باشماقچى باشى

^۵ - او بيرى هفتە

^۶ - ديزه گۈنئيدە كند آدى دير.

^۷ - بوغاز

^۸ - شيشردى

^۹ - سويوقدا

^{۱۰} - گنجلرين، جوانلارين (عربجه)

^{۱۱} - ايكي مايا، يومورتا، خايا

^{۱۲} - كيشى ليك آلتى

یوخ‌دور اما اونون ترقیسی	گرچه ملت طلا اوچون دور اسی ^۱
خر همان خردی، بز همان بز-گر ^۲	پولا سالمیش تاملن حرصی
برکلیکدن شکایت ائیلر اولو	سختدیر بسکی خواب و تاب و تئلی ^۳
گرک آلسین ز مال- منچستر ^۴	هر کسین قبر ائوینه دوشسه یولو
بند اولو فاره‌لرده ^۵ عطاره	ندی بو درده، ای عمی چاره؟
هئل و عناب و هم خیار چنبر ^۶	کی، یئیر زیهرنی، شکمباره ^۷
گمی‌یه، غرق اولاردی اول مکروه ^۸	فاره‌نی قویماسایدی حضرت نوح
ائتدی عطاری نئی کیمین لاغر ^۹	آخر، ای نوح! غصه و اندوه ^{۱۰}
ال تاپانماز پیشیک او مکاره ^{۱۱}	تنگدیر بسکی ^{۱۲} قلعه- فاره ^{۱۳}
حئیف! صد حئیف! یوخلو بیر معجر!	تاک، فی‌رلاندی، گئتدی یکباره
قل اعوذ و ^{۱۴} یئیر او بد فرجام	نه پیمبر تانیر، نه حق، نه امام
نه مسلمان‌دی، نه یهود، نه گبر ^{۱۵} !	دینی یوخ والسلام و الاکرام

۱- یعنی اسر، جان آتار، چوخ ستور (قافیه خاطیرینه بنله یازیلیمیشدیر)

۲- ائششک هامان ائششکدیر، کئچی‌ده هامان قوتور کئچی

۳- منظور کفنین خوابی یوخ و تئلری‌نین تووو چوخ‌دور، گوبوت‌دور

۴- منظور انگلستان شهری منچسترده توخونان پارچا آلیب کفن ائتمک لازیم‌دیر.

۵- سیچانلار

۶- قارین قولو.

۷- قدیم درمان آدلاری

۸- منظور اگر نوح توفاتی زامانی نوح سیچانی گمی‌یه میندیرمه‌سیدی، او آرادان گئدردی.

۹- غصه، کدر

۱۰- آریق

××- بو صفحه‌نین بندلری روشن نسخه‌سیندن آیینمیشدیر.

۱۱- او قدر کی داردیر

۱۲- سیچانین قالاسی. منظور سیچانین یوواسی‌دیر

۱۳- حیل‌گر، محیل

۱۴- قل اعوذ برب الناس آیه‌سیندن. منظور سیچان قرآنی یئیر.

۱۵- زردوشتی، اودا عبادت ائدن

گەتتى چۈن بادا شامىن ھەر زادى،
 ناگھان دوردو مرد-قنادى^۱
 گلمىشەم يانيوا آياق يالين
 بىر سوروش بىندەن دە احوالين
 دئدىم: اى پادشاھ- حلويات،
 آچدى آغزىن بسان آب نبات،
 خېرىن واردير، اى سعادتمند
 بىر شرر سالدى انگليس لوند^۵
 قالىب ايندى اھالى تېرىز
 كىمىيا تىك شىكر- پىنير^۹ عزيز
 پىسوغون^{۱۱} باتمانى ايگىرمى تومان
 بوشلايىب حجرەنى، سەنە قوربان
 دىست خالى^{۱۴} بسان مضىكە^{۱۵} مەن

پەتتى بو قىسە، خلىق يوخلادى
 باش ايىب سۇيەدى: ايا سورو!
 ائىلەدىن وصف ھەر كسىن حالين،
 تا اولام التفاتىوا مظهر^۲ × ×
 ائىلە اخلاصىوى مەنە اثبات
 دئدى: باشىمدا وار قضا و قدر^۳ × ×^۴
 دۇرد قىرانا قديم آلاردىق قند؟!
 كرە- ارضە^۶، ياندى نئى و شىكر
 بى قورابىيە^۷ و نبات و لوىز^۸
 توتيا تىك گىز- كسالت بر^{۱۰}
 خلىق پولسوز، مظنەجات گىران^{۱۲}،
 وئرمىشىك اوز- اوزە زن و شوهر^{۱۳}
 گلمىشەم محضر- مباركە^{۱۶} مەن

-
- ۱ - شىرىنى يىشىرەن كىشى
 ۲ - تا سنىن التفاتىن مەندە اۋزونو گۇسترسىن
 ۳ - بو بىندلر روشن نىسخەسىندىن آلىنىمىشىدۇر.
 ۴ - × × - بورادان باشلايىراق ايگىرمى سگىز بىند نىخجوانى نىسخەسىندىن دىر
 ۵ - عشوہ ساتان، پوزغون
 ۶ - يىتر كرەسىنە
 ۷ - شىرىنى نوغلىرى
 ۸ - شىرىنى نوغلىرى
 ۹ - بىر نوغ دانە شىكلىندە آغ شىرىنى
 ۱۰ - كسالتى كىس گىز شىرىنىسى
 ۱۱ - شىكر (روسجا)
 ۱۲ - قىمتلر باھا
 ۱۳ - ار- آرواد
 ۱۴ - الى بوش
 ۱۵ - گولونچ حالدا
 ۱۶ - جىنايىتىزىن حضورونوزا

- سنی وئررم قسم تبارکه^۱ من
 ال وئرب چیخدی گئتدی قنادی،
 دئدیم: اوغلان او مرد- قصادی^۲
 چونکی چوخ- چوخ ثوابی وار حجمین
 یوخوسوزلوق ائوین ییخار دهدهمین،
 دئیسه سن ایسته ییب خدای- جهان^۳،
 عالم و بیسواد و پیر و جوان
 گئنه بیلیم کیمه وروبدر ضرر
 الده بیر تیغ تیز^۴ و بیر نیشر
 نیشری یاشلایب دامارا سوخار،
 ای باجی بو سنی مزارا سوخار،
 کندلی قارداش چکر اون ایل خفقان^۵
 او زامانکی، گلر دوداغینا جان،
 دیلومسوز حکیم گئدر کنده،
 حله^۶ و انگبین^۷ و جوشنده^۸
- خجلم، عفو قیل منی، مون، شئر^۹
 غصه دن قاجدی آغزیمین دادی
 گتیرین تئر اوتاغا گؤرسز اگر
 حجت قانونی سورار عجمین
 بسکی قان آلدیریب او دین پرور^{۱۰}
 کی بئله هرج و مرج اولایران
 هره اوژ جانینا وورا نیشر
 تره ک و قایقاناق- خون آور^{۱۱}
 قوللارین چیرمایب گئدر بربر^{۱۲}
 قانی چیخماز، چکر، دوباره، سوخار
 کیم دئیر بو سؤزو و کیم دینلر؟
 ائیلهمز دردینی طیه بیان
 شهر تبریزده دؤشر بستر^{۱۳}
 کندلینین عؤمرونه چکر رنده
 ایشله در ناخوشو بسان مطر^{۱۴}

۱- منظور تانریدیر

۲- منیم عزیزیم (فرانساجا)

۳- داماردان قان آلان کیشی.

۴- دین سئور، مؤمن، دیندار

۵- دنیائین آلاهی

۶- قان گتیرهن، چوخالدان تره ک و قایقاناق

۷- ایتی قیلینج، بورادا منظور ایتی پیچاق

۸- دلک، سلمانی (آنا دولو سؤزو)

۹- بوغوتتو، آغیر وضعیت، نفسین توتماسی

۱۰- یورغان دؤشگینی تبریزده دؤشر

۱۱- بیتگیلردن اولان قدیم درمان آدلاری

۱۲- بیتگیلردن اولان قدیم درمان آدلاری

۱۳- بیتگیلردن اولان قدیم درمان آدلاری

۱۴- یاغیش کیمی، منظور اودور کی، او درمانلار خسته نی شدتلی ایشله در.

ھىچ آغزىندا بىر دىشى يوخدور
پوخ يىيىر، آنلامىر او خىياگر^۱

بىر وارق دا يازاق او فورماده^۲
چون چكر، اول جوان مه منظر^۳

۵

دىشى يوخ، انگين اويندار نه قدر

مزه وئرمز او عاشيقين اوپوشو
تورپ دادى چون وئرر او بوسه تر^۴

اويرترسن ياواش - ياواش يئمگه
كى اولار غوره صبر ايله شكر

تازا ديش ياپديران گلر جانا
قاريشار بىر - بيرينه زير و زبر^۵

ياخاسيندان توتارسان اوستانين
سن دئيرسن اونا داهدا بدتر^۶

بيزده جاهل قوجا بسى چوخدور
ديش قايتدير، دئسن، دئير: دوكتور

بىر قوجا سالدى ديشچينى ياده،
دیشلرین کلبتين - کون داده^۲

دیش قايتدير اگر ايشين ايش اولا

عاشيقين اولماسا قاباقدا ديشى،
باسما سن ديش لب نىگار^۳ كيشى،

دیش قوياندا يامان دئممه فلگه،
صبر لازيمدى عادت ائيله مگه،

وقت - شام و ناهار و عصرانه،
اوينار آغزىندا مثل - پروانه^۴

دیش بش اون گون بتر سيخار جانين،
او سؤير باجيسي پشيمانين،

^۱ - چالقيچى، اوخويان

^۲ - او شكلده، اوچور (أوروبا سۆزو)

^۳ - سؤيوش، مفعول ار كك

^۴ - آى اوزلو، آى گۆرونوشلو

^۵ - نخجوانى نسخه سينده بو بيت يوخ ايدى. بو بيتين آشاغيداكى شكلده اولماسى گر كير:

ايسته ميرسن اگر ايشين ياش اولا ايسته بيرسن اگر ديشين ديش اولا

^۶ - سئوگيلينين دوداغينا

^۷ - گۆزل اوپوش

^۸ - كپنك كيمى

^۹ - آلت و اوست ديشلر بىر - بيرينه قاريشار.

^{۱۰} - داهدا پيس

صحت و عافیت کوسر سندن^۱،
دیشچی دکانینا تئز ائيله گذر^۲

دئیر: ای کاش اولایدی گونده بیر
روضه خوان^۶ عرشه خوان^۷، هم مشگر^۸

سن زیان ائتمه سن، او ائتمز خئیر
هامینین فیکری نفع و دفع ضرر^{۱۰}

مرد- بزاز^{۱۱} خاصه زورناچی
تار زن، مئی فروش^{۱۲} و رامشگر^{۱۳}

قالار آواره بینوا دلآل
نئی کیمی لال اولار او غارتگر

یاخشی صنعتدی بو، سؤزون ساهی^{۱۶}
تخم- مرغ^{۱۷} ايله چاتلاغین پیشلر

چون خداداده دیش گئدر سندن،
ائیلرم خواهش، ای پسر سندن^۲

گورکن^۴ شوق ايله قازار قبری
مرده شور^۵ ایسته مز جهاندا دیری

بو ایشین اقتضاسیدیر لاغیر^۹
ائيله سن دقت ايله عالمی سئیر

شنلیک ایستر قوال چالان باجی
کیمسه نین اغزی ایسته مز آجی

بیر کیشی اولماسا پریشان حال
خلقدن اوز چئویرمه سه اقبال

پیشچینین^{۱۴} مختصردی تنخواهی^{۱۵}
قازانار گونده بیر بش - اون ساهی

۱ - سلامتلیک، ساغلیق

۲ - ای اوغول

۳ - گئت، اورادان کنج

۴ - قبیر قازان

۵ - اولو یویان

۶ - مرثیه اوخویان

۷ - اولو مجلسلرینده اوخویان

۸ - آغی اوخویان

۹ - بو ایشین طلبیندن باشقا بیر شئی دئییلدیر

۱۰ - هامینین فیکری قازانماق و زینای اوزاقلاشدیرماقدیر

۱۱ - پارچا ساتان کیشی

۱۲ - ایچگی ساتان

۱۳ - چالقیچی، اوخویان

۱۴ - چینی قابیلاری یاپیشدیران

۱۵ - موجود نقد پول، سرمایا، ماته

۱۶ - سؤزون دوزو، سؤزون سلامتی

۱۷ - یومورتا

آغا مگر، حاجى فرامسىدىر^۱،
باشىمى دنگ ائىدىر او بد منظر

مسگرا! بسدىر ائتمه باشىمى دنگ
چكىشىن ائىلەدى قولاغىمى كر

باشى، بئىنى گئدر پىلاو يئىنىن
ائىلرم خورد- خورد^۲ من- مسگر

اى عىمى، قويما قوينووا ساعت
گاه قالار دالى، گاه قاباغا گئدر

تيق- تيق ائىلر او آلتى ساعت ساز
داردا قالسين گۇروم او فى المحشر^۳

ائىلر اما ترقى حالواچى
تا نظام ايله ايشلەيه محوور

ائوينى ائو تىكر، بو دور كارى
سسلنير، دنگ اولور سسيندن سر^۴

حق- مزدورو حاصله، كسمه^۵

اى اوشاق! بىر گۇرون بو نه سسىدىر؟
گتيرىن باشى اوسته هر كسىدىر

گرچه لازىمدى مجمعى و هونگ
وورما قازانا، اولدو خووصله تنگ

دئدى مسگر: يوم آغزىنى پيه نىن
كله سين، بو چكىشله، سؤز دئيه نىن-

اىسته سن قلىبن ائىله يه راحت،
گاه اولار جامى^۶ گاه فنارى^۷ شكست

قايرار ساعتى چو ساعت ساز^۸،
چون كئچر آلتىنى، ياتار، دورماز

اهل- صنعتده آز اولار حاجى
خلق ائديب تارى آچ محتاجى

مرد- دلالى حفظ ائدر تارى
دولانير اللى دفعه بازارى

قىل مراعات عادت و رسمه،

۱ - حاجى فرامز

۲ - تىكه- تىكه

۳ - شوشه، پنجره شوشهسى

۴ - فنر

۵ - ساعات قايران

۶ - محشرده، قىامتده

× × - آخىرىندا (× ×) علامتى اولان بندلر نىچوانى نىسخه سىندن دىر.

۷ - باش دنگ اولور

۸ - يعنى مزد آلانين، فعلە نىن محصولدان حقىنى كسمه

۱- دىندار، دىن آدمى
 ۲- آيىر ماسىن
 ۳- محرم قمرى آيلارىنىڭ بىرىنچى ۋە ئىككىنچى سۈنۈنچۈ آيىدۇر.
 ۴- يەنى ساقى ۋە ساغرىدە شاد قىلىپلە دوزۇلر.
 ۵- بىدنىن شىرە سىدىر
 ۶- منظور يوللۇر، ايشىقلى سكه
 ۷- عارض يەنى بىز، اوز
 ۸- بورادان باشلاپ اراق بىش بندى «روشن» نىسخەسىندىن آلدۇق.
 ۹- غىبىر، قوخلۇر بىر مادە. منظور ائللە كى، عطىرلى اوزو مشك تۇكر، يەنى ترلەير

۱- دىندار، دىن آدمى
 ۲- آيىر ماسىن
 ۳- محرم قمرى آيلارىنىڭ بىرىنچى ۋە ئىككىنچى سۈنۈنچۈ آيىدۇر.
 ۴- يەنى ساقى ۋە ساغرىدە شاد قىلىپلە دوزۇلر.
 ۵- بىدنىن شىرە سىدىر
 ۶- منظور يوللۇر، ايشىقلى سكه
 ۷- عارض يەنى بىز، اوز
 ۸- بورادان باشلاپ اراق بىش بندى «روشن» نىسخەسىندىن آلدۇق.
 ۹- غىبىر، قوخلۇر بىر مادە. منظور ائللە كى، عطىرلى اوزو مشك تۇكر، يەنى ترلەير

بىر-ايكى دم وورارلار اسرارە
دايانار تا به گنبـد اخضر^۱

فايدا وار قهوه ده، وورار بنگى
باشلانار داستان- اسكندر

پيس و ياخشى جهاندا بيلمزيميش
كى، يىغار نعمتى صغار و كبار^۲

عاشيق زار تك ائدر ناله
داد و فرياد ائدر او دم اخگر^۳

يئتيشر دادا با شتاب، چيلوو^۴
آز قالار غش ائده شكـم پرور^۵

شيرە- قند^۶ و كاسە- چينى^۷
آينكم، آين، آيها المعشر^۸؟!۱۳

خلق اولموش نه قدر اينجه، باخين

عاشيق نيك الده سىغاره
اوجالار فيكر مثل - طياره

سئير ائدر بير دقيقه ده فلكى
هره بير گوشه ده دوشر ياناكى،

نه دئيم من اونا كى، گولگزميش^۹
كيشى عالمده بير چيلوو پزميش

چون كئچر شيشه لحم- بزغاله^{۱۰}
تؤكولر اشگ چشم مانقالا

ائشيدر بو سؤزو جناب- چيلوو
قول بويون تا اولار كباب و چيلوو

دوغ- برفى^{۱۱}، كباب- دارچينى^{۱۲}
تازالار رسم- دين و آيينى^{۱۳}

در- شهوار تك پرنجه باخين^{۱۴}،

^۱ - منظور ياشيل گنبده قدر، منظور گوڭبه قدر.

چوخ ساده، گولگو قادين آديدير

^۲ - گولگزميش قادين آديدير

^۳ - كيچيكلر و بؤيوكلر

^۴ - بير نوع پيشميش

^۵ - قينيلجيم قور.

^۶ - جيلوو تسليك دادا يئتيشر

^۷ - قارين قولو

^۸ - قارا قويولاراق- سڭ- سرين اولان ايران

^۹ - دارچين سويلميش كباب

^{۱۰} - قند شيرهسى، منظور قند شربتى

^{۱۱} - چينى كاسا

^{۱۲} - منظور ايمانى تازالار

^{۱۳} - اى جماعت، هاراداسينيز، هارادا؟

^{۱۴} - اعلا، قيمتلى، شاها لايق دويويه باخين

- قدرت - خالقہ دیونجا باخین،
 کرہ بیر منبع - لطافتدیر^۲،
 کرہ بانوی شهر - عصمتدیر^۳
 بنده دن سؤیله یین او کله پزه^۴،
 کله وی میل ائدن گلیر مرضه
 دولودور میلچک ایلہ دکانین
 چؤلمگین گر گوره، او پاچانین
 بو کثافتله، ای حاجی نوری،
 پیشگیرین^۵ بهشت مأموری
 نه کسالتله یوخلوسان هئيله،
 گئت او سجاده بافا عرض ائيله^۶
 آغا سجاده باف اولوب حاضیر
 - گده بو فرشی ائتمیسن کافیر
 آل آپار، ایش یئتیشمه سین آندا
 من قیلا بیلرم ناماز اوندا
- تا مبدل اول، صفایا کدر^۱
 کره بیر هئیکل - ملاحتدیر^۳
 بابی آنت، یا رفیع القدر^۵
 ائتمه سین حمل بو سؤزو غرضه
 دوزدو بو سؤز قسم به فرق بقر^۷
 غسل ائدیرلر ایچینده کاسانین
 بیر نفر انگلیس، ناخوشلار
 بوسه وئرمز سنه یقین حوری
 گورسه گر، باش قولاغیوی ینجر
 دور گورک، ای غلام - پر حيله^۹
 انتظاریندی بنده - کمتر
 ایشته فرمایشین^{۱۱} نـدیر شاعر؟
 من مسلمانام، آخیر، ای خود سر^{۱۲}
 منه لازیم دئییل، سات تهراندا
 چونکی موردار ائدیب اونو جوهر

^۱ - تا کدر خوشلوقا چئوريله^۲ - اینجه لیک منبعی^۳ - گؤز لیک هئیکلی^۴ - عصمت شهری نین خانیمی^۵ - ای یوکسک مقاملی، آتام سنه قوربان^۶ - کله پیشیرنه^۷ - اوکوزون باشینا آند اولسون.^۸ - اوئلوگون^۹ - ای حيله گر کؤله^{۱۰} - فرش توخویانا سؤیله^{۱۱} - بویور، فرمانین (آنا دولو سؤزو)^{۱۲} - ای، اؤز باشینا

ظاہراً گەرچە خوش نامادير بو^۱
مرض - سيلله مبتلادير^۲ بو
ايلده يوز باب خانه سجاده^۵،
جوهرين رنگي تئز گئدر باده،
وئر پولون، آل، گوئتور بونو بوردان
آخير الامر^۶ فرشى مثل - پالان
گون غروب اتتدى، وقت - شام اولدو
جمله اصناف شادكام اولدو
بند اولوب شيرچى خالق - ناسه^۹،
نقش ائدير سنگ پشت^{۱۱}، چلباسه^{۱۲}
شيرچييا! چكمه شكل - انساني،
اي خدا ناشناس^{۱۵}، اي مانى^{۱۶}
باطناً خيلى بدنمادير بو^۲
سولاجاق گون به گون او گول پيكر^۴
ساتيلار، اي عمى اميركاده
بير داهار غبت ائيله مز ميستر
دئدى: آلام، دئديم: گرک آلاسان
يوكلهدى اوستومه بضرب^۷ - لور^۸
ماجرا بيتدى، سوز تامام اولدو
گتير اول شيرچيني، ايا قنبر!
گاه ديوارا، گاه قيرتاسه^{۱۰} -
شكل - بهرام و بهمن و نوذر^{۱۳}
ائتمه تقليد حق تعالانى^{۱۴}
سن رفائيلسن^{۱۷} و يا آزر^{۱۸}؟

- ۱ - ظاهرى گۆزل گۆرونور
- ۲ - ايچينده پيس گۆرونوشلودور
- ۳ - ورم خسته ليگينه توتولموشدور.
- ۴ - گول بدنلى
- ۵ - منظور: ايلده يوز ائوين فرشى.
- ۶ - نهايت
- ۷ - ضربه سيله
- ۸ - اودون پارچاسى
- ۹ - آدمالارين يارادانى
- ۱۰ - كاغىذ، ورق
- ۱۱ - تيسباغا
- ۱۲ - كيچيك كرتنكره
- ۱۳ - ساسانى شاهلارى و شاهنامه قهرمانلاريندان
- ۱۴ - اوچا، بؤيوك آلاهى
- ۱۵ - اي تانرى تانيمايان
- ۱۶ - پيغمبرليك ادعاسى ائتميش ساسانلار دؤورو مشهور نقاش
- ۱۷ - رونسانس دؤورو ايتاليانين مشهور رسامى
- ۱۸ - حضرت ابراهيمين آتاسى

- مرد- نقاشا بو عتاب و خطاب^۱
 دوردو اگلشدی، باز وئردی جواب
 ای اولان جهل- محضینه راضی^۲،
 نه شریعت قالاردی، نه قاضی،
 علم- تشریحی^۳ گر گؤره برنا^۴
 شکل بییر آبگینه دیر^۵ آغا
 باخ بو آلبوما^۶، گؤر او دارانی^۷،
 گؤر نئجه پایتخت- ایرانی-
 باخ بو ضحاک- مردم آزارا^۸،
 ایشته نوذر^۹ او شاه- آواره،
 سئیر ائدین بیرده نص- قرآندیر^{۱۰}،
 ائتدی تأثیر مثل- تیر- شهاب^{۱۱}
 دئدی بییر سؤز کی، مثل لؤلؤ- تر^{۱۲}
 شکل گؤستمه سیدی امراضی
 نه طبابت، نه سن، نه من، نه صُور^{۱۳}
 هرگیز ائتمز لواط^{۱۴} و استمناء
 گؤرسه نر اوندا هر خطا و خطر
 بعد سئیر ائيله شاه- یونانی^{۱۵}
 ائله بییدیر خاراب سرتاسر
 باخ بو افراسیاب- خونخوارا^{۱۶}
 دید- عبرت ایله ائيله نظر
 فأنظروا کَیفَ کان^{۱۷} برهاندیر^{۱۸}

۱ - بو دانلاق و سؤز

۲ - گنجلر گؤیده گؤرونوب سرعتله بییر طرفه آخیب یوخ اولان اوخا بنزر آلاو

۳ - تزه اینجی

۴ - تام جاهللیک

۵ - صورتلر، شکیللر.

۶ - طبابت علمینده اولونون بدنینی یاریب اویرنمک

۷ - گنج، جوان

۸ - همجنس بازلیق

۹ - کفلمه

۱۰ - بو شکیللر توپلانان و ثبت ائدیلن دفتره باخ

۱۱ - هخامنیشیلرین سون شاهی کی، اسکندر مغلوب اولدو

۱۲ - منظور اسکندر دیر.

۱۳ - خلقی اینجیدن افسانوی شاه ضحاک

۱۴ - قان ایچن افراسیاب (شاعر بورادا شاهنامه نین افسانه لرینه دوزگون تاریخی سنده اینانان کیمی ایناتیبدیر.)

۱۵ - هانسی تاریخی شخص اولدوغو معلوم دئییل، نظره کلیر «نوذر» اولسون

۱۶ - قرآنین آیدین متنی

۱۷ - باخین نئجه اولموشدور

۱۸ - دلیل، ثبوت

- قصر شیرین، ملک- ایراندیر،
کی اولوب عکس ثبت بر دفتر^۱
- بو عرب، بو عجم، بو صحرا دیر،
بو مداین^۲، او قصر- کسرادیر^۳
باخ، بو دا یزدجرد- مزدادیسر^۴،
بو عمر، بو درفش^۵، بو زرگر^۶
- چون تامام ائیلەدی سۆزون نقاش
پس منە چۆندریب اوزون نقاش
سیلیدی مندیله ایله^۷ گۆزون نقاش
قال: الجهل يحرق المنبر^۸
- مغز- بادام^۹ آلان دا احمقدیر
بورج اندیب ایش گۆرن دە بدبختدیر
آلیب آنباردا ساخلایان غرقدیر^{۱۰}
فیکری آسوده اولماز، ای دلبر!
- ایکی مصراع اضافە اولدو داداش
مغز بادام ساتاندا یوخدو لاواش
شعرلری سۆیلەمە یاواش- یاواش
سوندا افلاس ائدر و یادیغلر
- انجماد ائتدی قلزم- ری^{۱۱}، یار
قوی یاتا، وئرمە معجزە مئی یار
بیتدی تنخواه^{۱۲} قافیه، ای یار
سن دە یات، آز قالیر سؤنه لنتر^{۱۳}
- فی شهر شوال ۱۳۴۱ (۱۳۰۱ شمسی)
(مکتوبلارین و رسملرین تاماما و غزتلر واصل)^۱

^۱ - شکیلی دفتره ثبت اولوب، بو بند بئلهده یازیلیب:

سئیر اندیب بیرده نص- قراندیر
باخ بو استخر، او شهر ویراندیر

^۲ - ساسانیلرین پایتختی، ویرانهلری عراق دیر

^۳ - انوشیروانین سارایی، مداینده

^۴ - منظور زردشتی یزدجرد

^۵ - بایراق

^۶ - قیزیلچی. بو بند بئلهده یازیلیب:

بو قیلینچ، او عرب قوماندانی
ایشته رستم، او شاه ساسانی

بو مداین، او قصر ویرانی
بو عمر، بو درفش، بو زرگر

^۷ - یایلیق، دستمال

^۸ - دئدی: جهل منبری یاندیرار

^۹ - بادام ایچی

^{۱۰} - تنگه گلیب، بیخیب، معطلدیر، بیلمیر نه اتسین

^{۱۱} - ری دیزی

^{۱۲} - نقد پول، موجود پول، بورادا موجود اولان قافیه بیتدی

^{۱۳} - تاواندان آسیلان بؤیوک و زینتلی چیراق

«ای اوغول ائيله مه حالالی حارام» منظومه سی و اونون توپلانماسی باره ده
بیر نچه لازیملی قئید:

میرزا علی معجزین اوژ خطی ایله یازیلان بو شعر اون صحیفه ده یازیلیمیشدیر. بو یازی-
نین بیرینجی و سونونجو صحیفه لری نین فوتوسو الیمیزده دیر. سون صحیفه نین آرخاسیندا،
اونودولموش «ای اوغول یاتما چؤلده خاطیر جمع» مصرعسیله باشلانان بند ایله بیرلیکده
«مکتوبلارین و رسملرین تماماً و غزتلر واصل» جمله سی ده یازیلیمیشدیر.
دئمک شعر کیمه ایسه گؤندریلمیشدیر.

شعرین شمسی ۱۳۰۱- نجی ایلده قلمه آلیندیغینی نظره آلدیقدا قطعی دئییه بیلریک
کی، میرزا علی معجز بو شعر ی شبسترلی دوستو «مجید پارسى» یه، اوژو ده اورمو شهرینه
گؤندرمیشدیر. نه اوچون؟

اونا گؤره کی، معجزین «امروز یوم شنبه، اما نمیدانم آیین نچه سیدیر...» سؤزلریله
باشلانان و اورمودا «مجید پارسى» یه گؤندردیگی مکتوبون عینین فوتوسو الیمیزده دیر.
مجید پارسى، بیر مدت سونرا، ربیع الاول ۱۳۴۳ (دیمه ۱۳۰۲) تاریخینده بو مکتوبون آلتیندا
نه اوچون اورمویا گتیدیگی و مکتوبو معجزدن آلدیغینی قئید ائده رک امضالامیشدیر.

معجزین الیازماسی اولان همین بو نثر مکتوبون کناریندا، گؤزل نستعلیق خط ایله
«دستخط مرحوم میرزا علی معجز شبسترى» سؤزلری یازیلیمیشدیر. همین جمله عینی
گؤزل نستعلیق خط ایله، الیمیزده اولان «ای اوغول ائيله مه...» شعرین ال یازماسینین
سون صحیفه سینین آخیریندا یازیلیمیشدیر. بو ایکی خط بیر نفریندیر، اوژونو ده یا مجید
پارسى نسبتاً جوانلیغیندا اونلاری یازمیش و یا اونون گؤستریشی ایله بیر نفر خطی خوش
شخص یازمیشدیر.

بئله لیکله قطعی دئییه بیلریک کی، بو منظومه شمسی ۱۳۰۱- نجی ایلده قلمه آلیناراق
اورمودا اولان آقای مجید پارسى یه گؤندریلمیشدیر. الیمیزده بیرینجی و سونونجو صحیفه-
لریندن فوتو اولان نسخه همین آقای مجید پارسى ده اولان نسخه دن گؤتورولموشدور.

^۱ - بو جمله شاعیرین اوژ خطی ایله اولان منظومه نین ال یازماسی نین سون واراغی نین آرخاسیندا یازیلیمیشدیر. بودا گؤستریر کی،
شعر کیمه ایسه (یقین مجید پارسى یه) گؤندریلمیشدیر.

ایلمیزده کی ال یازمالاردا شعرین سونوندا شمسى ۱۳۰۱- نجى ایلده قلمه آلیندینی قئید اولونموشدور، لاکن اونون عنوانی شاعیر طرفیندن معین ائدیلمه میشدیر. بوعنوان مرحوم محمد یوسف خئیرابى طرفیندن سئچیلیمیشدیر.

ایلمیزده اولان ایکی صحیفه نین بیرینجی سینده اون آلتی بند شعر واردیر. سونونجو صحیفه ده ایسه، اورتالاردان خطین نارینلشدیگی اوچون، ایگیرمی بند شعر یازیلیمیشدیر. آیدین گورونورکی، معجز شعرین قالان حصه سینی همین اونونجو صحیفه ده یئرلشدیرمک اوچون، اونون اورتالاریندان، خطینی نارینلشدیرمیشدیر. لاکن ایلک صحیفه کیمی، اوندان سونراکی سگیز صحیفه نین ده هره سینده تقریباً اون آلتی بند شعر اولماسینی گمان ائتمک اولار.

دئمک بو شعر ۱۶۴ بند حدودلاریندا (هر بندی ایکی بیت) اولان بیر منظومه ایمیش. بو منظومه ده ۱۵۰ بندینی یوخاریدا گورورسونوز. دئمک اوندان تقریباً ۱۶ بندی، یعنی اون صحیفه لیک ال یازماسیندان بیر صحیفه سی، هله لیک، الده یوخدور. بو صحیفه نین هانسی اولدوغونو دئمک چتیندیر، لاکن بو صحیفه نین بیرینجی بیتى، شبهه سیز، متن ده کی ۹۴- نجو ناقص بندین ایکینجی بیتى (دیش قایتیدیر اگر ایشین ایشدیر دیشی یوخ انگین اوینادار نه قدر) دیر و اونون بیرینجی بیتى قاباقداکی، الده اولمایان، صحیفه نین سونوندا قالیمیشدیر. بو منظومه دن هله لیک، ۱۵۰ بند ایله یاناشی اوچ بندین هر بیریندن بیر واریانت- دا واردیرکی، متنده یئرینده قئید اولموشدور. بیز بورادا، بوتون اثرده اولدوغو کیمی، نسخه فرقلرینی گؤسترمه میشیک، اونا گؤره کی، هدفیمیز شاعیرین یالئیز شعرلرینی، باجاردیغیمیز قدر، اولدوغو کیمی، بیر آرایا توپلاماق اولموشدور.

دئمک منظومه هم ایلمیزده کی ال یازمادا، هم آقای روشن، مرحوم خئیرابینین شیر احمدی نین ال یازماسیندا، هم ده نخجوانی، شیدا و ممدلی نسخه لرینده ناقصدیر. ماراقلیدیرکی، شعرین آیری- آیری پارچالاری، گوروندوگو کیمی همین اون صحیفه لیک ال یازمانین آیری- آیری صحیفه لری مختلف شخصلرین الینه دوشدوگوندن هم مرحوم خئیرابیده، هم ده شیدا و ممدلی ده جور- به جور عنوانلار آلتیندا قئیده آیینمیش و یا چاپ ائدیلمیشدیر.

بو منظومه نین ال یازماسی نین مقدراتی و اونونلا علاقه دار اولاراق چاپی قریبه و تأسفلندیریجی وضعیتده اولموشدور.

بو منظومه دن نه ۱۳۲۴- نجو ایله تبریزده، غلام ممدلی طرفیندن چاپ اولموش «معجزین سنجیلمیش اثرلری» نده اثر واردیر، نه ده اوندان سونرا چاپ اولونموش ایکینجی جلدده.

مین اوچیوز قیرخ و الینجی ایللرده معجزین اثرلرینی آختاریب بیر یئره توپلاماق جیرانی باشلاییر. بو آختارانلارین بیرینجیسی باز نشسته شبسترلی سرهنگ مرحوم محمد یوسف خئیرابی و اونونلا بیرلیکده شبسترلی معلم آقای حسین روشندل ایدیلر. مرحوم خئیرابی معجزدن توپلادیغی شعرلرین ال یازماسی دفترینده بو منظومه دن آلتیمیش ایکه بند قئیده آلاراق اونا «ایله مه حالالی حارام» عنوانی وئرمیشدیر. ۵۳-۱۳۴۸- نجی ایللرده آختاریشلار.

داوام ائتمیش و بو منظومه دن الده اولونان قسمتله هم خئیرابی، هم ده روشندل طرفیندن قئیده آلتیمیشدیر. داها سونرالار مرحوم خئیرابی همین منظومه دن، یوخاریدا گؤستردیگیمیز ال یازماسینین سون صحیفه سینی الیه ائدیپ و اونداکه ایگیرمی بندی، مستقل شعر حساب ائده رک، قوی یاتا وئرمه معجزه مئی یار. باشلیغی ایله، آیریجا قئیده آلتیمیشدیر.

آقای حسین روشندل ایسه سونرالار بو منظومه نین مختلف قسمتلریندن داها دا یئنی- لرنی الیه ائده رک قئیده آلتیمیش و منظومه نی، مرحوم خئیرابی یه نسبت تکمیلشدیرمیش و ۱۱۴ بندینی گؤسترمیشدیر. آقای روشندلین نسخه سی، بیزه قدرکی نسخه لرین ان مکملی- دیر.

بیز منظومه نین بو مختلف پارچالارینی بیر آریا توپلاییب، مرحوم نخجوانی و شیر احمدی نسخه لرینده راستلاشدیغیمیز تازا قسمتله ده اونلارا علاوه ائده رک منظومه نین ۱۵۰ بندینی، مضمون جهتدن، گؤردوگونوز شکیلده مرتب لشدیردیک و اوچ بندین واریاتلارینی دا یئرینده جه گؤستردیک. منظومه نین اولیندن ۱۶ و آخیریندن ۲۰ بندی نین ترتیبی، شاعیرین ال یازماسیندان اولدوغونا گؤره، شبهه سیزدیر، لکن قالان بندلرین ترتیبینی بیز، شعرلرین مضمونونا گؤره، گؤردوگونوز ترتیبه یازدیک، گله جک تحقیقاتلار بو ترتیبی پوزا بیلر.

بو منظومەنن چاپنا گلدیکده ایسه، اونون اولیندن ۱۵ بندی «یحیی شیدا» طرفیندن، ایلی یازیلمامیش، لاکن یقین اسلامی انقلابدان سونرا چاپ اولموش، شبسترلی میرزه علی معجز «تازا و چاپ اولمامیش اثرلری» "اوچونجو جلد" عنوانلی کتابین ۸۲- نجی صحیفه- سینده وئریلمیشدیر.

منظومەنن سون قسملریندن ۱۸ بندی، شاعیرین ال یازماسیندان اولمایان بیر نسخه- دن گۆتورولەرک، نقاش باشلیغی آلتیندا، غلام ممدلی طرفیندن میرزه علی معجز اثرلری «عنوانیله، ۱۹۸۲- نجی میلادی ده، باکیدا، یازیچی نشریاتی طرفیندن بوراخیلیمیش کتابین ۱۷۷- نجی صحیفه سینده باسیلمیشدیر.

معجزدن بیر مکتوب^۱

امروز یومِ دوشنبه^۲، اما نمی دانم^۳ آیین نتیجه سی دیر. تعلیقۀ مبارک^۴ زیارت اولوندو. خئیلی شاد اولدوم. بیر دسته مکتوب به توسط بربرزاده^۵ واصل^۶، من ده میرزا ستارخانین یازدیغی مکتوبی آقای میرزه علی اکبرخانه تقدیم ائتدیم و منزله گئتدیم. چایین ایچدیم، کربلایی ایسماعیل افندی یه سلام بنده را تبلیغ فرمایید.^۷ محبوبین محبت نامه سین تقدیم ائله دیم. مشهدی علی آقایه و اکبر شهرزاده یه، داهای بیلیمیرم کیمه از بنده سلام^۸. چکدیگیز کئفلر بورنوزدان گل سین! مندن سورا دنیانین باشینا توپراق اولسون. منه کاغذ یازاندا اورانین آزادلیغیندان، ماتیشقالاریندان^۹، موسیقی لریندن، فیلان بهمانیندان یازیب، غصه می آرتیرمایین! من ایستیرم کی منه یازاسیز کی: اورمو شبستردن مین دفعه، آلف آلف^{۱۰} مرتبه پیسیدیر و نجسیدیر. آزادلیق نامینه بیر شی یوخدور، کوچه و بازاری پوخدور. اوشاق لارین باشی کئچل، کیشی لرین ساققالی گؤبکده، ناماز جماعته داوام ائدیورلار. خواهشت ائلیرم بو جور یازاسیز.

^۱ - میرزا مجید پارسى بو مکتوبون آلتیندا فارسجا بئله یازمیشدیر: توضیح: کوردوستان غائیله سیندن سونرا کورد فرقه لرینین مغلوبیتی، اسماعیل آغا سیمیتقونون توتولماسی و رضائیه کوردلرین تصرفندن چیخاریلیب فتح اولوناندان سونرا نتیجه نفر شبستره مهاجرت ائتمیش و اؤز یئرلرینه قاییدان رضائیه اهلی ایله بیرلیکده رضائیه یه بیر مسافرت ائتدیم. بو مکتوبو او وقت مرحوم معجز رضائیه دن اونا یازدیغیم مکتوبون جوابیندا اورایا یازمیشدیر. مجید پارسى.

^۲ - بو گون دوشنبه گوندور

^۳ - اما بیلیمیرم

^۴ - مبارک مکتوب

^۵ - بربرزاده واسیطه سی ایله

^۶ - چاتدی

^۷ - منیم سلامیمی چاتدیرین

^۸ - بنده دن سلام

^۹ - اخلاقسیز قادینلاریندان (روسجا سؤزدور)

^{۱۰} - مین دفعه

حوادث تازە شېستىر اين است^۱؛ يعنى بودور. موندان غيرى دئييل: آغا ميرزه على اكبر، على محمدزادهنى تانيرسىز. نئچه آى اول مدرسهده اوشاقلارا جيغ بيغ درس وئىردى. گئچن لرده شيندabad مياشرى يانيندا ميرزا اولموشدو. مشارالیه^۲ گئنه بير مدرسهيه گئديب، بير ايكي گون درس وئريب، اوچونجو گون عذرونو ايسته ييبيلر. علت نه اولار؟- دئميش، جاواب وئرميشلر كى، آغالار بويوروركى، او بير نئچه گون نواقل^۳ عليهالغنه و العذاب^۴ اداره نامبار كينده^۵ مستخدم اولموش و بعدها مباشر- ملعونون حرام ايش لرينه شراكت ائتميش. او ناپاك بو مدرسهده اولماز. بالقطع واليقين^۶، بيچاره على اكبر كوچه لرده وئللنير. او، بيزيم كيمي بوش گزماغا اوئرنمه ميش برادر يمدير^۷. آلايه كوئمگى اولسون. اونون رزقينه و مشغوليتينه مانع اولان خيره سرين^۸ تختى تابوت، يهرى قانيلىن دولسون.

عرض سلام خدمت با سعادت آقاى مشهدى محمد حسين^۹ كى، وطنه قووشدون. آلايه منى ده وطن مألوفه^{۱۰} قووشدوورسون. چوخ آرزو ائديرم من ده اورادا اولايديم. بئش اون ايل بير يانوم اوسته قالايديم. خدمت آقاى كربلايى آقا عرض سلام. آقاى حاج ميرزا ابوالقاسم خان در دريان بود^{۱۱}، نتوانستم مكتوب داده، جوابش را ارسال كنم^{۱۲}. حاجى محمد حسن عمى نين مكتوبون وئرديم. حاجى احمد آغانين مراسله سين ده وئره جاغام^{۱۳}.

ملاحظه بويورون من نه قدير خوش خط و پر عيباره سؤزلر يازيرم. بو منيم سواديمين چوخلوغوندان دير. دئينه ايواللاه، بابا درويش!

۱ - تازا شېستىر حادثه سى بودور.

۲ - اونا اشاره اولونموش

۳ - عوارض وئركيسى اداره سى

۴ - اونا لعنت و عذاب اولسون

۵ - مبارك اولمايان اداره

۶ - قطعى و شېهه سيز

۷ - قارداش يمدير

۸ - حياسيز، عينادجيل

۹ - ماملنكده اورمودان شېستىر مهاجرت ائتميشلرين بيرى ايدى.

۱۰ - عادت ائديگيم وطن

۱۱ - دريائدا ايدى. دريان شېستىر ياخين كندلردندير

۱۲ - مكتوبو وئريب، جوابينى آليب گؤندره بيلمه ديم.

۱۳ - مكتوبونو

و دیگر^۱ اورمودا جمیع علی شیعه‌سینه سلام یئتیر. آشوری قیزلرینه، اثرمنی توهسوزلرینه فیکیر- هوشونوزو وئرمه‌یین، جوکوز اوسته دورون! استغفروللاه، دییه‌جاغیدیم توکوز اوسته دورون، بو عرق‌ایمیش، بو ورق‌ایمیش، مبدا بئله نامربوط شئیلری اؤزونوزه مشغولیت اندیب آلاهیین ذکریندن غافل اولاسیز. لامذهیلیگی، بابیلیغی، امتحان ائله‌دیز، گۆردوز کی آخری بیر طرفه چیخمادی. بیر قدر ده مقبول اولار آلاهی یولونا گئدین گۆرک نئجه اولور؟ البته عبادتین ده آت کیمی دوشر- دوشمزی اولار. بهر حال بیر امتحان ائله‌یین. بئش وقت نامازی قیلین، اوروجودا بیر نئجه گون توتون، اگر گوجوز چاتمادی بوراخین، اؤزوزو سقط ائله‌مه‌یین^۲ "لَا يَكْفُ لِلَّهِ نَفْسًا إِلَّا وُسْعُهَا"^۳.

ای منیم تابع‌لریم، جد و جهد ائله‌یین^۴ میلیونر اولماغا، بالشئویک میلیونرلریندن دئمیرم- ها، انگلیس میلیونرلریندن، پول هر شئی یاپار^۵.

ملاحظه بویورموسوز^۶ او ائوده کی ایت وار، دیلنچی اوستونه هجوم ائلر، دولتمند^۷ انسانا ایلیشمز. او ایتلر سیزین اوستوزه هجوم ائتمزدی اگر صاحب- مکنت^۸ اولایدیز. پس بیزیم فیرقه‌نین عیبی پولسوزلوقدا ایمیش، هر کسین کی دولتی چوخدور، سؤزو گئچگیندیر. سیزی یارادان هامیدان غنی^۹ دیر. او جهندن هر کس اونا تعظیم ائدر^{۱۰}. "عَبْدِي أَطْعَمَنِي حَتَّى أَجْعَلَكَ مِثْلِي"^{۱۱}.

باری، سؤز چوخدور، ائشیدن اولاق یوخدور. استغفیروالله^{۱۲}، قولاق عوضینه اولاق یازدوم. گذشت ائله‌یین^{۱۳}! شخص کی پولسوز اولدی و قوجا اولدی، او، سؤزون آزار، بونلارین

^۱ - بوندان باشقا

^۲ - تلف ائله‌مه‌یین

^۳ - تانری هئچ کیمی گوجوندن آرتیق ایشه مکلف ائله‌مز(قرآن آیه‌سی‌دیر).

^۴ - چالیشین

^۵ - پول هر ایشی گۆزه‌بیلر

^۶ - گۆرموسوز

^۷ - وارلی آدام

^۸ - وار صاحبی

^۹ - وارلی

^{۱۰} - باش آئر. احترام ائدر.

^{۱۱} - ای بئدم منه اطاعت ائله تا سنی اؤزوم کیمی ائدیم

^{۱۲} - آلاهدان باغیشلانماق ایستیرم

^{۱۳} - باغیشلایین

ايكيسى دە منده جمعدير. آلاھ يوخسوللوق ايله قوجاليغى ايكيسين بير يئره سالماسين. جوانلىق نعمت - عظمت^۱ دير؛ اگر منھياتدا صرف ائتميه سن^۲، پيس يولا گئتميه سن، روح اعتلاء ائدر^۳.

اگر چه چوخ سۆز قورآنا ياراشير دئيرلر، أمما منيم ده قلميمه ياراشير. وای او آدامين حالينه کی، بو کاغاذی اوخویا، اوخویا - اوخویا گئده یوخویا. گذشت ائله یین، بیر ایکی نفس افیون، بیر ایکی گیلّاس شراباً طهور^۴ میل ائتدیم. هرچه ایستیرم سۆز قیسا کسم، مومکون اولمور.

چه /افیون بود در می کرد ساقی، که می رقصند باهم مست و هوشیار^۵.
خداوندا سنه آند وئررم میرزه تقی نین قیرخیق باشینا کی، بیر ایکی آی اول ایمانا گل میشدی؛ مسلمان لار اونون ایمان گتیردیگینه اینانمادیلار. او بیچاره دوباره زولف قویدو:
تازا بیر مولود ذکور^۶ دنیا یا گتیردی. دئییرم:

- آ گئده، گل گئت اورمویا! دئییر:

سورته جهیم، دئییرم:

- گل بو داشی دامیندن^۷ تۆک! دئییر:

سورته جهیم، دئییرم:

- گل گئت دیلمانا! دئییر:

- سورته جهیم.

اؤلمه لی سن حارام زادا اول و گبر؛ آی آلاھین نظریندن دوشن ملعون، نجس / نه جیس / و نجس / نه جه س /!

^۱ - بؤیوک نعمتدیر.

^۲ - اگر نهی ائدیلمیش ایشلرده ایشلتمه یه سن

^۳ - روح یوکسلر

^۴ - پاک شراب (قرآن آیه سی دیر)

^۵ - ساقی ایچگی یه نه افیون قاتدی کی، سرخوشلا آییق بیرلیکده اوینورلار.

^۶ - تازا بیر اوغلان اوشاغی

^۷ - آنگیندن

گئچن گون لعنت کتابینا باخیردیم، گؤزوم دوشدی "نون" بابینا. نجس اونا دئیرلرکی، اؤزو ده مورداردیر، اصابت ائتدیگی^۱ یثری ده موردار ائدر. مثل سگ^۲. "فَإِنَّمَا نَجَسٌ مُّؤْتٍ وَّ مَوَدَّارٍ، فَقَطِ اصَابَتْ اِثْتَدِیْگِی یثری موردار ائتمز؛ مثل گربه^۳ "إِنَّمَا مُشْرِکُونَ نَجَسٌ"^۴ آشوری و اثرمنی قیزلریله و اوغلان لاریله بوس کنارین عیبی یوخدور. من فتوا وئریم، هم اؤپون، هم قوجاقلاین، هم دیشلهیین، لاکین ائله دیشلهمهیین کی، قان جاری اولاه^۵، چونکی بو حالتده اشکال وار.

امر به معروفون^۶ تحت اللفظی معناسی^۷ اودور کی، خلقی یاخچی و گؤزل و خوشا گلن شئی لرین طرفینه دعوت ائلهیین! البتّه قیزی و اوغلانی تماشا ائتمک خوشا گلر و گؤزل ایلّه ملاعبه^۸ قلبی مسرور ائدر. مبادا خیالیزه گله کی، من سیزی پیس شئی لر طرفینه دعوت ائلیرم. من اوخوموش بیر آدامم. نتیجه اولورکی، اوخوموش بیر کیمسنه، جماعتی منکر زادلار جانبینه دعوت ائلییه!

آما نهی از منکر^۹ اونون مضمون بلاغت مشحونو^{۱۰} جنابیزا معلومدور. احتیاج بندهنین توضیحینه یوخدور. هر او زادکی، سیزین نظریزه نامربوط گلدی، او ایشی فی الفور^{۱۱} ترک و ایشین دالیسینجا گتتمهیین! یاخشی باشا دوشدوز یا نه^{۱۲}؟

"تولا"^{۱۳} و تبرا^{۱۴} عَبَسَ وَ تَوَلَّى أَنْ جَاءَهُ أَعْمَى^{۱۵} اعمی به معنی کور است^{۱۶}. کور هم دو قسم است^{۱۷}، یکی مجازی، دیگری معنوی^{۱۸}. به کوران مجازی پشت نکنید^{۱۹}. فَاَمَّا احتراز نماید از کوران معنوی^{۲۰}.

۱ - دیدیگی.

۲ - ایت کیمی

۳ - پیشیک کیمی

۴ - آلاها شریک بیلنلر مورداردیلار.

۵ - قان آخا

۶ - یاخشیلیغا چاغیریشین

۷ - دقیق معناسی

۸ - اویناماق

۹ - پیسدن، یارامازدان ساغیندیرماق

۱۰ - اونون فصاحتله دولو مضمونو

۱۱ - او ساعت، فوراً

۱۲ - یا یوخ؟

۱۳ - سئومک (دینی حکم)

تېرە ئاڭدىن يەنى مەسلىك دۈشمەنلەردىن كىنار اولون؛ نىجە كى بولبول غرايىن^۸
 سەبىتىندىن^۹ مەئادى اولار. و ھەمچىن غراب- مەلەون دا غندىلىب- خوش الحانىن
 مەسەبىتىندىن دلگىر اولار.

كېوتەر با كېوتەر، باز با باز، كەند ھەم جەنس با ھەم جەنس پرواز^{۱۰}.
 بىلەيمىز ع.^{۱۱} دوققوزوندا شەنلىك ياپدیز يا خۇيىر؟ قانجىقجا خاتونى، قانجىق ئاششەك
 اوستونە سوار ائىدىز يا نە^{۱۲}؟
 امىدوارم شرايط- تېرەيا عمل ائىتمىش اولاسىز. بىزىمكىلەر بازار ايچىندە نەمايشلەر
 ياپدىلار و :

ع... وئردىلىر ھولو اونو يەندى سولو- سولو
 وئرمىسەن ھانى پولو؟ وای، كۇپك وای!

بەلەند اۆزىلە^{۱۳} اوخوندو و روحانىلەر تەسەم كەنان^{۱۴} سۇير ائىدىرەلەر. خەتە مەبارەك دىشلەر
 آشكار اولوردو. "الحق للغالب"^{۱۵} مەن دۇيىرەم كى، ايشە گۇرون ايشە بەنزەسەن. آلاھ او
 مەلەونون عەزەبىنى شەيدە ائەلەسەن^{۱۶}.

تارىخ: رەبەع/اول ۱۳۴۳ - دىمەھ ۱۳۰۳/

۱ - اوزاقلاشماق (دەنى ھەكم)

۲ - كور گەلەندە قاشقا باغەن ساللا، لاکەن دوست اول

۳ - اعمى كور دىمكىدەر.

۴ - كور ايكى جور دور

۵ - يىرى مەجازى، او يىرىسى مەنوى

۶ - مەجازى كورلارا دال چئویر مەيىن

۷ - لاکەن مەنوى كورلاردان چكىنىن

۸ - قارقانىن

۹ - دوستلۇغوندىن

۱۰ - گۇيرچەن - گۇيرچەنلە، ال قوشو ال قوشو ایلە. ھەر جەنس اۆز جەنسى ایلە اوچار.

۱۱ - رەبەع/اول اىى نەن

۱۲ - مەندىردىنەز يا يوخ؟

۱۳ - اوچا سەسلە

۱۴ - گولومسە يەرەك

۱۵ - ھەق اوستون گەلەن ایلەدەر.

۱۶ - عەزەبىنى شەيدەلى ائەلەسەن.

معجزدن بیر مکتوب

سلام عرض اولونور، بنده سیزه تقریباً اوج آی اول منظومه لر پوست قوطوسی ایله
گوئندرمیشم. پاکتین عونوانین حاجی . . . آدینا یازمیشام. اگر شهرده بو آددا علاحدہ بیر
شخص اولموش اول، اونا مراجعت ائدین!

برای خالی نبودن عریضه، بیر شی یازیب، کربلایی مهدی واسیطه سیله یوللادیم.
مختصر یازیم کی، بایرامدا مشغولیتیز چوخ اولار، اوخویا بیلمه سیز، گذشت ائله یین کی،
گله جکده انشالله مفصل مکتوب گوئندره جه یم.

غازیتہ لر زیارت اولوندو. تشکروندن عاجزم. آقازادالارا، حاج امین الشرع آغانین نور-
چشم لرینه، چوخ چوخ سلام ائدیرم. شهره گله بیلمیرم. بو گون لر ایشیم وار، دامدا فشنگ
آتیرام و بو بئیت لری ترنوم ائدیرم:
نادار اها نادارا،

شاه گلدی قندهارا

شاهسئون شیروان ایچینده

اوینار مئیدان ایچینده

مئیدانین آغاجلاری

بار گتیریب باش لاری.

بنده، نانجیب بیر علتہ گرفتار اولموشام، او دا عبارتدیر "فتق"^۱ دن. بو گون لر چوخ
زحمتیم وار. خواهش ائدیرم بیر فتق بند منه آلیب گوئندره سیز، قیمتین ده یازاسیز.^۲

مین اوج صد و چهل و بیر - علی معجز - ۱۳۰۱

^۱ - معجز ۱۳۰۱ - نجی ایله "فتق" خسته لیگینه توتولارکن بو مکتوبو مرحوم حاجی محمد آقا نخجوانی به یازیب، اوندان فتق بند ایسته میشدی.

^۲ - اثر یالنیز شیدا نسخه سینده واردیر

بئشىنچى بۆلۈم

۱۳۰۵-۱۳۱۲

بئىشىنچى بۆلۈمۈن ايچىندەكى لىرى

۲۲۲	 اولمايان يىتردە
۲۲۴	 سرتاسر
۲۳۰	 سىزە مەن ئىيلەمىشەم؟
۲۴۵	 باجىلار
۲۴۷	 عىدىبانە خانىم سورە
۲۴۹	 وطن !
۲۵۱	 قىسىدە مىسلىسە
۲۵۴	 او طرفدە - بو طرفدە
۲۵۸	 مژدە
۲۶۰	 اوغول و آنا
۲۶۲	 دىستان اوشاقلارى
۲۶۴	 خلقە
۲۶۷	 جان
۲۶۹	 او گون كى، اولدو
۲۷۱	 مەن ئىيلەم؟
۲۷۴	 اوستاد
۲۷۷	 ايشىقلانسىن
۲۸۰	 اولماز
۲۸۳	 اولسون
۲۸۶	 وصىت نامە
۲۸۸	 ايشىقلاندى
۲۹۳	 تازە دوغولان
۲۹۴	 قاتىل قىصاصى
۲۹۷	 قومار بازىلار

۲۹۹	سرباز توتماق.....
۳۰۰	بىكارلارغا نصيحت.....
۳۰۳	معجزىن زبىان ھالى.....
۳۰۵	تار اوخور، قىلب استراحت ائدر.....
۳۰۸	سۈرچەلرە خطاب.....
۳۱۳	آلالە درگاھىنا شىكايەت.....
۳۱۵	اجتىمائى ھاياتىمىز.....
۳۲۰	جەھالت !.....
۳۲۳	تا وار جەھان.....
۳۲۶	اسمىئەنىن مۇسۇلمانى.....
۳۲۸	ننە جان.....
۳۳۱	ھەر باشى قىر خىق كىشى.....
۳۳۳	قاپى - قاپى دولانىب فالچى عورت آختارما !.....
۳۳۴	غەربت غەمھىسى.....
۳۳۶	بۇرۇك ماجراسى.....
۳۳۸	مەدەلى.....
۳۴۱	وطن سىرودو.....
۳۴۳	دولت و قاضى.....
۳۴۶	اينىشاللاھ.....
۳۴۸	قىيامتە قالير آز.....
۳۴۹	اى با فراستلر !.....
۳۵۱	مىسلمان يىترييە.....
۳۵۴	يىترييە.....
۳۵۵	... تاپدېم.....
۳۵۶	... سىرتاسىر.....
۳۵۸	آرخام اوستە.....
۳۵۹	عكاس.....
۳۶۱	دولدىرون !.....
۳۶۵	سفر.....
۳۶۹	اى مۇمىن.....
۳۷۲	مىاشىرلر.....
۳۷۵	خوشدور.....
۳۷۷	مەكتەب ايشى.....

۳۷۸	سجىل الماق
۳۷۹	سويوق
۳۸۱	اولدو
۳۸۲	اوروجلوق
۳۸۴	نىگران قالما
۳۸۵	... ناچىيا
۳۸۹	دعا
۳۹۴	اولاجاق
۳۹۶	اوتور والده خاندا
۳۹۷	چناوان اھلىنە خطاب
۴۰۰	ايشاللاھ
۴۰۳	... ائىلە يەجک
۴۰۵	دئىرلر
۴۰۶	ائىلە يەجک
۴۰۹	کلاھ پھلوی
۴۱۱	معجزىن بىر مکتوبوندان
۴۱۲	ياز آنان تعليم ائدن دىلدە
۴۱۴	عزرائىل
۴۱۷	خورتان اولورسان
۴۱۸	ای دوستان
۴۲۰	احوال پریشانیمیزا
۴۲۳	یوخو
۴۲۶	واللأه العظیم
۴۳۰	بلدیته دن شىکایت
۴۳۳	... چناوان مسافرتى
۴۳۵	عکاسلیغا داير
۴۳۶	اوزون دریا (سلالة نبی هارا ؟!)
۴۳۷	دوعا
۴۳۹	خوشحال اولاجاقسان آخیر
۴۴۲	بیان حال
۴۴۵	یاھو!
۴۴۶	کیم آسوده دیر؟
۴۴۸	فقیه شفا وئره بیلمەدی

۴۵۱	اتفاق.....
۴۵۲	مسلمان مسجده.....
۴۵۴	المژده.....
۴۵۶	شیر کیمی فریاد ائدیر سئیل - تجدد.....
۴۵۹	ایرجه نظیره یازیرام.....
۴۶۱	من نئیله ییم ؟.....
۴۶۴	آغا میر معصوما(اوزون دریا).....
۴۶۶	اوزون دریا(یا هو).....
۴۷۰	جهالت یوخوسوندان آییل.....
۴۷۲	پیشیگه خطاب.....
۴۷۴	ای خدا.....
۴۷۶	چکمه جیغارا.....
۴۷۸	ایندینین حکیملری.....
۴۸۰	آچین اوزلری.....
۴۸۳	بایرام گلیر.....
۴۸۵	ندیر خیالین؟.....
۴۸۶	ایرانلی.....
۴۸۷	اولاجاق!.....
۴۸۹	ای دوستان.....
۴۹۱	حکومت و رعیت.....
۴۹۲	اولدو !.....
۴۹۴	قارداشلار !.....
۴۹۷	گننه! (بوشلا خرافاتی).....
۴۹۸	جواب ائیله یین !.....
۵۰۰	اتمیشم.....
۵۰۲	آغا علی احمدزاده یه.....
۵۱۱	آختارماز!.....
۵۱۴	واللاهی.....
۵۱۶	عم اوغلو !.....

اولمايان يئردە

دانيشماز بولبول شىدا، گولۇستان اولمايان يئردە
 كۆنول شاد اولماز ھەرگىز باغ و بوستان اولمايان يئردە
 گۆزوم بادە^۱، سرشگم^۲ مئى، مزەم غم- غصە، اى ساقى،
 شرابى ئىيليرم من، تازە جانان اولمايان يئردە
 ياخاسىن ييرتمايىدى، وۇرمايىدى باشىنا سىللى
 نئەيدى بس بو مەلت علم و عرفان^۳ اولمايان يئردە؟
 دئيرىس ساقىيا، حاجى گولور پارىس شەرىندە،
 مگىر آغلار بنى آدم^۴ مسلمان اولمايان يئردە؟!
 تۆكوب گۆز ياشى قىرخ ايل آغلايىب بىچارە ايرانلى
 قويون بئش گون دە گولسون آه و افغان اولمايان يئردە؟
 فرنگى دلبر الدە بادە، ھر دم سۆيلر: اى عاشىق
 نئجە زىست ائىلىسىز^۵، سىز خوبرويان^۶ اولمايان يئردە؟
 ليندن ايچمەسىن بادە، لىبىندن آلماسىن بوسە^۷
 مقدس نئىلەسىن بس حور و غلمان^۸ اولمايان يئردە؟
 ملامت ائتمە واعظ آغليرام قىرخ ايلدير ايراندا
 نولار بئش گونە گولسم آه و افغان اولمايان يئردە^۹

^۱ - ايچكى قابى، مئى پىلاسى.

^۲ - گۆز ياشىم.

^۳ - عرفان يعنى اللەھى تانيماق، تانيماق.

^۴ - آدم بالاسى، انسانلار.

^۵ - بو بيت نىخجوانى نىسخەسىندەن آلىندى.

^۶ - ياشايرسىز.

^۷ - گۆزل اوزلۇلر، گۆزللر.

^۸ - اۋبوش

^۹ - افسانەوى بەشتە گنج قىزلار و اوغلانلار.

^{۱۰} - مصراع نىخجوانى نىسخەسىندە بئلە دە قئيد ائىلەمىشىدۇر: ملامت ائتمە چوخ ساقى، جناب نىخجوانىنى.

دۈن بۈ مصرعى ^۱ بولبول اوخوردو صحن - گولشندە ^۲
 چتتين دير دين و ايمان ساخلاماق، نان ^۳ اولمايان يئرده
 فرنگستانى چوخدان ترك ائديب ابليس پر تلبيس ^۴
 نه كارى وار اونون محتاج و عريان اولمايان يئرده ^۵
 نه رشوت خوار، نه سارق ^۶، نه واعظ، خاك مغربده ^۸
 اولارلار بئيله ملعونلار ^۹ دبستان ^{۱۰} اولمايان يئرده
 دئديم: گل بير گئذك واعظ كليسايا، دئدى: حاشا ^{۱۱}
 عبادت ائتمرم من چاي و قليان اولمايان يئرده
 خيال خام جنتله ^{۱۲} كۆنول خوش ائتمه اى زاهد،
 گۆيرمز لاله و گل، برف و باران ^{۱۳} اولمايان يئرده
 نه چاي ايله قيزار جانين، نه كونياك ^{۱۴} ايله اى معجز
 دوغايدي كاش آنان سنى زمستان ^{۱۵} اولمايان يئرده

۱ - ياريم بيت، بير بيت شعرين يارىسى.

۲ - چيچكلىكده، باغچانين اورتاسيندا.

۳ - چۆرك.

۴ - خلقى آلدادان و حيله گر شيطان.

۵ - بو بيت نخجوانى نسخه سيندن آليندى.

۶ - رشوت يئين.

۷ - اوغرو.

۸ - آوروپادا. غرب اۆلكه لر ينده.

۹ - لعنتلنميشلر.

۱۰ - ايلك مكتب.

۱۱ - ابداء، اصلا، مومكون دئييل.

۱۲ - بهشتين خام خياليه.

۱۳ - قار و ياغيش.

۱۴ - بير نوع ايچكى.

۱۵ - قيش.

سرتاسر

اولماسايدى اولوم، قوجا كىشىلر
 نىجە كى دولدوروبدور اولدوزلار
 دولدوراردى جېھانى سرتاسر
 صحنە آسمانى^۱ سرتاسر
 بولبولو لال اندر جىفای - خزان^۲
 گرگ ائتسىن خزان^۴ مرور زامان^۵
 دولانامازدى ذاکر و غسال^۸
 شىخ شىرىن زبانی^{۱۰} سرتاسر
 اولسان زن^{۱۱}، مرد^{۱۲}.... داده
 اينده لازيم، قورددا دنياده
 قىشدا چون قار ياغار يئرى اورتىر
 گرگ بى رحم^{۱۵} قالسا آج، يىرتار

۱ - گۇيون اوزونو. گۇيو.

۲ - پايىزىن ظلومو

۳ - گولر.

۴ - گرگ سولدورسون.

۵ - زمانىن گنچمهسى.

۶ - جوانىن عۇمور گولونو.

۷ - وارلى لارى.

۸ - مرثيه اوخويان و غسل وئرن، نوحه اوخويان و اولو يويان.

۹ - اهل - عيالىن روزوسونون خيالى.

۱۰ - شىرىن دىللى شىخى.

۱۱ - قادىن.

۱۲ - كىشى

۱۳ - نيه و نجور.

۱۴ - بيت بئله ده قيد اندىلميشدير: كىشى محتاجدير بير آروادا خواه آيىقلىقدا، خواه رويادا

۱۵ - رحمىز قورد.

گرچه ایتام^۱ آغارتدی ساققالین
 گوجلۇ اولسایدی بختی حامالین
 بیر عمودو الینده وار قدرین^۲
 حق مقدر ائدیب کی، رنجبرین^۳
 بیر نفر شمع عقلی^۴ یاندریین
 قیشی خلق ائله ییب کی، دوندورسون
 ای عمی، سو ایله سوؤنر آتش^۵
 اولماسایدی جهاندا زحمتکش^۶
 ایشله سه حاجی بئش دقیقه صاباح^۷
 چکسه ال ایشدن آدم عبدالله^۸
 علم وئرمز سنه چوؤرک- پالتار
 اوخوما، یازما، محتین آرتار
 یاشین آرتدی، دیشمه دی حالین
 چاتلامزدی دابانی سر تا سر
 غافل اولما کی، سیندیرار کمرین
 بیرتیق اولسون تومانی سر تا سر
 سۆزو بی پرده خلقه آنیدیریین
 بیضتین^۹ گدانی سر تا سر
 نه سرا بیلله^{۱۰}، بیلیمسن، اویرش^{۱۱}
 کیم تیکردی بنانی سرتاسر؟
 زحمت- کاردن^{۱۲} اولار آگاه
 غم بویار اغنیانی سرتاسر
 ای عمی، ایشله، غصه دن قورتار
 علم ائدر خشک قانی^{۱۳} سر تا سر

۱ - گونلر، زمان، روزگار.

۲ - قضا و قدرین.

۳ - زحمت چکن، ایشله یین.

۴ - عاغل شامینی.

۵ - ایکی مایا، ایکی یومورتا.

۶ - اود سو ایله سوؤنر.

۷ - ایلغیم ایله.

۸ - اویرن، قافیه خاطرینه لهجه ده یازیلیمشدر.

۹ - زحمت چکن، ایشله یین.

۱۰ - سحر چاغی.

۱۱ - ایشین زحمتیندن.

۱۲ - معجز زمانیندا شېبستین شوگئی محله سینده فهله لیکله پاشایان اوجا بویلو، عبدالله ادلی و "آدام عبدالله" دئیلن بیر کیشی-ایدی. شېبسترده اوجا دووارلاری ایشله ینده کرپیچ و پالچیق آتماغا اونو آپاراردیلار. هنج کس او آتان یثره پالچیق و کرپیچ آتا بیلمزدی.

۱۳ - علم قانی قورودار

یارادیب جهلی قلب- آدمده
علم قریماز سنی محرمد
چیون تویوق آج قالار، یئیر داری،
منی گر مفلس ائیلهسه تاری
گورسه او حالده منی واعظ
گندیب اولسا حکومه عارض^۲
حاکم اول بیر آز منی دانلار
یا دئیر: گل بیزه اوباشدانلار
خدای^۴ ووردور، اوزاتمما ساققالی
آج گوزون، یاتما ای محمد علی
چوخ لارین بو جهالت الداندی
بو همن جهلیر کی تیترتدی
تازا بیر حکم وار ایالتدن
ایچ بئش اون باده، چیخ کسالتدن
آج گوزون یاخشی، بو سوزو دئینه^۷
گزه جک صبح و شام امنیه
کی، انده خئیر عمل بو عالمده
یاراسان داز قافانی سر تا سر
بلع اندر^۱ داشلاری و قوملاری
یئیرم رمضان سر تا سر
دئسه دینسیز منه و قارنالیز^۳
آچارام دسته خوانی سر تا سر
پس گورر سفره بوش، ایشی آنلار
یا دئیر: دان خدانی سر تاسر
ساققالی سئومز حق، سئور علمی
برله^۵ بو داستان سر تا سر
دستگیر ائتدی، قول دئیه ساتدی
هیند و چین و ختانی سرتاسر
بحث ائدیر عالم قیافتدن^۶
یاز بو خوش ماجرانی سر تا سر
ضرری یوخدو مذهبه، دینه
چایی، مالانگورانی^۸ سر تا سر.

۱ - اودار.

۲ - قارین قولو، قارنی طاماهلی، قارنیدان اوترو هر ایشدن چیخان.

۳ - شکایتچی.

۴ - اوزو

۵ - ازبرله.

۶ - قیافه دن، اوزدن.

۷ - دئگین، سؤیله.

۸ - شبسترده چای و مالانگورا محله لری.

ياز بو اعلانی، میخسلا رهگذره
بنزه میر بو سفر، کئچن سفره
چاتاجاق مؤمنین ایشی برکه
من ده آند ایچمیشم، بوگون، بۆرکه-
ائيله ییم بئز کیمی ایکی پاره
قانی آخسین مثال فواره
بیلیرم امنیه منی یاخالار
قویمارام پهلوی^۵، ولو سوخالار
بیر نفر ذاتی نادرست کیشی
دولاشیر مؤمنه یایی و قیشی
او دئییر: ای گروه ناکامل
مثل خر^۹ سیز جماعت جاهل
گر سروری و حافظ و انور^{۱۰}
گبر^{۱۱} و ترسا^{۱۲} و مؤمن و کافر^{۱۳}

و دئ خلقه، دانیشماسین کتره^۱
بیرتاجاقلار عبانی سر تا سر
چیخاجاق ظلم کله ارکه^۲
کج باخان بی حیانی سر تا سر
نه به یومروق^۳، به ضرب قدره^۴
اولسون الوان نشانی سر تا سر.
دریمی پارچالار، غمیم چوخالار
بورنوما کرواشانی سر تا سر
بنزه ییر اهل دوزخه^۶ یئریشی
چون سقطدیر^۷ ایمانی سر تا سر
دوربه بۆرک^۸ گویدن اولماییب نازل
آشیریبسیز پالانی سر تا سر
هم جمیع طبیب نام آور
وقف ائده جسم و جانی سر تاسر

۱ - آجی، گوبود. یترسیز.

۲ - منظور تبریزین ارک قالاسی دیر.

۳ - یومروق ایله یوخ.

۴ - قدره وورماق ایله.

۵ - منظور پهلوی بۆرکودور.

۶ - جهنم اهلینه.

۷ - ناقصدیر. کامل دئییلدیر.

۸ - قدیم بیر نوع بۆرکایدی.

۹ - اولاق کیمی.

۱۰ - بو اوج نفر معجز زمانی شبسترده حکیم ایدیلر.

۱۱ - زردشتی.

۱۲ - مسیحی.

۱۳ - اسلاما اینانمایان.

- اولسالار جملەسى سوار قطار
دردِ جەللە دوا تاپانمازلار
- چوخلارین بو جەھالت آلداتىدى
بو، همان جەلدىر كى، تىترتدى
- يزدگرد ايچدى اولدو چون بى هوش^۴
بو همان جەلدىر كى اتىدى خموش
- جەل دنيادا ائىلەيبب چوخ قان
بو همان جەل دىر كى، وئردى تكان
- سم جەللىله^۵ جملە منسوبلار
نه فقط بيزده وار بو مىكروبىلار
- جەل وقتى كى اولگوجون بىلەدى^۶
بو هامان جەلدىر كى يارەلەدى
- اى جوانان جامع الاخلاق^۷
بى وفادىر جەهان نىلو طاق^۸
- اتسەلر پول خرچ هزار- هزار^۹
گزسەلر آوروپانى سر تا سر
- دستگير اتىدى^{۱۰}، قول دئيه، ساتدى
هند و چين و ختانی^{۱۱} سر تا سر
- ساقى جەللە ائىلەدى كرنوش^{۱۲}
نور زردشتىيانى^{۱۳} سر تا سر
- دايانىب عرشه ناله و افغان
بىخدى قصر كيانى^{۱۴} سر تا سر
- ملتین چوخلارین بونالدىلار^{۱۵}
بورويوب اصفهانی سر تا سر
- هر كسى گوردو، قانىنا بلەدى
معجز- ناتوانى^{۱۶} سر تا سر
- بى وفادىر جەهان نىلو طاق^{۱۷}

۱ - مین - مین.

۲ - ياخالادى.

۳ - هندوستان، چين ختن(ختا)اۆلكەلىرى

۴ - سون ساسانى شاهی.

۵ - باش آيدى.

۶ - زردشتى لرین ايشيغىنى.

۷ - افسانه وى كيان سلاله سى نین سارایی.

۸ - جەل زهريله.

۹ - پریشان ائديلىر. داريخدیریيلار.

۱۰ - بولۇولەدى، ايیددى.

۱۱ - عاجز معجزى.

۱۲ - هر طرفلى اخلاق صاحبی.

۱۳ - تاغی، گویندی آبی رنگلی دنیا

چون گۆزۈزدن نېھان ئىدر توپراق
شاعىر - بىنۋانى سر تا سر

دوستانىلە عىش و عىشرت ئىدىن
گاہ - گاہ ھىم منى زىارت ئىدىن

دئىمىرم من سىزە تىلاوت ئىدىن^۱
باشىم اوستە قرانى سر تا سر

سۇر اموات^۲ قند حلواسىن
آختارار دائىما احباسىن^۳

درد سر وئرسە سورە ياسىن
اوخويون ھل اتانى^۴ سر تا سر^۵

تارىخ : آبانماہ ۱۳۱۰

۱ - قرانى اوخوماغا تىلاوت دئىرلر.

۲ - اۆلۈلر.

۳ - دوستلارنى

۴ - قرانىن ياسىن و ھل اتى دئىيلن سورەلرىندىن سۆز گندىر.

۵ - شعرىن يالنىز اون بىر بندى اۆلدىن معجز ديوانلارىندا چاپ اولموش دور. لاکن اونون اساس بۆلۈمۈ يعنى ايگىرمى اوچ بندى يالنىز نىخجوانى نىسخەسىندە اولموش و بىز اورادان گۆتۈرمۈشۈک.

سيزه من نئيله ميشم؟

باشيما زولف قويوب ساققالی قيرخدير ماميشام
 خلقدن رشوت آليب كيسه می دولدور ماميشام
 جدیزين وقف سويون ملکومه آچدير ماميشام
 ای شبسترلی داداش لار، سيزه من نئيله ميشم؟

بیر قیران پول آپاریر دولت ایران دری دن^۱
 ظولم ائدير فیرقه قصابا اوتانمیر تاری دان
 مهر ذبحیه^۲ آلیر باج اولودن، هم دیری دن
 من بئله ظولم و ستم خلقه روا گورمه ميشم.
 ای شبسترلی داداش لار، سيزه من نئيله ميشم؟

گوروسوز من نه ازانم نه قازاق آی کیشی لر
 گورمه ییب قوندارا هرگز بو آياق آی کیشی لر
 سالميشام لیفه شالواریم باغ آی کیشی لر
 پانتولون^۳ گئیمه ميشم، بوغ لاریمی بور ماميشام
 ای شبسترلی داداش لار، سيزه من نئيله ميشم؟

کفرومه حکم ائله دیز هانسی گناهيله منیم
 جرمومو^۴ ثابت ائدين بیرجه گواهيله^۵ منیم

۱ - هر کسیلن قویوندان او زمان دولت بیر قیران پول آلاردی.

۲ - وئرگیسی آلینمیش اته ذبحیه مهر و وراردیلار.

۳ - شلوار.

۴ - گناهیمی.

۵ - شاهد.

نه طلاق ایله ایشیم وار، نه نکاحیله^۱ منیم
 قیزی حاضرا ئدیپ مجلسه، دیندیرمه میشم
 ای شبسترلی داداش لار، سیزه من نئیه میشم

من فیلانکس دئیلم صیغه مه ایراد ائده سن
 گئت، کبین کسمه دئییه، اوستومه فریاد ائده سن^۲
 ییخاسان خلقالین ائوین، اؤز ائوین آباد ائده سن
 من هله هیچ کسین قلبینی سیندیرم میشم.
 ای شبسترلی داداش لار، سیزه من نئیه میشم؟

ای عمی، چک قیلیجین ائیه مرتبایا هجوم
 شیر برنجه^۳، خامایا، هم قارا دولمایا هجوم
 بی جهت ائیه مه چوخ معجز شئیدایا هجوم
 من مگر ایله بئش اون یول سیزی گولدورمه میشم؟
 ای شبسترلی داداش لار، سیزه من نئیه میشم؟

۱ - کبین کسمه.

۲ - میرزا کاظمین نجفدن قایتماسینا قدر شبسترین چای محله سنین ملاسی حاجی ملا جعفر آخوند ایدی. میرزا کاظم نجفدن گلندن سونرا بوتون شبستر مالاری، او جمله دن حاجی ملا جعفر آخوندا ایراد توتور کی سیز نیکاح صیغه سینی دوز اوخواییلیمیر سیز، بو گونه کیمی کس دیگینیز عقدلر باطل اولوب، بوندان سونرا کبین کسه ییلمز سینیز. حاجی ملا جعفر بو سؤزه اعتراض ائده رک: سنین آناوین کبینینی ده من کسمیشم، - دئییه مجلسدن چیخیر. معجز بو شعرینده بو حادثه یه اشاره اتمیشدیر.

۳ - سودلو آشا.

معجزین دینی (یا اوخودون قیزلاری)

ای جوانان جامدالمدرک
 چیخدی اسفند، گirdی فروردین
 بعد از این گولمه‌لی، قونوشمالی
 قبل از آنکه سیزی یئیر تورپاق
 کی تۆکر باشیزا قوجالیق قار
 قامتیز دال کیمی ایکی بوکولر
 قالماز آغیزدا دیش بیر دانه
 بدنیز کؤهنه قوی کیمی شوملار
 گئجه‌لر مردِ پیر اولار بییدار
 اؤسگورنده چیخار دیببندن باد
 ای جوانان شهر والده‌خان^۱
 ائتمه‌یین فوت فرصت حالی
 کؤهنه‌دین وئرمه‌سه‌سیزه رخصت
 ضیق یوخ چونکی بو طریقتده
 جمله‌سیندن ایکی مریدِ جدید
 بیر ی بهرامی، بیر حسین‌زاده^۲
 قیلما دیلار نماز بیر رکعت
 توتدو ممدتقی اوتوز گون اوروج
 فقط آقای شیخ بهرامی
 یئدی زحمتدن اولدو آسوده
 هله چوخ خامدیر حسین‌زاده
 او بیخیردا^۴ ضعیف ایمان‌دیر

ای مریدان هول-هولو مسلک
 البشارت ایا عمـادالدین
 کسمه‌لی غصّه قیریشمالی
 یار مهر و ایله ایچین قونیاق
 او جوانلیق گئدر، اولارسیز خوار
 دیش‌لریز کلبتین ایله سوؤکولر
 بنزر آغزیز ف.... نسوانه
 آغزیزین، بورنوزون سویو داملار
 هئی مبالا گئدر، ائدر ادرار.
 تند یئلر کیمی ائدر فریاد
 آیلین، آخیریز بودور یاران
 قیرخ‌دیرین بوغلاری و ساققالی
 ائله‌یین دین معجزه بیعت
 چوخدو بیعت ائدن منه کنده
 ائله‌میشدیم مثال شمر و یزید
 یاخشی شاگردیدیلر استاده
 ائتدیلر تا شبستیره حرکت
 ائله‌دی روحو آسمانا عروج
 هم ناهاری یئدی و هم شامی
 آفرین اعتقادِ محموده^۳
 معتقد دیر بهشت شاده
 مایل وصل حور و غلمان‌دیر

۱ - والده خانی، استانبولدا بیر تجارت تیمچه‌سی ایدی.

۲ - معجز زمانی شبسترین نفوذلو شخصیتلریندن.

۳ - یوخاریدا گؤستر دیگیمیز بهرامی نین آدی محمود ایدی.

۴ - بیر خیردا، بیر آز.

هله قورخور ايلان و عقربدن
كۆهنه ايمانى تازەلر آخىر
اولاجاق هاممى معجزين مثلى
بوزمهلى دون^۲ كىمى اولار منحل
كۆهنه اديان هم دوشر خوددان^۵
داها گئىمز كفن محرّمده
جان دياريندا قان دا لازيمدير
مثل كلبه تكدّبان باجى
او دا روحانياننا بند اولماز
باش آير ميرزه احمد، استاد
ياشايانماز جهاندا خ^۷ دىنسىز
مرشدین دىنيّنه ائدر كرنوش
اثرمينى بيلر اؤزو كىمى پاك
گلى^۸ فى الفور خاطيرى درده
بیر تىكان باتسا پاي بولغار
يارالانمىشسا، ياراسين باغلار
انگلىسى، فرنگى الداتماز
دار صوم و صلاتى ويران ائت
خالقى بير و يا ايكي بيلدين-
بو سۆزه دقتيله ائيله نظر

قاچير او نوظهور مذهبىدن
او دا توختار به همت شاعر
نه او، بلكه بينىسلى، هم سىسلى^۱
بعد قانون دين مستعمل
نّجه كى، دوشدو قاززاقى^۳ موددان^۴
ناجى^۶ تكليفين آنلار عالمده
اونو آنلار كى جان دا لازيمدير
اوخشاييب آغلاماز داها ناجى
بعد روحانيان پسند اولماز
معرفت چون چوخالدى دنيا دا
ائله كى آنلادى دئمز هر گز
ائله كى آنلادى، اولار باهوش
روم ايله ال اله وئريب بى پاك
بیر يهودى گورنده پژمرده
متأثر اولار او همواره
گورسه بیر گبر آغلايىر، آغلار
داها اغيارا قلب شئى ساتماز
رحم و انصاف و عدله يول گئت
سن نمازيوى قيلمادين، قيلدين
خلقه نه فايده وئر، نه ضرر

۱ - بينىس و سىس شىسترين شرقينده يئرلشن ايكي كنددير.

۲ - بئلى چينلى و اتكى گئنىش گئنىم آدى.

۳ - بۆرك نوعو ايدى.

۴ - أوروبا سۆزودور - معمول.

۵ - خود = بورادا گوج يئرته ايشله نير، خوددان دوشدو، اونودولدو. (بو سۆز روسدان گلمه دير).

۶ - على ناجى آدى بير شىسترلى متعصب ديندار

۷ - خلق.

۸ - گلر

دین عبارتدی راست گئتمکدن
 دئیل آللاد مثل ملا رجب
 نییه سن ائتمه دین منه تعظیم
 ابن احمد بلی منه دوستدور
 گه ابوالفضله آند ایچیر ملحد
 گه قارا ممد دئییر خونخوار
 گه دئییر طاهره کی، آچ قولاغین
 گاه مثل تکذبان خاله
 گر گله بو سفر بیزیم شهره
 واز کئچر رنگ به رنگ مذهبدن
 کؤهنه مذهب ائوین ائدر برباد
 ابن یحیی مرید اعظم دیر
 او، آپارماز جنازه بر عتبات
 او یاتا، چیخمایینجا گون دورماز
 او چئویرمز شمالا آرخاسین
 اوخوماز او سحر مگر شرقی
 او وئرخلقه پول پی در پی
 صورت شرعله یئیر فایض
 قارا پئت^۲ آلسا یوز لئره اوندان
 ایسته ینده میقیردیج^۳ اوندان پول
 سؤیله مز نحس دیر بوگون ساعت
 مثل خباز عابد اختر
 ائیلهدی استخاره اول زندگی^۴

نه کی عینی بوغازا سورتمکدن
 کی. ائده ابن احمد غصب
 ای پدر سوخته برو به جهیم
 اعتقادی فقط بیر آز سوسدور
 گه دئییر معجزه بیزیم مرشد
 گاه امواتا هل اتا اوخویار
 گئتمه لیسن، بیغیشدیر ال - آیاغین
 باش قویار سجده یه، ائدر ناله
 قویارام دینینه بئش - اون مهره
 سایلار امت مقربدن
 ابن یحیی^۱ کیمی اولار آزاد
 مذهب و مسلکینده محکم دیر
 او، دئیل معتقد به موهومات
 ال - آیاغین نمازیله یورماز
 اوخوماز اقرباسینا یاسین
 وار سنینله اونون بؤیوک فرقی
 تا قویا خلق ملک و مالین بئی
 ابن یحیی دئیل سیزین تاییز
 یوز ده فایض آلا، سالار جانندان
 ائله مز رد اونو به فکر فضول
 گئت صاباح گل ائدیم سنی راحت
 ائیلهمز استخاره وقت سفر
 گئتدی استانبولا قیچی سیندی

۱ - یحیی زاده.

۲ - عادی اثرمنی آدی.

۳ - عادی اثرمنی آدی.

۴ - عادی بیر شبسترلی ایدی.

فرج الله^۱ قلعه باغيندن^۲ تحفه زى آلدیم ای محمد حسن^۳
 حق وئره کسب و کاریزا برکت قول قیچیز دائم ائيله یه حرکت
 اولاسان تئز ولایتیه واصل آلاسان بیر جمیله قابیل
 ائده سن هر گئجه قصور بنا گده سن آب-گرمه صبح و مسا
 وئره سن گونده بیر تومن صدقه اولاسان ناجی ایله ال به یقه
 حق گۆروم اوغلووو ائده داماد حلقه تک بوینونا کئچه آرواد
 ائيله یه قاینانا- گلین غوغا ذهنیوه روز و شب چکه قوغرا
 دئیرم من سنه برای گلین اون تومندن زیادا سالما کبین
 چون اولار جمله قاینانا کفتار ائيله مز او عروس ایله رفتار
 ائله کی اولدو ائوده جنگ و جدال اون تومن سایی قاباغینا، یولا سال^۴
 نگران اولما خانه و دردن میزا آغادان^۵ و ماه پیکردن^۶
 لله الحمد^۷ هاممییسی سالیم چار دیوار ایچینده^۸ مستخدم^۹
 هادی بیدن^{۱۰} او ائوکی آلمیشدین ائتمیسن بینوانی چوخ مغبون
 آلدانیبیر او، یا ائوین قایتار، یا ایییری تومن ده وئر، قورتار
 یاز گۆروم، نئيله بیر محمد آغا^{۱۱} اوردادیر یا گئدیب سویوق بولاغا^{۱۲}
 چای کناری، جويز دیبی خوشدور؟ گلمه قارداش اگر الین بوشدور
 ماه دیر طلعتین^۲، ولی بی فر^۳ سرودیر قامتین فقط بی بر^۴

۱ - عادی بیر شبسترلی ایدی.

۲ - شبسترین شمال محله سی

۳ - عادی بیر شبسترلی ایدی.

۴ - منظور بوشا

۵ - عادی شخص آدی.

۶ عادی شخص آدی.

۷ - آلاها شوکر اولسون

۸ - دۆرد دیار ایچینده، منظور ائوده.

۹ - قوللوقچو.

۱۰ - عادی شخص آدی.

۱۱ - عادی شخص آدی.

۱۲ - آذربایجان کوردوستانیندا بیر شهر (بو گونکو مهاباد)

اولماسا کیسه سینده دیناری
وئرمه سه پول کیسه یه رونق
مرد بی چیز اولا اگر رستم^۶
اونا وئرمز کئچل قیزین هرگز
باشیوا جمع ائيله سن هوشون^۸
دئمه گللم وطنده ایش گوررم
قارادان یاخشی^{۱۳} ایش گورن یوخدور
گلمه تئز، بیر قدر ائله تأخیر
ای برادر به حق آزادی^{۱۵}
ظلم ایراندا حددینی آشدی
زرد، اول^{۱۶} اولوبدو بیر لیره
بیر قیران قیمت مش اسماعیل^{۱۷}
اللی نمره^{۱۹} مثال شمر - پلید
کیم اولار یوسفین خریداری^۵
حاجی وئرمز قیزین سنه مطلق
وارلی ائتمز قیزین اونا محرم^۷
قالا گر ائوده اللی ایل دول قیز
ائشیدر پند مرشدی^۹ گوشون^{۱۰}
چکرم کردیواری^{۱۱}، جوت سوررم^{۱۲}
نه آیین سازدی، نه قارین توخدو
اولما مثل آتان سریع السیر^{۱۴}
بوشور هر کس بو گونلر آروادی
یاشاماق بوردا چوخ چتینلشدی
ائله ییب روز گاریمی تیره
از قالیر عقلیمی ائده زائل^{۱۸}
ائله ییر گونده مین فقیری شهید

۱ - آی.

۲ - اوزون، بنیزین.

۳ - درده دیمز، فایداسیز.

۴ - میوه سیز، ثمرسیز.

۵ - آلانی.

۶ - افسانه لری و شاهنامه ده کی مشهور قهرمان.

۷ - منظور حاجی، قیزی اوناون آروادی ائتمز.

۸ - توپلا،

۹ - مرشدین، رهبرین نصیحتینی.

۱۰ - قولاغین

۱۱ - زمینی کردی ائتمک اوچون ایشله نن اکینچیلیک آلتی.

۱۲ - یئری اوکوز ایله شخم ائتمک

۱۳ - معجز زمانی زحمتکش بیر اکینچی ایدی.

۱۴ - آتان کیمی ینگین دولانان اولما

۱۵ - ای قارداش آزادلیق حاقی.

۱۶ - معجز زمانی اعلا نوع توتون آدلاری ایدی.

۱۷ - معجز زمانی اعلا نوع توتون آدلاری ایدی.

۱۸ - آز قالیر عاغلیمی آرادان آپارا.

۱۹ - معجز زمانی سیگار کاغیذلاری ایدی.

حاجی سلیمان^۱ مثل سلمانی
 بالا مظلوم برگ سبز^۲ لعین
 برگ سبز است تحفه درویش
 "برگ سبز" همچین برادر جان
 بوغداسکگیز قیران اولوبدور آیل
 قند بنده سالیب دیلین خلқین
 دۆرد قیراندير ذغال بد صورت
 لپهنين بير تومندی باتماني
 ماست ملعون نرخی آلتی قیران
 بوش قالب چون بیزیم یوغورت تاسی
 اوچ شاهی بیر یومورتا دین حق
 فلفلین نرخی چون گراندیر چوخ
 یئددی شاهی یدی سووزو بو هفته
 وضع ایران بودور برادر جان
 دئمه مرفش^۳ توخور آتام، من ده
 مکیک^۴ آتماقلا اولماسان قارون
 سن گیره بیلمه سن اوغول پاچالا^۵
 دئمه کی مرده شو^۶ توخور مرفش
 او، یویور گونده بیر اولو، قازانیر
 میلین اولسا اولو یوماق حاضیر

قیرخیری کیسه مسلمانلی
 چوخ باهادیر ییغیشدیر ال-آیاغین
 خلق گو مرو کچویه ائدیر قارقیش
 بش قیران یدی اولدو بیر تومان
 اولمه لی وقتدیر ای عزرائیل
 چای هم باغلا ییب قولون خلқین
 هیـزم بی حیا یا مین لعنت
 قورودون یوخدو دین و ایمانی
 اورگین یانسا ایچ گوژک ایران
 مزه وئرمز قاویرما شورباسی
 «وا علیا» اگر چیخا لق
 فقرانین اتینده لذت یوخ
 موفته پول تاپسان آل، پیشیر کوفته
 اوتور اوردا آتام سنه قوربان
 گلمه بو بوش خیالیه کنده
 ایش اوزاتماق^۵ دئیل سنین کارین
 لوله سرمک^۷ دئیل راحت آ بالا
 کئچینیر، اصل مطلبی اویرش
 بیر تومن، بو دیاردا دایانیر
 کئچینرسن گۆزل الی آخر

۱ - معجز زمانی وارلی بیر شبسترلی یدی

۲ - معجز زمانی سیگار کاغیذلاری یدی.

۳ - شبستر لهجه سینده قادینلارین او زمان اؤرتدوکلری چادرایا "مرفش" دئییلیردی.

۴ - مکیک = پارچا توخوماق اوچون لوله یئرلشن کیچیک و لوزی شکیلینده آلت.

۵ - ایش اوزاتماق = پارچانین بویونو دوزلتمک اوچون ایلیکلری مرتب دوزمک ایشی.

۶ - پاچال = قدیم پارچا توخوماق دستگاهی نین آلتیندا ایشله نین آياقلا ری نین سالانماغی اوچون قازیلیمیش ۷۰ سانتی متر

درینلیکده چوخور.

۷ - لوله سرمک = لوله ساریماق، اییلیگی چهره ده کیچیک لوله لر ساریتلاماق.

۸ - اولو یویان.

بسدى بو قدر پند يارانا^۱
 دئيه ليم، نئچچە سۆز دە مکتبدن
 سىز دئىيرسىز نفوذ روحانى .
 حاجى ملا اگر وئره رخصت^۲
 ايندى كى يوخ نفوذو ملانين
 ايندى ملا اؤزو دئير اوخودون
 هر گئجه ملتسه وئير دستور^۳
 گئجه گوندوز دئير به صوت جلى^۴
 برملا سؤيله يير گئجه - گوندوز
 ايندى گوردوز كى يوخ آخوندا گوناھ
 گيرم^۵ آخوند آلتى آى ايلرى
 قيزين هر كس قلم وئره يينه
 گيرم اول دئيردى اول ناطق^۶
 سورة يوسفى قىزا تعليم -
 ايندى برعكس، هئچده ائتمير نهى^۷
 ايندى كى بو ايشه اولوب راضى

سوره ليم اتى باشقا مئيدانا
 چوخ دئيك اعتقاد و مذهبدين
 قويمايير خلق اوخودا نسوانى^۸
 قىزلارا مدرسه آچار ملت
 نيه تريتيمسن به ساققالين؟
 يوخدو فرقى لپه ايله نوخودون
 اوخودون قىزلارى مثال ذكور^۹
 اوخودون قىزلارى محمدعلى
 همى يازسين، همى اوخوسون قيز
 سيزده ايميش كسالت و اكراه
 بويوروردو اوخوتمايىن هجرى^{۱۰}
 توپورون ساچينا و سقلىنه
 اوخوسا، يازسا قيز، اولار عاشيق
 ائله سز سىرتيزا^{۱۱} سوخارلا وليم^{۱۲}
 بلكه نازيل اولوب اونا بير وحى^{۱۳}
 ال چكيپ احتجاجدان^{۱۴} قاضى

۱ - دوستلار اوئود.

۲ - قادينلارى.

۳ - ايجازه وئره.

۴ - امر، فرمان.

۵ - ار ككلر كيمي.

۶ - اوجا سسله، رضا شاهين فشارى نتيجه سينده ملالار قىزلارين اوخوماسينا راضى اولموشدولار.

۷ - توتاق كى، فرض اندك كى،

۸ - عادى بير قادين آدى.

۹ - دانیشان، منظور ملادير.

۱۰ - آرخانىز، دالينيز (آنادولو سۆزودور).

۱۱ - قوروموش آغاچ بوداغى دسته سى.

۱۲ - قاداغان ائتمير، ساغينديرمير.

۱۳ - گويدن گلن امر. آلاھ طرفيندن يىغميرلره گلن دستور.

۱۴ - مباحثه، دئيشمه، عناد.

وقت فرستدیر ای خواص الناس^۱ ائله یین چاره ای به جهل اناس^۲
 مین اوچ یوز ایلدی یوخلادیز بسدیر گئنه ملت یاتارسا ناکسدیر
 بو یورودور او رهنمای جلیل^۳ فرضدیر^۴ مؤمنات^۵ اوچون تحصیل
 فرضدیر هم نماز، قیلمازام قیلماز آقا نمازیمی اؤلسم
 فرضدیر روزه هم، یئسه م ای داد توپورر صورتیمه^۶ جمله عباد
 فرضدیر حج، گتتمه سه حجه^۷ لاپ یهودی اولار مشه حجه^۸
 فرضدیر علم هم، گئدیب اوخوماز نییه بس اوندا تانریدان قورخماز
 ناخوش اولسا اوروج یئمز گوئون^۹ بئله گوئونلری گوروم اؤلسون
 دئسن آخوندا فرضله فرضین^{۱۰} - ندی فرقی؟ یقین سؤیر عرضین^{۱۱}
 ایشینه گلسه گـر وئـرر تغییر^{۱۲} آیهنی آیری جور ائدر تفسیر
 خُمسیله^{۱۳} سیدی^{۱۴} ائدر بی عار هم نبی^{۱۵} آبروسونو آپارار
 حیدر ایشلر یهودی باغیندا مندرس^{۱۶} بیر حصیر اوتاغیندا
 آل حیدر الین، قولون باغلار پای منبرده^{۱۷} قیز کیمی آغلار

۱ - خلقین بؤیوکلى

۲ - قادینلارین ساوادیسیزلیغی.

۳ - بؤیوک و مقاملى رهبر.

۴ - واجبدیر.

۵ - مسلمان آروادلارینا

۶ - اوزومه، بنیزیمه.

۷ - مکه یه. مکه زیارتینه.

۸ - قادین آدی، خدیجه نین قیسادیلمیشی.

۹ - عرب کلمه سی. قادین آدی اولان "کلنوم" سۆزونون قیسادیلمیشی.

۱۰ - واجب ایله واجبین.

۱۱ - ناموسون. شرفین.

۱۲ - دییشر.

۱۳ - شیعه مذهپنده اولان بیر نوع وئرگی دیر.

۱۴ - پیغمبرین اوولادینا دئیرلر.

۱۵ - پیغمبر آبروسونو.

۱۶ - بیرتیق.

۱۷ - منبر دیپینده، منبر آباغیندا.

اوتانار کسب و کار^۱ و صنعتدن
 فاضل جاهیل، عالم بدکیش
 خلقه محتاج آدین قویار آقا
 قویدو بیر تاج باشینا لوطی
 نقدر کی، جوانیادی آلدی
 رنگ ووردوردو دین و آیینه
 اولدو درویشه خلق چون میال^۳
 سؤزوموز چکدی زین- مرکبدن^۵
 ای جماعت به حق حریت^۶
 کؤهنه تاسی و کؤهنه حامامی
 ائله یین تئز عوض کی، واخت کئچیر
 جاهیلی دعوت ائله یین دینه
 تکذین جهلی اولماسا زاییل^۷
 ایندی کی چکدی شیخ ال بیزدن
 از برای بنات خوش منظر^۹
 اوخوداق قیزلاری مثال ذکور^{۱۰}
 وارلی بو باره ده بیسر آز همت
 سنین هفتادا گلدی^۱ ای حاجی

ائله مز شررم او حال دلتدن
 زوریه ائتدی ملتی درویش
 بئله آقانی چولقاسینلار آغا
 چکدی تریاکی اولدو لاهوتی^۲
 ائله کی، دوشدو دیشلری قالدی
 سؤیله دی، خلقی ییغدی باشینه
 ائتدی بیکار معدنی فانتال^۴
 قالدی "معجز" پیاده مطلبدن
 اولماز عالمده بؤیله امنیت
 کؤهنه باشی و کؤهنه اندامی
 وقت فرصتدی قوش قفسدن اوچور
 قیزلارا علمیه وورون ایینه
 اوغلو اولماز تجددوده ماییل
 چکک ال بیز ده جهل بارزدن^۸
 گتیره ک شهردن معلمه لر
 عالم شرقی^{۱۱} ائیله یک پر نور
 ائیله سه، بختیار اولار ملت
 بیر کفن، ایککی قولتوق آغاجی-

۱ - قازانچ و ایش.

۲ - آلاها خاص، تانرییا عائیید.

۳ - منیل ائدن، ماییل.

۴ - فوران، جوشوب- داشماق(روس کلمه سی دیر).

۵ - آتین یهری.

۶ - آزادلیق حاقی.

۷ - تکذین ساوادیزلیغی آرادان گئتمه سه.

۸ - علنی جهل، آشکار جهل.

۹ - خوش گؤرونوشلو قیزلار اوچون

۱۰ - ارککلر کیمی.

۱۱ - دوغو دنیاسینی. دنیائین دوغوسونو.

ايستەمز اللى مين تومن پارا^۲ ساغ ايكن ائيله درديوه چارا
 گل وطن باره سينده بير فكر ائت ائتمه بيرسن، جهنم اول، چيخ گنت
 نه مريضخانا وار ولايتده و نه غسالخانا^۳ بو كته
 بير مريضخانا، بير ده غسل خانا^۴ فرضدير حج تك مسلمانا
 بو ايكي خانا ملتە لازيم توشەي^۵ هم قيامتە لازيم
 اي جناب شهير و خيرالحاج^۶ وارئين روشدو اولسا^۷ قالماز آج
 اولسا گر اللى مين تومن پولى خرج ائدر آز زماندا اول خولى^۸
 ابن احمد^۹ كيمي قاچار كتنن سارالار رنگ رويى^{۱۰} زحمتدن
 بسكى اغياريله دوشەر - قالخار يا اولار ائرمى و يا بولغار
 ائله كى اولدو اهل - ميخانا^{۱۱} او ايچر، قذره چكر كوئيدە^{۱۲}
 معتقدسن^{۱۳} اگر چه سن وئيله^{۱۴} قيز اوچون مدرسه بنا ائيله
 سنى ايمان و دين و هم مذهب گل قايتدير بنات اوچون^{۱۵} مكتب
 اولما مثل حكيم خواجه نصير ائتمه سنده زنانا ظلم كثير^{۱۶}

۱ - ياشين يئتميشه چاتدى.

۲ - پول (آنادولودا ايشلنير)

۳ - اولو يويان يئر.

۴ - اولويه غسل وئرن يئر.

۵ - يئمك، يئمك اوچون گۆتورولن يئمك. ذخيره.

۶ - اي حاجيلارين ياخشىسى شهرتلى جناب.

۷ - شعورو اولسا، بيليگى اولسا.

۸ - امام حسين شهيد ائديلدنن سونرا باشىنى شاما آپاراند، نيزه دارلاردان اولان خولى آدىلى بير كوفهلى اماما توهين ائتمك مقصدى ايله او باشى كوفهده بير گئجه اتوينده ساخلاييب مطبخده كوله بلەميشدى.

۹ - احمد اوغلو.

۱۰ - اوزونون رنگى.

۱۱ - ميخانا اهلى، ايچكى ايچن.

۱۲ - كندده، محلده (آنادولو سۆزودور).

۱۳ - اينانيرسان.

۱۴ - افسانهوى جهنمده اولدو - ايرينلى و.....ان درين قويو.

۱۵ - قيزلار اوچون.

۱۶ - قادينلارا آرتيق ظلم ائتمه.

او دندى قىز گرک قالا جاھىل
 قلم آلسا الە اولار جىندە
 گرچە بىر فىلسوفموش طوسى^۲
 لىك مالار ايله آيشمىش
 او گومان ائىلەمىش كى بداخلاق -
 حىيف، صد حىف، شائىنى تنزىل^۴
 يازدى چون خواجه بو خرافاتى
 آلدى هر قىز الە قلم، قدزن^۵
 ايستەدى فاطما اوخويا روسى
 يىخدى ايرانلى نىن ائوينى بو سۆز
 اوخودو: مصحفى،^۶ عبادوللا^۷
 دندى: "اياك نَعْبُدُ" قانجىق -
 قووزادى ال لرین قنوتا^۹ نىگار
 يئمەلى نار ظن ائىدىب نارى،
 آغزىوى ائىدىن آى خانىم، پوستە
 خبر آلسان دئىركى، من نەبىلىم؟
 ائتدى تفسىر لفظ تشنە لىبى

بيشىرە ائودە كوفتە قابىل^۱
 جان وئىركن دىلى دوشىر بندە
 خئىلى صاحب ووقوفموش^۳ طوسى
 كۆھنەلىك شىرتىن اودا ايچمىش
 قىزلارى ائىلر اوخويوب، يازماق
 ائىلەمىش خواجه نىن بو فكر عىلىل.
 سوردو مئىداننا شىخلر آتسى
 ائتدى تكفىر شىخ اونو فوراً
 دئىلر: گئتدى دىن و ناموسى
 وطن اولادى قالدى مثل اؤكوز
 بىلمەدى كى نەلر دئىير آلاھ
 ندى مضمونوبىلدى؟ - والله يوخ
 "وَقَنَا رَبَّنَا عَذَابَ النَّارِ"^{۱۰}
 نار اوددور، نە بىلسىن او قارى
 نە دئىن خالقە^{۱۱} نماز اوستە
 بونو بىللم كى، چؤنبلیم، آىلىم
 لىكن اؤبىرتمەدى قىزا عربى

۱ - ياخشى كوفتە،

۲ - مشهور خواجه نصیرالدین طوسى

۳ - بىلىكلى ايمىش، معلوماتلى ايمىش.

۴ - مقامىنى اكسىلتمىشدير.

۵ - صاف سوموكدن عبارت بارماق بويدا بىر آلتايدى كى، نئى قلمى يوناندىن سونرا اونون اوزرىنە قويوب، پىچاقلا آغزىنى، يازان يىرىنى دوز قىرتاردىلار.

۶ - قرآن، مسلمانلارین مقدس كتابى.

۷ - آلاھىن بندەلرى.

۸ - يالنىز سنە عبادت ائىدىرىك (فاتحە سورەسىندە)

۹ - نماز قىلاركن آياق اوستونده اولاندا اللرى جوتلەيىب اوزون مقابليندە توتاراق معین دوعالارى اوخوماغا قنوت توتماق دئىرلر.

۱۰ - قنوت توتاركن اوخونان دوعادان: اى آلاھىمىز، يىزى اودون عنايتدان قورو!

۱۱ - يارادانا، آلاھا.

ياخاسين ييرتدى شىخ دربندى^۱
 انت مظلوم سۆيلىدى راجى^۲
 او گومان ائتدى كى، دئير ملعون
 بسدى بو قدر سۆز قىزا معجز
 بئلهدير حاليمىز ائشيت مندن
 اوپمه قاضى لرين الين تكرر
 بيلميرم نور - انقلاب - كير^۴
 ايستهديم من اونو ائديم ارشاد^۶
 او دا توخدار، اونون دا بير گونو وار
 كشمكشدين سورا گر ك آيىلا
 گوردو كى، يوخدو زهد و تقواسى^۷
 منه من بعد^۸ اقتدا ائدهجك^۹
 ياز گوروم ئئيلهير حبيب - غريب^{۱۰}
 منه الحق^{۱۳} مريد سلماندير^{۱۴}
 اونو تارى ائده حاجى سلمان

خلق بيرجه بو فندى اوڭرتدى
 ترجمه ائيلهدى تكذ باجى
 انده - منده دانيشما چك تيغين
 وئرمه چوخ اغزىوا جزا معجز
 آنلا، قوى بعد قيچلارين گئندن
 مثل آقاي مشهدى ستار^۳
 ائتدى، يا ائتمهدى اونو تنوير^۵
 يوخايدى حيف اوندا استعداد
 هله آيننده بوزمهلى دونو وار
 حضرت - معجزه مريد سايىلا
 اصلى وئردى بروزا مولاسى
 ايستهسم، جانينى فدا ائدهجك
 يا محمدصادق^{۱۱}، مخب نجيب^{۱۲}
 در حقيقت گوزل مسلماندير
 قايدا مكهدن به عزت و شان^{۱۵}

۱ - داغستانين دربند شهربندن اولموش مشهور بير دين خادىمى، شيعه مجتهدى.

۲ - مشهور مشروطه زامانى نوحه شاعرى ميرزا ابوالحسن راجى.

۳ - معجز زامانى ديندار بير شېسترلى ايدى.

۴ - بۇيوك انقلابين نورو

۵ - ايشيقلانديردى يا يوخ.

۶ - رهبرلىك ائتمك، يول گۇسترمك. دوز يولا رهبرلىك ائتمك.

۷ - زاهدلىك و آلاهدان قورخماق.

۸ - بوندان سونرا.

۹ - اقتدا = آردىنجا گئتمك، آردىندا نماز قىلماق.

۱۰ - معجزين استانبولداكى دوستلاريندان.

۱۱ - معجزين استانبولداكى دوستلاريندان.

۱۲ - نجابتلى سئون.

۱۳ - حقيقتده، دوغوردان دوغوريا.

۱۴ - معجزين استانبولداكى دوستلاريندان.

۱۵ - عزت و جلال ايله

آخرت دە سىزىندى، دىيا دا
 بىلمىرم علتى نىدىر تارى -
 يازدىرىن بىر يومورتا بەر نظر^۲
 چۆپ يىغىن يىددى قاپىدان فورا^۴
 ئاتمەسە بو دىدىكىلىرىم تائىر
 گىنە فەكرىز اگر گىندە كىندە^۷
 اود وورون جىندەيە توتون اليزى
 ايستەسە كىم نظر گىندە يوخويا^۹
 دىگر عرضىم بودوركى، هر هفته
 آخر عرضىم بودوركى، ياي و قيش
 لاله سۇندو، گۆزو يوخو توتدو
 مەكە دە، كىرلا دا، مولا دا
 وار سىزە التفات - بىياري^۱
 گۆز دىر، ائىلەيىن نظردن حذر^۳
 ياندىرىن، شىردن اولون ايمن^۵
 پس اوزىرىك ياخىن بلا تائىر^۶
 يوللارام پۇستايىلە بىر آز جىندە
 مسح اندىن^۸ آلنىزى و سىقلىزى
 او، گر كدىر "وان يكاد"^{۱۰} اوخويا
 ائىلەيىن طىخ^{۱۱} آرزومان كوفته^{۱۲}
 قمر عقىردە^{۱۳} گۆرمەيىن ايش، مىش
 دىتريم قالدى بوش، سۆزوم بىتدى
 تاريخ تىرىز: ۲۹ فروردىن ۱۳۰۸

۱ - چوخ التفاتى واردير.

۲ - قديم بىرىنە نظر دىمەمك اوچون يومورتا يازدىرىپ اوددا پارتلادىلار.

۳ - ساغىنىن، چكىنىن.

۴ - قديم خرافاتى ايشلردن بىرى دە يىددى قاپىدان چۆپ يىغىپ اونو ياندىرماق ايدى كى، گويا شر گلمەسىن.

۵ - اماندا، قورخوسوز، دىنج

۶ - گىچىكمەدن.

۷ - منظور اگر گىنە عوام كندلى لى كىمى دوشونەسىنىز

۸ - الى اوزه و ساققلا چىكمك، سورتىمك.

۹ - منظور بودور كى، نظر وورماق ياتا يوخلويا داها نظر وورمايا

۱۰ - مشهور بىر دىعانىن ايلك سۆزلىرىدىر.

۱۱ - پىشىرىن.

۱۲ - شېستىردە يىكە كوفته يە، تىرىز كوفتهسىنە آرزومان كوفته دىيردىلر.

۱۳ - قديم ايناملاردا گۆرە قمر عقىر بورجوندا اولاندا نىس اولدوغو اوچون بىر ايشە باشلامازدىلار.

باجى لار

قولاق وئرىن سىزە وار بىر ايكي سۆزوم باجى لار
 گئدىن يازىن، اوخويون اى ايكي گۆزوم باجى لار
 اليمده نامە^۱، ز بسكى^۲ دولانميشام كندى
 ايكي ديزيم گۆزو سىزلار، سىزيم سىزيم باجى لار^۳
 داداش لار^۴ ائوده دئييل، ملالار گئديب درسە
 بشش آلتى گوندو قاليب باغلى كاغذيم باجى لار
 گرک كاغىذ يازانا يالوارام من هر هفته
 و دولدورام جييينە بىر چرەك^۵ اوزوم باجى لار
 ائويمە گلە دئيرلر داليمجا بىر پارا سۆز
 نە قاينانام نە نەم وار، نە بالديزيم، باجى لار
 اگر گئدم ائوينە قورخورام جىل—ولاردان^۶
 ائويم قالار باشينا، من نئجە گزيم باجى لار؟
 بويومو گۆرمز، ائشيتمز سسىمى نامحرم
 اگر يازام، اوخويام كاغذى اوزوم، باجى لار
 نئجە دئييم اونا من هر سۆزو —لاپردە
 اوتانيرام، اؤلورم، دوغرو دور سۆزوم، باجى لار^۷

۱ - مکتوب

۲ - او قدر كى

۳ - بهرامى(شيراحمدى)نسخه سينده بو مصراع بئلهدير: يورولموشام، اؤلورم، آغرييىر ديزيم باجىلار.

۴ - بورادا كيشى لار

۵ - باتمانين دۆردده يىرى

۶ - مشروطه دن سونرا آذربايجاندا باش وئرن اؤز باشيناليقلاردا غربى آذربايجاندا قتل و غارت ائتن مسيحي دستهلرينه جيلو

دئييليردى. همين سۆز بورادا اوغرو آنلاميندا ايشله نير

۷ - بهرامى(شيراحمدى)نسخه سينده بو مصراع بئلهدير: اوتانيرام، اؤلورم، توتمورو اوزوم باجىلار

اگر دئیهم: یاز، اوشاق لار قالیبدی توممانچاق^۱
 نئجه دئییم، بو سؤزو ترلیر عارضیم^۲، باجی لار
 "اښیتیمیرم سؤزونو، گل خانیم، بیر آز ایرلی!"
 اطاعت ائيله مه ییم، نئيله ییم، قوزوم^۳ باجی لار؟
 گهی الیم گؤرونور، گه بیلک بیل—رزیکله
 گهی چنهم، گهی باشیم، گهی گؤزوم باجی لار
 ز بسکی تنگه دوشر قلب، راضی یام بونا کی،
 گئدم جهنمه، آنجاق کاغاذ یازیم، باجی لار
 اوخور، یازیر هامی ملت خانیم لاری لاکین—
 "الیف" گؤرنده، دیرک ظن ائدیر بیزیم باجی لار
 نشان وئیرین منه، من معجزه او مناعی^۴
 کی تا قافاسینی بو داشیله ازییم، باجی لار
 اولایدی کاش اوخودایدیم به رغم آخوندان^۵
 هزار حئیف کی یوخدور منیم قیزیم باجی لار

۱ - تومانسیر

۲ - اوزوم.

۳ - مهربانلیق علامتی.

۴ - مانع اولانلاری.

۵ - آخوندلارین ایستگی نین عکسینه اولاراق.

عيد يانە^۱ خانىم سورە^۲

اوزون توت آسمانا^۳ بىر تاماشا ئايىلە دورنانى
دوشون گۆر بىر نەلر خلق ئايىلە يىب خلاق سېحانى^۴

اسر باد صبا ھردم، وئەر جان جسم رنجورا^۵
عصا آلمىش الە دورنا، گئدير موسا كىمى طوراً^۶
ديريلدى تازەدن اۆلموش جھان، سئير ئايىلە اى سورە
ھاوالار دوشدو، قىش قورتاردى، اولدو عيد سلطانى^۷

بولوتلار سسلەنير، تيتيرير بنفشە صحن گولشندە
بنفشە تيترەدىكجە پادشاه برق ائدير خندە^۸
نثار ائيلير^۹ گولندە ديشلرى لعل و گھر^{۱۰} كندە
مثال ايلديرىم گول سن دە، گۆستر درّ دندانى^{۱۱}

براى خاطير - نوروز^{۱۲} مكتبدن كنار اولدون
لباس تازە گئيدىن آينيوە مثل - باھار اولدون
تناول^{۱۳} ئايىلە دىن يئددى لۆينى بختيار^{۱۴} اولدون
دم فرصتدير اى گولچۆھرە^{۱۵}، مئىل ائت ھم مرتانى

-
- ۱ - بايراملىق
 - ۲ - على بگ يحيى زادە نين نوەسى و آقاى جليل نجارين خانىمى شېستىن ساوادلى خانىملار يندان . او، اوتوز ايل شېستر معارفندە خدمت اتمىشىدیر.
 - ۳ - گۆيە
 - ۴ - يارادان پاك تانرى
 - ۵ - خستە
 - ۶ - موسانين آلاھ ايلە دانىشىدىغى سىنادا كى داغ.
 - ۷ - نوروز بايرامى
 - ۸ - ايلديرىم گولور.
 - ۹ - باغىشلاير.
 - ۱۰ - جواھير
 - ۱۱ - اينجى دىشى
 - ۱۲ - نوروز خاطرینە
 - ۱۳ - يئدين
 - ۱۴ - چرشنە يىمىشى
 - ۱۵ - گول اوزلو.

دم فرصتدیر ای سوره، دولان، گر آفتابيله^۱
 بشش آلتی گون سورا میرزا سیخار جانین کتابيله
 آياقلىق^۲ گئی گئدنده درسه، قیز گئتمه جورايله
 ائدر فوراً سنی تکفیر، آجیقلانديرما ملائی

زمانیکی، مسلمان عاشیق ریش و سبیل^۳ اولدو
 اوزاتدی ساققالی، اؤرتدو عابانی، جبرئیل اولدو^۴
 اؤزو جاهیل قالیب، اولادی هم خوار و ذلیل اولدو
 گئجه گوندوز ووروب باشا اوجالتدی آه و افغانی

مین اوج یوز ایل سورا قوت آزالدی اهل - منبرده^۵
 بوراخدی ساققالی ایرانلی، یونگوللشدی بیر خیردا
 بحمدالله والمنه^۶ خانیم قیزلار شېسترده
 چیراغ - علمی^۷ یانديردی، ایشقلانديردی هر یانی

قولاق وئر معجزه، اشعاری چوخ شیریندیر ای سوره
 ایتانما گر دئیہ واعظ: او بدآییندیر^۸، ای سوره
 نه بابی دیر^۹، نه وهابی دیر^{۱۰}، اهل دیندیر، ای سوره
 مثال قلعه پاریس^{۱۱}، چوخ محکمدير ایمانی

۱ - گونش ايله

۲ - اولدوقجا گئیش، جورابلی قدیم خانیم گئیمی.

۳ - بیغ و ساققال.

۴ - بیر ملک آدی.

۵ - روحانی لرده

۶ - آلاها شوکور و منت.

۷ - علم چراغینی

۸ - پیس مذهبی، پیس یولو اولان.

۹ - ناصرالدین شاه زمانی سید محمدعلی باب طرفیندن ایرهلی سورولموش دینین طرفداری.

۱۰ - سنی مذهبلرینده بیر فرقه.

۱۱ - منظور باستیل قالاسی دیر.

وطن!

وطن نەدىر، نە بىلىر بى سۋادى نسۋانين^۱
 گرک گئە، اوخويا قىزلارى تەكذباني
 ائشيتىدى چون بو سۆزو بىندەدن تەكذبان لار
 دولاندىلار باشينا شوقيله قىلمداني
 اوتوز تومن وئرىلىب مېزە، سىندلە فوراً
 مەزىن ائىدىلە^۲ دۆور و برين^۳ دېستانين^۴
 مەلىمە آچىب آغزىن، دئدى خانىم قىزلار!
 تفاووتو گرک اولسون خر^۵ ايله انسانين
 يئىر، ايچر ياتار ائششك، اگر كى سىزلر دە
 او نَحولن^۶ ياشاساز، مثلى سىز او حىوانين
 جواب وئردىلە قىزلار^۷: خئىير، بىز انسانىق
 اطاعت ائىلرىك حكماً، نە اولسا فرمانين
 خلاصه اللى نفر قىز صاباح و شام^۸ اوخويوب
 كمال شوقيله شاد اولدو قلى مىرزاني^۹
 ايبىرمى آى كى مرور ائتدى عۆمر مدرسه دن
 نظرله دى اونو بىر بدنظر: او مولانين^{۱۰}

۱ - قاديئالرين

۲ - بزه دىلر.

۳ - اطرافين.

۴ - مکتبىن. ايلک مکتبىن.

۵ - ائششكله.

۶ - او جور، او طرزه.

۷ - وئردىلر.

۸ - سحر و آخسام.

۹ - بورادا معلم دئمكىدیر.

۱۰ - مقصد معلمدیر.

سارالدى رىنگى، قارالدى گۆزۈ، يىخىلدى يىثرە
 طىيىب كى ياخدى، دئدى: روھى بو مىسلمانىن
 چىخىدى قالب تىدن^۱، گندىن كفن گىتىرىن!
 داواسى فايدە وئىرمىز بونا اطىيانىن^۲
 بنات مىدرسە زولفون يولاردى، سۆيلىردى:
 حىزىن نوا ايلە: اى روزگار بد قانون^۳
 نە ائىلەمىشىدى سىنە بو خزانە دانش^۴
 كى چكىدىن آغ اوزونە^۵، بىر بئلە سخندانىن؟
 گۆروب بو ھالى دئدى معجز: اى تىكذ باجى
 نە چارقاتىن بولا گۆز ياشىنا، نە فىستانىن^۶
 وطن محبتى اولسايدى اهل ايراندا
 او شانلى قىصرى^۸ يىخىلمازدى شاه كىسرانىن^۹

۱ - بدن قالىپىندان.

۲ - دوكتورلار.

۳ - اى پىس قانونلو زمان.

۴ - بىلىك خزانەسى.

۵ - كفنە بورودون.

۶ - سۆز بىلن

۷ - اوزون قادىن پالتارى

۸ - ساراي.

۹ - منظور ساسانى شاھى انوشىرواندىر.

قصيدهٔ مسلسلە

نولور گئىندە قوندارا آياغينا فيلان باجى؟
 نچون مذمت ائيليسن، دئيرسن هم يامان باجى؟
 كنجيب آياقلىغين گونو، جورابى چك باجاغىوا^۱
 مگر هميشه ستر اندر بو وضعله زمان، باجى؟
 گرک گله خيالوا او گون كى فرقهٔ زنان -
 عرقچينين كنارينا دوزرديلر قيران^۲ باجى
 ياپيشديراردى آلينا تيتيركك^۳ ايله تئلارين
 و بيرچگين عذارينا^۴ نه شوقيله آنان، باجى
 اوزون تومان آياغينا گئيردى جان ننه بلى
 قالاردى پئيلرى^۵ ولى ائشيكده هر زمان باجى
 نهدير گوناھى شالوارين كى، ستر اندير^۶ توپوقلارين
 خدایا افترا نچين دئيرسن اى جهان باجى
 دؤشكجه توممان آدلى بير تومان واريدى اولى
 ياديندا يوخ مگر اونو گئيردى قاينانان باجى؟
 اون آلتى پونزا پامبيغى، چرك^۷ سيبه^۸ قالينليغى
 گلردى بير زمان خوشا او بى حيا تومان باجى
 آلاردى پامبيق اوچ چرشك، ياياردى بير بئز اوستونه
 سيريق گئردى^۹ آلتى گون، اولاردى بير تومان باجى

۱ - قيجيوا.

۲ - پول، بير قيرانليق، ايكي قيرانليق سكه پول.

۳ - آغاجلارين گۆودهسى و بوداقلاريندان سيزيب چيخان ياپيشان ماده.

۴ - اوزونه، بنزينه.

۵ - بودلارى

۶ - اؤرت.

۷ - باتمانين دؤرددن بيرى.

۸ - باتمانين سگيزدن بيرى.

۹ - ايرى - ايرى و تکرار تیکمک.

قویاردی آر خالیغی نین قولونا دویمه یوز عدد
 عقیقندن، برنزدان و شیرلی ساخسی دان باجی
 و یوز دقیقه دن فزون چکردی دویمه لنمه سی
 شروع ائندده صبحدم^۱، باتاردی گون اینان باجی
 گیردیلر جورابسیز مجالسه، محافله
 اولاندا جمع بیر یثره گئدردیلر دولانباجی^۲
 او زینقیروولو^۳ چپکین^۴ زمانی کئچدی دلبریم
 گئیردی قیزلار آیینه گلین اولان زمان باجی
 هانی او آغ روبندلر^۵ باشیزدا؟ سؤیله یین گوروم!
 اوجو دوشردی نافیزا^۶، دئیل کی، بو یالان، باجی؟
 تومان چین^۷ گئینلری نچین مذمت ائیلیسن
 اگر بیر عیسی، زادی وار، فقیره وئر نشان باجی؟!
 درست بیر نظاره قیل ایکی قیچین آراسینا
 کی، ساللانیر تومانباغی، مثال بیر ایلان، باجی
 دئی بیر گوروم ائوی خراب، نه دیر گناه پشنه خواب^۸
 مگر او قیرمیزی لاری تکیب فرشتگان^۹ باجی؟
 کئچن زمان ووراردیلر پیلکلی پرده قاپی یا
 هانی او پرده لر بو گون ایا تکذبان باجی؟

۱ - سحر چاغی.

۲ - بیر یثره اوز باشینا فیزلانماق.

۳ - زنگوله.

۴ - اوزون دون.

۵ - اوز اورتوسو.

۶ - گؤبگینیزه.

۷ - چینلی توممان، بوزمه لی توممان

۸ - دایانی یاتیق ارواد باشماغی

۹ - ملکلر.

آچىلدى باشى خالخالين^۱، زمانى كىچىدى چالمانين
 باشىنا باغلامير داهانە پير، نە جوان، باجى
 سەنە دىمير كى، گىمە يىل، تىناۋول^۲ ئايىلەمە^۳ عىل
 دىيىر كى، ئايىلە خوش عمل خدائى مەربان، باجى!
 دىمير سەنە كى، كىسە تىل، و سالما چايدانە ھىل
 دىيىر سەنە كى: اولما وئىل، وىقارىلە دولان باجى!
 نە واخ^۴ دىيىدىر اى قارى سەنە، كى، گىمە عىتتى
 دىيىب كى، آچما پىلىرى، حيا ائەلە، اوتان، باجى!
 سوادى يوخدور عورتىن، رواجى چوخدو غىيتىن
 نە حسنو وار جەھالتىن، بىر آچ گۆزون، اويان باجى؟
 دىيىرلە دىن و جان گىدر، نە جان؟ فىلان - فىلان گىدر
 جەنمە يازان گىدر، بەھىستە يازمايان باجى
 آماندى، يومما، آچ گۆزون، سۆزۈنە باخ بو معجزىن
 مىدادى مولچودور^۵ قىزىن، دواتى^۶ سورمەدان باجى!
 گلەن آلاق قىلم الە، سالاقتى جەھاننا ولولە
 دانىشما، واختى وار ھەلە، ھەلە بىر آز دايان باجى!
 بو معجزىن عىالى وار، نە اۋزگە بىر خىالى وار،
 تامام سىزدەن اۋتروودور بو طرفە^۷ داستان باجى!

۱ - قىزىل رەنگلى كىچىك زىنت وسىلەسى. قىدىم توپۇقلاردا سالىنان قادىن زىنت وسىلەسى

۲ - يىمىك.

۳ - عىل

۴ - نە وقت، نە زمان.

۵ - مىلچە، گۆزە سورمە چىكىم وسىلەسى.

۶ - مەركەب قابى.

۷ - خوشا گلەن، قىشەن، ماراقتى.

او طرفدە - بو طرفدە

خوش اولار سىزىن ديارىن گول و لاله و هزارى^۱
 او هزار و لاله زارىن نغماتى بى نهايت
 او طرف گۆزل لرى نىن گۆزو، قاشى دلربادى^۲
 حرکاتى جانفزا، هم سَكَناتى^۳ بى نهايت

وئثر ال اله قىز - اوغلان دانيشار، گولر، ايچر مئى
 چالينار كامانچا و نئى، اندر استماع^۴ الف - بئى
 لب يارى يار اوپنده، دئير عرش و فرش^۵ اوخخى
 سئورم عم اوغلو من ده، او حياتى بى نهايت

بىزىم اولكهده ولاكىن گولوب اويناماق، دانيشماق
 قاداغاندى تارى چالماق و كامانچانى ائشيتمك
 دفه^۶ سيللى وورماق اولماز و گوناھدير مئى ايچمك
 ولى باشا وورماغين^۷ وار حسناتى^۸ بى نهايت

اوزونه بىزىم گۆزل لىر سالى^۹ بىر نقاب - قالين
 ميكروسكوپ ايله باخسان، گۆره بيلمه سن جمالين

۱ - بىر نوع بولبول

۲ - اورنى چكن

۳ - وضع و حالت.

۴ - ائشيتمك، الف - بئى ائشيدر

۵ - گۆى و يئر.

۶ - قوال.

۷ - قمه ايله باش يارماق.

۸ - چوخلو حسنو

۹ - سالار.

بىرى گر آچا جمالين، توپورر اونا ملايين^۱
داما تير^۲ سالاندا سۇيلر صلواتى بى نھایت

آغا^۳ مسجدھ قوياندا قدمين، قوپار قیامت
ھاميسى دورار آياغا، ائدرال لرین زیارت
وطن مريضه^۴ کيمسه نه غذا وئدر، نه شربت
نه داوا، فقط سئورلر عتباتى^۵ بى نھایت

آغا چيخدی منبر اوسته، نئجه گۇر چيخير اؤزوندن
دانيشير غروريلن باخ، نئجه اود چيخير گؤزوندن
ائله قيشقيرير کى، منبر تيتيرير اونون سؤزوندن
بويورور بو سؤزلرين وار صلواتى بى نھایت

آغا چيخدی منبر اوسته، آچيب آغزینی بويوردو
قوياجاقلا تازه قانون، ييخاجاقلا^۶ کؤهنه يوردو
ديشى ميل ائديدى دينين، شيشر آن به آن اوغوردو^۷
بيزه وار بو قانقارانين^۸ خطراتى بى نھایت

تازا دولت ائتدی ضايع زحمات عالمینی
قىزا اؤيردير کتابت^۹، ييخیری بنای دینی^{۱۰}

۱ - ميلیونلار. بو سۆز ملاعين ده يازيلميشدير.

۲ - ديرک.

۳ - منظور ميرزا کاظم دير.

۴ - خسته وطنه.

۵ - اماملارين مزارلاری اولان مقدس يئرلر و شهرلر.

۶ - قوياجاقلار و ييخاجاقلار

۷ - مصراعين معناسی آيدين دئييلدير بهرامی (شير احمدی نسخه سينده بئله ایدی).

۸ - قانقارا و يا غانقارا يونان کلمه سی دير. سوموک و يا عضله لرین بير قسمتينده يارانان ايرين، چيرک و فاسدليکدن عبارتدير کى ، عضو قارالديب آرادان آپارار.

۹ - يازماق.

۱۰ -- دينين بناسینی.

کسه قور خورام بو بیژلر^۱ بلدیه ده کبینی
 بو حکومتین فنادر حرکاتی بی نهایت

اوخویوب یازان خانیم لار، یازار عاشیقانه نامه
 او کی یازدی نامه، دینین: گنده جک اسیر شامه
 وئره ای جماعت هر کس، قیزی نین الینه خامه^۲
 اولو^۳ روز حشر^۴ او شخصین خسراتی^۵ بی نهایت

دئدی دوشدو چون نفسدن او جناب اشرف الناس^۶
 من آیاغا دوردوم اوندا، دئدیم ای گروه- نسناس^۷
 دئین او گوؤک یازانا، قلمین اوجون یاواش باس
 گوؤگینی اینجیدیرسن، عورتی بی نهایت^۸

بیلیرم نه دیر خیالی، حضراتین ای مُحَبَّان^۹!
 دئیسیز کی^{۱۰}، خدمت ائیلیر بیزه کلبه ملا قوربان
 یازیلار سا ناف نسوان^{۱۱}، چوخالار نفوس ایران
 وطنه اولار اولارین خدماتی بی نهایت

۱ - بیج، حارامزادا (لهجه ده)

۲ - قلم

۳ - اولار، اولور.

۴ - قیامت گونو.

۵ - زیانلاری.

۶ - انسانلارین ان شریفی جنابلاری.

۷ - افسانه وی انسانا بنزر حیوان، بیر نوع میمون.

۸ - خانیملاری، قادینلاری.

۹ - ای سئونلر.

۱۰ - دئیرسیر کی.

۱۱ - قادینلاری گوؤگی.

فقط ای حاجی داداش لار، چون ائدیر نظاره فالچی
 کَلَم - لطیف - نافا^۱ کیریخیر بئچاره فالچی
 قلمی وورار دواتا^۲، چیخادار دوباره فالچی
 طرفینه وار بو کارین^۳ زحماتی بی نهایت

اولا گر ساوادی یاران، مَشْدی تکذبانین
 قاباغیندا عورت آچماز گوْڭگین فیلان - فیلانین
 او، تکذبانا مَحْرَم گوْڭگین یازاندا آنین^۴!
 ائدر حفظ ابروی^۵ حضراتی^۶ بی نهایت
 (شعر ناقص نظره گلیر)^۷

۱ - گوْڭگین یومشاق کلمینه.

۲ - مرکب قابینا

۳ - بو ایشین.

۴ - اونون، او آدامین،

۵ - ابروسونو قورویار.

۶ - آقالارین.

۷ - یئددی و سکیگزینجی بندلر بهرامی (شیر احمدی) نسخه سیندن آیینمیشدیر.

مژدە

داغا دوشدو قار، دوندو قان لار گئنه
 گئىن كوركو اى ناتوان لار^۱ گئنه
 پايىز فصلى چون غملى بير فصلدير
 پايىز پولسوزا مرگدن سختدير^۲
 بو ايل چوخ بلالار وئريب ال - الە
 ملخ^۴، درد اسهال هم زلزله
 تامام اولدو ظن ائتمەين، وار هله
 صغير و كبر^۵ امتحان لار گئنه
 خسيىس لركسيىب جوتدوگون^۶ دؤوره سين
 آلان لار، ساتان لار اوجالدير سسيىن
 قوروب مجلسى، آيله شيب خان كيمى
 باخين گورنه سام - نريمان كيمى
 شفيع خان^۸ منه يار و انصاردير^۹
 كولونگه ساليب دسته، بى عاردير
 چكىرلر خريطه^{۱۱} خيابان اوچون
 بير آز پىي وئرين خلقه درمان اوچون

۱ - عاجيزلار.

۲ - اولومدن چتىندير.

۳ - قيرانسىز لار، پولسوزلار.

۴ - چكىرتگه.

۵ - كىچىك و بؤيوك.

۶ - جوتدوك، جوت قيران، ايكي قيران، ايكي قيرانلىق گوموش پول.

۷ - كمسيون لار، رضا شاه دؤورو كومسيونلارى.

۸ - خاطيرلرده كى محمد شفيع.

۹ - كؤمكچى.

۱۰ - بازاري تخرىب ائتمك طرفدارى. منظور دكانلارين قاباغى نين سكى لرينى يىخماقدير.

۱۱ - نقشه.

وئیریم من ده بیر مژده دلپسند^۱
 مباریز طلب^۳ قهرمان لار بو گون
 قالار روسیاهلیق^۶ فقط سیزلره
 گلر شوقه بیر گون جوان لار گئنه
 بنات گونئی^۸ وئردیلر سس سسه
 خوروزلار چیخار دامدا بانلار گئنه
 خصوصاً او "ایرانی"^{۱۰} و "جعفری"^{۱۱}
 قلم، یاز گۆرک وار قالان لار گئنه؟
 ایگیرمی تومن، اون تومن، اولدو یوز
 یورولمازلار، ایشلرلر اونلار گئنه
 دوباره یوز ایل عؤمر وئر معجزه
 اوخونسون او خوش داستان لار گئنه
 مهر آیی ۱۳۰۹ هجری قمری^۱

وئیرین سیز منه بیر عدد کله قند
 او مژده بودور ائتدی قذین بلند^۲
 دئدیم باره^۴ من معاریض لره^۵
 ائدرلر بنا مدرسه قیزلره
 سۆزوم اولدو سبز^۷، آجدیلار مدرسه
 گۆزویله گۆروب لاپ یقین ائیلهسه
 "علی بی" دی بو خئیر ایشین رهبری^۹
 اونوتما مدیر هنر پروری^{۱۲}
 مدد خرج^{۱۳} لطف ائتدی تجاریمیز
 ترقی طلب فیرقه^{۱۴} دن راضیییز^{۱۵}
 ایلاهی به حق شه معجزه^{۱۶}
 گئجه گوندوز اشعار یازسین سیزه

-
- ۱ - اوریه یاتان، خوشا گلن.
 - ۲ - باشینی قالدیردی، قذین قاوزادی.
 - ۳ - مباریز ایسته یان.
 - ۴ - دفعه لرله.
 - ۵ - مخالفلره.
 - ۶ - اوزو قارالیق.
 - ۷ - سۆزوم گۆیردی، من دئین اولدو.
 - ۸ - گونئی قیزلاری.
 - ۹ - علی بی یحیی زاده.
 - ۱۰ - چای محله سینده اولان نفوذلو شخصلردن ایدی.
 - ۱۱ - نفوذلو شخصلردن بیر ایدی.
 - ۱۲ - میرزا جواد پارسلی.
 - ۱۳ - یاردیمچی پول.
 - ۱۴ - معجزین اطرافیندا اولان مترقی و گۆزو آچیق شبسترلی لر دسته سینه اشاره دیر.
 - ۱۵ - راضی ییق.
 - ۱۶ - معجزه شاهی. حضرت محمد و یا حضرت علی به اشاره دیر.

اوغول و آنا

اوغول:

امتحان واختی گلیر گۆز یاشیم آخیر آ باجی .
مکتبه گئتمه یی من سئومیرم آخیر، آ باجی

آنا:

چئشته بندین گوٲتور اوغلان اوٲزونو وئر مچیده
سنه بیر فایده یوخذور او قویون لا کئچی ده

اوغول:

اوخوماق یوردو منی، چاتلادی بئینیم آ باجی
هوٲسیم یوخ مچیده گئتمه یه، نئینیم آ باجی؟
قوی گئدیم کوچه ده قار گولله سی اوینوم آ - باجی.

آنا:

جاهیلی کور حساب ائیله ییب ارباب - کمال
معرفتسیزلره ائششک کیمی یوکلرله چووال
اوخویوب یازمایان انسان اولور حیوان کیمی لال

اوغول:

آ باجی، کوٲهنه مچیدلر هامیسی اولدو خراب
خئیلی آسانیدی مرحوم جاناباس و نصاب
ذهنیمه قوورا چکیر ایندی بو تاریخ و حساب

آنا:

زحمتین چکمیشم اون سکگیز ایل ای تازه جوان
گئت بالا مکتبیوه، خواب جهالتدن اوپان
ای اوغول جهلدی بیز ملتی ذیلته قویان

اوغول:

چون سحر درسین اوخور خیردا اوشاق لار عجله
دئیه سن کی توٲکولوب مکتبه قارقا قجله
جیغ و میغ، دیغ سسینه آز قالی باشیم گیجله

۱ - همین ایله حاج محمد ذکی نین اوغلونون توپوندا شبسترین محترم شخصلرینین مقابلینده معجز قیز مکتبی آچماق تکلیفینی ایره لی سورموش و بو ایشین باش توتدوغو اوچون شاعیر بو شعر ی قلمه آلمیشدی.

آنا:

چونكى سن شووق وئريسن او ايتاييله اولاغ
او جهتندى كى خوش گلمير او سسلر قولاغ
خواب غفلتن او يان ياتما بئله آي بال آغا!

اوغول:

نه قويوب كيسه سينه علم اوخويان لار آي آنا؟
او معلم كى وئير درس منه صبح و مسا
مين مصيبتله ساليير چيگنينه بير كوھنه عبا
آمما

هر شب - جمعه عوامين پيلووو دم چكىرى
بى سواد حاجى لارين حسرتين عالم چكىرى
گوروسن علم اوخويان لار نه قدر غم چكىرى
آمما

علمسيزلر گورورم پول قازانير سرعتيلن
هانسى ميرزا قازانيب، حجه گئدير عزتيلن
روضه خوان لار قوجالاندا كئچينير ذيلتيلن

آنا:

پول گئدر بير گون اليندن كيشى نين، پرده دوشر
بى سواد حاجى نين آخر ايشى نامرده دوشر
يازى بيلمز گنده ميرزاليق ائده، درده دوشر

بس نه ائتسين؟

يا گرک حاجى، بئله داش ييغا باغدا، قانادا
يا كى بير بئل گوٲوروب ايشله يه آر خدا، بانادا
اوغلونو چوخ اوخودار معرفت اولسا آنادا

دبستان^۱ اوشاق لاری

چون ائتدی ترک ورزیشی ایران اوشاقلاری
 اولدو ضعیف سام و نریمان^۲ اوشاق لاری
 واریدی زورخانا^۳ گونئیستاندا بیر زمان
 میل اویناداردی رستم دبستان اوشاق لاری
 شاهنامه لر جیریلدی، شکست اولدو^۴ میل لر
 دهر ائتدی نوحه خوان^۵ و رجز خوان^۶ اوشاقلاری
 بیر دقتیله باخ، دئییه سن خسته خانه دن-
 تازه چیخیدی دیشره^۷ دبستان اوشاق لاری
 ژیمناستیکین^۸ فوایدی^۹ چو خدور بو باره ده
 جاندار ائدر یقین بو بی جان اوشاق لاری
 تکفیر اوخون کمانه قویان لار اولوب مگر^{۱۰}
 فی الفور^{۱۱} ائدرله قانینا غلطان^{۱۲} اوشاق لاری

۱ - ابتدایی مکتب

۲ - رستم پهلوانین باباسی و اولو باباسی.

۳ - قدیم ایلمان یئری

۴ - سیندی میلر

۵ - نوحه اوخویان.

۶ - رجز اوخویان

۷ - انشیگه. خارجه.

۸ - تازا اصول ایلمان

۹ - فایدا لاری.

۱۰ - کافر آدلاندیرماق اوخونو کامانا قویان. معجز میرزا کاظم طرفیندن تکفیر ائدلمیشدی.

۱۱ - در حال، فوراً

۱۲ - قانینا بلشمیش.

درد بىر دئيىل كى ائىله يه انسان علاج اونا
 مین درده مبتلادی^۱ مسلمان اوشاق لاری
 چاتلار دوداق لاری، سارالار رنگی قورخودان
 ائیلر حَجْمچی باجی چون عریان^۲ اوشاق لاری
 قانین سورار زلی کیمی هر ایل بئش آلتی یول
 جانان سالار او ماه حزیران^۳ اوشاق لاری
 خورما یئین عربلر اوچوندور حَجْم ثواب
 ای داش کلم یئین گونئیستان اوشاق لاری!
 شام و ناهار آشدی، قوورمادی بیـزلره
 بیز کاسییق بالا، دئیلیک خان اوشاق لاری
 تیتیرر دئییرله عرش و سکان آسمان^۴
 قیزلار کیمی گر اوینایا اوغلان اوشاقلاری
 بدتردی هاممیدان بو کئچللیک مصیبتی
 یارا، ائدر بو درد ده نالان^۵ اوشاقلاری.
 لعن ائیلیرم خزینۀ حماماً^۶ مین کره
 گۆردوکجه من او کلّه سی عریان اوشاقلاری
 تیر شهاب^۷ ایله وورون ای قوم، معجزی
 قورخوم بودور کی، آزدیرا یولدان اوشاق لاری

۱ - مین درده توتولموشدور

۲ - چیپلاق.

۳ - سریانی آیلاریندان. ایستی یای آیی

۴ - گۆیون ساکنلری.

۵ - اینلهدر.

۶ - عمومی حمام خزینه سینه.

۷ - آخان اولدوز. منظور اوخ ایله.

خلقه

ايچىرتىدىن شۇيخنا^۱ صېح و مسا^۲ خون جىگر^۳ خلقه
 گېھى لطفيله، گاهى قهريله ائتدىن نظر خلقه
 نه تلفون ائيلهدين نه تىلگراف ايجاد اى واعظ
 مگر ماشىنى سن ياپدىن كى اولدون تاج سر خلقه؟
 چىراغ برق له دنيانى روشن ائيلهدى^۴ كافر
 مسلمان، سن نه ائتدىن اختراع، وئردىن خبر خلقه
 آمير كا عالمى خلق ائتدى بير دستگاه آهندن^۵
 گېھى دف چالدى آھن، گاه نئى شام و سحر^۶ خلقه
 دئدىن سن ملته يار باشيوى، آچ سىنهينى بندين
 دوشون دل ميخ و مسماريله، اؤيرتدىن نه لر خلقه!
 پدر^۷ اولادىن حىفظ ائىلر اسارتدن، جھالتدن
 عموى كم لياقت^۸ سن نيچىن اولدون پدر خلقه؟
 كۆنول لر عرصه سىنده دايم تىخ نفاق اكدين^۹
 سئوھيدىن سن اگر خلقى اكردين بحر و بر خلقه^{۱۰}
 عمر اؤز ميلتىن قيد اسارتدن خلاص ائتدى
 ولى سن بى شرف اؤز ملتىن ائتدىن نۆكر خلقه^{۱۱}

۱ - اى بىزىم شىخىمىز.

۲ - سحر - آخشام.

۳ - جىگر قانى.

۴ - ايشىقلاندىردى.

۵ - دمىردىن بير دستگاه ياراتدى.

۶ - دمىر گاه قوال چالدى، گاه دا آخشام و سحر نئى چالدى.

۷ - آتا.

۸ - لياقتسىز عى.

۹ - هميشه كۆنوللر مئيدانىدا نىفاق توخومو اكدين.

۱۰ - خلق اوچون دريالارى و قورولوقلارى اكردين.

۱۱ - بو بيت باشلايدان شعرىن سونونا قدر نىجوانى نوسخه سىندىر.

دابانين چكدى ھر كس ائىلەدىن تەكفىر سەن، امّا
 اوخ آتماق، نىزە وورماق علمىن اۋىرتدى عمر خەلقە
 او گون كى سەد و نەس^۱ علمىندە آقا^۲ اجتەھاد ائىدى^۳
 حارام اولدو سفر ماھ محرم، ھەم صفر خەلقە
 او گون كى، وئردى آقا كوكمر ساداتىنا^۴ فرمان
 غلام زر خرىد^۵ اولدو رەيت موفتە خور^۶ خەلقە
 آخوندان مەسەھ سىر ائدىر اقطار عالمده^۷
 مەسەھ دىنى نىن آمپوللارەن تەلەيخ ائدىر خەلقە^۸
 بىزىم آخوندلار ائتمەز سفر، امما نە زەمتەلە-
 مەبارك اللەرىن ساخلار ھاۋادا ، اۋپۇرور خەلقە
 او گون كى، مەلتىن باشىن تراش ائتىردى دون پۇرور^۹-
 بە زور دوتمە و سەيلى، او چوخ ائىدى اثر خەلقە
 قارانتىن^{۱۰} قويدولار سر حد بىغ و ساققالا آخر
 ۋەتەن زەندان كەيلىدى عاقەت آزادەسر^{۱۱} خەلقە
 چەن اولدو غەسب حەرىت^{۱۲}، داغىلىدى چۆللەرە مەلت
 ۋەتەنن نەرت ائىدى خەلق، گەلمەز بد سفر^{۱۳} خەلقە

۱ - قرآندان استخاره ائىندە يا "سەد(ياخشى، مەبارك)" يا "نەس(پەس، اۋغۇرسوز)" گەر.

۲ - منظور عەمۇمىيەلە آخۇند و بورادا مەرزە كاظم دەر.

۳ - تەخەسسى نەظر وئرمەك.

۴ - چولفانىن "كوكمر" كەندى نىن اھالىسى سەددەر. سەد سۇزۇنۇن جەمى ساداتەر.

۵ - قەزىل اىلە آلىنما قول.

۶ - موفتە يەتەن سەدە.

۷ - دىنانىن اطرافىندا.

۸ - خەلقە خەستەلەمەيىن قاباغىنى آلمانا يەنەسى وورور.

۹ - آلقاق يەتەن مەلتىن باشىنى قەتەردى.

۱۰ - خەستەلەيىن يايىلمەماسى اوچەن سەرحەدە بەر قەرار اولان خەسەسى شەرايە.

۱۱ - آزاد دوشۇنن اداملار.

۱۲ - آزادلىق گۇچ اىلە خەلقىن الىندىن آلىندى.

۱۳ - منظور ۋەتەنن اينچەيىن خەلقە استخارەدە سفر پەس گەسە دە اعتنا ائەلمەز قۇيار قاقار.

یئتیشدی مرکز عرشه در آخر^۱ آه مظلومان^۲
 بشارت^۳ وئردی فورا پیک رب بحر و بر^۴ خلقه
 کی، ای بیچاره ملت، حق دوعاوی مستجاب ائدی^۵.
 و تعیین ائیلهدی بیر شهریار دادگر^۶ خلقه
 بناگه تیغ تیز پهلوی چیخدی غلافیندان^۷
 ایشیقلا ندیردی بحر و بری^۸ مانند قمر^۹ خلقه
 توتولدو مهر استبداد^{۱۰}، اوجالدی گوئلره فریاد
 او گون کی، عرصه نی تنگ ائدی^{۱۱} ناجی بد سیر^{۱۲} خلقه
 صبا پس آیه امن و امان^{۱۳} و نصرت و فتحی^{۱۴}
 یازیب اوراق اشجارا^{۱۵} یئتیردی دربه در خلقه^{۱۶}
 گئجه بیتدی، صباح اولدو، جماعت روبراه اولدو
 بو، بیر لطف الاله اولدو یقینا خون جگر خلقه
 ذلیل اولجاق منافقلا، ایچیردی متصل معجز
 مبارکباد^{۱۷} سؤیلردی دمام بختور خلقه

۱- نهایت گویون مرکزینه چاندی.

۲- مظلوملارین آهی.

۳- مؤده.

۴- دنیزلرین و قورولوقلارین تانریسی نین ائلچیس.

۵- قبول الله دی.

۶- عادل شاه

۷- رضا شاه پهلونین ایتی قیلینجی بیردن قینیندان چیخدی.

۸- دنیزی و قورولوغو.

۹- آی کیمی

۱۰- استبداد گونشی توتولدو.

۱۱- مئیدانی دار ائدی.

۱۲- پیس طینتلی، یاراماز.

۱۳- امن- امانلیق آیه سی..

۱۴- غلبه ، اوستونلوك.

۱۵- آغاچلارین یاراقلارینا یازیب.

۱۶- دیرگین خلقه.

۱۷- اوغورلو اولسون، مبارک اولسون.

جان

نە سخت جاندى ^۱ بو جان، ايستەمىر چىخا تندن
 مگر بو جاني خدا ^۲ خلق ائديدى آھندن؟
 نئجە تحمّل ائدير بونجا زحمتە آخرا!
 جەت ندير، نييە چىخمىر بو تنگ مسكندن ^۳؟!
 اگر مسافره منزله بير گئجە كئچە بد
 چاتار يوكون چىخار اوردان صاباح اثر كندن ^۴
 او منزلى كى، او منزله جانور ياشاماز
 سبب نولا، نييە بو نفرت ائيله مىر اوندان؟
 اگر بدن ائده انديشە، حقّى وار چونكى -
 ھراس ائدير ھامى غسال ^۵ و گور و گور كنددن ^۶
 بو جان نەدن ائدير انديشە، بيلمىرم ياران ^۷
 سوآل ائدين بو سوؤزو سيز او روح كودندن ^۸
 گر كى اولمايا واعظ دئين كيمى، كى او جان
 كى ايستەمىر چىخا جان بو خراب مدفندن ^۹
 اگر اولايدي او دنيادە حور و عين و بهشت
 بدون عذر و بهانه چكردى ال مندن

۱ - برک جاندير.

۲ - تانرى آلاھ.

۳ - دار يئردن.

۴ - سحر تئزدن.

۵ - اولو يويان.

۶ - قبير قازاندان.

۷ - دوستلار.

۸ - قائماز روحدان.

۹ - گۆمدورولن يئر.

گرک کی آنلایا جان، یوخدو بیر بئله شوخلوق
و گرنه کیم کئچر عالمده سرو و سوسندن^۱!
و یا داماغینی معیوب اندیب^۲ او مسکن دار^۳.
کی، مثل شبپره^۴ اورکور هوای روشندن^۵
باغیشلا بندهنی ای روح پاکِ جانِ عزیز^۶
چوخ اینجیدیپ سنی معجز، خجلدی چوخ سندن^۷

۱ - بیر نوع گول آدی.

۲ - عیبیلی اندیب.

۳ - او دار مسکن.

۴ - یاراسا قوشو، خفاش.

۵ - ایشیق هاوادلان.

۶ - جانین عزیز، پاک روحو.

۷ - سون ایکی بیت نخجوانی نوسخه سینده واردیر.

او گون کی، اولدو

حساب و هندسه مکتبده تاجدار اولدو
 معلیمین کوهنسال^۳ بی قرار اولدو
 دوپیش^۴ دوزیر^۵، دو زبر^۶ خوار روزگار اولدو
 سوار اولوب آتا، مشغول کارزار اولدو^۷
 حساب و هندسه و جبر زخمیدار اولدو
 یئرینده کؤهنه جانابباسی^۹ شرمسار اولدو^{۱۰}
 بوگون شریعت اوچون تازه بیر باهار اولدو
 بوگون شبستریمیز مثل شیندیوار اولدو
 کی گتندی هر کس اورا، دیندن کنار اولدو.
 وطن اوشاق لاری حامل و چاروادار^{۱۵} اولدو.
 او فکره خدمت ائدن شخص سنگسار اولدو^{۱۸}

او گون کی معجم^۱ و ابواب^۲ خوار و زار اولدو
 قدم قویاندا الفبای تازه مدرسه یه
 صدای جیغ بیغ اوجالدی چو سقف کئیوانه
 گؤروب بو حالی چکیب نعره، پیشوای رشید
 چیخیب او خنجر تکفیر چون غلافیندان^۸
 تزه چیخان او شریعت کتابی چون گوردو
 داغیتدی لشکر بی دینی^{۱۱}، پس دئدی یاران
 هزار شوکر کی یاتدی تجددون علمی^{۱۲}
 گرک او مدرسه دولتی^{۱۳} اولا ویران
 بلی دئدی سؤزونه چون مقدسان وطن^{۱۴}
 محالدير گیره کؤهنه قافایه^{۱۶} فکر جدید^{۱۷}

۱ - قدیم درسلیک کتابلاردان.

۲ اسکی اوصول مکتبلری درسلیک لری.

۳ - یاشلی معلم لر.

۴ - قدیم درس اصولونا اشاره.

۵ - قدیم درس اصولونا اشاره.

۶ - قدیم درس اصولونا اشاره.

۷ - دؤیوشه باشلادی.

۸ - قینیندان.

۹ جامع عباسی، قدیمکی مکتبخانالارین درسلیکلریندن ایدی.

۱۰ - اوتاندی.

۱۱ - دینسیز اوردونو.

۱۲ - یئنیلگیلر علمی.

۱۳ - دولت مکتبی.

۱۴ - وطنین دینچی لری، مقدس لری.

۱۵ - قدیم پول آلیب آت - اولاقلا یوک داشایانلارا چاروادار دئییلردی.

۱۶ - باش (آنا دولودا ایشلنیر).

۱۷ - یئنی فیکیر.

۱۸ - داشقلاق اولدو.

اونو رواج وئرن برق ذوالفقار اولدو^۲
 عؤمر او سايه ده ايرانه شهر يار^۴ اولدو
 تجددو عالمينه چون قدمگذار اولدو^۶
 پياده آتلى لارين بوينونا سوار اولدو
 بنای وهم و خرافات^۹ تار و مار اولدو
 كى، عيسوى لر^{۱۱} او عالمده بختيار اولدو
 او صرف ونحويله چوخ عمرو زيد^{۱۴} خوار اولدو
 عربجه جمعى حمر، مفردى حمار^{۱۵} اولدو
 گئجه صاباحه كيمى كارين^{۱۶} آه و زار اولدو
 ائوى ييخيلدى اگر او غرويا دوچار اولدو
 بوگون يئر اوسته داداش حكمران بخار^{۱۸} اولدو
 حقيقتى گؤره بيلمز او گؤز كى تار اولدو
 دؤيول صداسين^۱ ائشيتمز قولاق كى، كار اولدو

ملايمتله^۱ قبول ائتمه دى اونو منكر
 عرب او فكر جديديله^۳ گيردى مئيدانه
 اوجالتدى بايرق روسيه نى^۵ لين يولداش
 كتاب مزدكين^۷ اسرارى آشكار اولاجاق
 تجددويله^۸ شريعت ييخيلمادى آكيشى
 قدم او عالمه قوى اى محمدى^{۱۰}، سن ده
 او صرف ونحوى بوراخ نحوى يا^{۱۲}، بحق خدا^{۱۳}
 دئديم اون ايلده نه اؤيرتميسن؟ دئدى كى بويور
 دئديم كى: پالچىغا باتسا او ائششگين يولدا
 قالار مسافر بيچارا^{۱۷}، چاره سيز چؤلده
 اوچ آي يولو گئدر اوچ گونده پهلوان ماشين
 بخار جهل^{۱۹} سنين گؤز لر ين ائديب اعما^{۲۰}
 دئيين او معجزه بيهوده ائتمه سين فرياد

۱ - يوشاقليقلا.

۲ - ذوالفقار يارلتيسى. ذوالفقار حضرت على نين قيلنجى نين آدى ايدى.

۳ - يئننى فيكير ايله.

۴ - شاه اولدو.

۵ - روسيه بايراغينى.

۶ - ائله كى، يئننىليك عالمينه آياق قويدو.

۷ - ساسانى شاهى انوشىروان زمانيندا اولموش و او شاه طرفيندن اولدورولموش تبريزلى متفكر شخص.

۸ - يئننى ليك ايله.

۹ - گومان، خيال و موهومات.

۱۰ - اى مسلمان، اى محمد دينينه اينانان.

۱۱ - مسيحي لر. عيسايا اينانانلار.

۱۲ - عربجه ديلچى يه نحوى دئير لر.

۱۳ - آلايه حقى.

۱۴ - عمر و زيد عادى عرب آدلارى دير كى، عرب ديلچى لرى تاريخ بويو اونلاردان 'ضرب' زيد عمرا' دئيه مثال كيمى استفاده ائديلر.

۱۵ - عربجه ائششك سؤزونون تكى حمار و جمعى حمر اولار.

۱۶ - ايشين.

۱۷ - چاراسيز يولجو.

۱۸ - بوغ، منظور چاغداش تئكنيكده بوخارين رولونو گؤستر مكدير.

۱۹ - جهالت بوغو.

۲۰ - كور، گؤرمز (بو سؤز عربجه دير).

من نئىلىم؟

ساقى يا يوخدو دوعانين اثرى، من نئىلىم؟
 اعتقاد ائىلر اونا خجّه قارى، من نئىلىم؟
 پول وئريب فالچى لارا، باغلادير، آغزين كيشى نين
 قوّە سحريله ^۲ لال ائىلير ارى، من نئىلىم؟
 آچديرير قيزلار اوچون مدرسه اعيان وطن
 اوڭيردير اونلارلا زير و زبرى ^۳ من نئىلىم؟
 قيز اله آلسا قلم، دينيله ايمانى گئدر
 باعته لعنت ائدر جنّ و پرى، من نئىلىم؟
 دولتى مدرسه ده چون اوخور ابنائى وطن
 ائىلير انكار ^۴ او اوشاقلار بقرى ^۵، من نئىلىم؟
 بسدى نشتوو قارىنا بئىنيميزى قازما گۆرك
 يئرى بوغ ياكى اوگوز ترپيدىرى، من نئىلىم؟
 اتوينين قبله سين هر كس اوڭوزو ياخشى تانيبار
 نخجوانى ^۶ دولانير دؤور برى من نئىلىم؟
 قبر فرعونى ^۷ زيارت ائله ميش قاهيره ^۸ ده
 حاجى نين يوخدو خدادن خبرى، من نئىلىم؟

۱ - طبل سسينى

۲ - سحر و جادو گوجو ايله.

۳ - كسره و فتحه. تازا تدريس اصولونا اشاره دير.

۴ - دانير.

۵ - اوگوزو.

۶ - حاجى محمد نخجوانى دير.

۷ - قديم مصر پادشاهى فرعونون قبرىنى.

۸ - مصرين باش كندى قاهره شهري.

مثل نىمروڧ^۱ مېنىر آيروپلانى^۲ سەنە نە
 !وخلايىر خالىق جىن^۳ و بىرى. مەن ئىلىم؟
 باشىنا شاپقا قويورموش دىئەسەن، خەلق نە وار؟
 يا فرنگى دن آلىرمىش سوخارى^۴، مەن ئىلىم
 سالدېرىپ عەكسىنى حاجى كىشى يوللار شەھرە
 اۆز سۆزون دانىش آي اوغلان سىخرى، مەن ئىلىم؟
 پەلوى زادە چىخىپ تەختە دىيىرلەر، دىئەسەن
 او قويوب باشىنا تاج قەجرى^۵، مەن ئىلىم؟
 باغلادى مجلس شورانى توپا مەدەلى^۶
 دوشدو اۆز جانىنا آخر شىرى^۷، مەن ئىلىم؟
 قەم عەقەدە^۸، قايتىدى وطنە شاھ رىضا^۹
 ياخشى ساعەتدە ائەدەدى سىفرى، مەن ئىلىم؟
 گۆزۈ، قاشى، بىدى، ھەر يىرى بىزىر شاھە
 آزىمىش مەدركى، يوخموش ھەزى^{۱۰}، مەن ئىلىم؟
 يقىن ايرانلى لارىن بختى گىتىرمىش آ بالام^{۱۱}
 وارىمىش مال داوارا چوخ ضررى، مەن ئىلىم؟
 وارثى اولماياقاقدىر او ھەندە شاھىن
 دىئەنە باس بايىرا^{۱۲}! قويما ايچرى، مەن ئىلىم؟

۱ - افسانەوى كوش ابن ھامىن اوغلو، تارىخدە جلال و عظمت اۆزىنگى، سىمبول.

۲ - طيارەيە.

۳ - قورودولموش شىرىن چۆركە، بىر چىشىت چۆركىدەر(روس سۆزۈدور).

۴ - قاجار تاجىنى.

۵ - مەمدەلى شاھ قاجار.

۶ - قىيىلجىمى

۷ - آي عەقەم بۇرچۇندا اولاندا قەدىن ايشە باشلامازدىلار.

۸ - رىضا شاھىن تۈركىيەدن قايتىماسىنا اىشارەدەر.

۹ - رىضا شاھىن ساوادسىزلىغىنا اىشارەدەر.

۱۰ - مصراع بىللەدە قەتئەدە اولموشدور: او كى ايتساندەر اولار شاد بو امىر خىرە.

۱۱ - چىخ ائىشىگە(تۈركچە بىر عبارتدەر)

منى شاھ اتتسەلەر، البتە قىبول ئائىلە مەرم
 ۱. او ئاير دالينا بو بارلارى^۱ من ئىلىم؟
 ۲. نىجوانى بو سۆزە اتتەمەسە باور گلىسىن
 ۳. حاجى احمد^۲ گىلە قىش گىجەلرى من ئىلىم؟
 ۴. ھەمى واعظ^۴ دانىشىر، ھەم اوخويور مەرتىيە خوان^۵
 ۵. ايشينە گلمير اونون قىش صفرى من ئىلىم؟
 ۶. بىلە ديوان پولونو^۶ ھەر كىس حلال اى معجز
 ۷. حضرت شوشترى^۷ موردار توتورو من ئىلىم؟

۱ - يۈكلرى، مەسئۇلىتى.

۲ حاجى محمد نىجوانى نىن تانىشلار يىندان ايمىش.

۳ - سون اوچ بيت نىجوانى نوسخە سىندن آلىندى.

۴ موعظە ائەن، اۇيود وئەن.

۵ - كرىلا ھادىئە سىندن نوحە دىيىپ خلقى آغلادان.

۶ - دولت طرفىندن وئەرىن پول، مواجب.

۷ - بىر مەجتەھ ايمىش.

اوستاد

دوچار فقر و ضرورت اگر اولا اوستاد
 هزار سال^۱ اوخوسا، اوغلون آنلاماز بیر زاد
 معلم اولسا پریشان روزگار^۲، ای دوست
 چۆرک خیالی ائدر ذهن ائوین اونون بر باد
 گلر چیخاندا ائویندن، دورار قاباغیندا
 نه ات، نه قت، نه سوغان وار، نه دوز، دئیر آرواد
 او حالین یئتیشر مکتبه عبوس^۳ و غضوب^۴
 دؤیر اوشاق لاری بی جرم^۵، یوکسه لر فریاد
 زبسکی پرت ائدیپ او بی نوانی پولسوزلوق
 جیبینی، قولتوغونو آختارار الینده میداد
 معلمه وئریله یاخشی ماهیانان^۶ گرک
 گرک معلم اولا احتیاجدان آزاد
 آچین قولاغیزی ای دوستان من، ائشیدین
 وطن خرابه لری، علمیه اولار آباد
 بیز ایستریک فلکی سئیر ائدهک اولاغیله
 گوئه نئجه اوچار ائششک؟ چون اوندا یوخدو قاناد
 گلین ائنهک آشاغی مرکب جهالتدن^۷
 فرنگی لر کیمی طیاره ائیهلک ایجاد^۸

۱ - مین ایل.

۲ - یاشاییشی بیس اولسا.

۳ - قاش قاباقلی

۴ - آجیقلی.

۵ - سوچسوز. گناهسيز.

۶ - آیلوق.

۷ - جهالت مینیگیندن.

۸ - طیاره قاییراق.

كىمىن يىندەدىر ايندى مدينه و مگه^۱
 او پاك يئرلر يىمىز، كرېلا، نجف، بغداد؟^۲
 سىين چىخارتما اماندى كى باشين اوسته دۇروب،
 الينده تىغ دوسر^۳ اينگىليس بد بنياد^۴
 حسين، دشمنيله ائتدى جنگ مردانه
 حسين - حسين دئيىب ائتمه اوشاق كىمى فرياد.
 ايشىقلانار گئجه گوندوز چىراق حرييت^۵
 ماحالدير قايدا بيرده دۇور استبداد^۶
 گلين ديز اوسته قوياق بۇر كو، بير گۇزل دوشونك
 بو گون گرگ بيز اولاق صيد خلقه، يا صياد؟^۷
 گلين گئدهك اوخوياق بيز ده اهل غرب كىمى
 كى، بلكه ال چكه بيزدن او بى امان جلا^۸
 گلين توتاق بو معلىملرين باشين قيزيلا
 اولار دا علميله دنيانى ائيله سين ايرشاد^۹
 ايلاهى ائيله مه محتاج خلق^{۱۰} مير اسدى^{۱۱}
 به حق ميرزه تقى^{۱۲} و مجيد و ميرزه جواد^{۱۳}

۱ - سعودى عربستاندا مقدس شهرلر.

۲ - عراقدا شهرلر.

۳ - ايكي اغيزلى فيلينج.

۴ - اصلى، ذاتى پيس. ياراماز

۵ - آزادلىق چراغى.

۶ - اوز باشينالىق. مطلقيت، ديكتاتورلوق دۇورو.

۷ - اوو و يا اووچو.

۸ - منظور انگىليس دير. امانسىز جلا.

۹ - يول گۇسترسين، دوز يولا چكسين.

۱۰ - خلق محتاجى.

۱۱ - شىبسترين ايلك معلملريندن بيرى ايدى.

۱۲ - گونئى ماحالى نين ايلك معلملريندن.

۱۳ - ميرزه جواد پارسى و قارداشى ميرزه مجيد شىبسترين ايلك معلملريندن ايدىلر.

گلک کماندان ائده ک طرد تیر تکفیری^۱
 ووراق بو معجز بی دینی^۲، هر چه بادا باد^۳
 خدا یکیست^۴ ولاکن اصول دین^۵ پنج است^۶
 عدالت است و نبوت^۷، امامت^۸ است و معاد^۹

۱ - کافیر آدلاندیرماق اوخونو آتماق اوچون کمانا قویاق.

۲ - دینسیز معجزی.

۳ - هر نه اولور اولسون.

۴ - آلاّه - تاتری بیردیر، (اسلام دینی نین اعتقادی اصللرینین ایلکی)

۵ - اما دینین اساسلاری.

۶ - بنشدیر.

۷ - عدالتدیر (آلاّه عادلدیر) نبوت (پیغمبرلیک)

۸ - امامتدیر (پیغمبردن سونرا اماملارین وارلیغی)

۹ - معاد (وعده وثریلن حساب گونو)

* - شعرین سون ایکی بیتي بهرامی (شیر احمدی) نوسخه سینده ایدی.

ايشيقلانسين

گول اى لعل لب جانان^۱، دور دندان^۲ ايشيقلانسين
 گول اى روح و روانيم، شطه^۳ مرجان^۴ ايشيقلانسين
 سحاب غم^۵ كۈنول ويرانه سين ظولمت سرا^۶ ائتميش
 كنار اول مندن اى فرقت^۷، دل ويران^۸ ايشيقلانسين
 خيال خال دلبر تار، مجلس تار، عالم تار^۹
 چيراغين ياندير اى وصلت^{۱۰}، شب هجران^{۱۱} ايشيقلانسين
 گل اى مشاطه^{۱۲} دانش^{۱۳}، جمال ياره وئر زينت
 جهالت پرده سين بيرت، عارض جانان^{۱۴} ايشيقلانسين
 تمام ائتدى سۆزون بولبول، دئدى گئجدير گئجه دور يات
 آچيلدى صبح صادق^{۱۵} آز قالير ايران ايشيقلانسين
 گئجه رۇياده^{۱۶} گۆردوم بير نفر واعظ دئيير ياران^{۱۷}!
 جمالين آچسين ايران قيزلارى، ايران ايشيقلانسين

۱ - سئوگىلى نين قير ميزى دوداغى

۲ - ديشين اينجيسى.

۳ - ساپا دوزولموش، سيراناميش مرجان

۴ - غم بولودو.

۵ - غم ائوى. مصراع بئله ده يازىلىپ: كۈنول ويرانه سين ظلمت سرا ائتدى سحاب غم

۶ - آيرىلىق.

۷ - خارابا كۈنول.

۸ - قارانلىق، ظلمت.

۹ - وصالو

۱۰ - آيرىلىق گئجه سى.

۱۱ - بىلىك موشاتاسى

۱۲ - سئوگىلى نين اوزو. (جانان سۆزو "خوبان" دا يازىلميشدير)

۱۳ - دوغروجو سحر(دان يئرى سۆكۈلۈبدور).

۱۴ - يوخودا. دوشده.

۱۵ - مصراع بئله ده قتيد اولموشدور: ياتيب رويادا گۆردوم بير نفر واعظ دئيير: ياران!

دئدىم بو سۆز دئىل، آلماسدىر چىخدى دھانىندان
 پدرجان^۱، بئىلە سؤىلە، داىما، انسان ايشىقلانسىن.
 آيلىدىم خوابدان^۲ دلشاد گتتىم^۳ محضر شئىخه^۴
 دئدى^۵ لايىقلى بير سۆز سؤىلە كى، ايمان ايشىقلانسىن
 دئدىم قىزلار دئىير: بىز ده يازاق اوغلان كىمى كاغذ^۶
 آچىقلاندى، دئدى قويما گونئيستان^۷ ايشىقلانسىن
 دئدىم ال چك عنادينان سنى ايمانين اى واعظ
 بساط جهلى^۸ يىغ، قوى عالم نسوان ايشىقلانسىن^۹
 شىل اولسون خانه علمى^{۱۰} يىخىب ويران ائدن اللر
 چىراق جهل^{۱۱} سؤنسون، عالم عرفان^{۱۲} ايشىقلانسىن
 صبا، دوشسه يولون تهرانا، سؤىلە مير تهرانا
 فقط تهران دئىل ايران، گرک هر يان ايشىقلانسىن
 جسارتله قدم قوى عرصه مئيدان^{۱۳} اى نادير^{۱۴}
 قىلىنجين ائىله عريان^{۱۵}، عرصه مئيدان ايشىقلانسىن

۱ - آتا جان. بو سۆزلرين يثرينه عى جان دا يازىلميشدير.

۲ - يوخودان.

۳ - سئوينهرك گتتىم.

۴ - شىخين محضرينه، ملانين ياتينا.

۵ - بو سۆز دئدىم ده يازىلميشدير.

۶ - مصراع بئله ده يازىلميشدير: دئير قىزلار: يازاق بىزده بو گون اوغلان كىمى كاغذ.

۷ - شاعر شعرين وزنى سينماسين دئيه، "گونئى" سؤزونو "گونئيستان" ايشلهدير.

۸ - جهل بوساتىنى.

۹ - قادينلار دنياسى. علم يثرينه "كوكب" اولدوز سؤزو ده يازىلميشدير.

۱۰ - يىليك ائوينى، علم ائوينى.

۱۱ - جهل چىراغى.

۱۲ - يىليك عالمى، آلاهى تانىماق عالمى.

۱۳ - مئيدانين آراسينا آياق قوى.

۱۴ - نادر شاه، منظور عدالت قوران شخصدير.

۱۵ - قىلىنجين سيبير، قىلىنجين چك قىنىندان.

دوشوب زىندان جەلە^۱ يوسىف گەم گىشتە^۲، مەتدىر
 چىخاى مەر تەمدىن^۳، گوشە زىندان ایشىقلانسىن^۴.
 گتير ساقى، بولۇۋلە اولگوجو، قىرخ معجزىن خطىن
 بىر آز آرواد فرحلىسىن، بىر آز شىطان ایشىقلانسىن^۵.

۱ - جەل دوستاقتاناسىنا.

۲ - ايتكىن دوشموش يوسف، منظور يعقوبون اوغلو يوسفدير.

۳ - مدنيت گونشى چىخا!

۴ - دوستاقتانانين بوجاى ایشىقلانسىن. مصراع بئلهده يازىلمىشىدىر: زليخا آچ جمالين گوشە زندان ایشىقلانسىن.

۵ - بيت بئلهده يازىلمىشىدىر: گتير ساقى مئى احمر ايچيب تا مست اولامعجز
 فرحلىسىن كۇنول بىر دم، خوش اولسون جان، ایشىقلانسىن

اولماز

گَزَر زاغ^۱ و زَغَن^۲ گولشنده، قیشدا عنـدلیب^۳ اولماز.
 درخت^۴ - گول، گول آچماز، باغدا آمرود و سیب اولماز
 زمستان^۵ سخت دیر غارت ائدیر او باغ و بوستانی
 خدایا قورخسا قیش سندن، گناها مرتکب^۶ اولماز
 هاوادر اولماسا خانه^۷، ناهار و شام شاهانه.
 طیبیین بوعلی^۸ اولسا، سنه صحت نصیب^۹ اولماز.
 گهی سل ایله هم کاسا^{۱۰}، گهی سفلیس ایله همدم
 درین فیکر ائيلهسه انسان، گندیب هر گیز طیب اولماز
 محرم گلدی، ای دوکتور قمن حاضیرلا، یار باشین
 سنین بو چکدیگین زحمت یقین ائيله، کی غیب اولماز
 اینانمیرسان منه، گئت آل خبر شهرین ایمامیندان
 کی بی تزویر^{۱۱} سیم و زر^{۱۲} گلیب داخیل بهجیب^{۱۳} اولماز
 دئیرلر قویسون آغالار دا باشا پهلوی بؤرکو^{۱۴}
 بو امره راضی هرگیز کربلایی میر حبیب اولماز

۱ - قارقا.

۲ - قجله.

۳ - بولبول

۴ - گول آغاجی.

۵ - قیش.

۶ - گناه ایش گؤرمک.

۷ - ائو موافق اولماسا.

۸ - ابوعلی سینا.

۹ - قسمت اولماز.

۱۰ - بیر واخت سل خسته لیگی ایله بیر قابدا یتیمک یتین.

۱۱ - ایکی اوزلولوک ائتمه دن.

۱۲ - گوموش و قیزیل

۱۳ - جیبه گیرمز.

۱۴ - رضا شاه زمانی مود اولان بؤرک.

قيافت شرطدير^۱، كوردو، عبادا بىر مەھابىت^۲ وار،
 اونو گر سالمايا لوتى، سەھمناك^۳ و مەھىب^۴ اولماز
 اولار مرحوم هر ايل يوز- يوز اوشاق شەر- شېستردە
 ولاكن خلق آراسيندا بو بىر شئيدىر عجيب اولماز
 عجم قولدور، گرگ ائىسىن اطاعت ظولم ملأيا^۵
 عرب شەھزادادير^۶، شاھزادادا صبر و شكىب^۷ اولماز
 اگر شمر^۸ ائتمەسە غارت خيامى^۹، سن قالارسان آج
 اونا ملعون دئمه ذاكر^{۱۰}، آدام چوخ نانجيب اولماز
 منە لازيم دئيل خامە^{۱۱}، يازيب گويدن يئره سالسان
 آلار بىرتار، او فرمانى، اونا راضى خطيب^{۱۲} اولماز.
 رياست عاشقى قويماز سنین آدين دوشە ديلدن
 پاپاز^{۱۳} ال چكسە مذهبىن، كليسا و صليب^{۱۴} اولماز
 بلى حرص رياستلە^{۱۵} ترقى ائىلر انسان لار
 ترقى سئومەين انسان، دراويشە نصيب اولماز^{۱۶}

۱ - خارجى گۇرونوش.

۲ - آغيرلىق، جلال.

۳ - قورخونچ، قورخولو.

۴ - قورخولو، زەھملى.

۵ - آغايا، منظور اربابدير

۶ - شاھ بالاسى.

۷ - دۇزوم

۸ - كرېلا خادەتەسىندە يزيدين اوردوسونون باشچىلاريندان و امام حسين چاديرلارنى غارت ائتديرن.

۹ - چاديرلارى، خئيمەلرى.

۱۰ - مرثيە اوخويان

۱۱ - قلم.

۱۲ - ناطق.

۱۳ - كئشيش، مسيحي روحانىسى.

۱۴ - خاچ.

۱۵ - رييسلىك طاماهى ايله

۱۶ - منظور ترقى سئومەين انسانا درويشلىك دە قسمت اولماز.

دىئانت خواه اولان انسان اگر كول تۆكمە يە باشا
 او هرگيز مظهر - لطف - شهنشاه - غريب اولماز^۱
 ادب چون جان سيخار، شاعير قورار مجلسده باغداشين.
 شتر تىك^۲ با ادب^۳ ايلشمه سه معجز، اديب اولماز
 هامى بير گوزلودور بو كته، سنده بير گوزون يوسان!
 مبارك الليرين^۴ اوپسن، سنه واعظ رقيب اولماز^۵.

۱ - غريب شاهين لطفونون گوزونه چىكى يىرى اولماز. غريب شاهدان منظور شيعه ليرىن سىگىزىنچى امامى امام رضا دير.

۲ - دوه كيمى

۳ - ادبلى. ادب ايله.

۴ - منظور مىرزا كاظم دير.

۵ - شعرين ايكىنچى، دوردونجو، يىددىنچى، دوققوزونجو و اون دوردونجو بيتلىرى غلام ممدلى نوسخه سىنده واردير.

... اولسون

یوخدو بیر شخص منیم تک مئیە مشتاق اولسون
 ساقی یا وئر! ایکی دنیادا اوزون آغ اولسون
 وئرمەسن ملته مئی، ماییل اولار تریاکا
 وئر اگر ایستەمیسن خلق قورومساق اولسون
 مئی من شیرەکشە ائتدیم حلال ای ساقی
 دئمە آخوندا، وئر ایچسین، بدنی چاق اولسون
 مئی بداخلاق ائدر انسانی دئییرلر، انسان
 اولماسین تنبل و بی عار، بداخلاق اولسون
 قهوهده شیرە چکر شیرەکشی زنجیره
 کوچهده قوی غمه چکسین او دا، دوستاق اولسون.
 بس دئییلمی بو قدر؟ تا بکی^۱ ایرانلی لارین
 اشگ خونین^۲ آیلە کیرپیکلری ایسلاق اولسون
 ساقی یا، معجز مشتاقه او مئی دن وئر کی،
 آب کوثر^۳ کیمی خوش طعم و براق^۴ اولسون.
 قیلدان اینجەدی واعظ بویورور پُل - صراط^۵
 شیعه^۶ بدعملین^۷ ناصیری^۸ خلاق^۹ اولسون

۱ - نه وقته قدر

۲ - قانلی یاشلا.

۳ - کوثر سویو. افسانهوی بهشتده افسانهوی سو.

۴ - پارلاق.

۵ - قیل کۆرپو، صراط کۆرپوسو.

۶ - ییس ایشلر گۆرموش شیعهنین.

۷ - یاردیمجیسی.

۸ - یارادان.

بىر جەكت^۱ آل، مەنە سات بو عربى پالتارى.
 گرگ اوردا كىشى قرقى كىمى قىوراق اولسون
 شىرەكشلىك بىزى قويۇمور چالشاقتاى ناچى^۲
 ايدىن وئر ملتە، أبونە قانىاق^۳ اولسون
 بابا درويشە دئدىم: توت اليوھ بىر پىشەتە
 تبرى^۴ آتدى ھاوايا، دئدى: بو ساغ اولسون
 امنىيە آلدى اليندىن تبرى، كىشكولو^۵
 . آغزى نىن دادى گرگ مثل - سارىمىساق اولسون.
 بار ايلاه^۶ سن اوزون ائىلە كۆمك درويشە
 بابا درويش، نئجە بوقىش گونو ساللاق اولسون
 بو نئجە عصردى يارب، كى، دئيرلر خلقيىن
 كئەسىندە نە او دورگە^۷، نە بو پاپاق^۸ اولسون
 رحم يوخ ذرەجە قلىيندە او صادق خانىن^۹
 گۇروم آلاھە الى شىل، قىچلارى چولاق اولسون.
 دورگەمى ائىلەدى پارە^{۱۰}، باش آچىق گئدىم ائوھ
 باخدى آرواد دئدى: واھ، واھ كىشى، ايراق اولسون
 دئدىم اى ھەمدەم جان، قورخورام آخر دئەلر
 نە قارا چادىرا نە قىرمىزى باشماق اولسون

۱ - كۇت.

۲ - نجات وئرن.

۳ - كونيكا آبونەسى.

۴ - درويشىن اليندەكى كىچىك تېرىزىن.

۵ - درويشلىرىن چىگىنلارنىدىن آسدىقلارى بۇيرگە بىزىر قاب.

۶ - اى آلاھە.

۷ - كە قند شكىلىندە قديم بۇرك.

۸ - درىدن قايرىلمىش قولاقلى بۇرك.

۹ - معجزى زمانى شېستردە امنىيە رېيسى و بۇرك يىرتماق مامورو.

۱۰ - رضا شاھ زمانى قديم بۇركلىرى يىرتدىلار.

قویاجاق باشینا سرپوش جدیدی^۱ حکما^۲
گیرم او صاحب- باش^۳ حضرت اسحاق^۴ اولسون
گیرم حکم ائیلهدی دولت، فقط ای لامذهب!
نئجه امنییه آخوندون اوزونه عاق اولسون؟
دئدیم ای غنچه دهان^۵ قورخما، ییخیلماز دنیا
قوی او دا بیر نئجه گون خانهده دوستاق اولسون

۱- تازا بۆرک.

۲- حکیملر، بیلیکلیلر.

۳- باش بییهسی، باش صاحبی.

۴- بیر پیغمبر آدی.

۵- قونجا آغیزلی.

وصیت نامە

اوزون گۆسترمە خەلقە تا وارانم مــــن بو ولایتدە
من اۆلسم چادیران آچ قوی یئرە، آیلمە خلوتدە
نە چاییم وار، نە کھریزیم، نە نقدیم ای تکذ خاتون
فقط بو ائودی، بو اشیا، منیمکی مال و دولتدە
اوچ ایل بسلر سنی بو ائو، بو اشیا، گۆرمەسن بیر ایش
قالارسان سونرا آج، ناراحت اوللام باغ – جنتدە^۱
نە خئیرات ایستیرم سندن، نە حالوا، نە قیبر داشی
فقط وئر دۆرد قیران غسال^۲ ایله گورکانە^۳، البتە
اوزون آچ و قیچین گۆسترمە، چیخ بازارە مردانە^۴
گزریدی باجی لار بو وجھیلە عھد – رسالتدە^۵
اگر واعظ دئیە آچما اوزون، ساتما فیرنگ ساپی
خدا ضامیندی رزقە، ایلش ائودە، کۆینگین بیتلە
دۆشوندن بیر تپیک وور، ییخ یئرە چیخ سینەسی اوستە
قاساسین از، گناهی بوینوما روز قیامتدە^۶
اگر گۆردون گوجون چاتمیر، آچ آغزین، یوم گۆزون سۆیلە
حارام اولموش تجارت عورتە هانسی شریعتدە؟
چۆرکچی خانەسی یوخدور خداوند تعالیٰ نین^۷
کی هر کس سۆیلەسە: آجام، ائدە نازیل او ساعتدە

۱ – بەشتدە، جنت باغیندا.

۲ – غسل وئرن، اۆلو یویان

۳ – قیبر قازانا.

۴ – کیشی کیمی بازارا چیخ.

۵ – پیغمبر زمانیندا.

۶ – قیامت گونوندە

۷ – بۆیوک آلاھین

اگر بزار اولايدي حق، وئردى بىر تومان كۆينك
 گئىردى اگينه يوخسول، دولانمازدى او حالتده
 اگر. عطار اولايدي گۆندردى چاييلا قندين
 ايچىردى، قىزدىراردى جانين ايام - بۇرودتده^۱
 اگر قصاب اولايدي، يوخسولون سولمازدى گول رنگى
 وئردى لامحاله بىر جيگر وقت ضرورتده^۲
 نه خياطام تيكم جامه^۳، نه مىرزايام يازام نامه
 نه آخوندام يئيه موفت، آيلشه م عالي عيمارتده
 نه حرىت^۴ وئريسيز نه غذا^۵، انصاف ائدين آخر،
 قفسده قوش يئير دانه، ياشار تحت - اسارتده^۶
 ظهور حضرت قائم^۷ ياخيندير، اولمه يا معجز
 بولود آلتيندا قالماز دائماً گون، خلق ظولمتده
 گوررسن تئز او مؤولانى بىر الدهه حؤكم حرىت^۸
 بىر الدهه تيغ خونين^۹، مرتجع خاك - مذلته^{۱۰}

۱ - سويوق گونلرده

۲ - لازيم اولان وقت.

۳ - نه درزى يم پالتار تيكم.

۴ - آزادلىق

۵ - يشمك.

۶ - اسارت آلتيندا ياشايار.

۷ - شيعه لر ين اون ايکينجى غايب امامى نين ظهورو..

۸ - آزادلىق.

۹ - قانلى قيلينج.

۱۰ - ارتجاعى فلاکت توپراغيندا.

ایشیق‌لاندی

گئنه ستارهٔ بخت جوان ایشیق‌لاندی
 آچیلدی غنچهٔ گول، گولستان ایشیق‌لاندی
 چراق برق^۱ طلوع ائتدی^۲ سمت مغربدن^۳
 منور اولدو جهان^۴، کهکشان ایشیق‌لاندی
 ای اهل - والده خان^۵، قالخدی قاپتولا سیونلار^۶
 دوباره بیرق - نوشیروان^۷ ایشیق‌لاندی
 گلین - گلین کی، وطن خیلی با تماشا دیر
 بزندی مملکت، ایرانیان ایشیق‌لاندی
 قاپاندی دخمهٔ نکبت^۸، آچیلدی باب نشاط^۹
 یاخیلدی مشعله‌لر، پارلمان^{۱۰} ایشیق‌لاندی.
 دئیین اوجا سسیله زنده باد شاه جوان^{۱۱}
 کی، سایه‌سینده لوای کیان^{۱۲} ایشیق‌لاندی

۱- برق، ایشیق.

۲- چپخدی.

۳- گون باتان طرفدن.

۴- دنیا ایشیق‌لاندی.

۵- استانبولدا بیر تجارت مرکزی

۶- کاییتولا سیون. رضا شاهین اوللرینده خارجی‌لره خاص بیر حقوق لغو ائدیلدی.

۷- انوشیروانین بایراغی.

۸- بدیختلیک دخمه‌سی‌نین قاپیسی.

۹- کئف قاپیسی.

۱۰- شورا مجلسی.

۱۱- یاشاسین جوان‌شاه.

۱۲- عالم.

او گون کی سن ملکا^۱، عزم کارزار ائتدین^۲
 وطنده نجمه امن و امان^۳ ایشیقلا ندی
 داغیلدی هر بیرری یانا خائنان وطن
 مثال مور و ملخ^۴، دیلمقان ایشیقلا ندی.
 فرارا وئردی قرار عونہ کوچک خان چون
 گلوله توپ و تیر و ناغان ایشیقلا ندی
 ایتیردی خزل^۵ اؤزون، هم او ماکی سرداری^۶
 او گون کی، تیغ - شه - قهرمان^۷ ایشیقلا ندی.
 نیگار گلدی دون بنده خانه یه مهمان^۸
 دانیشدی، گولودو دل ناتوان^۹ ایشیقلا ندی
 دئدی: یورولموشام عاشیق، سماوری دمله
 ائشیتدی بو سؤزو چون چایدان، ایشیقلا ندی
 خولاصه قاینادی ساموار، دمله دیک چایی
 بوشالتدیم، ایچدی او روح و روان ایشیقلا ندی^{۱۰}
 دئدیم: بو چای معطر دی^{۱۱} موشک و عنبردن
 تبسوم ائیلهدی^{۱۲} هم، ایستکان ایشیقلا ندی

۱ - ای شاه، مخاطب رضاشاه دیر.

۲ - دؤیوش مئیدانینا کئچدین.

۳ - وطنده امن و امانلیق اولدو.

۴ - قاریشقا و چکیرتگه کیمی.

۵ - خوزستانلی مشهور شیخ خزل.

۶ - ماکی سرداری

۷ - قهرمان شاهین قیلینجی.

۸ - منیم ائویمه قوناق.

۹ - عاجیز اورگیم.

۱۰ - بو بیت ممدلی ده بئله دیر:

نیگار یورغونودو، ایچدی چون بش - اون دانه

مثال - شمس او شیرین زبان ایشیقلا ندی.

۱۱ - عطیرلی دیر

۱۲ - گولودو، گولومسه دی.

دئدیم بو خنده بی موقعه^۱ نه اولسدو سبب؟
 آچیلدی لبلری^۲، او گول دهان^۳ ایشیقلاندی.
 دئدی مبالغه دن^۴ ال. گؤتور داها عاشیق
 دئدیم: نییه؟ دئدی: آخر زامان ایشیقلاندی
 دئدیم کی، مجلس و محفله^۵ گؤرموسن صدار^۶
 کی سؤندو نور حقیقت^۷، یالان ایشیقلاندی
 گلنده شور، ووراندا قفاسینا^۸ ملت
 دوروست باخ، نئجه گؤر روضه خوان^۹ ایشیقلاندی
 سحاب جهل^{۱۰} هنوز^{۱۱} حکمراندير^{۱۲} ایراندا
 اینانمایین دئسلر اصفهان ایشیقلاندی
 جمال سعدی و خیام و طوسی و حافظ^{۱۳}
 اگرچه نور وئریب بیر زامان ایشیقلاندی
 ولیک فایده بخش^{۱۴} اولمادی او نور یثره
 نه اهل طوس، نه شیرازیان^{۱۵} ایشیقلاندی

۱ - واخسیر گولمه یه.

۲ - دوداقلاری.

۳ - گول آغیز.

۴ - شیشیرتمه دن.

۵ - ییغینجاقد، مجلس.

۶ - یوز یول.

۷ - حقیقت ایشیغی سؤندو.

۸ - باشینا.

۹ - مرثیه دئین.

۱۰ - جهل بولودو.

۱۱ - هله.

۱۲ - حکم سورمکده دیر.

۱۳ - سعدی، خیام، طوسی و حافظین جمالی.

۱۴ - فایدالی، فایدا وئرن.

۱۵ - نه توس اهلی و نه شیرازی لار.

مصادف اولدو خرافاتيله چون اول لمعه^۱
 او لمعه سۇندو، گئنه داستان ايشيقلاندى^۲
 قارانيغا آليشان گۆزده نوره تاب اولماز
 قاماشدى گۆزلىرىمىز چون جهان ايشيقلاندى
 لورستان حاجيسى چون مکهده دئدى ليک^۳
 كولاھى^۴ دوشدو باشيندان، يامان ايشيقلاندى
 دئديم بو مبلغ هنگفتى^۵ خرج ائدين وطنه
 شراره غضبيندن^۶ دوكان ايشيقلاندى.
 بير از كئيف ايدى پيراهنى^۷، آپاردى يويا
 تۆكولدو خزنه يه بيتلر، تيبان ايشيقلاندى
 جوراب گئيمه دى گئتدى زيارته، گلدى
 قازاندى بير قيران اول پهلوان، ايشيقلاندى.
 به زور پاشنه سنگ^۸ و به قوت بازو^۹
 هزار شكر^{۱۰}، او مبارك دابان ايشيقلاندى
 كئيف حاجينى گۆرچك بهشته حورى
 شراره غضبيندن جينان ايشيقلاندى^{۱۱}
 آتا عوام، آنا بى خبر، بابا جاهيل
 نجه دئيم سيزه من: سيستان^{۱۲} ايشيقلاندى؟

۱ - حوزه‌وى درسليكدير.

۲ - منظور گئنه كۆهنه داستان اولدو.

۳ - مکه زيارتینه گئدنلر معين مراسمه "ليک" يعنى اى الله سنین امرينه اطاعت ائديرم دئيرلر.

۴ - بۆركو.

۵ - بۆيوك مبلغ، چوخ پول.

۶ - غضب قيفيلجيميندان

۷ - كۆينگى.

۸ - آياق داشى گوجو ايله

۹ - قولونون گوجو ايله

۱۰ - مين شوکور.

۱۱ - غضب قيفيلجيميندان بهشت ايشيقلاندى.

۱۲ - ايرانين جنوب شرقينده ولايت.

او گونکی، گونده گوررسن کی، بیر مبارک نور
 وطندن ائتدی صعود^۱، آسمان^۲ ایشیقلاندی.
 گیررهلال بولود آلتینا خجالتدن
 او گون کی، کوکب^۳ - آیروپلان^۴ ایشیقلاندی.
 هیلالا اذن وئرن گئتسین آیری دنیا یا
 کی، نور - علمیه ملک - جهان ایشیقلاندی.
 دئدی: نه واخت اولارام من منور^۵ ای معجز؟
 دئدیم: اوغول او زامان کی آنان ایشیقلاندی

نخجوانی (ملی کتابخانا) نسخه سینه بو شعرین آلتیندا بئله بیر قید واردیر:
 " صورت اشجار در ۱۴ ربیع اول ۱۳۰۷ در قریه نعمت آباد دو فرسخی تبریز به دفتر ثبت گردید. / اوایل
 شهریور ۱۳۰۷ شمسی. م. ن. ^۶

۱ - اوچالدی، یوکسلدی.

۲ - گۆی.

۳ - اولدوز.

۴ - اوچاق، طیاره.

۵ - ایشیقلا نارام، آیدین اولارام.

۶ - قئیددن گورونور کی، شعر همان تاریخلرده یازیلیب شبستردن شاعیرین واسطه سیله تبریزده نخجوانی یه گؤندرلیب. شعرین
 مضمونو دا بونو گؤستریر.

تازە دوغولان

يارب گۆرەسن تابەق قورآن اولاجاق بو؟
 خىرنىك بوغاجاق بو اوشاغى ياكى قىزىلجا
 آرخاسىنى زنجىرىلە صدچاك^۲ ائدەجك يا؟
 زىر و زېر و پىش، دو زېر^۴ اۋىرنەجك يا؟
 ابواب جنانى باساجاق^۶ باغرىنا يا يوخ؟
 معلوم دئىيل ايندى بونون مذهبى، دىنى
 اۋلدور منى يارب، اوگونو گۆرمەيمى كاش
 وئىرم قىسم آلاھا^{۱۱} سنى اى ملىك الموت^{۱۲}
 باشىن ياراجاق، قانىنا غلطان^۱ اولاجاق بو؟
 ياخود بۇيويوب بىر يىكە اوغلان اولاجاق بو؟
 باباسى كىمى كۆھنە مسلمان اولاجاق بو؟
 جىغ بىغ^۵ اوخويوب داخىل نىران^۷ اولاجاق بو؟
 يارب گۆرەسن قائل قرآن اولاجاق بو؟
 بلکہ بۇيويىندىن سورا بىر خان اولاجاق بو؟
 امنىيە^۸ و نظمىيە^۹ و آزدان^{۱۰} اولاجاق بو؟
 آل جانىن اگر عامىل ديوان اولاجاق بو؟

ساققال قوياجاق، قىرخدىراجاق باشىنى يارب؟

معجز كىمى بىر صاحىب ايمان اولاجاق بو؟

۱ - قانىنا بوياناجاقمى /

۲ - دىقتىرى خستەلىگى.

۳ - يوز پارچا.

۴ - ايكى زېر

۵ - تازا تدرىس اصولونا اشاره دىر.

۶ - اود جەنم اودو.

۷ - دعا كىتابى دىر.

۸ - كند يئرلرىندە امنىتى قورويان دولت مأمورو.

۹ - شەر امنىتىنى قورويان سىلاحلى قوۋە

۱۰ - پلىس، ياسبان، انتظامات مأمورو.

۱۱ - آلاھا آند وئىرم

۱۲ - عزرائيل اۋلوم ملكى.

قاتیل قیصاصی

(حبل المتین ۱ غزئتیندن ترجمه)

علی بگ باشین آج ایلش دیز اوسته
 سوژوم دوزدور اینان یا نور عینی^۲
 دیبیل راوی فیلان کبلایی، مشدی
 کی بیر ناسید خونخوار اردل^۳
 بیلیرمیش قومدا وار معصومه خاتون^۴
 بونو یاخشی بیلیرمیش مرد- قاتل
 اولار تای حضرت معصومه یه کیم؟
 قدم قویسا اورا مأمور- دیوان^۵
 دؤنر دایه حکومت، بسته گیرسه^۶
 حکومت عاقیت وئرمیش قراری
 یاز بلمیش محضر- شاهه عریضه^۷
 ائدیپ فی الفور^۸ شاه، طالابا^۹ تلفون
 اگر اولمایاسیز بو حکمه عامیل^{۱۰}

درست ائيله نظر بو سرگذشته
 اینانمیرسان اوخو حبل المتینی
 یازیر حبل المتین بو سرگذشتی
 یتیرمیش قتله بیر شخص مجلل
 تحصن ائيله میش^{۱۱} اوردا او ملعون
 اونو اوردان چیخارتماق غیر قایل
 نه نظمی، نه امنیه، نه حاکیم
 ازر داشیله باشین مالا قربان
 چیخار شورش، پلیسه امر وئرسه^{۱۲}
 کی، آگاه ائيله سین لر شهر یاری^{۱۳}
 گتیرمیش بو قضیه شاهی غیضه^{۱۴}
 گرک حکماً چیخا اوردان او ملعون
 اولار فوراً سیزه تنبیه کامیل

۱ - مشروطه دورونده هندوستاندا یاییلان فارسجا غزئت.

۲ - ای گؤزومون ایشینی.

۳ - آلجاق قان ایچن ناسید

۴ - شیعه لرین سککیزینجی امامینین باجیسی حضرت معصومه نین قبری قوم شهرینده دیر.

۵ - سیغینمیش، پناه توتמוש.

۶ - دولت مأمورو.

۷ - بیر نفرین سیغیندینی بئره 'بست' دئیردیلر

۸ - انتظامات مأمورو (آوروپا سوژو)

۹ - شاهی خبردار اتمیشلر.

۱۰ - شاهین حضورنا عریضه یاز بلمیش

۱۱ - بو مسئله شاهی حیرصلندیرمیشدیر.

۱۲ - او ساعت، در حال.

۱۳ - دینی علملر اویرننه طلبه- طالاب دئیرلر.

۱۴ - اگر بو امره عمل ائتمه سز.

گتیرمیش میرزانی غیظه بو فرمان
 دئییب، عمامه سین وورموش زمینه^۱
 قسم یاد ائیله ییب بیر بیر جماعت
 انده توھین هر کس اول مقامه
 گوروب بو حالی نظمیه اکیلمیش
 اولوب بو قصه دن چون شاه حالی^۲
 آخوند سحر ائیله میش، ملت قودورموش
 اوتور حاضیر اولوب شاه راکب اولدو^۳
 اودون قویوموشدور آخوتلار اوجاغا
 آخوند گورجک شاه الدهه تیغ عریان^۴
 بشش اون مین آیت الکرسی^۵ آخوندو
 ازیلدی باش قولاق، دوشدو بیلک لر
 سیوطی^۶ نین قابیر غاسی قیریلدی

شریعت گئتدی الدن ای مسلمان
 جماعت باشلا ییلار شور و شینه
 کی ائتسینلر او خونخوارا حمایت
 تۆکون قانین دئییب صاحب عمامه^۷
 حکومت قورخموش، امنیه چکیلمیش
 سارالمیش غصه دن گولگون جمالی^۸
 اوتور^۹ حاضیر ائدین فوراً، بویورموش
 مثال برق، گوزدن غاییب اولدو
 کی ناگه وارد اولدو شاه اوتاغا^{۱۰}
 کتاب صرف میری^{۱۱} ائتدی قالخان
 ولی ائتدی قیلیچ مجروح^{۱۲} آخوندو
 بویاندی قانینا تحت الحنک لر^{۱۳}
 عوامیل لر^{۱۴}، نموزج لر^{۱۵} جیریلدی

۱- یثره

۲- عمامه صاحبی، ملا.

۳- خبردار.

۴- گول رنگلی اوزو

۵- ماشین، اوتوموبیل.

۶- مینیپ

۷- بیردن شاه اوتاغا گیردی

۸- یالین قیلینچ

۹- عرب دیلینی اؤیرنمک اوچون قدیم تدریس کتابی

۱۰- مشهور بیر قرآن آیه سی

۱۱- یارالادی.

۱۲- جماعت اماملاری نماز قیلاندا عمامه لرینین اوجلارینی آچیپ سول قولاغین اوستوندن و چنه لرینین آلتیندان سالارلار.

عمامه نین بو اوجونا تحت الحنک یعنی چنه آلتی دئییلر..

۱۳- دینی حوزه لرده درس وئرلن کتابلاردان دیر.

۱۴- دینی حوزه لرده درس وئرلن کتابلاردان دیر.

۱۵- نمونه، بورادا قدیم دینی مدرسه لرده درسلیک اولان بیر "نحو" کتابیندان سؤز گئدیر.

چون اولدو لشگر - مىرزا شكسته^۱
 باخىب نا سىده ملت اتاسى
 ايشىقلاندى قىلىنجى پهلوى نين
 هزار احسن^۲ او سلطان غيور^۳
 شها^۴، وئر بير اوپوم قانلى قىلىنجىن
 شها شمشير - نادير دير او شمشير
 ايچىب چون مستبد قانى او شمشير
 اولون معجزله هم آواز^۵، ياران
 نظردن سالما ايران پادشاهىن
 چئوردى شاه اودم اوز سوي بسته^۶
 تلاوت ائتدى^۷ آيات - قصاصى^۸
 ديغيرلاندى يئره باشى شقى نين^۹
 او شمشيره^{۱۰}، او بازويا^{۱۱}، او زورا
 باسيم بير باغريما شانلى قىلىنجىن
 نه آهندير^{۱۲}، جواهير دير او شمشير
 باهايىچمك^{۱۳}، اونا مومكون دئييلدير
 دئين اى كرديگار حى و سبحان^{۱۴}
 عزيز ائت فتح و نصرتله سپاهين^{۱۵}

۱ - ائله كى ملانين اوردوسو سىندى.

۲ - سيفينان يئره طرف.

۳ - قرآن اوخوماغا تلاوت دئيرلر.

۴ - قصاص آيدسى. اولدورنى اولدورمگه قصاص دئيرلر.

۵ - رحمسىز، بدبخت.

۶ - مين آفرين

۷ - غيرتلى سلطانا

۸ - او قىلىنجا.

۹ - او بيلگه.

۱۰ - اى شاه.

۱۱ - دمير دئييلدير

۱۲ - قيمت تعيين ائتمك

۱۳ - معجزله سس سسه وئرین.

۱۴ - اى اولمز و پاك الله.

۱۵ - اوردوسونو غالب و عزيز ائت.

قۇماربازلار

دۈنن جىماتى سۇيۇلدۇ گۆلدەكى غازلار
 كئىچل اوشاق لارى مېن بعد^۱ حاماما قۇيمازلار
 خدا نكرده باش آچماق مود اولسا ايراندا
 يقين هلاك اولاجاق غصه دن باشى دازلار
 دئىن مؤذنه^۲ ناراحت ائتمه سين خلقى
 كى قورخورام اونو پروتست^۳ ائده بى نامازلار
 گئجه صاباها كىمى چاى ايچر، چكر سىغار^۴
 اذانچى دامما چىخاندا، ياتار قۇماربازلار
 بىر آز تنزول ائديدىر مظنه^۵ تريك^۶
 تسى^۷ ده، تىل^۸ ده گئنه خلق حوققانى^۹ سازلار
 دئيرلر^{۱۰} زلزله باعث لرين ائوين يىخاجاق
 اوخور، يازير، قىچينا هم گئير جوراب قىزلار
 كاسيب قازانچاسى دلال الينده قان آغلار
 مظنه جاتاترقى وئرنده^{۱۱} قورنازلار^{۱۲} سازلار

۱ - بوندان سونرا.

۲ - اذان وئرنه.

۳ - اعتراض ائده.

۴ - سىگار چكر.

۵ - تريكين قيمتى.

۶ - گوننى بۆلگه سى نين شىرلرلرندن.

۷ - گوننى بۆلگه سى نين كندلرلرندن.

۸ - تريك چوبوغو.

۹ - دئيرلر.

۱۰ - قيمتلر ائيراندا.

۱۱ - بورادا موقتە خور تاجيرلار

ساتىب وئريب توتۇنە، چايا، قندە ھەر نەيى وار
 ائويندە قالمىرى بىر زاد، مگر خاك اندازلار^۱
 باھالىق ائتدى پریشان بىزى، او گون لر كى -
 روبند ووراردى^۲، آياقلىق گئىردى گولنازلار^۳
 چكىر ھەر ھفتە چىتتىن اوستونە بئش اون شاهی
 تكذبان لارا چوخ ظولم ائدىر او بىزازلار^۴
 اشعر ناقصدیر/

۱ - زىبىل گۇتورمك اوچون دمير وسيله.

۲ - قادينلارین اوز اۇرتوسو.

۳ - قديم قادينلارین شالوارین اوستوندن گئىدىكلرى آياقلى و اولدوقجا گئنىش و ليفهلى شالوار.

۴ - پارچا ساتانلار.

سرباز توتماق

قوشون اولماق ياراشار بى پدره، در به دره^۱ بيز اۆز اولاديميزى قويماق اولسون فجره^۲.
توتارلىق يوخسولو وئررىك دم تير^۳ و تبره^۴ اۆلر اولسون به جهنم^۵ و به فى النار^۶ و درك^۷
دولت ايستر قويا قانون نظام اجبارى^۸ يعنى همكاسه ائده دىنسيزيله دىندارى
هر كس اولسا بونا راضى، داغيلار پرگارى^۹ لعنت ائيلر اونا هر صبح و مسا^{۱۰} جن^{۱۱} و ملك
من نه نازيله بونو بسله ميشم صبح و مسا ائيلهيم تا قوجا واختيمدا بونو الله عسا
نه كى سرباز اولاي، بير گولله يئييه، قاندا قوسا آچا آغزين يوما، رنگى گۆيره مثل قذك^{۱۲}
اولمارام راضى قويا باشينا شاپقا پسریم شيمر تك چكمه گئيه پايينا^{۱۳} نور- بصريم^{۱۴}
قويمارام اوغلو مو سرباز اولاي، وارسيم و زريم^{۱۵} چيخ بو كتن اوزاق اول گئت گيله، الله مەك^{۱۶}
شعر ناقصدير/ ۱۶

-
- ۱ - آتاسيزا، آرادا- اورتادا گزنه.
 - ۲ - اخلاقيز، فاسق. فسق و فجور اهلى.
 - ۳ - اوخ، منظور گولله دمینه.
 - ۴ - بالتا
 - ۵ - جهنمه.
 - ۶ - اودا(منظور جهنمدير)
 - ۷ - جهنمین تکی، درینلیگی.
 - ۸ - مجبوری عسگرلیک.
 - ۹ - حیاتی داغیلار.
 - ۱۰ - سحر - آخشام.
 - ۱۱ - بیر نؤوع قارا بویالی پارچادیر.
 - ۱۲ - آیاغینا
 - ۱۳ - گۆزومون ایشیغی.
 - ۱۴ - گوموشوم و قیزیلم وار.
 - ۱۵ - الله سنله اولسون، الله کومگین اولسون!
 - ۱۶ - شعرین اولی و آخیری دوشموشدور.

بئکارلارا نصیحت

هر شخص گرک ائيلهيه بير صنعته خدمت
 بير ايش گوره تا اولمايا محتاج- جماعت
 ناچار گرک ايش گوره قيشدا، همی يايذا
 چون موفته دئيل چای، چۆرک، قند، پنی، ات
 أمما ائله بير ايش گوره سن کی، اونو تاری
 منع ائيله ميه، شرع و پئمبر وئره رخصت^۱
 مئی ساتماغی منع ائيله ییب آلا- تعالی^۲
 وار منفعتی چوخ اونون، أمما او تیجارت-
 اسلاما یاراشماز اونو ساتسین گرک آلمان
 مؤمین اونو ساتسا، گئدر ایمانی او ساعت
 مئی ایچسه گزر کوچه و بازاری تومانچاق
 مؤمون کیشی تنز کئفلر ای اهل- دیانت
 گاه نعره چکر، گاه قمه- قذاره مسلمان
 بير قدر عرق ائيله سه داخیل به عمارت
 قویما دوکانا وارد اول ائرمی، قارداش
 باشدان آیاغا چونکی کثافتدی، نجاست
 عکاسا دئیین آغزینی باسین سویا هر گون
 بير قدر سیز آلا- وئرن عکاسا نصیحت
 بير یاخشی دوشون، هئچ بیلیسن نئیلیسن اوغلان؟
 خلاق میسان سن کی چکیرسن سر و صورت؟
 قورخوم بودور آخر وئره روح عکسه حسن خان
 عکس آغزین آچا، سؤیله يه ای اهل ولایت!

^۱ - اجازه

^۲ - بؤیوک آلا-

عكاس اولوسوز، هر نه اولورسوز، اولون آمما-
 بىكار اوتوروب ائيله مه يين خلقه اذيت
 هر چه دئيرم حاجى يا، وئرمير منه دوكان
 بيلمم نيه حاجى سوزومه ائتمير اطاعت
 اى كاش سينايدى دوه نين قول قيچى يولدا
 حاجى قايدايدى ائوه، با شرم و خجالت
 اى كاش ايتيره يدى پولونو يولدا تماماً
 نه مكه گوره يدى، نه مدينه، نه زيارت
 اى واى منيم حاليما كى، ملت آيىلدى
 به به نه خوش ايام ايدى ايام- جهالت!
 عكاس نه دير، عكس نه دير بيلمزىديك هئچ
 چوخ ياخشى كئچردى بيزيم ايام صباوت^۱
 سيندى علميم، اولدو علمداريم او گون كى
 حاجى، مشدى ائيله دى تبديل قيافت
 هر نه دئيرم حاجى يا: رنگين قارالييدى
 وئر اذن قويوم داليوا بير ياخشى حجامت
 باخمير سوزومه، گللميرى حمامه و لاكين
 آخر بوغاجاق حاجينى افراط- حرارت^۲
 دوشدو نئجه كى موددان او باش يارماق، عم اوغلو
 موددان دوشه جكدير او حجامت ده نهايت
 ساققال گئده جك، بيغ گئده جك، جمله، او گوندن
 هر كس قويا ساققال، اونا اتسينله^۳ شماتت

۱ ايام صباوت= اوشاق ليق گون لرى.

۲ - حرارتين چوخلوغو.

۳ - ائله سينلر.

معجز، دئمه‌دیم من سنه تکرار به تکرار
 خالقین بیغینا، ساققالینا ائتمه دخالت
 چوخ بیزلمه قوی یوخلایا بو کؤهنه قافالار^۱
 ای وای اگر دیسگینه، بیدار اولاملت
 قول لارین آچیب گرنشه گر بو جاناوارلار
 طاقت گتیرنمز داها زنجیر اسارت
 سن خود سبب اولدون بو ایشه خالق آیتدین
 یاتماز داها بو قوم الی روز- قیامت
 تاریخ ۱۳۰۸ شمسی

معجزین زبان حالی

ای آغلار ماهوت یاتار خابینا
هر ایل بیر یول عَوْض اولار کابینا^۱
ایستی دوشدو داغلاردا قار ایدی
بیلدیر ایشده آقا عبدالله^۲ واریدی
بو ایل دنیا اوز چئویریب خداما^۳
فلک ووردو باشیندان بیر قاراما
یاواش - یاواش زبانیمیز دیشیر^۴
آییل قارداش، گونش یئره یاپیشیر
بوندان اول خلق چالاردی توتگی
پول وئرمه سن، سید وورار کۆتگی
بوندان اول حاجی اوغلو^۵ چوخودو
سیلاحیمیز عمود ایدی، اوخودو
سربازیمیز آیاغیندا یمنی
بویاناردی کدخدانین کفنی

قیلینچ، قمه ترسه گیرمز قابینا
سخر چیخان گون اذانا قالمادی
چای آزالدی^۶، چای کهریزی^۷ قورودو
بو ایل دنیا رفیع خانا^۸ قالمادی
کبلا محمود^۹ ایشی سالیب نظاما
صفر بگدن^{۱۰} بیر نیشانا قالمادی
تزه فیکیر، کۆهنه ایله دؤیوشور
چای پایلانندی یوخلایانا قالمادی
چوخ وئردی حاصل باغی، پتگی
مؤمن کیشی بیرجه دانا قالمادی
دیرمانین مالیاتی یوخودو
هفتیر چیخدی، ایش قالخانا قالمادی
کئفلنردی چون، چکردی قمه نی
شکر آلاها او زامانا قالمادی

۱ - کابینه.

۲ - شبسترین میشوو داغیندان آخیب گلن چای سویو.

۳ - شبستردە چای کهریزی

۴ - آقا عبدالله ایرانی

۵ - رفیع زاده

۶ - بورادا شبسترین خدمتچی لری.

۷ - معجز زمانی شبسترین کدخداسی ایدی.

۸ - او زمان کدخدانین اجرا مأمورو.

۹ - دلیمیز دیشیر.

۱۰ - قدیم مرد لوطولاردان بیر ایدی.

قدیم زامان خاخ گئدردی جوتونه	باج وئرمزدی تریاکا یا توتونه
باش آیردی قول چوماغین ایتینه	قول قیریلدی، تازیانا ^۱ قالمادی
سئیف لشگر ^۲ ال اوزادیر هر یانا	دیزه خللی ^۳ ، شبستره، دریانا ^۴
گوژ تیکمیشم من ده ایندی مایانا ^۵	بو طرفده آب و دانا ^۶ قالمادی
سئیف لشگر دئییر آچین گوژوزو	تئز پول وئرن، اویناتمایین اوژوزو
بیر گورسه دیدیم خدام ^۷ دئییر او سوزو:	فوقرایه سالیانا قالمادی
فقیر دئیر یانا یانا سرهنگه ^۸ :	عبث یئر گولله سالماتوفنگه
ایکی شاهی بو گون وئردیم لولنگه ^۹	پولوم بیتدی کریم خانا قالمادی
دونن گتتدیم بورج ائله یم فیلاندان	یوخدور دئدی، یوز آند ایچدی یالاندان
شبستری دورد دولاندیم ^{۱۰} اذاندان	آج و سوسوز تاب- توانا قالمادی
اوغلان دا اوز قویوب گئدیپ او تایا ^{۱۱}	اونون باشی ^{۱۲} منی سالیب خطایا
ال چکمه سن ال گوژوررم خدایا	چونکی آیری آستانا قالمادی

۱ - شاللاق، قامچی

۲ - شبسترین بینیس کندیندن اولموش سرهنگین لقبی.

۳ - شبسترین جنوب شرقینده یئرلشن دیزه خللی کندی.

۴ - شبسترین شمال - غربینده دریان کندی.

۵ - مایان تبریزین بیر کندی دیر. بو کند، گونئی بؤلگه سی ایله تبریزین آراسیندا یئرلشیپ.

۶ - سو ودانا، منظور حیات.

۷ - آلاهییم.

۸ - سرهنگ سیف لشکره.

۹ - ساخسی آفتافایا

۱۰ - خلق افاده سی، یعنی هر یانی دولاندیم.

۱۱ - آرازین او تای، شمالی آذربایجان

۱۲ - قدیم هر کیشیدن ایلده وئرگی کیمی آلینان پولا اشاره دیر. غربتده اولانین باش پولونو(وئرگیسینی) اونون قوهوملاریندان آلامیشلار.

تار اوخۇر، قىلىپ استىراحت ئىدر

- بىر گىجە مىزل - مىن خانى^۱ ئىلەدىك شىمىلەلە نورانى
- مۇطوروبىلر^۲ اگر باخار و گۇرر ظىلمى تىدىل ائىلەلە نورە^۳
- قاشلارى مىم^۴، گۇزلىرى سورە^۵ زولفو واللىل^۶ سىخت ظىلمانى^۷
- تار اوخۇر، قىلىپ استىراحت ئىدر يار آچار قوللارىن، قىامت ئىدر
- صىفە عشقى^۸ دف^۹ تىلاوت ئىدر^{۱۰} تازالار مىم دىن و اىمانى^{۱۱}
- دەن - تىنگى^{۱۲} حلقە مىرجان^{۱۳} غىبى^{۱۴} التىفاح^{۱۵} و الرىمان^{۱۶}
- عارضى مىل سورە رحمان^{۱۷} جىلپ ئىدىر اشتهالەلە انسانى^{۱۸}

۱ - مىجىزىن دوستو مىن خان ياورى.

۲ - مىرلەر.

۳ - قارائىلىنى ايشىغا چىقىرىر.

۴ - قرانىن فاتىحه سورەسى.

۵ - قرانىن بىر آيەسىنە اشاره.

۶ - زولفو گىجە كىمى.

۷ - بىر قارائىلىق، قارا.

۸ - عشق صىفەلەرىنى.

۹ - قارال.

۱۰ - قران اوخوماق.

۱۱ - دىنى - اىمانى تازالار.

۱۲ - دار آغزى.

۱۳ - مىرجان حلقەسى.

۱۴ - بوخاغى.

۱۵ - آلمانا.

۱۶ - نار.

۱۷ - اوزو الرىمان سورەسى كىمى.

۱۸ - ادامىن اشتهالەلەلە اچىر.

لائنه میشدیک اگر چه بیز کسیمات ^۱	لاکن اول مطرب خجسته صفات ^۲
ناگهان قویدو باش ^۳ ، اولدوق مات ^۴	توکدو دیز اوسته زولف - ریحانی ^۵
گوردو بو حالی چون آقا عبدالله ^۶	قلبدن چکدی بیر مفصل آه
ال آتیب کیسه یه سفید و سیاه ^۷	بذل ائدیپ ^۸ ، راضی قیلدی جانانی
او سوواشدیقجا خلقه مثل چیریش	هامی ائیلیردی معجزه قارغیش
میل و رغبتله اولمایان بیر ایش	بونو بیل هر زمان سیخار جانی
بعضیلر قاچدی، لیک من قالدیم	بیر قیران بورج حسین دن آلدیم
مختصر جرمه ایله قورتول آدوم	تاری حفظ ائيله سین حسین خانی
الغرض اولدو تاکی آلتی ساعات	خلق دوردو، ولی منه رخصت -
وئرمه دی تارزن ^۹ ، دئدیم: علت؟	دئدی لطف ائيله آلتی تومانی
دئدیم آخر قرار دادیندان -	آرتیق آلدین، چیخیب می یادیندان؟
دئدی باش قویماق آیری دیر بوندان	سن آلیسان دیز اوسته اوغلانی
خامسان ^{۱۰} معجز، اولما دین پخته	آلدانار هر زمان نو آموخته ^{۱۱}

۱ - قدیم مطربی بیر مجلسه چاغیراندا اونا اولجه بیر مقدار پول وعده اندر و قرار قویاردیلار کی، اوزو مجلسده پول توپلاماسین. بونا کسیمات دئیردیلر.

۲ - گوزل خاصیتلی مطرب

۳ - مطرب مجلسده پول توپلاماق ایسته دیکده هر بیر اوتورائین قاباغیندا اوزائیب باشینی اونون دیزینین اوستونه قویار و پول الاردی.

۴ - مات اولدوق.

۵ - ریحان کیمی زولفلری.

۶ - عبدالله ایرانی

۷ - آغ - قارا، آغدان - قارادان. منظور گوموش و مس پول.

۸ - باغیشلایب، وئریب.

۹ - تار چالان.

۱۰ - پیشمه میسین، تجربه سیزسن.

۱۱ - تازا اویرنن.

آلدى مندىن پولو پدر سوخته^۱ وئردى اوغلانا چكـدى قـليانى

دئيرىم هر زمان اى اصغر آقا وئر گۆرك پول، اوزون توتور بوروغا^۲
مختصر سالدیلار منى شولوغا گوئىين خلق - نا مسلمانى

وئرمه سه يديم او پولو اوغلانا عرض اوچون عزم ائدردى^۳ تهرانا
اود ووراردى تامام ايرانا آلماسايدى پولون، آغام جانى!

۱ - آتاسى يانميش، فارجا سۇيوش.
۲ - اوزونو بوروغا توتماق يعنى اوزونو انشيتمه مگه وورماق
۳ - گئدردى.

سئره لره خطاب

بو مؤؤلری سن اکمیسن و یا ددهن حارامزادا
حلال اولوب منیم مالیم، سنه نهدن حارامزادا؟

همینکی چیخدی گون گلر سپاه- سئره^۱ جنبشه
حرامزادالار بوتون هجوم ائدله^۲ کیشمیشه
او کیشمیشی من اکمیشم، یئیم و ساخلا یام قیشا
مگر بو مؤؤلرین کؤکون سن اکمیسن حارامزادا؟

باهار فصلی وئرمیشم ناهارین، عصر یاناسین^۳
بئش آلتی فعله توتوموشام دوزلدیب آرخ باناسین^۴
و هر بیرى ایکی قیران آلیب آچیب کماناسین^۵
و وئرمیشم سویونا هم بئش اون تومن حارامزادا

قاراداغ آتلیسی کیمی هجوم ائدنده فخری یه^۶
یانیر اورک کباب اولور، سو ایچیرم چره ک سییه^۷
بو ظولمه قارشى بیلیمیرم نئییه دئمیلله مرئییه
بو ظولمی خلقه ائتمه دی او شاهسئون حارامزادا

^۱ - سئره چه قوشونو.

^۲ - ائدرلر.

^۳ - ایکنیدی یئمگی.

^۴ - ایکی اوزوم قاناسی نی آراسیندا اولان کیچیک هامار یئر.

^۵ - مؤو یاتیرتماق اوچون قازیلان اوزون و درین یئر.

^۶ - اوزوم نوعو.

^۷ - چره ک باتمانین دؤرددن بیرى، سییه ده باتمانین سگیزدن بیرى دیر؛ دئمک چره ک سییه باتمانین سگیزدن اوچو .

تەرىكسەن ئاڭر مەنە، مەئال آل فاطمى؟^۱

بىر آيە وئەرىشەنە مەنە يىئە نەصف - ھاسىلاتىمى^۲

تامامىن ئايەلەمە تەلف، زەھەرلەمە ھىياتىمى

بۇراخ بىر آزا دا مەن يىيىم سومۇك دەھن^۳ ھارامزادا

نە نەزەرىر، نە وقفەدىر، نە خەمسەدۇر، نە مەظەلەمە^۴

كى قاضى بىلە كىمى سۇار اولۇرسەن ئەنسەمە^۵

اينانمىسەن گەل ئەندە ئاچىمە مەقسەت - ھالەمە

كى وئەرىشەم زىيىل پۇلۇن ھەلە دۇنن ھارامزادا

گەل اولما راضى اى فەيلەن، كى بۇش قالا دەھانىمىز^۶

سەن آل يۇكە ايكى قەيران گەلندە گەرميانىمىز^۷

اۈزۈم گەتەرسە كەندەلەر بە ھەكم - كۇمەسيانىمىز^۸

يۇكە ئالەر بىر ھابباسى^۹ قاپان چەكن ھارامزادا

^۱ مەقسەد سەدلەردەر.

^۲ - مەھسۇلۇمۇن يارىسەنى.

^۳ - ئەزى سومۇك

^۴ - ظەلم ايلە اللە ئەندەلەن شەئى.

^۵ - شەھەر قاضىسى

^۶ - آرخامە، دالەمە

^۷ - ئەزىمىز.

^۸ - فەخرى اۈزۈمۇن قۇرۇسۇ.

^۹ - رەشاشە زەمانىدا شەھەرلەر سەتەشە گەتەرىلەن مەللەردەن وئەرىگە ئەلماق اۈچۈن قۇرۇلان كۇمەسيۇنلەردەن سۇز گەتەرى.

^{۱۰} - دۇرد شەھى. بىر تۇمەنىن اللە دىن بىرى.

او گون کی خللی یه^۱ گيله دوشور شرارت ائیلیسن
 سپاه بی شماریله^۲ خیامی^۳ غارت ائیلیسن
 هر ایشده انگلیس کیمی نچون دخالت ائیلیسن؟
 اندر قضا قانادیوی پرن - پرن حارامزادا

ائدیرله حمله کیشمیشه^۴، شاهانی یا^۵، تبرزه یه^۶
 بیر آر دا قوی قالا بیزه، یئیرسن هاممیسین نییه
 زاواللی سالخیمی نئجه سوخوم میان توربایا^۷
 اوزوم نئجه دیری دیری گئی کفن حارامزادا؟

سیمیتقو^۸ دیلمقاندا یئتیردی عرشه ظولمونو
 در اخیر^۹ ائتدی پهلوی^{۱۰} ذلیل و پست او هرزه نی
 سنین ده عاقبت کئچر باشین جیدایه، ای دنی^{۱۱}
 اولارسان آخیری اونا نشانا، سن حارامزادا!

۱ - تنز یئتیشن اوزوم نوعو.

۲ - ساییز قوشون ایله

۳ - خیمه لری.

۴ - اوزوم نوعو.

۵ - اوزوم نوعو.

۶ - اوزوم نوعو.

۷ - گونئیده شهر و کند ایچینده حیطارده اکیلن مؤولرین اوزوم لرینی قوش لار یشمه سینلر دئییه، اولار یئتیشیب دریلینجه هر سالخیمایه بیر توریا گنجیرمه یه اشاره دیر.

۸ - معجز زمانی غربی آذربایجاندا کورد حرکاتی نین باشچیس.

۹ - اخرده.

۱۰ - منظور رضا شاهدیر.

۱۱ - آلچاق.

ننجه کی دلدی حرمله^۱ اوخ ایله حلقین اصغرین^۲
 او نووع سن ده دلمیسن بوغازین عسگری لرین^۳
 علاوه مین یارا ووروب او بینوایه خنجرین
 روادیر ائيله خار اولا او گول بدن حارامزاده؟

دئ بیر گوژرون نه ائيله ییب سنه زاواللی بزگیلی^۴
 کی، قانینی آخیتمیسان مثال شمر هولهلولو
 او ظولمو کی سن ائیلیسن، نه بیج ائدر، نه بامبیلی
 نه جارکش، نه ماسکش، نه یول کسن، حارامزاده

آخوند یازدی بیر دعا، و آلدی مزد یک هزار^۵
 دعادان ائتمه دی حذر^۶ او فرقه زیانکار^۷
 قویون دئییلله کیسه یه، اونون دا خیلی خرجی وار
 روادی من وئرم بئزه بئش - اون تومن، حارامزادا؟

نییه یاراتدی بیلمیرم خدا سیچانی، سئرچه نی!
 یئر او یارما، رشته نی، بو کیشمیشی، تبرزه نی
 نه قدر دقت ائیلیرم گئنه توتانمیرام سنی
 کی کرواشانی، نیزه نی سوخام گ. . . حارامزادا!

۱ - کربلا حادثه سینده امام حسینین سودامر اوشاغی نی بوغازیندان اوخلایان.

۲ - امام حسینین سود امر اوخلانان اوغلو

۳ - عسگری ادلی اوزومدن سؤز گئدیر.

۴ - اوزوم نوعو.

۵ - بیر مین

۶ - ساغینمادی.

۷ - زیان وئرن دسته

سیچان دا چوخ ضرر و ورار ولئیک نصف- لیل تار^۱
حیالی دیر او سترچه شروردن^۲ هزار بار^۳
او خلوتی گوناہ ائدهر، نه مثل سترچه آشکار
خدادان ایستیرم شیل اول، کور اول، دیلن، حارام حارامزادا

سیجانی سن یاراتمیشان بلای- خلق- بینوا^۴
و چنین او سترچه نی کی، خلقه ائیله سین جفا
او یان- بو یانا باخ بیر آز یاواشجا سؤیله معجزا
ائشیتسه کوفرن حکم ائدر تومانی گئن^۵ حارامزادا

۱ - قارائلیق گنجنه نین یاریسی

۲ - زیانکار سترچه.

۳ - مین یول

۴ - یازیق خلقین یلاسی.

۵ - تومانی گئن و کفره حکم ائندنن مقصد ملادیر.

اللاھ درگاھینا شىكایت

مینیب بالون^۱ - فکریم اوچماق ایستیر چرخ - دۆاره
خیالی وار گنده چرخه، چکه جبارا قداره
بیر آی بایراما قالمیش یازمیشام درگاھینا نامه^۲
کی وار بیر قدر بورجوم چیتچی یه، بقالا، عطّاره
بو گون چرشنه^۳ آخر جاوایی گلمه ییب حالا
اگر صبر ائیله ییم بیر آز، چکر بورجلو منی داره
گوّتور ای ساقی تلفونو، خبر وئر قاب - قوسینه
ایکی ساعت یاریم مهلت سنه یا چک، و یا پاره^۴
سنین درگاھینا گلک دئییلدی بیر زمان مومکون
بحمدلله بو گون اول موشگولو حل ائتدی طیاره
قوجاقلا بیر منی چون سندن آیریلماق خیالیم وار
دئییه بیلمم بونو من برملا^۵ بیچاره سمواره
دئییلمز بو کی ای چایدان دوروب سال باشیوا چرشب
و گل آهسته - آهسته دالیمجا سمت^۶ - بازاره
منه اول جوهر - تریاکیله^۷ بیر ایننه وور ساقی
داغیلین قورخورام بئینیم بناگه مثل - خُمپاره

۱ - موتورسوز کۆیه اوچان.

۲ - مکتوب.

۳ - ایلین سون چرشنه سی

۴ - پول.

۵ - آچیق - آیدین. علنی.

۶ - طرف.

۷ - تریاک شیره سی ایله

داماغیم^۱ فکر استقبالیله بسکی دئییب یورموش
 بو گنجه صبح اولونجا چکمیشم یوز دانه سیغاره
 بوراخ تردید^۲ و تدبیری کنار اول ضیق^۳ میتندن
 خلاص ائیلر سنی غمدن، پیشیکدن قورخما ای فاره^۴
 دئدیم: بیر بوسه وئر جانا، دئدی: بوسه^۵ طلا^۶ ایستر
 دئدیم: چک بو قیزیل دیشی، نشست ائتدی بو سؤز یاره
 گؤزون یاشیله دولدوردو، دئدی: - معجز نه سؤیلورسن؟^۷
 قوجاقلا دلبرین، قوی لب لبرین لعل - شکر باره!

۱ - بئنینم.

۲ - ایکی اورکلی لیک.

۳ - فشار.

۴ - سیچان

۵ - اؤپوش.

۶ - قیزیل.

۷ - پورتدا تاثیر.

اجتماعی حیاتیتمیز

خوشا او عصره کی مسجده واریدی خئیرات
یئیردی موفته پیلوو خلق با دو صد^۱ صلوات

یوخ ایدی چای او زامان، آش ایچردی مؤمن لر
گئییب گزیردیلہ سادہ، کئچردی خوش گون لر
ناغیل دئیردی قوجا اهل بیت^۲ اوچون یکسر^۳
گئیردی آینینہ بیر بئز تومان زنان و بنات^۴

بو عصر باجی لاری قوندارا^۵ گئییر آیاغا
وئیر جورابا اون - اون بئش قیران چکیر باجاقا^۶
خدا نکرده اگر ورشکست اولا حاج آقا
اندر همیشه بو سوودا خانیم لاری الواط

خوشا او وقته کی واریدی او قلّقه و چوب^۷
دؤیردی اوغرونو فراش حاکمان غضوب^۸
اندرادی جرمونه اقرار^۹، دزد نامرغوب^{۱۰}
بدون کشمکش^۱ و های و هوی عدلیات^۲

۱ - ایکی یوز.

۲ - خانواده آدمالاری اوچون.

۳ - باشا - باش.

۴ - اروات لار و قیز لار

۵ - بیر نوع باشماق

۶ - باجاق: قیچ، آیاق.

۷ - قدیم مکتبلرده گوناھکار اوشاقلارین آیاغینا باغلانان بیر وسیله ایدی.

۸ - آجیقلی حاکملر، غضبلی حاکملر

۹ - گوناھینا اعتراف اتمک.

۱۰ - یاراماز اوغرو.

ایداره‌جات چو خال‌دیقجا خلق ائدیر فریاد
 سجلّ آلمادی هر نه دئدیم بیزیم آرواد
 خوشا او گون‌لره کی جمله خلقیدی آزاد
 نه امنیه^۲ واریدی نه امین - خالیصه‌جات^۴

اگرچه ائتدیلر اعلان خلق خوشلانندی.
 ولی نرخ "طلوع"^۵ و نه "برگ"^۶ اوجوزلانندی
 او حکم دوشدو سویا، تار و پودو^۷ ایسلانندی.
 او برگ - سبز ساتیلدی گئنه به یک پنابات^۸.

خوشا او عصره کی، مفتی وئردی حکم و قرار^۹
 نه ثبت^{۱۰} واریدی نه دفتر و نه دفتردار^{۱۱}.
 منیمدی خاک^{۱۲}، سنیندیر دیرک دئییر سرکار^{۱۳}
 گل ایندی شاد یاشا، یات، اوزان، مئی ایچ، هیهات^{۱۴}

-
- ۱ - داوا - دالاش.
 - ۲ - عدلیه‌نین های - کوپو اولمادان.
 - ۳ - کند انتظامات مأمورو.
 - ۴ - دولتی یئرلرین متولّیسی.
 - ۵ - بیر نوع سیگاریدی.
 - ۶ - بیر نوع سیگاریدی.
 - ۷ - بویو و آرقاجی
 - ۸ - اون شاهی، بیر قیرانین یاریسی.
 - ۹ - قاضی شرع حکم و قرار وئردی.
 - ۱۰ - ثبت احوال و ثبت اسناد اداره‌سی.
 - ۱۱ - دفتر مسئولو.
 - ۱۲ - تورباق
 - ۱۳ - آقا، ارباب
 - ۱۴ - تأسف اندنده دئییلر. اوزاقدیر، اولمویان ایشدیر.

رئیس - ثبت توتوب الدە حکم دیوانی^۱
 دئیر سیزیندی فقط آسیابین^۲ اعیانی^۳
 چکین دیرک لری ویران ائدین دیرمانی
 گلییدی زارا خدایا تامام - مخلوقات^۴

وکیل - خالصه میز^۵ خلق ائدیب بو تورپاگی!
 و یا کی واردی بو تورپاغین آیری خلاقی^۶?
 دئسم خدا ایکی دیر، قووزایارلا شاللاگی^۷
 وورارلا پئیکریمه^۸ حامیان شرعیات^۹

خوشا اوگونلره کی، یاندراردی شمدانی
 قویاردی پیرزنان^{۱۰}، پیر^{۱۱} اولاردی نورانی
 چون ائیلهدی بلدییه خراب او نوودانی
 بیره اون ائندی ترقی تمام محروقات^{۱۲}

باخیرسان هر طرفه معیشتی ناقص^{۱۳}
 بلی بو فرقه اولوب بو بلالارا باعث

۱ - دولت حکمونو.

۲ - دیرمانین.

۳ - بنانین منقول شئیلری.

۴ - ای آلاه بوتون مخلوقات زارا گلییلر.

۵ - دولتی یئرلرین وکیلی.

۶ - یارادانی

۷ - قامچینی.

۸ - بد نیمه.

۹ - شریعتی حمایت ائدنلر، روحانی لر.

۱۰ - قوجا آروادلار

۱۱ - مقدس یئر

۱۲ - یاناچاق مادهلر.

۱۳ - دولاناچاگی چاتیشماییر.

نییه زهرله ییسن ایتلری ایا حارث؟

مگر اونو یارادیسان سن ای یوبوت وایامات^۲

نچین لئره اولوب اون دورد قیران، بیر عابباسی^۳؟

کی پوزدوراندا اونو، جامچی^۴ دولدورور تاسی^۵

هزار بار ددیم ای گروه نسناسی^۶

خدا گلر غضبه، وورمایین فوکول، کراوات^۷

او گونکی قوندارا گئیدیردی خلق نيسوانا^۸

بلای قحط و غلا^۹ داخیل اولدو ایرانا

اوجالدى قحط و غلا چيخدى سقف کئوانا^{۱۰}

پس ائتدی نرخ بادیمجان سقوط مثل منات^{۱۱}

مَظَنه لر یوخاری، کیسه و بغل^{۱۲} خالی

بهای چای^{۱۳} سالیب خلقی گون به گون دالی

جماعتین آغاریر مثل - قند ساققالی

اؤدیر محاربه صبح و مسا^{۱۴} حیات و ممات^{۱۵}

۱- یزیدین طرفدارى اولان و کوفه ده مسلم ابن عقیلین ایکی اوغلونو گناهسیز جاسینا اولدورن آدامین آدی ایدی

۲- روس دیلینده ییس بیر سؤیوشدور، آنان لر. بو بند نخجوانیده بئله دیر.

۳- تورکیه پولو

۴- پول فایضه وئرن.

۵- منظور جیبینی دولدورار.

۶- بیر نوع میمون

۷- کیراوات.

۸- آروات لارا.

۹- باهالیق و قیتلیق.

۱۰- زهل اولدوزونا، بورادا گویه.

۱۱- روس ماناتی کیمی قیمتی سیندی.

۱۲- قولتوق، جیب.

۱۳- چایین قیمتی.

۱۴- سحر آخسام دؤیوشور.

۱۵- دیریم و اولوم -

گل ای اۆلۈم من اۆلۈم گل، سنى جناب- امير^۱
 كى غصّه ائيله دی جسم نزاری^۲ خرد و خمير^۳
 نه ياخشى اۆلمه لی ايامدير برای- فقير^۴
 گه^۵ باغلا گۆزلىرىمى، من اۆلۈم، قىچىمى اوزات
 اوزاقدى مقبره^۶ ای قوم، مينديرين آتا
 جنازهمى آپارين حشرگاه امواتا^۷
 قصابدان ات آليب نيسييه، خلقى خئيراته-
 چاغيرمايىن، قويون آسوده يوخلايا اموات^۸
 تكدّبانا دئيىن ای منيم عزاداريم^۹
 منه مباد دئيه^{۱۰} اوخشايندا: سرداريم!
 كه قورخورام گوله گفتارين^{۱۱} طلبكاريم^{۱۲}
 و شرمسار اولامعجز ميان مخلوقات^{۱۳}
 تاريخ مرداد آيى: ۱۳۱۱- شمسى

۱ - حضرت- على(ع)

۲ - ضعيف بدنى.

۳ - از يلميش.

۴ - يوخسول اوچون.

۵ - گل.

۶ - قبير، مزار، قبرستان.

۷ - اۆلۈلرين ديريليپ توپلانان يثرى. منظور قيامت اولان يثر.

۸ - اۆلۈلر.

۹ - ای منه عزا ساخلايان، ای منه ياس توتان.

۱۰ - مبادا دئمه يه، منه دئمه يه.

۱۱ - سۆزونه، دانيشيغينا.

۱۲ - مندن آلاجاغى اولان.

۱۳ - يارانميشلار.

جهالت !

علم لازىمدير دئيرلر فرقه نسوان^۱ اوچون
 چونكى واجبدير اوز- آستار مُندرس^۲ يورغان اوچون
 اوخوسون قىزلاريمىز گتسىن اره اولسون آنا
 قابيل اوغلانلار يئتيرسىن عالم ايران اوچون
 علم گمراه ائيله مز انسانى واللاه العظيم^۳
 رهنمادير^۴ بلكه علم و معرفت نادان اوچون
 علم گمراه ائيله سهيدى امت مرحومه نى
 پس بويورمازدى پئيمبر فرضدير^۵ انسان اوچون
 سالها^۶ زحمت چكر بى چاره جاهيل خانباچى
 عاقبت ماتم توتار اوز قانىنا غلطان^۷ اوچون
 علم و دانش فكرين آچسايدى تكذبان باجينين
 ملعبه^۸ اولمازدى لامذهب گوپك يازان اوچون
 آبله كوبه^۹ آپارمير يا وروسون^{۱۰} علت ندير؟
 جهلدير علت بونا، سن اؤله سن، بوجان اوچون

۱ - آروادلار، قادينلار.

۲ - كهنه، ييرتق

۳ - بؤيوك آلاها آند اولسون

۴ - پول گؤسترن

۵ - واجب

۶ - ايللرجه

۷ - اوز قانىنا بهله شر

۸ - اويونچاق

۹ - چيچك دوين

۱۰ - بالا، اوشاق / آنا دولو تور كچه سى /

ای اوشاقلار ای جفاکشلر! بیلین، آگاه اولون
 مادریز^۱ بسلیر سیزی نازیلە قبریستان اوچون
 من چیچک دۇیدورمرم اطفالیما، سۇیلر تکز^۲
 گوئییا وارمیش زبانی بو ایشین ایمان اوچون
 تخته اوستونده یوسون ایمانیوی غساله^۳لر
 اشتباه ائتمه خانیم، یوخدور بهشت حیوان اوچون
 خلق اولونموشدور بهشت انسان اوچون ای دوستان
 گاو^۴ و خر^۵ لازیم دئییلدیر حوری^۶ و غلمان^۷ اوچون
 گر اوشاغین اولمورو قیز، دور بیر آز اللش گۆرک
 حمدلله^۸ وار ارینده پول، داوا درمان اوچون
 وئر قارا سیده کسین قیرخ چیلله^۹، شاه باجی،
 اولما راضی بوش قالا گهواره^{۱۰} بیر تومان اوچون

۱ - آناز

۲ - قادین آدی (عرب کلمه‌سی)

۳ - اولو یویانلار

۴ - اؤکوز.

۵ - ائشک.

۶ - افسانوی بهشته گنج قیزلار.

۷ - افسانوی بهشته تام گنج اوغلانلار.

۸ - آلاها شوکور.

۹ - قیرخ چیلله کسیدیرمک: اوشاگی اولمایان و یا قالمایان قادین «قارا سیده / دوعا یازان، فلا باخان و ... بیر حقاباز سیده /

گندر. او بیر بیتیک یازیب، خانیم وئر. بو قادین بیر پارچا قارا جیگری بیر یازچا چیلوارییه بوکر و اونو بیر قاشیق، بیر آشیق، ۴۰

ایگنه، ۴۰ سانجاق ایله بیرلیکده، ها بئله قارا سید وئرهن بیتیکی بیر چۆلمگه قویوب او چۆلمگی اوتاقلارینداکی کورسو حوزره‌یینین

کوللری آلتیندا بلسدیراردی. اتوی ده‌گیشنده بو خانیم بو چۆلمگی چیخاردیب تازا اتوین حوزره‌یی کوللرینده قوولایاردی. گویا بو

ایشله او قادینین اوشاگی اولار و یا اولمه‌ییب قالاردی. بو ایشه قیزخ چیلله کسیدیرمک دئیردیلر. بو ایش اوچون چیلله کسیدیرهن

آرواد قارا سیده چوخلو پول و بعضی شئیلر، او جمله‌دن تومانلارینین بیرینی ده قارا سیده وئرردی.

۱۰ - بشیک

اى وطنداشلا، گلر خىرنك بوغار بىر گون اونو،
 ائتمه سين بو قدر مصرف بىر كئچل اوغلان اوچون
 بىلمىرم آلاھىمىز، يا حيله گر جىندارىمىز
 ام صبيانى^۱ مسلط ائيله ييب^۲ صبيان اوچون
 قوى يئره معجز كتاب مقتلى^۳، تاريخه باخ
 گور جهالت نئيله ييب جهال^۴ هندوستان اوچون
 روحون اولدوردو جهالت دردى چون هندولارين،
 لازيم اولدو بىر وصى - قيوم^۵ او مرحومان^۶ اوچون
 اينگىلىس گوركانى^۷ قازدى قبرىن اول موتالرين^۸
 اوخودى بىر حمد و سوره^۹ روحونا احسان اوچون

۱ - اوغلان اوشاقلارينين آناسى

۲ - آقا ائله ييب، اختيار صاحى ائله ييب.

۳ - امام حسين اولدورولمه سینه داير نوحه و سايره كتابلار

۴ - جاهيللر، ساوادسىزلار، عاواملار

۵ - اسلامدا هر اولن مالى و اوشاقلارينين ايشلرينه يئتيشمك اوچون بىر نفرى «وصى» و بىر نفرى ايسه «قيوم» تعين ائدرلر و اونلار اولنن ايشلرينى يئرینه يئتيررلر.

۶ - اولموشلر

۷ - قبيز قازان

۸ - اولموشلرين

۹ - قرانين ايكي كيچيك سوره سى دىر كى، اونلارى هم ناماز قىلندا اوخويارلار؛ هم ده اولو اوچون مختلف شرايطده اوخويارلار.

تا وار جهان . . .

گون چىخدى دۇرمادى گۆزلىم تىختىخوابدان^۱
 اى آفتاب من^۲، بىر اوتان آفتابدان
 وئر حسنونون زكاتىنى يانيندا ساخلاما
 چوخداندى وئرمەدىن، كىچىپ حد نصابدان^۳
 گل گل كه فیرقتین منى بی اختیار ائدیپ
 اى ماهتاب^۴، چىخ گوروم اول سحابدان^۵
 باشین چكىپ لحافاً، گئدیپ هوشا دلبریم
 مدّدى نامه گلیمیر او عالی جنابدان
 چونكى سنه نصیب دئیل آب سلسیل^۶
 كم اعتقادا^۸ فايده یوخ اجتنابدان^۹
 یارین کتاب حسنونو ائيله مطالعه
 صبح و مسا^{۱۰} آيیرما گۆزون اول کتابدان
 مال - یتیم حالادی، خینزیر^{۱۱} اتی حرام!
 شیخ بلد^{۱۲} یئمز، او مخرم^{۱۳} کبابدان
 هر نه غلط گلیر ائله ییر، سؤیله ییر گئنه
 احکام - شرعدن و گناه و ثوابدان

۱ - یورغان دۆشک

۲ - اى منیم گونشیم.

۳ - معین حد

۴ - اى آی ایشینی

۵ - بولونندان

۶ - یورغانا

۷ - ایچمه لر آخار سو ، افسانه وی بهشته بیر چشمه

۸ - اعتقادی از آداما

۹ - چکینمک، ساغینماق

۱۰ - سحر و آخشام

۱۱ - اونوز اتی

۱۲ - شهرین شیخی

۱۳ - حرام اولموش.

ال باسسا فصخفه^۱، دئسه مین دفعه: بيلمه ديم
 ائتمز خلاص بو عذر اونو هرگيز عذابدان
 تا وار جهان بو کشمکش و انقلاب وار
 آرى بشر تکامل ائدر انقلابدان^۲
 وئر گوش^۳ و هوشیوی منه، ای یار- محترم
 راوی بئله روایت ائدیر شیخ و شابدان^۴
 حاجی رسول باغینا^۵ بیر اود وورب فلک
 فریادی خلقی ائیلیری بیدار خوابدان^۶
 شیل اولسون اللرین سنین، ای چوب- تر^۷ کسن
 یانیر اورک، دئیر بو سؤزو التهابدان^۸
 ایمان عزیزدی، ساتما اونو سن اوجوز داداش
 بلکه کسیدیلر اونو اهل- برابدان^۹
 آل نبی^{۱۰} آغاجلاریمی قطع ائدیب دئیر
 چونکی اؤزون، سؤزون ایتیریب اضطرابدان^{۱۱}
 بئشدن بیرى اونوندو کسب^{۱۲}، یاخشی ائیله ییب
 ایچسین سو، گر گله آجیغی بو جوابدان
 یوز دفعه سؤیله دیم سنه من آخیر، ای عمی
 گیر بایراق آلتینا و اییل، اؤپ رکابدان^{۱۳}

۱ - قرانا

۲ - بشر انقلاب ایله کامللش.

۳ - قولاق وئر

۴ - قوجادان و جواندان

۵ - اولدوقچا خیر خواه بیر انسان ایدی. ایلك دفعه چیچک دؤیمک مایاسینی استانبولدان گتیریب شېستردە مجانی چیچک دؤیموشدور. موسوی عایله‌سی‌نین اونونلا ملک اختلافی اولور. بوناگؤره ده اول موسوی لر اونون باغینین آغاجلارینی کسیر و سونرا اؤزونو ائوینده اؤلدورور. بو حادیثه تقریباً ۸- ۱۳۰۹- نجی ایللرده ایدی و آچیقلايان گؤزل خاطیرلا ییر.

۶ - بوخودان اوپان.

۷ - یاش آغاج

۸ - حرارتدن

۹ - شېستردین بیر محله‌سی

۱۰ - پیغمبر اولادی

۱۱ - قورخو

۱۲ - گلیرین ایل خرجیندن آرتیغی‌نین بئشدن بیرینی سیده وئردیلر.

۱۳ - اوزنگینین، میرزا کاظمه اشاره‌یر کی، اونون تحریکی ایله حاجی رسول اؤلدورولموشدو.

جدى توتار دۇندىم سەنە، سەن وئىر مەدىن قولاق
 اندېشە ائتمەدىن تېر^۱ - بوترايدان^۲
 اما كى، بىندە آند ايچىرم فرق - حىدرە^۳
 كى، محض بى خبردى او بو ارتكابدان^۴
 وجدانى راحت اولماغىن اىستىرسن ائىلە مئىل
 نان و پنىرە^۵، نىسبە ات آلمانا قىصابدان
 چىشم - حىقىقتى^۶ آندىر اعمى^۷ طمع، بلى!
 اهل جەھان حرىصدى چوخ - چوخ كلابدان^۸
 يوز آند ايچە، اينانما كى، سلماسدان گلىب
 سو ايچمە يىبىدى ھىرگىز او بغداد نابدان^۹
 عطار سو ساتىر سەنە، آلدانما ساققالا
 يوخدور اثر او شىشەدە خالص گولابدان^{۱۰}
 سلماسى يىخدى، زىر و زىر ائندى زىلزە
 مۇمن گىنە چىرژدە^{۱۱} اوغورلور دوشابدان
 داش ياغسا چىرخەن يىترە، ظن ائتمە يىن چكە
 طاحونەچى^{۱۲} خىانت آلىن آسيابدان^{۱۳}
 معجز اوزوندن عاجىزى مطلق ائىردى لخت^{۱۴}
 اندېشە ائتمە سەيدى جفاى - طنابدان^{۱۵}

۱ - بالتا

۲ - بوتراپ، حضرت على (ع)

۳ - خنوت محلىنن آلتى.

۴ - ايش گۆرمك، بورادا پىس ايش گۆرمك

۵ - پنىر چۆرك.

۶ - حىقىقت گۆزونو

۷ - كور ائدر

۸ - قارغادان

۹ - تىز بغدادان، منظور بو دور كى، موسوى لىر اساسا سىد دئىلدىرلر و فرات - دجلە سويوندان ايچمە مىشلىر.

۱۰ - گول سويو

۱۱ - دوشاب بىشىرىلن يىتر

۱۲ - دگىرمانچى

۱۳ - دىيرماندان

۱۴ - سوياردى، لوت ائىردى

۱۵ - ايپ قورخوسو، منظور دارا چكىلمك.

استمناء نىن مضرأتى

جاهلین جانى جهالت شمعینه پروانه دیر
اؤز الیله اؤز ائوین ویران ائدن دیوانه دیر

گولشن - حسنون سارالمیش^۱ ای گول - رعنا سنین
بیلیمیرم آیا نه دیر باشیندا بو سئودا سنین
قورخورام قانین تۆکه جالاد - استمناء سنین^۲
گئت اطبادان^۳ سوروش بیر گۆر بو استمناء نه دیر

آی کیمی خلق ائیلهمیش او خالق برحق سنی
چیرک عصیان^۴ ائیلهییب حیفا کی بیرونق سنی
نفسینی اۆلدورمه سن، نفس اۆلدورر مطلق سنی
امر و نهی - خالیق یکتا^۵ مگر افسانه دیر؟

فعل استمناء زنadan پیسدى سؤیلر مصطفی^۶
نفس غالب گلسه قارداش یاخشى دیر اوندان زنا
چوخ جوان لار کور ائدیپ بو بد عمل ای بینوا
گۆز لرین بیر لحظه یوم، گر بیلیمسن اعما نه دیر^۷

چوخ آنا قویموش اوغولسوز دهرده بو بد عمل
وورما تیشه^۸ ریشه اقبالیوا^۹ بیر هوشه گل

۱ - گۆزلیک گولشنین

۲ - کفلمه جالادی

۳ - طبیبلردن، دوکتورلاردان

۴ - منظور شهوت سویودور.

۵ - تک آلاهیین بویوردوغو و ساغیندیرماسی.

۶ - حضرت محمدین لقب لریندن

۷ - کور

۸ - بالتا

۹ - خوشبختلیک کۆکۆوه.

نەفسىنە مغلوب اولان صيدى شكار ائىلر اجل
دقت ائيله بو سۆزه گۆر اونداكى معنا نهدير؟

سۆيلهدى معجز، ملامت ائيله مه بى جا^۱ منى
خام ايدىم بى تجربه^۲، نفس ائيلهدى اغوا منى^۳
بسكى دلتنگ ائيله ييب بو درد استمنا^۴ منى
تار اولوب دنيا گۆزومده بيلمىرم دنيا نهدير

اغلادى از قالدى غش^۵ اتتسين رفيق - مضطريم^۶
سۆيلهدى قارداش ياپيش مندن كه تيتيرير ديزلريم
رقت ال وئردى^۷ منه، ياشيله دولدو گۆزلريم
اغلا اى گۆز، يان كۆنول، دنيا ائوى غمخانهدير^۸

عاقبت سالدى آياقدان درد او سرو- نورسى
آچدى باشين يولدو زولفون مادر بيچارهسى^۹
چون دئديم: صبر ائيله مادر جان^{۱۰}، اوجالدى نالهسى
سۆيلهدى: تك قالديم اى معجز، بالام بير دانهدير^{۱۱}.
تاريخ: ۲۱ صيام ۱۳۴۱ هجرى (۱۳۰۹ ش)

۱ - يئرسيز

۲ - تجربه سيز

۳ - يولدان آزديردى

۴ - بيچاره، يوخسول

۵ - اورگيم ياندى

۶ - غم، كدر ائويدير

۷ - يازيق اناسى

۸ - آى آنا

۱۱ - ايلك گنجليك ايللریمده ائويمیزده جمال الدین اسد آبادینین «استمنا بالید و استشه بالید» کتابچاسی وار ایدی و من اونو اوخوموشدوم. بو کتابدان شېسترین چوخلو خانوده لرینده وار ایدی. چوخ احتمال کی، او وقتلر معجز او کتابچانی اوخوموشدور.

ننه جان

باهار گون لری روشندی گوندن آی ننه جان
 محالدير چيخا بولبول چمندن آی ننه جان
 گلنميرم يانيوا عذرومو قبول ائيله
 کئفين خبر آيرام هر گلندن آی ننه جان
 باشيمدا شال مادام^۱ گردنيمده^۲ طوق طلا^۳
 اوزوک قيزيل، قاشی، در- عدندن^۴ آی ننه جان
 گنجه- گونوز يئديگيم گزدي^۵، راحه الحلقوم^۶
 تشکر ائيليرم اهل- وطندن^۷، ای ننه جان
 قيزين عجب اره وئردين ننه ائوين آباد
 مرخص ائيله اوپوم بير ممهندن آی ننه جان
 چای آلتی^۸ بال يئيرم هر سحر ولی ننه بال!
 کی رنگی خوشدو عقیق- يمندن^۹ آی ننه جان
 بالی گلير «چن آواندان»^{۱۰} يوغوردو کوندوردن^{۱۱}،
 دوشابی، یاغی، دنی وایقاندان^{۱۲} آی ننه جان
 وطن اولاغ لاری نین باشینا ووروب توربا
 دولانديرير سوسوز ایت تک گلندن آی ننه جان^{۱۳}

۱ - خانیم / فرانسه سوزو / منظور أوروبا خانیملارینا خاص شال.

۲ - بونومدا

۳ - قیزیل بویون باغی

۴ - جنوبی یمنین باش کندی، بو شهرین اینجیسی مشهور ایدی

۵ - اصفهاندا قایریلان بیر شیرینی.

۶ - ان یاخشسی استانبولدا حاجی بکیر طرفیندن قایریلان بیر شیرینی

۷ - هموطنلردن، وطن اهلیندن.

۸ - قلیان آلتی، سحر یتمگی

۹ - رنگی معمولا قیرمیزی اولان قیمتی بیر داش کی، اوندان اوزوک قاشی دوزلدلر. عقیقین ان یاخشسی یمندن الده اندیلریمش.

۱۰ - شبسترین ۴ کیلومتر شمالیندا کند.

۱۱ - شبسترین شرق طرفینده بیر داغ کندی

۱۲ - شبسترین ۶ کیلومتری جنوبوندا کند

۱۳ - منظور میرزا کاظم دیر، معجز هنج یرده اونون آدینی آپارماییر.

مبارك اولسونا چوخ گۆندريب مقدس لر
 نه قدر چاي ختا^۱، قند لندن^۲ آي ننه جان
 گتير قولاغىوا بير سۆز دئيم ننهانى^۳ سنه.
 ولتيك بو سۆزو گيزلت ددهمدن آي ننه جان
 سۆيور گليب گئدنى هر گون او^۴ حصير اوسته
 زياني چوخدو بونون شاهسئوندن آي ننه جان
 او گئجه كي مني آغايا^۵ ائيله ديز تسليم
 چاليندى صور^۶، اولو چيخدى كفنن آي ننه جان^۷
 او ظالم اوغلو ائله باسدى بنده زارا^۸
 كه آز قاليب چيخا جانيم دهنن آي ننه جان^۹
 گهي ياتار، گهي قالخار، گهي گلر غضبه
 او زاد، نه زاددى چيخيدير بدنن آي ننه جان
 دئيرديرلر گئجه صبحه كي مي كتابا باخار
 وليك باده عشقى^{۱۰} ايچندن آي ننه
 جانكتاب - حسنومو ائيلير مطالعه هر گون
 عاغيلانيب من زارى س... دن آي ننه جان
 گهي گۆزومدن اۇپر، گاه دا گول دوداغيمدان
 گهي دئير: قوى اوپوم بير چنهندن آي ننه جان

۱ - چين چايى

۲ - لندن قندى

۳ - گيزلى، اورتولو

۴ - ميرزا كاظم

۵ - ميرزا كاظميا خلق «آغا» دئيردى

۶ - افسانهوى بير شپور كي، گويا قيامت اولاندا اسرافيل ملك اونو چالاجاق و هامى قبيردن اويانيب دوراجاقدير

۷ - منظور گلين دونوندان چيخماق و سويونماق دير.

۸ - من زاواللى يا، من يازينا

۹ - آز قالدى جانيم آغريمندان چيخسين

۱۰ - عشق ايچگيسى، محبت شرابى.

نئجه دئییم گئجهده اللی یول منه قالخار
 بو بارهده ائلیرم شرم^۱ سندن آی ننهجان
 دئییر گرک اندهسن هر جماع^۲ اوچون بیر غسل
 لطیف اولوب بدنیم یاسمندن آی ننهجان
 ولیک باشیما بیر ایش گلیب علاج ائيله
 بو مطلبی خبر آل بیر بیلندن آی ننهجان
 جهت نه دیر داهی آغا جنوبا مئیل ائتمیر
 شمالا اوز چئویریبیدیر دونندن آی ننهجان
 ایلان ووران یاتیر امما منیم یوخوم گلیمیر
 آلولانیر کفلیم وئرندن آی ننهجان^۳
 یاواش یاواش اونا دا عادت ائیلرم قورخما
 سلامتیم نیگران اولما مندن آی ننهجان^۴

۱ - اوتانیرام

۲ - یاخینلاشما.

۳ - میرزا کاظم بیر نئجه اؤزوندن یاشجا چوخ جوان آرواد آلمیشدی. بو شعر میرزا کاظمین شبسترده آلدیغی سونونجو گتج خانیملا علاقه دار یازلمیشدیر.

۴ - شعر نخجوانی نسخه سیله تکمیلشدیرلمیشدیر..

هر باشی قیرخیق کیشی

دلبرا مومکون دئیل گولشنده گول بی خار^۱ اولا
 بولبول عاشیقدير، گرک عشق اهلينه آزار اولا
 بیز وطن عاشیق لری باشيله جانان چيخمشيق
 ظالمة عادل دئييب، باش ایمريک خونخوار اولا^۲
 ظولمدور بو، يا دئييل، ملت آجیندان جان وئره؟
 پیشوای - ملتین بوغداسی یوز انبار اولا
 مختصر جرميله^۳ واعظالر منی تکفیر ائدير^۴
 حقی وار یئردن گویه عاقل گرک هوشیار اولا
 باخما جای سجده یه^۵ آلتیندا ساقی، می گتیر
 هر باشی قیرخیق کیشی ظن ائيلمه دیندار اولا
 تا نه قدری من ساغام، گوز آچماسین ملت گرک
 یوخلاسین تا حشر اولونجا^۶ قویمارام بیدار اولا^۷
 عالم میخانه یه کج باخما اوغلان، چیخ گوزک
 بیـــــر بئله عالم تاپانماز گر آتان معمار اولا
 شیخنا^۸ بیراهه^۹ گتتمکدن خیالیم وار منیم
 چيخمیشام یولدان اونونچون، قورخورام طرار اولا^{۱۰}
 ساقی یا جامی دولاندير باشینا وئر نوش ائدیم
 دردسردن^{۱۱} آز قالیر باشیم ایکی خروار^{۱۲} اولا

۱ - تیکانسیر

۲ - قان ایچن

۳ - گناه ایله

۴ - کافر تانیتدیریر.

۵ - سجده یئرینه

۶ - قیامت اولونجا

۷ - آییلا

۸ - آی بیزیم شیخ

۹ - پول اولمایان یئردن گتتمک

۱۰ - اوغرو، یول کسن

۱۱ - باش آغریسیندان

۱۲ - قدیم چکی ۵۰۰ کیلو

اهل - غنیرت جنگجو^۱، دعا طلبدیر^۲ دائماً
ای جماعت قویمایین تریاکی لر مئی خوار^۳ اولا
لاغر^۴ و زرد^۵ و ضعیف اولسون گرک مؤمن کیشی .
کافیر اول، مؤمن! شراب ایچ عارضین^۶ گلنار^۷
زاهدا بوندان زیاده دین و ایمان بسله مز
بیر چۆزک که مایه سی آرپا ایله چوودار اولا
بو عجیبدیر معده یه لینت وئرهر^۸ ازوای کیمی
خاصه گر داش - کسگی، قارتوفلیسی^۹ بسیار^{۱۰} اولا
خلقی یاخشی اشتهادان سالدی بو روس اوتلاری
باعثی اون دۆرد امامین قبرینه زوار اولا^{۱۱}
هم اؤزوندن، هم اخیر چرشنه دن زهله م گئدیر
مفلسین کؤنلو آچیلماز، گر جهان گلزار اولا^{۱۲}
ای جماعت منده یوز باتمان کسالت وار بو گون
پایلیرام گلسین آپارسین کیمسه کی بیکار اولا
/ شعر ناقص نظره گلیر /

-
- ۱ - دؤیوشکن
 - ۲ - داوا آختاران
 - ۳ - ایچگی ایچن.
 - ۴ - آریق
 - ۵ - ساری
 - ۶ - اوزون
 - ۷ - نار گولو کیمی قیرمیزی
 - ۸ - قارینا یومشاقلیق وئرهر
 - ۹ - یئر آلماسی / روس سۆزو /
 - ۱۰ - چوخ
 - ۱۱ - مقدس قیبرلری زیارت ائله یین
 - ۱۲ - اگر دنیا گولوستان اولسا

قاپى - قاپى دولانىب فالچى عورت آختارما !

دوعا نويسده^۱ كشف - كرامت^۲ آختارما
 او حيله كاردا دين و ديانت آختارما^۴
 پيشيك يالانچى دىر اوندا صداقت آختارما
 اونون سۆزۈندە، بئزىندە لياقت آختارما
 توتون چكن باجى لاردا فصاحت آختارما
 اوخو صاباح و مساءً خواب راحت^۷ آختارما
 سواى علم و كمال آيرى زينت آختارما
 مادام تومان^۸، زرى يَل^۹، تيرمه چرقت آختارما
 قاپى قاپى دولانىب فالچى عورت آختارما
 صاباحا قويما ايشى، ياخشى ساعت آختارما
 هله بو طايفهده علمه رغبت آختارما

بويور حاماما وليكن نظافت آختارما
 اونون كىيۈخدور حلال و حراميدان باكى^۳
 ايتىن صداقتى وار، قوى يانيندا گاودوشو^۵
 آنان دئسه اوخوما، يازما، گئتمه مدرسه يه
 ائديب خراب توتونون توستوسو اونون سینه سين
 كاغاذيوى ياز اۋزون سيريوى دئمه خلقه
 قيزيل سئور، آپارا اوغرو آيرى، سن آى قيز
 آراش فقيرى، سورش بينوالرين حالين
 آرين مزاجينى تاپ، قاينانانلا رفتار ائت
 آيين اونو، اون اوچو بيردى، گۆر بوگون ايشيوى
 آنام دئير قارا باشماق گناهدير اى معجز

۱ - دعا يازاندا

۲ - فوق العاده ايش، بۈيۈكلۈك

۳ - قورخوسو

۴ - دىندارلىق

۵ - اينك ساغماق اوچون خصوصى، اغزى گئنىش ساخسى قاب

۶ - سحر و آخشام

۷ - راحت يۈخو

۸ - آوروپا خانيملارينا خاص قادىن تومانى

۹ - قيزيل رنگلى پارچادان تىكىلن قادىن كۈتۈ.

غربت غصه‌سی

گۆزلرینیزی یومماین ای دوستان
 باشیزی یورقانا چکیب یوخلاساز
 گاه یاریسیز باشیزی، گاه چیرتیسیز
 ایندی کی واردیر سیزین آغلار گۆزوز
 شام اسراسین سالیسیز یادا سیز
 بیر باخین ای قوم بو آروادا سیز
 آلتی مین عورت گۆزو غربتده‌دیر
 شام اسراسی بو ولایتده‌دیر
 غصه غربت اری‌دیج جانینی
 کؤینگینی، شالینی، توممانینی
 دؤوره‌نی عفریت جهالت آلیب
 آی کیشی‌لر، گور نئجه یانقین سالیب
 ایندی بو کیم، گؤیده اوچار باش یاران،
 حرمله‌نی^۱ گورسه قاچار باش یاران،
 ایندی دئییرسیز: آغا قوربانیوام
 الده قمه، بنده فرمانیوام^۲
 سایمیشام اغزیزداکی دندانیزی^۳
 باتیراجاقسیز هامی توممانیزی

بیر ده باخین او قارا چایدانیزا
 دشمن ائدر قصد، گئنه جانیزا
 بو نه‌دی قارداش، دوشونون بیر اؤزوز
 آغلایین اؤز حال - پریشانیزا
 بس گلیسیز ناله و فریادا سیز
 آجدی و محتاجدی احسانیزا
 صبح و مسارنج و مصیبتده‌دیر
 بس نییه اولمور سبب افغانیزا؟!
 بیع قویوب سوفره بی‌نانینی
 رحم ائدین ای قوم، اؤز عریانیزا
 ایش تاپایلمیر گوره، ملت قالیب
 فقر و ضرورت اودو ایرانیزا
 باشینی شستایله اچار باش یاران
 آند اولو او کله - نادانیزا!
 ناصر - اطفال^۲ - پریشانیوام
 ایذن وئرین، قان ائله‌یک قانیزا
 سیز او دئییلیسیز وئره‌سیز جانیزی
 شمر لعین گر گله میئدانیزا

۱ - کربلا حادثه‌سینده یزیدین بیر اوخ اتانی

۲ - پریشان اوشاقلارینیزین کؤمکچیسی‌یم

۳ - بویروغووا قولام

۴ - دیشیزی

چون يىغىشار بىر ئىرە تىجارىنىز
گۆر ھارالاردا گىز افكارىنىز^۱
آي كىشىلەر، ھىچ بىلىسىز ئىلەيك؟
تازا دېستانلارنى^۲ سدا ئىلەيك
فرقە - احراردى^۳ دىن دىمنى
قىخىدىرىن اى قوم وفا كەلەنى
جمع اولون، اى قوم، وئرىن سس - سسە
شرە مغايردى^۴ فىزىك، ھندسە،
درس وئرىن اوغلانا ابوابدان^۵
ئىلەيىن، اى قوم، حذر^۶ بابى دان^۷
بىر پارا قىز نامە^۸ يازىر بر ملا^۹
قورخورام حق گۆندەرە ابر - بلا^{۱۰}
قىزلار اوخور شەرەدە آلمان كىمى،
قىز نەدى كاغاز يازا اوغلان كىمى

صحبەت ائدر گۆر نىچە دىندارىنىز
بىر قولاق آس صحبەت - اعيانىز
ژونلارنى^{۱۱} قدارە ايلە پئىلەيك،
چونكى سالىر رخنەلر ايمانيز!
ياخشىدىر اونلاردان اوروس، اثرمنى
باغ دا سالىن ليفەلى توممانيز
قويمايىن آچسىنلا^{۱۲} قىزا مدرسە
كۆھنە كىتابلارنى يىغىن يانيز
ياچكىن ال مسجد و محرابدان^{۱۳}
قويمايىن اونلارنى دېستانيز
يوللور اونو تىفلىسە، استانبول
ياغدىرا داش باغيزا، بوستانيز
شەرى گۆروم حق ائدەدىلمان^{۱۴} كىمى
توف سىزە، ھەم دە او قلمدادنيز^{۱۵}

- ۱ - فىكىرلەرنىز
- ۲ - گىزىل / فرانسىزچا / بىر تورك تشكىلاتى ايدى.
- ۳ - ايللىك مەكتەپلىرى.
- ۴ - آزادلار فرقەسى
- ۵ - آچسىنلار
- ۶ - شرە، دىنە مەخالىفدىر حددىر
- ۷ - قديم تدرىس كىتابلارنىدان
- ۸ - مسجدىن قبلە طرفى، بىشناماز دايان يئر
- ۹ - ساغىن چكىن، اوزاقلاش
- ۱۰ - مىلادى ۱۰ - نچو عصرەدە ايراندا «محمد باب» طرفىندەن يارانمىش دىن
- ۱۱ - مەكتەپ
- ۱۲ - علنى، آشىكار
- ۱۳ - بلا بولودو
- ۱۴ - ھەمان ايللردە زلزەلە اثرىندە سلماس شەرىنىن باتماسىنا اشارەدىر.
- ۱۵ - شەر ال يازماسى و مەدلىدىن تەكمىل لىشىرىلدى.

بۆرك ماجراسى

”تأمل فى اللتى قلنا“ ^۱ دئيبدير	كتاينىدا ابونصر فراهى ^۲
منيم گلير خوشوم قاردان، سويوقدان	ايلاهى، تئز يئتىر اسفند ماهى
سيخير جاني نهائيت كورسو باشى	خصوصاً بى مروّت يارما آشى
تکذباني اولوبدور اللى ياشى	و يوخ اولمک خيالى بار ايلاهى!
ايتيه بنزير اوزو يا حى سبحان	دئير من گويچگم يا حور و غلمان؟
دئيرم قورخودان سن، اى تکذبان	به حق عرش و فرش و گاو و ماهى
دونن چوخ جاني مى سيخدى او منفور	دوروب عزم ائيلهديم بازاره فى الفور
كى ناگه بير نفر مأمور - مغرور	کنار ائندى باشيمدان شېکلاهى
ائندنه دولگه نى ^۳ امنيه پاره	ووروردوم باشيما من بختى قاره
ايلاهى، کاش ائده يديم استخاره	و يا ترک ائتمه يه يديم خيمه گاهى
نه ائوده دلخوشام من بختى چنبر	و نه بازاردا، الله اکبر
دئديم آخرده اى شير ستمگر	اونا وئرميشديم اوچ مين آلتى شاهى ^۴
دئدى بير ”پهلوى بۆرکو“ آلارسان	و يا اينکه برهنه سر ^۵ قالارسان
دئديم، کى کس سسين، کافر اولارسان	آخوند سؤيلر: اونون چوخدور گناهى

۱ - دئیکلريميز باره ده تأمل ائت، دوشون

۲ - نصابين مؤلفى اديب

۳ - قيسا کله قند شکلينده، قيراقلارى توکلو بۆرک نوعو

۴ - معجز زمانيندا قيرانا مين دئيرديلر. يعنى اوچ قران، آلتى شاهى.

۵ - باشى چيپلاق. باشى آچيق.

دئدى گئت قيل نمازى، اول مسلمان	قولاق وئرمه به حرف ملا قوربان
خلاصه دیده گريان، كله عريان	قايتديم خانه يه ^۱ خواهى - نخواهى ^۲
گليب گوردوم تكذ پوفلور اوجاغى	دؤنوب باخدى منه، بوزدو دوداغى
دئدى بؤركون هانى آى كلبه ناغى؟	كى پاريلدير باشين مثل صراحى ^۳
دئديم بير بير اونا باشيم قضاسين	دئدى: خيرنك گوروم بوغسون بالاسين
خدا دوزخده يانديرسين اتاسين	و چيخسين گؤى لره دود سياهى ^۴
دئديم آرواد، ياواش سؤيله، بيخيردا ^۵	گزير امنيتلر دامدا، دووارد
كسرلر معجزون باشين بازاردا	قالارسان تك، دوعا قيل پادشاهى ^۶
چئويوردى قيبيله يه آغزين تكذبان	دئدى يارب، به حق شاه - مردان ^۷
بيزيم شاهها يوز ايل عؤمر ائيله احسان	كى اولسون ملتين پشت ^۸ و پناهى ^۹

۱ - انوه

۲ - ايستر - ايسته مز

۳ - قابيغى پارلاق و كوزه شكيلينده بؤيوك قاباق

۴ - قارا توستو

۵ - بير خيردا - بير آز

۶ - دعا ائله

۷ - حضرت على حاقى

۸ - ملتين آرخاسى و دياغى

۹ - شعرين اولينده كى، تأمل فى القنا، سؤزلرى ابونصر مسعود فراهى دن دير. فراهى سجتان = سيستان دان ايدى و مشهور نصاب الصبيان كتابينين مؤلفى دير فراهى بو كتابيندا ۱۲۲۲ عرب كلمه سى، فارسجا معنا لاريله، مختلف عروض بحرلرينده نظمه چكميشدير. فراهى ميلادى ۱۲۴۲ - نجى ايلده وفات اتميشدير.

ممدعلی

ظالیمما ائتمه کوؤمک مالاً دئییر ممدعلی
ریزقه ضامندی خدا، گئت یون آییر ممدعلی

نهم ربیع الاولدی^۲ او ساققالی بویا
باخ او دیرناقلاریوا بیرجه اوتان، ائيله حیا
آغاریب مثل چیگیت، آل بالا بیر ذره حنا
سن ده قوی ال لر یوه، هاممی قویور، ممدعلی

اون بیر آی آغلامیسان، تاپدامیسان باشیو هئی
بیر-ایکی گون ده گول ای بولبول-گولزار-گونئی
عمرین عشقینه ایچ یار-وفادار یله مئی
و بیر آز توپ و ساریمساق یئی، گیر، ممدعلی

چوخ عؤمر واردی شبسترده، گرک تانییاسان
چون او قسمیله اولوبسان بالا کومپانیا^۳ سن
ائتمه لعنت، دئمه دوشنام^۴ فقط ثانیه سن^۵
غاصیب-مولک-فدک^۶ بیر او دئییر^۷ ممدعلی

۱ - آلاه روزیه رضامندیر

۲ - ربیع الاول آیینین دوققوزو. عمرین وفات ائتدیگی گوندوز کیمی، قدیم متعصب شیعه لر او گونو، مسخره لی ایشلرله گویا شادلیق ائدردیله.

۳ - أوروبا کلمه سی «کومپانی» بورادا اوستا، خبره.

۴ - سؤیوش

۵ - ایکینجی خلیفه عمره

۶ - حضرت محمدین اؤز قیزی فاطمه یه وئردیگی یترین آدی

۷ - دئیل، قافیه خاطیرینه بئله یازیلیر

ايستەسن كى اولاسان حشرده سولطان حميد^۱
 لعنت ائيله ايكى يوز دفعه به عثمان - پليد^۲
 بير قدر ات قىلى تاپ قاره و يا اينكى سفيد^۳
 عمره بير دانا دنباله قاير^۴ ممدعلى

نادر اوز نسلينى كور اتدى خلافتدن اوتور
 اوغلون اولدوردو شه عباس رياستدن اوتور
 گوروسن گربه مسكين^۵ بير آز اتدن اوتور
 قويروغون پورسودور، هم اغزين آيبر ممدعلى

او داداش لاركى ساليبر آلتينا بير كوهنه حصير^۶
 عؤمر اولماقدان اوتور يالتاق اوشاق تك تله سير
 ايندى كى هاممى يئير، هاممى باسير، هاممى كسير
 عؤمر عثمان دا سنين چشمين اويور^۷ ممدعلى

قلب لر شاد دئييل، گلميرى هئچ زاد نظره
 كيسه سى بوشدو، نئجه خلق ائده احسان عؤمره
 فكر - فردا آدمى^۸ گونده بئش آلتى فقره
 مثل حلاج^۹ چكير داره، دؤيور ممدعلى

۱ - مشهور عثمانلى سلطانى

۲ - موردار عثمان

۳ - يا آغ.

۴ - قويروق

۵ - يازيق بيشيك

۶ - ميرزا كاظميه ايشاره

۷ - گوزون اويور (بو بند شيدادان آلينميشدير.)

۸ - يارينين فيكىرى

۹ - صوفى منصور حلاج

اؤدد وار جوببه و شالوار و عبا بیرجه سبت
گئیمه سین بونلاری بس ائيله سین انسان نه غلط؟

.....

.....^۱

وئرمیشم یئدی قیران شبکولاه من ترکه^۲
بو گؤزل بۆرکو نجه داخل ائدیم من سبتّه
تئز منه بیر پاساپورت^۳ آل، گئدیرم آخیرته^۴
قالمادی چونکی بو دنیاده خئییر ممدعلی

کیشمیشه دوشدو گيله، سئرچه لرین گلدی سسی
سئرچه بی رحمدی^۵ یا حرمله^۶ و شیمر قسی^۷؟
یئیه جک هاممی سین اوّز مالی کیمی ایت نوه سی
معجزه وئرمه یه جک بیرجه زییر^۸ ممدعلی

۱. شعرین نسبتا کامل نسخه سی اولان خیرایی ده بو بیت یوخدور.

۲ - ساده، آخماق

۳ - پاسپورت، گذرنامه (آوروپا کلمه سی)

۴ - او دنیایا

۵ - رحمسیزدیر

۶ - کربلا حادثه سینده امام حسینین ماهر اوخ آتان بیر دشمنی

۷ - داش قلبلی شمر. کربلا حادثه سینده یزیدین اوردو باشچیلاریندان

۸ - زینگیل

x- شعرین نسبتا کامل نسخه سی اولان خئیراییده بو بیت یوخدور.

وطن سرودو

خىم اول^۱ ھەر كىس بىزە، آلت ائدرىز اونلارى
قورخو ندىر بىلمىز بىز وطن اسلانلارى

ھىملە صف دىشمەنە مىل پىلنگ ائىلەرىز
عرىصە مىدانى بىز كافىرە تىنگ ائىلەرىز
ھىكم ائدە گر پىھلوى شىرىلە چىنگ ائىلەرىز
شاھ آتامىز دىر بىزىم، بىز اونون اوغلانلارى

قورخماز عىجم مىلتى ھىمەمە شىردن^۲
ائىلەرىز باك بىز نىرە شىرتىردن^۳
چىكمز ال ايرانلى لار قىبىضە شىمشىردن^۴
گر آخا سىللر كىمى يىر اوزونە قانلارى

چون سئور ايرانلى لار جان كىمى ايرانىنى
كچ باخا^۵ ھەر كىس اونا، لىشگر^۶ اىچىر قانىنى
راھ وطنىدە فىدا فورا ائدر جانىنى
چونكى كىان^۷ نىلىنىن جانىلى دىر ايمانلارى

۱ - دىشمەن اول

۲ - اسلاندىن

۳ - مىسلىدىن

۴ - قىلىنچىدىن

۵ - ايرى باخا

۶ - قوشون

۷ - قىدىم ايرانىن افسانەوى شاھلار سىلسەسى آدى

رستم دستان کیمی جنگ ائدر^۱ افرادیمیز
صفحه تاریخده شانلیدی چوخ آدیمیز
دیو سفیدین^۲ قولون باغلامیش اجدادیمیز
سطوت^۳ تاریخیمیز قورخودار انسانلاری

تابع ایرانیدی بلخ و بخارا و شام
هند و ختا و ختن، یثرب^۴ و بیت الحرام^۵
آلتی مین ایل تیتزه دیب کوره ارضی^۶ تمام
بیز عجم اولادینین سام نریمانلاری^۷

نیزه دلدوزیله^۸ دفع - شرور^۹ ائیلهریز
مملکته کج باخان گؤزلری کور ائیلهریز
ایستهسه هر وقت شاه عرض حضور^{۱۰} ائیلهریز
بسله میشیک شاه اوچون بیز بو جوان جانلاری

قربانت معجز

-
- ۱ - دؤیوشو
 - ۲ - افسانوی آغ دئو
 - ۳ - قدرت، شان، شوکت
 - ۴ - مدینه شهری
 - ۵ - مکه ده کی کعبه
 - ۶ - یئر کره سی
 - ۷ - رستم پهلوانین باباسی
 - ۸ - اورک یاخان
 - ۹ - شر، فتنه
 - ۱۰ - حاضر اولاریق

دولت و قاضى^۱

دولت دئير: سپاهيله ايرانى ساخلارام	قاضى دئير: دوعايله دنيانى ساخلارام
دولت دئير: دوعايله اولماز علاجيميز	قاضى دئير: توپچويا يوخ احتياجيميز
دولت دئير: توفنگ گورر وقت جنگ ايش	قاضى آلير ساققالى اله، سويلور، آز دانيش
دولت دئير: سجيل بير امر مباحدير	قاضى دئير: صبيهم آدى گول صاباحدير
نامحرمه دئير: اونو محض گناھدير	بند اولسا گول صاباحا حسنخانى ^۲ ساخلارام ^۳
دولت دئير: سياسته ائتمه مداخله	لازيمدير علم و مدرسه نسوان جاهله
قاضى دئير: اگر اوخويا قيز مراسله	آج و سوسوز بيرهفته او جينداني ساخلارام
دولت دئير: دىنى فقط حيفظ ائدر قوشون	گر اولمويا قوشون، عؤمرى لر كسر باشين
قاضى دئير: وئرمه قاباقه ائله دوشون	من بى سپاه، دين مسلمانى ساخلارام.
دولت دئير: حيفظ ائدرم من رعيتى	قويمام رقيب ايچينده من ابنائى ملتى
قاضى دئير: حيفظ ائدرم من ده نعمتى	اوچ ايل تامام كوپده قووورمانى ساخلارام
دولت دئير: آزانيله امن و امان اولار	امنييت اولماسا، ايشين آه و فغان اولار
قاضى دئير: ايچر او ملاعين ^۴ پيان ^۵ اولار	بنده ايكي دوداغيله يورقانى ساخلارام
دولت دئير: ائدردى نبي دشمن ايله جنگ	ملا نيه دابانى چكيب آتماسين توفنگ؟
قاضى دئير: فقط قويا رام من ساقالا رنگ	دائيم جوان بو ريش پريشاني ساخلارام

۱ - قاضيدن مقصد روحانى دير

۲ - سلماس

۳ - حسنخان ياوورى معجزين دوستو، عكاس و روشنفكر.

۴ - بورادا ساخلاماق دوستاق ائتمك آنلاميندا گئدير.

۵ - مملونلار

۶ - سرخوش - مست / روس كلمهسى.

طلابى گۆندىرىن گئىدە بئىرلىنە، پارىسە
بورد، گۆزون چىخارتماغا ملانى ساخلارام

بىر تىند يىل يىخار اونو مخرۇبە دامدىر
من تا بحشر او خانه وىرانى ساخلارام

مىنلرجه وار آخوندو بو ناخوش^۱ جماعتىن
ياغدا همىشەلىك من او درمانى ساخلارام

مرضاء^۲ اوچون قايتىدىرا ملت عىمارتى
يىخماقدان اۆترو الدە خوراسانى ساخلارام

كئچسە حدودى، چارە نەدىر اى ازل آبد؟
اوللام^۴ سوار استرە، جولفانى ساخلارام.

تنظىفى قويما باشىوا اى پيشواى دىن
جان اينجىدىر او، حورمت موتانى^۵ ساخلارام

قويما وورا قافاسىنا^۷ قىدارە، خىرەسر^۸
جەلى بوراخسا، من نئجە بو جانى ساخلارام؟

قاضى دئىيركى، بئىلە دئىير فخر كايئات:
يئتمىش مىن ايل صراطدا من آنى ساخلارام

دولت دئىيركى: حبّ وطن سىزدە وارايسە
قاضى دئىير: كە پارىسە قويمام، گناھ ايسە

دولت دئىير: اداره لىرىز بى نظامدىر
قاضى دئىيركى، سن اۆلەسن، خلق خامدىر

دولت دئىير طبىبى چوخ آزدير ولايتىن
قاضى دئىيركى، جانى ساغ اولسون حجامتىن

دولت دئىير: بىر ايل وئره خرچ - زيارتى
قاضى دئىير: خىيىت، من اركان دولتى

دولت دئىير: كى روس دا طيارە وار صد^۳
قاضى دئىير: من هم دئىيرم: يا على، مدد!

دولت دئىير: نجىسىدىر اگر مالى مشرىكىن
قاضى دئىيركى: من كفن ائتمم وطن بئزىن

دولت دئىير روا دىيى^۶ جانا جفا اگر
قاضى دئىير: سنىن قولووو باغلایان نفر

دولت دئىير كى: دولته لازىمدى ماليات
هر كيم وئره حكومتە بالمىل^۹ بىر مانات^{۱۰}

۱ - مريض

۲ - مريضلر

۳ - يوز

۴ - اولارام / لهجه ده /

۵ - اولولر

۶ - دئىيل

۷ - باشىنا / آنا دولو سۆزو /

۸ - اۆز باشىنا، اوزلو، عنادجىل، قورخماز

۹ - مئىل ايله، ايسته يەرەك، كۆنول ايله

۱۰ - روسيەنىن پول واحدى

قاضی دئییر: او من دئییلیم، گئت آی خرمه^۱
خاطیر جمع اول خلافت عظمائی^۲ ساخلارام

قاضی دئییر: نه دخلی آی اوغلان بونون سنه؟
او پول لاریله من آجی، عریانی ساخلارام^۴

تحریک ائدیر طبیعت اونو، لاعلاج دیر

من خمس لا سلاله زهرانی^۸ ساخلارام

ائتمز غنی بئش اون تومن اون باش کلفتی^{۱۰}
من تک اوزوم جمیع ماتیشقاتی^{۱۲} ساخلارام

لازیمدی دولته هامی گون لشگر و سپاه^{۱۴}
قاضی دئییر: دو عالیله بلوانی ساخلارام

قالخیر آیاغا بعد، ادبله^{۱۶} چؤکور دیزه
وقتی که سیز جمیع ماتیشقانی ساخلادیز.
من هم تامام اهل - قلمدانی^{۱۷} ساخلارام!

دولت دئییر: باریش منیله، گل وئر ال اله
وئر مم سن ایله ال اله، وار قودرتیم هله

دولت دئییر کی، خمس وزکاتی^۳ وئرین منه!
دولت دئییر کی، فحش و زنا آرتیر هر سنه

قاضی دئییر: کی فحش^۵ نه از احتیاج دیر^۶

محتاج - زوج دور او تکذر، نه آج دیر^۷

دولت دئییر: اونون دا دولانمیر معیشتی^۹
قاضی دئییر: بوراخ منه تخت ریاستی^{۱۱}

معجز ده سؤیله دی کی: ایا میر دین پناه^{۱۳}
گر اولماسا سپاه، دایانماز بو مال و جاه^{۱۵}

معجز کی صؤحبتین سونون ائیلر ملاحظه
عرض ائیلیر ای آغا قسم اولسون او جانیزه
من هم تامام اهل - قلمدانی^{۱۷} ساخلارام!

۱ - کربلا حادثه سینده ماهر اوخ آتان

۲ - بؤیوک خلیفه لیگی، حاکمیتی

۳ - گلیرین بشده بیر اولان دینی وئرگیه «خمس و عمومیتله ثروتین بیر قسمتی کی، دین یولوندا وئرهلر، باشقا سؤزله دین دایره لرینه وئرین مالیات زکات دئیرلر.

۴ - مصراع بئله ده قئید اولموشدور: من خمس ایله گرسنه و عریانی ساخلارام.

۵ - فاحشه لیک

۶ - احتیاجدان دئییل

۷ - مصراع بئله ده قئید اولونوب: صینه ائدین، دئییر سیز اگر خلق آج دیر.

۸ - منظور حضرت فاطمه نین اولادی، پیغمبرین اولاد دیر

۹ - مادی وضعیت یاختی دئییلدیر

۱۰ - مصراع بئله ده قئید اولوب: ائتمز اداره بئش تومن اون باش کلفتی

۱۱ - ریاست تختینی

۱۲ - پوزغون قالدین / روسجا/

۱۳ - ای دینین پناهی اولان امیر آغا

۱۴ - اوردو و قوشون

۱۵ - ثروت و جلال

۱۶ - سونرا ادبله

۱۷ - قلم وورانلاری

تارىخ: ۱۳۰۷ شىمسى/۱۳۴۶ ق/

اينشاللاھ

يارمانى قايناتىدىق، رىشتەنى كىسدىك،
يورقانى يامايلاق، جىجىمى يويلاق
آخوند دىيىر بىزىم دىندە، مەھبەدە
ساعت خوشلامىشام ماھ - رەببەدە
قورودو چوخ قاتىر تەكذبان آشا
دىيىرلەر قارىيىپ، آروادى بوشا
زمانە دولاندى يا صاحب زمان
دىيىرلەر گىمەيىن لىفەلى توممان
درىدان ھاوايا اوجالار توسسى^۱
ترەبىر بۇرك چىخىپ تەپەسى ياستى
پاپاغىن، دورگەنەن قىچى سويروشدو
بوزمەلى دون لارىن موداسى كىچدى
بەھمن آيى، گونلەر، خوشايدى ساعت
چەرشنە آخشامى يىتىشىدى ھىئە
سندلەر دوزولدو، اعيان ايلشىدى
منە وئرمەدىلەر خوۋصلەم قاچدى
جمەه گونو ملت گلدى مسجدە
قولاق وئرىن نطق - مىرزە مجىدە^۲
اودونو، كۆمورو آلاق اينشاللاھ
قوروسون، كورسونو قوراق اينشاللاھ
كورسو قورماق اولماز قمر عقربەدە
قورارام كورسونو او واخ^۳ اينشاللاھ
نوخودون آز سالىر، گلمىرى خوشا
ھلە فكر ائىلەرم گۇراق اينشاللاھ
العجل العجل^۴ من سنە قوربان
قورخورام تومانچاق قالاق اينشاللاھ
ياغىش ياغار، يئرىن آيىلار ھىستى
پول تاپاق بىر دنە آلاق اينشاللاھ
يىخىلدى، قىچلارى باشىندان آشدى
قىش چىخسىن كوت شالوار گىياق اينشاللاھ
مسجد - مىرزايا^۴ وئرىلدى زىنت
ائىلرىك خانلارى قوناق اينشاللاھ
مىرزەلەر دفتىرى ميز اوستە آشدى
سۇنر چاي پىشىرىن اوجاق اينشاللاھ
باش قويىدو تورپاغا، ائىلەدى سجدە
او دا اولار ياخشى نطق^۲ اينشاللاھ

۱ - وقت

۲ - تىلس، تىلس

۳ - توستو

۴ - شېستىردە بىر مسجد آدى، مىرزا مسجدى، اېلك سرباز توتماق مراسىمى بو مسجددە اولدو.

قورابیه، نوغول یئییلدی تامام	بهرام خان ^۳ سسله دی، باشلاندى نظام
مشموللار ^۴ چاغریلدى، اتدیلر قیام	کئچلر اولاجاق قاززاق اینشاللاه
آدلاری اوخودو آخوند-خومنا ^۵	صولت ^۶ دئدی: سرباز اصابت، میرزا ^۷
معلقلر ^۸ خوشحال دوزولدو یولا	غائبلر ^۹ اولوبدور چولاق انشاللاه
شبستر خلقیندن یوز نفر مشمول	هشتاد نفر کفیل ^{۱۰} ، دوققوزو معلول ^{۱۱}
اون بیر نفر جنگی ^{۱۲} اتدیلر قبول	اونلار دا وئریلر طلاق اینشاللاه
هره بیر گوشه ده وورموشدو حلقه	بهرام خان اوز توتدو ملت-شرقه
گۆزل بیرنطق اتدی، جان وئردی خلقه	اونوتماز اونلاری قولاق اینشاللاه
بهرام خان اوجالدار نطقونو هردن	بئش یوز نفر انسان آلقیشلار بیردن
"چوخ یاشا" سس لری اوجالار یئردن	گئدر عرش دن ده اوزاق انشاللاه
گئدیم حضورنا قهرمان خانین ^{۱۳}	صحبتی چوخ خوشدور عزیز مهمانین
اوجالار بایراغی مولک-ایرانین	معجزله برابر گۇراق ^{۱۴} اینشاللاه

۱ -

۲ - چوخ نطق ائدن، ناطق.

۳ - رضا شاهین سلطنتینین اوللرینده سرباز توتماغا باشلادیلار. بهرام خان سرباز توتماق اوچون شبستره گلن بیر افسر ایدی

۴ - سرباز گئتمک اوچون آدی چیخان آداما مشمول دئییردیلر

۵ - سرباز توتماق ایشینده شرکت ائدن بیر خامنه لی آخوند

۶ - سرباز توتماق ایشینده شرکت ائندلردن بیر

۷ - منظور بئله دیر، صولت دئییر: سرباز اصابت ائله دی میرزا یاز

۸ - سرباز توتارکن وضعیتی آیدین اولمایانلارا «معلق» دئییردیلر

۹ - سرباز توتاندا حاضر اولمایانلارا غائب دئییردیلر.

۱۰ - سرباز توتارکن آرواد اوشاقلیلار کفیل، مریضله معلول و ساغلاملار جنگی دئییردیلر.

۱۱ - سرباز توتارکن آرواد اوشاقلیلار کفیل، مریضله معلول و ساغلاملار جنگی دئییردیلر.

۱۲ - سرباز توتارکن آرواد اوشاقلیلار کفیل، مریضله معلول و ساغلاملار جنگی دئییردیلر.

۱۳ - سرباز توتماق اوچون تبریزدن شبستره گلن ایکی افسردن بیر

۱۴ - معجزله بیرلیکده گۇرریک انشاللاه

قیامته قالیر آز

قیامته قالیر آز، ای گروه قلبی قسی^۱
 مینر آت اوسته، زمانیکی حضرت چاووش^۲
 وطن قفس کیمی دیر ائتمه بین اونو تعمیر
 ناخوشلایاندا مریضخانه^۳ آمیرکاده
 مباد تیکدیره سیز سیزده بیر مریضخانه
 فقیری قابض الارواحہ تپشیرین یاران
 گوئی جماعتی تک سیزده گئتمیسیزهوشه
 دولو یارار باشیزی، گئیمه بین کفن، کیشیلر
 کلاه پهلوی شرعی دئییل، دئییر واعظ
 تسی جماعتی قویماز جریده نی^۴ یانینا
 شبستر اهلینی ناراحت ائیله ییب، سیزی ده
 خوروز کیمی نییه ملت قانات چالیر، بانلیر^۵
 گوزون قوراسینی سیخما، دی، گول، دانیش دئییرم
 نه واختاجان گوره سن پیرلر بورون سیله جک

دورون آیاغا گئدین ائیله بین آخوندو وصی^۶
 چکنده نره گیزیلدیر کورک لیرین آراسی
 دیار طوسه ائدین عزم، سیندیرین قفسی
 وئترین او پاک و مقدس مکاندا سون نفسی
 سفته آدام ایشی دیر بو، بیلین ای اهل تسی^۷
 اونون کی یوخدو پولو، یوخدو هئچده دادرسی
 نه سیزده واردی، نه بیزده ترقییات هوسی
 چوخوردو چونکی قدیمکی پاپاغیزین تپه سی
 قویون فقط باشیزا دولگه نی^۸، پاپاگی^۹، فسی^{۱۰}
 نئجه کی مسجدده قویمازلا کافر - نجسی^{۱۱}
 ایشاللاه^{۱۲} ائیله یه جک معجزین بلند سسی
 اولایدی کاش بونون بیر عاغیللی فلسفه سی
 سالانمیرام^{۱۳} باشا لاکین او مؤمن - کؤنسی^{۱۴}
 جاوانلار ائیله یه جک زخم دار^{۱۵} پیش و پسی^{۱۶}

۱ - قلبی قسی: داش قلبی

۲ - وصی: هر کس ایکی نفر وصی و قیوم تعیین ائدرکی، اؤزو اولندن سونرا اونلار اونون مالی ایشلری و صغیرلرین حیاتینا یئتیشینلر

۳ - چاووش: چؤوش، آت مینیب الینده بایراق گؤتورن بیر نفر کی، مقدس یئرلرین زیارتینه گئدنلری اوجادان ذکر اوخوماقلا مشایعت و یا استقبال ائدر.

۴ - انزاب محالینین مرکز، گوئیین شبستردن سونرا ایکینجی شهری

۵ - معجز زمانی اولموش بؤرک نوعو، دئمک شعر بؤرکلری دیشدیرن زامان یازیلیب.

۶ - معجز زمانی اولموش بؤرک نوعو، دئمک شعر بؤرکلری دیشدیرن زامان یازیلیب.

۷ - معجز زمانی اولموش بؤرک نوعو، دئمک شعر بؤرکلری دیشدیرن زامان یازیلیب.

۸ - جریده: عربجه کلمه، غزئت، روزنامه

۹ - نجس: مردار

۱۰ - ایشاللاه: انشاللاه

۱۱ - بانلیر: بانالیر

۱۲ - سالانمیرام: سالانمیرام

۱۳ - کؤنس، باشا دوشمز

اى با فراستلر!

فراقى من ياراتسايدىم، منى داشلاردى عورتلر
 سنه چاتمير گوجو خالقين، توكندى^۳ صبر و طاقتلر
 هورور ناراحت ائيلير، گاه ديشلير، اينجيدير خالقى
 دئمك اولمور كى، اى عادل، نه يه لازيمدى بو ايتلر
 توكردين بيره نين^۴ قانين، كسردين كحله نين^۵ نسلين
 اگر بير يول سنى بدخواب ائده يدى بيره لر، بيتلر
 چيخارتدين آدم و حوا تومانين باغ جتته
 ايكى بوغدادان او ترو ائيله دين بير چوخ رذالتلر
 كلیم اوللايه حكم ائتدين كى، كسدير سونتتين خلقي
 قويون تك ذبيح اولوندو بش يوز ايل بيچاره سنتلر
 دوشوندون بير قدر، گوردون كى بو بير ظولم - فاحشدى
 ائدر پُر تئست^۶ بو قانونا بير گون ناسلامتلر
 پس ائتدين ملت - عيسى ده حكم - ختنه نى ملغا
 خلاص اولدو سياستدن اونون عصرينده حاجتلر
 ولاكن موسوى لر ائتمه دى تمكين او قانونا
 جهانى ييخدى، يانديردى او ضيقت نه مدتلر
 پس ائتدين مير^۷ - دربارى روانه كوه - حرايه^۸
 عرب مبعوثونا روح امين^۹ وئردى بشارتلر

۱ - يارالى.

۲ قاباغى و دالينى.. منظور سينه و زنجير وورماقلا اوزلرينى يارالايماقلا.

۳ - قورتاردى - بيتدى

۴ - مشهور حشره

۵ - بير نوع حشره

۶ - اعتراض /اروپائى كلمه /

۷ - منظور حضرت محمددير

۸ - مکه نين ياخينليغينداكى، مشهور داغ

۹ - روح امين يعنى جبرائيل. مبعوث يعنى نماينده منظور حضرت محمدير.

عروج ائىدى ^۱ ملك افلاكه، احمد ^۲ شهر بطحايه ^۳
 يئتيردىن احمدە بى سىم، و تلفونيله آيتلر ^۴
 گئنه قانلار تۆكولدو، بايراق عصيان قاوزاندى
 برائت ^۵ سوره سينده اولدو چون مردار ملتير ^۶
 قساوت باسدی قلىبن، باز نالان ائتىدىن اطفالی
 ايتيرتدی تیغی دلکلىر، بویاندی قانا سنتلر ^۷
 دئیر موسایه بیر سۆز، سؤیله ییر عیسایه برعکسین
 اونا نادان دئیم، یا سرسرى ای با فراستلر؟!
 دئیر توراتدا جنت سیزیندیر، ای یهودیلر
 یارانمیش محض سیزدن اؤترو اول عالی عمارتلر
 دئیر انجیلده یوخ، یوخ، یهودی پوخ یئیر چوخ، چوخ
 منیم دوستوم فقط سیز سیز، سیزین مالیزدی جنتلر
 دئیر قرآندا بى پروا ^۸ جهنم اهلیدیر ترسا ^۹
 سیزیندیر ناز و نعمتلر، خصوصاً ماه طلعتلر ^{۱۰}
 جناب قائم ^{۱۱}، انشالاله دئیر بیر گون ده، ای معجز
 مسلمان پوخ یئیر، بابیلریندیر ناز و نعمتلر
 تاریخ: ۱۳۰۸ شمسی

-
- ۱ - عرشه قالمخ
 - ۲ - حضرت محمد
 - ۳ - مکده بیر یثره
 - ۴ - رمز - نشانه
 - ۵ - قرآندا سوره آدی
 - ۶ - اولگوج
 - ۷ - اوشاق آلتی
 - ۸ - قورخوسوز
 - ۹ - مسیحی
 - ۱۰ - آی اوزلولر
 - ۱۱ - منظور آلهدیر.

مسلمان يثريه

وئره وسعت يولا، راحتجه مسلمان يثريه
 ائله يئر دوزلهيه كي، برف و باران يثريه
 بير گوزل حوض بينا ائيلهيه، اطرافي وسيع
 راحت هم ارمني، هم روس، هم آلمان يثريه
 ايكي سكي قويولوب كوچهده بن آدم اوچون
 سكيلردن من و سن، اورتادان حئيوان يثريه
 ايكي ارشين كوچهنين عرضي، توتوب نصفيني قار
 قالي بير ارشيني، اوردان نئجه انسان يثريه؟
 گوره سن اييده ولم يوكلو بش - اون دانا اولاق
 اوست باشين جيريلا، بلکه او کاروان يثريه!
 دئييل انسان ايشي بو نوع كوچهلرده يثريمک
 بو ولايتده مگر جن ايله شيطان يثريه
 سئویرم من بونو كي، شمر ائده هر ياني خاراب
 بير خيابان سالا، تابوتوموز آسان يثريه
 سئومرم من بونو اما كي، سويوق عرشه چيخا
 ساتا پالتارلاري بيچاره لر عريان يثريه
 يئته مووره ولمي، خانه دلالات طرف
 تشت، بالينج، دوشک يامه ق - يورغان يثريه^۱
 راضييام من بونا كي، قيش چيخا، بايرام يئتيشه
 مثل ترلان بزه نه خسرو - خوبان^۲ يثريه
 باغلانا مدرسه لر، درس ائده شاگردی، وداع،
 آلا جانتاسين اله، شاد و خرامان يثريه

^۱ - بيتين معناسی آيدين دئييلدير^۲ - گوزلرين شاهي

سئورم من بونو کی، دولدورا پولیله جیین
 نقل و حالوایا طرف طفل - دبستان^۱ یئرییه
 راضیام من بوناکی، آخیری چرشنه اولا
 لب - خندانین^۲ آچا پوسته - دامغان یئرییه
 سئورم من بونو کی، یوخسول آلا یئددی لوین
 قیچلارین گئن قویا، چون رستم دستان یئرییه
 پیلاوی دملهیه آرواد، اوزونه زینت ائده
 آلا قندابی اله با لب - خندان^۳ یئرییه
 سئورم من بونو اماکی، قازام خلقه قویو
 او گذرگاهدان^۴ ایستر عمر، عثمان یئرییه^۵
 کئچمه سه سو، سؤکرم یوللاری، قویمام، ائله کی
 بیخیلا خلق، دورا، قانینا غلطان^۶ یئرییه
 گئده او حال ایله حاماما، گؤره خزنه سویوق
 چیخا اوردان، گئنه ده باتن - لرزان^۷
 یا گرک مشهدی آدین گؤتوره اوستوندن
 یا سویو قیزدیرا، خلقین اوزونه قان یئرییه!
 حقى وار مشهدینین، وای او سویون حالینا کی،
 خزنه سینده او سویون فرقه نسوان^۸ یئرییه
 او قدر ایلشی^۹ حامامدا کی، یوخلار آییق
 غیر مومکوندو دورا، کبله تکذبان یئرییه

^۱ - ایلک مکتب اوشاغی

^۲ - گولر دوداق

^۳ - قند شربتینی اله آلیب گولر دوداقلار یئرییه

^۴ - کئچیت، کوچه

^۵ - ایکینجی و اوچونجو خلیفه

^۶ - قانینا بولاشا

^۷ - تیره ک بدنله

^۸ - قادینلار دسته سی

^۹ - آيله شر

ھلە توى، تويدو، ۇلى ياسدا نىيە ھاماما
 چۇرگى، آشى، مع چولمگ - نالان^۱ يثرييه
 سئور اوستا^۲ بونوكى، بير سورو عورتله گله
 زاھى طاقينا^۳ طرف، ناز ايله، جان - جان يثرييه
 رشبرين بورنو شيشر گلەمەسە قنداب و چوبوق
 او گون ھاماما گرک نعمت - الوان^۴ يثرييه
 نازى يوخ، نعمتى يوخ، نئىنەيە بيچارا فقير
 سالا باشين آشاغى والە و حئيران يثرييه
 او قيزيلار كى، ساليب بوينونا زن حاجى^۵ گرک
 يوخسولون اوستونە سورتونمەيە، يان - يان يثرييه
 جان گئدر، مال قالار، تاختا^۶ و تابوت گلر
 بئله دنيادا نىيە كبر ايله انسان يثرييه؟
 جەھل ائديب ملتى ايفليج، دور اى اسرافيل^۷
 صورونو پوفلە، دورا ملت - ايران يثرييه
 بوشلا بو آه و فغانى، دئيرم، بوشلاماسان،
 قوى دئيم سىزىنى، تا ذھنيوہ آسان يثرييه
 قورخورام چون سنى مشغول ائدە بو آه و فغان
 خاك - پاك - وطنە لشگر افغان يثرييه
 سئویرم من بونو كى، معجز آلا بير ايتى بيز
 باتيرا بوينونا، ھين - ھين دئيە، نادان يثرييه^۸

^۱ - سىزلايان چۆلمگە بيرليکدە

^۲ - اورادا ھامام صاحى، ھامامى ايشلەدن

^۳ - قديم زاھى / دوغان خانيم / بيرينجى دفعە دوغاندان سونرا ھاماما گئندە اونا خصوصى حرمت قويار و مخصوص طاغدا اوتوتدوراردىلار.

^۴ - مختلف نعمتلر

^۵ - حاجى آروادى

^۶ - بورادا منظور اولو يويان تاختادير

^۷ - گويا آلاھا ان ياخشى دورد ملکدن بيرى ديركى، قيامت گونو شيور چالاراق بوتون اولولرى اوياداجاق، و قيامت باشلاناجادير.

^۸ - شعرى ممدلى نسخەسیندن كۆچوردوک، ھمين وزن، ردیف و قافیهده آيرى بير شعرىدە خئيرابى قئيدە آينميشدير. هر ايكى شعرين مضمونو تقريباً عینیدير. لاکن هر ايكيسينين مطلعی اولدوغونا گۆره هر ايكيسینی بیرى - بیرينين آردینجا وئردیک. خئیرابی نین وئردیگی شعر اون بیتدیر و ناقصدیر.

یثرییه

سئورم من بونو کی، تئز مه شعبان یثرییه
 باب مسجد آچیل، داخیل اولامیر جنان^۳
 ایلشه خلق صفه، قاینایا ساموار - خدا
 عاشیغام من بوناکی، قیرخدیرا ساققالی، بیغی
 سئویرم بیرده بونو بنده نه دائیم، بعضاً
 خلق مشغول، بناگه سوخولا مسجده شمر
 قَلْتِین تشنه لری ائیله یه فریاد او دم
 غَضَبِیندن قیزارا گؤزلری مانند تنور^۶
 ائیله یه بیر دوه تک نحر، عوام الناسی^۸
 پس چیخا دامه، وورا خانه خالاقی^{۱۰} بیخا^{۱۱}

آلا فانوس اله، افطار^۱ و اوباشدان^۲ یثرییه
 دالسینجا ایکی یوز حوری و قیلمان، یثرییه
 قویا فرش اوسته قدم چای ایله قلیان یثرییه
 آلا قلیانی اله نازیله اوغلان، یثرییه
 دوشه دامدان یثره بیر قورخولو خورتان^۴ یثرییه
 اوز قویا خلقه طرف مثل - رضاخان یثرییه
 العطش سس لری تا درگه - یزدان^۵ یثرییه
 پس آلا شمر اله بیر خنجر بران^۷ یثرییه
 قَلْتِینه عوض آب - روان^۹، قان یثرییه
 داغیدا آخری، تا اوردا دا حیوان یثرییه

- آخسام اذانیندا اوروج آچماق^۱- اوروجلوق آیندا سحر اذانیندان قاباق یثیلین یتمک^۲- مسجدین قایسی آچیل و بهشتین امیری ایجری گیره^۳- موهوم قورخونج بیر وارلیق^۴- آلاهیین درگاهی^۵- تندیر کیمی^۶- کسگین قمه^۷- عادی جماعتین دوه کیمی نحر ائیه یه (قولتوغوندان خنجرله ییب اولدوره)^۸- آخارسو^۹- یارادانین ائوینی^{۱۰}

- همین وزن، ردیف و قافیه ده ممدلی نوسخه سینده باشقا بیر شعر ده واریدی. بیز اونو بو شعرله آرد - آردا وئردیک. ۱۱

... تاپدیم

پیشیردیم آشى، چۆرك پايلادیم، كوكه ياپدیم
 هزار^۲ كوكه ياغلى ققىره بىزل ائتدیم
 يومورتا يازدى آخوند، آلدی بیر تومن اجرت
 بئش آلتی ذرع^۵ قارا^۶ آلدیم هر محرّمده
 چون آلتی ياشينا قويدو قىدم بيزیم اوغلان
 مردلى نين گونو^۷ قيزديرما توتدو اوغلانى
 وئرين بئش آلتی تومن سيده و درويشه
 طبيب گلدی دئدى: وئرمه يين بونا خوراك
 جراحت اولدو دوداغى و آغزى اوغلانين
 پولون آلب دئدى: هئچ قورخمايىن، چىخب گئتدى
 دئدیم آماندی من - زاره، ائيله يين امداد
 باخیردیم حسرتيله من او مرغ بى باله^{۱۰}
 علاج ائدندى اوغلان، گۆز ياشيم آخدی
 گۆزون آچاندا گۆروب كى، اوچوب قفسدن قوش^{۱۱}.

نذیر - نیازيله بیر طفل ناتوان تاپدیم
 بىنيس^۱ ايمامزاداسينا زيارته گئتدیم
 دويون دويونله ينه پول وئريبو هم چارقات^۲
 حسينى ائتدیم اوشاغى شهور^۳ - ماتمده
 گهى قوزو، گهى قوچ ائيله ديم اونا قوربان
 مين اوچ يوز اللی ده ماه جمادى الثانی
 دئدیلە گۆز ديب اوغلانا، يانديرين وئشه^۴
 حىمچى قويدو حىم، چيرتدى باشينى دللك
 بئش آلتی گون سورا شيشدى بوغازى اوغلانين
 بوغازينا بير ايکى دفعه تئديرو^۵ سورتدو
 او گئتدى، دوشدو نفس تنگه، ائيله ديم فرياد
 تۆكوردو آغزينا چون قاشيق ايله سو، خاله
 طبيب لر هاميسى گلدی نبضينه باخدی
 آنا اوزون ايتيريب، اولدو غصّه دن بى هوش

۱ - شېسترين شمال شرقينده كند.

۲ - مين.

۳ - شال.

۴ - ايلار، منظور محرم و صفر آيى دير.

۵ - آرشين.

۶ - منظور قارا پارچا.

۷ - شېستردە دوشنبه گونونه مردلى گونو يا مردلى دئيرلر.

۸ - وئشه كوندور، اوزرنىك كيمى اوددا يانديرارديلار.

۹ - ضد عفونى ائدن درماندير.

۱۰ - قادسيز قوش.

۱۱ - آلتينچى بيتلن گۆرونور كى، شعر قمرى ۱۳۵۰ دە يازيلميشدير.

... سرتاسر

اولماسایدی اولوم، قوجا کیشی لر
 نئجه کی دولدور ویدور اولدوزلار
 حق بئله ایسته ییب کی رنجبرین
 بو قیشی خلق ائدیب کی دوندورسون
 دئمه آلاهی ایتی نییه یارادیب؟
 اوتارار کیم قویونلارین خلقین
 غیر - مومکوندور عقلن یاشاماق
 عقل مانع به استراحتدیر
 گر خدا ائله یه منی درویش
 دئسه ملا گئده نییه یئیسن؟
 چون گورر ملا سوفرادا بیر زاد
 یا دئیر: گل بیزه اوباشدان لار^۴
 بسکی فهله آیاقلاییب پالچیق
 قورخماسا گر گدا حکومتدن
 اغنییادا گرک بیر آز دوشونه
 گر خراب ائتمه یه مرور - زامان
 فقر اودو یانددیرار جهنم تک
 تازا بیر حکم وار ایالتدن
 گزه جک صبح و شام امنیه
 وئر قولاق ای اوغول محمدعلی

دولدوراردی جهانی سرتاسر
 پهنه آسمانی سرتاسر
 بیرتیق اولسون تومانی سرتاسر
 خوصیه تین^۱ گدانی سرتاسر
 او گوزتلر اوبانی سرتاسر
 قورد داغیردار چوبانی سرتاسر
 فکر ائدر محو جانی سرتاسر
 قورخما، دور یار قافانی^۲ سرتاسر
 یئر رم رضانی سرتاسر
 آچارام دسته خانی^۳ سرتاسر
 یوخدو، بوشدو میانی سرتاسر
 یا دئیر دان خدانی سرتاسر!
 چاتلاییدیر دابانی سرتاسر
 لخت ائدر اغنییانی سرتاسر
 ازمه یه یاغیانی سرتاسر
 چار روکن^۵ قوجانی سرتاسر
 ذاکر و عرشه خانی سرتاسر
 دینله بو ماجرانی سرتاسر
 چای و مالان گورانی^۶ سرتاسر
 برله^۷ بو داستانی سرتاسر

- ایکی بیضه. ۱

- باش. ۲

- دسترخان، سفره. ۳

- صبح اذانینا بیر ساعت قالمیش. ۴

- دورد ستون، اساس. ۵

- شبسترین "چای کوچه سی" و "مالان گوره" ادلی محله لری. ۶

- ۷- اویرن، خاطیرینده ساخلا، ازبرله!

يىرتاچاقلار عبانى سرتاسر
 ال وورا، بى-حىانى^۱ سرتاسر
 اولالوان نشانى سرتاسر
 گونگومە^۲ كرواشانى سرتاسر
 كى سَقَطَدِير^۳ ايمانى سرتاسر
 خلقه سؤيلور يابانى^۴ سرتاسر
 علم ائدر خشك جاني سرتاسر
 ياراسان گول قافانى^۵ سرتاسر
 كيم تىكردى بينانى سرتاسر
 غم بويار اغنيانى سرتاسر
 معجز ناتوانى سرتاسر
 شاعر بينوانى سرتاسر
 قېرىم اوسته قورانى سرتاسر
 اوخويون ھل اتانى^۶ سرتاسر
 وقف ائده جيسم و جاني سرتاسر
 گزسەلر آوروپانى سرتاسر
 بورويوب اصفهاني سرتاسر
 بورويوبدور ايرانى سرتاسر

بو سفر بنزەمز كئچن سفره
 ايچميشم آند من كى بۇر كومه كيم
 ائيله يم بئز كيمى ايكي پارا
 قويمارام پهلوى، اگر سوخالار
 بير نفر ذاتى نادوروست كيشى
 او بىزى جانور حساب ائيلير
 اوخوما، يازما، مؤختين آرتار
 علم قويماز سنى محرمده
 اولماسايدى جهاندا زحمتكش
 چكسه ال ايشدن آدم عبدوللاه^۷
 بو همان جهلدير كى، ييخميشدى
 چون گۆزوندن نهان ائدر تورپاق
 دئميرم من سىزه تلاوت ائدين^۸
 دردسر وئرسە سورە ياسين^۹
 گر "سرورى"^{۱۰} و حافظ الصيحه^{۱۱}
 درد جھله داوا تاپاممازلار
 نه فقط بىزده وار بو ميكروب لار
 بو همان جهلدير آيىل معجز

۱- اوتانمازى.

۲- قديم زامان لاردا پالچىقدان قايريلان ساخسى لوله لره "گونگ" دئيردیلر؛ بورادا گونگدن مقصد مقعددير. ۲

۳- وزنى لاپ آز اولان باتمان آدى.

۴- اجنبى، يىگانه.

۵- باش.

۶- شىسترلى زحمتكش بير شخص.

۷- قرآن اوخوماق.

۸- قرآندا بير سورە آدى.

۹- قرآندا بير سورە آدى.

۱۰- شىسترده حكيم ايدى.

۱۱- شىسترده حكيم ايدى.

آرخام اوسته

دلبریم سن دئیسن من دوشوم آرخام اوسته
 دئیسن من ده دوشوم دوزخه بیر . . . م^۱ اوسته؟
 قورخورام لعل لبین شیشه سینی بوسه قیرا
 قوی، قویوم لب لریمی عاریض - گولفام^۲ اوسته
 نه هاوا واردی، نه یئل بوردا، نیگاریم اؤزودور
 ایستی دیر بیت - وصالین، چیخیرام دام اوسته
 واعظا چاره و تدبیر نه دیر بو امـره
 او زمان کی، دیغا^۳ کافر مینر اسلام اوسته؟
 خوب، اما کی، بو گون لرده ایشیم چوخدو منیم
 هله جنگ ائيله بیرم کؤهنه الیف - لام اوسته
 سؤیله ایرانلی یازان ملحه: ای لا مذهب!
 بورجوم اولسون سنه، بو دیده بادام اوسته
 آند اولو جدیمه بیر گون شفق - سرخ کیمی^۴
 تۆکرم قانینی توخماقیله اقدام^۵ اوسته
 تار شرعه توخونان ال گرک اولسون شیل - کوت
 کیمدیر او شرع بناسین قورا اووهام اوسته
 توپ - تکفیری آی اوغلان چئویرین تهرانا
 گرک اول شهر اولو ویران، او بدنام اوسته
 /شعر ناقص نظره گلیر/

۱ - آم = قادیلیق آلتی، فرج.

۲ - گول رنگلی.

۳ - جوان اثرمنی.

۴ - رضا شاه زمانیندا تهراندا روزنامه آدی.

۵ - رضا شاه زمانیندا تهراندا روزنامه آدی.

عكاس^۱

جماعت وئرىن بىر قولاق بىندەيە
 دئىيرلر شىبستىردە عكاس وار
 اگر شىعە سىز حضرت عباسە سىز^۲
 دوكانىزدا كسب ائتسە^۳ عكاس پست^۴
 اليندە گۈرەندە اونون ماشىنى
 سىزە لازىم اولسا اگر تذكرو^۵
 گئدىن شەر- تهرانا عكس آلدىرىن
 پىمىر حارام ائىلەيىب صورتى
 گرک بو قازانچى يئىه ارمنى
 وورون پالچىقى قالب- كرپيشه^۶
 آلاهيىز^۷ چووالين آلىن داليزا
 مسلمان بوشالدا ماوالى گرک
 مسلمان گرک حوقانى ساز ائدە

چكىن بو گۈزل سۆزلرى رنىدەيە
 نه عكاس، بىر نسل- نسناس وار^۸
 دوكان وئرمەيىن مرد- عكاسا^۹ سىز
 او پول كى آلىرسىز، گە اندرگە^{۱۰} است
 وورون، سىندىرىن سىز اونون باشىنى
 ائدىن خرچ بىر عكس اوچون يوز لئره^{۱۱}
 شىبستردن اما بونو قالدىرىن
 ياراشماز سىزە اجنبى صنعتى
 مسلمان ساتا شور نوخود، لبللى
 كى، لايىق دئىيل سىزلره هر پئشه
 ياراشماز تمىز ايش سىزىن حاليزا
 يئىه پوخ قازانچى عيالى گرک
 چكە ترياكى، عرشه پرواز ائدە^{۱۲}

۱ - معجزى ياخشى خاطىرلايان و ۱۳۵۹ - نجو ايلده شىبستردە ياشايان «حاجى آقا عىمى اوغلو عبد الغفارى» نقل ائدىردى كى، معجز شىبستردە ياشايان ايلار، اونون دوستو حسن خان آدىلى بىر شىبسترلى استانبولدا عكاسلىق اۆپرەنىپ گلميش و شىبستردە عكاسلىق دوكانى آچىپ ايشلىردى. ميرزا كاظم اونو تكفير ائدىپ، عكس سالماغى غير مسلمانلارلا خاص بىر ايش گۇستىرىردى. معجز بو شعرى «همين بو مناسبتلە يازمىشدى. بىز، شعرى حاجى آقا عىمى اوغلونون شفاها سؤيله ديگى كىمى قئىدە آلدىق و سونرا اونو «شىدا» نىسخە سىندىن تاماملادىق

۲ - افسانەوى و موهوم بىر حئيوان كى، گويا انسانا اوخشار و قورخونجىدور. بىر ميمون

۳ - امام حسين كىچىك و اوگى قارداشى و كربلادا اونون بايراقدارى

۴ - شكىل سالان كىشى يە

۵ - ايشلەسە، تجارت ائدىپ پول قازانسا

۶ - آلچاق شكىل چكن

۷ - يوخدان يوخدور

۸ - خارجه سفر ائتمك اوچون سىجل كىمى بىر شىخسى سند.

۹ - تورك لئره سى

۱۰ - كرپيشه

۱۱ - قديم آياق يولو قويولارنى بوشالداردىلار. بو بوشالمىش آياق يولونو كوله قارىشدىرىپ قوروداردىلار. بونا آلاهيىز دئىردىلر كى،

اوندان باغ آغاچلارى و يا بوستان اوچون گوبره كىمى استفادە ائدردىلر.

۱۲ - حوقا ترياك چكمك چوبوغودور، ترياك چكن خيالدا گۈيلره گندىر، عرشه اوچار

دول اولماز، آلام باکره^۱ من گرک
 شهرده بیر عورت قویوب گلمیشم
 گرک مرد^۲ آلا ایلده بیر تازا یار
 منه ایلده بیر باکره قیز وئرین
 وئرنده منه بوسه اول مه لقا^۳
 وئر ارمنی کیشمیشه بئش قیران
 آلا بئش قیرانا عاراق شیشه سین
 مسلمان گرک خرقه بوش^۴ اولماسین
 خدایا چه شأن و جلاست این^۵
 به بحر تقارب^۶ تقرب نما^۷
 توکم قانینی رنگ - شنجرف^۸ تک
 دئمه صحبتیندهن دویوب گلمیشم
 که تقویم^۹ پارینه ناید بکار^{۱۰}
 توپون خرج و مصروفین^{۱۱} هم سیز وئرین
 بهشتی سیزه واجب ائیلر خدا^{۱۲}
 چکر اول اوزومدن عاراق بیر قازان
 عجم دول دورار ارمنی کیسه سین
 دینسین، ولی می فروش اولماسین
 چرا آن حرام و حلاست این^{۱۳}
 ز عکاس - ملعون^{۱۴} تجنب نما^{۱۵}

^۱ - اره گتتمه میش قیزا باکیره دئیرلر

^۲ - جووه سولفورو، جووه معدنلریندن الده ائدیلر. توزو قیرمیزی و قهوه رنگینده اولار و رساملیقدا ایشلنر

^۳ - کیشی.

^۴ - اونا گوره کی، کؤهنه تقویم ایشه گلمز «مصراع اوزگه شاعیردن دیر».

^۵ - توپون خرج و مصرفی، منظور بو دور کی، مجتهد یا روحانی ایلده بیر قیز آیر و توپونون خرجینی ده خلق وئریر.

^۶ - او ای اوزلو منه بیر اؤپوش وئرنده

^۷ - آلاسه جنتی سیزه واجب ائدر

^۸ - خرقه مختلف پارچالارین تیکه لریندن تیکلمیش گئییمه دئیرلر. خرقه نی یالینیز درویشلر گئیرلر «خرقه بوش» دان منظور درویش، یوخسول.

^۹ - ای تانری بو نه جاه و جلالدیر؟

^{۱۰} - نه اوچون او حارام و بو حالالدیر؟

^{۱۱} - تقارب و یا متقارب عروضون بحرلریندن بیریدیر.

^{۱۲} - تقارب دیزینه یاخینلاش. عروضون مختلف شکله اولان شعر اولچولرینین هر بیرینه بیر «بحر» ده نیز دئیرلر

^{۱۳} - لعتلنمیش شکیل سالاندان

^{۱۴} - (لعتلنمیش شکیل چکندن) اوزاقلاش

دولدورون !

دولدورون بطرى لرى، چىلەكلىرى قونياقىلە

وقت - فرصتدېر ايچىن مئى معجز - نطأقىلە^۱

غصه و اندوهدان^۲ باشىم آغاردى قار كىمى

سىنە اولموش طعنه اغياردان^۳ آبار كىمى

اىستىرم بىر مئى بو گون، رنگ و جلاسى^۴ نار كىمى

كاسه كاسه لطف ائله، من دويمارام بارداقىلە

جمع ائدين اطرافىما حورى لرى، غلمان لارى

مئى وئرين اوغلان لارا، مست ائىلەيىن اسلان لارى

معجزون حكمو بودور، بىرتىن او گئن توممان لارى

هارددا گۆردوز دورگەنى^۵، باشىن ازىن توخماقىلە

چون آناز دوغدو سىزى، گئىدىردى قارا اينىزە

سم موھوماتى^۶ دولدوردو او نازىك بئىنىزە

آخدى گۆز ياشىز، آناز سالىدى كفن چون چىگىنىزە^۷

دولودو بورنوز خلطىلە، سىلدىز اونو قورشاقىلە

چون منىم زھلەم گئدر چوخ نالە و افغاندان

آه و زارىن رىشەسىن قطع ائىلەيىن^۸ ايراندان

^۱ - چوخ نطق ائدن، خطىب، ناطق

^۲ - غم و كدردن

^۳ - يادلار، اۆزگەلرین طعنه و سرگىسىندن

^۴ - پارلاقلىقى، پارلىتىسى

^۵ - كە قند شەكىلىندە، ايچى تولكو و ائشىگى پارچادان اولان قديم بۆرك

^۶ - خرافات زھرىنى

^۷ - مصراع بئەدە قتيد اولموشدور: آخدى گۆز ياشىز، آناز سالىدى قولون چون بويىنوزا.

^۸ - كۆكونو كسىن

ھەر نە بايقوش وار وطنده شىخدن، اعياندىن
وئىرمىدىن مەھلەت، چاپىن، قارنىن سۆكۈن دىرناقىلە

سول الیمده بطرو، ساغیمدا كىلە- پهلوی^۱
سۆیلرم ھەر آن یاشا، ای پادشاه- پهلوی^۲
تیغ بران^۳ الە دورموش چون سپاه- پهلوی^۴
قورخمايىن، سیز دە ایچىن مئى شیو^۵ - مشتاقیلە

سالھا بحر كسالتده شناور اولموسوز^۶
باشیزا توربا ووروب مكارلر^۷ خر اولموسوز^۸
ملا بايراغی^۹ - ياتیب، ياران! مظفر اولموسوز^{۱۰}
باشیزا زینت وئرىن بو محترم قالپاقیلە^{۱۱}

چون تىكىب^{۱۲} بۆركو او تىرىزلى خالوغلۇ^{۱۳}، دوستان
شیعە خالصدی^{۱۴} شاگىردى و اوغلۇ^{۱۵} دوستان
مؤمنین اولسون گرک دوز حول و قوولو^{۱۶} دوستان
دین و ایمان گئتمز الدن بۆركلە، باشماقیلە

^۱ - پهلوی بۆركو، منظور رضا شاهین، مود اتدیگی قاباقدا كۆلگه لیگی اولان بۆركدور

^۲ - منظور رضا شاهیدیر

^۳ - كسگین قیلینچ

^۴ - منظور رضا شاهین اوردوسودور

^۵ - ھوسلىلر يولو، اصولو ایلە

^۶ - ایللر بویو كسالت دنیزینده اوزموسوز

^۷ - آت، ائششك، دوه و سايير حئیواناتلاری كرايه یه وئرن، كلمه «صاحب عزا» دا قئید اولوب.

^۸ - ائششك

^۹ - ملانین بايراغی

^{۱۰} - اوستون اولموسوز، غلبه چالمیسز

^{۱۱} - بۆرك

^{۱۲} - بو كلمه سازلايیب شكلیندهده قئید اولوب

^{۱۳} - مشروطه زامانی تىرىزدن شېستره گلمیش قاتى خرافاتچى بیر بۆركچو ایدی

^{۱۴} - خالص شیعه دیر

^{۱۵} - خالوغلونون اوغلانلاری و ایشچیلری ده اوزو کیمی خرافاتی ایدیلر

^{۱۶} - سۆزو، قوولو

پنبە - تىزىپى ^۱ جىيرىل ^۲ اكىمىيىب، اى دوستان
 سارى باشماغى ^۳ ملايىك ^۴ تىكىمىيىب، اى دوستان
 نقشە دستارى ^۵ خلاق ^۶ چكىمىيىب، اى دوستان
 فاسىق اولماز ^۷ مؤمن هرگىز بۇركيله، باشماقيله

ساقىيا! بابى لرى ^۸، ملحدلىرى ^۹ يىغ يانىما
 مومكون اولسا، بير قدر اسرار ^{۱۰} قوى قلىانىما
 بعد بير شىستلى تىپىك وور ^{۱۱} مهره ايمانىما ^{۱۲}
 گر آياغىن اينجىسه، ايسلات اونو شاللاقيله

ساقىيا! قىخدىر زىنخدانى ^{۱۳} كونول شاد ائيله سىن
 شىخ - موهومات ^{۱۴} باخسىن، داد و فرىاد ائيله سىن
 اى بىزى آزاد ائدن، حق خانەن آباد ائيله سىن ^{۱۵}
 سفرەن اولسون دائىما پر ^{۱۶}، بال، هم قايماقيله!

۱ - يارا باغلايان تىزىپىن پامبىنى

۲ - گويا آلاھىن ان ياھىن ملگى

۳ - مىرزا كاظم سارى رىنگلى نىلىن گىردى

۴ - ملكلر

۵ - عمامەنىن نقشە سىنى

۶ - يارادان، تانرى، آلاھ

۷ - اخلاقسىز، دوشگون

۸ - مىلادى ۱۹ - نجو عصرده محمدەلى باب طرفىندىن ياراتان دىنىن طرفدارلارى

۹ - آلاھسىز

۱۰ - منظور حشىشىدىر

۱۱ - محكم برک تىپىك

۱۲ - ايمانىمىن فقرات ستونونا

۱۳ - چنە

۱۴ - خرافات شىخى، منظور ملادىر

۱۵ - اى بىزى آزاد ائدن، آلاھ ائوين آباد ائله سىن، منظور رضا شاھدىر

۱۶ - دسترخانىن دولو اولسون

قورخما! باغلاندی او میرزا صادق آغانین^۱ قولو
 بنده دوشدو قورخودان شیخ - شتربانین^۲ دیلی
 قورخورام وئرسین قفسده جان او وایقان بولبولو^۳
 آخیر اولسون روبرو نکرین^۴ بد اخلاق ایله

انگجی نین^۵ انگینه ووردو بئش - اون یومروق فلک،
 سیندی دندان^۶، بویاندی قانینا تحت الحنک^۷
 گربه - ملعونا قالدی^۸ کوفته و بال و تره ک
 اتدی قطع رابطه^۹ چون شیخیمیز موطابقيله^{۱۰}

شئشگیلانی^{۱۱}، شامقازانی^{۱۲}، لاله لی^{۱۳} و نوبری^{۱۴}
 هم شتربان^{۱۵}، هم خیابان^{۱۶}، هم وفا مؤمنلری
 قاجدی راستا کوچه لی^{۱۷}، هم ساکنان پل قاری^{۱۸}
 قویدو تک آقانی مین بوینو یوغون قاززاقيله
 اسیر ساغ من سلامت/

^۱ - شبتسردده «قلمه باغی» محله سینین ملاسیدی.

^۲ - شبتسترین او زامان «دوه چی» محله سینین ملاسی میرزا محمدعلی واعظ.

^۳ - منظور او زامانلار وایقاندان اولموش بیر چووش ایدی.

^۴ - گویا قبیرده ایلك گنجه سورغو سووال اوچون گلن ایکی ملک.

^۵ - مشروطه دن سونرا، رضا شاهین ایش باشینا گلدیگی زامانلار تبریزین ان نفوذلو مجتهدی ایدی.

^۶ - دیشی سیندی.

^۷ - ملالارین قولاقلارینین یانیندان سالان عاممه لرینین اوجو.

^۸ - لعنتلیمیش پیشیگه.

^۹ - علاقه نی کسدی.

^{۱۰} - مطبخ، آشپزخانا.

۱۱-۱۷-۱۶-۱۴۱۵-۱۳-۱۲-۱۱ - معجز زامانی تبریزین محله آدلاری.

- شعر رضا شاهین بؤرکلری دیشیدیردیگی زامان یازیلیمشیدیر. بو زامانلار رضا شاه ملالاری و نفوذلو مجتهدلری ده برک فشار آلتینا قویموشدو. معجز بو حادثه لره ایشاره ائدیر و گؤستریرکی، رضا شاهین فشاری آرتاندا مجتهدلرین بوتون مریدلری و طرفدارلاری اونلاری مثیداندا تک قویوب قاجمیشلار. واقعیتده بئله اولموشدور.

سفر

پاساپورت^۱ آلمىش ايدىم گلمگه اى نور بصر^۲
 دئدىلر ياخشى دئيىل ماه - محرّمده سفر
 مدتى اون گون ايدى^۳ گئچدى گونو تذکره نين^۴
 مختصر ديدى منه اون تومن اون گونده ضرر
 چىخدى چون ماه محرّم، گئديب آلدیم پاساپورت
 بيلمه ديم كى، صفر آيىندا دا وار خوف و خطر
 بير تومن بيع وئريب داشقاچى يا، گلدیم ائوه
 گتى^۵ خورجونو منه چون دئديم، اى كبله حجر^۶
 دئدى: يوخسا گئديسن باغا، دئديم: يوخ، سفره
 دئدى: ديوانه اولوبسان مگر اى حاجى صفر؟
 سنه يوخ دخلى دئديم، دور گتى خورجونو منه
 دوردو چىخدى كوچه يه تا وئره ملآيه خبر
 ناگهان الده عصا، ملآ داداش گيردى ائوه
 دئدى: چوخ نحسدير اى حاجى، سفر، ماه صفر^۷
 دئديم: آى ملآ داداش آلميشام آخر پاساپورت
 دئدى: قورخما، عوضين حضرت - مولا يئتيرر
 داشقاچى بير تومنى وئردى، بالا، ياغا! يئدى
 من ده ايچديم اوريم قانينى تا اولدو سحر
 صفرين ده قارا گۆز لرينه اون بيرجه تومن
 اولدو قوربان، جانيم ياندى، آلولاندى جيگر

۱ - سفر اوچون اجازة نامه

۲ - گۆز ايشىنى

۳ - اون گون ايدى

۴ - پاساپورت

۵ - گتير

۶ - كربلايى

۷ - صفر آيىندا مسافرت

چىخدى چۈن ماھ صفر، وقت غروب اول آباجىم^۱
 بىر كاسا سو، گىتريب سۆيلىدى كى، ائىله نظر^۲
 اتتىدى سسرور منى^۳ ماھ ربىع^۴، يا ولدى^۵
 گئنه وئردىك پاساپورتا دو عدد^۶ ليره زر^۷
 بىر اوتومبىل كىرايه ائلهدىك شنبه گونو
 خوش ايدى ساعت او گون، قاپى يا گلىدى كى شوفئر
 يوكو- ياپى گۆتوروب^۸، اتتى اوتومبىل ايچينه
 آباجىم سالىدى قولون بوينو ما ديدة تر
 ياغى قويدوم اوتومبيله، شوفئر ايستىدى كى
 سوره، اسقىردى بناگه ولد جىض^۹، قمر
 آلدى اطراف- اوتومبىلى خالا، باجى، بىبى
 دندىلر: دوش آشاغى، بۆيله يازىب كلك قدر^{۱۰}
 الغرض چكىدى سويون دا او اوچونجو پاساپورت
 تك صبر قويدو بىزى كنده تا فوت- عۆمر^{۱۱}
 ساخلادى خورد و كىر^{۱۲}، ثانى مرحومه عزا^{۱۳}
 باغلادى حجره نى^{۱۴}، دوكانى جماعت يكسر^{۱۵}

۱ - آقا باجىم، بۆيوك باجىم

۲ - باخ، گۆر

۳ - سۆيىندىردى

۴ - ربىع الاول آيى

۵ - اى اوغولم

۶ - ايكى دانا

۷ - قىزىل لئره

۸ - يوك- موک

۹ - جىضدن عمله گلمىش قمر آدى بىر آرواد اسقىردى

۱۰ - قضا و قدر قلمى

۱۱ - عۆمرىن اولون گونونه قدر

۱۲ - كىچىك و بۆيوك

۱۳ - ايكىنجى خليفه، عۆمر

۱۴ - تجارتخانانى،

۱۵ - باشا- باش

بېتىدى چۈن تەزىيە حضرت ئانى ^۱ ناگاھ ^۲
 وارد اولدو گوئىستانە سىجل ^۳ و دفتر ^۴
 دئدى مأمور سىجل: آروادىن آدىن سؤيله!
 چۈن ائشيتىدىم بو سۆزو من، دئدىم: آللاه اكبر ^۵
 گلدىم آخوندا دئدىم كى، بئله سؤيلور مأمور
 قىزىشىب چالدى عصاسين يئره صاحىب منبر
 دئدى: بىلللاه و تىلللاه و آللاه العظىم ^۶
 گر سؤال ائيله يە مندن او نكىر و منكر ^۷
 آزرم باشىنى سىنگ - لحد ايله فى الفور ^۸
 دئرمم زوجه مین ^۹ آدىن من، ايا حاجى صفر
 تعرفه ألماغا ^{۱۰} گئتتىم، دئدى حاكيم، اولماز
 ورقه وئرمه سه مأمور سىجل و دفتر
 گئنه گئتتىم او ملاعين - سىجلله ناچار ^{۱۱}
 دئدى: آروادىن آدىن سؤيله، منى باسدى تر
 گوژومو يومدوم او دم، باشىمى سالىدىم آشاغى
 دئدىم: اى حرمله ^{۱۲}، آروادىمىن آدى زىور
 يازدىلار نامه اعمالىمى، آلدىم چىخدىم
 اوز چئوردىم طرف - حاكيمه من با باور ^{۱۳}

^۱ - عۇمرىن عزاسى

^۲ - بىردن

^۳ - سىجل وئرمك اداره سى ۱۳۰۷ - نجى ايلده

^۴ - آللاه بۇيوكدور، تعجب حاليندا دئيرلر

^۵ - آند اولسون بۇيوك آللاها

^۶ - گويا قىبرىن ايلك گئجه سى سورغويا گلن ايكي ملك

^۷ - فورا

^۸ - آروادىم

^۹ - تانيتدىرما كاغىذى

^{۱۰} - چاره سىز

^{۱۱} - كرېلا حادثه سىنده امام حسين كىچىك اوغلو على اصغرى اوخلايان شخص

^{۱۲} - اينانان

بئش قیران آلدی گئنه باسدی مؤهور تعرفه یه
 حاکیم آروئق - انزاب - عدالت پرور^۱
 باخدی چون تعرفه یه حضرت آقای فتوح^۲
 دئدی ای حاجی صفر، گئت کی هله یوخ تَمَر^۳
 آلدی بیغ یاغی^۴ آخیردا، پاساپورتو وئردی
 یوللادیق تبریزه قول چکدی ایکی شه بندر^۵
 ایش لری یئر به یئر ائتدیک کی گئدک فردا صبح
 گئجه گلدی گؤروشه خلق و ملا اکبر
 چکدی قلیانی و ایچدی بیر ایکی فینجان چای
 آلدی ساققالی اله، ائیلهدی اندر - دؤندر
 سوخدو ال قوینونا، تقویم بغلدن چیخدی
 نئجه ماری^۶ قوطوسوندان چیخارار افسونگر^۷
 باخدی تقویمه بناگه، دئدی: ساعت یوخدور
 چونکی مهماندی صاباح خانه عقربده قمر^۸
 قالاجاق خانه عقربده غمر اون گونه جان
 قمر عقربده، سفر یاخشی دَییل، ائیله حذر^۹
 ”معجز“ آل آتدی او دم دفتر موهوماته
 آلدی ملانین الیندن، دئدی ای دین پرور!^{۱۰}

^۱ - گونئیین عدالت سئون حاکیمی

^۲ - معجز زامانی سجل اداره سی مامورو ایدی

^۳ - تمر

^۴ - رشوه

^۵ - عثمانلی حکومتی سفیرلیگی و کونسوللوغو

^۶ - ایلانی

^۷ - اووونچو

^۸ - یارین آی عقرب بورجوندادیر

^۹ - چکین، ساغین

^{۱۰} - ای دین سئور

اى مۇمىن

يىتمز انساني مئى، چكىل ياخيىنا،
تلخدير ظاهرًا، ولى معنا^۱
دورما، باخما قىراقدان اى مۇمىن
دادلى دير قايقاناقدان اى مۇمىن

مئى بصيرت گۆزون آچار^۲ بلى!
چوخدو خاصيتى مئىين مۇمىن،
چولاق ايچه بئش - آلتى ئانيهده،
يوللا مئىخانهيه سيزين كتده،
يوخ دئير سن بير امتحان ائيله
مثل عيسى شفا وئرر شيله
سئل كيمى خومنادان^۳ گئدر تيله^۴
وارسا شيلدن، چولاقدان، اى مومىن

مفلسه بير پياله مئى وئرسن
انده - منده دئسه آغا، ووراجاق
گيزلر قورخودان قاچار نكرين^۵،
دئسه "مَنْ رَبِّكَ"^۶ ازَر باشين
ميليونرلر تك ائيله ير حركت
قارنينا يوز تىپك همان ساعت
مست دنيادان ائيله سه اگر رحلت^۷
كئفلى قورخماز چوماقدان اى مۇمىن

خانه قبرده^۸ اگر اولونون
اييى پيرين داماغينا ديسه^۹
كوردا بير قطره مئى دن ايچسه اگر
كار، بير دامجى آغزينا آلسا
تۆكه سن آغزينا، گولر هير - هير
ائده جكدير پيشيك كيمى مير مير
گؤيده اولدوزلارى سايار بير - بير
ائشيدر چوخ اوزاقدان اى مۇمىن

^۱ - ظاهرده آجى دير

^۲ - معنادا

^۳ - گۆرن گۆزون آچار

^۴ - گۆنئيين قصبه لر يندن

^۵ - گۆنئيين قصبه لر يندن

^۶ - نكير و منكر

^۷ - اولسه

^۸ - آلاهيىن كيمدير؟

^۹ - قبير ائوينده

^{۱۰} - اييى قوجانين بورنونا ديسه

غاز گردن^۱ دراز بو مئیدن
سیندیرار بوزو قیشدا، غسل ائیلر
قاضی شهر ایچسه بیر بارداق
بلع اندر^۴ خمس^۵، ثلث^۶، هم وقفی^۷

شیره، بیر باده وئردی ساقی حق
رستم زالدان هراس ائتمز^۸
چونکی سن و همله گورورسن ایش
ظالمین ظولمونا ائدیرسن صبر

باخ خوروزا ایچیب گؤزو قیزاریب،
گونده یوز اللی یول جماع ائیلر
مضمضه ائیله سه^۹ شرایله
تانس اندر^{۱۰} کوپده مئی، اینانمیرسان

آفتاب تجدد^{۱۱} ائتدی طلوع^{۱۲}
ایچدی روز آلت^{۱۳} بیر کره^{۱۴}
اوشومز باشی جانی بیر ذره
آچار آغزین مثال بیر دره
گننه دویماز یئماقدان ای مؤمن

سالدی شورش جهانه همه سی
و قیرار پنجه سی دمیر قفسی
شیر تک ایچمیسن اوزوم شیره سی
قورخوسان قول چوماقدان ای مؤمن

چیرمالیب قوللارین حرارتدن
خیره سر دویماز هرگیز عورتدن
چولاق ائششک، یئگین گئدر آتدان
سوروش اهل داماقدان ای مؤمن

دور آپار جوئه، موبه نی^{۱۳} قوی بیی،

۱ - بوینو اوزون قاز

۲ - ایلک گونده

۳ - بیر دفعه

۴ - اودار

۵ - گلیرین ایل خرچیندن آرتیق قالانی نین بنشده بیرری اولان شرعی وئرمی

۶ - اولونون، ساغ ایکن اؤز مالیندان اؤز احسانیندا خرج اندیلک اوجون آیردینی و یا وصیت ائتدیگی مال و ثروت کی، مالی نین

هامیسی نین اوچده بیریندن چوخ اولمامالی دیر.

۷ - معین خیر ایش اوجون معین اولونموش مال و پول

۸ - قورخماز

۹ - بیر مایعی آغیزدا ییخالاماق

۱۰ - رقص اندر

۱۱ - یئنیلیک گونشی

۱۲ - چپخدی

۱۳ - پالتارلارین اوستوندن گئیلن اوزون و گنیش گنیم

حوققانې، ماشانى و مانقالى سات
 وئرمە وجە- شرابى تریاکا
 تۆک بلورین گیلانە یاریلە
 و گتیر، وجھینە وئریم من مئی
 مرگ من^۱ وئر شرابا پئی در پئی^۲
 ایچ و اوپ گول دوداقدان ای مؤمن
 آه او گوندن کی، ساکینان وطن
 قویدو قلیانە بنگی صبح و مسا^۳
 چکدی چون شیرە شیعه خالص^۴
 ائیلەدی پارە- پارە اعضاسین
 چکدی ال جام عئیش و عشرتدن
 آتدی تریاکى دوشدو غیرتدن
 اولدو محروم آدمیتدن
 دالیدان و قاباقدان ای مؤمن
 آه او گوندن کی مؤمینان وطن
 انقباض^۵ ائتدی انبساطی^۶ عوض
 هر واراقدا کی، لفظ حریت
 تارى سیندیردی، دنبگی بیرتدی،
 وطنی اشگ چشمیلە سولادی^۷
 روز و شب^۸ خلق ایت کیمی اولادی
 گۆردو سرخیل^۹، تئز اونو یالادی
 دوشدو معجز داماقدان، ای مؤمن

۱- من اولوم

۲- دال با دال

۳- سحر و آخشام

۴- خالص شیعه

۵- گۆز یاشیلە سولادی

۶- داریخما، داریلما، کدرلنمە

۷- گئیشلنمە، فرحلمە

۸- گونوز و گنجە

۹- سر دستە، باشچی.

مباشیرلر

اوچ نفر علوی طلب گولشنده^۱ وئردی ال اله
 ملت- بیچاره نین جانینا سالندی ولوله
 ظولم اوخون قویدو کمانا مثل مرحوم حرمله
 بیلمه‌دی خلقین ده بیر آلاهی وار ذوالانتقام

ملت- بیچاره هئی پول وئردی قنده، دیشله‌دی
 ایچدی ملت چایینی، ظالیم لاری آلقیشله‌دی
 ”کوزه‌گر“ بیچاره یه بئش آلتی قامچی شیشله‌دی
 یاندی بدبختین جانی، اولدو رفیع بیگ^۲ شادکام

الغرض چیخدی شبستردن او مظلوم‌الدیار
 گتندی میر- لشکرین اتندی یانیندا آه و زار
 ملت- مظلومه رحم اتندی امیر- نامدار
 سؤیله‌دی گئت اول دوعاگو پادشاه‌ها صبح و شام

کاتیبین وئررم ائشر خادیم‌لریم مثل فیتیل
 قاسادارین^۳ بوینونا وئررم کئچیردرلر قزیل
 قویمارام چایچی^۴ شبسترده اولایا بیرده وکیل
 چای ایچه، قلیان چکه گولشنده با صد احترام

^۱ - شیخ محمود شبسترینین مقبره‌سی و باغچاسینا خلق دلیلنده گلشن دئیرلر.

^۲ - کوزه‌گر و رفیع بی معجزین معاصرلری ایکی نفوذلو بیر- بیرینه رقیب شبسترلی‌لر

^۳ - قاسادار صندوقدار دئمکدیر

^۴ - شهر انجمنی رئیس نفوذلو بیر شخص.

قاسادارين حاققى وار ائتسه خيانت قاسه يه
 روشوتى هر كس يئيير، آما ياراشماز چايچى يه
 سخت تنبيه ائيلرم البته من "بهرامى" يه^۱
 دفترينده گر اولاسه - قلم بير آلف و لام

بير مقامى كى، اونو روح الامين ائيلر طواف
 او مقدس يئرده ظولم ائتمك خلاف اندر خلاف
 توبه شىخي ائديب اونلار محل - اعتكاف
 ظاليمى بوشلار مگر محمود^۲ فردوسى مقام؟

مين تومن ملت پولون چايچى داداش وئرسين گرگ
 هم شريك - جرمو بهرامى، جزا گورسون گرگ
 مئسدى يه^۳ يوز تازيانه كوزه گر وورسون گرگ
 تا گونئيده برقرار اولسون نظام و انتظام

بى مروّت مشهدى سينه وورور، باشين يارير
 چايچى قارداش صحنه مسجدده ساققالين دارير
 كاتيب خائين ناماز اوسته خدايه يالوارير
 هر بيرى بير نحويله توولور عوامى والسلام

آز قالير بوردا زاواللى ملتى غصه بوغا
 ملتين مالين وئير بهرامى اوردا قونياغا
 بير نصحيت وئر اونا آخر حاجى احمد آغا^۴
 بلكه سيزدن سؤز ائشيتسين، يئمه سين مال - حرام

^۱ - شهر انجمنى عضو و نفوذلو شخصلردن.

^۲ - مقصود شيخ محمود شېبترديد.

^۳ - معجزين معاصرى نفوذلو بير شخص.

^۴ - فراش آدى

نن دئمهم کی، سیز امیر- لشگره کورنوش ائدین
 اخذ ائدین بیر شربه سو بو اودلاری خاموش ائدین
 باغ- ملّته صاباح- آخشام عیش و نوش ائدین
 بوردا حیدر بی^۱ بیزی جیرسین آرادان مثل خام

تتمه سین دلگیر آغ ساققال لاری بو داستان
 معجزون مقصودی بیر تفریح ایدی ای دوستان
 اصلی یوخ بو قصه نین یاران به حق راستان
 نومه "هاذا الحدیث، انی رأیت فی المنام^۲"

تاریخ ۱۳۴۷ قمری- ۱۳۰۷ شمسی

^۱ - معجزین معاصری نفوذلو بیر شخص.

^۲ - بو صحبت یوخودور کی، دوشده گوردوم.

خوشدور

گئن ائیلہ حوصلہن، واعظ دئسہ: گئن داردان خوشدور
 درشت^۱ ہمواردان، نئی تاردن، یوخ واردان خوشدور
 چکر شمشیر تکفیری، تۆکر قانین همان ساعت
 دئسن دیندارا کت شالوار اوزون پالتاردان خوشدور
 اگرچی گۆزلری شہلادی آبار^۲ وفادارین^۳
 ولی حسن^۴ و ملاحظہ^۵ الک آباردان خوشدور
 او خرچی قویموشوق بیز دە، ولی الحق و الانصاف
 شوگئی^۶ آنباری مین دفعہ بیزیم انباردان خوشدور
 قبول ائتمہ سؤزون آمما، اونون بو بارہدہ اصلاً
 اگر واعظ دئیہ جنت جمال - یاردان^۷ خوشدور
 بو نہ حسن و وجاہتدیر^۸ کی، سندہ خلق ائدیپ صانع^۹
 چنہن بالدان، لبین گزدن، دیلین دیزماری دان^{۱۰} خوشدور
 مہارت خرجه وئرمیش، گول یاراتمیش خالق بی چون^{۱۱}
 نہان ائتسہ اوزون گول، کیم بیلر گول خاردان^{۱۲} خوشدور؟

^۱ - گوبود، ینکە، قابا

^۲ - ایری گۆزلو قریل

^۳ - وفالی

^۴ - گۆزلیک

^۵ - گۆزلیک

^۶ - شہترین جنوب شرقیندہ کی محلہ

^۷ - یارین اوزوندن

^۸ - گۆزلیک

^۹ - یارادان آلاہ

^{۱۰} - شیرین اوزوم قوروسو

^{۱۱} - تاپسیز، مثل سیز

^{۱۲} - تیکندن

گۆزوم یوخدور بهشتینده سنین مؤمین، کی جانانین -
 گۆزلدیر آغزی گولدن، دیشلری میرواریدان^۱ خوشدور
 باخین بیر قیللی روخسارا^۲ و بیر ده روی بی مويا^۳
 خلافدیر بو، دئییه هر کس کی هئیوا، ناردان خوشدور
 الین شیل اولسون ای بربر^۴، توخونما زولف - جانانا
 کی بیر تاری^۵ او زولفون الی مین دینداردان خوشدور
 دئیرلر ناف - جانان^۶ خوش نمادیر^۷ زرلی فنجانان^۸
 بلی هم معجزون اشعاری آغ سامواردان خوشدور.
 تاریخ: ۱۳۵۰ هجری قمری
 (۱۳۱۰ شمسی)

۱ - اینجی

۲ - اوز، بنیز

۳ - توکسوز

۴ - سلمان، دلک

۵ - تتل

۶ - شوگیلینین گۆیگی

۷ - گۆرونوشو گۆزلدیر، قشنگدیر

۸ - قیزیل رنگلی گولو اولان فینجان.

مكتب ايشى

مۇھورلىتىدى بئش اون نفر عواما	ميرزا ^۱ تېقى يازدى شهادت نامه
آلاھ آتاسينا رحمت ائىلەسىن	مكتب ايشين ياخشى سالدی نظاما
بيلمز نەدىر صرف، مير ^۲ و عوامل ^۴	رئيس پۇست، تذکره چى، نواقل ^۲
کاش آلاھ منەدە قىسمت ائىلەسىن	کاش اولايديم من دە، مِّنَ الْجَوَاهِل ^۵
ميرآسدين ^۶ پوزوق چىخدى قىزلىغى	ثابت اولدو علمين فايداسيزلىغى
مومكون ذيبيل کسب شۆھرت ائىلەسىن	کۆھنە اولسا صاحب علمين ديزلىغى
گۆردويونوز ياخشى يامان ايشى دە	من يازارام باھارى دا، قىشى دا
آدام لارا گىرک خدمت ائىلەسىن	اوخوماقلا آنلاق اولماز کىشى دە
زحمت چکدين آخر يئدين سألين ^۸	اکدين يئره شينىديوارين ^۷ کلمين
من سوخماديم، سوخان غلط ائىلەسىن	هرکس سوخدو داواتيوا قلمين
امتحانان باشى چىخماز باجى نين	من نئيله ييم پولو چوخدو حاجى نين
گئت بير آز ايچ، قليبين راحت ائىلەسىن	حرصين گلسه، سويو چوخدو آجىنين ^۹

^۱ - شېستىر و گونئين ايلک معلملریندن

^۲ - نقلیاتدان وئىرگى آلان، عوارضچى

^۳ - قديم عرب ديلين اويرنمک اوچون درسلىک

^۴ - قديم عرب ديلين اويرنمک اوچون درسلىک

^۵ - جاهل لردن / قافيه خاطيرينه غير عادى جمع باغلاميش

^۶ - شېستىرين ايله معلملریندن

^۷ - شېستىرين جنوب غربینده بويوک کند

^۸ - مالى سونرا تحویل وئىرمک شرطى ايله قاباقجا پولو آلىنان آل - وئر.

^۹ - گونئين شرقى و جنوب شرقینده آخارق اورمو گۆلونه تۆکولن آجى چاى

سجل الماق

مگر بیز اولدوق اوروس،	آلاق سجبَل - نفوس؟!
عقلی باشیندان چیخیب،	دولت، اولوب تره لوس ^۱
های نانای نانای نانای،	ظولم الیندن صد ^۲ هارای
من نئجه خلقه دئییم:	باجیمین آدی: هومای.
قیز آدین، خانیم خاتون،	قویوب رحمتلیک آتون
آدین خبر آلسالار،	سؤیله: کلبه افلاتون
داغلار، داشلار آشارام،	ناموس ایله یاشارام
واللاه بیلاله ناز بییم،	آدین دئسن بوشارام
ای عروس ^۳ قلم قاش،	آدین سوروشسا فراش
دئینه آخی گناهیدیر	پدر سوخته ^۴ قیز یلباش ^۵ !
آرواد آدی خوش اولار،	اٹشیدن سرخوش ^۶ اولار
آدیمیزی دئسک بیز،	کبینیمیز بوش اولار
های نانای نانای نانای	ظولم الیندن صد هارای
من نئجه خلقه دئییم:	باجیمین آدی: هومای.

^۱ - دهلی، دیوانا، چاشقین^۲ - یوز^۳ - ای گلین^۴ - آتاسی یانمیش^۵ - صفوی لر عسگری^۶ - مست، اسره ک.

سويۇق

مَنْجَم دئىير قار گىرىب سىگرە
 گرک مۇحكىم اولسون قاپى - پىجرە
 آچىق قويمايىن دامن - خىمەنى^۱
 بە ناگە^۲ سويۇق مىل شىمر - دنى^۳
 چىنانكى سويۇقدا دىل و جان اوشور
 اوروجلوقدا هم دىن و ايمان اوشور
 اگر ايچمەسە چاي اوباشدان، اوشور
 شىكايت ائدر خالق اكبرە^۴
 چوبوق چىكمەسن، گر اولاي غيرتىن
 الاهى بو قند و بو چاي و توتون
 پيشىكلەر نە مانقال، نە كورسو قويار
 تناول ائدر^۵ شامى هم لاپ دويار
 پيشىكلەر يئىر، وار و يوخ آنلاماز
 بىز اما گرک سئير ائدك مىل - قاز
 شىبىستردە وار آلتى مىن روزەدار^۶
 فقط بوردا وار يوز نفر مالدار^۷
 دئىيل بونلار يىن جملەسى بختيار
 يئىر وقت - افطار^۸ بال و كرە

^۱ - چادىرىن اتىگىن

^۲ - بىردىن، گۆزلەمەدن

^۳ - آلچاق، پىست

^۴ - بۇيۇك آلالاها

^۵ - قىامت گونو خلقىن توپلاناچاغى يئىرى

^۶ - گۆزون

^۷ - يئىر

^۸ - اوروج توتان

^۹ - وارلى، دولتى

^{۱۰} - اوروج اچان وقت

ایت اوینار بوز اوستونده بیلمز سویوخ
بیزی اۆلدورر غصه وار و یوخ؟^۲

بنی آدمین کاری موشگولدو چوخ^۱
تکذبان سالار باشینا شال قارا^۳

دئمه چیخدی قیش بخت من^۴ یار اولار
گلر عید^۵ و آرواد ستمکار اولار^۶

بو ایامدا موفته وئرمزلله^۷ شئی
سیزی تاری اول او سامواری بئی
قویون ای فقیران - اهل - گونئی^۸
کی دشمندیر او معجز - مضطره^۹

۱۰xx

۱ - آدم اولادینین ایشی چوخ چتیندیر

۲ - بیزی واردیر یا یوخ غصه سی اۆلدورو

۳ - قارا شال

۴ - منیم بختیم

۵ - بایرام

۶ - ظالیم اولار

۷ - وئرمزلر

۸ - ای گونئی اهاالینین یوخسوللاری

۹ - یازیق، بیچارا الی بوش، یوخسول.

۱۰ - xx- چوخ یاخشی خاطیرلاییرام کی، بو ایل و یا بوندان بیر ایل سونرا، گلشن راز مدرسه سینین بیرینجی و یا اوچونجو کلاسیندا اولارکن / من بیر و ایکینجی کلاساری بیر ایله اوخوموشام / همین بو شعرین، چوخ احتمال شاعیرین ال یازماسینی، هم کلاسیم عبدالمطلب رفیع زاده دن آلیب اوزونو کوچورموشدوم، لکن تأسفلر اولسون اوتوز ایلیک غربتن وطنه قاییداندان سونرا بو ال یازمامی، باشقا تورکجه ال یازمالاریم کیمی، تاپا بیلمه دیم، اونا گۆره کی، فرقه جریانیندان سونرا، مرحوم آتام، یارانان آغیر ترور شرایطی نتیجه سینده ائویمیزده اولان بوتون تورکجه کتاب و یازیلاری یاندریمیشدی. بو ایش، او زمانکی معین تبلیغاتلار نتیجه سینده، تکجه بیزده یوخ، بوتون ائولرده علمی اولموشدور، محمد تقی کیریشچی (زهنابی).

اولدو

نە ياتمىشسان دور ای ساقی کی، یای مثل - باهار اولدو
 بولوت اود ياغديرير دنيايا، عالم تار و مار اولدو
 دولو قويدو کمانا اوخلارين آتدی يبابانا
 خيارين اختياری گئتدی الدن، بی قرار اولدو^۱
 نە قارپيز قالدی بوستاندا، نە گرمک، آه، واويلا
 کدو، پنبه^۲، و گرچک ده تاماماً زخمدار اولدو^۳
 اوزون توتמוש گوڭيه بوستانچی سۇيلور ای رحيم آلا^۴
 چووال لار قالدی بوش، من بوشلو، کاريم آه و زار اولدو
 ستمکاری^۵ گوروم تارى اوزو سالسين يامان درده
 سبب بو درد بی درمانا چرخ کجمدار^۶ اولدو
 مروت ياخشى دير واعظ دئيير، ای چرخ بدرفتار^۷
 سنين بو ائتديگين آخير مروتــدن کنار اولدو
 خيارا ووردو مين يارا فلک، سيرين بيليرسن می؟
 او دا چوخ قويدو کاکيل باشا، بو درده دوچار اولدو.
 نە قارپيز شاد اولور بو عصرده معجز نە خبروزه^۸!
 نە گرمک خوار^۹، نە گرمک، غريبه روزگار اولدو.

۱۳۴۶ هـ. ق. / ۱۳۰۶ شمسی /

^۱ - قارسيز، ناراحت

^۲ - پامبيق

^۳ - يارالی

^۴ - ای رحيملى تانری

^۵ - ظالیمی

^۶ - مداری آیری فلک

^۷ - پيش رفتاری

^۸ - قوهون

^۹ - گرمک يئين.

اوروجلوق

چیخدی تخته، قویدو باشه تاج، اوروجلوق خان گئنه
 ماه روزه^۱ یازدی خلقین قتلینه فرمان گئنه
 توت قولاغین ای مقدس^۲ پنبه^۳ معهودله
 تنگه دوشدو حووصله^۴ چون، سؤیلورم هذیان گئنه
 غلغه سالدی جهانا^۵ باز بانگ^۶ اوّه ها- اوّه.
 سینه لرده بحر بلغم^۷ ائیلهدی طغیان گئنه
 خلط- سینه دفع ائدیر هر ثانیه پیرانیمیز^۸
 ایرگنیر صحن عبادتخانه دن انسان گئنه
 پشته لر^۹ ترتیب ائدیبلغم، عجب هنگامه دیر
 کوچه و بازاری دولدورموش او نافرمان گئنه
 قوی گؤرک واعظ نه سؤیلور؟ ساکت اول ای بی حیا!
 ای ملک باجی یثره گل سین گؤروم آر خان گئنه
 انتقام آلماق خیالی وار گئنه کیمدن بونون؟
 بیر یثکه قرآن آپاردی مسجده جانجان گئنه
 ارکگه مین حوری^{۱۰} احسان ائیله بیر فردوسدا^{۱۱}
 عورته بیر دانه ارکک واعظ نادان گئنه

۱- اوروجلوق آیی

۲- دیندار و مقدس آدم

۳- معلوم اولان پامبیقلا

۴- دنیا یا

۵- سس

۶- او سگورمه

۷- بلغم دریاسی

۸- قوجالاریمیز

۹- تپه لر

۱۰- قادین اولان ملک

۱۱- بهشت ده

چوخ بۇيوك بدبختلىكدىر فىرقە نسوان^۱ اوچون
 گر بهشته هاكذا^۲ حكم ائيله يه شيطان گئنه
 گر به قول واعظان^۳ خنى اولاد^۴ غلمانان^۵
 قورخورام ارکک لره "پروتستست"^۶ ائده نسوان گئنه
 بوالبشر^۷ بوغدا يئدى، چىخدى بهشت عدندن^۸
 مئيل ائدر اولادى هم، بير گون چىخار اوردان گئنه
 معجز - مسكين^۹ كيمى اولدو ساماوار باز لال^{۱۰}
 سۇيله مير، دينمير، دانيشمير غُلغل - قليان گئنه

۱ - آروادلار دستهسى

۲ - بئله، بو شكىلده

۳ - واعظلرين دندىكى كيمى

۴ - نه آرواد، نه كيشى

۵ - اوغلان ملكلر

۶ - اعتراض

۷ - آدم بيرىنجى انسان

۸ - هميشه ليك بهشت

۹ - معجز

۱۰ - گئنه لال اولدو

نىگران قالما

قىزىن عزيزه گلمىشىدى بىزه
 كمرى اينجه، لبلىرى^۱ قونچا
 يازىن باباما، گلسىن بايراما
 هاوا سويوقدور، داوامىم يوخدور
 سۆزون دوغروسو، سويوقدور كورسو
 پول گۆندر منه، آلىم شاهدانا
 اى ايمانى يوخ، كونيكا، ايچمه چوخ
 ماويدير^۲ گۆزون، بيليرسىن اۆزون
 ايستىرم زرى^۳، سئويرم ارى
 آلاهى دانما، دوزخده يانما^۴
 بويورور: واعظ: حارامدير فاييز
 اى نور ديدة، لعنت يزيده
 دئيرلر ايشمه، گولمه، دانىشمه
 چوخ بنزير سىزه نىگران قالما
 اۆپدوم دويونجا، اما داريلما^۵
 يئسىن بال خاما، هم سارى دولما
 باشيم آچىقدير، يوللا بير چالما
 دولدور تليسى، چوخ تنبل اولما
 تنز وطنه گل، يوخويا قالما
 آلاهدان بير قورخ، ساققالى يولما
 عزيزه قىزىن، نظردن سالما
 دولدور كمرى، ايشدن يورولما
 اوروج توت اما، نامازى قيلما
 يوخلاميشيق بىز، يى دالى قالما^۶
 اما جريده^۷ اليوه آلما
 آتيلما، دوشمه، زورنا دا چالما

/شعر ناقص نظره گلير./

^۱ - على بگ يحيى زاده نين قارداشى قىزى، محمدرضا مودبين خانىمى، شېسترين ايلك ساوالى خانىملاريندان بىرى و معجزى خاطر لايىب خاطرلر سؤيله ن دير. گۆرونور كى معجز شعى استانبولا يازمىشدير

^۲ - دارىخما

^۳ - آبى

^۴ - بير نوع قىزىل رنگله توخونان پارچا

^۵ - جهنمه

^۶ - على بگ يحيى زاده استانبولدا و شېستردە فايىزچى ايدى

^۷ - غزيت، روزنامه

... ناچىيا

آچ گۆزون آسمانا باخ^۱، گۆر نە اوجادى ناچىيا^۲
 تازا دئىيل بو مملكت، كۆھنە بينادى ناچىيا
 بىر دە بىزىم ساراي باخ^۳، ملت-آسييا باخ
 ژاپونو ائىلەسن جدا^۴، جملە سوپادى^۵ ناچىيا
 چىنلى داداش كاليل قويار، دىش لرى نىل ايله بويار
 ھندلىسى و تور كمانى مثل - شمادى^۶ ناچىيا
 ملتىمىز دە ھاگذا^۷ حرملە ايله^۸ جنگ ائدر^۹
 عرصەنى شمەرە تنگ ائدر^{۱۰} خئىلى شجاعدى^{۱۱} ناچىيا
 لعنت ائدر كئچنلرە^{۱۲}، خاصە^{۱۳} چاخىر ايچنلرە
 شىرە چكر اۋزو^{۱۴}، فقط نرخى^{۱۵} باھادى ناچىيا
 گۆى زىرە^{۱۶} آدلى بىر داوا واردى بىزىم دياردا
 آلتى يوز آلتىمىش آلتى مین درده داوادى ناچىيا

۱ - گۆيە باخ

۲ - معجزين چاغداشى گۆزو آچىق استانبولچو، مەھدوى لرىن دايىسى كى ۱۳۱۴ ش. شىستردە وفات اتمىش

۳ - منظور آسيادىر

۴ - ژاپونو آيىرسان، ژاپونو چىخسان

۵ - جوان اولاق

۶ - سىزىن كىمىدىر

۷ - منىم ملتىم دە ھايتلە

۸ - كرېلا حادثەسىندە يىزىد اوردوسوندا بىر اوخ اتان

۹ - دۇيوش

۱۰ - مئيدانى شمەرە دار ائدر

۱۱ - چوخ شجاعلىدىر

۱۲ - لعنت ائدر

۱۳ - خصوصىلە

۱۴ - اۋزو تىراك شىرە سى چكر

۱۵ - قىمىتى

۱۶ - يىتگى درمانلار يىندان

تۆكسەن ئاگر بىر آز آشا، توك گتيرر كئچل باشا
يئر كۆكۆ، تورپ، داش كۆم. ياخشى خادى ناچى يا
سۆرە نجلده^۱ يازيب كاتيب- وحى^۲ وصف اونا^۳
قورخما يى، چون سويوقلوقغا عسل^۴ داوادى، ناچىيا
سانجى اندر منافقى^۵ شير بيرينج^۶ مطلقا
چون او طعام- مهلقا^۷ مال- خدادى^۸ ناچى يا
غايىلى حل اندندير^۹ او كفلمه تكدبان^{۱۰}
هئاللمه زرد^{۱۱}، مضطكى^{۱۲}، مقل^{۱۳} و سنادى^{۱۴} ناچى يا
حب^{۱۵} حياتى آتماين، دينه خلال قاتماين^{۱۶}
معدەنى ايشلدنمىرى^{۱۷}، آغزى ياوادى ناچى يا
حوض دامارا^{۱۸} ايينهنى ائيله مه داخل هؤللهؤللو^{۱۹}
قانى تمىزلهين داوا^{۲۰} آبغورادى^{۲۱} ناچى يا

-
- ۱ - قرآندا بير سوره نخل بال آرىسى دئمكدير
 - ۲ - گويا آلاهدان ييغميره گلن الهاملارى يازان
 - ۳ - اونو تعريفلهيب
 - ۴ - بال
 - ۵ - ايكى اوزلو
 - ۶ - سوتلو آش
 - ۷ - آى اوزلو
 - ۸ - تارينين ماليدير
 - ۹ - مدفوعو اريد
 - ۱۰ - خصوصى توخوملارين قاتيلاراق دؤيولموشو
 - ۱۱ - خلق طباطبتينين بيتكى داوالاريندان
 - ۱۲ - خلق طباطبتينين بيتكى داوالاريندان
 - ۱۳ - خلق طباطبتينين بيتكى داوالاريندان
 - ۱۴ - خلق طباطبتينين بيتكى داوالاريندان
 - ۱۵ - بير حب آدى ايدى
 - ۱۶ - منظور دينه قارشىلىق سالماين
 - ۱۷ - قارىنى ايشلهده بيلمير
 - ۱۸ - دامارين حوضونا
 - ۱۹ - مسلك سيز
 - ۲۰ - قورا سويو

الگوچو چرخه وئرمیشم، سازلامیشام حجامتی^۱،
 گلسین حاماما هر کسین قانی قارادی، ناجییا
 ملا دئییر: ساغالدی^۲. تئز آب حمام^۳ یارانى
 بو سۆزو سۆیلهین آخوند چوخ عَلمادی ناجىیا
 چونكى اولار "پیشوو"^۴ ایتی، اولدورو میکروبو، بیتى
 خزنه یه بول ائدن^۵ لوطو، تازا قافادی ناجىیا
 ائيله دی چوخ خارابچى لىق زلزله دیلمقاندا
 آغرى داغینداكى^۶ اؤکوز شمر دیغادی ناجىیا
 مین اوچیوز اوندا^۷ ناگهان وئردى تکان شبستره
 چاره بو درد موشگوله^۸ تکجه دوعادی ناجىیا
 بو اودو شعله لندیرن فرقه بچه بازدير
 باغشى بو بلالارین خیردا بالادی ناجییا
 چوخدو بو فعله^۹ مشتری، چون وار اونوندا علتى
 خىلى اوجوزدور قىمتى، لاپ بداوادی^{۱۰} ناجییا
 ائتمه گىلايه خلقدن، مار سیاه و سرخدان^{۱۱}
 هر نه کى گلسه باشیوا حکم خدادى ناجىیا

۱ - کوزکدن قان آلماق اوچون اوکوز، قویون بونوزوندان قایریلان حجم.

۲ - ساغالدار

۳ - حمام سوو

۴ - سیدیک، ایشه مک

۵ - ایشلهین

۶ - گونئی آذربایجان، ناخچیوان و تورکیه آراسینداکی داغ.

۷ - ۱۳۱۰ شمسیده سالماس زلزله دن باتدی، شبسترده ده زلزله اولدو. همین ایلهده حاماملارین خزینه لرینی نمره شکلینه سالماق ایسته ییردیلر، میرزا کاظم بونونلا مخالفت ائدیردی. شعر بو زامانلار یازلمیشدیر.

۸ - بو چتین درده

۹ - ایشه

۱۰ - موفته/ آنا دولو تورکجه سی/

۱۱ - قارا و قیرمیزی ایلانلار

سؤیله میشم چکیر تجه یه، ائیله یه عود^۱ مکّه یه
 چونکی بیزیم وطن بیر آز سرد هاوادی ناجی یا^۲
 یاندیرا گر ملخ ددهن، ائیله مه قصد جانینا
 چونکی گلیدی مکّه دن، قتلی^۳ فنادی ناجی یا^۴

۱ - قاریشقا

۲ - هاواسی سویوق

۳ - اۆلدورومه سی

۴ - پیسدير، یارامازدير.

دعا

مهیمنا! صمدا! لاشریک^۲ و یکتاسان^۴
 کریم^۵ و باذل^۶ و رازق^۷، رحیم^۸ و داناسان^۹
 ای عالمی یارادان خالق جلیل الله^{۱۰}
 حسین درگهینه^{۱۱} دوشموشووک دخلیل آلاهی
 بحق عصمت- زهرا^{۱۲}، بحرمت- شه- دین^{۱۳}
 بو خادمان حسینین^{۱۴}، باغیشلا تقصیرین
 الاهی بورجلولارین بورجونو ادا ائیله^{۱۵}
 بحق فاطمه^{۱۶} حاجتترین^{۱۷} روا ائیله^{۱۸}
 حسین عزاسینا^{۱۹} رونق وئرئلری، یارب^{۲۰}-
 خلوص- قلبله^{۲۱} خرج ائیله یئرئلری یارب

- ۱ - قورویوجو، امن وئرن
- ۲ - احتیاجی اولمایان.
- ۳ - شریکسیز
- ۴ - بیرسن
- ۵ - باغیشلایان
- ۶ - ال آچیق
- ۷ - روزی وئرن
- ۸ - رحیملی
- ۹ - بیلیکلی
- ۱۰ - بؤیوک آلاهی، محترم آلاهی
- ۱۱ - امام حسین حضورونا
- ۱۲ - حضرت فاطمه نین حیاسینا
- ۱۳ - دین شاهینین حرمتینه
- ۱۴ - بو حسین خدمتچیلرینین
- ۱۵ - وئر، اؤده
- ۱۶ - پیغمبرین قیزی فاطمه نین حقینه
- ۱۷ - احتیاجلاری
- ۱۸ - حیانا کنچیرتمک، عمل اتمک
- ۱۹ - منظور محرمده حسینیه عزا ساخلاماق
- ۲۰ - ای آلاهی
- ۲۱ - پاک و خالص قلبله

الاهی بونلاری سن فقر ادونا یانديرما
 زمانا اهلينه محتاج ائديب اوتانديرما
 علی الخصوص^۱ جناب- مدير- خوش- طينت^۲
 خلوص- قلبه بو مجلسه وئريب زينت
 بحق احمد^۳ و محمود^۴ و آل- پاک- رسول^۵
 جلالين آرتير ايلاهی، عزاسين ائيله قبول
 بو جمعی^۶ عرصه محشرده^۷ شرمسار ائتمه^۸
 بو دودمان- عزيزی^۹ ايلاهی، خوار ائتمه^{۱۰}
 علی الخصوص جلالت ماب خان^{۱۱} ياور^{۱۲}
 جلالين آرتير الاهی بحق پیغمبر

۱ - خصوصيله

۲ - خوش طينت مدير. منظور ميرزا جوادپارسیدير

۳ - حضرت محمدین لقبيرندن

۴ - حضرت محمدین لقبيرندن

۵ - پیغمبرین پاک اولادی

۶ - بورادا اولانلاری، حاضیرلاری

۷ - قیامده

۸ - اوتانديرما

۹ - بو عزیز خانوادهنی، نسلی، تايفانی

۱۰ - آلچالتما، اکسیلتمه

۱۱ - بویوک، عظمتلی، شوکتلی، یوکسک،

۱۲ - حسن یاوین آتاسی.

ممدعلی!

گویردی توک او زامان کی چنه‌نده ممدعلی
 دوداغین ائتمه‌دی بیر لحظه خنده، ممدعلی^۱
 اسیر ائدیب سنی فیکر و خیال - رزق - عیال^۲
 آپاردی غربته، چکدی کمنده، ممدعلی
 معینی^۳ یوخ آنامین غیر من^۴، گرک چالیشام
 او فکر دوغدو زامانیکي سنده ممدعلی
 گنجه گونوز چالیشیب ائيله‌دین اوژون خسته
 تنزل ائيله‌دی^۵ قوت بدنده، ممدعلی
 او گون کی اوّلده دهن، گئتدی دار - دنیادان
 گنده‌یدی کاش دالیسینجا نهن ده ممدعلی
 ساماور اوّلده مباد^۶ آیینوه قارا گئی‌ه‌سن
 حنا قوی ال‌لره، او اوّلنده، ممدعلی
 او اوّلده، مشریک^۷ اولوب یانماریق جهنمده
 کی یعنی ائيله‌م‌ریک سجده قنده ممدعلی
 او اوّلده غصه^۸ چای ائيله‌مز سنی بیمار^۹
 لازم اولار، نه جوشنده ممدعلی^۹ نه حب

۱ - دوداغین بیر دم گولمه‌دی. شاعیرین مخاطبی «میرزا محمدعلی پور علی محمدی‌دیر» کی، تفلیس و استانبول گورموش فیکری آچیق و معجزین دوستو ایدی. بو شخص معجزین شعرلرینی ازیرله‌ییب خلقه اوخویاردی. بو شخص شبستر حیاتی‌نین سون ایللرینده شبسترده عریضه یازماقلا گنچینیردی. شاعیرین «محمدعلی» عنوانلی و قافیه‌لی شعرلری بو شخصه خطابا یازیلیمیشدیر.

۲ - خانوادین روزی فیکری

۳ - کومکچی، یاردیمچی

۴ - منده سئوایی

۵ - آزالدی، اکسیلدی، آشاغی گلدی

۶ - مبادا، ابد ائله‌مه

۷ - آلاها شریک قرار وئرمک

۸ - خسته

۹ - بیر بیتگی درمانی

او اؤلسه مشهدی هاشم^۱ قارا گونون قابلار
 گؤرنمه سن^۱ اؤنو بیرده گولنده، ممدعلی
 او اؤلسه، غم آزالار، تندوروست^۲ اولار انسان
 حکیمه گئتمریک هئچ، سن ده، من ده ممدعلی
 او اؤلمهسه داراشار فکر و جانه میکروب لار
 گرک حجّمچی دالین چیرتا گونده ممدعلی
 دئمه قیشی یولا سالدیق، توکندی محنتلر
 جیبینده پول کم ایسه^۳، قاچ مرنده ممدعلی
 او گون کی، دوشدو هاوا، اسدی باد- نوروزی^۴
 یاواش- یاواش گلیری، عید کنده ممدعلی^۵
 گرک لباس آلاسان^۶ اوغلانا، قیزا و منه
 تکذ^۷ سنه دئیجهک گون چیخاندا ممدعلی
 گؤتور عبانی اکیل آچاغین تکذ آغزین
 اگر گلر آجیغین ایت هـورنده، ممدعلی
 فقط وئریر تومنه چیت فروش^۸ اوچ آرشین بئز
 هانی او قوّه سابق^۹ تومنده ممدعلی؟
 اودون- کؤمور جیگرین کیسه سین چکیب بنده
 نه سنده نقد قویوبدور، نه منده ممدعلی

۱- ۱ وکتوبر انقلابیندان سونرا تفلیسدن گلیمیش بیر مجاز دوختور، داواساز ایدی

۲- ساغلام اولار

۳- اگر جیبینده پول آز دیر سا

۴- نوروز یئلی، کولگی، بایرام یئلی

۵- بو بیت نخجوانی / ملی کتابخانا/ نسخه سیندن دیر.

۶- پالتار، گئییم

۷- عمومی قادین آدی. عرب کلمه سی دیر. بئله نظره گلیر کی، بو کلمه قرآنین بیر سوره سینده چوخ تکرار اولونان تکذبان یالان

دئییر سینیز / سؤزوندن، معناسی بیلنمه دن، عوام خلق طرفیندن آلینیب ایشلنمیشدیر.

۸- چیت ساتان

۹- کئچمیشده کی گوج.

انشىكىدە جانى سىخىر، شىرت شىرت، زىغ و چومور
 تىكز دە ائۇدە چكىر زھنە رندە مەدەلى
 دىدىن ياپار^۱ بلدىيە بىزە خىابان لار .
 دىدىم: دانىشماگىلن اندە- مندە مەدەلى
 او كەلردە آيىلماز بو فكر، مەجىز اگر-
 گىجە- گونوز چالا بورقو وطندە مەدەلى

۱ - دوزلدر / آنا دولو كلمەسى / دىمك شعر بلدىيە قورولاندىن سونرا رضا شاھىن اۆللىرىندە قلمە آلىنمىشىدىر.

اولاجاق

دئىللە^۱ سققىل و بىغ عازم عراق اولاجاق^۲
ساقال ملكلرىنىن^۳، قول قىچى چولاق اولاجاق

او قىل لارىكى، اندردى جوانى مثل - كئچى^۴
نه از براى خدا^۵، بل ز خوف - تكفيرچى^۶
او قىل لارى وئرهكك باده اولگوج و قئچى
جوان لارىن اوزو مانند چىلچىراق اولاجاق

او زولفلركى به حكم آخوند - خوش بنىاد^۷
اولاردى اولگوج - اوستا رضايله^۸ برباد
او زولفلر قالاچاق باشدا تا الى مرداد^۹
باخىب او زولفلره خلق، خوش داماق اولاجاق

او گئن تومان كى گئيردى مقلدان - عرب^{۱۰}
سالاردى ليفه سینه باغ، اولاردى بير مرخب^{۱۱}
او زير جامه^{۱۲}، او شالوار بند لا مصب^{۱۳}
مغ او دورگه، بيزيم ملكدن اوزاق اولاجاق

۱ - دئيرلر

۲ - عراقا گئدهكك

۳ - قديم خرافاتچى لار دئيردیلر كى، هر ساققال توكونون ديبينده بير ملك ياتميشدير.

۴ - كئچى كيمى

۵ - تانرى اوچون، آلاھ اوچون

۶ - كافير آدلانديرانين قورخوسوندان

۷ - پيس ماهيتلى (مسخره اوچون خوش بنىاد دئير)، منظور ميرزا كاظم دير

۸ - معجز زامانى شېسترلى بير دللكايدى

۹ - مرداد ايننا قدر

۱۰ - عربى تقليد ائندلر، منظور متعصب مسلمانلاردير.

۱۱ - حضرت على نين اولدوردويو بير اسلام دشمنى اولموش.

۱۲ - آلت پالتار

۱۳ - لامذهب، دينسىز

او كۆينىكى كى قولون چىرما لاردىن اى سرور
وئىردى خلقە كسالت دۆشۈندە كى قىل لىر
بوراخ او حالى، دىيش حالتىن سنى حيدر
دىيشمەسن، ايچىمىزدە گىئە نفاق اولاجاق

عبانى قولى يىرە، دون گىئە، چىست و چالاک اول^۱
گرانېھا^۲ و سېك وزن^۳، مىل تىرىك اول
ساوادسىز سان اوخو، ياز و صاحب ادراك اول!
كى علمسىز كىشى بوندان سورا اولاق اولاجاق

گر آغزىنا گىترە "من تَشَبْهَى"^۴ بىر دە
جنازەسى قالاجان اوچ گون، اوچ گىئە يىردە
او ملا كى دىئەجك آنده- منده منبرده
مکانى نوجه^۵ و يا خود ساووجبولاق^۶ اولاجاق

داھا قويولموياجاقدىر باشا پاپاق- مھىب^۷
و شب كلاه- عجب^۸ و قىرىب و بد تركيب^۹
چه روضه خوان^{۱۰}، چه مؤذن^{۱۱}، چه عرشه خوان^{۱۲}، چه خطيب^{۱۳}
قىافتا^{۱۴} ھامى يكرنگ^{۱۵} و يك ساياق اولاجاق

۱ - قىسد- قىوراق

۲ - قىمتلى

۳ - يونگول

۴ - ھر كىم اوخشاسا، كىم نصاراي اوشخاسا سۆزلىرىنىن خلاصەسىدىر، فقىھلر منبرلردە چوخ ايشلدر دىلر، مىرزا كاظم دە بو سۆزلىرى چوخ دىئرمىش.

۵ - منظورو شېستىرىن غرىبنده اولان نوجهده كندى دىر.

۶ - آذربايجانين كورد شىهرلىرىندن / شاعىريت دىدىكى كىمى، سوترالار مرتجع دىن خادىملرى اوزاق شىهرلر و خارجه يە تبعيد اولدولار.

۷ - قورخونچ بۆرك

۸ - قىرىبە گىئە بوركو

۹ - تىركىيسىز، تىهرسىز

۱۰ - اىستر مرثىه دىئىن

۱۱ - اىستر آذان وئىرن

۱۲ - اىستر مرثىه دىئىن كوكچىسى

۱۳ - اىستر خطبە اوخوبان، ناطق، نطق ائدن

۱۴ - قىافە چىتدن

۱۵ - ھامى بىر رنگ

اوتور والدہ خاندا^۱

بئش آلتی سیللی یثیب چونکی اهل - منبردن
 تامام قاجیب شبستردن
 بئکده قالماغا موشتاقدیر اوزون گئجه لر
 خدا، آییرما اونو یار - ماه منظردن^۲
 او چاره سیز مرضه بنده ائیلرم چاره
 اگر قبول ائده سن پند^۳، عبد کمتردن^۴
 گلییدی حیرصین اگر، گل وطن دیارینا سن
 سو ایچ بئش آلتی اوووج کؤشکران^۵ و قئیدردن^۶
 سؤزومو گر ائشیدیب بو دیارا عزم ائده سن
 گتیر یانینجا ولی خنجر و رثولوتردن^۷
 کی قورخورام طلبه غفلتاً آلا دؤورون^۸
 خدا نکرده اگر حکم اولا او سروردن^۹
 هنوز اؤلمه میسن آی کیشی، نه قورخورسان؟
 وفات ائدن کیشی قورخار نکیر و منکردن^{۱۰}.
 حقیقتی در و دیوارا سؤیلورم، آمما
 گئده رقیبه دئییه قورخورام سماوردن
 توتوب الینده آخوت هفت تیر - تکفیری^{۱۱}
 اوتور او والدہ خانیندا، چیخما سنگردن^{۱۲}.
 /شعر ناقص نظره گلیر/

۱ - استانبولدا شبسترلی لرین چوخ توپلانیدیقلاری تجارت مرکزی

۲ - آی گؤرونوشلو

۳ - او یود، نصیحت

۴ - کیچیک قول

۵ - شبسترده چشمه و کهریز آدلاری

۶ - شبسترده چشمه و کهریز آدلاری

۷ - بیر نوع تاپانچاییدی

۸ - معجزین شبستر حیاتیین سون ایللرینده میرزا کاظم شبسترده دینی طلبه حوزه سی دوزلدیب اورادا تدریس ائدیردی. معجز اونلارا اشاره ائدیر.

۹ - آقا، سروردن منظور میرزا کاظم دیر

۱۰ - گویا قییرین بیرینجی گجه سینده سوال - جواب اوچون گلن ایکی ملک.

۱۱ - میرزا کاظم معجزی تکفیر و مریدلرینی بایکوت ائدیردی.

۱۲ - شاعیر استانبولداکی دوستلارینا شبسترده کی دینی خفقاندا خبر وئیر و اونلاری شبستره گلمه مگه چاغیریر.

چن آوان اھلىنە خطاب

منىم دىلىمىجە دىيىن گاوسوار^۱ چن آوانا^۲
 نولوب سىزە كى مىنىسىز گئە او حىوانا
 مگر كى سىز يارادىسىز مىشولا^۳ ماجىنى^۴
 كى بىزدن اىستەيىسىز او داغىن خراجىنى؟!
 او گون كى سىز يوخودوز، واريدى مىشوو داغى
 بىزىمكى ايدى اونون چايى، چشمەسى، باغى
 اوكوزو بوشلامىسىز، ايندى مىنىسىز فيلە
 دىيىرسىنىز بىزە: گلەين^۵ گاوارى يا^۶، زىلە^۷
 اونوتموسوز مگر اى قوم، دون^۸ او داوانى
 كى تىترە دىردى ورتدىل^۹ صداسى دريانى^{۱۰}
 كىشىلر بىز باشا سالمىشىدى قورخودان مرفى^{۱۱}
 تانىنمايىردى اوگون كتە باجى و قردش
 اگر داليزدا سىزىن واردى صاحب و ادامىز
 رئيس - خالصە تەك^{۱۲} وار بىزىم دە بىر آغامىز
 تىپىك ووروب يترە، افلاك دامىنا چىخارىق
 عمود آلىب الە زىلى، گاوارىنى يىخارىق

^۱ - اوكوز مىن

^۲ - شىبىستىن دورد كىلومىتر شىمالىندا كند، رسمى سىندلرە شانجان يازىلىر

^۳ - شىبىستىلە مەندىن آراسىندا كى داغ

^۴ - مىشووون اىكلەرىندە يتر آدلارى

^۵ - گلەمەيىن

^۶ - مىشووون اىكلەرىندە يتر آدلارى

^۷ - مىشووون اىكلەرىندە يتر آدلارى

^۸ - آلچاق خلقى

^۹ - بىر نەوع تاپانچا

^{۱۰} - شىبىستىن شىمال غەربىندە كند

^{۱۱} - آرواد چەرشى

^{۱۲} - دولتى يىتلەرە خالصە دىيىردىلر و اونون خىصوصى رىئىسى اولاردى.

اگرچه واردی سیزین آتشی دییرمانیز^۱
 اولایدی کاش بشش - اون شاهلیق دا ایمانیز
 اگر اولایدی سیزین دین و مذهبی بللی
 نیچین قویاردی قراول سویا شبسترلی
 خدانکرده^۲ آوانتا^۳ بیر آز کی مورگوله دی
 آچار باداملیغینا هامیسین سویون مشدی
 طویله سکگیسین اشغال ائدرله قیش گئجه سی
 اوکوزلری ناراحاندا ائیلر حمد و سوره^۴
 نه حمد و سوره راوانلا گئجه، نه شکیات^۵
 تجاوز ائتمه بیزیم کؤشنه، باشین قوی یات
 نغجه کی، ارثایدی بنت - رسولاً^۶ باغ - فدک^۷
 و همچنین ده بیزیم مالیمیزدی کوه^۸ پتک
 پتک داغین سیزه وئردیک، گئدین عمارت ائدین
 هر ایل آغاز عمرین قبرینی زیارت ائدین
 تناول ائتمه دی^۹ ثانی^{۱۰} او باغ خورماسین
 ولیک سیز یئیسیز بالین، هم مرتاسین
 عمر مدینه ده بیر فردیدی^{۱۱}، ستم پرور^{۱۲}
 ولیک وار چنواندا هزار دانا^{۱۳} عمر

^۱ - موتورلا ایشله یین دییرمان

^۲ - آلاسه ائله مه میش

^۳ - سو گؤزه تچیس

^۴ - ناماز قیلارکن اوخونان ایکی قرآن سوره سی

^۵ - ناماز قیلاندا رکعتلرین سایندا شک ائتدیکده خصوصی قایدا ایله رفتار ائدرلر، بو قایدایا شکیات دئیرلر.

^۶ - پیغمبرین قیزینا ارثایدی

^۷ - حضرت محمد اوژ حیاتیندا «فدک» ادلی ملکوی قیزی فاطمه یه باغیشلامیشدی. محمددن سونرا بو یشری فاطمه دن آلدیلار.

^۸ - پتک قویولان داغ

^۹ - یئمه دی

^{۱۰} - ایکینجی خلیفه عمر

^{۱۱} - بیر آدمایدی

^{۱۲} - ظلم ائتمک سئون

^{۱۳} - مین دانا

۱. او گون كى، سىز يوخودوز، اى سلاله بقرى
 ۲. بىزىم اوجاقدان ياناردى كمرى نىن ۲ ھجرى
 ۳. او گون كى گئندى شىبستر جاوان لارى، ايضاً
 ۴. او گونكى اولدو بىزە "خان واليدە" مسكن
 ۵. او گون كى قالدى شىبسترده پىر - صدسالە
 ۶. سكىنە باجى و كوئوم بىبى، توكد خالە
 ۷. نووهدى لى ۶ چن اوانلى ال آتدى مزارقا
 ۸. يوروش گتيردى بىرى باغا، ديگرى داغا
 ۹. نووهدى لى دئدى: ياران، سۇكون گۇلەدانى
 ۱۰. گىرىن تصروف ائدين ۹ باغ - ملا قوربانى
 ۱۱. نە قدر وار اريگى، آلىسى، درين يكسر
 ۱۲. باسين سبدلرە، مانند - مالک - اشتر
 ۱۳. گئدين گئدين، گتيرين تئز بو باغا بىر دەرە
 ۱۴. وورون بو قوز آغاجين، ائيله يىن "شېرىم شەرە"
 ۱۵. باشين، قولاغين ازىن، قويمايىن قالا يئردە
 ۱۶. چاتىن اولاغ، آپارين ساتين شىبسترده!
 ۱۷. /شعر ناقص نظره گلير؟

-
- ۱ - اۆكوز نىلى
 ۲ - ميشو و اتكلريندە پتك قويولان چىچكىلى منطقه
 ۳ - ميشو و اتكلريندە اوجا كوللو بىر چىچك آديدير
 ۴ - استانبولدا بىر بازار، والده خانى
 ۵ - يوز ايللىك قوجا
 ۶ - شىبستىر ايكى كيلومتر غربىندە كند
 ۷ - قمە
 ۸ - باغ قايلارىنى باغلاماق اوچون آغاج قىغىلىن يئرى
 ۹ - يىئەلە نىن
 ۱۰ - ملا قوربانين باغىنى
 ۱۱ - باشا - باش
 ۱۲ - مالک اشتر كىمى، منظور قورخمازلىقلا
 ۱۳ - چاباجاق

اينشاللاه

ساقى يا بئىله آف و اوف ائتمه
 خلقه ائىلر زمانه رحم داها
 اؤز اؤزون اۆلدوروبدو شاه قَجَر^۱
 دوزدو بو سۆز، يالان دئيىل بو خبر
 وئردى چون تاج و تختىنى بادا
 ساقى يا قورخما، دور گتير باده
 قالدى بيرجه برادرى شاهين^۲
 تۆكە قانين گرک او بد راهين^۳
 بخت نوشيروان^۴ سنيندى، سنين
 اى رضاخان^۵ جهان سنيندى سنين
 ملتىن دردى جهل و غفلتدير
 خلقيميز، خلق - با كياستدير^۶
 دولانار بو زمانا اينشاللاه
 اوخو قويماز كمانا اينشاللاه
 دار عقبايه^۷ ائيله يىبدى سفر
 بويانيب رختى^۸ قانا اينشاللاه
 قالمادى ايش اونا بو دنيادا
 داها گلمز بو يانا اينشاللاه
 اودا دوشموش گۆزوندن آلاهي
 بلکه ملت اويانا اينشاللاه
 تاج و تخت كيان^۹ سنيندى، سنين
 حكم ائدر سن جهان اينشاللاه!
 چاره سى علم ايله صنعتدير
 گلر آخر زبانا^{۱۰} اينشاللاه

^۱ - قاجار شاهى، منظور احمد شاهدير

^۲ - آخرته او دنيايا

^۳ - پالتارى

^۴ - شاهين قارداشى

^۵ - پيس بول ايله گئدن

^۶ - ساسانى سلاله سينين مشهور شاهى

^۷ - فارسلارين افسانه وى بير شاهلار سلاله سى

^۸ - منظورو رضا شاهدير

^۹ - زيرهك، عاغىللى

^{۱۰} - آخير ديله گلر.

عالم ائىلر قىزى و اوغلانى
 عۆمرو هم شاديانا، اينشاللاه
 چون اولار واريث علم آلمانە^۲
 و آچار كارخانا اينشاللاه
 يئترىك وقت- شام قزوينه
 بيز ده كى اصفهانا اينشاللاه
 گزرىك بيز ده چرخ ميناده^۳
 تۆكرىك ايستكانا اينشاللاه
 خرمنى علميله دؤير زارع
 ايشله مز موفته، خانه اينشاللاه
 روزنامه آلا چوبان، گلسه
 آشنا هر زبانا^۴ اينشاللاه
 ييخيلار خان مان نافنويس^۵

اوخودار نوجوان انسانى
 اولار همره زامان- طولانى^۱
 اهل ايران گئدر دبستانا^۲
 پس چكر راه آهن^۳ ايرانا
 مينيرىم صبحگاه^۴ ماشينه
 گئدرىك شهر- رشت و نائينه^۵
 اولار آيروپلنلار^۶ آماده
 دملرىك چايى عرش- اعلاده
 يئرى ماشين ايله سؤكر زارع^۷
 قازانار خيلى سيم و زر^۸ زارع
 فهله و رنجبر گئدر درسه
 اولار هم كربلايى تۇحفه نيسه
 چون اولار علم و فضل اوناتا^۹ انيس

۱ - اوزون زامان

۲ - ايلك مكتب

۳ - آلمانين علمينه وارث اولار، اؤيره نر

۴ - دمير يول

۵ - سحر

۶ - خوراساندا بير شهر

۷ - طياره

۸ - آبي چرخده، منظور گؤيده

۹ - اكينچى

۱۰ - گوموش و قيزيل

۱۱ - هر ديله

۱۲ - ائله كى؛ علم قادينلار يولداش اولار

۱۳ - گۆبك يازان

داها گتتمز تکذبان - خبیث ^۱	جانب - وایقان ^۲ اینشاللاه
او زامان خالق شادمان اولاجاق اوندا تهرانلی سرگران اولاجاق	یازیمیز مادری زبان ^۳ اولاجاق اهل - آذربئجانا اینشاللاه ^۴
او زامان خلق غصه‌دن آزاد کسیلر بانگ - ناله و فریاد ^۵	اولار، هم‌گۆز ایشیق، کۆنول آباد دوزه‌لر بو زمانا اینشاللاه
اهلری ^۶ بیر سمن رخ ^۷ قارا قاش اؤیره‌در فارسی یاواش - یاواش ^۹	شاعیر - تورکه گۆنדרر قاراباش ^۸ معجز خوش بیانا، انشاللاه!

^۱ - موردار، ناپاک

^۲ - شبسترین جنوبوندا قدیم بیر کند. معجز زامانی اوردا گویا «اوجاق» آرایدی و بونا گۆره ده عاوام خلق و خصوصیه قادینلار

اورایا گندیپ شفا دیلمیشلر

^۳ - وطن اهالیسی آنا دیلینده، اؤز دیلینده دانیشاجاق

^۴ - آذربایجان اؤز دیلینده دانیشاندا تهران آذربایجانلی‌لارا نیگران اولاجاق‌دیر

^۵ - ناله و اینله‌مه‌نین سسی کسیلر

^۶ - ری تهرانین جنوبوندا قدیمی بیر شهر ایدی، ایندیکی شاه عبدالعظیم

^۷ - اوزو یاسمن کیمی یومشاق، لطیف

^۸ - قوللوقچو

^۹ - ۹-۸-۵ و ۱۶- جی بندلر «تخجوانی / ملی کتابخانا / نسخه‌سیندن‌دیر.

... ئايىلە يە جىك

سۆيىلە دىم وئرمە يىنىز ائششك ايله آتا جواز
ايندى دۇرد شاھى آلير، سونرا قيران ئايىلە يە جىك
رودە دن^۱ آلدی قيران اولی، ضَمَّ^۲ اتتدی سورا
هله، چوخ ظولم سیزه میرزعلی خان^۳ ئايىلە يە جىك

دئدیم اولده سیزه، هۆلهؤدور^۴ میرزا تقی^۵
قویمايین میرزه تاغی یانینا معصوم اوشاغی
باخمایین ساققالینا، بیغینا، بیر گون او شقی^۶
او مسلمان بالاسین هندسه خوان^۷ ئايىلە يە جىك

ايندى ده فارسى دانیشماق سۆزو افواهه^۸ دوشوب
آتش - ظولم و سیتیم خیمه و خرگاهه^۹ دوشوب
بیجه خاتونا، نادارلی یا، علیشاهه^{۱۰} دوشوب
تتزو بو اود سؤنمه سه، قصد و یقان^{۱۱} ئايىلە يە جىك

باخمایین میرآسیدین^{۱۲} جوببه و دستارینا^{۱۳} سیز
اعتبار ئايىلە مه یین عارض - پُر تارینا^{۱۴} سیز

^۱ - باغیرساق

^۲ - علاوه اتمک، آرتیرماق

^۳ - ایلک مالیه مأمورلاریندان

^۴ - هنج مسلک و مذهبه اینانمایان

^۵ - گونئیین بیرینجی تدریس ائدن وایقانلی معلمی

^۶ - داش اورکلی

^۷ - هندسه علمی اوخویان

^۸ - آغیزلارا

^۹ - بویوک حیصه

^{۱۰} - بیجه خاتین، نادارلی، علیشاه گونئیده کند آدی دیلار

^{۱۱} - گونئیده کند آدی

^{۱۲} - شېستردە تازا مکتیبین بیرینجی معلملریندن

^{۱۳} - قدیمده کیشیلر باشلارینا باغلادیقلاری شال و پارچا

^{۱۴} - توکلو، ساققالی

باخماین میرزه جوادین^۱ گول- رخسارینا^۲ سیر
بونلار اطفالی بیزه دشمن- جان ائيله يه جک

دئيه جک مدرسه ده میرزه علی علی اکبر^۳ آغا
يئر اوکوز اوسته دئیل ای پسر- فاطما خالا^۴
مثل نارنج هاوادا دولانیر صبح و مسا^۵
او نه بیلسین، بو سؤزو دوغرو گمان ائيله يه جک

او مسلمان بالاسی منکر- میعاد^۶ اولاجاق
روز محشرده^۷ ایشی ناله و فریاد اولاجاق
وای او قیزا کی، او لامذهبه آرواد اولاجاق
اونو دا منکر- ماه- رمضان^۸ ائيله يه جک

قورخورام کی وئریله قیزلارا دا لوح^۹ و قلم
قویا طومار^{۱۰} و قلمدان جیبینه اهل حرم
بئله معلوم اولور کی، او تکذ، پنت- کرم^{۱۱}
او خودوب کتلی لری، فارسی زبان^{۱۲} ائيله يه جک.

^۱ - شبسترده بیرینجی تازا مکتب اولموش گلشن رازین بیرینجی شبستر مدیری

^۲ - اوز- صورت.

^۳ - شبسترده بیرینجی تازا اصول مکتبین شبسترلی معلمریندن

^۴ - فاطما خانیمین اوغلو

^۵ - سحر و آخشام

^۶ - وعده یرری، بورادا قیامت

^۷ - قیامت

^۸ - اوروجلوق آیی

^۹ - اوستونده یازیلان تاختا، سوموک و یا داش صحیفه

^{۱۰} - مکتوب اوزون و لوله لمیش مکتوب

^{۱۱} - کرمین قیزی

^{۱۲} - فارس دیلی

دئىيرلر

اوروجلوق چوخ سيخار جانى دئىيرلر
 يئير جوجه پيلوو هر گون، اوباشدان
 وئرر قنداب^۱ و جوجه قلبه قووت
 ايشيقلانير گۆزو، آلتين^۲ گۆرنده
 يئير افطارده كسوفته، كبابى
 عروج ائيلر^۳ سماواتا^۴، ياتار چوخ
 خداوند، از براى گريه- زارى^۵
 سئورميش حوريان- باغ- جنت^۶
 گرگ شيره چكه مرد- مسلمان^۷
 اگر قيش اولسادا، خوشدور هاواسى
 بو ايل قار ياغمادى، انباردارلار^۸
 قناعت ائيلهين، چوخ ايچمه يين آش
 كلاه- پهلوى قويدو جماعت^۹
 جاوانلار قويدو باش، ساققالى قيرخدى
 قازانديردي قيزيلجا روضه خوانى
 كئچل ليك تك قيزيلجا دردى نينده

ائدر ديوانه انسانى دئىيرلر
 آخوت سئومز قووورمانى، دئىيرلر
 چيلوو هم آرتيرار قانى دئىيرلر
 سئور مالا دا دنيانى دئىيرلر
 گؤرر رويادا غلمانى دئىيرلر
 چكر باشينا يورقانى دئىيرلر
 ياراتميش خلق- ايرانى دئىيرلر
 باشى قيرخيق مسلمانى دئىيرلر
 مئى ايچسه قالماز ايمانى دئىيرلر
 گزير بولبول گولوستانى دئىيرلر
 اوجالدير نيرخ- بوغدانى^۹ دئىيرلر
 قورتارمين^{۱۰} ريشته- يارمانى دئىيرلر
 بوراخدى باغلى تومانى دئىيرلر
 گتيردى قهره يزدانى^{۱۲} دئىيرلر
 و غسالى^{۱۳} و گوركانى^{۱۴} دئىيرلر
 گونئيده يوخدو درمانى دئىيرلر.

اشعر ناقص نظره گلير

۱ - قند شربتى

۲ - قيزيل

۳ - اوچالار

۴ - گۆيلره

۵ - آغلاييب اينلهمك اوچون

۶ - بهشت باغى نين ملكلىرى

۷ - مسلمان كيشى گرگ شيره چكه

۸ - يئىينتى شئيلرينى باها ساتماق اوچون انبارا ووران

۹ - بوغدانين قيمىتى

۱۰ - قورتارماين

۱۱ - خلق پهلوى بۇركو قويدو. دئمك شعر رضا شاهين اوللرينده يازيلميشدير

۱۲ - آلاهى غضبه گتيردى

۱۳ - اولو يويان

۱۴ - قبير قازان

ائىلە يەجك

دئىيىللە ^١ گىتمە اوتور، منتظر به خدمت باش ^٢
 اوچ آى سورا سنه قرعه ^٣ اصابت ائىلە يەجك ^٤
 اگر پولو، پاراسى اولمايا او منتظرىن
 گونوز اوروج توتاجاق، شب ^٥ عبادت ائىلە يەجك
 علف يئىردى بنى نوع ^٦ انس سابقده ^٧
 دئىيرلە سيزده يئىن! خلق اعانت ائىلە يەجك ^٨
 وئىرلە ^٩ باغىن اوچ عباسى يە ^{١٠} اونون ياران
 اونون دا قيمتى وار، كيم عنايت ائىلە يەجك ^{١١}؟
 گرگ ايشىن ساتا، يا تاپشيرا خداونده ^{١٢}
 اگر آغا داداش عزم- ولايت ائىلە يەجك ^{١٣}
 فقط چايىن، توتونون وار اوتوز تومن خرچى
 بو خرجه هانسى تجارت كفايت ائىلە يەجك؟

^١ - دئىيرلر

^٢ - خدمتى موزله

^٣ - پوشك

^٤ - سنىن ادبوا چىخاجاق

^٥ - گىنجە

^٦ - انسان اوغلو، آدمالار

^٧ - گىچمىش زاماندا

^٨ - ياردىم. كۆمك

^٩ - وئىرلر

^{١٠} - بىر عباسى = دۆرد شامى

^{١١} - لطف ائىلە يەجك

^{١٢} - آلاھا، تانرىيا

^{١٣} - وطنه گلەك ايستە يەجك

اگر حجمچی تۆکه یدی سنین دالیندان قان:
 کی(قالسا قان، سورا) نشر حرارت ائیلہ یه جک
 یئتیر او ماه حزیرائی^۱ ای خدای - رحیم^۲
 اگر تۆکولمه یه بو قان، شرارت ائیلہ یه جک
 آخوند دئییر: قوجا، جاهیل گرک تۆکه قانین
 فقیره "میرزا فتح الله"^۳ طبابت ائیلہ یه جک
 فقط وجودو بنایت^۴ ضعیف و لاغر دیر^۵
 اونون او حالی مریضه سیرایت ائیلہ یه جک^۶
 گۆرنده "حافظی"^۷ ناخوش بیر آز گلیر حالا
 اونونلا صحبت ائدن کسبِ حالت ائیلہ یه جک^۸
 فقط دئییرله "سروری"^۹ حکیم - حاذق دیر^{۱۰}
 اونون داوالاری مطلق قیامت ائیلہ یه جک
 اوشاق لارین قولونا "میرزاغا"^{۱۱} دؤیور پئیوند
 دئییرله کتلی بیر - بیر زیارت ائیلہ یه جک
 اگر تکذ باجی بیر قت باشی وئره تحفه^{۱۲}
 مایاندا^{۱۳} ایچمه لی سودله، ضیافت^{۱۴} ائیلہ یه جک

۱ - سریانی و یا روم آیلاریندان ان ایستی آی

۲ - ای مهربان الله

۳ - معجز زامانی بیر علفیات حکیمی ایدی

۴ - اولدوقچا چوخ

۵ - آریق

۶ - یولوخاجاق

۷ - معجز زامانی شبستردہ بیر مجاز دوقتور ایدی

۸ - حالی دوزهله جک

۹ - معجز زامانی شبسترین بیر مجاز کیمی ایدی

۱۰ - ماهر، زیرک، بیلجی

۱۱ - استانبولدا اویرنیب شبستردہ خلقه مجانی چیچک دؤین مشهدی میرزا آقا پیامی

۱۲ - معجز زامانی استانبولدان گلن بعضی شخصلر خلقه مجانی چیچک دؤیردیلر. اوشاقلارینا چیچک دؤیدورن آنالار بالالارینا

چیچک دؤیدورنده، معمولاً یا بیر پارچا نابات و یا بیر کله قند باشی شیرینلیک گتیره ریدیلر.

۱۳ - تبریزین یاخینلیغیندا بیر کند

۱۴ - قوناقلیق

خدا نکرده اگر^۱ ماهیانه^۲ وئرمه یه لر
 دراز گوشو^۳ ساتیب رفع حاجت ائيله یه جک^۴
 محرم آیی گلیر، راویان خوش اخبار^۵
 گئنه او شمیرین^۶ الندن شکایت ائيله یه جک
 دئییر لر اولمویا قادی ر بو ایل قدیم ایش لر
 امور- بدعت^۷ دولت دخالت ائيله یه جک
 اشعر ناقیص نظره گلیر/

^۱ - آلاسه ائله مه میش

^۲ - آیلیق حقوق

^۳ - اولاق، ائششک

^۴ - اختیاجینی اوڊه یه جک

^۵ - گؤزل خبر لر روایت ائدن لر

^۶ - کربلا حادثه سینده یزیدین اوردو باشچیلاریندان

^۷ - دینی حکمره مخالف تازا رسم لر و قایدالار

کلاه پهلوی

سؤلورم بو ملته هر گون به آواز بلند^۱:
 مؤمنین اولسون گرک بؤرکو مثال کله قند^۲
 لشگر آلمانا بنزهر لاپ سپاه پهلوی^۳
 اولماسین راضی گرک بو امره شاه پهلوی
 باشینا قویسون حاجی، ملا کلاه پهلوی^۴
 کوچه و بازارده ائتسین اوشاق لار ریشخند
 لیفه شلوارا^۵ داخیل ائیله تومان باغینی
 گئیمه کوت شالوار پوزما ملتین اخلاقینی
 سال عابانی چیگنیوه، قوی باشیوا قازاغینی^۶
 زیر شالواريله چیخ بازاره، اول ملا پسند^۷
 ای جماعت، تیر تکفیری سیلین^۸ پرگار ائدین^۹
 خواب، غفلتدن^{۱۰} او نهی از منکری بیدار ائدین^{۱۱}
 امر بر معروفو^{۱۲} فوراً لشکره سردار ائدین^{۱۳}
 قویمایین سالسین دیانت بوینونا دولت کمند

^۱ - اوجا سسله

^۲ - گرک بؤرکو کله قند شکلنده اولسون

^۳ - پهلوی نین اوردوسو

^۴ - پهلوی بؤرکو

^۵ - شالوارین لیفه سینه

^۶ - قدیم بیر نوع توکلو بؤرک ایدی

^۷ - ملا سئون

^۸ - کافیر آدلاندیرماق قیلینجینی سیلین

^۹ - حاضرلارین

^{۱۰} - غفلت یوخوسوندان

^{۱۱} - پیس ایشدن ساغیندیرماق، اسلامین بیر فرعی دینی حکمو

^{۱۲} - یاخشی ایشه امر ائتمک، اسلامین بیر فرعی دینی حکمو

^{۱۳} - اوردو باشچیسی ائدین

آروادین آدی نه دیر؟ سؤیلر او لامذهب سیجیل
خلق ایچینده مؤمن بیچاره نی ائیلیر خجل
دولتین بوینو یوغونلاری نییه مثل - قجیل^۱
گاه اولار آروادا، گاه شالوارا، گاه پایاغا بند؟

رفته - رفته تخم مرغی^۲ بور کلر موددان دوشور
دولتی مأمورلار جمله آیاق اوسته ایشیر^۳
عالمی مملو اندیب^۴ ظلم و ستم، حددن آشیر
العجل^۵ یا صاحب العصر^۶، استراحت تا به چند^۷؟!

دفتر اسناد گلسه^۸، باغلانار دکانیمیز
مؤهر و موزو پاس باسار، ایشدن دوشر فرمانیمیز
ای خوش اول گونلر کی قایناردی پیلوو قازانیمیز
دؤور ائدردی منتظم دولاب^۹ - مکر^{۱۰} و چرخ - فند

اللی یاشیندان سورا ائتسین نئجه معجز تراش^{۱۱}
باشینا قویسون کلاه - پهلوی مثل - فراش^{۱۲}
ائيله سین ادرار آیاق اوسته نئجه؟ ای کاش، کاش -
قبل از این مرحوم اولایدی^{۱۳} جملتان^{۱۴} اهل - کند

۱ - چالاغاندان بؤیوک اولایان قوش

۲ - گنتدی کجه، یاواش - یاواش

۳ - یومورتا کیمی

۴ - مصراع بئله ده قئید اولونوب: /دولتی مکتبه کی صبیان آیاق اوسته ایشیر/

۵ - دنیانی دولدوروب

۶ - تلس، تئز اول

۷ - ای اون ایکینجی امام

۸ - نه وقته قدر استراحت

۹ - ثبت اسناد اداره سی

۱۰ - بیر اوخ اوستونده فیرلانان بیر دستگاه، فلکین دولابی

۱۱ - حيله و حوقا

۱۲ - قیرخیلا

۱۳ - قدیم اداره قوللو قچوسو، فراش، کلمه «بهرامی/شیر احمدی/ ده «طناش» یازیلیب

۱۴ - بوندان اول اوله دیدی

معجزین بیر مکتوبوندان

(حاجی محمد نىخجوانى يە^۱)

منیم بشخصه حالیمی خبر آلسان، نئچه دفعه لر بو ایل عزراییل علیه السلاطه ال به یاخا اولدوم، قیشدا دوندوم، آچیلدیم، ائشیگه چیخانمادیم، ائوده خانیملا هئی آغیز گپه^۲ ائتدیم، گۆره جک گونوم وار ایمیش کی، اؤلمه دیم قالدیم.

رسید جان به لبم، هرچه دست و پا کردم

برون نشد، دگر این منتهای بد بختیست

^۱ - یازی یالنیز نىخجوانى نسخه سینده واردیر. گوروندیو کیمی، معجزین بیر مکتوبوندان گۆتورولموشدور.

^۲ - آغیز گپه اتمک، یعنی آغیز - آغیزا قویوب چوخلو دانیشماق، «گپه» سۆزو ان قدیم تورک کلمه سى نین قالغیدیر کی، شېستر لهجه سینده قالماقدادیر. قدیم تورکجه گپیرمک دانیشماق، سۆزleşمک دئمک ایدی. بو گون بو کلمه اورتا آسیا تورکلریندن اؤزبکلر داخلینده ان فعال سۆزلردن، اؤزو ده «دانیشماق» معناسیندا ایشلنن کلمه دیر. بو گون دیلیمیزده ایشلنکده اولان «گوب» «گوبلاماق»، «گوبا باسماق» کلمه لری بو کۆکدندیر.

ياز آنان تعليم ائىدن دىلده

منه لطف ائيله اى ساقى يئنه اول جام- سرشارى^١
 كى تا رفع ائيله ييم^٢ نشتوو قارين بو رنج خمارى^٣
 نه پوسته م وار، نه باداميم، نه تخم شور، نه شاهانيم^٤
 مزه اولسون من- بى چيزه يارين لعل- شهوارى^٥
 دى گلسين مجلسه مطرب، الينده ساز و مضرابى^٦
 چاليب تار و دفى شاد ائيله سين من عاشيق- زارى
 نه كيسه مده زريم واردير، نه انباريمدا بير حبه^٧
 اليم بوشدور، اوزوم قارا ديوونجا مئى ايچم بارى
 نه ملاكم^٨، نه تجارام^٩، نه خان مردم آزارام^{١٠}
 متاعيم شعردير آنجاق اونون دا يوخ خريدارى^{١١}
 ديلم توركو، سؤزوم ساده، اؤزوم صهبايا^{١٢} دلداه^{١٣}
 منيم تك شاعيرين البت اولار كاساد بازارى
 دونن شعريله بير نامه آپارديم شاه ايرانا
 دئدى: "تركى نى دانم، مرا تو بچه پندارى^{١٤}؟"

^١ - دولو جامى

^٢ - آرا دان آپارام

^٣ - خومارلىق عذابىنى

^٤ - اوزوم نوعو

^٥ - شاهالايق لعل، منظور دوداق

^٦ - قيزيلم وار

^٧ - بير دانا

^٨ - ملك صاحابى ملك

^٩ - تاجير

^{١٠} - آدام اينجيدن خان

^{١١} - آلانى

^{١٢} - سحر ايچگيسى

^{١٣} - كؤنول وئرميش

^{١٤} - توركى بيلميرم منى اوشاق حساب انديرسن؟

اۋزو تورك اوغلو تورك، امما دئير: توركو جهالتدير
 خدايا مضمحل قيل^۱ تختدن بو آل قاجارى!
 اوميدىن كسمه معجز، ياز آنان تعليم ائدن ديلده
 .
 گزر بير ارمغان تك^۲ دفترين بيل چين و تاتارى

^۱ - ارادان آپار، محو ائله

^۲ - سوقات كيمي

عزرائىل

آرزو ائىلەدىگىم شۇى لره اولدوم نائىل
ايندى راحت وئىرىم جانى، گل آل عزرائىل!

ئىچە ايل ايشلەدى نوودان باشىما بو كتدە
ايتايله قول بويون اولدوم گئجەلر ظولمتدە
ايچدى زهر- اجلى^۱، قالمادى طاقت ايتدە
ايندى راحت وئىرىم جانى، گل آل عزرائىل!

ياندى هر ياندا چىراق، اولدو گۆزوم نورانى
كومسيون^۲ غىظە گليب^۳، سالدى يئره نوودانى^۴
آچدى مئىخانا^۵ ايچىب تازەلەدیم ايمانى
ايندى راحت وئىرىم جانى، گل آل عزرائىل!

آچ گۆزون، ائىلە نظر مدرسه^۶ نيسوانا^۷
گۆر نئجە نامە يازىر^۸ قىزلاريمىز هر يانا
وئر خبر مرده شورا^۹، روضه خوانا^{۱۰}، گوركانا^{۱۱}
ايندى راحت وئىرىم جانى، گل آل عزرائىل!

^۱ - اولوم زهرىنى، شعرده تصوير اولونان بوتون حادثەلر رضا شاهين اوللرىندە اولموشدو.

^۲ - معين بير ايشە يئتيشن بير آز عدە (أوروبا سۆزو)

^۳ - غضبە نىب، حىرصلە نىب

^۴ - ۱۳۰۸- نجو ايللردە شەردارى كوچه يە قويولموش نوودانلارى ووروب سالدى.

^۵ - رضا شاه زامانى ايچكى گننىش يايىلدى و دولتى اولدو.

^۶ - آرواد مکتبى

^۷ - مکتوب يازىر

^۸ - اولو يويانا

^۹ - مرثيه اوخويانا

^{۱۰} - قىبير قازانا

سنگ فرش^۱ ائیلهدی بازاری بئش - آلتی معمار^۲
 هم ایشیقلا ندی او مرحوم قارانیق بازار^۳،
 یاتدی ایرانی یوز ایل، اولدو نهایت بیدار^۴.
 ایندی راحت وئریم جانی، گل آل عزراییل

بلدییه دایانیب فیل سایاگی، وئردی تکان
 سکگی لر دوشدو یئر، اوچدو گوئه سقف - دکان^۵
 اولولر ائله دی هم "چترگزی" یه نقل - مکان^۶
 ایندی راحت وئریم جانی، گل آل عزراییل!

قیش گلیر تیکدیریری پوللو لباس - فاخیر^۷
 وارلی ساققالی بویور رنگیله، یوخسول باخیر
 اولمه دیم آخیری چرشنه نی گوردوم آخیر
 ایندی راحت وئریم جانی، گل آل عزراییل!

ساعت - نحسده^۸ هرگز سفر ائتمز ملت
 نه توی ائیلر، و نه آستار کوبه^۹ مومن ملت
 قمر عقربده دئیل^{۱۰} خوشدو بو گون لر ساعت
 ایندی راحت وئریم جانی، گل آل عزراییل!

^۱ - داش دوشمه

^۲ - رضا شاهین اوللرینده بلدییه شبستر بازارینی داش دوشمه ائتدی

^۳ - اوللر شبسترین بازاری، سکگی لر اولدوغو اوچون، چوخ دار و قارانیق ایدی.

^۴ - نهایت آیلدی

^۵ - معجز زامانی رضا شاهین اوللرینده شبستر بلدییه اداره سی شبستر بازارینین دکان قاپاقلارینداکی سکگی لری و اونلارین تاوانلارینی بیخدی

^۶ - شبسترین شمال - غربینده بیر محل ایدی، ایندی محله دیر. بو کلمه نین اصلی تورک سؤزلری «چتریک قیزی» دان عبارت دیر. او زامانلار «قلعه باغی» محله سینین، شهر داخیلینده اولان قبرستانلیغینی دا شهر کنارینداکی «چترگزی» یه کؤچوردولر.

^۷ - قیمتی باهالی پالتار

^۸ - پیس ساعاتدا

^۹ - یئددی گونلک توپون بیرینجی گونو

^{۱۰} - آی عقرب بورجوندا اولاندا، گویا ساعات خوش اولماز.

عید نوروز گلر^١، خوشدل ائدر بزازی^٢
 ار فقیر اولسا اگر بوغار غصه و غم گولنازی^٣
 چیت باهادیر، خانیمی من نئجه ائیلیم راضی
 ایندی راحت وئریرم جانی، گل آل عزرائیل!

وئردی بیر مژده بو گون ملته شیخ-فاضل^٤
 دئدی: جنتده نه چای واردی، نه مشد-اسماعیل^٥،
 قلبدن چای، جیغالا^٦ غصه سی اولدو زایل^٧
 ایندی راحت وئریرم جانی، گل آل عزرائیل

اولدو جمع قیزلاریمیز مدرسه نسوانا
 قلم آلدی الینه، نامه یازیر هر یانا
 آرزو قالمادی قلبیمده، قسم بو جانا
 ایندی راحت وئریرم جانی، گل آل عزرائیل!

معجزین سن شریفی اولوب آلمیشدان چوخ
 یوز مین ایلده یاشاسا، عاقبتی یوخدور، یوخ
 یئمیشم یئددی لوینی، پیلاوی، قارنیم توخ،
 ایندی راحت وئریرم جانی، گل آل عزرائیل!

^١ - نوروز بایرامی

^٢ - پارچا ساتان

^٣ - عادی خانیم آدی

^٤ - عالیم شیخ، منظور میرزا کاظم دیر

^٥ - «مشهدی اسماعیل» بیر نوع اعلا توتون ایدی

^٦ - سیگار / شبستر لهجه سینده /

^٧ - غصه آرادن گئتدی

خورتان اولورسان

گهی مستوفی^۱ خان - خان اولورسان
 چیخیر چون تخته سرهنگ تسوجی^۲
 وئریر چون تخته و تاجی بادا سرهنگ
 گهی میرزا علی اصغر خانا نایب^۳
 چون عباسخان قدم قویبدو رکابا^۴
 اون ایل اول قافانی قیخدیاردین^۵
 زامانیکى بیر آز ساققال اوزاندی
 مشد عباسعلی بیر اسم اعظم -
 گهی جیب گیرلریله^۶ هم پیالا^۷
 سید کاظم ناغیلی خوشدور، اما^۸
 گهی میرزای محسن خان^۹ اولورسان
 او عالی حضرتته دربان^{۱۰} اولورسان
 خینوودان مثل - بادیمجان اولورسان
 گهی حیدر بگه دژبان^{۱۱} اولورسان
 آپیرسان دیشلرین خندان اولورسان^{۱۲}
 یاشین آرتدیقجا بی ایمان اولورسان^{۱۳}
 همان دم داخل - دکان اولورسان^{۱۴}
 اوخور، پوفلر اوزن، اوغلان اولورسان
 گهی جبریل ایله^{۱۵} همخوان^{۱۶} اولورسان
 آچاندا آغزیوی خورتان اولورسان

/ شعر ناقص نظره گلیر /

-
- ۱ - حسابدار، دفتردار
 - ۲ - دولت مأمورلاری سرهنگ
 - ۳ - تسیلی غلامعلی خان سرهنگ
 - ۴ - قاپیچی
 - ۵ - نایب درجہلی بیر شخصین آدی
 - ۶ - گۆزتچی، قالا گۆزتچیسى
 - ۷ - اوزنگییه
 - ۸ - گولورسن
 - ۹ - باشی
 - ۱۰ - ایمانسیز، دینسیز
 - ۱۱ - دکانا گیریزسن
 - ۱۲ - جیب کستلرله
 - ۱۳ - ایچگی یولداشی، همدم
 - ۱۴ - افسانهوی دؤرد مهم ملکدن بیرى
 - ۱۵ - هم سفره، سفر داش
 - ۱۶ - دولت مأمورلاری سرهنگ

ای دوستان

خیمه گاهی اودلاماق فکرینده دیر ملا علی^١
 آرخاسیندا گیزله دیب بیر باغ تیکان ای دوستان
 دولدورون بستی لری، چَلْک لری سو ایله تئز
 احتیاطی قویمایین الدن، آمان ای دوستان
 تاپشیرین عورت لره اطفالی پنهان^٢ ائيله سین
 ماللی^٣ چونکی آتار یاخشی نشان ای دوستان
 گؤزلرین یومدو، خیالی وار ائده فتح دهان^٤
 منله اولسا تئز ائدین آه و فغان ای دوستان
 چونکی پونهان ائيله ییب اول قلبی داشدان برک علی^٥
 منبر آلتیندا اوزون بیر کرواشان ای دوستان
 ناگهان آچسا گؤزون، گؤرسه باخیرسان مال کیمی
 او اولار بیر گربه^٦، سیز هم بیر سیچان ای دوستان
 ظن ائدیرسیز قورتولوب قاچساز الیندن، ال چکر!
 بلکه آردیزجا گلر تا اصفهان^٧ ای دوستان
 تازه بیر اعلان ائدیب کی هر کسین کیرپیک لری
 خشک اولو وئرسین گرک اون بئش قیران ای دوستان
 هر نه ایستیرسن وئرک، چک بیزدن ال، ای حرمله^٨
 بوش یئره آغزین یورور شمر و سنان^٩ ای دوستان

١ - روضه خوان آدی. آغزی آیری و چپ ایدی

٢ - اوشاقلاری گیزلدین

٣ - ملا علی

٤ - ایستیر آغزین آچا

٥ - منظور ملا علی دیر.

٦ - پیشیک

٧ - اصفهانا قدر

٨ - امام حسینین آلتی ایلوق اوغلونو اوخلایان شخص.

٩ - کربلادا یزیدین قوشونوندان اولان شخصلر.

چکسه ال شیمیرین یاخاسیندان، قالار بی مشتری^۱
 بوشلاماز شمیری، سنانی روضه خوان، ای دوستان
 حرمله تیر و کمانین^۲ وئرسه روشوت ذاکره
 نئی کیمی ائیلر نوا تیر^۳ و کمان ای دوستان
 میرزه غفارین^۴ سسیندن دامی تیتتر مسجیدین
 دانس ائدر^۵ مجلسده فینجان، ایستکان ای دوستان
 شیشه لر سینسا دوشر باشینا خلقلین، قان ائدر
 قویمایین لاپ ائله یه فتح- دهان ای دوستان
 بیتدی ایام- عزا، لال اولدو میرزه عباسقلی^۶
 فیضدن قالدی^۷ گئنه پیر و جوان ای دوستان
 خلق سئودادان دونور بیلیم ندیر علت بونا؟!
 روضه خوان پولسوز قالیر، آچمیر دوکان ای دوستان
 یوخ مطاع- معجزه^۸ هم بیر نفر طالب کیشی
 گر چه چوخ قیمتلی دیر بو داستان، ای دوستان^۹

مرداد ماه ۱۳۰۸ (شمسی)

^۱ - مشتری سیز

^۲ - اوخ و یای

^۳ - ناله

^۴ - معجزین معاصرلری شبسترلی روضه خوان

^۵ - رقص ائدر

^۶ - معجزین معاصرلری شبسترلی روضه خوان

^۷ - سعادتن قالدی، فایدالانمادان قالدی

^۸ - معجزین ماطاهینا

^۹ - نظره گلن شعرین اولی دوشموشدور.

احوال پریشانیمیزا

گل، گل، ای ماه عزا^۱، کلبه احزانیمیزا^۲
 قووزا زنجیریوی وور پئیکر - عریانیمیزا^۳

العجل^۴! گل گونئیستانا، ایا شمر - دنی^۵
 کی قویوب بیع^۶ عصانی و عبانی و دونی
 من اولوم یولدا یوبانماکی، بیتیدیر اودونی،
 گوز تیکیب مرثیه خوان کیسه - احسانیمیزا^۷

غم و غصه دولانیر باشینا پروانه صفت^۸
 نه کومورلوکده کومور قالدی، نه گوودوش^۹ دات
 بوشلور^{۱۰} ذاکر شبگاهین^{۱۱} اندر نسلینی قطع^{۱۲}،
 حرمله^{۱۳} قویماسا بیر ایل قدم ایوانیمیزا

آز قالیر ماه - محرم^{۱۴} گله، حاضیرلا سوزی
 قویما راحت یاتا خلقین الی، باشی و گوزی^{۱۵}

۱ - عزادارلیق آیی، منظور محرمدیر

۲ - کدرلی داخمامیزا

۳ - چییلاق بدنیمیزه

۴ - تلس

۵ - آلهجاق شمر. بندده «دون، اودون» سوزلری قافییه خاطیرینه بئله یازیلیمیشدیر

۶ - گیروو قویماق

۷ - احسان کیسه میزه

۸ - پروانه تک

۹ - پیتی پیشیرمک اوچون ساخسی قاب

۱۰ - منظور طلبکارلاردیر

۱۱ - شوگئی/شبگاه/شبسترین بیر محله سی. بو محله نین مرثیه خوانی ملاعلی ایدی

۱۲ - نسلینی کسر

۱۳ - کربلا حادثه سینده یزید اوردوسوندان بیر اوخ اتان

۱۴ - محرم آیی

۱۵ - «سوز - گوز» کلمه لری قافییه خاطیرینه بئله یازیلیمیشدیر

آغری داغی کیمی تیترت^۱ در و دیواریمیزی
دهنین^۲ آچ علی جان^۳؛ ولوله سال جانیمیزا

بیر شبسترلی دئیل کشته شمشیر- دوخان^۴
یانیر هم بو اود ایله خلق بینیس^۵، هم چن آوان^۶
بیر قیران مصرفی وار هر گون، ای اهل- وایقان^۷
سالار آخیر بو توتون رخنه لر^۸ ایمانیمیزا

میرزا غفار^۹ اوخومور مرثیه بو حالا ندن؟
«برگ- سبزی»^{۱۰} ستمی^{۱۱} آزدی مگر حرمله دن؟
قویما سیگار چکه نم، بوغا بیچارا ددهن
کی، او دا باعث اولا ناله و افغانیمیزا

ساقیا! مومکون اولا، ائيله منی چایيله مست
چونکی چای ایچمه سه، مرحوم اولو سموار پرست^{۱۲}
قورخورام سنگ- ستم^{۱۳} ائيله یه قندانی شکست^{۱۴}
عوض- چای پیوو^۱ غم گیره چایدانیمیزا!

^۱ - تورکیه - آذربایجان آراسینداکی داغ

^۲ - آغزین

^۳ - منظور ملا علی مرثیه خواندیر.

^۴ - دوخانیات/ سیگار و چوبوق و ... / قیلینجینین اولموشو. منظور سیگارین باهالیفیندان سیگار و چوبوق چکنلرین فشاردا

اولماسی دیر

^۵ - شبسترین ۳-۴ کیلومتر شمال شرقینده یئرلشن کند

^۶ - شبسترین ۴ کیلومتر شمالیندا یئرلشن کند

^۷ - شبسترین ۶ کیلومتر جنوبوندا یئرلشن کند

^۸ - دئشیک، یاریق، منظور ایمانیمیزی سوستلادار

^۹ - معجز دؤورو شبسترده جوان بیر مرثیه اوخویان ایدی

^{۱۰} - معجز زامانی بیر سیگار کاغیزی نوعونون آدی ایدی

^{۱۱} - ظلم

^{۱۲} - ساماواری ستون، منظور چای ایچندیر

^{۱۳} - ظلم داشی

^{۱۴} - قند قابینی سیندیرا

مال - بزاز^۱ باھادىر، نە گئىك اينىمىزە،؟
گئت شرفخاناي^۲ قارداش، اۆزوو ات دىنيزە،
ای مسلمان، نىيە سن ائىلەمىسن رحم بىزە؟
کافىر اغلىر بىزىم احوال - پرىشانىمىزا

روس كىبرىتىنە پول وئرمە، آيا غونچە دھان^۴
خومنا كىبرىتىنى^۵ توت آتشة^۶ ياندىر جىغالان^۷
تنگە دوشسە نفسىن، سۆيلەمە كىبرىتە يامان
كى، بئش - اون مىن ايل ائدىب خدمت ايرانىمىزا

انتخاب ائىلەمىشىك مجلس - شوراي^۸ا وکیل
كى، بىزى ائىلەيە آسودە بە قانون - جمیل^۹
قورخورام من، دئىرم، سن يئتير، ای رب - جلیل^{۱۰}
معجزىن چكدیگی محنتلىرى^{۱۱} اعيانىمىزا^{۱۲}

^۱ - معجز زامانى بىر چای علامتى ایدی.

^۲ - پارچا ساتان مالى، منظور پارچادىر

^۳ - گونئىين اورمو گولو كنارىندا لىمانى

^۴ - ای اغزى قونچا

^۵ - خومنا شېستىرىن غرىبنده قصبه، قديم قارىش بويدا نىچە قات اپىلىگى گوگورد سويونا باسىب قورودار و اوچاغى آلىشدىرماق
اوچون اوندان استفاده ائدهردىلر. بونا «گوگورد كىبرىتى» دئىردىلر.

^۶ - اودا توت

^۷ - سىگار /لهجهده/

^۸ - شورا مجلسينه

^۹ - گۆزل قانونلارلا بىزى راحت ائده

^{۱۰} - ای بۇيوك آلاھ

^{۱۱} - دردلىرى، اذيتلىرى

^{۱۲} - اعيان اشراقلار، وارايىلار.

یوخو

بیر گنجه چوخ آغلادیم، یاتدیم دل - غمگین ایله^۱
 روضه رضوانا^۲ گیردیم جبهه پرچین ایله^۳
 چون گذاریم دوشدو اول شاه - شهیدان^۴ قصرینه
 داخل اولدوم اندرون - قصره^۵ شور و شین ایله^۶
 مجلسی^۷ گوردوم کی، هرگز گورمه میشدیم مثلینی
 قول - بویون اولموشدو مولا بیر گؤزل لاجین ایله^۸
 حوری گورجک بندهنی گولدو بلند آوازیله^۹
 من ده باخدیم شاه - دینه^{۱۰} دیدھے پرکین^{۱۱} ایله
 سؤیله دیم: یا شاه - دین، بیز توتמושوق ماتم سنه
 سن ولیکن کئف چکیرسن بوردا حورالین^{۱۲} ایله
 چون منه باخدی، دئدی: باشینداکی بوقچا نه دیر؟
 سؤیله دیم کی باشیمی یاردیم یاریم آرشین ایله
 سؤیله دی: علت نه دیر؟ عرض ائیله دیم سندن اؤتور
 باخدی بیر مدت من - بی یاوره^{۱۳} توهین^{۱۴} ایله

۱ - کدرلی اورکله یاتدیم

۲ - جنت باغینا

۳ - قیریشلی آیینلا

۴ - شهیدلرین شاهی، منظور امام حسین دیر

۵ - سارایین ایچینه

۶ - شوقلا، هوسله، هیجانلا، احتراصلا

۷ - بیر مجلس

۸ - لاجین گؤزل بیر قوشدور، بورادا منظور گؤزل بیر قیزلا، حوری ایله

۹ - اوجا سسله

۱۰ - دینین شاهی، منظور رهبری، امام حسین

۱۱ - غضبلی گؤزله، باخیشلا

۱۲ - قارا گؤزلو ملکله

۱۳ - من کؤمک سیزه

۱۴ - تحقیر ایله.

پس دئدى حىرص ايله: چىخ بوردان ايا جاهيل كىشى!
 گر علمدارىم^١ گۆره، اودلار سنى بنزىن ايلد
 دۇندو بير قصره طرف، عرض ائيلهدى يا مصطفى^٢
 اومتىن باشىن ياربر، قانين تۆكور سىگسىن^٣ ايله
 چكمه چىن- چىن ايله^٤ مشى ائيلير^٥ عيسى ملتى^٦
 امتين حالا گزير اول گۇردوگون لاچىن^٧ ايله
 يثرب^٨ و بطحى^٩ آلير اسلام اليندن موشركىن^{١٠}
 جتتى تسخير ائديرلر^{١١} شيعه لر ياسين ايله^{١٢}
 كافر علم ايله نئجه گۇر ائيله مېش اسلامى خوار^{١٣}
 باشينا اود ياغديرير طئاره و زىيلين^{١٤} ايله
 سینه سين ائيلير مشبك^{١٥} اؤز ايله اومتىن
 آرخاسين زنجيريله هم كلە سين سكين ايله^{١٦}

١ - بايراق گۆتوره نيم- منظور امام حسين كىچىك اوگنى قارداشى عباسدير

٢ - مصطفى سئچىلمىش دئمكدير كى، حضرت محمدىن بير لقبى ايدى.

٣ - بېچاق

٤ - چكمه لر ين قونج لارى معمولا گئىنده چىنلى اولار

٥ - يول گندير

٦ - مسيحى لر، منظور اوروپالى لاردير

٧ - قديم آذربايجاندا معمول اولموش نوع باشماق

٨ - عربستانا كى «مدينه» شھرى

٩ - مكه ده يئر آدى

١٠ - آلاھا شريك قرار وئرن

١١ - غلبه ايله آلير

١٢ - قرأين بير سوره سى دير

١٣ - ذليل، آلچاق

١٤ - بير نوع بالون / اوروپا سۇزو/

١٥ - دليک- دليک

١٦ - مصراع بئله ده قئيد اولموشدور: آرخاسين ييجا ياربر، قانين سيلير سرگين ايدى.

بنده عرض ائتدیم: بیزی عفو ائيله پس یا سیدی^۱
 چونکی بیز ایلشمیشیک ملای کوته بین ایل^۲
 بیزده یارا یوخ دئیک عالم لره لا و نَعَم^۳
 حق دئین کتدن چیخار تکفیر ایل^۴، تلعین ایل^۵
 کاش بو سۆز چیخمایایدی کج دهانیمدان منیم
 بخت یار اولماز دئدیم بو بنده مسکین ایل^۶
 امر اولوندو خازنه ناگه: توتون بو معجزی
 قوللارین باغلا و گۆندر دوزخه^۷ ماشین ایل^۸
 تاپشیرین سیز دوزخین دربانینه گوتسون بونو
 ائتمه سین صحبت جهنم اهلی بو بی دین ایل^۸.

۱ - ای منیم آغام

۲ - قیسا گۆرن ملا

۳ - یوخ و هن

۴ - کافیر آدلاندیرماقلا

۵ - لعنت ائتمکله

۶ - بو یازیق بنده

۷ - جهنمه

۸ - شعر «نخجوانی» نسخه سینده واردیر.

والله العظیم

حکمران دیر سیم و زر^۱ هر یئرده والله العظیم
قدرت- زر^۲ یو خدور ایسکندرده والله العظیم

حکمران دیر سیم و زر تبریزده، تهراندا،
انزلی ده^۳، رشتده^۴، شیرازدا، کرماندا^۵،
سیم و زر حکم ائیله سه فی الفور^۶ قیز- اوغلان دا
رقص ائدر بازاردا بی پرده^۷ والله العظیم^۸

ای قیزیل، سنسن امیر طالع^۹ و اقبال و بخت
امپراتور- جهان^{۱۰} صاحب لوای تاج و تخت^{۱۱}
حیدر کرارا^{۱۲} تعظیم ائیله مزدی هیچ وقت
گر اولایدی سیم و زر قنبرده^{۱۳}، والله العظیم

^۱ - گوموش و قیزیل

^۲ - قیزیلین گوجو

^۳ - گیلان ایالتینده شهر

^۴ - گیلان ایالتینده شهر

^۵ - ایرانین جنوبوندا شهرلر، بونلارین یئرینه «کرماندا، مکراندا» دا قنبد اولموشدور.

^۶ - او ساعات، فوراً، در حال

^۷ - پرده سیز، آجیق

^۸ - بیت بئله ده قنبد اولموشدور:

کیسه سین دولورماسان جنگ ائیله مز مثیلاندا دشمن خونخوار ایله سرکرده والله العظیم

^۹ - سن بختین امیری سن

^{۱۰} - دنیا امپراتورو

^{۱۱} - تاج و تخت بایراغینین بییه سی، صاحابی

^{۱۲} - چوخ هجوم ائدن، حضرت علی نین لقب لریندن

^{۱۳} - قنبر حضرت علی نین قوللو قچوسو ایدی.

ای قیزیل سنسیز نئجه من کیسه‌نین آغزین بوزوم
دشمنه خنجر چکیم، قارنین سؤکوب، باشین اوزوم
ماهیانه وئرمه‌سه^۱ مالییه^۲ هر آن منتظم
بیر فشنک آتماز نظامی کورده والله العظیم

سؤیلرم من بو سؤزو هر یئرده با صوت رسا^۳
دین و ایماندان کئچر، کئچمز طالادان^۴ پارسا^۵
دست بسته^۶ قول کیمی اوندان اؤتور صبح و مسا^۷
مردلر کرنوش اندر^۸ نامرده والله العظیم

قیش گونو سن یاندیریرسان بی‌نوانین منقلین
سن بویارسان رنگله حاجی آغانین سقلین
هم خدا ایستر^۹ سنی، هم اولیا^{۱۰}، هم مرسلین^{۱۱}
بلی! وار عشق - طلا^{۱۲} هر سرده^{۱۳} والله العظیم

از برای خاطیر - سیم و طلای - گلذار^{۱۴}
مورده‌شور^{۱۵} یئیخار^{۱۶} جنازه، گورکن^{۱۷} قبرین قازار

-
- ۱ - آیللق، حقوق
۲ - وترگی‌لری توپلایان ناظیرلیک
۳ - اوجا سسله
۴ - قیزیلدان
۵ - زاهد، عابد، مومن
۶ - الی باغلی
۷ - سحر و آخشام
۸ - باش آیر، تعظین اندر
۹ - هم تانری، آلاسه ایستر
۱۰ - مقدس آداملار
۱۱ - گؤندریلمیشلر، پیغام گتیرنلر، منظور پیغمبرلردیر.
۱۲ - قیزیل سئوگیسی
۱۳ - هر باشدا
۱۴ - گول اوزلو، گوموش و قیزیل خاطیرینه
۱۵ - اولو یویان
۱۶ - یویار، یئیخالار
۱۷ - قبییر قازان

روضه خوان بیرتار عباسین، واعظ ائیلر آه و زار
سندن اؤترو پایئه منبرده^۱ والله العظیم

سیم و زردن اؤترو جنگ ائتدی^۲ فرنگ آلمانیه
اوندان اؤترو صحنه عالم^۳ بویاندی قانیله
سیم و زر حکم ائيلهسه فی الفور قیز اوغلانیله
رقص اندر بازارده بی پرده والله العظیم

بیر سؤزوم وار، خیلی عالی ملت اسلام اوچون
سجده مرد- خام اوچون، پابسته یی^۴ اوهام اوچون
سجده بیر ناهار اوچون ائیلر، رکوع بیر شام اوچون
اوندا یوخ خوف- خدا^۵ بیر خیرده والله العظیم

سؤیلرم من برملا^۶ ایلقاریمی، افکاریمی
شمر و خولی دن^۷ پیسم، خوار ائيلهسم^۸ گفتاریمی
وئرسه چای و قندی می، خوراکیمی، پالتاریمی.
ائیلرم سجده طلای- زرده^۹، والله العظیم

ایشله مز جسم طلایه^{۱۰} دشمنین قداره سی
جانى حفظ ائیلر پولون آغی و حتا قاره سی

^۱ - منظور منبر اوسته.

^۲ - دؤیوشدو

^۳ - دنیا منیدانی

^۴ - باغلی، علاقەلی

^۵ - آلاسه قورخوسو

^۶ - آچیق، آشکار

^۷ - عربجه نؤکر، خدمتچی چوبان. بورادا امام حسینین باشینی کول اوستونه قویان کوفه لی بیر شخصدن سؤز گئدیر.

^۸ - آچاتسام

^۹ - ساری قیزیلا سجده اندرم

^{۱۰} - قیزیلین جسمینه قیلینج ایشله مز

آنلامیر هر کس دئییر: موشگولدو سیلین چاره‌سی^۱
چاره ائیلر سیم و زر^۲ هر درده، واللهُ العظیم

داد و فریاد ائیله‌ییب چوخ حوصله‌ن تنگ ائیله‌مه
یوخلاییب سلطان - زر، کس باشینی، دنگ ائیله‌مه
خوار اولارسان^۳ بی سبب، آلتونیه^۴ جنگ ائیله‌مه!
اونداکی گوج یوخدو شیر - نرده واللهُ العظیم

معجزا گر قاضی‌یه اولسا وئرن بیر کیسه زر
مین حسینین باشینی واللاهی داش‌ایله آزر
سیم و زر ایمان و دینی پاک قلیبندن اوزر
بیلیمسن نه قوه واردير زرده واللهُ العظیم
۱۳۰۸ شمسی

^۱ - دیغ، ورم خسته‌لیگی

^۲ - قیزیل سلطانی

^۳ - آچالارسان

^۴ - قیزیل ایله.

بلدینه دن شیکایت

چکین قیلینجی بؤلون قومسیونو^۱ اورتادان
کی قورخورام آلا باج و خراج موتادان^۲

نه تورپ اکین نه ساریمساق، نه ده یئر آلماسی
کسین قویون لاری همچون او فیرقه عاصی^۳
خراج آلیر او، آجی تورپدان بیر عباسی
محالدير چکه ال دامن - یومورتادان

عبانی چکدی باشا، سالدی خلقی غوغایا
الی ووردو سنگ - صحرایا^۴
وئرهیدی کاش اونو درویش - مجلس آرایا^۵
آلایدی بنگی چکهیدی، دئییهیدی مولادان

نه قدر خرج له ملت قاییردی دروازا
کی تا جواب وئره خصم - گردن افرازا^۶
ایداره "بلدی" حکم وئردی سربازا
قوشون گئدیپ، قاییدیپ فتحله او دعوادان

دلاوران - بلد^۷ چون کمنده ال آتدی
مثال زلزله شهری یئریندن اویناتدی
قیبرلرین دیرگین، پردی سین سؤکوب ساتدی
خلاصه قالمادی بیر دینگ لان او مأوادان^۸

^۱ - کومسیون، هیئت

^۲ - اؤلولردن

^۳ - عصیانکار فرقه

^۴ - چۆله داش ووردو

^۵ - مجلس بزهین

^۶ - غرورلو دشمن

^۷ - اۆلکه نین قوچاقلاری

^۸ - او یئردن بیر دیک اوتوران قالمادی

او گون كى ساكىنىدى "بوزمەلى دون" آرخامدا
چالاردى بورقو حامامچى، هورردى ايت دامدا
نه قت باهايدى نه چاى و نه چيت او ايامدا^۱
حئيف او گون لره كى، گئتدى دار دنيادان^۲

دوخانيات^۳ او گوندن كى قويدو تازه قاپان
نه چايدن، نه توتوندن گلير خوشوم، ياران
اداره بلديته بولارى اتتدى گيران^۴
فقط بو عصرده بير راضى يام قووورمادان

نه حقله بلديته ايتە وئرير زهرى^۵
ايت اولدورور گئجه لر، ناتميز اندير شهري
سنين چيراقىوا يوخ احتياجيم، اى زهرى
كى حق چيراغى ايشيقليدى لوکس لامپادان^۶

يازبىدى بير دميره آلتى يوز اوتوز سگگيز
آليب الينه بير آز ميخ و بير چكيش، بير بيز^۷
من اون تومن قاپى يا وئرميشم، دلير تئز - تئز
ديل آنلامير، سؤز ائشيتيمير، اوسانمير ايزادان

^۱ - او زاماندا

^۲ - دنيا اتويندن

^۳ - توستوله ييب چكمگه مرك اولان توتون و تنباكو

^۴ - باها

^۵ - شېستر بلديه سينين بو ايشى ۱۳۰۶-۱۳۰۸- نجى ايللرده ايدى.

^۶ - همين ايللرده شېستر بلديه سى كوچه لرده نفتلى لامپالار دا قويدو.

^۷ - يوخاريدا گوسترديگيميز ايللرده بلديه شېسترين اتولرينه نمره ووردو

ايداره بلدى جانيوى گئنه سيخاجاق
 تامام اولن لريوين بارگاهىنى يىخاجاق^۱
 ددهن سوموك لرى بير - بير مزاردن چىخاجاق
 سنين خوشون گله، يا گلمه يه بو سوودادان
 او گونكى دوزلهدى معجز او ارض غبرانى^۲
 يئرینده اكدي گلابى^۳ و سيب سلطانى^۴
 چپىك چاليب دئيه جك، زنده باد ايرانى^۵
 فرشتگان سماوات^۶، عرش اعلا دن^۷

^x x

۱ - اذيت وثرمكدن
 ۲ - ساراينى، اتوينى، توزلو يئرى.
 ۳ - آرمود
 ۴ - سلطانى آلماسى، بير نوع آلما
 ۵ - ياشاسين ايرانلى
 ۶ - گۇيلرين ملكلىرى
 ۷ - اوجا تختدن
 ۸ - شعر يالئيز شيدا نسخه سينده واردير.

... چن اوان مسافرتی

سحر چاغی سوار اولدوق اولاغ	حئیوان گلدی تتر جولانا آغالار
ایکی ساعات گون اورتایا قالاندا	وارد اولدوق شانجانا ^۱ آغالار
چون دانیشدی بولبول کیمی یاریمیز	دلشاد اولدوق، بیتدی انتظاریمیز
پس از خوش آمد ^۲ - مهمانداریمیز ^۳	قندی سالدی استکانا آغالار
نخجوانی ^۴ اوغرامیشدی قضایا ^۵	مؤمن گرک صبر ائیله یه بلایا
بئله گورچک ال گوتوردوم دوغایه	اوز چئویردیم آسمانا آغالار
دوعامی ائشیتدی حضرت - باری	بینیسن گوندردی مشه مختاری ^۶
قویدو فلّقه یه پای - بیماری ^۷	آلدی اله تازیانا ^۸ آغالار
زورون سالدی اوستا پای - شکسته ^۹	قیوریلدی، آچیلدی، بیمار - خسته
فریاد ائدیم دئدیم بو ضرب شسته ^{۱۰}	چوخ موشگولدور جان دایانا آغالار
اینجیدنده مشه مختار آیاغی	گوز یاشیله دولدو گوزوم بولاغی

^۱ - چنوان سوزونو رسمی سندلرلرده شانجان یازارلار

^۲ - خوش گلیدن سونرا

^۳ - قوناچی

^۴ - مشهور حاجی محمد نخجوانی

^۵ - باشینا ایش گلیمک، گویا نخجوانی نین قیچی سینمیش و یا چیخمیشدی

^۶ - شہسترین شمالی غربیتده کند

^۷ - بینسلی بیر سینیچی ایدی

^۸ - خسته آیاغینی

^۹ - قامچی، شاللاق

^{۱۰} - سینیق آیاق

^{۱۱} - منظور قول زورو ایله

انسان مگر بئله ساخالار قـونـاغـی	اولماز بئله مهمان خانـا آغالار
ایش قورتاردی، کئفی گلدی اوستانین	خاصیتی چوخدور بالین، حنانین
گۆزونه آغ سالدی بیرجه تومانیـن	راضی اولماز بئش قیرانا آغالار
جراحیمیز تحصیل ائدیـب بینیسـده	مثلی یوخدور وینهـده ^١ ، پاریسـده ^٢
مـلت قوروب بیناسینی کول اوسته	ویران اولار بو کاشانا ^٣ آغالار
خلاصه شستوشو ^٤ وئردیک الـلـره	قلمکار سوفرهـلر دؤشنـدی یئرـه
کؤنلونه دوشمه سین بال ایله کره	فرح وئر ^٥ چوخ انسانا آغالار
تؤکموشدو سئل کیمی ناز و نعمتی	بوشقاب لار، کاسالار توتموردو اتی
آزالدار غصّه و غم و محنتی ^٦	گرمک، خللی ^٧ ، هندوانا ^٨ آغالار
راحت گلدی چون بیمارین قیچینه	تؤکـدو بالی شیر برنجین ^٩ ایچینه
صاحب خانـا دوشـدو اورک پیچینه	جان دایانماز بو زیانا آغالار
آیرانین ایچینده یـوخـایـدی بوزو	یولا سالدی آخشام مهماندار ^{١٠} بیزی
پیلایو، قندابی، آشی، خوروزو	اولماز بئله مهمان خانـا آغالار

١٣١٠ شمسی

-
- ^١ - وین شهری
 - ^٢ - پاریس
 - ^٣ - اتو- داخما
 - ^٤ - یوماق
 - ^٥ - ستوینج، شادلیق
 - ^٦ - اذیت، غم
 - ^٧ - تنز یفتیشن اوزوم
 - ^٨ - قاریز
 - ^٩ - سوتلو آش
 - ^{١٠} - قوناق صاحبی

عكاسلیغا دایر

سۆیله‌دی مرثیه‌خوان هر کیمین عکسین چکه‌سن
 روز محشرده^۱ گرک عکسیوه سن جان وئره‌سن
 کلّه‌سی قالینا باخ، گۆر نئجه سرسم دئییردی
 خلقه‌سن نوختا ووروب ایسته‌ییسن سه مینه‌سن؟
 سۆیله‌ آخماق کیشی، وار شرکتیمیز خالقین؟
 جان وئره‌م عکسه؟ بو سۆزدن بیلیرم اینجینه‌سن
 وئره بیلسه‌یدیم اگر جان، بئله جانسیز عکسه
 بشری من یاراداردیم، دوشه‌سن پیس گونه‌سن
 صنعتین، علمین ائوین ییخیمسان ای خانا خراب!
 قالما‌یب بیر باجا کی، سن اورا دور تولمه‌یه‌سن
 بیلمه‌دین بس ندی صنعت، نه‌دی اخلاق و کمال
 بیلین گونده بیر آوراد آلاسان زیپ...
 معجزی بوشلا، گئت آیری قافاسی قالینی تاپ
 یوخسا هجو ائیلرم آخیردا، ندامت چکه‌سن^۲

^۱ - قیامت گونو

^۲ - شعر یالنیز شیدا نسخه‌سینده واردیر.

اوزون دریا (سالله نبي هارا؟!)

سالله نبي^۱ هارا، قضای موسوی هارا^۲؟ کلاه پهلوی هارا^۳؟ ایا گروه^۴ تارزن، مگر نولوبدو بوالحسن؟ کی پهلوی کلاهینی کتچیرده سیز قافاسینا، سالله پیمبرین^۵؟! دثیین امیر- لشگره، ساتاشما اهل منبره، قسَم جناب- حیدره، کوُمک لریم بیغین بوروب، دالیمدا میخ کیمی دوروب، دیلاورانی نوبرین!

اگر اشارت ائیلهیم، یلان امره خیزه من، وئرم چَرَتداب اهلی نین الینه تیر و نیزه من^۶، اولام سوار او استره، گلم چو شیر^۷ غیظه من، دوشر تزلزوله او دم، آلا قایی عمارتی، قارا ملک جماعتی، وورار جیدایه پیئسرین.

شتربان اهلی شیردیر، او قوم چوخ دلیردیر، غلی الخوصوص او فرقه یه، غلامحسین^۸ امیردیر، کی یعنی شیخ وایقان، سفیر صاحب الزمان، دابانینی چکییدی برک، اییکچی لر او سرورین.

سوار اولورسا دولدوله، سالار جهاننا ولوله، جامیش یوغوردو چوخ یئییب^۹، دولوب قافاسی علميله، اودور معین و یاورى، اودور امیر لشگری بو گون بو عبد احقرین. او سرورین مثالی یوخ تامام شهر و دهرده، خدادی لطف و قهرده، مریدی چوخدو شهرده، کی بلکه صد هزارها^{۱۰}، صاباح و شام بارها^{۱۱}، روادی حکمو هر یئره او شیخ- ماه منظرین!

اگر او حکم آوارلی یا دئییه و ششگیلانلی یا: آلین اله کولونگ و بئل، بیخین او ارک- دولتی، و خانه حکومتی^{۱۲}. هجوم ائدین به باغ- قوم^{۱۳}، باشین کسین ملاعینی و بایراغین اوجالدين اهل- منبرین...

۱- پیمبر خانوادهسی

۲- موسوی نین قاضیلینی، موسوی سیدلرین بیر قولودور

۳- پهلوی بؤرک

۴- ای تار چالان دستهسی

۵- پیمبر نسلی

۶- اوخ و نیزه

۷- ارسلان کیمی

۸- معجزین شبستر حیاتینین سونلاریندا وایقانلی شیخ غلامحسین اولموشدور کی، اولجه تبریزده ملا اولموش و سونرالار مشهده کوچموشدور.

۹- وایقان کندینده چوخ جامیش ساخالایارلار

۱۰- بلکه یوز مینلر

۱۱- دفعه لرله

۱۲- حکومت اتوینی

۱۳- قوم باغینا

دوعا

مهیمنای، صمدا،^۲ ای خدای لم یزلی^۳
 به حق سرور و سالار- انبیاه^۴ یارب^۵
 ترحم ائيله^۶ ایلاهی بیزه، پریشانیق
 غریبی وار بو جمعی دیار- غربتده
 ایلاهی حکم سنیدیر تمام- فرمایش
 نولور ائده بیزی فیاض رحمتین سیراب^۹
 الاهی ائيله مه بورجلو یانیندا بیزلری خوار
 ایلاهی سنسن ائدن دفع ظلم- ظلامی^{۱۳}
 ایلاهی نصرت عطا ائيله اهل- ایمانا
 ایلاهی بیزلری دشمن الینده ائيله مه خوار
 مریض وار بو ولایتده، صحت ائيله عطا^{۱۸}

بو جمعی ائيله دوا دردینه به حق علی^۴
 به خون پاک شهیدان کربلا یارب
 باغیشلا بنده لرین مستحق- احسانیق
 ایلاهی، اهل و عیالینی قویمایا ذلتده
 سنین الینده دی مفتاح- صلح و آرامش^۸
 بو باغلی قوللاری آچ یا مفتاح الابواب^{۱۰}
 به نور- پاک محمد،^{۱۱} به حق- هشت و چهارشنبه^{۱۲}
 ایلاهی سنسن ائدن حفظ قوم- اسلامی
 مسلط ائيله مه^{۱۴} کفاری^{۱۵} ملک ایرانا
 به حق احمد- مختار^{۱۶} سیدالابرار^{۱۷}
 غریب وار بو ولایتده نعمت ائيله عطا

۱ - ای گۆزتجی، ای امن ائدن.

۲ - ای آقا، ای بۆیوک، احتیاجسیز، ابدی، برک محکم.

۳ - آرادان گنتمهین.

۴ - علی حق

۵ - آقا و پیغمبرلرین بۆیوگو

۶ - ایلاهی

۷ - بیزه رحم ائله

۸ - صلح و امنیت آچاری

۹ - چوخ باغیشلا یان رحمتین سووارسین.

۱۰ - قاپیلاری آچان

۱۱ - محمدین پاک ایشینی خاطیرینه

۱۲ - سکگیز و دۆرد خاطیرینه (منظور ۱۲ امامدیر).

۱۳ - ظالیمالارین ظولمونو

۱۴ - اوستون ائيله مه.

۱۵ - کافرلری.

۱۶ - سئچلمیش احمد (پیغمبرین بیر لقبی)

۱۷ - یاخشیلارین آغاسی.

۱۸ - ساغلیق باغیشلا

اولار کی، خئیر بینالاردا پول اندیب مصرف
 او شخصلر کی. همیشه صلاح ملت اوچون
 بیرین مین ائيله ایلاهی او برگزیده لرین
 وفات ائندلرینی رحمتینله شاد ائيله
 اداره جاتدا اولار کی ائيله ییر خدمت
 بو جور شخصلرین مثلی صد هزار^٣ اولسون
 خصوص میر - عدالت، محب نظم و نظام
 ایلاهی سایه سین آما جناب - ضرغامین^٤
 جلال و شوکتین آرتیر او مرد - خوشنامین^٥
 اولنلرینی باغیشلا به حق - شاه نجف^٦
 سالیلار اؤزلرینی زحمته رعیت اوچون
 به حق - شاه شهیدان^٧ اسیرگه مه نظرین
 قالان ویجودلارین عؤمرونو زیاد ائيله
 اودور نظرلری کی، بختیار اول ملت
 جلال و عزت و شوکتله بختیار اولسون
 کی، سایه سینده^٨ گزیر بی هراس و خوف انام^٩

١ - نجف شاهی
 ٢ - شهیدلر شاهی حاقینا (منظور امام حسین دیر)
 ٣ - یوز مین
 ٤ - کؤلگه سینده
 ٥ - آداملار قورخوسوز گزیرلر.
 ٦ - معجزین شبستر حیاتی نین سون ایللرینده شبسترین اولدوقجا انضباطلی و خلاف ایشلرین مخالفی و دشمنی اولان حاکم ایدی
 ٧ - یاخشی آدلی کیشی نین.

خوشحال اولاجاقسان آخیر

روستم زال اولاسان، لال اولاجاقسان آخیر
حفره قبرده^۱ پامال اولاجاقسان آخیر

عومر بیر شمع منوردی^۲ ولی بی فانوس
علم و دانش اونا فانوسدور، افسوس افسوس
وئره جک باد فنايه اونیو چهل منحوس
ساکین قعر- سیه چال^۳ اولاجاقسان آخیر

گیره جکسن، چیخاجاقسان میچیده لیل و نهار^۴
دئییه جک، آغلاداجاق گوزلریوی ذاکر زار^۵
قویاجاق اوستووه پالان، اولاجاق شیخ سوار
مختصر سن ده لگدمال اولاجاقسان آخیر

گوش و هوشون^۶ منه وئر ای بچه خرزاده^۷
سئومه سن بو لقبی، گئتمه آخوند آباهه
باغی سات، تۆک جیبیوه، ائیله سفر بغداده
بوردا قالسان بالا، حامبال اولاجاقسان آخیر

سالمايیب هاله هله موی محاسن^۸ اوزونه
کی اونیو قیر خدیراسان، خاخ دئییه بی دین اوزونه

^۱ - قیر چوخوروندا

^۲ - یانار شمع

^۳ - قارالیق دره نین تیکنده ساکن اولاجاقسان

^۴ - گئجه و گوندوز

^۵ - عاجز مرثیه دئیهن. ذاکر زار عوضینه میرزا غفار دا قئید اولموشدور کی، جوان مرثیه خوان ایدی

^۶ - قولاغین و هوشون

^۷ - ای ائشک بالاسی

^۸ - اوزونون توکو

چیخاجاق ریش - مبارک، سالاجاق چین اوزونه
مثل سن صاحب ساققال اولاجاقسان آخیر

قیرخاجاق خطیوی^۱ دلاک لعین توی گئجه سی
توپوره صورتیوه^۲ خومالی^۳ و اهل تسی^۴
اوست باشین ائده جک لکه توپورجک شیره سی
شهر تزویرده باققال اولاجاقسان آخیر

بی شرف سؤیله یه جک چون سنه دانای - فلک^۵
سالاجاقسان آشاغی باشیوی مثل - پئزه وک
آج سوسوز، آجی داوا تک اورین ایشله ده جک
الغرض، مالغرض اسهال اولاجاقسان آخر

او قدر تاپدایاجاق باشیوا ارباب - سواد
درسین ازبرله ده جک، لاپ اولاجاقسان اوستاد
دوشه جکسن اوزو قویلو، ائده جکسن فریاد
صحنه تکیه ده^۶ پاسقال^۷ اولاجاقسان آخیر

خامایدین، اؤیله کی پیشدین، ایشی سالدین تهره
گئده جکسن او جناب ایله نماز - ظهره
نقلت عضوی^۸ تماماً سالاجاقسان مؤهره
النی دامغالی قیریشمال اولاجاقسان آخیر

^۱ - ساققالیوی

^۲ - اوزونه

^۳ - گونئی قصبه لریندن

^۴ - گونئی قصبه لریندن

^۵ - فلکین عالمی

^۶ - روضه خوانلیق و عزادارلیق یتری

^۷ - منظور قوللوقچودور

^۸ - عضوونون آغیرلیغینی

دامغالاندى ائله كى دايره پيشانى^۱
 هر گون اوچ يول اوخودون صيغه زوڭتاني
 گۆره جكسن گنجه گوندوز يوخودا غلماني
 عاشق - زولف - خط و خال اولاجاقسان آخير

بیر زامان چون كئچه جكدیر بو ایشین اوستوندن
 چيخاجاق قدره تیز - دیانت^۲ قیندن
 او قدر قان آخاجاق کله نامردیندن^۳
 دوشه جكسن یتره بی حال اولاجاقسان آخير

گۆره جك حالیوی معجز، اولاجاق قان اورگی
 دئییه جك: سیز گتیرین بیر قدر ائششک تزه گی
 یاراوی باغلایاجاق، طبخ ائده جك بال تره گی
 قویاجاق آغزیوا خوشحال اولاجاقسان آخير.

تاریخ: ۱۳۰۷ شمسی^۴

^۱ - انکحت و زوجت کبین خطبه سینه اشاره دیر. یعنی تئز - تئز ائولنمه جكسن

^۲ - دیندار لیغین ایتی قدره سی

^۳ - نامرد کله نندن

^۴ - شعر شیدا چاپیندا هم ده بهرامی / شیر احمدی / نسخه سینده واردیر.

بیان حال

معجزی قونیا قیله شاد ائیله یین خار اولماسین
 عشق - مهر و یان^۱ یونانا گریفتار اولماسین
 یاخشی بیر تحفه یئتیشدی کلبعلی باققالدن
 بار ایلاها آیاغیما گئن و یا دار اولماسین
 بو قدر کی لطف ائدیر بیر شاعیر لامذهبه
 خاخ دئییر: گرک او "احمدزاده" دیندار اولماسین^۲
 قایلیم من حشر و نشره^۳، تانری یا، پیغمبره
 او اؤزو یاخشی بیلیر، غربتده بیمار اولماسین
 باشی قیرخدیرمیش، ائدیر غسل ائوده آب صافیه
 گئتمه بیر حمّاما کی، ساققالی موردار اولماسین
 پهلوی^۴ قویماز باشا مؤمن کیشی، من نئیله ییم؟
 قالسین ائوده دایما، داخل به بازار^۵ اولماسین
 قلبین اولسون، عدل و انصاف و مروّت مرکزی
 عیبی یوخدور شیخنا^۶ باشیندا دستار^۷ اولماسین
 پهلوی بؤرکون قبول ائتدی، ولاکین قورخودان
 حاجی ملّانین گرک باشی گوناهاکار اولماسین
 دون^۸ اوزاقدان بیر نفر گوردوم، باشیندا پهلوی
 اؤز - اؤزومه سؤیله دیم بو میرزه غفار^۹ اولماسین؟!

^۱ - آی اوزلولرین عشقی^۲ - معجزین معاصری بیر تاجر^۳ - قیامته^۴ - پهلوی بؤرکو^۵ - بازارا گیرمه سین^۶ - بیریم شیخیمیز^۷ - عمامه. باشا باغلانان پارچا^۸ - دونن^۹ - معجزین معاصری شبسترلی مرثیه خوان

خاب غفلتدن^۱ آییلدی بعد مین ایل مؤمین^۲
 گرچه مین ایل چوخدور آما حؤوصله ن دار اولماسین
 قورخورام کورکو، عبانی مور یئسین صندوقدا^۳
 بوزمه لی دون لارینا ملت خریدار^۴ اولماسین
 حاجی یوسف شهر تنظیفاتینا^۵ مأمور اولوب
 بو ایل اینشالاله گرک دار کوجه ده قار اولماسین
 بیر تکان وئرسین گرک مؤمین لرین نوودانینا
 تا یاخادان زیغلی سو داخل به شالوار اولماسین^۶
 مسجد کؤشخانا^۷ بیر گون قورخورام ویران اول
 ای ایلاهی، هئج مسلمان مسجد آزار اولماسین
 مسجد گولشن^۸ کسب خلقین یولون ای دوستان
 هم او قبرستاندن یئر اوزره آثار اولماسین^۹
 توربه محمودا^{۱۰} هم وورسان کولونگ ای بی حیا
 بیر قدر آهسته وورکی، شیخ بیدار اولماسین
 کوجه گر تنگدیر^{۱۱}، اما کسللر باشیمی
 گر دئیم من، مسجد سیس بی^{۱۲} و انبار اولماسین^{۱۳}

۱ - غفلت یوخسوندان

۲ - مین ایل سونرا

۳ - موریانا

۴ - موشتی

۵ - شهر تمیزلیگینه

۶ - شالوارا گیرمه سین

۷ - شبسترین مسجدلریندن.

۸ - ایندی بو آدا مسجد یوخدور.

۹ - شیخ محمودن مقبره سی و یانینداکی کیچیک قبرستانی نظرده توتور

۱۰ - شیخ محمودن مقبره سی

۱۱ - دار

۱۲ - سیس بی: مسجدی

۱۳ - سیس بی ده مسجد و اونون یانینداکی سو انباری

معركە قورمور داھا بازاردا درویش لىر
 كۈنچ قەھۋەخانادە^۱ مشغول اذكار اولماسىن^۲
 بىر نفر درویش تاپ. ساقى گتير تئز يانېما
 مدح مولادان دئسىن^۳، دىنىم، خللدار اولماسىن^۴
 جن وار، خناس^۵ وار، مناس^۶ وار، عالمده گر
 بس نچون دولت دئير ايراندا جيندار^۷ اولماسىن؟!
 معجزا سن اوندا نئيلرسن اگر دولت دئيه:
 خانه ملتده قند و چاى و ساموار اولماسىن؟
 قند يوخ ايراندا واعظ، شيره انگور وار^۸
 ايدن وئر ايچسىن عجم، محتاج- اغيار اولماسىن^۹
 كوكچو خانيندا^{۱۰} منيم وار بىر مريدىم ساقى يا
 سؤيله يحيازاده يه^{۱۱} اغياريله يار اولماسىن
 مست اولورسا، گه فتوحه بند اولار^{۱۲} گه حاكيمه
 بىر قدح مئى وئر اونا، البته بسيار^{۱۳} اولماسىن

۱ - چايخانا بوجايندا

۲ - ذكر دئمگه مشغول اولماسىن

۳ - على نين تعريفى

۴ - زيان گورمه سين

۵ - شيطانين باشقا آدى.

۶ - خناسلا دئيىلن سؤز. تور كچه ميزده بعضى كلمه لرله بير گه چكىلن، او كلمه نين هم قافىيەسى و آنلامسىز اولان كلمه لر. مثلاً:

آدام - مادام. بازار - مازار. قويون - مويون.

۷ - جين توتان

۸ - اوزوم شيره سى، شراب

۹ - اؤز گه لره محتاج

۱۰ - استانبولدا يئر آدى

۱۱ - على بگ يحيى زاده

۱۲ - يحيى زاده نين دوستو

۱۳ - چوخ

ياھو!

۱ - ى معجز - خوش خامە^۱، دولدور مئىي بىر جامە
 رحمت اوخو خىامە، فوت ائتمە دى، ياھو!
 صلح ائىلە، باھاريلە، قوى لب، لبە ياريلە
 يار اولماسا تاريلە رفع ائىلە غمى، ياھو!
 غم يئرلشە معدندە، لازىم اولو جوشندە
 يىغ باشيوا گولشندە، اهل حرمى، ياھو!
 غم - غصە پوزار قانى، دردە سالار انسانی
 بوش قويما دىيرمانى، دولدور شيكىمى ياھو
 بحث ائتمە چوخ ايراندان، سالما اوژونو جاندان
 ال چك او قلمداندان، سىندىر قلمى، ياھو!
 گاه كلەمىزى ياردى، گاه سىنەمىزى كافىر
 محو ائىدى بىزى آخىر شمرىن سىتىمى ياھو!
 قصد ائىلەدى گە جانا، گە دىدە و موژگانا^۲
 شمر ائىدى عزاخانه، ملك - عجمى ياھو!
 غرق ائتمە گوژون ياشا، وورما او كئچل باشا
 چك قدرەنى داشا، يول داش كلمى^۳ ياھو!
 ياندىر غمى، چك شىشە، چوخ وورما اونا تىشە
 نازىكدى، سىنار شىشە قويما بو دىمى ياھو^۴؟
 /شعر ناقص نظره گلىر/

۱ - خوش قلم

۲ - عايله، گولشن شيخ محمودون مقبرەسىدىر

۳ - گوژ و كىبرىك

۴ - منظور باش دىر

۵ - نىخجوانى نىسخەسىندە اولان «ياھو» بحر طولىنە اوخشار و اونونلا هم قافىيەدىر. و شعر ۱۳۱۰ شمسى دە قلمە آلىنىپ دىر. بو
 ايكى شعرىن موضوع ياخىنلىقىنى نظره آلاق دئە بىلرىك كى، بو شعر دە ۱۳۱۰ شمسى دە يازىلمىشىدىر.

كىم اسوده دىر؟

مذتدى يازمادىن منە بىر نامە ياعلى^۱ کاغذ گراندی اوردا و یا خامه^۲، ياعلى^۳؟
 سن ئىلیسن رفقى، او مه پاره واراىکن^۴ لولفر کیمی ساریل او گول انداما ياعلى
 آب و هواسی خوشدو اورومیه شهرى نین سجادەنى دۆشه گئجه لر دامایاعلى
 باد- صبا اوپنده او زلف- مستلسلی سن ده دایا ایکی دوداغی جاما یا علی
 خیام وار ایچ، شب آدینه^۵ یاریله- بیر جمعه سورەسى اوخو خیاما ياعلى
 قالسا ناماز شام، قضاء ائيله وقت صبح وورما تپیک بینووره اسلاما ياعلى
 بی حس آندیب سنی او اورومیه دلبری یارب گوروم یئتیشمه یه سن کاما ياعلى
 سن جنت اهلین، من بیچاره اهل نار من دوزخی گوتورموشم آرخاما ياعلى
 سرباز گیر^۶ بسکی وورار قامچی باشیما قورخوم بودور ایشیم یئتە انجاما ياعلى^۷
 سرباز توپچو وئرمگه^۸ یوخ منده پول مول ناچار صابر اولمالی دشناما^۹ ياعلى
 قووزا الین سمایه منی ائيله بیر دوعا یالوار گۆزک او قادیر غلاما^{۱۰} ياعلى
 ملت دوشوبدو داغا، داشا سرباز آختاریر آلتیش تومن وئیرلرله بیر آداما ياعلى

۱ - مکتوب

۲ - اورادا کاغذ باهادیر یا قلم؟

۳ - منظور رجعی، حاجی رجعی رزاق زاده دیر. شعر حاجی رجعی نین قارداشی علیحسین خطابا یازیلیمشیدیر. علیحسین رزاقزاده اوللر استانبولدا اولموش و سونرا اورادان کلیب بیر مدت شېستردە قالدیقدان سونرا اورمویا گئدیپ اورادا ایشلەمیشدیر. بو شخص آذربایجان ملی حکومتیندن سونرا تهرانا کوچوب، اورادا یاشاییب ایشلەمیش و اورادادا وفات اتمیشدیر. علیحسین رزاقزاده استانبولدان معجز ایله یاخین و صمیمی دوستایدی. اؤز شعرلریندن معجز علیحسین گۆنדרریمیش/ باخ خاطرەلره/ بو شعر شاعر طرفیندن علیحسین رزاقزاده یه یازیلیب و اورمودا اونا گۆندریلیمشیدیر.

۴ - او آی پارچاسی

۵ - جمعه گئجه سی

۶ - عسگر توتان

۷ - ایشیم سونا چاتار

۸ - توپچو عسگری وئرمه یه

۹ - سؤیوش، یامان

۱۰ - چوخ بیلن قادیر آلا

دوكتور يقين سنى بَيِّنَر ، گل بورايا تئز
 سن گلمه سن او رستم دستانى سال يولا
 آقاي شيخ حسن گئجه لر دولدورور توپو
 آسوده دير آخوند فقط بو دياردا
 اعيان آشيردى بار- ثقيلى^۳، نظاميان
 حجاج^۵ قاچدى شهره، فقط قالدی کننده
 وئرسين سنى رجبعلى ظلللاما^۱ ياعلى
 اولما رضا اسيرى گئده شاما ياعلى
 وقت سحر^۲ هجوم ائدير حمّاما ياعلى
 شيخ ايسيتيرى قويا باشا عمّامه ياعلى
 چاتدى يوكو ارامل و ايتاما ياعلى^۴
 بى مايا^۶ و گرسنه^۷ و بى جاما^۸ يا على
 سو صاحبى گرک وئره سرباز دولته
 شورش چيخار يقين صاباح آخشامه ياعلى

^۱ - ظاليملر^۲ - سحر چاغلارى^۳ - آغير يوكو^۴ - يوكو دوللار و يتيملره چاتدى^۵ - حاجى لار^۶ - ماياسيز، پولسوز^۷ - آج^۸ - پالتارسيز

فقیه شفا وئره بیلمه‌دی

غروب ائدیردی گونش، تار اولوردو روی جهان^۱!

رسید نامه جانان چون مه تابان^۲

باشیندا چادر عصمت خانیم قارا اؤرپک

یئتیشدی کنده سلامت به یاری- یزدان^۳

منی گؤروب اوزون آجدی کؤنول ایشیقلا ندی

دئدیم سنی منه کیم گؤندریب، دئدی: اخوان

دئدیم: گئدیپ گتیریم قاضینی کسه کابین

عوام خلق منه قورخورام دئییه بهتان

گولوب دئدی: نئجه عؤمر ائیلیسن بو زنداندا؟

دئدیم: عزیزه من^۴، مثل - یوسف - کنعان^۵

دئدی: ماحال دی من بو فشاریله یاشایام

دئدیم: نهایت عؤمرونده من سنه قوربان

گونئی لیلر سنی بایرام گونو شهید ائیلر

بضرب ناخن^۶ و دندان^۷، چارم شعبان^۸

ائشیتدی بو سؤزو چون دوشدو سجده شوکره^۹

فقّال: ربّی! خلّصتَنی مِنَ الرّمضان^{۱۰}

^۱ - دنیانین اوزو

^۲ - سئوگیلین مکتوبو پارلاق آی کیمی چاتدی

^۳ - تانری نین کؤمگی ایله

^۴ - منیم عزیزیم

^۵ - کنعانلی یوسف کیمی

^۶ - دیرناق و دیش ضربه سیله.

^۷ - دیرناق و دیش ضربه سیله.

^۸ - شعبان آیینین دؤردو

^۹ - شوکر ائتمک سجده سی.

^{۱۰} - دئدی: آلاسه منی رمضاندا (اوروجلوقدان) قورتاردین

تشکر ائیلیـرم آقای نـخـجـوانیـه مـن
 کی، ائتدی آغزیمی شیرین، دردیمه درمان
 چون اولدو قئید- اسارتدن اللریم آزاد^۱
 بئلیم دوزلدی، بئلین باغلا سین شه- مردان^۲
 بو گئجه صبحه کیمین روح پاک مختـرعـه^۳
 تلاوت ائیلهمیشم آلتی سورـه الرّحمن^۴
 عماد دین ییخیلاردی، او اولماییدی اگر^۵
 نئجه ناماز قیلاردی بو حالین انسان؟
 ستون دین ییخیلاردی؛ سن ائیلهدیم قایم
 حلال اولاسنه، میسیو^۶، او حوری و غلمان^۷
 منه نه حقله منت قویورسان، ای واعظ
 منه حیات وئرن سنمیسن و یا وارتان؟^۸
 نچین نجس دئیسن خلقه، ای نمک بحرام^۹
 فرنگ کؤیگیوی سازلاییب، دونون آلمان
 عجم قاییرمیش او دستاری^{۱۰}، یا عرب، یا تورک؟
 و یا کی، نازل ائدیب عرشدن اونو یزدان^{۱۱}؟

^۱ - اسیرلیک زنجیریندن

^۲ - کیشی لرین شاهی، حضرت علی نین لقب لریندن

^۳ - کشف ائدنده

^۴ - آلتی دفعه الرحمن سورہ سینی اوخودوم

^۵ - دینین ستونو

^۶ - آقا / فرانسیز جا /

^۷ - افسانه وی بهشتده قیزلار و اوغلانلار

^۸ - ارمنیجه عادی کیشی آدی

^۹ - قدر بیلمز

^{۱۰} - عمامه

^{۱۱} - اونو آلاسه گؤیدن یثـره سالیب

او موردار اللر او تنظیفی^۱ ائيله ييب حاضير
 خيفدير و لطيف هم بياضدير قاردان^۲
 اگر اولايدي مسلمان بئزي او عمامه
 ائـدردي كله مترو شو^۳ قانينا غلطان^۴
 مين ايلدي ايگنه وورورسان عروق اسلاما^۵
 دامارلاريندا او پيس قان گئنه ائدير جولان^۶
 شفا وئرنامهدي مرضاي- اهل- شرقه فقيه^۷
 مين اوچ يوز ايلدي، هنوز عجزين^۸ ائيله مير اعلان
 گوئي عالمين سيزه وئرديك، گئدين عمارت ائدين^۹
 يئر عالمين قويون اصلاح ائده نجس مرغان^{۱۰}
 خدا به حرمت بقراط و بوعلی سینا^{۱۱}
 شفای عاجل ايله^{۱۲} ائيله معجزی خندان^{۱۳}

۱۴

-
- ۱ - آغ و نازيك پارچا
 ۲ - نازيك، اينجه و قاردان آغدير.
 ۳ - قيرخيلميش باشي
 ۴ - قانينا بولار
 ۵ - اسلامين دامارلارينا
 ۶ - گئنه دولانير
 ۷ - ملا شرق مريضلرينه شفا وئره بيلمهدي
 ۸ - عاجزليک، باجاريقسيزليق
 ۹ - آباد ائله يين
 ۱۰ - قوش زيلي، ملالارين دئديگينه گوره گويا قوش زيلي موردار اولار.
 ۱۱ - آلا،ه، بقراط و ابوعلی سینانين حرمتينه
 ۱۲ - تئز شفا وئره
 ۱۳ - معجزی گولنور
 ۱۴ - شعر يالئيز نخجواني نسخه سينده وار ايدي. دوققوزونجو بيتدن گورونوركي، آقای حاجی محمد نخجواني معجزه يارديم
 ائتميشدير، بو ايسه معجزين شبستر حياتينين سون دؤورونده اولموشدور، بو واقعتي ايسه او دؤور هر هفته اوز فايئونو ايله تبريزه
 مسافر آپاريب گتيرن علي صالحی روايت ائتميشدير، چونكي آقای نخجواني نين يارديميني همين فايئونچو علي صالحی تبريزدن
 معجزه گتيره رميش.

اتفاق

گنجە اولماز ایشیق گوندوز کیمی یاغسیز چیراغیله^١
 قارانلیقدان یانان عاشیق، یانار نار- فراقیله^٢
 محبت روغنیله^٣ اولماسا مملو^٤ بو لامیا
 محبت ائیلهمک اولماز نیگار خوش داماغیله
 فشار ایله بیزی اصلاح ائدن واعظ خطا ائیلیر
 بیزی مومکوندور اصلاح ائیلهمک آیری سایاقله
 خراب اولموش دئییرسن دام، ییخییرسان، ییخما تعمیر ائت
 بو دامی ساخلاماق مومکوندو یوز ایل بو سوواقله
 اگر هشیارسان واعظ! بوراق تلئین^٥ و تکفیری^٦
 آیرما بیر- بیریندن ملتی سنگ نفاقیله^٧
 (آیرسا ملت اسلامی هر کیم بیر- بیریندن، دور-)
 (سنی) وئررم قسم آلاها! از باشین چوماقله
 (یویار بئنین، ائدر ابله عوام الناسی چون، سونرا-)
 سفیهه گئیدیرر، قارا کمال- اشتیاقیله^٨
 (وطن توپراغینا بیر باخ اولوبدور اینگیلیس حاکیم)
 اونو اوردان چیخارماق اولماز الا اتفاقیله
 (اولوبدور چون بیر ثانی)، بیر رابع^٩ طرفداری
 (اودور، دشمندیر) ای معجز! عجم اهل- عراقیله

^١ - بو شعر یالئیز نخبوانی نسخه سینده وار ایدی. نسخه ده ٦-٧-٨ - نجی بیتلرین بیرینجی مصرعاری، ها بئله سونونجو بیتین هر ایکی مصرعی نین اوللری جیریلیب یئرینه آیری کاغیز یاییشدیریلیمیش ایدی / ٦-٧-٨ - نجی بیتلرین ایلک مصرعارینی ایکینجی حصه لریندن دوزلتدیک، علاوه اتدیکلریمیزی () ایچینده یازدیق.

^٢ - آیریلیق اودو ایله

^٣ - محبت یاغیله

^٤ - دولو

^٥ - لعنتله مک

^٦ - کافیر آدلاندیرماق

^٧ - آیریلیق داشیله

^٨ - شوق، ایستک

^٩ - ایکینجی خلیفه عمر

^{١٠} - دوردونجو خلیفه حضرت- علی.

مسلمان مسجدده

وئرمه یه زینت اگر چای ایله قلیان مسجدده
 شوقیله قویماز قدم هرگز مسلمان مسجدده
 آیه "لا تحلقوا" دان^۱ بسکی واعظ بحث ائدیر
 گونده بیر پوت^۲ تر تۆکور ساققالسیز اوغلان مسجدده
 ای جماعت قورخماین، لعنت ائدین ظالم لره
 تازه قیرخدیرمیش اوزون گلمز بو گون خان مسجدده.
 باشینا پرده چکر، دستک^۳ دیینده گیزله نر
 ایلده بیر یول چون گلر پاکار- دیوان^۴ مسجدده
 ساقیا یوم گۆز لرین کی، گلدی غیظه روضه خوان
 آز قالیر گل سین عروس- قاسم^۵ عریان مسجدده
 حرمه قویدو گئنه تیری^۶ کمانا، دور گۆرک
 ای مجاور^۷! فرشی ییغ، ایندی تۆکر قان مسجدده
 گون به گون، ساعت به ساعت جهلی آرتار ملتین
 قویما یین گئتسین عزیزان اهل- ایران مسجدده
 آز قالیر ویران اولار بیت خدا، ای بینوا^۸
 کس سسین، چیخ داما، قوی بیر دانا نوودان مسجدده

^۱ - قیرخماین بئله بیر آیه یوخدور، معجز مسخره ائدیر. بو شعرین اوچ بیتى سهو اولاراق خیرابیده ای جماعت قویما یین باشی اولانی مسجدده مصرعيله باشلانان شعرین داخیلینده وئرلمیشدیر، بیز قصیده نین هامیسی نى نخجوانی نسخه سینده تاپیب اورادان کؤچوردوک،

^۲ - قدیم روسیه ده چکی واحدی ایدی (۱۶ کیلو).

^۳ - ستون

^۴ - اجرا مأمورو

^۵ - حضرت- قاسمین گلینی

^۶ - اوخو

^۷ - مسجدین گۆز تچیسى

^۸ - یازیق.

كتده مسجد چوڭدور حاجى، تازاسى لازىم دئىل
 وئر او پولو بىر سوواق چكدير او ويران مسجده
 گلمه مېش احسان ائده مسكينه، اى سايلى كيشى
 آغلاماقدان اؤترو گلميش حاجى رحمان مسجده
 بسكى بيهوش ائيله يىب سحريله ملا ملتى
 هوشا گلمزلىر، آتسا گر يوزلىر توپ آلماق مسجده
 جېلېنه مغرور واعظ اعتنا ائتمز يقين
 گر گيره يوز ديو ايله حضرت سليمان مسجده
 داخل اولما مسجده بيهوده، اى ابليس سن^۱
 ياخشى توولور امتى، بسدير بو شيطان مسجده
 وورموسان عطر بنفشه كاكل چين - چينيوه
 نفرت ائىلر مومنين، گئتمه، اى اوغلان مسجده
 گرچه خوشدور عطر، اما خلقيميز خوشلانمايىر
 گئت ساريمساق يى، قايت، اى شاه - خوبان مسجده
 مجلسينده مرد - هشيار ايسته مز افسانه گو^۲
 كاسيىن كئيفى گلر چوخ، گلسه چوپان مسجده
 گر اولايدي، اهل - ايران جمله سى ملاپرست
 باغلاميشدى قومونىستلر ايندى حئيوان مسجده^۳
 ساخلايىدېر دينى دينسىزلىر دئسم، ائتمم خطا
 چون ترقى خواه، ائديب هر وقت قوربان مسجده
 حفظ ائدنىز دين اسلامى يقيناً، معجزا
 گر مقدس جمع اولايوز اللى ميليان مسجده
 دولدورار كافير جيبين مؤمن، آلا قنديله چاي
 ايلده اوچ مليون تومنىلىك ائىلر احسان مسجده

^۱ - شيطان

^۲ - افسانه دانىشان هوشلو كيشىنى اوز مجلسينده ايسته مز

^۳ - قومونىست سؤزو گوستىرىكى، شعر اوكتوبر انقلابىندان سونرا قلمه آينمىشدير.

المژده

المژده، مژده! مژده! ای دوستان جانلی^۱ قد تمّ قیش - ملعون والقار و البورانلی^۲
 قوموا من الیثریزدن کالطیر ذوالجناحین^۳ قد جاء قره‌العین بوسوا عن السدهانی^۴
 اول قوجاقلایین بیر نوروز - دلفروزی^۵ پس دینج ائدین خوروز بلقوه فی القازانی^۶
 نعمتترین لذیزی کی، صدری دیر یثیریکی قد ارسلت الیکم من روضه‌الجنانی^۷
 قدری بروی دؤورو پاشید زعفران، چون^۸ دل را سرور بخشد خوراک زعفرانی^۹
 پس لَوْن المحاسن بالرنّگ و الحنایی^{۱۰} قیرخدیرماساز اگر سیز، ساققال - ناتوانی^{۱۱}
 اییده‌کیمی قیزاردین دیرناقلارین عذارین^{۱۲} اینست و نیست جز این مومنلرین نشانی^{۱۳}
 یاران قولاق وثرین بیر، دورناگؤرون نه سؤیلر: پیران - سالخورده قویسون یئرہ عابانی
 ساقی گتیر شرابی، هم سیخ بر کبابی قد حرکت شبابی، آین الفلان^{۱۴}، فلانی؟!
 بیر ملادان سوروشدوم کی، یزدی کیم یاراتمیش؟ و رشتی، اصفهانی، تهرانی، بهبهانی؟
 قال: الخدا^{۱۵}، فقلت: این الخدا؟^{۱۶} فقال^{۱۷}: فی قلبیک^{۱۸}، سئلت^{۱۹}: کیم خلق ائدیب خدانی؟

-
- ۱ - ای اورک دوستلاری موشدولوغومو وثرین
 ۲ - آرتیق ملّتون قیش، قار و بوران قورتاردی.
 ۳ - ایکی قانادلی قوش کیمی یثریزدن دورون
 ۴ - آرتیق گؤزون ایشینی گلدی، اغزیندان اوپون
 ۵ - کؤنول آجان نوروز
 ۶ - سونرا زورلا خوروزو قازاندا دینجلدین. منظور خوروزو قازاندا پیشیرین
 ۷ - جنت باغیندان سیزین اوچون گؤندریلمیشدیر
 ۸ - پیلاو دؤوروسونون اوستونه بیر آز زعفران سپین
 ۹ - اوناگؤره کی، زعفرانلی یتمک اورگه فرح وثر
 ۱۰ - سونرا حنا و رنگله ساققالی رنگلهیین
 ۱۱ - عاجیز ساققالی
 ۱۲ - دیرناقلارین اوزونو
 ۱۳ - بودور و بوندان باشقا دئیل
 ۱۴ - جوانلیغیم حرکت گلدی فیلان، فیلان هارادادیر.
 ۱۵ - دیدی: آلاہ
 ۱۶ - دئدیم: آلاہ هارادادیر؟
 ۱۷ - دئدی:
 ۱۸ - اورگینده
 ۱۹ - سوروشدوم.

سالدی باشین آشاغی، پس قاو زادی یوخاری
 من مرغ زیرک هستم^۵ وین دام بردگر نه^۶
 بر دام پیچ- پیچت افتاده خیلی حاجی^۹
 ای رهبر، تجدد^{۱۱}، گویم بلا تردد^{۱۲}
 معجز! خدایا یالوار، چوخ یوخ، بش آلتی خالوار
 قال کی^۱، من ندانم^۲، قلت^۳: چرا ندانی^۴؟
 در دام پیچ- پیچت^۷ واللله! کن ترانی^۸
 حتی رفیق بنده آقای نخجوانی^{۱۰}
 مام جهان نزاده مانند تو جوانی^{۱۳}
 حاجی حسین آقایا وئرسین لعل یمانی^{۱۴ ۱۵}

-
- ۱ - دندی کی
 ۲ - من بیلمیرم
 ۳ - دندیم
 ۴ - نییه بیلمیرسن؟
 ۵ - من زیرک قوشام
 ۶ - بو تله‌نی آیریسینا قور
 ۷ - دولاشیق تله‌نده
 ۸ - آلاها آند اولسون کی، منی گوره بیلمزسن
 ۹ - چوخلو حاجی سنین یوروشوق توروئا دوشوبدور
 ۱۰ - حتی منیم یولداشیم آقای نخجوانی، حاجی حسین نخجوانی
 ۱۱ - یئنی لیگین رهبری
 ۱۲ - شک ائتمه‌دن دئییرم
 ۱۳ - دنیانین آناسی سنین کیمی بیر جوان دوغمامیشدیر. منظور جوان حاجی حسین نخجوانی دیر
 ۱۴ - یمن لعلی
 ۱۵ - شعر فقط نخجوانی نسخه‌سینده اولموشدور و بیز اورادان گؤتوردوک.

شیر کیمی فریاد ائدیر سنیل - تجدد

ساققال الوان اولماسا، عورت دئیر بو پیردیر^۱
 آغسی قارا ائتمه یین بیر مرد بی تدبیردیر^۲
 ساققالین آغ توکلرین گوسترمه یین خاتینلارا
 چونکی اول آغ توکلرین هر داناسی بیر تیردیر^۳
 ریشیزه^۴ تئز - تئز قویون رنگ و حنا، یا قومنا!^۵
 عیب کاری فاش ائدن^۶، ایشلرده کی، تأخیردیر
 ائتمه یه هر کس بو لامذهب زمستاندان گله^۷
 بیل کی، اول انسان دئیل، یا کرگدن^۸، یا شیردیر
 بایراما بیرى آی قالان عورت ائدر اعلان - حرب^۹
 اونيله جنگ ائيله مک^{۱۰} نه کار هر ديلقیردیر
 حوت آییندا^{۱۱} کیسه سینده اولماسا سیم و طلا
 صاحب اهل و عیالین چاره سی کندیردیر
 قیر او زنجیری یاشا عیسی کیمی آزاده سر
 عورتین باشیندا کی گیسو دئیل زنجیردیر
 هر نه ایستیر آلمیشام، الا تومان و شال و یل
 خانیم - بی رحم^{۱۲} باز هم بنده دن دلگیردیر^{۱۳}

^۱ - قوجادیر، شعر یالیز نخبوانی / کتابخانه ملی / نسخه سینده واردیر.

^۲ - ایشین سونون دوشونمه یین، فیکیر سیز، دقت سیز کیشی.

^۳ - هر بیرى بیر اوخدور

^۴ - ساققالیزا

^۵ - ای قوموموز

^۶ - ایشده یوبانماق ایشین عیبین آچاندیر

^۷ - قیشدان گئلئلیمه یه

^۸ - مشهور وحشی حیوان

^۹ - دؤیوش اعلان ائدک

^{۱۰} - دویوشمک

^{۱۱} - بالیق / اسفند / آیی

^{۱۲} - رحسز خانیم

^{۱۳} - کوسموشدور، اینجیکلیدیر.

كاش اولايديم من ده فقهى^۱ شاد ائده يديم دلبرى،
 اى خوشا احوالينا اونلار كى، با تذايردير^۲
 وار بيزيم بير واعظ- نطق^۳ بى ماننديميز^۴
 كوهنه دير فيكرى، ولاكن خيلى خوش تقرردير^۵
 اعلموا^۶ اينست، جز اين نيست اى پيران- ده^۷
 روزنامه خوان جوان^۸ مثل- سگ^۹ و خنزيردير^{۱۰}
 كافيره مخصوصدور شصت تير^{۱۱} و هفت تير^{۱۲} اى عمى
 مومنين آلات حربى^{۱۳} نيزه و شمشيردير^{۱۴}
 كافيرين بالونو، يا ماشينى وار، بيز نئيله يك
 كافيرى مدح ائيله مك^{۱۵} اسلام اوچون تحقيردير^{۱۶}
 چون جهان باقى^{۱۷} دئييل، بيز سالميشيق الدن اونو،
 آنلاميش بو نوكته نى اونلار كى، عالمگيردير^{۱۸}

۱ - فقيه، دينى علم بيلان روحانى، مجتهد

۲ - ايكى اوزلۇدور

۳ - ناطق واعظه

۴ - تايىسىز، مئلسيز

۵ - بيانى، دانىشىنى ياخشىدير

۶ - بيلين

۷ - اى كندين قوخالارى، بودور و بوندان باشقا دئييلدير

۸ - جوان روزنامه اوخويان

۹ - ايت كيمى

۱۰ - دونوز كيمى دير

۱۱ - آتميش گولله اتان قديم توفنگ

۱۲ - ينددى گولله يئين تاپانچا

۱۳ - دؤيوش وسيله لرى

۱۴ - قيلينج دير

۱۵ - تعريفله مك، اؤيمك

۱۶ - توهين، اهانت

۱۷ - قالارقى، هميشه ليك

۱۸ - اونلار كى، دنيانى توتماق ايسته ييرلر.

واجبات - عیدی^۱ اؤیرنسین گرک بالغ جوان^۲
 اؤلی تحلیق - کله^۳، دویمی^۴ تنویر^۵ دیر
 مستحبات - شب - چرشنه^۶ آخیر^۷ فقط
 نوخود و حالوا و فیندیق، پوسته و انجیردیر
 تازالاندی ایل، دییش سن ده قافاغی، شیخنا^۸
 کؤهنه شئیلردن بیرى شمدان، بیرى گیلگیردیر^۹
 شیر تک فریاد ائدیر سئیل - تجدد^{۱۰} گؤز نئجه!
 سد اولونماز، کوسانین تدبیری بی تأثیردیر^{۱۱}
 قورخورام سئیل - ترقی غرق ائده مقصودونو^{۱۲}
 پس سنه جای سلامت^{۱۳}، بعد از این^{۱۴} کشمیر^{۱۵} دیر
 دیشنه تکفیر^{۱۶} ایله بسکی ووروبلار، معجزون
 سینه سی گؤز - گؤز اولوب، گویا کی، بیر قلبیردیر.

۱ - بایرامدا گۆرمگی لازم اولان ایشلر

۲ - اوزونو تانیمیش جوان.

۳ - باشی قیخدیрмаق.

۴ - ایکنجی.

۵ - قیچلارین توکونو ارادان آپارماق اوچون واجبی سورتمک

۶ - آخیر چرشنه گنجه سی نین مستحب ایشلری. گۆرمگی ثواب و گۆرمه مگی گناه اولمایان ایشه اسلامدا و روحانیلرین دیلینده

«مستحب» دئیرلر

۷ - ای بیزیم شیخیمیز.

۸ - قدیم قایچی کیمی بیر وسیله ایدی کی، شمعین یانمیش فیتیلینی اونونلا کسردیلر

۹ - یئنی لیک سئلی

۱۰ - کوسا آدامین تدبیری تأثیر سیز اولار. میرزا کاظم کوسا ایدی

۱۱ - میرزا کاظمه خطابدیر

۱۲ - ساغلام یئر

۱۳ - بوندان سونرا

۱۴ - بو گون ایکی قسمته بولونموش بیر ایالت کی هند و پاکستان آراسیندا یئرلشیر.

۱۵ - تکفیر خنجری، کافر آدلاندیرماق وسیله سی.

ایرجه نظیره یازیرام

مندن اولو خلقو بد مظنده ^۱	من ایرجه گر یازام نظیره
ناچار گرک گئدم مرنده	باش ساخلایا بیلرم گونئیده
در شهر شما هزار جینده ^۲	واردیرمی و یا نباشد آیا ^۲
بیر قیل قویار مگر چنه‌نده	قچه دئسن اونلارین بیرینه
اینست جواب خود کشنده ^۳	جان مال منست، میزنم تیغ ^۴
من نئيله ییم عقل یوخدو سنده!	خلق اؤز اؤزون اولدور سه فی النار ^۵
بیر فوج گنده‌یدی قبره گونده	ای کاش هامی باشین یارایدی
تخفیف وئره‌یدی ^۶ نرخ قنده ^۷	ای کاش آزادایدی خلق - دنیا
زیراکی، اودور پیلاو دهنده ^۸	هان تا نکنی به شمر لعنت ^۹
اٹیلیر گذران سنین وطنده ^{۱۰}	یوزمین کیشی شمر سایه‌سینده ^{۱۱}
لعنت به یزید - بد کئنده ^{۱۲}	هرگز نکند روضه خوانان ^{۱۳}
تقصیر تامام اونو اکنده	تریاک چکنده یوخ قباحث ^{۱۴}
یوخدور ابدا گناه منده	مندن نییه اٹیلین شکایت؟
مومن کیشیلر سنی گؤرنده	قیخدیрма اوزون، چئویرمه سین اوز

^۱ - منظور منه عیب ائدرلر. شعر یالینز نخجوانی نسخه‌سینده واردیر.

^۲ - واردیر و یا یوخدور

^۳ - سیزین شهریزده مین فاحشه

^۴ - جان منیمدیر قمه وورورام

^۵ - اوزونو اولدورمین جوابی بودور

^۶ - جهنمه‌جن

^۷ - آزادایدی

^۸ - قندین قیمتیله

^۹ - گؤزله کی، شمره لعنت ائتمه‌یه‌سن

^{۱۰} - اونا گؤزه‌کی پیلاو وئرن اودور.

^{۱۱} - شمیرین کؤلگه‌سینده

^{۱۲} - کئچینیر - یاشاییر

^{۱۳} - روضه اوخویانلار هئچ وقت ائتمزلر

^{۱۴} - پیس ایش گؤرن یزیده لعنت

^{۱۵} - پسلیک

ای آنکه فوکول زنی بگردن ^١	ای درخور صد هزار خنده ^٢
ای رختی تمیز، زولفو خوشبو ^٣	ایوای اماندی، گیرمه کنده
بوی خوش تو دچار کرده ^٤	دندان مرا به درد دنده ^٥
غصبی دیر اونون یتری تاماما	حلیتین آل ناماز قیلنده ^٦
بیر گون ییخاجاق اونو جماعت	آخوند عمی قاشیسن آیه نده
اولماز دئییه سن کی، باغلایاق شرط	گر من دئین اولدو، شانجاندا ^٧
سن وئر منه بیر کاباب- آهو ^٨	زیلده ^٩ ، او بهشتوش ^{١٠} چمنده
گر سن دئین اولدو، من ده وئررم	بیر کوفته سنه بیزه گلنده

^١ - ای او کی یونینووا فوکول ووروسان

^٢ - ای یوز مین گولوشه لایق.

^٣ - ساچی قوخولو، عصیرلی

^٤ - سنین خوش اییین دچار اتمیشدیر

^٥ - منیم دیشیمی قابیرغا آغریسیا.

^٦ - حالالیق ایسته

^٧ - شبسترین دؤرد کیلومتر شمالیندا کند

^٨ - جنیران کابابی، میشوو داغیندا جنیران اولار و اونو اوولایارلار

^٩ - میشوون یاماجلاریندا بیر گؤزل یئر

^{١٠} - جنت کیمی، بهشته اوخشار.

من ئىيلەيىم؟ ۱

گە ملخ^۱، گە زلزەلە ظغيان ئاڭدېر من ئىيلەيىم؟
 قەدەر دېلمان، يا سۇيان ئاڭدېر، من ئىيلەيىم؟
 من كە لىفە تېكىمىش، باغ سالمىشام شالوارىما،
 خلق تومانى سۇكۇر فېسدان ئاڭدېر من ئىيلەيىم؟^۲
 بېر پارا جاھل باجى سورمە چكىر ابروسىنە^۳
 يا ياخېر وسمە، اۋزون خورتان ئاڭدېر، من ئىيلەيىم؟
 عطر سورتور ساچىنا، يا چىرقتاۋرتور باشىنا
 ناز و نوز ايلە ارىن خىيران ئاڭدېر من ئىيلەيىم؟
 كۈچە و بازاردا بەغى تەكذبان باجى لار
 دېك دابان باشماق ايلە جولان ئاڭدېر، من ئىيلەيىم؟
 يا جورا بىلە گىندېر حماما، يا قالىش ايلە
 قورخمور آلاھدان، اونا عصيان ئاڭدېر، من ئىيلەيىم؟
 من اوشاقبازام اگر، كىندىن ئاڭدېر خارج منى
 خوب مەندى زلزەلە ويران ئاڭدېر، من ئىيلەيىم؟
 ساققالىن قىرخىر سىنن اوستا رضا حمامدا
 مىل بېر اون دۇرد ياشار اوغلان ئاڭدېر، من ئىيلەيىم؟
 چكىدېر قەدرەنى چىرخە فىلان جاھل داداش
 اوست-باشىن قان ايلە الوان ئاڭدېر، من ئىيلەيىم؟
 تېترەدېر سىن من فقېرىن دامىنى عىلت نەدېر؟
 تىراكىن نىرخىن^۴ گىران اعيان ئاڭدېر، من ئىيلەيىم؟

۱ - شعر يالنىز نىخچوانى نىسخەسىندە باردېر.

۲ - چكىرتگە

۳ - گىنىش و اوزون قادىن گىنىمى

۴ - قاشىنا

۵ - قىمت، دېر

جینده بازام من اگر، تیترت در و دیواریمی،
 گر او جرمو ساکن - تهران^۱ ائدیر، من نئيله ییم؟
 کتدیلر واخسئی دئییر، شاخسئی دئییر، مئیداندا
 گه عاباسین، گه دونون قالخان ائدیر، من نئيله ییم؟
 قیز اوخور تولکو کتابی، یا حساب و هندسه
 اوز - اوزون عمدا او بیر آلمان ائدیر من نئيله ییم؟
 مدرسه شاگردی کوت - شالوار گئییر مثل فرنگ
 بیر نشان هم بؤرکونه چسبان ائدیر^۲، من نئيله ییم؟
 خلق قبرستانده بادام اکیر، یا شافتالی
 جوت سالیب نوولور، یئرین بوستان ائدیر نئيله ییم؟
 گوستریر عضوون اگر نامحرمة زنجیر زن^۳
 قار کیمی آغ پیکرین^۴ عریان ائدیر، من نئيله ییم؟
 فالچی جینین قول - قیچین باغلیر بمن چه^۵، آی کیشی
 سیم و زر هر موشگولو آسان ائدیر من نئيله ییم؟
 بد صفت مومنلره قایماق کیمی حوری لری -
 واعظان ارونق احسان ائدیر، من نئيله ییم؟
 گونده منیلرجه قویون باشی کسیر قصابلار
 حاجی لار دوغرور اتی بوریان ائدیر، من نئيله ییم؟
 طاق - مسجدده^۶ چیخاردیر جانباجی باشماق تاین
 مدعیسین قانینا غلطان ائدیر، من نئيله ییم؟

^۱ - تهراندا یاشایان، تهرانی.

^۲ - یاپیشدیریر

^۳ - محرملیکده، آرخاسینا زنجیر ووران

^۴ - آغ بدنین

^۵ - منه نه

^۶ - قدیم مسجدلرده خانیملارین اوست مرتبه ده اولان اوتوردوقلاری یثره طاق دئیردیلر.

من نه طاقا چيخميشام، نه خلقله جنگ ائتميشم^۱
 بير - بيرين مجروح اگر نسوان ائدير من ئئيله ييم؟
 خزنه يه داخل اولور بونوندا بير باتمان قيزيل
 رنجبر عورتلرين نالان ائدير، من ئئيله ييم؟
 ييخ آياقلىق گئيمه ين آروادلارين موطباخيني
 خلق اوژون بى دين و بى ايمان ائدير من ئئيله ييم؟
 قومسيون^۲ خلقين سالي ر نوودانيني دامدان يئره
 يا دكان سگى لرین ويران ائدير، من ئئيله ييم؟
 منقذابن مره^۳ عباسين^۴ قولون ائيلير قلم
 خئيمه گاهى شمر - دون^۵ تالان ائدير من ئئيله ييم؟
 معجز مظلومون هر گون گؤزلرين گر زور ايله
 روضه خوان سنگدل^۶ گريان ائدير، من ئئيله ييم؟
 دختر - انگور ايله^۷ معجز آرانى سازلاييب
 صحنه^۸ ميخانادا^۹ جولان ائدير من ئئيله ييم؟

^۱ - دۇيوشموشم

^۲ - رضا شاهين اوللرينده شهر شهرداريسى (بلديهسى) بير سيرا ديشيكيلىكلر آپارماق او چون خصوصى قومسيون ياراتميشدى كى، شبيسترده كوچه يه قويولان ناودانلارى و بازاردا دكانلارين قاباقلاريندا اولان سگى لرى گؤتوروردو.

^۳ - گويا كربلا حاديثه سينده امام حسين قارداشى ابوالفضل العباسين قولونو قيليچلايان شخص.

^۴ - امام حسين قارداشى

^۵ - آلچاق شيمر، كربلا حادئه سينده يزدین اوردو باشچيلاريندان

^۶ - داش اوركلى مرثيه دئین

^۷ - اوزوم قیزی ايله، منظور چاخیردير

^۸ - ميخانا صحنه سينده

^۹ - دولانير، گزير

آغا میر معصوما^١ (اوزون دریا)

مهریه^٢ زهرادیر انهار جهان یکسر^٣، حتی هریسین^٤ تیلین-^٥ دوز داغلاری سرتاسر، ملکوندو سنین آجی^٦، هم نهر آراس یاھو! سات تۆک جیبیوه پولون خرج ائیله الی محشر. بو قدرکی، وارین وار، شامین و ناهارین وار، جیبده دوهزارین^٧ وار، غربنده نه کارین وار! سال بوینوما زنجیری، آل دستیوه شمشیری. بش بارماغیمین بیر، حقیندیر، ایا میری^٨! کس هانکیسن ایسترسن. مالیندی سنین حکما انگشت^٩ و انگشتر^{١٠}! ناراحات ائدرس سن جانین نییه غربتده؟ چیخ والده خانیندان^{١١}، مین کشتی^{١٢} به^{١٣} البته، ایرانا یئتیر کندین^{١٤}، پول چوخدو رعیتده، نه قاز یئری، نه بلله، نه یوک گۆتو نه ترله، خمس آیه سین ازبرله^{١٥}، مین بوینونا دیندارین، تجار^{١٦} وفاکارین، آل درهم و دینارین^{١٧}، ای میر ملک منظر^{١٨}!

١- شبسترلی بیر سیدایدی.

٢- کین

٣- دنیانین بوتون چای لاری

٤- گونئی ده بیر کند

٥- گونئی ده بیر کند

٦- آجی چای

٧- گوموش ایکی قیرانلیق

٨- ای سید

٩- بارماق

١٠- اوزوک

١١- استانبولدا بیر تجارت مرکزی

١٢- گمی به

١٣- اوزونو

١٤- قرآنا گۆره خمس سیده چاتار

١٥- تاجیرلر

١٦- قدیم عرب پول واحدلری

١٧- ملک گۆرونوشلو سید

سادات یئیر موخته، دولما و ترک، کوفته، تزویج ائدر هر هفته واعظ کیمی بیر دختر.^۱
 آچ جامچیلیغین^۲ دینله، فیض آل بو نصیحتدن، یوخ فایده زحمتدن، حریت و غیرتدن، قوی
 باشیوی یات گئتسین، حریتی آت گئتسین، هم غیرتی هم عاری، گۆردوکجه طلبکاری،
 باقالی و عطاری، خباز^۳ بد افکاری^۴ قصاب ستمکاری، دوش سجدهیه صد باره^۵، عرض ائيله
 طلبکاره با لهجه حزن آور^۶؛

- من بنده درگاهم^۷، فرزند- یداللهم^۸، قصابدان آلام ات، عصاردان هم چای- قت^۹،

وئررم اونا جنتده یوز حوری مه طلعت^{۱۰}، باقالدان آلام یاغ، خبازدان آلام نان، وئررم عوض
 عقبادا هر بیرینه مین غلمان! بزاز اگر وئرسه نیسیه منه بیر جوته^{۱۱}، من ائيله مرم دبه، بیر
 بیستی^{۱۲} و بیر حبه. بزاز عمی نین هرگز باتماز طلبی منده، لطف ائيله ییب آلاهییم بیر جوته
 منه وئرمیش بزاز وفا پرور، وئررم اونا من اما، یوز آریا من الکوتر^{۱۳}

^۱ - قیز

^۲ - ریا خوارلیق / آنا دولو سۆزو/

^۳ - چۆرکچی

^۴ - پیس فیکیرلی

^۵ - یوز یول

^۶ - کدرلندیرجی لهجه ايله

^۷ - ائو قولویام

^۸ - یداللاهین اوغلویام یدالله یعنی آلاهیین الی

^۹ - چای و قند

^{۱۰} - یوز آی اوزلو ملک

^{۱۱} - قدیم ان کیچیک پول

^{۱۲} - بیر دنه

^{۱۳} - بیر ساعت اون ایکی دقیقه لیک سویا بیر آریا دئیرلر. کوثر بهشتده افسانه وی سو- شعر یالنیز نخجوانی نسخه سینده واردیر.

اوزون دریا (یا هو)^١

شاد ائت دل - محزونون، وجدانیوی اینجیتمه، چوخ عطف نظر ائتمه^٢ نیک و بد ایاما^٣؛
چکمه قمه ظالما^٤، یار اولما عناد ایله، جنگ ائتمه^٥ میداد ایله، یوخ فایده دعوادان، دم
وورما^٦ تبرادان^٧ بحث ائیله تولادان^٨ آج قوللاریوی بیردن، صلح ائیله باهاریله، قوی لب لبه^٩
یاریله، یار اولماسا، تاریله، دفع ائیله غمی یا هو! بال ایله، کاباب ایله، گول اوزلو شراب ایله
دورلدور شکمی^{١٠} یا هو!

حیفا کی، سن ای شاعر، ائوده اوزو قوی دوشدون، افعی کیمی قیوریشدین، افکاریله
چیریشدین، سؤیله گوروم، ای عاقل! سن مدت عؤمرونده، بیر چشمه کناریندا ائتدین می
قدح خالی؟ اوپدون مو لب - یاری^{١١}؟ آلدین می اله تاری؟

یوخ، یوخ! قسم آلاها! غفلتله کئچیردین سن ذیقعه و شوالی. حیفا کی، کسالتله،
انواع - ردالتله، کئچدی او گؤزل گونلر، بیر سؤز دئییم ایشلتسین هرچه بترین، یا یوخ؟! آتش
کیمی یاندیرسین قلب و جیگرین، یا یوخ؟! قوربان آی دیر بو آی، وارمی خبرین، یا یوخ؟!
آیدان نئچه گون قالدی، فرصت قاچیر الدن دور، گئت سمت - خیابانا، شمع هوسی یاندير،
سن ده بیرینی قاندير، وئر قول - قولا آهسته، میخانادا گیر بسته، ایچ، ائتمه اوزون خسته،
زیرا کی، بو آی چیخسا، ملت آلاچاق دسته قارا علمی یا هو!

ایام سلف من ده، سن دردیه قیل چاره، مثل دل خربنده^{١٢}، بی صبر و قرار اولدوم، غم
وئردی منه ناقه، چیخدیم بیر اوجا داغه، ووردوم باشا سسلندیم، ووردوقجا هوسلندیم، از

^١ - شعر یالئیز نخبوانی نسخه سینده واردیر.

^٢ - چوخ فیکیر وئرمه

^٣ - زامانین یاخشی پیسینه

^٤ - چوخ ظلم ائدنلره

^٥ - دؤیوشمه

^٦ - چوخ دانیشما

^٧ - پیسلردن و پیسلرکوردن اوزاقلار شماقلاردان

^٨ - سئومکدین

^٩ - دوداق دوداغا

^{١٠} - قارینی

^{١١} - یارین دوداغین

^{١٢} - ائشک بنده، خرافاتی مومن

بسكى دئىدىم ھەف- ھەف، ناھە كىمى تۆكۈم كەف اطراف- دەھانىمدان^۱ آلدېم الە زنجىرى،
 اتتېدىم بىدىنى پارە، دىوانە سەف قەچدېم گاهى سولا، گە ساغا، ناگە منى پەرت اتتېدى بىر
 قەھقەھ- بر^۲. كىمدىر، دئىدىم آيا بو، منلە اندىر استەزا^۳؟ كىمدىر منىلە دشمن؟ داغ سۆيىلەدى:
 اى! من، من، من! غىرەت منە ال وئردى، قالخدىم گۆيە ھايقىردىم، بئش- آلتى تېپىك
 ووردوم، وقتىكى من اول داغە، داغ باشلادى گولماغە^۴.

قان باشىما داشلاندى. دوشدوم يئره بى-ھالەت، بەد از بىر- اىكى ساعەت، باھالەت
 سئوداىى، آچدىم گۆزۈمو، گۆردوم، بىر قوردلا بىر آيى، دورموشلا باشىم اوستە. عقلىم دئدى
 آھستە: قالدېر قەدىمى ياهو!

من فېكر- فرار ايلە مشغول، بىناگە داغ دىللەندى، دئدى: اى گرگ^۵، اى خرس- خدا
 سىزەدە علت ندى خەلق اتتمىش بىر يىرتىجى دىرناقلار؟ خىجىر كىمى دىندانلار^۶، عارف
 كىشىلەر آنلار ھەكمەت ندىر اونلاردا. چۈن دشمنى دىفە اتتمەك، دىعوايا طرف گەتتمەك مەكەن
 دىگى بى-ھەربە^۷، پس خەلق سەبھانى^۸، وئرمىش سىزە دىندانى^۹، ھەم ناخەن برانى^{۱۰} تا دىفە اندە
 جانىزدان، ھەم مال و مناليزدان^{۱۱}، ھەم ائەل و عىالىزدان ظەلم و سەتمى ياهو!

اما اى آيى، اى قورد! بالەكس او سەلاح ايلە اۈز جانىزا قەصد اتتەسز، اۈز پىكرىزى^{۱۲}
 يىرتساز، قانىز ياخازا آخسا، عارف كىشىلەر باخسا، گولمىزى سىزە يوخسا؟ البتە گولر داغلار،
 البتە گولر داشلار، وىرانەدە بايقوشلار، ھەتە قەجلە، قارقا، بازاردا گە دارغا، ھامامدا گە رەشەر،

۱ - آغزىمىن اطرافىندىن

۲ - كەسكىن، شەتلى گولۇش

۳ - مەسخرە اتتمەك.

۴ - گولمەيە. بو بىندە شەرىن موسىقىسى سىنماسىن،- دئە قەھەلرە دىللىن آردىجىللىق قانۇنۇ رەايت اندىلمىر.

۵ - اى قورد

۶ - اى آيى

۷ - دىشلەر

۸ - اسلەھەسىز

۹ - اىلاھى، رەبانى

۱۰ - دىشى

۱۱ - كەسكىن دىرناغى

۱۲ - وار و دولەت

۱۳ - اۈز گۆۈدەنەزى، اۈز بىدنىزى.

مىمون، آت، اولاق، استر. البتە دئىر آشپز عاقل اۋز اتىن كىسمز. گر سىندە شىجاعت وار، چىك نېغ شىربارى، كىس داش كىلمى يا هو!

داغ ساكت اولوب ناگە توتدو منە اوز آيى، هم گرگ يىبابانى. آيى دئدى: اى احمق! قورد سؤيلهدى: اى نادان، چون سن دئىيسن انسان، قوى داليوا بىر پالان. ائشك ياخاسين يىرتماز، اۋز باشينا كول سىمىز، ساققالينا كول سوتىمىز، اۋز جانىنى اينجىتىمىز، ماندا^١ دۆشونه سوخماز هرگىز مىخى، مىسمارى. انساندان اوتانمىرسان حىيواندان اوتان بارى. اتدېر، درى- دېر، قاندىر، جاندىر، نە بادىمجاندىر، قان لۇلۇ مرجاندىر، سوخما قوللوا نىشتىر، قويما حجمى يا هو!

واعظ سىنە چون وئرمىش مىسجددە بئھوشدارى، سىست ائىلەمىش ھىييارى، اكىمىش او خرافاتىن توخمون بو ولايتدە، قدارەنى وور باشە. اى مومن پدېشە، نازىكىدى سىنار شىشە، وورما اونا چوخ تىشە، چالما دۆشووە سىللى، ائتمە بدنن نىللى، ياندىرما تن^٢ و جانى، اى مركب روحانى، ياندىر غم دىيانى، چىك شىشە كاباب ائىلە لحم غنىمى^٣ يا هو!

اى عاشىق آوارە! تىز قىل باشىوا چارە، ذىحجە تامام اولسا، ملت گئىهچك قارە، باشى ائدەچك پارە با ضربت قدارە^٤. گرچە دىيشىت ملت شالوارى، دونو، بۇركو، باخما باش ھامان باشدىر، ظن ائتمە اولوب، يوخ، يوخ، باقى دېر او سوخھا سوخ.

بىحت ائىلەمە ايراندان، ايران ھامان ايراندىر، سالما اۋزوو جانندان، ال چىك او قىلمىندان، بىرت دىفترى ات گئىسىن، سىندىر قىلمى يا هو!

چون كمدى^٥ گۆزون نورو، آفاتى گۆرور تىرە، اى نوحايله ھىمشىرە^٦، آل بىر ايكى پوت^٧ شىرە، تۇك كاسە فغفورە^٨، غرق ائىلە اۋزون نورە. پس اوندا گۆرەرسن سن ماھىت- ايرانى، آفات- خوزستانى، شىرازى، صفاهانى، قزوینى و گىلانى، تېرىزى و تېھرانى، اوندا اولان

^١ - اۋكوز

^٢ - بدن

^٣ - قویون

^٤ - قذره نوبه سيله

^٥ - آزدېر.

^٦ - نوحون باجىسى منظور قوجا و ياشلى

^٧ - قديم روسيهده چكى واحدى، اون آلتى كيلو گرام.

^٨ - قديم چين شاهلارینىن آدى، منظور تریاک و شیره چىكمىدېر.

اعیانی، ساداتی و ملانی، اول وقت آجیب آغزین، دیوارا دئیرسن سن: ای خاک وفا پرور، قصد ائیلهدی گه جانا، هم حلقه مژگانا^۱، گه پیکر- عریانا^۲ گه مادر- ایرانا^۳، بایقوشلارا ویرانه حاضیرلادی بیگانه . . . القصه، غرض، آخیر شمر ائتدی عزاخانه ملک- عجمی یاهو!

سن عالمی خلق ائتدین، هم جنتی، هم ناری، هم منقذی^۴ هم تیغی، مشکی و علمداری^۵، او وئردی قولون گئتدی، جنتلری سئیر ائتدی، اما یازیق ایرانلی، مظلوم عجمستانلی^۶، بدبخت شتربانلی^۷، نوبرلی، خیابانلی^۸، تۆکدو گۆزونون یاشین، اوچ یوز سنه^۹ رخساره^{۱۰}، ووردو مشدی، حاجی باشین در و دیواره، گئیدی قارا کبلایی، گولچهره^{۱۱} و مهپاره^{۱۲}، معجز سنه یالواردی، عرض ائیلهدی صدماره، رحم ائتمه دین ای تاری، محنت منه زور ائتدی، یاندیردی من- زاری^{۱۳} یاخدی نئجه کی اصلی، عاشیق کرمی یاهو!

تاریخ: اردیبهشت ۱۳۱۰

^۱ - کیرییکلرین حلقه سی.

^۲ - چییلاق بدنه.

^۳ - ایرانین آناسینا

^۴ - گویا حضرت عباسی اولدورن شخصین آدی ایمیش

^۵ - بایراق گۆتورن. منظور کربلا حادثه سینده امام حسینین بایراقدارلی اولموش حضرت عباس دیر

^۶ - ایرانلی

^۷ - تبریزین محله لریندن

^۸ - تبریزین محله لریندن

^۹ - ایل.

^{۱۰} - اوزه، صورته.

^{۱۱} - گول اوزلو(قیز آدی دیر)

^{۱۲} - آی پارچاسی(قیز آدی دیر)

^{۱۳} - من یازیغی.

جھالت يوخوسونداڭ آيىل

اي جوانان علشه و وايقان	اي هژبران كوندور و دريان ^۱
گلدی سرباز گیر ^۲ ؛ اولون آگاه	قوردو چؤسترده خئیمه و خرگاه ^۳
گئتمه يه مئيليز اولماسا هرگاه	آلین عطاردان بییر آز درمان
سیزه نقل ائيله ییبدی ملا غنی	اللی مین دفعه نقل - حرمله نی ^۴
آغزینا بییر گتیرمه ییب وطنی	من نئجه بحث ائدیم سیزه اونداڭ
ایسته سم من سیزی سلام باشا	عؤمروم ائتمز وفا، چیخار باشا
آتیرام من سؤزو داغا- داشا	تاگیره بئینیزه سؤزوم آسان
ساغدید گر آتاز و قارداشیز	هم اولوبدور ایییرمی دؤرد یاشیز
کئچه جک دفتره کئچل باشیز	وئره جکدیر آناز دالیزجا آذاڭ
ایشله دیز یای و قیش، گنجه، گوندوز	جوته مینمه گی یاخشی اویرندیز
طؤوله دامیندا چوخلو بیتلندیز	اولدو قانیله اللریز الوان
لعت اولسون او هیسلی فینجانا	ائيله مئیدان - مشقده جولان
وئره جکلر سیزه هر هفته پیلوو	یوخدو سرباز چیلیقدا هیچ خینوو
یئدیگین کتده نان ارزن و جو ^۵	دورما، گئت اورد ائيله خوش گذران
گلمه سین خوش سیزه تیکان ساتماق	طؤوله لرده اوکوز کیمی یاتماق
مشق ائدین، اویرتین توفنگ آتماق	هم قیلینج وورماق، اولماسیز پشمان

^۱ - علشه، وايقان، كوندور، دريان گونئین كندلریندن^۲ - اجباری عسگر توتات^۳ - چادیر؛ خئیمه^۴ - كربلا حادثه سینده یزیدین اوردوسوندا ماهر بییر اوخ آتان کی، امام حسنین ان کیچیک اوغلو علی اصغری اوخلامیشدیر.^۵ - داری و آریا چۆزی

قورخمايىن اۆلدۈ اسماعىل آقا!^۱ اربعينينده پايلادىق حالوا
 داخى يوخ بو دياردا داوا كافيروم گر سۆزۈمدە اردى يالان
 موفتە حامام، موفتە جان سورتىن تازا شالوار و تازا پىراهن^۲
 بوغلار يور، باجاقلارىن قوى گئىن سن دە اول بىر ايگيرمى دۆرد آى خان
 اى اوغول خواب جھلدىن آيىل^۳ گر مسلمانسان، اول بونا قايىل
 گونو گلمينجه، گلمز عزرايىل مرده شور^۴ جسمين ائىله مز عريان^۵
 معجز، ايشلر چنەن، دىلىن دورماز يوخدو دنيا دا سن كيمى قورناز^۶
 قورشوسان خلقى ائلسين سرباز يئره گلسين سنىن گۆروم آر خان
 من سىزە سۆيلىدەيم سۆزون راستين نه يالان سۆيلىدەيم و نه بهتان

تارىخ: / آذرماه ۱۳۱۰ xxx^۷

^۱ - معجز زامانى كورد حركتى باشچى لاريندان.

^۲ - كۆينك

^۳ - جھل يوخوسوندىن آيىل

^۴ - اولو يويان

^۵ - بدنين چيىلاق ائتمز. سنى سويوندورماز

^۶ - چوخ بيلن، تىلكى صفت (آنا دولو سۆزو)

^۷ - شعر يالتىز نخجوانى نسخه سينده واردىر.

پیشیگه خطاب^١

مین غصه‌سی بیر بنادمین وار^٢ ای گربه سنین ده بیر غمین وار؟
 خلاق-جهان مثال کیشمیش اندامیوا بیر لباس بیچمیش
 نه خوابی^٣ گئدر، نه رنگی بیر آز یوز ایل قوی اونو گونشده سولماز
 حییران اونا لاله و بنفشه هئچ فرشده یوخدور ائيله نقشه^٤
 مانند-حریر-خاص دیر او به به نه گؤزل لباسدیر^٥ او
 مثلین توخویانماز اهل صنعت فیکر ائيله سه تا الی قیامت^٦
 لایق دیر او سن نه قدر او یسن کؤهنه لمز او اللی ایل ده گئیسن
 اما بو باشی بلالی انسانی کهنلدر هر ایل بئش-آلتی تومان
 چون چیرک اولوگون به گون یاخاسی فورا گلی^٧-بیت، باسار لباسی
 که ریزه سفر ائدر تکذبان بیر پونزا^٨ صابون ازر تکذبان
 چون قالخدی گویه دؤیچ، قایتدی پالتونون ائوی ییخیلیدی گئتدی
 عم دوستو یامار جورابی هرگون رنگی سارا لار بئش آیدا بؤرکون
 مین غصه‌سی بیر بنادمین وار ای گربه^٩ سنین ده بیر غمین وار؟
 هر ایل نئچه قیز نکاح ائدیرسن دامدا گئجه نی صاباح ائدیرسن
 نه صیغه عقد^{١٠} اوخوتدوروسان نه مولایا کله قند وئیرسن^{١١}
 نه چادیرا، نه حنا، نه باشماق نه شام، نه ناهار، نه پارچا یاشماق^{١٢}

^١ - شعر نخجوانی و ممدلی نسخه‌سینده واردیر.

^٢ - بنی آدم، خلق دیلینده

^٣ - بورادا یاتیمی، فرشین خوابی یعنی یاتیمی

^٤ - بو مصراع نخجوانی نسخه‌سینده بوشدور، اونو ممدلیدن تاماملادیق.

^٥ - بو مصراع نخجوانی نسخه‌سینده بوشدور، اونو ممدلیدن تاماملادیق.

^٦ - قیامته قدر دوشونسه

^٧ - فورا گلر

^٨ - باتمانین اون آلتیدان بیرى

^٩ - ای پیشیک.

^{١٠} - کبین کسیرکن، دئیلن سؤزلر

^{١١} - قدیم کبین کسن ملایا کله قند وئوردیلر

^{١٢} - کیچیک شال اوچون پارچا

بىزادان آلمىسان آياقلىق^۱ قايناتايا ائتمىسن قوناقلیق
 آستار-كۆبه^۲ سىز زفاف ائدىرسن^۳ ھىچ كس دە دئمز خلاف ائدىرسن
 نەچاي وئرىسن، نەات تويوندا ميرنوو تپىسىن فقط تويوندا
 بىلىم نئجەئيله دىن دوگون^۴ سن درویشى دە بىر گتيرمه دىن سن
 نە قنبره نئى پاراسى^۵ وئردىن نە قاسىما^۶ ساز كىراسى وئردىن
 نە آروادىوا كىين سالىرسان نە باجىوا توى پايى آلىرسان!
 توى موڧته، عروس موڧته اوورش من كورسويه اود تۆكۈم سن آيلش
 اوچ آى قىشى كورسوده ياتىرسان نە سئرچە و نە سىچان توتورسان
 با اين ھمە احترام و قوللوق اى بىر شرف ائىلىسن اوغورلوق
 نە حق تانىسان و نە پيامبر نە ملا، نە مسجد و نە منبر
 قوللاريوى گاه چيرمالىرسان آدم كىمى دستماز آلىرسان
 اما سنى مسجدە، گئندە يا سجدە^۷ و يا ركوع^۸ ائندە
 من گۆرمە مىشەم، گۆرن دە يوخدور الحاصلى^۹ مذهبىن شولوقدور
 اى گرە- بختور، ولاكن اولسان بو سنە بو ائودە ساكن
 فقر آتشىنە دوشوب يانارسان معجز اودون آلمايىب، دونارسان

تارىخ: آذرماھ ۱۳۱۰

۱ - اولدوقجا گئنىش، ليفەلى، چىنلى، اوزون، آياقلى، قارا رنگلى و بوتون پالتارلارى اۇرتن قديم قادين شالوارى

۲ - قديم كىين كىيىلندن سونرا يئددى گونلوگ تويون بىرىنجى گونونە آستار كۆبە دئيردىلر

۳ - گلىنى بگ اوتاغينا آپاران گئجەيە، زفاف دئيرلر

۴ - توى- دوگون افادەسى نىن بىر قىسمى، يعنى توى، وصلت.

۵ - تويلاردا نئى چالان بىر نفر ايدى

۶ - تويلاردا ساز چالان عاشىق كور قاسىم، معجزىن دوستو ايدى

۷ - ناماز قىلاركن آلىنى مۇھورە، توپراغا قويماق حالتى

۸ - ناماز قىلاركن اللرى ديزلرە قويوب كمردن ايىلمك حالتى

۹ - خلاصە.

ای خدا

بی حد و بی حساب یاغیر قارین، ای خدا
 قورخوم بو دور کی، قورتارا آنبارین، ای خدا
 بنای ابر گجلیری داغلاری، داشلاری،
 فرش ائیله ییر زمینه ^۱ آغ- آپیغ قوماشلاری
 آلماس- پر بهایله سوسلور آغاشلاری
 خرج ائیلر او عبث یئرله پوللارین، ای خدا!
 تضييع - مال ^۲ حارامدیر، اسراف ائدیر فلک
 یوخدور وئجینده کی، ییخیلار، یا سینار دیرک
 من نئیلیرم بو قدر قاری داغ قالاغی تک
 خرجین یئتیر سحور ^۳ ایله افطارین ^۴ ای خدا
 علت ندیر تۆکور یئرله قاری چووال - چووال؟
 باغلیر یولو، نه مؤوره ^۵ گلیر شهره، نه ذوغال ^۶
 اندازه وئر ملک لره، یا رب ^۷ ذوالجلال ^۸
 یاخشی دئییل نتیجه سی آزارین، ای خدا
 یوز مین کورک دئسم یئرله قار آتمیشام، اینان
 آز قالدی گون باتا، هله بیتیمیر فیلان، فیلان
 یول یوخ گئده کؤمورلوگه کبله تکذبان
 رحم ائیله حال زارینا ساموراین، ای خدا!

^۱ - یئرله، شعر یالنیز نخجوانی نسخه سینده واردیر.

^۲ - مالی ضایع اتمک، تلف اتمک

^۳ - اوروجلو قدا صبح اذانیندان قاباق یئیلن یتیمک

^۴ - آخشام اذانیندان سونرا یئیلن یتیمک.

^۵ - مؤو آغاجی اودونو

^۶ - کؤمور

^۷ - ای الله

^۸ - جلال صاحبی

فرض ائتمیسن عبادیوا^١ غسل و طهارتی
یول باغلانیب، دونوب قلتینین^٢ سخاوتی
اولما رضا کی، بوشلایا ملت عبادتی
گر بوشلایا، کاساد اولو بازارین، ای خدا!
چنگیز^٣ تک چون آلدی اله چوب- نیزه نی
ووردو سویوق گبتدی لولنگی و کوزه نی
ترک ائتدی هم سهنگ جهان دو روزه نی^٤،
قار اوسته قالدی جسمی او بی یارین، ای خدا
دار کوچه لرده قار مثال مناره دیر؟
آیا بو شهرده بلدییه نه کاره دیر
مشغول کشف چاره دی، یا استخاره دی؟
فیکری ندیر بو باره ده نظارین^٥ ای خدا
وارلی، نولورکی، کوپدن او پوللاری قالدیرا
خرج ائیله یه بئش- اون لئره، بو قاری قالدیرا
قاییل اولا اگر سنه، انکاری قالدیرا،
اقدام ائدر بو خئیر ایشه زوارین، ای خدا!
معجزه گر غنی اولا مانند- بالشئویک
وئرمز اودا بو خئیر ایشه بیر شاهی، بیر قپیک^٦،
گر ایستیسن او وورمایا حاجی لره، تپیک،
دولدر جیین زریله او دیندارین، ای خدا!

١ - بنده لریوه

٢ - قدیم مسجدرلین یانیندا دستماز آماق و سو گوئورمک اوچون دوزلمیش سو گلن یترلر.

٣ - چنگیز خان

٤ - ایکی گونلوک دنیانی

٥ - بلدییه اداره سینده ایشلره نظارت اتمک اوچون خلق طرفیندن سئچلمیش هیئت.

٦ - روسیه نین ان کیچیک پول واحدی، بیر مانات یوز قپیک دیر.

چکمه جیغارا

ای گۆز لړۍ پیاڼه و ای قاشالاری قلم دردی - فراقین ایله، عسی، آز قالیر اؤلم

شوق - وصال ایله ائدرم شاد کؤنلومو وصلین، بالا، نه وقت ائدر آباد کؤنلومو

سن ائتمیسن اسیر او آزاد کؤنلومو سنسن سبب، اگر اورگیم باغلیا ورم

من دشمنم جنایوا، یا اینکی، یارینام؟ هرکس بیلیرکی، عاشیق بی اختیارینام

من نیلیرم باهاری، سنین انتظارینام، ظن ائله مه کی، فصل باهار ایله خرّم

هر وقت غم ائدردی منی چاک پیرهن^١ سیگار ایله ائدردیم او ملعونا حمله من

زرد اول^٢ ائله ییب پوتونا^٣ ضم^٤ اون تومن من بعد ائدرمی بیر ده او عشاقا دفع - غم^٥

بسکی، سالیب توتون گونئیستانا شورشین تریاکی لر چکیر گئجه داملاردا یا حسین

وئرمیش لر ال - اله، بالا مظلوم سیدین^٦ مش ایسماییل بیرینجی، ایکینجی او چونجو هم

ویران ائدیله خانه - عقلی^٧ اساسدان باج و خراج آیلر^٨ ذکر و انائدان^٩

اللی نومور یوخاری دیر اون بئش عباسی دان قورخوم بودور اؤزون آسا اشخاص بی درم

ظلمون طلوعو دم بهدم ائیلر زیاده راق او برگ سبز^{١٠} و بایقارا هم ده شش قولا ق

یوخ چاره، غیر از اینکی، تکذبان ی بوشلایاق بو قدر مصرف ایله نئجه ساخلایاق حرم؟

^١ - کؤینک

^٢ - توتون نوعو

^٣ - قدیم روسیه ده چکی واحدی ١٦ کیلو.

^٤ - علاوه ائتمک، آرتیرماق

^٥ - بوندان سونرا او عاشیق لرین غمینی آرادان آپارارمی؟

^٦ - توتون علامتی

^٧ - عاغل ائوینی

^٨ - آیلر

^٩ - اثر کک لر دین و دیشی لر دین

^{١٠} - سیگار کاغاذی نوعی.

وورسا بئش آلتى سىللى ده خلقه دخانيات^۱
 نار- سفالت ايله يانار خانه عجم^۲
 سات چايدانى، ائتمه اونونلا آليش، وئريش
 آرتيرسا غم حرارتى، قويدور گيلن حجم
 سيگارسيز سسيم گلى^۳ قعر- مزاردان^۴
 خاصه محمديه ائدير خلقه چوخ ستم
 يول خرچى، پوللو تذكره و روشوه مين قيران
 آل داليوا- دئيرله منه، من مگر خرم؟
 بئش يوز تومن ده روشوه يئر، وا محمد^۵
 عقرب كيمي او ساعت ائدر قويروغون علم
 يا ال چكىن او خانه برانداز ظلمدن^۶
 ايرانى ييخدى، ائدى مثال ساراي- جم^۷
 دعوا گونو جوانلار ائدر رفع دشمنى^۸
 زيراكى، چوخ رشيددى، معجز او دود و دم^۹

وئرسك هر ايل ايبيرمى تومن چايه ماليات
 بى چيز ملتين اوزونه باغلانار فرات
 چاين كى، بوخودو منفعتى هئچ سئواى چيش
 سيگار چكمه، ائيله بير آز حؤوصله ن گئنيش
 چاي ايچمه سم سحر، گئدرم اختياردان
 ظلم توتون چوخالدى، چيخين بو دياردان
 چيخماق مگر راحتدى، چيخيم، اى فيلان، فيلان
 انسان نئجه بو بار- ثقيلته^{۱۰} وئره تكان
 بئش يوز تومن مواجب آليز بير نفر گدا^{۱۱}
 من گر دئيم او ظاليمه، بوخودور خدا- مدا
 يا دينى، مذهبي ائدين انكار مثل من
 منت عوام دينينه يكصد هزار من^{۱۲}
 پير- ضعيف ترك ائده بيلمز جيغاره نى
 قورخوم بو دور اسير ائده اكراميه سنى^{۱۳}

^۱ - سيگار و توتون اداره سى

^۲ - عجمين اتوى سفالت اودو ايله يانار

^۳ - گلر

^۴ - قبيرين ديبيندن

^۵ - آغير يوكه

^۶ - مگر من اولاغام؟

^۷ - ديلنچى

^۸ - ايواى محمد واى

^۹ - اتوى ييخان ظلمدن

^{۱۰} - يوز مين باتمان

^{۱۱} - جمشيدىن سارايى كيمي

^{۱۲} - دشمنى سووار

^{۱۳} - منظور رشوه دير

^{۱۴} - منظور سيگار چكمكدير.

ايندىنن حكىملىرى

حكىمىن اولماسا قىرخىق قافاسى
مىربا آرتىرار قانى و حالوا
الى، دىرناغى آغ-آپباغ چىيىد تىك
تىراش ائتمىش بىغى، ساققالى دىيدىن
حكىم نبضه باخار، يا جانە، باجى؟
مىسلمانام دئىير بو نامىسلمان
حكىمە بنزەمىر بو ھىچ، بگىم جان
قويور بۇر كون يىترە آرواد يانيندا
قولاغىن نصب اندىر^۵ صدر^۶-انائا^۷
دئىر: باجى ھاران آغرىر، نەيىندىر؟
حكىم بىلمىز مگر، باجى، سىن آللاه
دئىندە گل ائو، باخ بو مريضه،
گئىندە بىر ائو ھەم مىرزا فتح الله
نەحقى وار بونون بئش جوتلوک^{۱۱} آلسىن
بىر ايگنە ووردو، آلدی بىر تومن پول
بىر ائو ھەم گىرسە، چىخساگر، بئش اون پول

مريضه فايده وئرمز داواسى
فرنگى ايگنەن چوخدور خطاسى
مگر اولموش بو دوكتورون آناسى؟
نېيە يوخدور پىمىردن ھراسى^۱؟
بو ناخوشدور، بىندە يوخ ياراسى
اندر عريان^۲ ذكورو^۳ ھەم انائى^۴
بونون نە ساققالى وار، نە عاباسى،
من اونون باجىسىيام، يا خالاسى؟!
خوشونامى گلير، قلىبن صداسى^۸؟
منيله آيلنىر، شيطان بالاسى!
مريضىن جاني نىن آغرىر ھاراسى!
دئىر: وئر بر تومن گلەمك كىراسى
آلير حق القدم^۹ آلتى عابباسى^{۱۰}
مگر يئردن چىخىب خلقىن پاراسى^{۱۲}
خاراب اولسون گۇروم يوردو، يوواسى
گئدر بادا مريضىن چول-پالاسى

^۱ - قورخو

^۲ - چىيلاق اندر

^۳ - كىشى لرى

^۴ - قادين لارى

^۵ - ياپىشديرير

^۶ - دۇش، سىنە

^۷ - قادينلارا

^۸ - اورگىن سسى.

^۹ - گلەمك حقى، وىزىت حقى

^{۱۰} - قىرانىن بئشده بىرى، دۇرد شاھى. مىرزا فتح الله معجز زمانى اونون دوستو اولان بىر مجاز دوكتور ايدى

^{۱۱} - گوموش ايکى قىرانلىق

^{۱۲} - پول.

پولسون وئرمە باجی آجی داوايا
دعا افضلدى^۱ مین دفعه داوادان
حجامتدن خوشو گلیمیر دئییرلر
اگر، خانباجی، بو یاخشى حکیمدیر،
نه ازوای ایشله دیر، نه تخم- لولفلر^۲
چکر سیگار، ایچر چای اتصالا^۳
یاشیمدان گۆرمه دیم بۆيله حکیم من
دئییرلر کی، دونن معجز دئییردی:
ساغ اولسون کبله توحفه نسه، او جیندار

اونو وئر سن بالا، چوخدور صفاسی
یاشاسین ملا قوربانین دعاسی!
اوتانماز ملادان، یوخدور حیاسی
نییه یوخدور اونون بس فیرفیراسی؟
نه جوشنده سی وار، نه گۆی زیراسی^۳
حکیمدیر بو، هانی بس اشتها سی
کی، گئیسین اینینه موطروف^۴ لباسی
دوشوبدور باشیما تبریز هاواسی
یاشاسین فالچی خئیرانین دا تاسی^۶

^۱ - اوستوندور

^۲ - نولفر توخومو

^۳ - بیتگی داوا ادلاری

^۴ - آردیجیل، آراسی کسيلمه دن

^۵ - مطرب، چالقیچی /لهجه ده/

^۶ - شعر یالنیز ممدلی نسخه سینده واردیر.

آچین اوزلری

نقاب ائيله‌دی ایجاد بیر شاهین حرمی
 جمال انورینه^۴ سالمادی نقاب هرگز
 جمالین امرینی شوق ایله ائتدی استقبال
 ولاکن ائيله‌دی لعنت، چنانکی، بیژ شمره^{۱۰}
 او حکم ائيله‌دی دلشاد اهل - ناموسو^{۱۲}
 بدون خوف^{۱۴} و تردد^{۱۵} نقابسیز معشوق
 نقابی آپسا خانیم، صاحبیندن^{۱۶} ائیلهراس^{۱۷}
 بسا اولوب کی، داداش باجینی ائدیپ تعقیب^{۲۱}
 کی، مثل پاشنه‌سنگ^۱ عارضی^۲ مخدریدی^۳
 جناب فاطمه^۵ کی، دختر - پیمبریدی^۶
 اولار کی، حسن^۷ و وجاهتده^۸ ماه - انوریدی^۹
 او باجیلار کی، مثال نکیر و منکر^{۱۱} ایدی؟
 گناهکار خانیم‌لار نییه مکدریدی^{۱۳}
 گئدردی عاشیق - زارین زیارت ائیلیدی
 نقاب چادیرا ستار^{۱۸} چشم^{۱۹} - شوهریدی^{۲۰}
 بقصد عشق و هوس^{۲۲}، بیلمه‌ییبکی، خواهریدی^{۲۳}

۱ - آباق داشی، دابان داشی

۲ - اوز

۳ - عیبه‌جر، چیرکین

۴ - نورانی اوزونه

۵ - حضرت محمدین قیزی

۶ - پیغمبر قیزی

۷ - گؤز للیک

۸ - گؤز للیکده

۹ - ایشیقلی آی

۱۰ - کر بلا حادثه‌سینده یزیدین اوردو باشچیلاریندان بیر

۱۱ - گویا قبیله‌ده ایلک گنجه سورغو - سووالا گلن ایکی ملک، بورادا منظور چیرکین عیبه‌جر و قورخونج

۱۲ - ناموسلو آدم‌لار

۱۳ - کدرلی، غمگین

۱۴ - قورخوسوز

۱۵ - ایکی اورکلی‌لیک

۱۶ - بورادا اریندن

۱۷ - قورخو

۱۸ - اؤرتن

۱۹ - گؤز

۲۰ - ار لارین گؤزونو اؤرتن /

۲۱ - ایزله‌ییب

۲۲ - سنویشمک هدفیله

۲۳ - باجی

قىزىنىن آدى شرف، اوغلانىنىكى عىسگرىدى
 او گونلىرى كى، آخوندلار امير-لشگرىدى
 مطيع-امر-ديانت^۱ او گونكو بربرىدى^۲
 ائدهيدى بحث مدير-ستاره^۴ كافرىدى
 جماعت-طلبة^۶ رستم-شېستريدى
 خوشا او گونلره كى، جانشين^۷ مظفريدى^۸
 او حلاج اوغلو^۹ كى، مين آتلييا برابريدى
 شرارت اهلىنه چون سىدحمزه^{۱۰} سنگرىدى
 اونو حمايت ائدن شخص اهل منبرىدى^{۱۱}
 قضاي حاجت اوچون مبرز-مقررىدى^{۱۲}
 نيكولا^{۱۵} ناصردينه^{۱۶} غلام-كمترىدى^{۱۷}
 امير اونا قايىچى، قىصر ايسه^{۱۸} مهتر ايدى

خوشا او گونلره كى، تاجيرين، بگين، خانين
 قويا بيلردى مگر آدين اوغلونون پرويز،
 داراردى ساققالين اون بئش ياشينداكى اوغلان
 اگر او دؤورده كشف-حجاب-نسواندان^۳
 كامانچا و دف و تارى شكست ائدن گونلر^۵
 نه چكهمسى، نه جورابى اولاردى سربازين
 نه شاهدان، نه وليعهددن ائدردى هراس
 آلاردى باج و خراج اهل شهردن هرگون
 گيرردى بسته آدام اولدورن زامان قاتل
 روايت ائيليرى راوى كى، صحن توپخانا^{۱۲}
 بنا به قول-جناب شهير قاننى^{۱۴}
 اونون ركاين اوپرميش تامام دولت لر

۱ - دينين امرينه تابع

۲ - سلمانى، داللاك.

۳ - قادينلارين حجابى نين آچماسيندان

۴ - معجز زامانى تهراندا بير غزيت

۵ - سينديران گونلر

۶ - دينى اوپرنجى / اميرزا كاظمين شېسترده دينى حوزهسى وارىدى.

۷ - بورادا وليعهد

۸ - مظالددين شاه

۹ - اون دوققوزونجو عصرين سونلاريندا تيريزده «حلاج اوغلو» آدلى بير لوتو وارىدى كى، وارلى لاردان زورلا آليب يوخسوللارا، وئرهردى، دولت اونو اولدورودو.

۱۰ - تيريزده مقبرهلى بير مسجد

۱۱ - روحانيلر

۱۲ - تهراندا يئر

۱۳ - مشخص آياق يولو، توالت.

۱۴ - قاجار دؤورو مشهور يالتاق شاعير

۱۵ - روس تزارى

۱۶ - ناصرالدين شاه

۱۷ - آلچاق كوله

۱۸ - روم شاهی

دوشردى قورخويا سگان^۲ عرش تىترىدى
سزادا^۵ حاتم^۶ اونا بىر كمينه^۷ نوكرىدى

اگر باخايدى محبتله سمت افلاكا^۱
اتابك^۳ آچمىش ايدى كارخانه - فقرا^۴

دلاوران وطن سيد و قلندرىدى^۹
تامام سسى و تمناسى^{۱۰} وصل دلىرىدى^{۱۱}
ساراي ائويندهكى نسوان ماه منظرىدى^{۱۳}
اونو دلاور ائدن رويىند^{۱۵} و چادىرىدى
دئىردى: ظل خدا^{۱۸}! خلق اطاعت ائلىرىدى
اوگونكو گونده دانىشماق مگر مىستىرىدى^{۲۳}

دعاى - مفتخوران^۸ حفظ ائدردى سرحدى
نه داخل ايله ايشى واريدى، نه خارج ايله
گئجه صاباها كيمى جنگ ائدردى^{۱۲} مردانه
جمالين آچسا خانيم قورخار اقرباسىندان^{۱۴}
بجاي اينكى^{۱۶} دئيه خلق اونا سحاب بلاد^{۱۷}
زبان دهاندا^{۲۰} مقفل^{۲۱}، قلم قلمداندا^{۲۲}

۱ - فلكلره طرف

۲ - گوپون ساكنلىرى

۳ - ناصرالدين شاهين باش وزيرى

۴ - يوخسوللار كارخانىسى

۵ - آلى آچىقلىقدا

۶ - مشهور الى آچىق عرب

۷ - كىچىك

۸ - موفته يئىنلرين دعاسى

۹ - موفته خور درويش

۱۰ - آرزو، دىلك

۱۱ - دلىرىن وصالى

۱۲ - دؤيوشردى

۱۳ - آى اوزلو قادينلار

۱۴ - قوهوملاريندان

۱۵ - چرشىن اوزو اؤرتنى

۱۶ - اونون يثرىته كى

۱۷ - اۆلكه نين بولودو. منظور اۆلكه نى قارائلىق ائدن، ظالم

۱۸ - آلاهيىن كۆلگه سى

۱۹ - دىل

۲۰ - آغيزدا

۲۱ - قىغىللانمىش، باغلانمىش

۲۲ - قلم قاينىدا

۲۳ - مگر مومكون ايدى

بايرام گلىر

ائىلە ترحم^۱ خدا^۲، بندە بى دولتە^۳
 من نىجە ال بوش گىدىم خانە ويرانەمە^۴
 از قالير آخشان اولاً، آلامىشام ياغ- دويو
 دۈنمەمەلى خانە، چكەمەلى دابانلارى
 سۈيلەيىن: اى نازنين، صدرى^۵ عزت قرين^۶
 زهر كىمى دانىشپير، هر بير ايشە قارىشپير
 بو قىساجىق عۇمرلە، نئىلەيىرم اوغلانى
 گر چىچك آپارمايا، ساغ قالا مندن سورا
 گر اوخويوب يازماق قسمت اولاً اوغلوما
 يىتتىملە بازار دولو، برهنە^۷ قىچى- قولو
 هرگون روزه^۸، هرگون چاي، هرگون ايواي، آجام واي!
 قولاق وئرين بير منە، بايرامدير، اى حاجيلار
 گر وئريلە حقوقو، فقير ياشار شاه كىمى
 جمع اوللوق بير يىردە چوخ، دنيالىق ايشىمىز يوخ
 عاليم مانىياتىزم^۹ باطل ائدى حسىنى

يوخدو قىزىل كىسەدە زاد، ماد آلام كلفتە
 آخىرى چىشنبەدير، من نە دئىيم عورتە؟
 بير شاهی دا يوخ وئرم، بيرجە دنە كبرىتە
 ائتمەلى بوردان فرار^{۱۰}، فاتحە بو ملتە
 يىددى لوين^{۱۱} لعين^{۱۲} آتدى منى غىربتە
 گۈزەسن عورتلرين خىرى نەدير ملتە؟
 او قازانيجا پارا، من گۇدرم جنتە
 يوخسول آتا اولادى حسرت اولار راحتە
 خلق سۇير گورومو، آلسا الە غزتە
 تومانچاق عليقلو^{۱۳} خىيىر وئرمز دولتە
 ائواي قارين دويورماز، پالتار اولماز امتە
 باشى اچىق باجيلار محتاجدير بير چرقتە
 ايمانى يوخ آغالار دولدورورلار سبتە
 صحبتىمىز تاماماً راجعدير آخرتە
 ملت- بيچارەنى سالدى خواب- غفلتە^{۱۴}

۱ - رحم ائله

۲ - تانرى

۳ - يوخسولا، دولتسىزە

۴ - خارابا ائويمە

۵ - قاچماق

۶ - ان ياخشى دويو نوعو

۷ - عزتلى، حۇرمەتلى

۸ - ايلين سون چىشنبەسىنە خاص دوزلن، يىددى قورو ميوەنين قارىشقىندان دوزلن يىمەلى

۹ - لىنتە گلىمىش

۱۰ - چىيلاق

۱۱ - يوخسول بير زىمتكش ايدى

۱۲ - اوروج

۱۳ - مانيتىزم

۱۴ - غفلت يوخوسو

قیشقیریرام هر قدر، آیلیمیر بو بیچارا
 گرک تئز دورام. زاد- ماد آلام بایراما
 ایل بایرام بیکارا، ساقییا بئش گون سورا
 هر ایلده سیزده گونو عیش ائیلریدیک صحرادا^۲
 ایندی ای نخجوانی^۳ بیرسوز دئییم من سنه
 گر یولداش ایسته ییرسن، حاجی محمد علی
 نگرانام بیر آز من حاجی حسین^۴ آغادان

دوشدو گونش دیوارا، دور، گله سن لعنته
 گئجه نین نه وقتیدیر، باخ بیر گورک ساعته
 هلال - ماه - صیام^۱ گورونه جک امته

 سیزده گونوندن کام آل، اوزون سالما زحمته
 تراش ائدیر ساققالی، اینانمیر قیامته
 او دا من دئین اولسا، آپار بزم عشرته
 / شعر ناقص نظره گلیر^۵

^۱ - اوروجلوق آیی نین هلالی

^۲ - چؤلده، بو بیتین ایکینجی مصراعینین یئرینه بوندان اولکی بیتین بیرینجی مصراعین تکرار اولموشدور.

^۳ - مشهور معرف برور و آذربایجانچی حاجی محمد نخجوانی

^۴ - حاجی محمد نخجوانی نین قارداشی

^۵ - شعر ممدلی نسخه سینده آلینمیشدیر.

ندىر خيالىن؟

اى پىر - سالخورده^۱ الواندى ريش^۲ و يالىن^۳
 رنگى - حنا يىندە، حمد و ثنا^۴ دىلىندە
 كوفتە، قاويرما، يارما لازىمدى قىش ائويندە
 دف قىزما سا چالينماز، پولسوز چۆزك آلىنماز
 عزم تولا مبار ائىلە، چال بىتلرین قىر يلىسىن
 حورى سىننلە ياتماز مین ایل قالار سا ارسىز
 بىر باشى توكلو گۆرسە، يولداشينا ميرىلدار
 آب - حمام طيب^۵، عطر - بنفشه موردار؟
 ائششك قاجيب آخوردان، گىج قالمىشام ناخىردان
 آنقىر مايىب ياشىندان، چابك گئدير ماشىندان
 سال قندى اىستكانا، تربت خراما گلسىن

آلنن قىرىشلار يىندان بللىدى سن و سالىن
 يوغون قورشاق بئلىندە، بىلىم ندىر خيالىن
 يايدا تدارك ائىلە، آج قالماسىن عيالىن
 تسبيحى قوى كنارا، تا رفع اولا ملالين^۶
 قويماز لار بوتپرستى فردوسا^۷، آنالات حالين
 گلە كلک، عزيزىم، بيهوده دىر جدالين
 داز كلە سىندە يوخ چون، بىر توك بو بى كمالين
 اسرار وار بولاردا، كج گئتمە سىن خيالىن^۸
 ساقى گئير چاخىردان، قوربانىيام جمالين^۹
 معلومودور باشىندان تمثال خط و خطالين
 لعنت عاواما گلسىن، معجز قوتار مقالين^{۱۰}

۱ - اى ياشلى قوجا

۲ - ساققال

۳ - منظور ساچ

۴ - آلاھا شکر و دعا

۵ - كدرين آرادان گندە

۶ - جنت، اوچماق، بهشت

۷ - حمام سويو پاكدىر

۸ - معجزين شىستر حياتى نىن سون ايللر يىندە حمامالار يىن خزىنەلر يىن دوشا چئويرمك اوچون روشنىفكىرلرلە ميرزا كاظم آراسيندا اوزون مدت بحث و دئىشمەلر اولموشدور.

۹ - دو ققوزونجو و اونونجو بيتلر «بهرامى / شير احمدى / نىسخە سىندە دىر».

۱۰ - شعر ممدلى و بهرامى / شير احمدى / نىسخەلر يىندە واردىر.

ایرانلی

دوشوبدور گؤر نه پیس حالا بو بختی قارا ایرانلی
 خدا شاهددی بیلمز نیله سین بیچارا ایرانلی
 گرک گئتسین زاووددا^١ ایشله سین، بئش - اوچ مانا ت آلسین^٢
 ز بس ایراندا ایش یو خدور، قالیب آوارا ایرانلی
 تونل^٣ قازماقلا ایله ده هر قدر قالسا داش آلتیندا^٤
 گئنه آزدیر، ز بس بیگانادیر اسرارا ایرانلی
 نه کارخانا بیزه لازیمدی، نه معدن، نه راه آهن^٥
 بولار زحمتلی ایشدیر، چون گؤرور بیکارا، ایرانلی
 فقیر اولماخ سلاح - مملکتدیر، نیلیریک ثروت،
 گرک آچسین الین، قویسون اوزون دیوارا ایرانلی
 / شعر ناقصدیر^٦

^١ - کارخانا / روسجا /

^٢ - روسیه پولو واحدی

^٣ - یئر آلتی یول / آوروپا سؤزو /

^٤ - شمسی ١٣٠٤ - نجو ایله ده ایرانین دمیر یولو چکیلیمیه باشلاییر و مینلرجه جوان او جمله دن یوزلرجه شبسترلی جوان او یولو

چکن زامان تونلرده توپراق آلتیندا گؤمدورولموشلر.

^٥ - دمیر یول

^٦ - شعر یالنیز ممدلی نسخه سینده واردیر.

اولاجاق!

اى تكدبان، بو گده عاقبت آلمان اولاجاق،
دولتى مدرسه ده نطفه - شيطان اولاجاق

دئيرم هندسه نى قوى يئرله ابوابى گۆتور
عوض - جدول و پرگار، مۆهور قابى گۆتور
بلى! شيطان دئيرى، بير يئكه بئل سابى گۆتور
به جهنم^۱ به سقر^۲ قانينا غلطان اولاجاق!

يئر مدوردى^۳ هاوادا، دولانير مثل - پرى،
سئير ائدير دايره شمسى^۴، محيط - قمرى^۵
دئيرم: ميرزالارين يوخدو اوکوزدن خبرى،
بئله سۆزلر دئمه كى، دين ائوى ويران اولاجاق!

دئيرم، مسجده، گئت ائيله نظر شيخه طرف
علم الاشيانى^۶ بوراخ، باخما توارىخه طرف
هيئت آخير چكه جك اوغلونو مريخه طرف
ايشدى، قايتسا، ايشين ناله و افغان اولاجاق!

عوض سورة ياسين^۷، او بيزيم خانه خاراب^۸
جمعه آخشامى اوخور جدينه شيمى و حساب

۱ - جهنمه دك

۲ - جهنمه دك

۳ - گيرده دير

۴ - گوشين دايره سى

۵ - آيين اطرافى

۶ - طبيعى علم

۷ - ياسين سوره سى

۸ - ائوى خاراب

نه قدر مدرسه ده وار او فیزیک أدلی کتاب
بو ولایتده نه قاری^۱ و نه قرآن اولاجاق!

گاه جغرافی ایله صحبت ائدیر بو کرته^۲
گاه یازیر، گاه پوزور، گاه نظر ائیلر لعنته
گاه بیغیر یانینا بیر دسته یالانچی غزته
نه یئیر، نه اوزانیر، بو نجه انسان اولاجاق؟!

قیر خدیریر دؤور و برین^۳، بیر بالاجا بیغی قالیر
دئییه سن لومه تیوقدور، بچه اوچون دولانیر
دئییرم: اؤز - اؤزومه: بسدی، بو چوخ باشقالانیر
بیر - ایکی سیللی یئسه، بلکه مسلمان اولاجاق

قور خورام بو گئدیشین آخیری کفرانا چکه^۴
هوس علم و فنون^۵ اوغلومو، تهرانا چکه
اؤلدوره معجزی آلا، ایشی دیوانا چکه
کی، اوتا ساغدی، بو خلق اهل - دبستان^۶ اولاجاق

۷×××

۱ - قرآن اوخویان

۲ - یاراماز، دجل

۳ - اطرافین

۴ - کافیرلیکه چکه

۵ - علم و فنون اؤیرنمک عشقی

۶ - مکتب اوشاغی

۷ - شعر یالنیز ممدلی نسخه سینده واردیر.

اى دوستان

گۈيىن بىر چىكت^۱، بىر يىلك^۲ دوستان
 آياغا دولاشىر اتك دوستان
 حكومت گليب غىظه مانند هود^۳
 ئمودون^۴ بئلىندن ووروب بىر عمود
 يىخىلدى يئره مستبد^۵ - عنود^۶
 خاريلتيله مثل - ديرهك، دوستان
 دئىيىردى شىرىيتمدار^۷ اولى
 دئىير ايندى: دون گئيمه يىن بوزمه لى،
 سويوق سو قاتىيلار مگر آشيزا،
 او دوربه^۸ كى، سىز قويوموسوز باشيزا،
 كى، غرق اولموسوز بۇيله گۆز ياشيزا
 اونو تىكمه يىيدير ملك، دوستان
 گئىدين وايقانا^۹ و ديزه خللى يه^{۱۰}
 اوزوننه توتون بىر الك، دوستان
 قىيىر ملتته حضرت - پهلوى^{۱۱}
 قىيىر ملتته حضرت - پهلوى^{۱۲}
 قىيىر ملتته حضرت - پهلوى^{۱۳}

۱ - زاكوت / اوروپا سوزو /

۲ - جىليتقه، آنا دولو سۆزو

۳ - قراندا آدلارى چكىلميش قديم سامى خلقلرىندن

۴ - قراندا آدلارى چكىلميش قديم سامى خلقلرىندن

۵ - دىكتاتور، خود راي

۶ - عنادجىل

۷ - دينه احاطه سى اولان، مجتهد

۸ - قديم بىر بۆرك

۹ - شىبستىن ياخين كندلرىندن

۱۰ - شىبستىن ياخين كندلرىندن

۱۱ - بو بىندىن گۆرونور كى، شعر رضاشاه زمانى يازىلىپ

۱۲ - وقارسىز

- بیری بۆز کونون باشینی دار ائدر،
عبا جان سیخار، دون بیزی. خوار ائدر.
- گئدير مکه‌یه حاجی شووقریب،
دئییرلر دوغار بو کلاه عنقرب
- سقل قیرمیزی مثل - بال خوروس^۴
باخیر آرخاسینجا فرنگ و اوروس
- بئل آچیق گزر، قوللارین چیرمالار،
او حالا ائدر اجنبی چون نظره
- قاشیر خایه‌سین، بند زیر جامه‌سی^۵
جماعت نه دیر بو ایشین چاره‌سی؟
- گلیب نطقه معجز دئدی: دینله‌یین
وئرین ال - اله، اتحاد ائیله‌یین
- گئده نزد - خیاطا^۶ گر میر علی
تیکه گر اونو اوستا ممدقلی^۷
- بیری بندی داخل به شلوار ائدر^۱
خصوصا اولاد بزرک^۲، دوستان
- قویور باشینا بیر کلاه - عجیب^۳
شیشیب قارنی مثل - پتک دوستان
- حناسی الینده، چوبوق مال - طوس^۵
دولاندیقجا اول پئزه‌وک، دوستان!
- گلر آيله‌شر کوچده بیتله‌نر
اولار سینه تنگ، هم اورک دوستان
- آتیلار، دوشر، گولدورر هر کسی
بیلیرسیز دئیین ائیله‌یه‌ک، دوستان
- دئیم بیر داوا گول کیمی ایله‌یین
گورنمز چون هر ایشی تک، دوستان
- دئیه بیر تومان تیک منه لیفه‌لی
کسین ساققالین مشترک، دوستان!^۸

^۱ - تومان باغین تومانین ایچینه سالار

^۲ -

^۳ - قریبه بۆزک

^۴ - (گونئیده و باشقا یئرلرده اولان پارلاق قیرمیزی رنگی اولان) خوروزلارین قانادی کیمی.

^۵ - خراسان ولایتینده بیر شهر. فردوسی‌نین ده قبری اورادیر.

^۶ - آلت بالتاری

^۷ - درزی‌نین یانینا

^۸ - معجز زامانی شبسترده بیر درزی‌ایدی.

^۹ - شعر «بهرامی» نسخه‌سینده / شیر احمدی / اولموش و اورادان کؤچورولموشدور.

حكومت و رعيت

حكومت دئير قوی قمەن قىننە خلل قاتما^۱ پىغمبىرىن دىننە
 اوروج فرضدیر مومنە، هم ناماز نە باش یارماق، ای نافهیم، آنلاماز^۲
 رعیت دئیر باش منیمدیر اگر اونو دوغورام من بسان جیگر^۳
 حکومت دئیر باش سنیندیر، ولی ولاکن سنی جهل ائیدیدیر دلی
 دمیردن دئیل کله، اتدیر، درى بادیمجان دئیل، جاندی بو همشرى
 رعیت دئیر چون منیمدیر بو باش سنەدخلى یوخدور، حکومت داداش
 حکومت دئیر: هرزه سۆز سۆیلمە منە دخلى وار، اشتباه ائیلەمە
 آز اولسا سنین قوہ تین، ای آقا توپو کیم سوروتلر، چىخاردار داغا؟
 اگر قانیله ایسلانا چوسلارین^۴ جاوابین وئره بیللمە سن روسلارین
 ایکی ایل جوانان - ملت گرگ بیلیر سن، ائدە شاها خدمت گرگ
 آز اولسا قانین، غیر تین آز اولار بئغیرت نە توپچو، نە سرباز اولار
 وطن قانلی انسانا محتاجدیر نئجه کی بدن قانا محتاجدیر
 گوج اولماز سا قول قاوزایا بیللمە سن رقیبین قافاسین یارا بیللمە سن
 رعیت دئیر چوخ اوزاتما سۆزو جواپین وئردر دشمنین حق اؤزو
 گۆی آتار^۵ قیلیجلار توپون دشمنین مگر یوخ بونا اعتقادین سنین؟!
 قیلینجی آلا ر دستە صاحب زامان چکر دشمنان - وطن الامان

/ شعر ناقص نظرە گلیر/^۶

^۱ - زیان وورما، مانع اولما

^۲ - قانماز

^۳ - جیگر کیمی اونو دوغرارام

^۴ - شېستردە ایشلنن «ایاق قابی» مناسیندا سۆز.

^۵ - شیعهلرین عواملارینین عقیده سینه گۆره امام زمان گۆی آتلا گلر.

^۶ - شعر بهرامی / شیر احمدی / نسخه سینده اولموش و بیز اورادان کۆچورموشوک.

اولدو!

ايكى عباسى لىق^۱ ھىزم^۲ او گون كى. بىر رىال اولدو
 قارالدى غصه دن رنگ - روخوم^۳، مثل - ذوغال^۴ اولدو
 گتير لاپچىن^۵ لارى آى قىز، بويون شالين وئر آى اوغلان
 داها باش ساخلاماق بوردا محال اندر محال^۶ اولدو
 خبر آلسا آنان: نولودو آتان؟ سؤيله كى: جييينده -
 قارا پول^۷ قالمايىب، شرمندە اهل - عيال اولدو^۸
 بولوت، كسمه قاباغين آفتاب - عالم آرانين^۹
 سوراخ چىخسين كى، خلقين آبروسو پايمال اولدو
 سويوقدان دوندو گولدان، شيشه، كوزه، ايستان، فينجان
 قولاقلا شيشدى، اللر چاتلادى، قىچلار توپال اولدو
 گۆره سن بيز نيه اولدوق نشان - قهر - يزدانى^{۱۰}
 ھرە بىر سۆز دئيىب بو بارەدە چوخ قيل و قال اولدو
 بىرى سؤيلر: خئيىر، چون ترك اولدو قيرمىزى باشماق
 خانىملار قوندارا و چوست^{۱۱} گئيىب، مثل - رجال^{۱۲} اولدو

۱ - قىرانين بئشده بىرى، دۆرد شامى

۲ - اودون.

۳ - اوزومون رنگى.

۴ - كۆمور كىمى.

۵ - كىچەدن اولان يوشاق آياق قابى.

۶ - لاپ غير مومكون، لاپ اولمايان.

۷ - قىراندان آز اولان پول واحدلىرى. شامى، يوز آلتين، اون شامى...

۸ - پولسوزلوقدان آرواد اوشاغين يانيندا خجات اولدو.

۹ - دنيانى بزهين گونشين.

۱۰ - آلاھين غضبى نين علامتى

۱۱ - قديم شېستردە دابانى ياتىق باشماغا چوست دئيردىلر.

۱۲ - كىشى لر كىمى.

توتاندا بىر قارى عورت الينده بىر چوبوق ھىردن
 چكىر پوفلور، دئىير: قىزلار، عبث جنگ و جدال اولدو^۱
 گئىندە اگنيزه توممان، حياسيزلار، اوتانمازلار!
 اريز باخير، دئىير: عورت غريبه خوش جمال اولدو
 اگر علت ندير، سيز بيلمەدیز، قوی من دئىيم، قىزلار
 سبب قهر - خداونده او زنجيرلى قالوال اولدو
وورور معجز،
 دئىير: خان باجى لار انصاف ائدين وقت - زوال^۲ اولدو
 بئش اون ساعتدى ھئى سيز سؤيلوسوز، اولمور منه فرصت
 قويون بىر دانىشىم من ده دىليم آغزىمدا لال اولدو
 مين اوچ يوز ايلدى دنيادان پيمبر ائيله ييب رحلت^۳
 كسيلدى يئر اوزوندن وحى، خلق آشفته حال اولدو^۴
 اوخويون سيز ده هر علمى، يازين هم، اى گؤزل قىزلار
 اوخودو، يازدى هر ملت، قىزى صاحب كمال اولدو^۵

۱ - يئرسيز داوا - دالاش اولدو.

۲ - يعنى آخشام اولدو

۳ - كۆچوب. دنيادان گئديپ.

۴ - خالى خراب اولدو.

۵ - شعر بهرامى / شير احمدى / نسخه سينده اولموش، اورادان كۆچورولموشدور.

قارداشلار!

سحر تىزدن دورون كىرنوش^۱ اندىن سموارا قارداشلار،
 اوپون هم موسلوغون^۲، هم دمكشىن^۳ صدبارە^۴ قارداشلار .
 بويون رخسارى^۵ آب نيم گرميله^۶ اوشورسوزها!
 ايچين چايى تىفنله^۷، چكىن سيگارا قارداشلار
 چىخين ائودن، ولى الدە هرە بير دانا شاقليداق^۸
 بئش - اون همدرسله شورش سالىن بازارا قارداشلار
 زمانى كى^۹، يورولدوز، ايله شين در كلەپزخانا^{۱۰}
 يئىن ناهارى رستم تك، گلين رفتارا قارداشلار^{۱۱}
 گرزين صحرالارى، سئير ائيله يىن ازهارى^{۱۲}، اشجارى^{۱۳}
 دبستان مثل زنداندير اولوالابصارا^{۱۴} قارداشلار
 بو ايل چوخ گردكان خلق ائيله يىب خالق، آتىن داشى^{۱۵}،
 توكون برگ - خزان تك، دولدورون جىيلارا^{۱۶} قارداشلار
 قاچين ها! قويماين قوز صاحيىن، گورسز گلير، چونكى -
 سوخار قوزلارى بير - بير گنبد دوارا^{۱۷} قارداشلار

۱ - باش ايمك، ال دۆشه قويوب ايلمك

۲ - ساماوارىن شيرى

۳ - ساماوارىن، چاپدانى قويماق اوچون، بۆركە بنز، گيرده و كيچيك حصهسى

۴ - يوز يول

۵ - اوزونوزو

۶ - ايليق سو ايله

۷ - تىسمەدن، ياواش - ياواش

۸ - اوشاقلارين، كاغىذى خصوصى شكيلده بوكەرك، قاييرديقلارى اويونچاق كى، اوجوندان توتوب آتيدىدا شاقليدايار

۹ - اونداكى

۱۰ - كلە پيشيرن دكان

۱۱ - رستم تك داورانين

۱۲ - گوللرى

۱۳ - آغاچلارى

۱۴ - گۆز صاحىلرى، گۆرنلر

۱۵ - قديم اوشاقلارين اويونچاغى آشيق و يا كيچيك داشلار اولاردى، قوز بول اولان ايللر ايسه اوندان استفاده ائىردىلر و معمولاً

اوشاقلار بو قوزلارى راست گلدىكلرى قوز آغاچلاريندان داش آتيب سالاردىلار

۱۶ - قافيه خاطرینه بئله اولوب، اصلى جىيلردىر

۱۷ - دولانان چرخ، فلک

اوغورلوق فيكرىز اولسا، سىندىرىن باغىن گۆلهدانىن^۱
 گىلىفدن گىرمەيىن، دىرماشمايىن دىوارا قارداشلار
 نە قدرى وار قلمدان^۲ و كتاب و دفتر و چىرنىل^۳
 اولار قويماز سىزى راحت، ساتىن عطارا قارداشلار
 وئىرىن ابوابى^۴ حالوايا، جناباسى^۵ مورابايا
 يىيىن، لعنت ائىدىن مىرزاي دل آزارا^۶ قارداشلار
 گئدرسىز مەكتەبە، حرىتىز^۷ الدن گئدر، زىرا
 معلم گرەبە - خونخواردىر^۸، سىز فارە^۹ قارداشلار
 يىيىن سقەف - دىبستانى^{۱۰}، ساتىن كول - گولوستانى^{۱۱}
 توتون خدامى، مىرزانى، باسىن انبارا قارداشلار
 گزىن آزادە سىز دورنا^{۱۲} كىمى اكناف - عالمده^{۱۳}
 وورون باشا محرمده بشى - اون قدارا قارداشلار
 سىزىن بو زحمتىز گئتمىز هدر، آند اولسون آلاها!
 وئىر يوز قصر^{۱۴} و مىن حورى خدا^{۱۵} دىندارا قارداشلار
 جراحت اولسا^{۱۶} باشىز وئرمەيىن دوكتورا بىر شاهی
 گئدىن مسجدده گۆز ياشى تۆكون رخسارا^{۱۷} قارداشلار

^۱ - قديم باغ قابى لارى اوچون آغاچدان قارىلمىش باغلاماق وسيلهسى، قىفيل.

^۲ - قلم قابى

^۳ - مركب (روسجا)

^۴ - قديم مەكتەپلەردە درس كىتابلارىندىن.

^۵ - قديم مەكتەپلەردە درس كىتابلارىندىن.

^۶ - اورىمى اينجىدىن،

^۷ - آزادلىقنىز

^۸ - معلم قان ايچىن پىشكىدىر

^۹ - سىچان (آنادولودا ايشلىنن عرب كەلمەسى)

^{۱۰} - ايللك مەكتەپ تەوانىنى

^{۱۱} - بوتون گولوستانى

^{۱۲} - دىنانىن اطرافىندا، هر يىرىندە

^{۱۳} - ساراي

^{۱۴} - تانرى

^{۱۵} - يارا اولسا

^{۱۶} - اوزە، نىزە

خدا دوكتور، مطب مسجددى وا فریاد و واویلا^۱
 پول آماز قارى؛ مجاناً باخار بیمارا^۲ قارداشلار
 ترقى دن وورور دم بیر پارا بى دین^۴ و لا مذهب^۵
 دوعادا یوخ اثر سؤیلر او قلبى قارا قارداشلار
 ایلانى رام ائدیپ افسونگر - با دین^۶ دوعايله
 دوعا البته میخی دؤندرر مسمارا قارداشلار
 خدا اگر ایسته سه، ضبط ائیلریک^۷ دونیانی یومروقالا
 بیزه لازیم دئیل طیاره و سیاره^۸ قارداشلار
 هر ایشده استخاره ائيله مک واجبدیر انسانا
 و لا^۹ گلسه، اماندیر چیخمايین بازارا قارداشلار
 نه قدری گئن اولا توممان، او قدری جان اولار راحت،
 نفوذ ائیلر هاوا چون داخل شالوارا قارداشلار
 کلاه - پهلوی قویماز دوشه گون آلتینا خلقتین^{۱۰}
 سولار رنگی گولون آی دوشمه سه هموارا قارداشلار
 مسلمان بۇر کودور الحق «دده باشماقچی نین^{۱۱}» بۇرکو
 اؤزون اوخشاتماسین مومن گرک کفارا قارداشلار
 اوخویون معجزین اشعارینی، اما ائدین توبه
 و بعد از توبه^{۱۲} بیر قدری وئیرین کفاره^{۱۳} قارداشلار

۱ - هاوار

۲ - قرانی سسله اوخویان

۳ - خسته، ناچاغ.

۴ - دینسیز

۵ - مذهبی، یولسوز

۶ - دیندار اووسونچو

۷ - توتاریق، اله گتیره ریک

۸ - ماشین، مینیک ماشینی

۹ - استخاره ائدنده یا نعم / بلی / گلر و یا «لا» یوخ / عربجه /

۱۰ - بو بیت و بوندان سونراکی بیتدن گۆرونور کی، شعر ۱۳۰۷ - نجی / شمسی / ایلدن سونرا، یعنی پهلوی بۇرکو مود اولاندان سونرا

و یا هامان ایلده قلمه آلینمیشدیر. (خلقتین سؤزو)

۱۱ - معجز زامانی شېسترده بیر باشماق تیکن ایدی

۱۲ - توبه ائله یندن سونرا

۱۳ - گناهان پاک اولماق اوچون وئیریلن جرمة

گئنه! (بوشلا خرافاتی)

ائتدی خطور^۱ خاطره کئچمیش زمان گئنه
 توتدو عزا مداینه ایرانیان^۲ گئنه
 تاج- کیانی^۳ تخت- جمی^۴ سالدی یادینا
 گئیدی سیاه آینینه پیر و جوان^۵ گئنه
 یادا سالیان او گونلری، ای قوم یاتمایین
 غارت ائدیر خیامیزی^۶ شمر و سنان^۷ گئنه
 تاریخه ائیلهدیکجه نظر گۆز یانار، کۆنول
 بی اختیار ائیلهیر، آه و فغان گئنه
 مین ایل کئچیب او وقعه جانسوزدان^۸، ولی
 ماتم توتار مزاردا نوشیروان^۹ گئنه
 ای نوردیده^{۱۰}، بوشلا خرافاتی، هوشا گل
 کی، قورخورام اسیر ائده دشمن آنان گئنه
 افغان دیشدی کۆهنه قافانی، فقط بیزیم
 معجز سپر قافاسینا، یاران سامان گئنه

^۱ - فیکیردن کئچدی

^۲ - ساسانیلر دؤورو ایرانین پایتختی، بو گون خرابالاری عراقدا دورو.

^۳ - فارسلا رین افسانهوی شاهلار سلالهسی

^۴ - فارسلا رین افسانهوی پیشدادی سلاله سیندن اولموش جمشید شاهین تختی

^۵ - قوجا و گنج

^۶ - خنیمه لر، چادیرلار

^۷ - کربلا حادثه سینده یزیدین لوردو باشچیلاریندان اولان شمر و سنان

^۸ - اورک یاندیزان

^۹ - فارسلا رین اسلامدان قاباقکی شاهلار سلاله سیندن بیر شاه اولموش انوشیروان قبیرده

^{۱۰} - ای گۆزومون ایشینی

جواب ائيله يين !

دل و جانی ^۱ مست - شراب ائيله يين	باھار اولدو گول آچدی، یاران من
وورون نیزه یه بیر ثواب ائيله يين	رفیقین ایچیسن آشینی، باشینی،
آلین مثل زنبور ^۲ اونون دؤوره سین	سیزه هر او کس کی، آچا سفره سین،
یخیکن خانمانین خاراب ائيله يين	چکین شیره سین، پس آلیسن لیره سین
قونا باشیزا تاکی، دولت قوشو	یغین باشیزا یاخشیی عقل و هوشو
چکین شیشه باغیرین، کباب ائيله يين	سیزه یاخشیلیق ائيله سه هر کیشی
ایچین دایما مئی، ای اهل گوئی	قویون فرشی، ظرفی ^۳ و یورغانی بئی
اونو تازالاردان حساب ائيله يين	و هر کس ده مئیل ائيله سه کهنه مئی
خری ^۵ آدم ائتمز فرنگی لباس،	دوزلمز قیافتله اخلاص ناس ^۴
نه بؤرکو فرنگی مآب ائيله يين	قافانی ائدین کؤهنه لیکدن خلاص،
نه دین ائتدی اصلاح بیز امتی	نه عدلیه قورخوتدو بیز ملتی،
سؤکون میزلی تختخواب ائيله يين ^۶	گئدین باغلا یین خانه روشوتی
نیچین قاتلانیر خلق بو مصرفه	وئریر ایلده یوزمین تومن مصحفه ^۷
نامازا و شیخه جاواب ائيله يين	نولور اولماسا دین بی فلسفه ^۸

^۱ - اورگی و روحو

^۲ - آری

^۳ - قاب - قاجاق

^۴ - آدامین پاکلیغی اوز و قیافه ایله دوزلمز

^۵ - اولاق، ائششک

^۶ - بو بیتدن گؤرونور کی، شعر رضا شاه دؤورو قلمه آلینمیشدیر. چونکی عدلیه دن صحبت گئدیر

^۷ - قرآن

^۸ - فلسفه سیز دین، اساس سیز دین.

دگىرمانچى ھەر ايل يارار كلەنى
 و پايلار او گون كوكە روغنى^۱
 گۆزون يومسا دنچى، اوغورلار دنى
 دىيرمانچى دان اجتناب ائىلەين^۲،
 يثيين معجزين شعرينى، بعد از اين^۳
 نه گز، نه قورابيه، نه انگيبن،
 نه حالوا، نه پشمك نه اسكنجبين
 بوتون بونلارا سيز جاواب ائىلەين^۴

^۱ - ياغلى كوكەنى

^۲ - ساغينين، اوزاقلاشين

^۳ - بوندان سوترا

^۴ - شعر بهرامى ده اولموش /شير احمدى/ و حسين روشن دن كۆچۈرۈلمۈشدۇر.

ائتمىشىم

ساقىيا! من دفتر - اشعارى بنیان ائتمىشىم،
 چکمىشىم تیغ - میدادی^۱ عزم - مئیدان^۲ ائتمىشىم
 هر کسین وار جرأتی قویسون قدم مئیدانیم،
 کلک - آتشاریلە^۳ حالین پریشان ائتمىشىم
 ائتمەدى جرأت بیرى مئیدانا گیرسین من کیمی،
 بو میدادیلە هزاران خانە^۴ ویران ائتمىشىم
 سالها^۵ جنگ ائتمىشىم^۶ کۆهنه الفبايله من
 خانە - ابواب^۷ و جام عباسی^۸ ویران ائتمىشىم
 قویموشام تاج علم الاشیا^۹ و حسابین باشینا
 بو ایکی شهزادانی مکتبده سلطان ائتمىشىم
 سابق ائیلردى چوپور اولادیوی درد - چیچک^{۱۰}
 آبلە کوبایله^{۱۱} من بو درده درمان ائتمىشىم
 کورتایدی چون اولگوجو سابق حجمچی باجى نین
 علم - طبایله^{۱۲} اونون چرخین پریشان ائتمىشىم

^۱ - میداد قیلینجینی

^۲ - مئیدانا گئتمک ارادهسى

^۳ - او یاغديران قلمله

^۴ - مینلرجه ائو

^۵ - ایللرجه

^۶ - دۇيوشموشم

^۷ - قدیم تدریس وسیله لریندن

^۸ - جامع عباسی قدیم تدریس وسایطیندن

^۹ - طبیعت علمی نین باشلانقچی

^{۱۰} - چیچک خسته لیگی

^{۱۱} - چیچک دۇین ایله

^{۱۲} - طب علمیه.

ساغ قالان بىر گون گۆرر جوت سالديريب سوردوموشم
 تربت- امواتى^۱ يکسر^۲ باغ و بوستان ائتميشم
 ساغ قالان بىر گون گۆرر جنتده بو اشعاريله
 حورينى گولدورموشم، غلمانى خندان ائتميشم
 ساغ قالان بىر گون گۆرر سيسى^۳ اولوب پاریس تک^۴
 ييخميشام، ياپدیرمیشام، عالی خیابان ائتمیشم
 من مسلمانين نه باشين يارمیشام، نه سينه سين^۵
 نه کفن گئيدیرمیشم، نه جسمين عريان ائتمیشم^۶
 من حقيقت شهري نين سلطانيام، ای دوستان
 من حقيقت اهلينه بو جانی قوربان ائتمیشم^۷

^۱ - اولولرين توپراغين. منظور قبرستانلاردير.

^۲ - باشا- باش

^۳ - شېسترين معجز ياشايان محلهسى

^۴ - فرانسايين باش كندى.

^۵ - عاشور گونو باش يارماق و سينه وورماغا اشارهدير.

^۶ - باش ياراندا آغ كفن گئيمك و آرخايا زنجير وورماغا اشارهدير.

^۷ - بو شعري آقاي محمدرضا مؤدب ۱۳۲۵- نجى ايل تير آييندا شېستر دموكرات جوانلار تشكىلاتى نين اورگانى «جوانلار اراده-

سى» آدلى ديوار غزته سينده وئرميش و تيريزده، جوانلار تشكىلاتى مركزى اورگانى جوانلار روزنامهسى اورادان گۆتوروب ۱۳۲۵-
 نجى ايل تير آيى نين ۲۹- ندا، شنبه گونو ۱۰ نمره لى شماره سينده چاپ ائتميشدير.

آغا علی احمدزاده^۱

ای بولبول - باغ - وطن!

ای طوطی - شیرین سخن^۲

سؤیله گؤروم آیا نه دن -

مثل غراب - بی زبان^۳، - لال اولموسان ای مهربان؟!بیر سن دئییلسن دهرده^۴ درد - فراقا مبتلا،

مینلرجه وار مثلین سنین،

معذوردو چرخ - بی وفا

بو دهر بیر میخانه دیر، ساکنلری دیوانه دیر،

دئرسن^۵ اگر فرزانه دیر، پس بو غم - بیجا نه دیر؟

دائم بودور چرخین ایشی،

کجدیر^۶ سپهرین گردشی^۷.

خوشالانمیسان گر ای کیشی، پوز تازادان ائيله بینا!

مینلرجه جان اولسا تلف، چرخ ائيله مز هرگز اسف.

بی رحم دیر جان آفرین، پس ای جوان مه جبین^۸ -فصل بنفشه، یاسمین عمدا^۹ اؤزون ائتمه حزین^{۱۰} -

سن ده، سنی شاه - نجف!

^۱ - میرزا علی معجز اؤزو بو شعری قصیده آدلاتدیر میشدیر سا دا، قافیه لنمه سی قصیده کیمی دئییلدیر^۲ - شیرین سؤزو^۳ - دیلسیز قارقا^۴ - دنیا دا^۵ - دئییر سن، آنا دولو تور کجه سی^۶ - آیری دیر^۷ - چرخین دولانماسی^۸ - آی آیلنی^۹ - بیله - بیله^{۱۰} - کدرلی.

مىنى ايچ بلورين جاميله^۱، بير يار - خوش انداميله
الشمه چوخ اوهاميله، دايم گرک دنيادا، بيز -
همفكر اولاق خياميله، پرت اولمايلاق^۲، هئى يورمايلاق -
فيكرى، خيال خاميله!

چوخ غصه لر وار دهرده، هر رنگده هر نهرده
قوى بيز چكك غم دهرده.
سن بى خبرسن حالدان، ادباردان^۳ اقبالدان
سرباز و قيل و قالدان.

مدتدير اى يار - قديم، هنگامه واردير شهرده.
نايب اليب قامچى اله، سؤيلر مثال حرمله:
- اى جارکش، اى هرگله^۴، چاپوك^۵ وئرين سربازيزى،
يوخسا، بسان - خربوزه^۶ ياررام قفاى - دازيزى^۷!!!

ملت اسير - شام تك - هرگون يئير يوموروق، كؤتك
چاك - گريبان^۸ باغرى قان، نوحه دئير بو بخرده^۹ -
نايب! اماندير وورما چوخ - قامچى قفاى - دازيما!
بير قدر وئر مهلت منه، بير بؤرك آليم سربازيما!^{۱۰}
اللى تومن پول وئرميشم -

^۱ - بلور پيالا

^۲ - عصبى اولماق

^۳ - بدبختلىك

^۴ - اخلاقسىز

^۵ - تئز/انادولو تور كجهسى/

^۶ - قوهون

^۷ - داز (توكسوز) باشيزى /آنا دولو تور كجهسى/

^۸ - ياخاسى جيريلىميش

^۹ - عروض وزنى نين اساس اولچولرينه بحر دئيرلر .

^{۱۰} - عسگر

بو علشه‌لی^۱ اوغلانا من^۲.
 باشی کئچلدير اوغومون -
 آند ایچیرم قرآنا من.
 ائيله قبول بو کندلینی، بند اولما اوغوم کاظیما!
 ای ساکنان والده خان^۳، ای گروه - دربدر،
 آیلشمیسیز میخانادا، گرخانادا^۴، مرخانادا،
 مست اولموسوز قونیاقیله؛
 قوینوزدا^۵ وار زن هم پسر^۶، دنیا اوزوندن بی خبر.
 آخیر فغان و زاردان باتدی وطنداشین سسی،
 کئچدی بوغازینا فسی، یوخ بیر نفر دادرسی.
 گزدیک تاماما کندلری، تاپدیق بیز آز اجلافدان
 علافدان، ملافدان ...
 اما، ولاکن دوستان
 دوکتور بیه‌نمز هئچ کسی
 سؤیلر آریقدیر انسه‌سی^۷
 کجدیر^۸ قاشی، چتردیر گؤزو
 چاریقدی^۹ قیچلاری بونون ...
 اللی نفر اوغلاندان -
 دوکتور بیه‌ندی دؤردونو

۱ - علیشه، گونئی ده کند آدی.

۲ - شهرلی لر اؤز اوشاقلاری نین یئرینه کندلی جوانلاری اجاره ائدیپ عسگر گؤندیریدیلر.

۳ - والده خانی، استانبودا بیر بازار

۴ - فاحشه خان/ آنا دولو تور کجه‌سی /

۵ - قوجاق

۶ - آرواد و اوغلان

۷ - یان

۸ - آبری

۹ - چارپاز، اوست - اوسته.

نە عیبى وار بو جاھلىن؟ دئرسن^۱، ئئىرسن پىردىنى^۲.

يانقىن وار اى قوم- دغا^۳، تعجىل ائدىن سۇندورمگە
آخىر نظامى سىزلىرىن^۴،

۵

اوت توتدو، ياندى خىمەسى

تعجىل ائدىن^۶ اى دوستان، اود توتدو ياندى جانىمىز.

اطرافىمىز، اكنافىمىز^۷، وايقانىمىز، دريانىمىز^۸.

با اين همه^۹ غم چكەمەيىن، قوتلى دىر ايمانىمىز

گلشندە^{۱۰} بىر مجلس قوروب اشرافىمىز، اعيانىمىز-

قاينار سماوار هر زمان، مملو اولار^{۱۱} فىنجانىمىز،

حاجى محمد ابراهيم^{۱۲}، نطقىندە تيغ- حيدرى^{۱۳}

حاجى آقا بىر حمەلەدە^{۱۴} ائىلر مسلمان كافرى.

غم چكەمەيىن اى دوستان، قوتلى دىر وجدانىمىز.

محمود حيدرزادەيە^{۱۵} تفويض ائدىلر^{۱۶} دفترى،

۱ - دئىرسن

۲ - دامى باسدىرماق اوچون ايشلنن كىچىك آغاچ

۳ - حقاباز، آيرى آدام

۴ - عسگرلىگە توتولان جوانلار سرباز دئىرىدىلر. نظامى سىز يەنى سرباز وئرمەيىن

۵ - نظره گلير كى بورادان بىر- يا نئچە مىصرع دوشوبدور(مەتنى تەرتىپ ائلهين).

۶ - تسلمك

۷ - اطراف- كنارلار

۸ - گونئىدە كند آدلارى

۹ - بونونلا بىرلىكدە

۱۰ - شىخ محمودون مقبرەسى

۱۱ - دولار

۱۲ - معجزىن زمانى شىبستىر نىفۇدلو شىخلىرىندىن

۱۳ - حضرت عليين قىلىنچى

۱۴ - معجزىن زمانى شىبستىر نىفۇدلو شىخلىرىندىن

۱۵ - معجزىن زمانى شىبستىر نىفۇدلو شىخلىرىندىن

۱۶ - بىر ايشى بىر آداما تاپشىرماق.

تحويل آلیر ملت پولون، ممت رفیع اژدری^۱
 ملت وئرنده پول اونا، قوخور و تیتیر اللری
 مشدی علی اکبری^۲ دئییر پاکارا^۳، وار نقصانیمیز.
 ممت تقی^۴ سؤیلر: بلی! یاشاسین عباس خانیمیز^۵
 با زور پاکار^۶ - لعین، ملت گلیب ال باغلايیر^۷.
 یوخسول دئییر یوخدور پولوم، آجام، سیزیلدیپ آغلايیر
 غیظه گلیر^۸ چایچی داداش^۹، قالخیر دئییر: اوغلان یاواش -
 پرت ائتمه خلقی، کس سسین!

شرقی دئییر قلیانیمیز^{۱۰} الحق سخاوت کانی دیر.
 حاجی علی اصغر آقا^{۱۱} وئردی تامام اللی تومن -
 قنده، چایا، یاغا، بالا
 آلدی تامام اوتوز جوچه، وئردی ضیافت بیر گئجه^{۱۲}
 مبدول ایدی^{۱۳} بال و ترک^{۱۴}، خاصه مربای بالک^{۱۵}
 گؤرچک او ناز و نعمتی، آچدی زبان - مدحتی^{۱۶}.

^۱ - معجزین زمانی شبسترین نفوذلو شخصلریندن

^۲ - شبسترین معجز زمانی نفوذلو شخصلریندن

^۳ - شبسترین معجز زمانی نفوذلو شخصلریندن

^۴ - شبسترین معجز زمانی نفوذلو شخصلریندن

^۵ - سرباز ییغان مأمور - افسر

^۶ - پاکارین زورو ایله

^۷ - تعظیم ائدیر

^۸ - حرصلنمک

^۹ - شبسترین معجز زمانی نفوذلو شخصلریندن

^{۱۰} - شرقی آنا دولو تورکجه سینده اوخوماق. یعنی: کثیمیز او قدر سازدیر و حاکمیک کی، قلیان چکنده او قور - قور عوضیه شرقی

دئییب اوخویور.

^{۱۱} - شبسترین معجز زمانی نفوذلو شخصلریندن

^{۱۲} - قوناقلیق

^{۱۳} - باغیشلاماق

^{۱۴} - دوشاب و اوندان دوزلن یشمک

^{۱۵} - بالک مرباسی

^{۱۶} - تعریف

سرباز گیر^۱ - عباسخان، ایچدیكجه دوغ و شربتیی -
 حاکم، رئیس خالصه سۆیلردیلر یگان - یگان^۲؛
 - آباد اولو بو دودمان!
 هم وئردی بیر یاخشی ناهار اول حاتم - ثانی کیشی^۳
 در واقع بذل و بخششی^۴
 چوخدور او عالی همتین.
 - یاشا حاج علسکر آغا!

تشریف ائدیپ عباسخان، باغیزدا بئش اون استکان
 میل ائتدی چای ارغوان
 خدمت ائدیردی شوقیله ممدتقی - نوجوان^۵

باداملارین اچمیشدی گول، هم زرد آلولار^۶ تامام
 خوش عالم ایدی والسلام!
 حیفای کی^۷، سیزلردن نهان عکسی آلیندی هیئتین
 دوشدو خیالا صورتین

آلاه نصیب ائتسین گئنه گؤرسون جمالین دوستان
 ائتدی گونئی ملکون وداع^۸ -
 بیچاره آقایی - فتوح^۹.
 گؤرچک او یحیی زاده نی^{۱۰}
 نفرین ائدردی مثل - نوح.

^۱ - عسگر توتان

^۲ - بیر به بیر

^۳ - ایکینجی حاتم طائی

^۴ - باغیشلاما

^۵ - معجزین زمانی نفوذلو شخصلردن

^۶ - اریکلر

^۷ - حثیف کی

^۸ - ترک ائتمک

^۹ - سرباز توپلاماق اوچون معجز زمانی شبستره گلیمیش روشوه یئین بیر مأمور.

^{۱۰} - معجزین زمانی نفوذلو شخصلردن

سؤیلردی اهلی دمبدم:

- لعنت او یحیی زاده یه

قویماز اریم روشوت یئییه، یاندردی باغرین آه، اوده!

مال و منالین^۱ حمل ائدیپ، چون خارج اولدو شهردن -

درگاه - حقّه توتدو اوز، بیر سؤز دئدی اماکی دوز

عرض ائتدی:

ای باری خدا، ای کردگار - بی وفا

آلیم - سویوقدا دستماز^۲، من بی خرد^۳، من آنلاماز

قیلیم جماعتله ناماز صبح و مساءً، مثل نصوح^۴

ائتدین مسلط^۵ عاقبت بیر بی نامازی بنده یه،

ای بی حقوق، ای بی نمک^۶، باخ بیر بو حالا، بیر اوتان

اهل و عیالیم دربدر من مثل - زین العابدان^۷ -

خوار و ذلیل و بی شکوه،

من بعد^۸ یا رب - رحیم^۹،

اولسام سنینله روبرو^{۱۰}، ائتسم رکوع^{۱۱}، آلسام وضو^{۱۲}،

وورسام اوزه بیر قطره سو

^۱ - وار - دولت - ثروت.

^۲ - نامازدان قاباق ال و اوزو یوماق

^۳ - عاغیل سیز

^۴ - سحر و آخشام

^۵ - او یود وئره. نصیحت وئره، منظور ملادیر

^۶ - اوستون و حاکیم اتمک

^۷ - دوزسوز

^۸ - شیعه لرین دور دونجو امامی

^۹ - بوندان سونرا

^{۱۰} - ای باغیشلایان آلاّه

^{۱۱} - اوز - به اوز. منظور ناماز قیلماقدیر.

^{۱۲} - ناماز قیلاندا اللری دیزلره قویوب بئلدن آیلمک

^{۱۳} - دستماز

اُتسم عبادت من سنه
 ادنالارین^۱ ادناسیام-
 من بعد والللاه العظیم،
 ائتمیش فتوحی قبض- روح.

سؤیله چۆرکچی باشینا:
 - قبض سرانه^۲ منده دیر.
 آماکی، معجز بیر قپیک^۳ پول آلمایب شرمنده دیر.
 بیلیم نییه گلیر سسی، خیرتلاغینا گئچمیش فسی.
 قلبین اگر اولموش قسی^۴! محتاج بیر جوشنده دیر^۵.
 یوخسا گئنه ائتمیش چولاق ظالیم روماتیزما اونو؟
 گۆرسن اگر لنگ ائیله ییب،
 دار-جهانی^۶ چشمینه^۷ ضحاک تک^۸ تنگ ائیله ییب^۹،

سؤیله او ملعون حارثه^{۱۰}:
 - اؤلکم خیالین وار ایسه؟
 ائتمز خیانت وارثه، شاعیر سلامت بنده دیر.

گۆرسن آخیشیر گۆزلری، سؤیله وصی ائتسین منی.
 سؤیله اونا، ای مهربان، اهل و عیالین هر زامان-

^۱ - آلچاق.

^۲ - باش پولو قبضی. قدیم بیر مالیات ایدی.

^۳ - روس پول واحدی، یوز قپیک بیر مانات دیر.

^۴ - برک، داش اوزک

^۵ - بیر خلق درمانی

^۶ - دنیا ائوینی

^۷ - گۆزونه

^۸ - فارس افسانه لرینده جمیشیدی اۆلدوروب یئرینه شاه اولموش قان ایچن شخص کی، فریدون اونو اۆلدوروب یئرینده اوتوردو

^۹ - دار ائدیپ

^{۱۰} - مسلم ابن عقیلین اوغلانلارینی اۆلدورن شخصین آدی.).

یانیندا اوللام پاسبان.
 گورسم گوزو نمناک اونو،
 مندیل ایلن^۱ پاک ائیلرم.
 هر نه خطور ائتسه^۲ اونون قلییندن، ادراک ائیلرم^۳
 قورخما اونو شاد ائیلرم، هر غمدن آزاد ائیلرم.
 روحون جمعه آخشاملاری-
 گلدیکده سمت- خانه یه^۴
 گورسن اولوب جانان ایله
 شاعیر داداش قومبانییه^۵
 البته روحون شاد اولار گورسن قولوم بوینوندادیر
 ای لابس- رخت- کفن^۶، غم چکمه، ای دور از وطن^۷
 گرچه قوجالمیش ظاهرأ، اما، ولاکن باطنا^۸-
 معجز هله دل زنده دیر.

بو شعر آقا علی احمد زاده یه خطابا یازیلیمیش و بو جمله معجزین همین شعردهن اولان ال
 یازماسی نین سون صحیفه سی نین آرخاسیندا یازیلیمیشدیر و شاعیرین اؤز خطی له دیر:
 - «پس از خواندن بمشار الیه تقدیم نماید و صورتش بردارد.»

^۱ - یایلیق، دستمال
^۲ - گنجسه، اورگیندن کنجسه
^۳ - دویارام درک اندرم.
^۴ - ائوه طرف
^۵ - شریک شرکت
^۶ - ای کفن پالتارینی گئین
^۷ - ای وطندن اوزاق
^۸ - حقیقتده، ایچریده، واقعیتده

آختارماز!

او ملت هانسی ملت دیر کی، جام و ساغر^۲ آختارماز؟
چکر شیر، دوشر جانان، شکر لب^۳ دلبر آختارماز؟
او ملت هانسی ملت دیر کی، آغلار دایماً چشمی^۴؟
دالار بحر غمه^۵، دریادا لعل و گوهر آختارماز؟
او ملت هانسی ملت دیر کی، اوژ باشین ائدر پارا
برای رفع- دشمن^۶ اوخ قاییرماز، خنجر آختارماز؟
او ملت هانسی ملت دیر کی، گوئلرده گزر فیکری
جهانین کوه و صحراسین^۷ گزیب کان- زر^۸ آختارماز
او ملت هانسی ملت دیر کی، باشی آغرییان وقتده
دوعادان ائیلر استمداد^۹، علاج دیگر^{۱۰} آختارماز
او ملت هانسی ملت دیر کی، فیکر ائتمز تأهلده^{۱۱}
آلار بیر طفل نه ساله^{۱۲}، مناسیب دختر^{۱۳} آختارماز
او ملت هانسی ملت دیر کی، ائیلر علمدن نفرت^{۱۴}
ستون مدرسه سینسا، گئدیب بیر دولگر آختارماز؟

^۱ - شعرین ال یازماسینی ادیب «فرزانه» بیزه وئر میشدیر.

^۲ - پیاله، ایچگی گیلای

^۳ - شکر دوداق

^۴ - گوزو

^۵ - غم دنیزینه

^۶ - دشمنی رفع ائتمک اوچون

^۷ - دنیانین داغین و چؤللرین

^۸ - قیزیل معدنی

^۹ - یاردیم ایستر

^{۱۰} - باشقا چاره، علاج

^{۱۱} - ائولنمکده، عایله قورماق ایشینده

^{۱۲} - دوققوز یاشار اوشاق

^{۱۳} - قیز

^{۱۴} - مصراع بئلهده یازیلیمیشدیر، او بیر ملتدی کی، نفرت ائدر علم و کتابدن.

ولى قاضى دسە آچ بند - شالوارين^۱ آچار^۲ فوراً،
 او ظن^۳ ائيلر كى، شيخ - شهر فعل - منكر^۴ آختارماز
 عزا ساخلار مين ايل اول اولن اموات - مظلومه^۵
 فقط مادر وطن اؤلسه، اونا بير مقبر^۶ آختارماز
 اول حب - وطن^۷ قليبندە گر نسوان - ايرانين^۸
 تيكەر مال - وطندن يل، فرنگى مخمر آختارماز
 او ملت هانسى ملت دير كى، ائيلر حيدرى تمجيد^۹
 قاچار سرباز چيليقدان، مرتضى^{۱۰} تك كافر آختارماز
 دئيرلر چيركى ديرناغين اندر بوز باشى لذتلى،
 سوخار شوربا چاناغينا الين، خئير و شر آختارماز
 يالار بارماقلارين بير - بير مثال - گر بۀ مسكين^{۱۱}،
 بصيرت چشمين^{۱۲} آچسا خلق، بؤيله رهبر آختارماز
 دئديم روشوت خورا: روشوت آيرسان سن؟ دئدى: احمق^{۱۳}!
 زر - خوشرنگ و خوش آوازي^{۱۴} هانسى اللر آختارماز؟
 گرفتار ائيله مز غارتگرى مأمور روشوت خور^{۱۵}
 شريك دزد^{۱۶} كوه و دشتده^{۱۷} غارتگر آختارماز

۱ - شالوارين بندين

۲ - «آچار» سۆزونون يېزىنه «چۆزر» ده يازيلمىدۇر.

۳ - ياراماز، پيس و غير شرعى ايش.

۴ - مظلوم اولولره، مصراع بئلهده قئيد اولموشدور، او ملت كى، عزا ساخلار مين ايل اولكى امواتا

۵ - قبير، مزار

۶ - وطن محبتى

۷ - ايرانين اروادلارنىن

۸ - حضرت علينى تعريف اندر. مصراع بئلهده يازيلمىش: شجاعت حيدرى تمجيد اندر؛ اما اؤزو مومن

۹ - حضرت علي نين لقبلىرىندىن

۱۰ - زواللى پيشيك

۱۱ - گۆرن گۆزونو

۱۲ - مصراع بئلهده يازىلىدۇر: دئديم: روشوت آيرسان سن؟ دئدى: حقا كى، احمقسن!

۱۳ - رنگى و سسى خوش اولان قىزىلى

۱۴ - روشوت يئىن مأمور

۱۵ - اوغرونون شريكى

۱۶ - داغدا و چۆلدە

اۋېر گاه حیدرین قېرىن، گېھى شاه-خوراسانین^۱،
 تولانبار ائششگی عطر- بنفشه، عنبر^۲ آختارماز
 فقط مقصودو بیر «مشدی» لقبدير، «کربلايى» نام^۳
 او فعلین صاحبی هرگیز^۴ رضا و حیدر^۵ آختارماز
 او ملت هانسی ملتدير هلالی آختارار گویده^۶
 زیارت ائتمه یه یئرده فقیر- مضطر^۷ آختارماز
 نه ایش واردیر، نه زحمت، چونکی تنبل خانه دیر جنت
 او تنبل لر عبث حور^۸ و قصور^۹ و کوثر^{۱۰} آختارماز
 دورولدار دین اگر قانی، دوزلدر خلقین اخلاقین
 نچون بس بونلار^{۱۱} آلاسه تانیماز، پیغمبر آختارماز؟
 بلی تأثیری واردیر سوء هضمین^{۱۲}، سوء اخلاق^{۱۳}
 او دور کی، سو ایچر معجز، شراب- احمر^{۱۴} آختارماز!

فی ۱۶ صیام ۱۳۴۹

۱۳۱۰ شمسی /

۱ - منظور امام رضادیر

۲ - بنؤشه و عنبر عطیری.

۳ - منظور بو دور کی «مشهد» و «کربلا» زیاتینه گئندلرین هدفی آدلارینین اولینه «مشهدی» و «کربلايى» سۆزلرینی علاوه ائتمکدير.

۴ - باشقا نسخه ده «حاشا» قئید اولموشدور.

۵ - منظور امام رضا و حضرت علی دیر

۶ - بیر گنجه لیک آی

۷ - یوخسول فقیر

۸ - افسانه وی بهشته افسانه وی قیز

۹ - قصیرلر- سارایلار

۱۰ - افسانه وی بهشته افسانه وی سو آدی

۱۱ - باشقا نسخه ده «بونلار» سۆزو یئرینه معجز یازیلیمیشدیر.

۱۲ - خوراکین معدده پیس حله گتمه سی

۱۳ - اخلاقین و داورانیشین یارامالینی

۱۴ - قیرمیزی شراب.

واللاھى

وطن گىتسە، گىندر دىنىن دە، اى دىندار، واللاھى!
 سالار زور ايله دشمن بوينووا زئار^۱، واللاھى!
 وطن گىتجىك اسير و دىنگىر اجدادىوا دىنىن
 قبول ائتدیردى قهرا دشمن خونخوار، واللاھى
 اگر دىندارسان، اۆیرن فنون - جنگى^۲ حیدر تک^۳
 كى دفع دشمن ائتمز دىدە خونبار^۴ واللاھى
 سياست دفتىرىندن قالدىرىپلار كلمە رحمى^۵
 سنين گۆز ياشىوا رحم ائيله مز كفار^۶، واللاھى
 مداين شەرىنە قىل بىر نظر، باخ قصر - كسرايا
 او وىران قصر ائدر، اى دل، سنى بىدار^۷، واللاھى
 مجەز دىر سىلاح علم ايله، روس - انگلىس، اى دوست!
 بىغ و ساققالىوا رحم ائيله مز اونلار، واللاھى
 او گون كى، دىو - بى رحم - عدو^۸ توتدو بوغازىندان
 اونو ضبط ائيله ينمز^۹ وىرديله جىندار، واللاھى
 چكىل اى مرتجع، راه ترقى دن^{۱۰}، چكىلمز سن -
 چكر دارا سنى شاهنشە قهار، واللاھى^{۱۱}

^۱ - مسیحى كىشىلەرى بىللەرىنە بىر اىپ باغلایارلار. اونا زئار دئیرلر.

^۲ - دۇيوش فەنلرىنى

^۳ - حیدر كىمى، حضرت على كىمى.

^۴ - قان آغلایان گۆز

^۵ - رحم سۆزونو

^۶ - كافىرلر.

^۷ - آیدار. باشا سالار.

^۸ - رحمسىز دشمن

^۹ - منظور اونون قاباغىنى آلايىلمز

^{۱۰} - ترقى يولوندىن، اىرهلى لمە يولوندىن

^{۱۱} - منظور رضا شاه دیر.

زمان - پهلوى دیر بو زامان، كئچدى كئچن دؤوره
 قايىتماز دهره بىر ده دؤوره قاجار واللاهی
 دئىردى اؤز قىزى آدين پئىمىر خلقه منبرده
 او غئىرتلىيدى سندن، واعظا، صدبار^۱ واللاهی
 سنين خاتوندان افصلدى^۲ ليلا اللى مين دفعه
 سيجيل - دفتره ايراد ائدن سرکار، واللاهی
 بو غفلت، بو جهالت محو ائيلر بىر گون ايرانى
 اولورسان خوار دنيا دا يهودى وار، واللاهی
 سئور ايرانى هم ايرانيانى جان كيمى شاعير
 سنه دشمن دئييل معجز اينان، اى يار، واللاهی^۳!

^۱ - يوز يول، يوز دفعه

^۲ - اوستوندور

^۳ - بو شعرين اليازماسىنى اديب فرزانه دن آلدیق

عم اوغلو!

فانى دى^۱ جهان، دولتى^۲ ئىيليرسن عموغلو!
 علم و هنر و صنعتى ئىيليرسن عموغلو!
 اولچ كۆلگه نى گوندوز، گنجه باخ اولدوز، آيا^۳
 كافر قايران ساعتى ئىيليرسن عموغلو!
 ايراندا اگر يوخدو قازانماق، يئمه شوريا^۴
 يات، دور، سحر اولسون، اتى ئىيليرسن عموغلو!
 عريان گله جك محشره^۵ مخلوق تاماما^۶
 برد- يمنى^۷ خلعتى ئىيليرسن عموغلو!
 يوخسا سنى داماد^۸ ائده جك قېرده نكرين؟!
 او خلعت- پر قيمتى^۹ ئىيلير سن عموغلو!
 غثيرت دئديگين باشا بلا، جانا خطردير^{۱۰}
 خرج ائيله گنده، غثيرتى ئىيليرسن عموغلو!
 سن روم قيزىنى بسله بگ اوغلوندا^{۱۱}، دانيش، گول
 ايرانداكى، آج كلفتى^{۱۲} ئىيليرسن عموغلو!

^۱ - آزادان گئندى، بو كلمه نين يئرینه «بئش گوندو» سۆزلىرى ده يازيلميشدير.

^۲ - وار، مال، ثروت.

^۳ - قديملىر وقتى گوندوزلر كۆلگه و گنجهلر آي و اولدوزلارلا بيلرديلر

^۴ - مصراع بئله ده قئيد اولموشدور: يوز باش دئديگين باشا بلا، جانا خطردير

^۵ - گويا قيامت گونو خلقي توبلاناچاغى يئر

^۶ - مخلوقون هاميسى

^۷ - قديم اولدوقجا قيمتلى بير گئيمين آدى ايدى

^۸ - كوره كن

^۹ - گويا قېيرين ايللك گنجهسى سورغو- سوالا گلن ايكي ملك، انكىر و منكر/

^{۱۰} - قيمتلى

^{۱۱} - مصراع بئله ده قئيد اولموشدور: بيغثيرت اندر آغلاماق انسانى دئيرلر

^{۱۲} - استانبولدا بير تجارت مركزى

^{۱۳} - عاييله، خانوده عضولرى

خورى كىمى دېلرلىلە ساخلا كئفين كۆك^۱
 بو^۲ كەسى داز عورتى ئىليرسن عموغلو!
 باغلا بئليوه غئيرت و نامبوس و حيانى
 سات قذرەنى، حاجتى ئىليرسن عموغلو!
 واعظ كى، ساتيبدىر سنە جنات- نعيمى^۳
 شاهيددىر اۆزۈ،^۴ حجتى^۵ ئىليرسن عموغلو!
 آرخا يارالى، باش يارالى، سىنە جـراحت^۶
 بو زحمتىلن جتتى ئىليرسن عموغلو!
 ساققالى اوزون، كەسى لوت، ... سى متروش^۷
 سن صورته باخ، سىرتى^۸ ئىليرسن عموغلو!
 بعضى لىر الين، بعضى اۆپر خاك- قدومون^۹
 بوندان^{۱۰} داها چوخ عزتى ئىليرسن عموغلو!
 بىر دانا سويا^{۱۱} بسدى سنە، مین سفر ائيله
 بو قدر ائشك ملتى ئىليرسن عموغلو!
 من كى، بلد- حسن و نجابتده^{۱۲} فریدم^{۱۳}
 اول متعه بد فطرتى^{۱۴} ئىليرسن عموغلو؟

^۱ - مصراع بئلهده قئيد اولموشدور: خورى وئرهچكلر سنە خرمن كىمى زولفو

^۲ - بو «سۆزۈ» بىر «دە يازىلمىشىدۇر».

^۳ - نعمتلى جنتلىرى، بهشتلىرى

^۴ - اۆزۈ يئرئىنە خدا سۆزۈده يازىلمىشىدۇر.

^۵ - سىند: مدرک

^۶ - سىنە يارا

^۷ - ... سى قىرىلمىش، بو سۆزلرىن يئرئىنە «فىكىرى دارىسقال» سۆزلرى دە يازىلمىشىدۇر

^۸ - يول، مئتود، طريقتە، بورادا معنويتدىر، ظاهيره باخ، باطينه يوخ

^۹ - قىلمىرلويىن توپراغىن

^{۱۰} - «بوندان» سۆزۈ «بوندان» دا يازىلمىشىدۇر

^{۱۱} - جوان ائشك

^{۱۲} - گۆزلىك و نجابت مولكونده

^{۱۳} - تكم، تايىسىزام

^{۱۴} - متعه يعنى صيفه، موقتى آرواد، طبيعت و ذاتجا ياراماز صيفه.

ملت چاليشير سن يثيه سن شام و ناھارى،
 جانان ايله سن غربتى ئىيليرسن عموغلو!
 ، غم ائيلر، سنى دە فيكر - معيشت^۱،
 ملت بيله گر، خلوتى ئىيليرسن عموغلو! x
 لازيم دئيل ھىچ شھد و عسل، شيره و شگر
 معجز دانيشير، شربتى ئىيليرسن عموغلو! x^۲

^۱ - ياشاماق فيكرى. مصراعين اولىنى تام قارالامىشديلار و اوخونمايىردى، لاکن بيتين عمومى مضمونندان تقريبى دئمک اولور
 كى او سۆزون يثرينده «سينسىتسه» و يا «اينجيتسه» و يا سو كىمى كلمه لردن يىرى اولموشدور. بو صورتده بيتين عمومى
 مضمونو تقريبى بئله اولاجاقدير. اگر ملت بيله كى، معيشت فيكىرى سنى ده اينيجيدير، غم ائيلر. بو بيت مضمونجا اوزوندن اولكى
 بيتله باغلى دير. خلوتى ايشلىرى گورمك اوچون جانان ايله غربته گتمگه حاجت يوخدور، هر نه ايسته ييرسن آشكار انت، اونا گوره
 كى، ملت سنين سينسىمگين گورسه غصه اندر، اونا گوره ده سنين ايشلريندن اينجيمز.
^۲ - شعرين تخلص بيتى بئله ده قئيد اولونموشدور:

معجز دانىشار بال كىمى، آچ آغزىوى دىنله قندى، رطبى، شربتى ئىيليرسن عموغلو
 x- بيتلرين سونوندا (x) علامتى اولانلار «اديب» فرزانه نين «لطف اندىپ و نردىگى نسخه ده گيزلنمىشدير ...
 شعرى معجزىن اوز اليازماسيندان كۆچوردوك و اونون آخىريندا شاعير اوزو قئيد اتمىشدير كى ۱۸ بيتدير. شعر ايندى يه قدر اون
 ايكى بيت باسيلمىشدير و ممدلى نين ۱۳۲۴- نجو ايل تبريز چاپيندا دا اون ايكى بيتدير. گوروندو يو كىمى، چوخلو شعرلى اختصار
 اتدىگى كىمى، غلام ممدلى بو شعرى ده اختصار اتمىش، يعنى اونون آلتى بيتىنى اتمىشدير.

شېستەر - ۱۳۰۸ - ه.ش

ساغدان سولا اوتورانلار:

محمد مصطفى درستی - میرزا علی معجز - غلامعلی خان (شېستترین امنیّه
رئیسى) - غلامعلی خانین آتاسى - میرزا علی عاصى - آقا عبدالله ایرانى.

آیاقدا دورانلار ساغدان سولا:

میرزا علی یحیی زاده - آدى بیزه بللى اولمایان دؤولت مأمورو - حسین عطاری

۱۳۰۹- جو ایلده شبسترده قیز مدرسه سی نین آچیلیش تۇرنی

اۇن سیرادا اوتورانلار سولدان ساغا:

میرزا محمدعلی پورعلی محمدی- میرزا علی معجز- اسماعیل چایچی-
حاجی نبی محمدزاده- عباسعلی سروری- مشهدی هاشم اسدی سیس بی.

ایکینجی سیرادا اوتورانلار سولدان ساغا:

تقی یزدانمهر (آشپز زاده)- جلیل اسماعیل زاده- عبدالله جعفری- مقتدر
(شبسترین ایجرا حاکیمی)- منصور انشاء (شبسترین امنیه رئیس)- آدینی
بیلمه دییمیز بیر دؤولت مأمورو- حسن مختاری- تانیمادیغیمیز بیر شخص.

آرخادا دایانانلار سولدان ساغا: میرزا آغا محمدی، حاج رسول زینالی-
میرزا علی اکبر شرق آزادی- حسن خان یاورى (عکاس)- اسد آغا ارجمندی
(ساعت ساز)- علی اکبر رامیز- تانیمادیغیمیز بیر شخص.

آلتىنجى بۇلوم

۱۳۱۲-۱۳۱۳

آلتینجی بۆلومون ایچینده کی لری:

- ۵۲۰ آلتینجی بۆلومون ایچینده کیلری:
- ۵۲۳ شاهروود سفری (شاهرووددان مکتوب)
- ۵۳۱ نه وار او یانلاردا؟
- ۵۳۸ محمد علی یه مکتوب
- ۵۴۱ شاهرووددان مکتوب
- ۵۴۲ ایشیم افغاندیر علی جان!
- ۵۴۴ ساقیا
- ۵۴۶ ای ساقی
- ۵۵۰ فراق - دوستان
- ۵۵۱ شاهرووددان علی بگ یحیی زاده یه مکتوب
- ۵۵۲ رباعیلر
- ۵۶۰ بیر آقائین ائوینده دؤرد نفر ایشچی نین اؤلومو مناسبتیه
- ۵۶۳ "وطن"
- ۵۶۵ گۆرمه میسیر
- ۵۶۶ نوحه
- ۵۶۷ نوحه . . (علمدارین قولو)
- ۵۶۸ نوحه
- ۵۷۰ زینب - شجاع

- ۵۷۱ "خانیم فاطمه صغری و علیاکبرین دیلیجه"
- ۵۷۸ تا مادر اطفال . . .
- ۵۷۹ پند معجز
- ۵۸۰ بمادر مهربان باش
- ۵۸۱ ماه رویان
- ۵۸۳ بنده
- ۵۸۴ دارد
- ۵۸۵ قوقولوقو!
- ۵۸۷ تۆوجی
- ۵۸۹ نهم دست بر گوش . . .
- ۵۹۰ تجلیل از مظفرالدوله!
- ۵۹۱ وضع حالات من
- ۵۹۲ پی در پی
- ۵۹۳ نه این خوش است، نه آن خوش است
- ۵۹۵ در ذمّ زمستان
- ۵۹۵ دربارهی مرگ چهار کارگر در خانه یک آقا
- ۵۹۶ قوقولوقو
- ۵۹۶ اقبال تو پاینده باد!
- ۵۹۷ می کهنه
- ۵۹۸ زنده باد شاهنشاه
- ۵۹۹ مژده
- ۵۹۹ مال عجم
- ۶۰۰ معما!
- ۶۰۱ نوحه
- ۶۰۲ محرم آمد!
- ۶۰۳ بر جهنم رو!
- ۶۰۴ در فصل بهار
- ۶۰۵ دستور رمضان

۶۰۶	امروز روز محشر است!
۶۰۷	روزه
۶۰۸	رباعیات
۶۱۲	رباعی
۶۱۲	قطعه
۶۱۲	دو معما
۶۱۲	معمای دیگر
۶۱۳	جواب معجز به باجنای خود

شاھرود سفرى(شاھروددان مکتوب)

ھاوا تار، يئر دار، يىمار زار
 شرافتسىزم گر بىلەيدىم، اوتور^۲
 "تېھى پاي گشتن به ازكفش تنگ"^۳
 نه بىلسين كى بيرحم ايميش خلقيميز
 دئديم خسته دير عم قىزى، هم توكد
 اوزون راحت ائتدى او بوينو يوغون-
 يئتيدىك بو حاليله تهرانا بيز
 دوروشكه^۷ ايله دروازا دولته^۸
 حميددوله نين منزلىنده گئجه
 آپاردى منى بير اوجا قهوه يه
 سيزيلديردى نئى تك ليال و نهار^۱
 اولار، بۇيله اولمازدىم هرگيز سوار
 نه خوش سۇيله ميش سعدى نامدار.^۴
 او كس كى سفر ائتمه ييب اختيار
 قولاق وئرمه دى مشه دى ذولفقار
 و اروادىنى، باخدى مثل- جمار^۵
 سئويندى او بيمار، هم يار- غار^۶
 عيالىم و ماليم اولوب رهسپار^۹
 يئديك، يوخلادىق تا به وقت- ناهار^{۱۰}
 غروب ائتدى چون گون، جهان اولدو تار^{۱۱}

^۱ - گئجه و گوندوز.^۲ - اوتوموبيل.^۳ - آياق يالين گزمك دار باشماقدان ياخشيدير.^۴ - شيخ مصلح الدين سعدى.^۵ - ائششك كيمى.^۶ - كۆھول يولداشى- منظور ابوبكر دير.^۷ - فايئونلا.^۸ - تهراندا يئر آدى.^۹ - يولا دوشدولر.^{۱۰} - ناهار وقتينه قدر.^{۱۱} - دنيا قارالدى.

۱- او دم پايتخت- شە- نامدار
 ۲- حمىددولە و بندە مفتخوار
 ۳- وليعهد يانيندا بو اختيار
 ۴- نە ياخشى، ولاكىن سۆزون آنلادار
 ۵- خدا هر ايكىسىن ائدە بختيار
 ۶- پس از خورد و خواب- دو ليل و نهار
 ۷- اؤپوشدوك مديريله هم چند بار
 ۸- راحتلاشدى قول، قىچ، سوموك هر نه وار
 ۹- هاوايه صعود ائتدى^۹ بير خوش بوخار
 ۱۰- گئديب شەرى گزدىك صغار و كبار
 ۱۱- چكىب صف سفيدار^{۱۳} و بيد^{۱۴} و چينار
 ۱۲- او عالي خياباندا صد هزار^{۱۵}
 ۱۳- هامى صاف، برآق^{۱۷}، آئينه وار^{۱۸}

ايشىقلاندى چون نور- الكتريک
 يئديک اوردا بير جانفزا بستنى^۲
 قاليب شەەر- تبريزده مدتى^۴
 بيلير هم اؤزو تور كچه، هم عورتى
 مديرال نظر^۶ اونسون قاينى دير
 غرض اونلارى بيز وداع ائيله دىك
 يئتيشدىك غرض شەەر- شەروده بيز
 خلاصه اوز اتديق گنجە قول- قىچى
 سحر چايى چون توكدو فنجانا قيز
 غرض چايى ايجدىك، دانيشدىق، دندىك
 خياباندا از يمين و يسار^{۱۳}
 - يالاندير دئيرسن، دئسم وار آغاج-
 آغاج لار دييينده آخير نەرلر^{۱۶}

۱- آدلى- سانلى شاهين پايتختى.

۲- دوندورما.

۳- موفته يئين من.

۴- بير مدت

۵- قوجا كيشى / آنا دولو سۆزو /

۶- تفتيش مديرى

۷- ايكى گنجە- گوندوز يثيب ايجيندن سونرا.

۸- نچە دفعه.

۹- اوچالدى.

۱۰- بوغ.

۱۱- كيچىكلر و بؤيوكلر.

۱۲- ساغدان و سولدان.

۱۳- قطعه.

۱۴- سؤيود.

۱۵- اون مين.

۱۶- چاي لار.

۱۷- پارلاق.

۱۸- گوزگو كيمى.

نه يئل وار، نه طوفان نه گرد و غبار^۱
 بويور شهر- شهرودا اي مالدار
 لطيف و لذیذ و وجيه لغذار^۲
 آليب يوللارام شهره هفتاد بار^۳
 ساتير بئش سيرين^۴ صئار^۵ ارباب- كار^۶
 ولي خلق كم خنده^۷ و تند بار^۸
 تامام اهل- شهرود خرد و كبار^۹
 گولر اوزلو بير شخصه اولسان دوچار
 ائدر آخر ايراني بو تار- مار
 آياقدان سالار خلقی بو زهر- مار
 يازيب گؤندريب يالواريب بي شمار^{۱۰}
 گله بيلمم من به ديدار- يار^{۱۱}
 سريعا^{۱۲} مني قويمايين اينتظار
 گئجه واختي ماشينه اولدوق سوار^{۱۳}

هاوا صاف و برآق فيروزه‌اي
 اگر سنده وار ميل انگور- نو^{۱۴}
 كي وار بوردا بيرجور اوزوم خيلى چاق
 ولي خيلى ماکول^{۱۵} اگر ايسته سن
 درير ايندى مؤودن اونو نوع به نوع
 هاوا صاف، سو صاف، انگور صاف
 سرين قانلى دير انگليس لر کيمي
 يقين ائت دئييل اهل- شهروددن
 بو شهر اهلى هم اهل- ترياکدير
 اوجوز لانمايا نيرخ- مشروب اگر
 باجي، نامه‌اي^{۱۶} "مؤمن آباد" دن^{۱۷}
 هله پوسته باغيندا وار خيلى ايش
 گتير معجزى کنده، هم باجيني^{۱۸}
 غرض ايله ديك کوچ^{۱۹} شهروددن

۱ - تازا اوزوم.

۲ - توز تورباق.

۳ - گؤزل اوزلو.

۴ - چوخ يئمه‌لى.

۵ - يئتميش دفعه.

۶ - ۷۵ گرمليک وزن واحدى.

۷ - "صد دينار" ين / يوز دينار / قيساسى. ايکى شاهى.

۸ - ايش صاحبلرى.

۹ - آز گولن.

۱۰ - منظور آغير طبيعتلى.

۱۱ - كيچيک و بؤيوک.

۱۲ - بير مکتوب.

۱۳ - شاهرودون کندلريندن بيرى. معجزين خانيمينين باجيسى اورادا ياشايارميش.

۱۴ - سايسيز- چوخ.

۱۵ - يارى گؤرمگه.

۱۶ - منظور معجزين خانيمى.

۱۷ - تنز- سرعتله.

۱۸ - کؤچدوک.

۱۹ - ماشينا مينديک.

يىتىشىدى ئوتتور، مەن، شەيخ خان و يار^۲
 پىيادە فەقەت، يۈكسەك مال، چارۋادار^۴
 تىكەنلەر ئايلىنىدۇ دىك كارزار^۵
 بە فرمان - دېشەن - پەرۋەردىگار^۷
 اوجۇزلاندى لاپ نىرخ - بوس و كىنار^۸
 كەفەم گەلدى، ھەم ھەسەلەم اولدۇ دار
 اونو ئاتمەيىب شور، غەب كەردگار^{۱۰}
 خەدا ئايلىنىدۇ يىب او يىرى شورە زار^{۱۲}
 دىلەم اولدۇ مەجروھ^{۱۳}، آغزىم قەبار
 گەندەب، دەۋەت ئاتمەيىشىدى چۈن "ئەنتەزەر"^{۱۵}
 اولوب او مەظفەر شاھ^{۱۷} پىشكار^{۱۸}
 اۆزۈ خوش، سۆزۈ - سۈجەتتى آبدار^{۲۰}
 اوزاندىق گەنجە اولدۇ صەب آشكار

ساعات اوچە "دەملا"^۱ قاراژىنا
 گەرگەزەم ئەدەك مۇمىن آبادە^۳ بىز
 اوتۇز ئانىيە زورۇ سەلىق قىچا
 يىتتىردى بىزى مۇمىن آبادە خەزەر^۶
 ايكى باجى چۈن بىر سىرەن گۇردولر
 چاينى دىلەدى دۈختەر - خەدەمە^۹
 نەچۈن؟ چۈن او كەندىن سۈيۈ شورەدور
 ەلىنى ولى بىلەمەيىب^{۱۱} چۈن او يىر
 دوداغا يىتتىردىم چۈن او چاينى مەن
 بىش اون گون سورا عبدالآبادە^{۱۴} بىز
 ھەمىدەلەنەن قارداشەيىدى او پەر^{۱۶}
 قالەب شەر - تەرىزە سەلھە^{۱۹}
 ناھارى يىتەك اوردا بىز، شەمى دا

۱ - شاھرود كەندىرىنەن.

۲ - مەنظۇر مەجىزىن خانەمى.

۳ - شاھرود كەندىرىنەن.

۴ - مەنظۇر وسىلە اولمادىغىنەن آياقلا گەتەدەر.

۵ - دۇيوش

۶ - خەزەر يىغەنەر.

۷ - شان سەھبى آلاھەن امەرىلە.

۸ - قوجاقلاشەب اۆيۈشەك.

۹ - قوللۇقچە قىز.

۱۰ - آلاھە اونو يىرسەز شور ئاتمەمەشەدەر.

۱۱ - چۈن خەزەر ەلىنى آلاھەن ولىسى بىلەمەيىب.

۱۲ - شورەتلىق.

۱۳ - يارالى.

۱۴ - شاھرود كەندىرىنەن.

۱۵ - ھەمىدەلەنەن قارداشە.

۱۶ - قوجا.

۱۷ - مەظفەرەلەن شاھ قاجار.

۱۸ - بۇيۇك شەخەرلەن ايشەرلەنەن مەسئۇلۇ.

۱۹ - ايلەر بويۇ.

۲۰ - سولۇ - دادلى.

ناھارا، آغازادە انتظا—
سراييندا اولدوق گنجە برقرار
به اجلال و با عزت^۳ و اعتبار
چاتيلدى آتا، قاطيره باز بار^۵
كى واخت- غروبە^۶ قاليردى چہار^۷
بیزه پيشسواز اول سخاوت شعار^۹
گہى گولدى، گہه ائيلهدى آہ و زار
گئنه ائىدى وافورلار خارراخار
چاغيرميش قوناق مجلس- سوگووار^{۱۰}
وارىدى او خيراتدا بير قاتار
آخوندلار حضـوروندا بى اعـتـذار^{۱۲}
وورولدى خرہ^{۱۵} نوخدا، آتا مہار^{۱۶}
به آواز چنگ^{۱۷} و دف^{۱۸} و عود^{۱۹} و تار

ابوالفتح خان ائىدى دعوت بيزى
برادر ابوالفتح خان، اعتضاد-^۱
خدا هر اوچون پايدار^۲ ائيله سين
چاليندى گئنه طبل- کوچ و خروج^۴
دەملایا اولدوق روان بير زامان
صادق خان برادر مدير^۸ ائيلهدى-
سماوار گليب جوشه چون مست- جام
گتيردى گئنه منقلی، ماشه نى
دئىدى مؤمن آبادده بير نفر
يئدى عرشه خان^{۱۱}، روضه خان و آخوند
ناھارى يثيب، چكدیلر تریاکی
ناھارى تناوول ائديب^{۱۳} باز عصر^{۱۴}
يئديک شامى حشمت سارايندا بيز

۱- ابوالفتح خان اعتضاد انتصارين اوغلو ایدی.

۲- وار الله سين.

۳- جلال و عزت ايله.

۴- کوچوب چيخماق طبلی چاليندى.

۵- گئنه ده يوك چاتيلدى.

۶- گون باتان وقتە.

۷- دۇرد ساعات قاليردى.

۸- مدير وظیفه سينده اولان قارداش صادق خان.

۹- باغيشلايان. الى آچيق/

۱۰- ياس مجلسی.

۱۱- روضه خوانين كۆمكچيسى.

۱۲- عذر ايسته مەن- اوتانمادان.

۱۳- ناھارى يثيب.

۱۴- گئنه ده ايکيندى چاغی.

۱۵- ائششگه.

۱۶- نوختا.

۱۷- موسيقى آلتىرى.

۱۸- موسيقى آلتىرى.

۱۹- موسيقى آلتىرى.

وار حقّی اگر ائیله‌یه افتخار
و آنتیک^۲، آقای- حشمتده وار
اورا گئت، سفر ائیله‌سن اختیار
کی شاید اولا باعث- انکسار^۴
فرنگه گئدیپ هم به شاه- قاجار^۵
ناهارا قوناق، لطفون ائتدی نثار^۶
خوروش لار معطر،^۷ قابی زرنگار^۸
منه گلدی چوخ خوش او شیرین شیکار
دهملادا باز هم بریز و بیار^۹
مسافیرلری ائتدی مست و خومار
کلکدن چیخاق دیشره^{۱۰} مثل- خیار
فراق ائتدی حاجینی چوخ دلفکار^{۱۱}
وداع ائیله‌دیک باغیریمیز داغدار^{۱۲}

بونون وار گؤزل بیر کُتُب‌خانه‌سی
ایگیرمی عدد زبده^۱ "خطی" کتاب-
ائوی صالح آباددا حشمتین^۲
اوتاندیم دئیهم من، ساتارسان؟- اونا-
او دا اؤیرنّیب یاخشیجا تورک دیلین
چاغیردی بیزی صبح توران خانیم
چیلولار مزعفر^۳، پیلاولار کذا^۴
فقط من یئدیم اوردا شیر و برنج^۵
ایکیندی زامانی دوزه‌لدیک یولا
یئمک، ایچمک، آخیردا منقل- ماشا
قوناقلیق تامام اولدو، فردا^۶ گرک
چون اولدو قوناق لار اوتور سوار
اوتور گلدی جؤولانا یارانی^۷ بیز-

۱ - سنجلمیش.

۲ - اسکی- کؤهنه / آوروپا سؤزو/

۳ - آقای حشمتین یاشادینی یئر.

۴ - کیچیلتمگه سبب اولار.

۵ - قاجار شاه‌ی ایله آوروپایا گئتمیشدیر.

۶ - باغیشلادی.

۷ - زعفرانلانمیش.

۸ - همچنین.

۹ - عطیرلی- گؤزل قوخولو.

۱۰ - قیزیل سویو ایله ناخیشلانمیش.

۱۱ - سودلو آش.

۱۲ - گنه ده تۆک- گتیر.

۱۳ - یارین- صاباج.

۱۴ - ائششیگه- خارجه.

۱۵ - کدرلی- غصه‌لی.

۱۶ - یولداشلاری.

۱۷ - داغلی اورکله.

اۋدردى اوتور چون يىرى لرزه دار^۳
 خيابان- شەھىرودە اول شەھسوار^۴
 ولى گلدی شەھرودا زار و نزار^۵
 دئديم اى نائىصاف، اى نابكار^۶
 گتيردين منى درده مثل- سەتار
 و صد برگى^۷، ائيلير گولوستانى خوار^۸
 بيان ائيلهدى با رۇخ- شەرمسار: ^۹
 نه ارواد آلار، نه يئير، نه اويار^{۱۰}
 ياتيم دورماييم تابه وقت- ناھار^{۱۱}
 ياتارسان ولاكىن يىخار دامى قار
 و حق القدم^{۱۲} دە آليب پنج هزار^{۱۳}
 به خور شير و هم منزلت گرم دار^{۱۴}
 دئدى گتئدى مازندرانى برار^{۱۵}

قاچاردى جَبَل^۱ هم شَجَر^۲ قورخودان
 يئتيردى بىزى مختصر واختدا
 مدير گتئدى دامغانا اون گون تامام
 چئويرديم اوزو چىرخ- نيلوفره^۳
 چو بئش گون اوزوم گولدى^۴، ائتدين حسد^۵
 نچون سولدىرور لاله و سونبولو-
 سوروشدوم آخوتدان اونون شُغونو
 فقط خانمان لار يىخار^۶، جان سىخار
 دئديم دوكتورا وئر منه بير داوا
 دئدى ياتماسان ياخشى دير معجزا
 غرض گلدی دوكتور بو گون منزله
 دئدى: مبتلاسن به ذاتِ الرّبه^۷
 عمل ائيلهين^۸ قويدورون هم كوپه

-
- ۱ - داغ.
 - ۲ - آغاچ.
 - ۳ - چونكى اوتوموبيل يىرى تېتره دردى.
 - ۴ - زيرك، ماهير، سرعتله گئدن.
 - ۵ - آغلار و ضعيف.
 - ۶ - نولفر رنگلى كۆي- كۆي.
 - ۷ - ياراماز.
 - ۸ - الله كى بئش گون اوزوم گولدى.
 - ۹ - پاخيللىق ائتدين.
 - ۱۰ - يوز يارياقلى/كول آدى/
 - ۱۱ - ذليل- آلتاجاق.
 - ۱۲ - اوتانچاق اوزله.
 - ۱۳ - عاييله لر داغيدار.
 - ۱۴ - نه يوخولايار.
 - ۱۵ - ناھار وقتينه قدر.
 - ۱۶ - معاينه حقى.
 - ۱۷ - بئش قيران.
 - ۱۸ - ستلجم خسته ليگى.
 - ۱۹ - سود ايچ و منزلىن ايستى ساخلا.
 - ۲۰ - تنقيه ائتدين.
 - ۲۱ - مازندرانى قارداش.

مدیری قیاس ائتمه‌یین^۱ ساییره^۲
 تاپار هر گئجه بیر ایکی اوچ قوناق
 من هرگون ایچیپ چایی سئیر ائیلیرم
 ولی ائیله‌یبیدیر زاماناً منی
 نه وار منده شوق- شراب و رباب^{۱۱}
 فقط گلیمشمن من جهاننه یازام
 نه بیز آنلادیق حکمت- خیلقتی^{۱۳}
 او بیر شخص ممتازدیر،^۳ پر عیار^۴
 مدیرین ساراینندا نعم‌القرار^۵
 گولوستان- شاه‌رودو^۶ مثل- هزار^۷
 علیل^۸ و ضعیف و نحیف^۹ و نزار^{۱۰}
 نه عشق- لب و خال و زولف- نیگار^{۱۲}
 بو سؤزلر ده مندن قالایادیگار
 نه تورک و نه تازی^{۱۴} نه روس و تاتار

۱ - توتوشدورما‌یین.

۲ - باشقالارینا.

۳ - سئچیلیمیش گؤرکملری.

۴ - یوکسک مرتبه‌لی.

۵ - نعمت‌لر برقرار، یتیرنده.

۶ - شاه‌رود گولوستانی.

۷ - پولبول کیمی.

۸ - خسته، ضعیف، آریق.

۹ - خسته، ضعیف، آریق.

۱۰ - خسته، ضعیق، آریق.

۱۱ - قدیم موسیقی آلتی آدی.

۱۲ - نه سئوگی‌لینین دوداغی، خالی و ساچی عشقی.

۱۳ - یارانیشین حکمتین.

۱۴ - عرب

نه وار او یانلاردا؟

حمدولله^۱ بَعَزَت و اجلال^۲
 وئردی چاووش^۳ خلقه چون مژده
 وارد- خانه^۴ اولدو چون مشدی
 ایچدیک آشی، یئدیک مربانی
 گلدی چای وئردی مجلسه رونق
 دیادییم انگیمه چو^۵ قلیانی
 دئدی: الحمد^۶، سازدیر احوالیم
 دئدیم: آیا، نه وار اویانلاردا؟
 شهر- تهرانی چون بیر آز کئچدیک
 سوردو مکاری^۷ تا به وقت- غروب^۸
 بول زور آور اولدو^۹ هم غایط^{۱۰}
 پس سوروشدوم قوناقچیدان آیا:

ساغ سلامت قاییتدی مشدی جلال
 یاد و بیگانه ائتدی استقبال^{۱۱}
 دولدو خلقیله خانه مالامال^{۱۲}
 قالمدی یئر قاریندا بیر مئقال
 چای ایچیلدی داغیلدی، فیکر و خیال
 پس دئدیم مشدی جان، کئف، احوال؟
 نه دی فرماییشین دئییم فی الحال^{۱۳}
 دئدی: هر زاد وار، سوای مبال^{۱۴}
 عرض ائدیم خاکپایه^{۱۵} پالا جمال^{۱۶}
 ائتدی بیر کنده بندهنی ایصال^{۱۷}
 لازیم اولدو من- غریبه مبال
 واردی بیر یئر برای- دفع- فضال^{۱۸}؟

۱ - آلاها شوکر اولسون.

۲ - احترام و حرمتله.

۳ - زیارته گئدن و گئلرین قاباغیندا، ات اوسته و بایراق الده جارلایان.

۴ - قارشیلادی.

۵ - انوه گیردی.

۶ - اتو تامامیله دولدو.

۷ - ائله کی.

۸ - فوراً- ال اوستو.

۹ - آلاها شوکر اول. کلمه نین اصلی "حمدله" دیر.

۱۰ - تواله.

۱۱ - آیاغیزین توپراغینا- منظور حضور و نوزا.

۱۲ - اختصارلا.

۱۳ - چاروادار.

۱۴ - گون باتانا قدر.

۱۵ - چاتدیردی.

۱۶ - ایشه مک زور گتیردی.

۱۷ - بویوک رفع حاجت.

۱۸ - آرتیق شیلری/ فضول/ رد ائتمک اوچون.

دئدیم: الضرت - فرط والا شغال^۲
 دئدیم: هن، سؤیله دی: بُرو به شمال^۴
 بس نه گۆردوم نجس چووال - چووال^۶
 گۆرمه دیم بیـر قویو و یا گودال^۶
 مختصر مومکون اولمادی اغسال^۹
 باغلادیم بول گاهه^{۱۱} بیر دسمال
 صبح و شام^{۱۳} ائيله دیم به این منوال^{۱۴}
 از قدمگاه^{۱۶} تا الیساققال^{۱۷}
 ائيله دیم بول و غایطی پامال^{۱۸}
 ائتدی اول پاک یئر منی خوشحال
 سؤیله دیم ای شه - حمیده خصال^{۲۱}!

دئدی: دفع - فضال یعنی چه؟^۱
 دئدی: یوخسا عمو چیشین واردیر؟^۳
 چون شمالا طرف روان اولدوم^۵
 هر چه باخدیم اویان بو یانه طرف
 یئر مُسطَح^۷ نجه طهارة آلیم^۸
 دوردوم او حالتیله من ناچار^{۱۰}
 باشین آغریتماییم کی مشهده دک^{۱۲}
 چونکی ناپاکیدی جمیع عضووم^{۱۵}
 گئتدیم حماما شهر - مشهده
 چون حضور - امامی ائتدیم شوط^{۱۹}
 پس یاپیشدیم ضریح مقدسدن^{۲۰}

-
- ۱ - یانی نه؟
 - ۲ - بویوک رفع حاجت زامانی اولان سسلر.
 - ۳ - اوشاق دیلینده ایشه مک.
 - ۴ - گنت شمالا طرف.
 - ۵ - یوللانیدیم.
 - ۶ - دره
 - ۷ - دوز یئر.
 - ۸ - رفع - حاجتدن سونرا اوزونو تمیزله مک.
 - ۹ - یوماق.
 - ۱۰ - چاره سیز
 - ۱۱ - ایشه مک چیخان یئر.
 - ۱۲ - مشهد شهرینه قدر.
 - ۱۳ - سحر و آخشام.
 - ۱۴ - بوجور - بو اصول ایله.
 - ۱۵ - بوتون عضوولریم مورداریدی.
 - ۱۶ - آیاغیملان.
 - ۱۷ - ساققالا قدر.
 - ۱۸ - ایشه مگی آرادان آپاردیم. منظور رفع حاجت ائتدیم.
 - ۱۹ - ائله کی امام رضاتین قبرینین باشینا دولاندیم.
 - ۲۰ - قیبرین لوستونه قویولموش زینتلی قوتودان یاپیشدیم.
 - ۲۱ - ای گۆزل خاصیتلی شاه.

چىخىدىم اوردان بىر - رفع - ملال^۲
 مثل - بوزينه^۳ و سگ^۴ و چاققال
 ائيلهدى درد و محنتيم فانتال^۵
 الرجال^۶، النساء^۷ و الاطفال^۸
 بيت مَقْشَر كند^۹ روز و ليال^{۱۰}
 هم ترازو كفين سيلير باققال
 تَف كند خلط سینه بر منقال^{۱۱}
 ال - آياغى، لباسى مثل ذوغال^{۱۲}
 صاحب - عصرى^{۱۳} ائيله تئز ارسال^{۱۴}

خىلى غمناكىدىم شىستردە^۱
 گۇرموشم يولدا بىر پارا مؤمن
 بول و غايط انديرلە^۲ بايىردا^۳
 بى خبر از نظافت و پاكى^۴
 آل لرى سینه سینه اصنافين^۵
 پيشبند ايله پاك اندير بورنون^۶
 بس گله از كباب پز دارم^۷
 پيتى پز،^۸ كله پز^۹ معاذآللاه^{۱۰}
 اى اولان كل - عالمه رهبر^{۱۱}

۱ - شىستردە چوخ كدرلى ايديم.

۲ - كدرى آرادان آپارماق اوچون.

۳ - ميمون كيمى.

۴ - ايت كيمى.

۵ - انديرلر.

۶ - ائشيكده، خارجه.

۷ - درديم جوشدو. لروس كلمه سى /

۸ - تميزليك و پاكليقدان خبر سيز.

۹ - كيشى لر.

۱۰ - قادينلار

۱۱ - اوشاقلار

۱۲ - كسبه، كىچىك تاجيرلر - باققال، عطار. ..

۱۳ - بيت اولدورورلر.

۱۴ - گوندوز - گئجه لر.

۱۵ - اولنلوک ايله بورنون سيلير.

۱۶ - كباب پيشيرندن چوخ شىكايتم واردير.

۱۷ - سینه سینه بلغمىنى مانقالا توفورور.

۱۸ - آبگوشت پيشيرن.

۱۹ - كله پيشيرن.

۲۰ - آلاها پناه.

۲۱ - كؤمور كيمى قارا.

۲۲ - اى بوتون دنيايا باشچى اولان، منظور امام رضا دير.

۲۳ - زمانين ايهه سى، منظور شيهه لرین اون ايکينجى، غايب امامى دير.

۲۴ - تئز گؤندر.

دین - اسلامی محو ائدر دجال^۲
 روضه ماء نههرها صلصال^۵
 عقرب و مار^۷، نارها شغال^۸
 طولش از اصفهان الی خلخال^{۱۰}
 قورخورام دین ائوین ائده اشغال^{۱۲}
 هم کنار - لینده یوزمین خال^{۱۴}
 خلقی مشغول ائدیر به زورنا - قوال^{۱۵}
 از کتان و پاتیسقا^{۱۶} و میدقال^{۱۷}
 میر - دجال^{۱۹} امر ائنده که چال
 امت - بینوانی کالغسال^{۲۱}
 بویانیئر قانیله جنوب و شمال

گر توقف ائده او عالیشان^۱
 حمل ائدیب مرکبینه^۳ جناتی^۴
 گوستریر خلقه نار - نئیرانی^۶
 مارهائی نشانده پشت - اولاغ^۹
 حوری لر اویله ساتیری چم - خم^{۱۱}
 الی مین زر نشان هوروک^{۱۳} دالدا
 سحرریله دسته لر ائدیب ترتیب
 گئیدیریر اگینه کفن خلقین
 قالخیر ال لر هاوایا یکباره^{۱۸}
 گاه ائدیر لات و لوت مادرزاد^{۲۰}
 چوب - تعلیمه^{۲۲} چون وئریر حرکت

-
- ۱ - اگر او یوکسک مقاملی یوبانا.
 - ۲ - افسانوی وارلیق، خرده جر.
 - ۳ - مینگینه یوکله ییب.
 - ۴ - بهشتلری.
 - ۵ - ائله بیر باغ کی، آرخلارینین سویو ایچمه لیدیر.
 - ۶ - یانار اودو، منظور جهنمین اودودور.
 - ۷ - ایلان و عقرب.
 - ۸ - اودو برک آلولاتان.
 - ۹ - ائشگین بئلینه ایلانلار قویموشدور.
 - ۱۰ - اوزونلوغو اصفهانلار خالخال قدر.
 - ۱۱ - بهشتین افسانوی قیزلاری ائله عشوه و ناز ساتیرلارکی.
 - ۱۲ - دین ائوینی اوز اختیارینا آلا.
 - ۱۳ - قیزیل پیلکلی هوروک.
 - ۱۴ - دوداغینین قیراغیندا یوز مین خال.
 - ۱۵ - زورنا - قوال ایله خلقی مشغول ائدیر.
 - ۱۶ - قدیم پارچا نوعلری ایدی.
 - ۱۷ - قدیم پارچا نوعلری ایدی.
 - ۱۸ - ببردن.
 - ۱۹ - خرده جر آغا - خرده جر امیر.
 - ۲۰ - آنادان گلمه لوت.
 - ۲۱ - اولو یویان کیمی.
 - ۲۲ - لوستادلارین لینده اولان کیچیک آغاچ.

از زبان شما و جد- شما^۱
 هی مَکَد خون ما نه از یکجا^۲
 دئییر آلاها افتراء و سیزه
 من نیاوردهام چنین وحیی^۳
 گر دئییم بو یالانچی دیر، مُغِفِل^۴
 اؤز- اؤزون لال، کور، کار ائتمیش
 الامان! الامان! آیا قایم^۵
 ایستیرم آغزیمی ائدم شیرین
 حرمتین آدینی ائشیتجک من-
 پس قویار آغزینا دئییر وَاَنْظُرُ^۶

جمل ائدیپ^۷ مین حدیث بی امثال^۸
 بَل مِّنَ الْبَاسِلِیْقِ^۹ و الْقِیْفَالِ^{۱۰}
 چون آچیر آغزینی او بد افعال^{۱۱}
 گوید آن جبرئیل بر میکال^{۱۲}
 باشیمی داشیلله ازهر جُهَال^{۱۳}
 جُهَال^{۱۴} قورخوسوندان اهل- کمال^{۱۵}
 العجل! العجل^{۱۶}، تعال، تعال^{۱۷}
 فَيَقُولُ: حَرَمْتَ عَلَیْكَ الْبَالِ^{۱۸}
 چکرم ال او بالدن فی الحال^{۱۹}
 دالینان ذال،^{۲۰} من یئیم، سن قال

۱ - سیزین و اجدادیزین دیلیندن.

۲ - اویدوروب- قاییریب.

۳ - تایی اولمایان پیغمبر سۆزو.

۴ - هئی بیزیم قانیمیزی امیر، بیر یتردن یوخ.

۵ - قولون اساس داماری.

۶ - قولداکی قان آلینان دامار.

۷ - پیس ایشلی- یاراماز عملی.

۸ - من بئله وحی گتیرمه میشم.

۹ - جبریل میکایله دئییر. جبریل و میکایل گویا آلاهیین ان یاخین دؤرد ملکیندن ایکسی دیر.

۱۰ - اغفال ائدن- آلدادن- بورادا شاعیرین منظورو ملالاردیر، نه افسانوی دجال.

۱۱ - جاهلر- عواملار، ساوادیسلار.

۱۲ - جاهلر، عواملار.

۱۳ - عاغلایلار، کامال اهلی.

۱۴ - ای اون ایکینجی، غایب امام، شیعه لرین نظریته ۱۲- نجی امام غایبیدیر و بیر گون ظاهر اولاجاقدیر و دنیانی عدل ایله دولدوراجاقدیر.

۱۵ - تلس، تلس، تنز اول.

۱۶ - گل، گل.

۱۷ - دئییر سنه بال حارامدیر.

۱۸ - او ساعات، فوراً، درحال.

۱۹ - شاعیرین منظورو روحانیلردیر کی دئییر: باخ.

۲۰ - منظور "د- ذ" حرفلریدیر.

دوهزاری^۳ و اشرفی^۴ و ریال^۵
 رَوی هاذِهِ عَنِ الْمِنْهَالِ^۶
 رفت حاجی رسول بن زینال^۷
 وار سنین ده پولوندا چوخ اشکال
 آز قالیر قورخودان اولاسمهال
 گؤزونه گؤرسنیر خیال - میال
 اوستووه اژدهای صد دنبال^۸
 نتیجه که ظرفه یاپیشار تونقال^۹
 آلتدان - آلتدان گولور او قیریشمال^{۱۰}
 سنه قوربان اولوم منی قورتال^{۱۱}
 بو نه طالعیدی، بو نتیجه اقبال

أَيُّهَا النَّاسُ جِيفَه "الدُّنْيَا"^۱
 وَاَتَرَكَو جُمْلَتَانِ قَالَ رَسُولٌ^۲
 پانصد سال قبل بر جنت
 حاجی زیناله اوز توتور سؤیلور^۳
 حاجی زینال دا پیچ و تابه دوشور^۴
 چون اولور وهم عقله مُستولی^۵
 حاجی زینال، گلدی - ها گلدی
 یاپیشیر شیخه قورخودان حاجی
 تیتره دیکجه او طفل - صد ساله^۶
 پس دئییر: آل بو جیفه دنیا^۷
 بار ایلاها^۸ بو مرد - آعورده^۹

۱ - ای جماعت

۲ - دنیانین موردار لثیدیر.

۳ - ایکی قیرانلیق

۴ - قیزیل سکه

۵ - ایراندا پول واحدی، اون ریال بیر تومن.

۶ - پیغمبر دئییب کی، هامیسنی ترک ائدین، بوراخین.

۷ - بو، لاپ باشندان، سرچشمه دن روایت اولموشدور.

۸ - بشی یوز ایل اول زینال اوغلو حاجی رسول بهشته گتندی.

۹ - منظور روحانی دیر.

۱۰ - اضطرابا، ناراحتلیغا دوشر.

۱۱ - چون قورخونج خیال عقله غالب اولار.

۱۲ - یوز قویروقلو اژدها.

۱۳ - منظور شیره و یا یاپیشان مایع، کلمه یا لهجه لرین بیرینده وار و یا شاعر طرفیندن اویدورولموشدور و ایکی کلمه دن عبارتدیر: "توت" و "قال".

۱۴ - یوز یاشار اوشاق.

۱۵ - منظور عوام زینالی آلدان ملادیر.

۱۶ - دنیانین لثی، مورداری، یاراماز شئی، منظور دنیا مالی دیر.

۱۷ - قورتار - خیلاص ائت - قافیه خاطیرینه لهجه ده یازلمیشدیر.

۱۸ - ای تانری - ای آلا.

۱۹ - بو بیر گؤزلو کیشی ده.

شالوارى بندىنى اچار فوراً^۱
 اى خدا^۲ سنىمىسن و يا كىمدىر
 گر سنىن اىشلىرىندى بو اىشلىر
 التفات ائىله شىخ معجزه ده

گر دئيه حاجى زىنالا دونبال!
 ائىلهين حاجى زىنالى ابدال!^۳
 اى خداى - منجم^۴ و رمال^۵
 كفه من دراهم الدجال^۶

۱ - شالوارىنى بندىنى.

۲ - اى تانرى.

۳ - اخماق، لاپ سادە، سقىيە / انا دولو دا ايشلىنر /

۴ - اولدوز تانيان.

۵ - رمل اتان، فاللا باخان.

۶ - خرده چرىن پوللارىندىن بير ترەزى گۆزو معجزه التفات ائت.

محمد على يە مکتوب

ائشيتىدیم کی وداع ائتمیش جیهانی^۱
 فراقیندا گۆزون گریان اولوبدور^۲
 ولی ملعون توکذ خندان اولوبدور
 اجل گلدی، قاباقدان قالخدی انگل
 اۆلهیدی قاینانام کاش اون ایل اول
 اگر خاموش ائدردی^۳ یئل چیراغین
 عمودیلله اۆلوم ازدی باجاغین^۴
 بیر آز آشین دوزو اولسایدی بسیار^۵
 سنه قوربان اولوم، ای مرگ-خونخوار^۶
 دئدیز بی دینی گۆندرسک او یانا^۷
 او گون کی، من قوشولدوم کاروانا^۸
 من اولسایدیم اگر بی دین و ایمان
 زمینى^۹ زلیزله ائتمزدی ویران

او نازلی مادرین ، ای یار جانی
 خالان و خواهرین^{۱۰} نالان اولوبدور
 سوخوب چونکی مزارا^{۱۱} قاینانانی
 گلین سۆیلر نهانی^{۱۲}؛ گل کئفیم، گل
 قالیب اینجیتمه یه یدى من جوانی
 من- زاره تۆکردی قاش- قاباغین
 گۆره بیلمز داها بو خانمانی
 یاراردی باشیمی چۆمچه یله کافتار
 کی، آزاد ائیلهدین من بینوانی
 اولار باتمانی نانی- بیر قیرانا
 گران ائتدی خدا بوغدانی، نانی^{۱۳}
 خدا ائیلردی قند و چایی ارزان^{۱۴}
 و یانمازدی او قنادی توکانی^{۱۵}

۱ - دنیانین ترک ائتمیش. منظور اۆلموش.

۲ - گۆزون آغلار اولوبدور.

۳ - باجین.

۴ - قبیله

۵ - گیزیلى.

۶ - اگر سۆندوره یدی.

۷ - بودو. / انا دولو دا ایشلنر. /

۸ - دوزو چوخ اولسایدی.

۹ - قان ایچن اۆلوم.

۱۰ - بى دیندن منظور شاعیر اؤزونو دئییر کی، شاهرودا گئتمیشدیر.

۱۱ - منظور یولا دوشوب گئتمکدیر.

۱۲ - چۆرگی.

۱۳ - اوجوز ائدردی.

۱۴ - یئری.

۱۵ - معجز شاهرودا اولاندا شېسترده قنادی مشهدی اسماعیلین دکانی یانمیشدی.

گلین عیش ائیله یین، ای یار و یولداش
 گولنمز چون محرمده قیزیلباش^۲
 ولوو مکتبلی لر شاپقیا^۳ قویورلار^۴
 مرخص ائیله ییب دولت، دئییرلر
 سیزی وئررم قسم^۵ آل عبايه^۶
 مودو کئچمیش، ایا اهل الولاية^۷
 از آن جای که حکم- پادشاه دیر^۸
 فقط اونا کورک وورماق^۹ گوناھ دیر
 منی قاسمدن^{۱۰} ائتدی دور- هیجران^{۱۱}
 دؤنر باشیم، اولار حالیم پریشان
 گذاریم دوشسه بیر ده اول دیارا

یئیین بایرام گونو دولما و سوتلاش^۱
 ائدر ناله، سَپر باشا سامانی
 سنه نه دخلی وار؟ چشمین اویورلار^۲
 در این باره^۳ تامام ایرانیانی^۴
 وئرین زینت او بؤرک ایله قبايه^۵
 داها گؤزدن سالین کورکو، عبانى
 اونو قوی باشیوا قاسم،^۶ مباح دیر
 اونون یوخ، وار بونون دینه زیانی
 حسین کوردون^۷ ناغیلی قالدی نقصان^۸
 سالاندا یادا بام- آسیانی^۹
 دئییرمان دامینا چیخسام دوبارا^{۱۰}

۱ - سوتلو آش، شیر برنج.

۲ - شاه اسماعیلین اوردوسونا "قیزیلباش" دئییردیلر. بورادا منظور شیعه دیر کی، محرمده آغلار.

۳ - مکتب اوشاقلاری. شاگیردلر.

۴ - لیهلی بؤرک. /آوروپا سؤزو/

۵ - گؤزون اویور.

۶ - بو باره ده.

۷ - بوتون ایرانلی لاری.

۸ - سیزه آند وئررم.

۹ - پیغمبر اولادی.

۱۰ - قدیم دن.

۱۱ - ولایت اهالیسی.

۱۲ - پادشاهین حکمو اولدوغو اوچون.

۱۳ - مشهور دئییرمانچی، معجزین یاخین دوستو ایدی.

۱۴ - مشهور اولدوغونا گؤره قدیم دئییرمانچیلار خلقلین /بوغداسینی دارتاندان اوندان بیر نئجه کؤرک/ اوغورلایاردیلار. شېسترده بو ایشه "کورک / وورماق" دئییردیلر.

۱۵ - دئییرمانچی کور قاسیم.

۱۶ - ایریلیق اوزاق ائتدی.

۱۷ - آذربایجان خلقی داخیلینده یاییلمیش مشهور داستان.

۱۸ - ناقص قالدی.

۱۹ - دئییرمان دامی. منظور قاسم دئییرمانچی نین دئییرمانی دامی دیر کی، معجز، خصوصیه یایلار آخشاملار اورادا قاسملا اوتوروب ساز دینلرمیش.

۲۰ - تازادان بیر داها

شب- مهتاب^۱ و ابر- پارا- پارا^۲
 منیم یاریم آقا میرزا علی دیر^۳
 عزیزه^۴، سوره^۵، ماه- منجلیدیر^۶
 نچون محمود بهرامی اولوب لال؟^۷
 نچون اتمیر منی بیر حال- احوال؟
 نییه یازمیر منه تیمور^۸ نامه؟
 دئییر ممدتقی^۹ آذان- اقامه؟^{۱۰}
 دئییرلر پاک طینت^{۱۱} بیر جاواندیر
 خیالاً معجز ایله هم زباندیر^{۱۲}

دئنس وئررم قولاق تا صبح اذانسی^{۱۳}
 علی بگ^{۱۴} هم گؤزل، هم سئومه لیدیر
 ناجیه^{۱۵} دوزلودور، مثل شاهانی
 نییه تۆکمور دهانیندان^{۱۶} یئره بال؟
 زمستاندا دونوب یوخسا زبانی؟
 علی بی منتظریمدیر سلامه؟
 و یا یوخدور نامازیله میانی؟^{۱۷}
 همیشه طالب- امن و اماندیر^{۱۸}
 خدا حفظ ائیله سین منصورخانی^{۱۹}

/شعر ناقص نظره گلیر/

- ۱ - آی ایشیقی اولان گنجه.
- ۲ - پارچا- پارچا بولود.
- ۳ - صبح آذانیناجان.
- ۴ - مشهور حاجی میرهادی آقائین کوره کنی ایدی.
- ۵ - معجز زامانی اونون یاخین دوستلاری و شبستری نفوذلو شخصلریندن
- ۶ - علی بگین قارداشی قیزی و مؤدین خانیمی.
- ۷ - علی بگین خانواده سیندن اوخوموش قیزلار.
- ۸ - ایشیقی "اشیکار" گؤرون.
- ۹ - علی بگین خانواده سیندن اوخوموش قیز.
- ۱۰ - معجز زامانی اونون یاخین دوستلاری و شبستری نفوذلو شخصلریندن
- ۱۱ - آغزیندان.
- ۱۲ - معجزی برک سئویب شعرلرینی ازبرله یین و توپلایان یوخاریداکی محمود بهرامین کیچیک قارداشیدی.
- ۱۳ - شبستری آذان وئرلریندن بیر ایدی.
- ۱۴ - ناماز باشلا یاندا، آذان وئرلرکن دئییلن سؤزلری تکرار اتمگه "اقامه دئمک" دئییرلر
- ۱۵ - ناماز ایله آراسی یوخدور.
- ۱۶ - پاک اورکلی، تمیز طبیعتی.
- ۱۷ - امن - امانلیق ایسته یین
- ۱۸ - دیل بیردیر.
- ۱۹ - معجز زامانی شبستری آیدینلاریندان. بو شخص سونرالار شبسترده امنیه ریسی اولموشدور.
- ۲۰ - شعر میرزا محمدعلی پورعلی محمدی یه یازلمیشدیر کی، معجزین ان یاخین دوستلاریندان بیر ایدی و معجز اونا خطابا جوخلو شعرلر قلمه آلمیشدیر.

شاهروddان مکتوب

دوستی را نه رسم این باشد
 وای اگر دوستی چنین باشد^۱
 تو ز حال دلم نپرسی هیچ
 یا تو سرسام گشته‌ای، یا کیج^۲
 پسر کربلای میسر هاشم^۳
 منی بیر یادا سال آ- قارداشیم
 پسر میر جواد نیک نهاد
 گاهگاهی زمرشدت کن یاد^۴
 گر گذارین دوشه دییرمانه
 سؤیله اول قاسم^۵ سخندانه
 گر سنه روزه^۶ ائیله‌یه حمله
 دور آیاغا، ساموری دمله
 ایچ بش اون چای و چک بش اون سیگار
 یی بیر آز کوکه هم برو سر کار^۷
 رحم ائله حال- زارینا پیرین
 حق باغیشلار سنین بو تقصیرین
 قاسیما! من اؤلوم یی ناهاری
 قاتما بوغدا یا آرپا و داری
 نه چئویر تسبیحی، نه دی صلوات
 نه اوروج توت، نه دنچینی^۸ آلدات

/شعر ناقص نظره گلیر/

-
- ۱ - دوستلارغون رسمی بو دئییل. وایلا اگر دوستلوق بئله اولسا.
 - ۲ - سن حالیمدان هئچ سوروشمورسان، یا سرسام اولموشسان یا کیج.
 - ۳ - کربلای میر هاشمین / شبسترین او زمان نفوذلو شخصلریندن / اوغلو.
 - ۴ - میر جوادین گؤزل طبیعتلی اوغلو، هردن بیر مرشدیوی خاطرلا.
 - ۵ - آنادان گلمه کور، لکن عاغیللی و معجزین دوستو دییرمانچی کور قاسیم.
 - ۶ - اوروج.
 - ۷ - هم ده گنت ایشه.
 - ۸ - دارتدیрмаق اوچون دییرمانا دن گتیرن.

ایشیم افغاندیر علی جان !

سنسیز منه دنیا ائوی زینداندی علی جان
 سنسیز گئجه- گوندوز ایشیم افغاندی علی جان
 رنگیم سارالیب، لاغر اولوب نئی کیمی جیسمیم،
 بو حالا قویان عاشیقی هیجراندی علی جان
 عزم ائیلهمیسن معجزی اولدورمگه، اولدور
 بیر جان نه دی، مین جان سنه قورباندی علی جان
 بیلیم نییه ترک ائیلهمیسن والیده خانین ؟
 یوخسا سببی دختر- یوناندی علی جان ؟
 یونانلی لار ایرانی خراب ائیلهدی یکسر
 اونلار عجم اولادینا عدواندی^۱ علی جان
 یوللا گله بیر بوسه منه لعل- لبیندن
 چونکی مرض- عشقه او درماندی علی جان
 اتتسینله^۲ سفر بلده شهرود- شریفه
 گر چامچی لارین^۳ حالی پریشاندی علی جان
 آهوندی^۴ ذوغالی، اودونو، نانی، برنجی
 مرغابیسی هم جوجهسی ارزاندی علی جان
 سو قوصهسی یوخ بلده شهرودده هج واخت
 شیشه کیمی روشن و فراواندی علی جان
 اوغلان لاری گول، قیزلاری گولزار- محبت
 مانند جنان^۵ مرکز- خوباندی علی جان

۱ - دشمن

۲ - اتتسینلر.

۳ - اسانبولدا پول فایضه وئرلره دئیرلر.

۴ - بوش، آسان، بورادا اوجوز معنا سیندایر.

۵ - بهشت، جنت، اوچماق.

شەھوت غلبە ائتسە سنە، ائیلەمە قوصتە
 نسوان - گوناھکاری^۱ فراواندی علی جان
 انگوری^۲ فراوان، اریگی سو کیمی ارزان
 صحرالری پر لاله و ریحانندی علی جان
 یوزده اونو تریاکی دی، یوزده بئشی شربی^۳
 تریاکیسی چوخ اهل - خوراسانندی علی جان
 مسجدلری نین فرشی عیبارتدی حصیردن
 ملالاری چون صاحب عیرفانندی علی جان
 نسوان - شبستر اوتورار پـرده دالیندا
 بو شهرده اثرکک - دیشی یکسانندی علی جان
 مخصوص دئییل مرده فقط صحنه مسجد
 بیر گوشه سی هم مسکن - نسواندی علی جان
 چکمزله^۴ جیغالا^۵ و چوبوق فرقه نسوان
 مسجدلری نین زینتی قلیانندی علی جان
 مسجده کی قلیان لارا باخدیقجا گولوردوم
 ساخسی دی کوپو، هم سری^۶ اوندانیر علی جان
 مسجدلره چوخ یاخشی باخار اهل - شبستر
 ظن ائتمه اولار یاخشی مسلمانندی علی جان^۷

/شعر ناقص نظره گلیر/

۱ - گناه ایش گورموش قادیانلار.

۲ - اوزوم.

۳ - چاخیر و عرق ایجن.

۴ - چکمزلر.

۵ - سیگار. /آنا دولو تور کجه سینجه/.

۶ - قلیانین باشی.

۷ - معجز شعری شهرود شهرینده، استانبولدا اولان شبسترلی دوستو "علی" یه خطابا یازیلیمیشدیر.

ساقیا

ساقی یا گتیر باده عاشق - گنهکارا
 روز - حشر اولا مظهر^۱ بلکه عفو - غفارا^۲.
 گرچه چو خودور آلاها بورجو، حددن افرون -
 لاکین او دئیل مدیون بی مروّت عطارا
 من فدا سنه ساقی، تۆک گیللاسا^۳ قونیاقی^۴
 ائيله شاد عشاقی، قویما قَم چکه دارا
 قوی یتره او شامدانی، وئر منه قلمدانی
 ایستیرم یازام چونکی بیر عریضه معمارا
 بیر سلامیله راضی ائيله مزمن - زاری
 بی وفا دئسه معجز حقّی وار او دیندارا
 کربلایی اسمائیل^۵، گلمیری سسین یا هو^۶ !
 یوخسا جانین عزرائیل آلمیش ای غلامبارا^۷؟!
 ای صابینچی قارداشلار، دهه محرمده^۸ -
 باشیزی یاران دمدده الهه قانلی قـذارا -
 بو گونئیلی قارداشی ائيله بین دوعا، اوندا -
 لعنت هم ائدین شمره، هم سنان^۹ - خونخوارا

۱- ظاهر اولان یتر.

۲- تا بلکه باده قیامتده آلاھین عفونین ظاهر اولان یتری اول.

۳- جام، پیاله، شراب ایچمک اوچون.

۴- کاتیاق.

۵- معجز زمانیندا مترقی پاچایز ایدی.

۶- ای / آنا دولو تورکجه سی /

۷- اوشاقباز.

۸- محرمین اونو، عاشورا.

۹- کربلا حادثه سینده یزیدین سرکرده لریندن.

اکبره دئیین آییل، قاپیوا گلیب سائیل^۱
 اولموشام سنه مایل با دل - دو صدپارا^۲
 قیمتی گیراندر^۳ چوخ بو دیاردا دوشابین
 مشهّدی علی خیاط، سؤیلهیین به طیارا^۴
 ممکن اولسا بیر قدری یوللایا بورا دوشاب
 باتمانی اون اوچ قیران خنخ^۵ قالیبدر آواره
 کربلایی آغایا چوخ سلام ائدین مندن
 سؤیلهیین کی: "شد واصل آن دُخان و سیغارا"^۶
 رنگی کهربادن خوش، عطری موشگدن بهتر^۷
 زولف - یاره ده بنزر، هم حریر - زرتارا^۸
 ائیله سین سیزه قسمت حق حبیب خوش صحبت
 گول یاناق، گؤزل عادت لاپ مثال - مهپارا^۹
 /شعر ناقص نظره گلیر/

۱- سوال ائدن، دیلنچی.

۲- ایکی یوز پارچا اورکله.

۳- باها - قیمتی.

۴- طیارا ایله.

۵- خلق /لهجه ده/

۶- سیگارین توستوسو..

۷- یاخشی راق.

۸- تتلی قیزیل.

۹- آی پارچاسی کیچی.

ای ساقی

سعادت کلمه‌سین سیل دفتر- خلیادان^۱ ای ساقی
خلاص ائيله خیالی علت- سودادان^۲ ای ساقی

جهانی قویدو گئتدی بهمن^۳ و کیخسرو^۴ و دارا^۵
نه هاجر^۶ قالدی دنیاده نه ابراهیم^۷ نه سارا^۸
سعادت باره‌سینده ائتدی ذولقرنین چوخ شورا^۹
فقط یاسیله دؤندو مجلس- شورادان ای ساقی

داها گۆرمز جهان اهلی او نادیر شاهی دنیادا
فقط قالدی او شاهین خیمه و خرگاهی^{۱۰} دنیادا
سعادت آختاران، آختارما! یوخ واللاهی دنیادا
ائشیتدیم بو سۆزو من ساغر و صهبادان^{۱۱} ای ساقی

۱- بوش خیال.

۲- سنوگی.

۳- افسانوی فارس شاهی.

۴- افسانوی فارس شاهی.

۵- افسانوی فارس شاهی.

۶- ابراهیمین آروادی.

۷- ابراهیم پیغمبر.

۸- ابراهیمین آروادی.

۹- ایکی قرن صاحبی منظور اسکندر دیر.

۱۰- شاه چادیری.

۱۱- سحر ایچگیسی قدحی.

دئیرر صوت- غم انگیزیلە^۱ هر گون کبک و بیلدیرچین
 سعادت گول لری پرخاردیر^۲ ال وورما ای گولچین!
 سعادت گولشنین سولدوردو شوق- کاکل- پُرچین^۳
 زلیخا^۴ درمەدی بیر گول، او گول سیمادان ای ساقی

زاواللی خسرو و پرویز^۵ باش و جان دان کنچدی
 غلطدیر گر دئیم آخر سعادت باده سین ایچدی
 سعادت گل مەدن اول اجل گلدی، کفن بیچدی
 آپاردی باغریقان، بیچارەنی دنیادان ای ساقی

سعادت اولمز هرگز همزیان اولسا محبتله
 سعادت ایسته سن، هموعونو سئو پاک نیئتله
 اوزون بدبخت ائدر نادان کیشی بغض و عداوتله^۶
 عداوتدن حذر قیل^۷ قورخما اژدرهادان^۸ ای ساقی

زمانی که جهان اهلی گرفتار- جنون اولدو
 قیلیچ لار چیخدی قیندان، کوه و صحرا لاله گون اولدو
 قازیلدی ریشه نخل- محبت سرنگون اولدو
 سعادت رحلت ائتدی عالم- معنادان ای ساقی

^۱ - کدرلی سسله.

^۲ - تیکلیدیر.

^۳ - قیوریم ساچ.

^۴ - فرعونون آروادی، یوسفی سئون.

^۵ - ساسانیلرین سون شاهی.

^۶ - کین و دشمنلیک.

^۷ - ساغین- چکین.

^۸ - اژدها، افسانه‌ی بؤیوک ایلان

سعدت بوندادیر ظنّ ائيله ميشدى جاھل انسان لار
 دوزولدو بعد از آنكه يان با يان يوزلرجه قوربان لار
 آييلدى خواب- غفلتدن، نه گوردو آجالار، عربان لار؟
 دؤشنميش خاكه تيتيرير شدّت- سرمادان اى ساقى

بيز انسانيق اگر، اولماز بو جور انسان- درتده
 نه انسان، بلکه بيزدن ياخشى دير گرگان- درتده
 اگر حکماً بيز انسانيق،- دئير اعيان- درتده
 گرک اونلار دا حکماً ال چکه ايزدادان اى ساقى

سعدت پاکدير، اوندان قاچان انسان مقصّردير
 آپارسا اوغرو، خلقيں وار- يوخون، آزدان مقصّردير
 سعدت کلمه سين تفسير ائدن نادان مقصّردير
 اونون تفسيرين اوڤيرنمک گرک عيسادان اى ساقى

مطيع اولماز سعدت دلبرى انسانه حرييله
 سعدت ايسته سن، گل سن اوڤزون آزارى ترک ائيله!
 محبّت گولشنيندن در، سعدت گول لرین اييله
 معطردير او گول لر عنبر- سارادان اى ساقى

محبّت گولشنين ووردوز، داغيتديز، ائيله ديز برهم
 قبول ائتمز داها او خانمانسوز ياره بير مرهم
 بو قومون مذهبنده مين نفردن خوشدو بير درهم
 بو قومون قلبى برکدير صخره صمّادان^۱ اى ساقى

پوزولموش نظم- عالم بو طرفده ناله و شیون^۱
 هزاران مرد و زن بیکار، بی شلوار و پیراهن^۲
 اولوب تیره شب- یلدا^۳ کیمی اول عالم- روشن^۴
 گئچر گرچه تامام اون سکگیز ایل دعوادان ای ساقی^۵

سیخیلدی جانیم آخر ای گول- تر، عزم میدان ائت^۶
 او قونچا لبلرین آچ، گول- دانیش، عشاقی خندان ائت^۷
 اگر وار ساغر- صهبادا مئی، بیر باده احسان ائت
 کی اولدو خسته معجز، صحبت- بلوادان^۸ ای ساقی

۱ - اینلهمه، آغی دئییب آغلاما.

۲ - مینلرجه کیشی- آرواد ایشیسیز، شالوارسیز، کۆینککشیز

۳ - یلدا گئجهسی، قیشین ایلک گئجهسی. ایلین ان اوزون گئجهسی.

۴ - ایشیق عالم.

۵ - اگر بو تاریخی بیرینجی دنیا محاربهسینین باشلانماسی گۆتورسک، شعر شېسترده ۱۳۱۰ نجو ایلده، و اگر بو تاریخی بیرینجی دنیا محاربهسینین قورتاردیغی تاریخی گۆتورسک، شعر شاهروددا ۱۳۱۳- نجو ایلده قلمه آلینمیشدیر .

۶ - ای تزه گول مئیدانا یوللان!

۷ - عاشقلاری گولنور!

۸ - قارشیقلیق، دعو- دالاش.

فراق - دوستان

سوروشما حالیمی، ناراضی یم چرخ - ستمگردن
 کی دور ائتمیش^۱ سنین ائینه حسنون برابر^۲
 دوشنده یادیم یاران - محمودالخصال^۳ هر گون
 آخار قان چشمه - چشمه فکریمه، قلب - مکدر^۴
 فراقی خلق ائدن، ظالیم دئییلدی، کیم دئییر، حاشا،
 اونو مندن سوأل ائیله، سوروشما اهل - منبر^۵
 فراق ائیلر جیگر پاره، سیزیلدار قلب - بیچاره
 فراق - دوستان^۶ بدتردی زخم - تیر و خنجر^۷
 گننه خاطیر لادی بو معجزی بهرامی^۸ - آزاد
 ایلاهی، سن اونو محفوظ قیل جمله بلالردن^۹
 قوجاقلیر دیزلرین گاهی، آیییر گؤز - قاشینی بعضاً
 بئله معلوم اولور هئچ ده دئییل راضی شبستردن^{۱۰}

۱ - اوزاقلاتمیش.

۲ - گؤزلیک آینان.

۳ - یاخشی خاصیتلی دوستلار.

۴ - کدرلی اورکدن.

۵ - منبر اهل - ملالار.

۶ - دوستلارین آیریلیغی

۷ - اوخ و خنجر یاراسیندان.

۸ - شبستزین گؤز آچیق، آیدین تاجرلریندن ایدی کی، معجزین شعرلریندن چوخ ازرر بیلردی. ماشین حادثه سینده مرحوم اولدو.

۹ - ساخلا.

۱۰ - شعر ممدلی و شیدا نسخه سینده واردیر.

شاهروddان علی بگ یحیی زاده یه مکتوب

چکیلین کنارا یاران، سیزه ائیله ییم وصیت،
 آلیرام اله عمودو، سیزه ائیله ییم اذیت
 نئجه بر ملا دئییم^۱ من سنه ای جناب خیاط^۲؟
 نه حسن^۳ آقا دا واردير و نه سنده بیر فضیلت^۴
 ایکی کوت منه تیکیسن جیبی، قولتوغو سؤکولموش،
 هارا داخل ائیله ییم من پولوم، اولسا، ای نجابت^۵
 سنی و حسن آقانی انده بیلمهرم ملامت
 کی یوخوزدور آلتی شاهی، پول پست با سلامت^۶
 /شعر ناقصدیر/

بو شعر محمدرضا مؤدیین خاطیره لریندendir. او یازیر:

"شاهروddا گنتدیکن سونرا (منظور میرزا علی معجزدیر)، علی بگ یحیی زاده یه یازدیغی ایلیک مکتوبدا، بیزدن،
 مکتوب یازماماغیمیزا گؤره، شیکایت اتمیشدیر. /محمدرضا مؤدب داها سونرا خاطیره لرینده یوخاریداکی بیتلری
 یازمیشدیر."/

^۱ - آچیق - علنی.

^۲ - او زامان محمدرضا مؤدب درزی (خیاط) ایدی. شاعیرین مخاطبی اودور.

^۳ - منظور حسن آقا بناهی دیر کی، سونرالار آذربایجان دموکرات فرقه سی زامانی آذربایجان دولتی دادستانی نین معاونی ایدی. سونرالار تهراندا یاشاییب اولموشدور.

^۴ - اوستونلوک.

^۵ - منظور، ای نجیب، ای نجابتلی.

^۶ - او زامان بیر قیران ایگیرمی شاهی ایدی و ایران داخلینده پوست مکتوبونون تمبر پولو آلتی شاهی اولاردی.

رباعیلر

دنیايه گليب-گنديدي سيزدن چوخ لار مين لرجه جوان مزار^۱ ايچينده يوخ لار
 بير گونده هزار- هزار^۲ انسان اولسه دنيا نه قارا گئير، نه ماتم ساخلار

ياران، مزه ايله دولدورون دسمالي بير نئجه گونو خوش ائيله بين احوالي
 باخمين سوزونه قافاسي قالين كيشي نين بۇغاله^۳ عبث سفيد ائديب^۴ ساققالي

قصد ائيله يه قبل از آنكى^۵ دشمن جانا فرصت وار ايكن ايچك بئش اون پيمانا
 زيرا كي^۶ اجل گلنده مهلت وئرمز بير سو ايچه جك زامان قذر انسانا

اول قصرده كي ياناردى مين- مين فانوس دلبرلريله ايچردى مئى كيكاووس^۷
 گوردوم كي او قصرى فلک- بى ناموس زير و زبر^۸ ائيله ييب، چوخ اولدوم مايوس

جنتده دئيرله^۹ حور^{۱۰} و كوثر^{۱۱} واردير آما ايكي مين دلبره بير ار واردير
 او جورى لره گرک كي اولسون طالب؟ اول شخص كي، اوندا زور- ازدر^{۱۲} واردير

^۱ - قبير.^۲ - مين- مين.^۳ - كئچى بالاسى.^۴ - آغارديب.^۵ - اوندان قاباق كي، دشمن جانا قصد ائده.^۶ - اونا گوره كي.^۷ - فارس افسانه لرینده "كيان" سلاله سينين بير شاهى.^۸ - آلت- اوست.^۹ - دئيرلر جنتده.^{۱۰} - بهشته جوان قيز ملكلر.^{۱۱} - بهشته بير سو.^{۱۲} - افسانوى بۇيوک ايلان- ازدها.

بیر شاخەدە ھەر قەدە ۋار طوبادان^۱ یوز دۋە بونو ائشیتیمیش ملادان
فردوس^۲ گرک اولارو طوبت و خفە مؤمن کیشی، آلاھ یئتیشە فریادان

گۆردوم کوزەچی خانادا بیر کوزەگری سالمیش آیاغی آلتینا ختام عمری
ایسلاتدی گۆزوم یاشی تاماماً او یثری من گۆردوم او ختامی، نە ھەر بی بصری^۳

بیر سۆز دئییرم مثال آھ و نالە آما دئمەیین بو سۆزو کورە، لالە
وقتیی کی آچیلدی قورودو دوشدو یثرە بیردە گۆیرە، ماحال دیر اول لالە^۴

بیلیم کی نەدیر اساس گاو و ماھی^۵ محدود ائله ییلە^۶ قدرت- آلاھی
ھرکس آلیر- آلسین اختیاری وار دیر بو سۆزلرە من کی وئرمم بیر شاھی.

سن چونکی گۆزوندە کی توزو سیلمزسن بیر دقتیلە یثرە نظر قیلمزسن
تورپاغا دوشن سوموک لرین اجدادین^۷ ھەر گوندە باسیب آیاقلیسان بیلیمزسن

خلق ائیلە میسن لب- نیگاری بالدان عاشیق لری سالمیسان بە کلّ احوال دان
مومکون دیی من کئچم او شیرین بالدان واعظ ها دئسین باخما، چیخارسان حال دان

ای دوست مئی ایچ باخما پولون آزلیغینا زاهد کیشی نین دە نطق پردازلیغینا
مئی زھرسە دە، من ایچرم صبح و مسا زیراکیی، او باعثدی کئفین سازلیغینا

^۱ - طوبی بھشتدە بیر افسانوی آغاچ. بھشت سارایلارینین بیریندە طوبی آغاجیندان بیر بوداق وار دیر.

^۲ - بھشت، جنت، اوچماق.

^۳ - من خیامی گۆردوم ھەر بیر گۆز سوزو یوخ.

^۴ - او لالە بیر داھا گۆیرمز.

^۵ - قدیم عقیدەلر گۆرە یثر کورەسی لۆکوزون بوینوزو اوستوندە دایانمیش و اؤکوز بیر بالیق اوستوندە دایانمیش دیر. مصرعدا بونا ایشارە دیر.

^۶ - محدود ائله ییلەر.

^۷ - اولو آتا بابالارینین.

سرمایه عقلی صانع - بی‌انبار	بعضی سینه‌چوخ وثریدی، بعضی سینه آز
بئلدن آشاغی هر نه کی خالیق یارادیب	سرمایه‌سی آز اوچوندو، راحت دورماز
جنتده دئییرله بیخ و ساققال اولماز	ساققاللی یا حور - عین میال اولماز
خلقه نییه فاسق دئیسن ای واعظ	سبحان‌الله! بؤیله قیریشمال اولماز
امواتی گتیر یادیوا، دولدور بیر جام	قورخما شب جمعه‌ده، منی ایچ هر آخشام
گر ایندی اولایدی ساغ مولای - انام	قونیاقی حلال ائدردی، افیونو حرام
هر وقت کی غصه سنه ائیلر حمله	قاینات ساماوار، چایدانی دمله
دشمندی غم و غصه بنی آدمه	از باشینی دشمنین دل - خرمله
فریاد و فغانیله ساغالماز یارالار	جاهل کیشی بیجا یثره قلیبن یارالار
صنعتگر - مهر چرخ ائیلر الوان	گوی سندن اؤتور نه قیزارار، نه آغارار
انسان کی باخیر مظنه‌جات - شهره ^۱	آز قالیر اؤزون گؤتورسون آتسین نه‌ره ^۲
غم - غصه‌یه سو تۆکر آياقلار هر گون	اطرافیمیزا فلک قویار بیر مهره ^۳
خیام دئدی کی: قویما بین ایام سیزی	دیلگیر ائده، چوخ، ائله‌دی تشویق بیزی
ایستیردی بیزی نجات وثرسین، ناگاه	دریای ملاله دوشدو، غرق اولدو اؤزو
دوز یانیوا صبح و شام مشروباتی	قویما ائده حمله قلبه فیکر - آتی ^۴
واجبیدی دفاع نفس، اؤلدور، قورخما -	گیرم یارادیب او، مار - موهوماتی

^۱ - شهرین قسیمتلینه.

^۲ - چایا.

^۳ - پالچیق دیوارین بیر لایی.

^۴ - کله‌جک فیکری.

چون گۇردو اۋكوز از قالير اولسون اسقط
ال آتدى يترين ياپيشدى قورشاغيندان
مرحوم "كوپترنيكه" ^۱ وئريب ال رقت ^۲
قالديردى ھاوايه، اۋكوز اولدو راحت
مئيخوارلر ^۳ اتتىدې حملە ساغدان-سولدان
واعظ نہ دئدى؟ دئدى كى وار جنتدە
عمداً ^۴ يىرى اۋلدورە اگر بير نفرى
بيلمير او بونو، باشە سالين نرەخرى!
بير حالينا باخ لحددە كى دوستاغيـن
آهستە گۇتور، قوى قدمين، زيراكى
سيز غصەايـلە شامى سحر ائيلرديز؟
اى اهل قبور ^۵ سيزدە چوخ سۇزلر وار
بير دۇن اويانا باخ كى، شراب- فاخير
هئج آنلاميرام من بو سۇزون معناسين
بير كلەيه دوشدو نظريم اودلانديم
ديللندى او كلە، دئدى: گۇز ياشيوى سيل
چوخداندى ياغيـش ياغميرى تيلە ^۶، تسييه ^۷
علت نہدى كى چۇركچى وئرمير نيسييه

^۱ - لەستانلى مشهور منجم.

^۲ - اورگى ياندى.

^۳ - ايچكى ايچنلر.

^۴ - صندلن.

^۵ - بيلە- بيلە.

^۶ - اۋزونو يوخارى توتما.

^۷ - قير اھلى، اۋلۇلر.

^۸ - گونئين بۇيوك كندلريندن.

^۹ - گونئين بۇيوك قصبەلريندن.

- بدبخت جماعت! دئدیم آخر سیزه من: - یاخشی دئی،^۱ قویمایین قیزی مدرسه‌یه
- یولدان چیخار آرواد اولار گر اهل - سواد بیر من دئمیرم بو سؤزو ای بد بنیاد^۲
- "اخلاق" کتابیندا یازیر خواجه نصیر: جاییز دئی قیز اله آلا لوح و مداد.
- هر بیر کسه ائتمه اعتبار عالمده ساقی، گل ایچک، گۆرک نه وار عالمده
- نه مؤمنه خیر وئردی، نه ترسایا سؤز ائتمه‌دی صلحو پایدار عالمده
- موسا دئدی: سنت ائيله ییسن اطفالی عیسا دئدی: یوخ، اونو راحت قویمالی
- حق هانسی سینا طرفدی؟ معجز، سؤیله! قویما نیگران بو خلقی، ائيله حالی!
- هر کس کی تۆکر بو داشلاری یول اوسته دین قارداشی نین آیاغین ائیلر خسته
- ظالیم کیشی یوخلاماز شب - نوزدهم^۳ ظالیم‌لره ائل لعنت اندر پیوسته^۴
- اونداکی نه رحم واریدی نه قانون بیر فیرقه‌سی مارگیریدی^۵ ایرانین
- گوجلویدو قولو بیین، آخوندون، خانین فرقی یوخودو طلا ایله^۶ بوغدانین
- شخص - علوی مذهب^۷ و مرد - با دین^۸ بدنام یقیناً ائله‌مز اولادین
- اولاد سنیندی، ولو^۹ ای ناحاجی^{۱۰} ملعون، نییه جمشید قویورسان آدین

^۱ - یاخشی دئییل.

^۲ - تملی پیس.

^۳ - رمضانین اون دوققوزونجو گنجه‌سی.

^۴ - اردیجیل، دلاوالی.

^۵ - ایلان توتان.

^۶ - قیزیل ایله.

^۷ - شیعه مذهب.

^۸ - دیندار.

^۹ - توتاق کی.

^{۱۰} - ای حاجی اولمایان.

گر ائيله يە حملە لشگر- يىگانا
 علم و هنرین وار ایسه چیخ میدانا
 سردشته، ساووجبولاغه یا دیلمانا
 یوخسا سفر ائیلە روضه رضوانه!^۱
 شمشیریلە^۲ فتح ائیلەدی ایرانی عرب
 کفلندی دهانی^۳ شتر- مست کیمین^۴
 طیاره نه دیر، توپ نه دیر، ای لامذهب!
 از قالدی بوغا واعظی افراط - غضب^۵
 قوتلی اولار عقل، بدن ساغ اولسا
 غم بیر کۆپک اوغلودور، کولونگ آلسا اله
 ایچ، قورخما عم اوغلو، یاخشی قونیاق اولسا
 بیر آندا ییخار نئجه اوجا داغ اولسا
 دولدور قدحی معتقد اولما^۶ خبره
 کۆک ساخلا کثفین، شادلیغینان عؤمرو قوتار
 خالق سنه ظلم ائیلەمز، حتی بقره^۷
 چونکی، اؤله جکسن، گیره جکسن قبیله
 حسرتله باخیب دئدیم بنؤوشه زارا^۸
 بیر آه چکیب، دئدی: اسیر- دهرم^۹
 احسنت بو خوش مکانه، او روخسارا^{۱۰}
 بیر هفته سورا منی ساتار عطارا
 چون دوغدو توکذبان بشش آلتی دانا
 آلاها توکل ائیلە واختی کی آچار-
 باغلا دالیوا سفره نی، قاچ تهرانا
 یوخسوللار اوچون بشش اون چۆرکچی خانا^{۱۱}
 سعدی کی دئییب: "هر آنکه دندان داده
 تا ثابت ائده یدیم اونا کی آجیندان-
 نان هم بدهد"^{۱۲}، حثیف دئییل دنیا ده؟
 جان وئردی هزار- هزار^{۱۳} اوشاق بلواده

^۱ - بهشته.

^۲ - قیلیچ ایله.

^۳ - آغزی.

^۴ - کثفلمیش دوه کیمی.

^۵ - غضبین چوخلوغو.

^۶ - اینانما.

^۷ - اؤکوزه.

^۸ - آفرین.

^۹ - او بنیزه، اوزه.

^{۱۰} - دنیائین اسیرییم.

^{۱۱} - چۆرک پیشیریلن یئر.

^{۱۲} - هر کس دیش وئریپ، چۆرک ده وئرر.

^{۱۳} - مین- مین.

مشغولیدی خلق فن- تاریخیله	ایستیر دانشیا عالم- مریخیله
کافر قاییریر الکتیریک و بی سیم	مؤمن کیشی ده دلیر دوشون میخیله
بیلسن کی، دوشونمگیله کیسه دولماز،	بیهدوده خیالاتیلله رنگین سولماز.
الساعه کی ^۱ خوشدور، جانیوی سیخماکیشی	بیر ایل سورا احوال خوش اولماز، اولماز
علم و هنریله باغلا اول سدی	قویما دولاشا آیاغا، قیرخدیر خدی ^۲
ساققالین اگر اولا بیر آرشینلیقدا،	حفظ ائیله یه بیلمز او بیـزیم سرحدی.
من مئی ایچیرم کی، عقلی سرسام ائتسین	تا قلب- حزین ^۳ ، بیر عؤمر آرام ائتسین
واعظ نه دئییر- دئسین، گتیر ای ساقی	قوی مئی منی خلق ایچینده بدنام ائتسین!
قولچاق کیمی اوینادیر بیزی چرخ- فلک	گویا او حساب ائدیر منی بیر گوئلک
دور ایندی اونون تلخ ائدرم اوقاتین	ساقی دور آیاغا، بیر گتیر اوندان ایچک

^۱ - ایندی کی.^۲ - ساققالی.^۳ - کدرلی اورکله.

قۇتقۇچى

آج بصيرت چىشمىيۇي،^۱ مخلوقا بىر ئايلىنىش نىگاھ^۲
 ھەر كىس ئۆز نىفسىدىن ئۆتۈرۈلگەن شىر ۋە مەسە^۳
 تۈپتۈر ۋە سىرپاز ۋە قاززاق ۋە آزان^۴ ۋە شىخ ۋە شەب^۵
 نائىب^۶ ۋە سولطان ۋە سىرھىنگ ۋە ۋىزىر ۋە پادىشاھ^۷

قۇتقۇچى

جەھەت نەدىر كى بو گۈن گۈزلىرىندە نەم ۋاردىر؟
 اوزوندا گەرد ۋە غبار ۋە مەلال ۋە غەم ۋاردىر؟^۸
 گەرك دىيىپ گۈلەسن سەن ھەمىشە، زىرا كى،^۹
 سەنە مەنىم كىمى بىر يار - مەھترەم ۋاردىر.^{۱۰}

قۇتقۇچى

اى گەربە خوش قىيافت^{۱۱} ۋە خوش سەلقە
 سەل گەردىنە^{۱۲} بو پەس خەتەن خەلقە
 بىر لىقەمدەن^{۱۳} ئۆتۈرۈ زەھەر اولسون كامىن
 يالۋار - ياخار، تەملىق ئاتمە^{۱۴} خەلقە^{۱۵}

^۱ - گۈرۈن گۈزۈنۈ.^۲ - باخ.^۳ - سەھر ۋە آخشام.^۴ - انتظامات مامۇرۈ.^۵ - قۇجا ۋە جۈان.^۶ - اوردو ضابطى.^۷ - قۇتقۇچى خەتەن ۋە مۇدبەل يازماسىندا ۋاردىر.^۸ - اوزوندا كەدر ۋە غەم تۈزۈ ۋاردىر.^۹ - لونا گۈرەكى.^{۱۰} - شەھر يالنىز شەيدا نەسخەسىندە ۋاردىر.^{۱۱} - خوش اوزلو پەشەك.^{۱۲} - سەل يۈيۈنە.^{۱۳} - بىر تەكەندە ئۆتۈرۈ.^{۱۴} - يالئەلىق ئاتمە.^{۱۵} - شەھر يالنىز شەيدا نەسخەسىندە ۋاردىر.

بىر آقانىن ئۆيىدە دۇرد نىر ايشىچى نىن اۆلومو مناسبتىلە

قطعه

او گون كى، چۇكدو موطباغى^۱ آقانىن اوتوز يىتدىدىدى تارىخى جهانىن^۲
قضا ماہ- حملەدە^۳، روز جمعه^۴ آختىدى قانىنى دۇرد نوجوانىن^۵

قطعه

دوزولدىو مۇمئىيلر^۶، گلەمدى جناب- پىلوو
پىلاودان اۆترو داها ملالار گئدىرلە سىنو^۷
قابى قاپىيا دىيب، آز قالىر داباندان اول
او قدر ملا گلىب، آز قالىر ماوال^۸ دا دول

تک بیت^۹

گل اى قاتىر بالاسى، بوينووا سالىم نوختا
چكە- چكە آپارىب باغلايىم سامانلىقدا

^۱ - آشيزخانا، يىمك بيشىرىلن يىر.

^۲ - ۱۳۳۷ قمرى / ۱۲۹۷ شمسى / بىرىنجى دنيا دۇيوشونون باشلانماسىندان بىش ايل سونرا.

^۳ - فروردىن آيى.

^۴ - جمعه گونو.

^۵ - قطعه يالنىز خىيرابى نىسخەسىندە واردىر.

^۶ - مجمى.

^۷ - زورخانالاردا مشهور ورزش نوعو.

^۸ - توالى- مستراح.

^۹ - بو بيت يالنىز خىيراتى نىسخەسىندە واردىر.

تک بیتلر

ایلاهی ایلدیریم گۆندر، جهالت پرده سین یاندير،

قارانلیقدا قالیب مَلّت، جهانى بیر ایشیقلا ندیر.

بو بیت بهرامی (شیراحمدی) نسخه سی نین ۸۴- نجو صحیفه سینده راست گلدیک.
بئله نظره گلیرکی، یا بو بیت مستقل بیر شعرین بیر بیتى، یا بیر قصیده نین و یا بیر بندلی
شعرین بیر بیتى دیر و یا "ایشیقلا نسین" عنوانلى شعردن بیر بیت دیر کی، بیر ایکی سؤزو
تحریف اولموشدور، اونا گۆره کی، بو بیتین وزنیه "ایشیقلا نسین" عنوانلى شعرین وزنی
عینیدیر. اگر ایکینجی فیکیر دوغرو اولارسا بو بیت تقریبی اولاراق بو شکیلده اولمالی دیر.
ایلاهی^۱ ایلدیریم گۆندر، جهالت پرده سین یاندير،
قارانلیقدا قالیدیر خلق، هر بیر یان ایشیقلا نسین

میرزا کاظمه

تا پیشوا جنابیز اولا بو جماعته بو ملتین آییلماغی قالدی قیامته^۲

^۱ - باغ خاطیره لره

^۲ - باغ خاطیره لره

نوحه لر

"وطن"

اسدی چون باد- ستم، سولدو گولوبستان ای وطن
 گولشنین بولبول لری اولدو پریشان ای وطن
 سولدو گولوبستان ای وطن

ای مدنیه، ای وطن، جدّ- کُباریم سنده دیر
 اعتباریم، عزیزتیم، صبریم، قراریم سنده دیر
 اول علیل و بینوا صغرای- زاریم سنده دیر
 سندن ایریلماق حسینه اولماز آسان ای وطن
 سولدو گولوبستان ای وطن

بولبول- شوریده تک ای گول سنین حیرانیوام
 اختیاریم گتندی الدن، ای وطن، قوربانیوام
 باغریوا باس یاخشی ساخلا بو گنجه مهمانیوام
 کوچ ائدر چونکی صاباح سندن بو مهمان ای وطن
 سولدو گولوبستان ای وطن

چون یزید- بی حیا ظولمونده طغیان ائیلهدی
 بیز وطن عاشیق لرین یکسر پریشان ائیلهدی
 تۆکمگه قانین حسینین عهد و پیمان ائیلهدی
 اولمارام راضی تۆکولسون سنده بو قان ای وطن
 سولدو گولوبستان ای وطن

بیعت ائتسم من اونا قالماز شریعتدن اثر
 ایستر او کافر ییخا دینین بناسین سر به سر
 ظالیمه عادیل دئییب، باش آیمرم من مختصر

گر دوشه میدانا باشیم، مثل - چوگان ای وطن
 سولدو گولوستان ای وطن
 بو ابوالفضل و بو قاسم، بو گول - باغ - حسن
 بو شیهه - مصطفی اوغلو علی اکبر، بو من
 حاضریرق جان وئرمگه شوقیله مخضوب الکفن^۱
 کج خیال "ائیلب بیزه" اولاد سوفیان ای وطن
 سولدو گولوستان ای وطن

اکبرین، قانیله اولسا زولفو الوان راضیام
 شیرخواره اصغیریم جان وئرسه عطشان، راضیام
 قول لارین ائتسه قلم عباسین عودوان، راضیام
 اولمارام امما رضا بو امره بیر آن ای وطن
 سولدو گولوستان ای وطن

کربلا مئیدانینا یئتمیش ایکی قوربان گرک
 کربلا مئیدانی اولسون قانیله الوان گرک
 خیمه گاه - زینبی شمر ائيله سین تالان گرک
 تاکی قالسین یئر اوزونده حکم - قرآن ای وطن
 سولدو گولوستان ای وطن

بیر زامان واریدی توتوموشدو جهانی شهرتین
 تار و مار ائتدی سنی آخیرده جهلی ملتین
 معجز اغلار حالیاو زیرای کی چوخدور زحمتین
 جیسمیوه مین یارا وورموش تیغ - عدوان ای وطن
 سولدو گولوستان ای وطن

گۇرمە ميسيز

ائشيتميسيز كى يانار سنگ خارە^۱، گۇرمە ميسيز
 يانان كۇنولده، سيز هرگز شراره^۲ گۇرمە ميسيز
 فراق - يار ائدر خانمان عاشيقى برباد
 سيز هرگز اود دوشه صبر و قراره، گۇرمە ميسيز
 وطندن آيرى دوشن چوخ قريپ گۇرموسوز آما
 قريپ كرب و بلا تك بئچاره گۇرمە ميسيز
 ائشيتميسيز كى على اكبر اۇلدو كرب و بلاده
 ولى او گول بدنى پاره - پاره گۇرمە ميسيز
 نئجه يارالى اوغول وای دئييردى اكبره ليلا
 گلنده مرغ - سحر آه و زاره گۇرمە ميسيز
 ائشيتميسيز چوخ عروسون تويو دۇنوب ياسه
 عروس فاطيمه تك بختى قاره گۇرمە ميسيز
 سكينه باشينا قامچى ووراردى شمر - ستمگر^۳
 ائشيتميسيز بو سۇزو، آشكاره، گۇرمە ميسيز
 دوداق لارين داياىدى بوسه گاه - احمده^۴ زينب
 يارالى نغشى اۆيئده دوباره، گۇرمە ميسيز

۱ - برک داش

۲ - قينيلجيم

۳ - ظاليم

۴ - احمدين (يېغمبرين) اۆيئديو يئر

نوحه

چون آلدی اله بایراغی سرداری حسینین
آیلشدی عقیاب اوسته علمداری حسینین

عباسی عقیاب اوسته گوروب اولدو پریشان
بیر حسرتیله باخدی اونا شاه- شهیدان
گوردو کی ابوالفضلی اولور عازم- مثیدان
گول تک سارالیب عارض- گولناری حسینین

بو رسمدی گول سولسا پریشان اولو گولشن
بولبول دوشر او گولشن ویرانهده دیلدن
قارداشی یقین ائتدی کی، قارداش گئدیر الدن
سسلندی: دور ای غم گونو غمخواری حسینین!

عباس ائشیدیپ بو سؤزو، دؤندردی عنانی
آچدی او اوزون قول لارینی حیدر- ثانی
فریاد اوجالاندی گوئی، تیترتدی جهانی
چوخ آغلادی سردار- وفاداری حسینین

بو ناله و فریاده علی اصغر اوپاندی
سقّا ائشیدیپ، بو سسی قلبی یارالاندی
قارداشی وداع ائیله ییب عباس، آرالاندی
دوشدو او زامان یانینا قوللاری حسینین

نوحه... (علمدارين قولو)

اى كۆنول فرياده گل دوشدو علمدارين قولو
ظولمولا اولدو قلم، غيرتلى سردارين قولو

چون يزىد- بى حيا ظولموندا طغيان ائيلهدى
تۆكمگه قانين حسين عهده و پيمان ائيلهدى
گۆردو قارداشين كۆمكسيز، عزم- مئيدان ائيلهدى
جسمدن آيريلدى عباس- وفادارين قولو

خيمه لرده منتظر دورموش حسين- بى نوا
ناگهان بير سس اوجالدى: هاردا قالدين يا اخاب؟
چون ائشيتدى بو سسى بيچاره شاه- كربلا
رنگى سولدو، دوشدو قوتدن او بى يارين قولو

چون علم ياتدى، حسين آت چاپدى اشرار اوستونه
تاپدى عباسى، اوزون سالدى علمدار اوستونه
ذولفقارين برقى دوشدو چرخ- دوار اوستونه
قول لارين آچدى نه گۆردو؟ يوخ سپهدارين قولو

گۆردو چون لشگر، حسينى بى پناه و نااميد
نه على اكبر، نه قاسيم وار نه سردار- رشيد
قوم- بى رحم ائيلهدى آخير او مظلومو شهيد
خيمه لر تالان اولوب، باغلاندى بيمارين قولو

نوحه

آچ گۆزون بیر اویان علی رحم ائت لیلایه یالقیز قالیب آنان اوغول یئتیش هرایه
علی، رحم ائت لیلایه!

آنا ایستر اوغلو یاتا توی اوتاغیندا نه اینکی تورپاق لار اوسته، گون قاباغیندا
نه تئز سولدو گولوم آلاسه گول بوداغیندا آنان اؤلسون نه تئز اوغول دویدون دنیایه
علی، رحم ائت لیلایه!

باشین قانی خضاب^۱ اندیب زلفون هریانین هئچ آنا گۆرمه سین یارب بئله جوانین
قولوم آچیق دئیل سیلم گۆزلرین قانین بدن پاره- پاره آخار قانی صحرایه
علی، رحم ائت لیلایه!

اون سگیز ایل زحمت چکیب بسله دیم سنی بیلمه دیم آخیردا یالقیز قویارسان منی
ای اولان قانیله الوان نازیک بدنی نئجه صبر ائیله سین آنان بو ماجرایه^۲
علی، رحم ائت لیلایه!

قویسایدی شمر دون سنه عزا ساخلاردیم گۆز یاشی تۆکردیم، گنجه، گوندوز آغلاردیم
قالاردیم یانیندا بالا، یاران باغلاردیم رخصت وئرمه دیلر من- بختی قارایه
علی، رحم ائت لیلایه!

۱- قیرمیزی رنگه بویانیب

۲- حادثه یه

سندن سورا ایشیم یکسر آه و فغاندى
 بسكى قامچى ووروب دشمن، حالیم ياماندى
 خیمه‌لر تالاندى اوغو قولوم باغلاندى
 ايندى چارا نه دیر سؤيله من بینوايه
 علی، رحم ائت لیلايه!

سویولموشام علی اکبر قوم- لئامه^۱
 باشیمدا معجر یوخ واللاه اینیمده جامه^۲
 عریان دوه اوسته گندیرم ایندی شامه
 یالقیزام، بی کسم اوغول یئتیر زهرايه
 علی، رحم ائت لیلايه!

۱ - آچاق.

۲ - گئیم، پالتار

زىنب - شجاع

ەلى روادى مگر بۇيلە خوار و زار اولاي زىنب
 جوان ايكن آغارا زولفو، اختيار^۱ اولاي زىنب
 گلدی تخت روانيله بو ولايته آخر
 برهنه^۲ ناقه يه ايندى نيه سوار اولاي زىنب
 نقاب انديب اوزونه زولفونو عزيزه حيدر
 كى قورخورام داغيلا زولفو، شرمسار اولاي^۳ زىنب
 عبث يثره قولون اينجيتمه وورما باشينا قامچى
 محالدير طرف - شامه رهسپار اولاي^۴ زىنب
 گليب قارداشى نين كيم قويار ياراسينه مرهم
 زمين كريبيلادن اگر كنار اولاي زىنب
 هزار^۵ يارهسى وار يوخدو بير نفر اى شمر
 گر ك بو چۇلدە اونايار و غمگسار^۶ اولاي زىنب
 دونن يانيندا ابوالفضل پاسبائليق ائديردي
 گۇرن دئييردي زهى بخت^۷، بختيار اولاي زىنب
 بو گون ايكي قولو باغلى، اسير - شمر - ستمگر^۸
 مگر خيالا گلر كى، بۇيله خوار اولاي زىنب
 گر ك مصيبت - زهرايه اشتراك انده معجز
 سنى خيالا سالا دايم اشكبار^۹ اولاي، زىنب

^۱ - قوجا، ياشلى.^۲ - چيلاق، لوت.^۳ - اوتانا، خجالت چكه.^۴ - يولا دوشه، يوللانا^۵ - مين، سايجا مين دنه.^۶ - دردينى چكن، غمىنى يئين.^۷ - نه بختى وارا! نه خوشبختدير!^۸ - ظالم.^۹ - گوزونون ياشى اخمادا اولان آدام.

”خانیم فاطمە صغرى و على اكبرين دىليجه“

من دئديم: اكبر - شهزادهنى داماد^۱ ائدرم بزهرم حجله دامادى^۲، كۆنۈل شاد ائدرم.

بيلمەدیم وای علی اکبر دئیە، فریاد ائدرم

بيلمەدیم وای علی اکبر گئتمە، دایان دور علی اکبر

بيلمەدیم وای علی اکبر بیرجە دایان دور اۆلۈرم

علی اکبر:

گل سالیم بیردە باجی بوینووا ای وای، قولومو

قیل مَرخَص منی، چون گۆزلورو لیلا یولومو

فاطمە صغرى:

ترک قیل بو سفری، ائتمە پریشان ائلیمی چوخ چتیندیر منە آیام - فراقین علی جان

گئتمە آماندیر اۆلۈرم، بیرجە دایان - دور اۆلۈرم

بی وفادیر بیلیرم خلقی عراقین علی جان بی وفادیر بیلیرم، گئتمە آماندیر اۆلۈرم

بی وفادیر بیلیرم، بی وفادیر بیلیرم

گۆروسن حالیمی، گوندن گونه گول تک سولورام

کربلا آدین ائشیتدیکجه پریشان اولورام

ناخوشام، مضطربم^۳، بی کسم^۴، آخر علی جان

بی وفادیر بیلیرم، گئتمە آماندیر اۆلۈرم

بی وفادیر بیلیرم، بیرجە دایان - دور اۆلۈرم

علی اکبر:

^۱ - کورکن

^۲ - گردک اوتاغی

^۳ - نگران

^۴ - تکم آدمسیزام

سنى وئىرم قىسم^۱ اول احمد- مختاره^۲ باجى
قوى گئىدىم، قافىله كوچ ائىلهدى^۳، بىچاره باجى
سىل گۇزون ياشىنى چوخ آغلاما، گئى قاره باجى

فاطمه صغرى:

راضى اولما قالا درېسته اوتاغىن على جان راضى اولما قالا بىسته، گئتمه اماندىر اولورم
راضى اولما قالا بىسته، بىرجه داياں دور اولورم.

چوخ چتىندىر منه ايام- فراقىن على جان بى وفادىر بىلىرم اهلى عراقىن على جان
گئتمه اماندىر اولورم بى وفادىر بىلىرم،
بىرجه داياں دور اولورم بى وفادىر بىلىرم،
چون كى سن آل - عبا^۴ گولشنى نىن نو گولوسن

چون كى سن خسته باجىن فاطمه نىن بولبولوسن
سنى بىر لحظه على گۇرمه سم، اوللم بىلىسن
چوخ چتىندىر منه ايام- فراقىن على جان
بى وفادىر بىلىرم اهلى عراقىن على جان

على اكبر:

سارالان عارضيه^۵ اكبرىوين جانى فدا
سىل گۇزون ياشىنى ال چك گئىدىم اى بختى قرا
اينتظارىمىدىر اتان پادشه- كىرب و بلا

فاطمه صغرى:

اينتظارىنمىدىر اتمام گئتمه اماندىر اولورم
اينتظارىنمىدىر اتمام بىرجه داياں دور اولورم

۱ - آند وئىرم

۲ - احمد مختاردان منظور حضرت محمدىر.

۳ - كۇچدو.

۴ - منظور حضرت محمد، حضرت على، حضرت فاطمه و اوغوللارى حسن و حسين

۵ - سارالان اوزون، سارالان بنيزىن

بیرجە آچ قول لاریوی خستە باجین بوینونا سال
 چکمرم ال اتگیندن سنین ای ماه جمال^۱
 قورخورام قانیله الوان اولاول هاشمی خال
 قورخورام ای علی جان، گتتمه اماندیر اؤلورم
 بیرجە دایان دور اؤلورم، گتتمه اماندیر اؤلورم

فارسیجا شعر لری

(اشعار به زبان فارسی)

شاعرین فارسجا یارادیجیلیغی باره‌ده

میرزا علی معجزین فارس دیلینده یازدیغی شعرلرین مقدراتی، اونون آنا دیلیمیزده یاراتدیغی اثرلرینین سرنوشتیندن داها قریبه و تأسفلندیرجی اولموشدور. معجزین الیمیزده اولان فارسجا شعرلرینه ساده بیر نظر آیدین گؤستریرکی، مختلف، شعر پارچالارینین آراسیندا پیشگین‌لیک، شعر صنعتی، افاده سرراستلیغی و قسماً فیکیر جهتدن بؤیوک فرق واردیر؛ بئله کی، اونلارین هامیسی‌نین، محدود بیر زمان چرچیوه‌سینده، عین شاعر طرفیندن یازیلما سینی اینانماق اولماز.

لاکن بو شعرلرین اوزون ایللر و مختلف شرایطده قلمه آییندیغینی نظره آلساق، هامیسی‌نین معجز طرفیندن یازیلدیغی طبیعی اولار. بو واقعیتی مثلاً معجزین «مژده»، «می کهنه» شعرلرله «تا مادر اطفال» شعرینی مقایسه ائتمک کفایت‌دیر. بو شعر هر جهتدن، خصوصیه فارس دیلی و شعرى خصوصیتلری جهتدن نقصانسیزدیر:

تا مادر اطفال نخوانند و ندانند اطفال چنین مادر خر، خرچه گانند
بر مؤمنه فرض است نبی گفته تعلم گر مؤمنه زن نیست بگوئید کیانند؟
فرق تو و حیوان بعلم راست و کتابت آنان که، نه از اهل سوادند، خرانند.

بیتلرینده فیکیر دولغونلوغو و سؤز سرراستلیغی ایله یاناشی ساده‌لیک، عوام فهملیک دقته لایق‌دیر.

طبیعی‌دیرکی، معجز استانبولدا اولدوغو ایللر فارس ادبیاتی دئییل، اساساً تورک شعرى و ادبیاتینی اوخویوب اویرنمیشدیر. بئله نظره گلیرکی، شاعر استانبولدان شبستره قاییداندان سونرا، تدریج‌له فارس شعرى و کلاسیکلرینی اوخوموش، اوشاقلیق و ایلک گنجلیک ایللرینده اله اتدیگی معلوماتی گئیشلندیرمیش و حیاتین یاراماز جهتلرینه عکس‌العمل اولاراق، تورکجه شعرلرله برابر، یئری گلدی‌کده فارسجا دا شعرلر قلمه آلمیشدیر. بو ایش، دئمک اولار، شاعرین بوتون یارادیجیلیق ایللری دوام ائتمیشدیر.

دئمک معجز استانبولدان قاییداندان سونرا، هابئله رضا شاه سلطنتی-نین اوللرینده اولان آلدادیجی تبلیغات و شرایطله علاقه‌دار، یئری گلдіکده بیر سیرا فارسى شعرلرده قلمه آلمیشدیر کی بیزیم، الده ائدیپ بورادا وئردیکلریمیزدن خیلی چوخ‌ایمیش. انگلیس‌لرین حيله‌گر سیاستيله ایش باشینا گتیریلیمیش رضا شاه سلطنتی دؤورو، کسروی-نین آدلاندیردیغی کیمی، «میوه چینلر» میداندار اولدولار. مشروطه انقلابی ایللرینده، انگلیس‌لرین گؤستریشیله حرکت ائدن تقی‌زاده‌لر، بو انقلابین اساس هدف و وظیفه‌لریندن بیرى اولموش ملی حقوق و عمومیتله ملی مسئله‌نى اؤرتولو ساخلايیب اونون مطرح و آشکار اولماسینا مانع اولدولار. بو باهانايله کی، اونون طرحی انقلابی قوه-لری پارچالار و اساس هدف اولان استبداد کؤلگه‌ده قالیب اونودولار.

غلبه چالیمیش مشروطه انقلابینی حيله‌ایله، اؤز عامللری ایله بوغان انگلیس امپریالیزمی، رضا کیمی سوادسیز بیر قاراسورانی ایش باشینا گتیردی. بو زمان «میوه چینلر» میدان آلدیلار و انگلیس عامللری اصیل انگلیس سیاستینی پیادا ائتمه‌یه باشلادیلار. کسروی فارس شوونیزمی سیاستینین نظری اساسلارینی یاراتدی، تقی‌زاده «از پرویز تا چنگیز» تاریخی اثرینی یازاراق اؤلنه قدر فارس شوونیستی سیاستی یوروتمکده، پهلوی‌لره مصلحتچی اولدو. دکتر رضازاده شفق فارس ادبیاتی تاریخی یازدی. و آذربایجان ملی حکومتینین آرادان آپاریلماسیندا مهم رول اوینادی ...

بو «میوه چینلردن» بیرى ده، سونرالار مکه زیارتینه گئتمیش، حاجی اسماعیل امیر خیزی‌ایدی. بو شخص رضا شاه دؤورو، مشروطه حرکاتیندا اشتراکینین مزدو اولاراق، بیر مدت/ تقریباً ۱۳۱۵-۱۳۱۸ ایللر/ آذربایجانین معارف رئیسى اولدو. چوخ یاخشی خاطیرلاییرام کی، ۱۳۲۰-۱۳۱۷- نجی ایللرده تبریزده فیوضات اورتا مکتبینده سیکل-اول اوخودوغوم مدّته، دفعه‌لرله آذربایجانین معارف رئیسى اولان حاجی اسماعیل امیر خیزینى گؤرموشدوم. بو گؤروشلرده اونون بیرجه کلمه ده اولسا آنا دیلیمیزده دانیشماغینی گؤرمه‌دیم! او همیشه قیمتلى پالتارلارینی، جیلیتقاسیندان آسلانمیش قیزیل ساعات زنجیرینی و اصلاح اولموش چال باشینی نظرلره چاتدیراراق، خصوصی بیر تشّصله فارسجا دانیشاردی و ایلك کلمه‌سیندن فارس اولماماسی بللی اولاردی.

بو ایللر معجز تازا وفات ائتمیشدی/۱۳۱۳/ و اونو یاخشی تانییان و اونون دوستو اولان جوان، آقای حسن آقا پناهی فردوسی اورتا مکتبیین سون کلاسلا ریندا اوخویوردو. پناهی، تبریزین «حرمخانا آغزیندا» یئرلشن، معارف اداره سینیه یاخین محصللره خاص حجره لرین بیرینده یاشاردی. مرحوم حسن آقا پناهی اولدوقجا سوادلی، شعورلو، یاخشی درس اوخویان بیر طلبه ایدی و بونا گۆره ده آذربایجان معارف اداره سی و معارف رئیسی حاجی اسماعیل امیر خیزی نین نظرینده خصوصی حرمته مالک ایدی.

حسن آقا پناهی معجزین فارسجا شعرلرینی معارف اداره سی یولو ایله چاپ ائتدیرمک اومودو ایله، معارف رئیسی امیر خیزی نین اونا اولان حسن نظریندن استفاده ائتمک ایستیر، بو مقصدله او میرزا علی معجزین اؤز اختیاریندا اولان فارسجا شعرلرینی (او زمان معجزین ال یازمالاری نین اساس قسمتی هله محمدرضا مؤدیین و حتی پناهی نین اختیاریندا ایدی) خصوصی بیر دفتره کۆچوروب، اونو حاجی اسماعیل امیر خیزی یه تقدیم ائدیر و معجز حاقیندا لازیمی معلوماتی اونا وئیریر. پناهی نئچه آی گۆزله ییر؛ لاکن امیر خیزی دن بیر جواب اولمور. نهایت پناهی اؤزو معارف رئیسی نه مراجعه ائدیب شعرلرین مقدراتیندان سوروشور. اؤزونو یوکسک درجه لی بیر شاعر بیلن حاجی اسماعیل امیر خیزی، تکبر و تشخصله بیلدیریرکی، اونلار شعر دئییل و او اونلاری جیریب ائتمیشدیر.

وطنه دؤندوکون سونرا، قباغیما گلن گرفتارلیقلار اوجوندان اولر آقای حسن آقا پناهی نی گۆره بیلمه دیدیم. او وفات ائتدی. ۱۳۶۶- نجی ایلین یاییندا، تهراندا، اونون خانیمی- ایله گۆروشوب اوندان سوروشدوم:

آیا مرحوم پناهی نین کتابلاری، کاغذلاری، یازیلاری آراسیندا و عمومیتله اونون کتابخاناسیندا معجزین فارسجا و تورکجه اثرلرینه تصادف ائتمیشسینیزمی؟
خانم پناهی بیلدیردی کی، بئله یازیلارلا راستلاشمایشدیر.

بئله لیکله معلوم اولور کی، معجزین فارسجا شعرلری کفایت قدر اولموشدور کی، بعضی اوزدن ایراق «معارف خادم لری نین» توجّه سوزلویو نتیجه سینده آرادان گئتمیش و شاید ده اونلارین اصیل ال یازمالاری، هارادا ایسه، قالماقدادیر کی، گله جک آختاریشلار اونلاری اوزه چیخاردا جاقدیر.

م. ت. زهتابی ۱۳۶۶/۱۰/۲۲ شبستر.

تا مادر اطفال . . .

تا مادر اطفال نخوانند و ندانند
 بر مؤمنه فرض است نبی گفت تعلّم
 فرق تو و حیوان به علم است و کتابت
 روحی که علیل است، کند خسته بدن را
 آبادی هر مملکت از دانش زنهاست
 مادر که ندانست وطن چیست، عجم کیست؟
 بایست بخوانند تواریخ عجم را
 با این همه اوهام، به شهره ترقی-
 ایرانی- بیچاره، سر از خواب جهالت-
 برخاست موانع، دگر اندیشه مکن هیچ
 برخیز و بده گوش به آواز شهنشاه
 یکره گذری کن به سوی گلشن احرار
 اطفال چنین مادر خر، خربچه گانند
 گر مؤمنه زن نیست، بگویند کیانند؟
 آنان که نه از اهل- سوداند خرانند
 اطفال چو جسمند و زنان روح و روانند
 چه، بر پسران تربیت آموز زنانه
 اطفال چه دانند که از آل کیانند؟
 تا حب- وطن در دل ایشان بنشانند
 این قافله تا حشر رسیدن نتوانند
 بردار که صبح آمد و یاران نگرانند
 غولان همه در بند سلیمان زمانند
 کز سطوت شه کهنه پرستان بفغانند
 بین معجز و بلبل چه خوش آهنگ و نوایند

پند معجز^۱

مرو به مدرسه اندر بهار ای دختر برو بباغ و بخوان چون هزار ای دختر

نشسته در لب جو دختران سبزیات بنفش و لاله و نرگس کنند عیش و نشاط
تو هم نشین بلب جوی چون بنات نبات بشوی گرد ملال از عذار ای دختر

مداد را بشکن، هم دوات را با سنگ جفای درس و مدرس کند دلت را تنگ
برو بگشت و بچین از شکوفه‌های قشنگ خلاص کن دل خود از فشار، ای دختر

برای درس زمستان مناسب است و خزان نه موسم گل و گلشن، نه وقت تابستان
ز گلرخان گلستان نصیب خود بستان بیوس رو همه پروانه وار، ای دختر

سقوط کرد چو برگ درختها بزمین بریز سایه بید و چنار ای دختر
بخور، بخواب در اردیبهشت و فروردین برو به مدرسه، پیش معلمه بنشین

دل معلمه سخت است ز آهن و فولاد نیافریده خدا رحم در دل استاد
بصد مدرسه بنشسته مثل ابن زیاد همی کند دل تو زخم‌دار، ای دختر

الا نوشتن و خواندن نه کار آسانت خصوص موسم گل مدرسه چو زندان است
اگر چه مدرسه حال تو پریشان است چنانچه در دهن گربه فار، ای دختر

برو بباغ و ببچن آلوی کمبود و سیاه ترا چه فایده از قصه سگ و روباه
ز خواندن تو همه مؤمنین کنند اکراه بویژه شیخ شریعتمدار، ای دختر

چو آفتاب بر آمد، برون شو از خلوت بشوی روی، بخور چای و رو سوی گلگشت
اگر معلمه حکماً برد به مدرسه‌ات کفش بخای بدندان چو مار، ای دختر

تاریخ: ۱۳۱۰ شمسی

^۱ - شعر یالیز نخجوانی نسخه‌سینده واردیر.

بمادر مهربان باش^۱

پسری فحش داد بر مادر
 نور چسما! تو کودکی بودی
 قدرت آن نداشتی که، کنی
 ای بسا شب نخفت یک ساعت
 تا دم صبح لایلا گفتم
 در زمستان بست یخ دستم
 تو در آن آن برای خوردن نان
 شیر پستان من غذای تو بود
 چون بروئی در دندانت
 روز و شب لقمه در دهان ترکرد
 میوه نو رسی اگر دیدم
 خود نه لب تر از آن ثمر کردم
 مادر آموخت مرا ترا گفتن
 چون به گفتن شروع بنمودی
 هان در آغاز تو چنین بودی
 عوض اینکه یار من باشی
 میزنی همچو سگ نهیب به من
 چون برم نام مدرسه پیشت
 روزها می روی پی بازی
 پسرا! دست کش ز ولگردی
 علت جهل کرده رنجورت
 جان مادر! بجان خود کن رحم
 رو چو معجز بخوان که، تادانی
 مادرش گفت با دو دیده‌ی تر
 طفل بی عقل و مدر کی بودی
 پشه را دفع، از سر و بینی
 چشم مادر ز داد و فـریادت
 تا ترا خواب برد و من خفتم
 لته‌های ملوس تو شستم
 بـدهان در نداشتی دندان
 شیرهی جان من فدای تو بود
 کرد مادر هدیک احسانت
 روده‌های ترا به آن پر کرد
 بخـردیم بـرایت آوردم
 تو بخوردی و من نظر کردم
 جستن و اوفتادن و رفتن
 حاضرش کردم هرچه فرمودی
 رنج بردم که تو بزرگ شدی
 مایه‌ی افتخار من باشی
 فحش گویی تو نانجیب به من
 رو ترش میکنی از آن صحبت
 خاطر مادر از تو ناراضی
 آبرویم مبر به نامردی
 می برد دیر و زود بر گورت
 بر تن ناتوان خود کن رحم
 عمر ضایع مکن به نادانی

^۱ - شعر یالینز نخجوانی نسخه سینده واردیر.

ماه رویان^۱

ماه رویان را ز گردن بوسه کن وز سینه هم
 از دو چشم و از دو ابرو، هم ز زلعل مشکبار
 خط خود بردار از خوبان شهر زردهشت
 شادکن با بوسه چینی روی آن عالی تبار
 ابن ملجم کرد روزی بر رقیب خود جفا
 تو به نفس خود خود کنی هر روز ظلم ای روزه‌دار
 ابن ملجم خون حیدر خورد، تو خون یتیم
 صدهزاران لعن بر عاجز کمان روزگار
 می بخور هر روز و هر ساعت اگر میخواره‌ای
 نیست هرگز روز آدینه بزرگ از کردگار
 باد فروردین چو عیسی مردگانرا زنده کرد
 لاله سر برداشت از بالین خاک انتظار
 خفتگان این وطن بیدار کی خواهند شد
 تا به کی خواهند کرد این قوم با جهل افتخار
 ساقیا بردار آن شمشیر آتش بار را
 رو بزن یک-یک سر افیونکشان این دیار
 خوف از دوزخ مکن، فردا شفیع تو منم
 می بگیر از دست یار و گوش ده بر صوت تار
 موسیقی خونت بجوش آرده رجز خوانت کند
 یار شو بر تار و می، بر رخس رستم شو سوار
 آنکه خجلت میکشد از خوردن فقاع و می
 آنکه ترسد از سقوط عز و شأن و اعتبار

^۱ - شعر «بهرامی» نسخه‌سینده/شیر احمدی/اولموش و بیز «روشن» دن کۆچورموشوک.

قند روسی را خرد احسان کند در تکیه‌ها
 جیب کافر پر کند، هرگز نگردد شرمسار
 بسته شد از ظلم عدلیه حسین گویان شهر
 وز جفای آنکه بر سر میزند لیل و نهر
 گل بمالد بر سر و صورت در ایام عزا
 خانه ملت کند یغماچو شمر بد شعار
 تاجر و ملا نپوشد گیوه آجیده را
 کفش الوات است آن، زانرو نپوشد دین دار
 رخت معجز مال کفار است و هم دستار شیخ
 هر دو بی‌حس، هر دو ملحد، هر دو بی‌ناموس و عار^۱

۱ - شعر بهرامی (شیراحمدی) نوشته‌سینده اولموش، بیز روشن دن کؤچوردوک .

بنده^۱

می‌بینم من‌دلی به رؤیا بنده
 بنشینم در مجلس شورا بنده
 سر می‌دهم هم در این تمنا بنده
 دانایم از آن ابن‌سینا بنده
 کمتر نیم از بلبل شیدا بنده
 زیرنگم در خوردن دولما بنده
 گر می‌ندهی روم کلیسا بنده
 گرنه، بدهم عرضه به عیسی بنده
 از ظلم دل آشوب قوورما بنده
 تا کی نگرم بر روی خاما بنده؟
 بی‌علم ترم مگر ز آنها بنده؟
 دانید کی، دارم ید طولا بنده
 کاکل کی، ندارم همچو ترسا بنده
 دین دارم مثل حله خالا بنده
 بوسیده‌ام آستان مولا بنده
 بشمرده شوم ز اهل تقوا بنده
 هرگز نزد تیر چو موسی بنده
 هرگز نکنم میل به دولما بنده
 تا که، نشوم سوار داشقا بنده
 خواهم کله از پوست بخارا بنده
 وجهش کنم ارسال از آنجا بنده
 خواهم سفری کنم چو درنا بنده
 ای معجز آشنا، بیا با بنده
 تو هم بررسی به طره تابنده،
 هم جان بدهم در این تمنا بنده!

هر شب که، نهم سر به متکا بنده
 گر بخت مدد کنده بگو انشالله
 بسیار کسان بدین صنم دل داده
 چون خوانده‌ام ابواب و نصاب و معجم
 در گفتن شعر و خواندن و بسرودن
 یاران همه دانند، تو هم میدانی
 ای مسجد و محراب مرادم مدهیده
 مقصود خود اولاً ز احمد خواهم
 یارب! به کجا روم، کرا عرضه دهم
 من آمده‌ام بهر تماشا اینجا؟
 هر ماه بگیرد وکلا صد تومان
 در علم رموز و مقتل در بندی
 وین کلمه‌ی عور شاهد حال من است
 هر ماه حزیران حجامت بکنم
 صدبار برفته‌ام به سید حمزه
 نه تاجر ورشکسته‌ام، نه سارق
 در مدت عمر خود بدین ریش و سیل
 هم ملا نییم که، گویم از بهر عوام
 یارب برسان برای من قاینونی
 تا کی کله چهار هزاری پوشم؟
 خوبست هوای ری، بده ساقی می
 برکن به بخار خم بالون دلم
 گویا دو برادرند فکر من و تو
 آنگه کی، مراد قلب من حاصل شد
 ترسم نرسد دست تو بر طره حور

دارد

بتوان زیست در آن ملک که سودی دارد
 می و معشوقه و تار و دف و عودی دارد
 نتوان زیست در آن ملک که شیرین دهنان
 ریش بر چانه چو خاخم یهودی دارد
 رخت بر بند از این شهر برو جای دگر
 که مر این شهر دو صد شیخ عنودی دارد
 ساقیا حرف تجدد به دهان ناوَر چون -
 زیر سجاده‌اش آخوند عمودی دارد
 های و هوئی که به گوشت برسد فریاد است
 گر عروسان فرحبخش سرودی دارد
 اهل این کوی بنالند در ایام زفاف
 تو مپندار که، این جا دم و دودی دارد
 این چه شهریست خدایا، که به هر جا نگری
 سینه‌ی لاله‌وش و بشت کبودی دارد
 معجز از حسرت دیدار تو ای آزادی
 در سرای دل و جان نار و قودی دارد

قوقولیقو!

ساقیا شب گذشت قوقولیقو ساعت آمد بهشت قوقولیقو
 «خواب نوشین با مداد رحیل باز دارد پیاده را ز سبیل
 روغنش چون تمام سوخت فتیل لامپا خاموش گشت قوقولیقو!
 جامه نیلگون بیر کردی سینه مجروح ز دیده تر کردی
 روز و شب لعن بر عمر کردی ای سیه پوش سست، قوقولیقو!
 پوش بر تن زره چو فخر انام و بسر نیزه خصم را کن رام
 تا بکی خلق را دهی دشنام؟ همچو نسون پست قوقولیقو!
 گه کنی موی چون تکذ باجی گه کنی لب چو طفل قیقاجی
 تو نه طفلی و آخر ای حاجی عمرت آمد به شصت قوقولیقو!
 روز میدان یلان بکار آید بمب و آیروپلان بکار آید
 نه فلان نوحه خوان بکار آید نه یزید و نه طشت، قوقولیقو!
 هر که گردن بدعوی افرا زد دشمن از هر طرف بد و تا زد
 چهل آتش بملک دارا زد سوخت آن تاج و تخت، قوقولیقو!
 خجل آنکس که، خفت و کار نکرد روس بر توس تاخت عار نکرد^۱
 رحم دیدی به آه و زار نکرد لشگر خاج پرست قوقولیقو!
 خفت قاجاریان بخارا رفت ملک افغان و قافقاسیا رفت^۲
 آبروی عجم به یغما رفت خواب دیگر بس است قوقولیقو!^۳
 ای طلبکار روضه رضوان برد علم فیزیک و هندسه خوان
 ندهد بوسه حور بر نادان بحق چار و هشت قوقولیقو!
 ساخت تومبیل تیز رو انگیل شد سوار و رسید بر منزل
 دست و پای خر تو رفت بگل ماند در دشت رشت قوقولیقو!

^۱ - ایکینجی دنیا محاربه سی ایللارینده تزار روسلارینین ایرانین شمال قسمتارینه اوردو گتیردیکلرینه اشاره دیر. بورادان دا گمان اتمک اولارکی، شعر همین ایللرده قلمه آلینمیشدیر.

^۲ - قاجار دؤورونده اورتا آسیا و قافقازین آیریلماسینا اشاره دیر.

^۳ - شعر فقط نخجوانی نسخه سینده واردیر.

سِر شکستی و روز عاشورا	تاخت بر مغزت علت سودا
آبرویت برفت قوقولیقو!	کرد نادانیت عجب رسوا
دخترانرا جلو ^۲ به یغما برد	داغ بر سینه زنان کرد کرد ^۱
نگرفتی بدست؟ قوقولیقو!	تو چرا تیغ خود در آن زدو خورد
چون حسین جان بداد در میدان	زینبش را اسیر کرد عدوان
پیش دشمن نشست قوقولیقو!	زنده بودی تو، خواهرت عریان
بیخبر از خودی مگر تو دلو ^۳	ای اسیر فراش و بطن و گلو
مخمل و قند و نفت، قوقولیقو!	خون ما را مکید مثل زلو
پیچمت سر میان چیچلواری ^۴	مرده‌ای گر، کفن کنم باری
پول ما برد مفت قوقولیقو!	آمد از غرب چند سمساری ^۵
ترسمت بر نیاوری دستار	ای تهی دست رفته بر بازار
این خروس هرچه گفت قوقولیقو!	حیف! صد حیف کس نشد بیدار
حاضر است آتش و کوکو، دولما	رفت خور، شد ستاره‌ها پیدا
خیز وقت است، وقت قوقولیقو!	معجز از رختخواب بیرون آ

^۱ - بیرینجی دنیا محاربه‌سی ایللرینده کوردلر غربی آذربایجانین کندلری و شهرلرینه هجوملار ائدیپ تالانلار ائدردیله.

^۲ - بیرینجی دنیا محاربه‌سی ایللرینده آسوری لر «مارشیمون» آدلی کشیشین رهبرلیگی آلتیندا غربی آذربایجان منطقه‌سینده دهشتلی قتل و غارتلر ائتمیشدیر.

^۳ - دلی. شعرین وزنینه گؤره بئله یازیلیمیشدیر.

^۴ - اعلا نوع خصوصی آغ پارچا.

^۵ - اتواشیاسی آلیب ساتان شخص.

تۆۋجی

ساقیا مثل حضرت عیسی
 گر تو از دوستان خیامی
 ساقیا من ندیدم همچون می
 سرگذشت غریب دارم من
 کن دهن باز مثل دروازه
 آن شنیدی که لغو تۈۋجی^۱ را
 خلق از این بدعت کهنساله
 گشت آسوده خاله و باجی
 الغرض چون سرانه شد مرحوم
 از برای دعای شاهنشاه
 چون زمستان سفر ز دنیا کرد
 بلبل آمد به بزم فروردین
 هی به آن نازنین نظر میکرد
 آن ستم دیده دید چون گل را
 دانه چون بست شاخ سنبلها
 رفت تبریز میرزا عبدالله
 ناگه آورد بهر تۈۋجی حکم
 باز شد زنده تۈۋجی بی درد
 قبضها را نوشت عل اکبر خان
 قبضها را گرفت از سرکار
 زد به درب تکذ بش اون دهره
 پس بدر آمد آن تکذ خاله
 باز از من چه خواهی ای پرفند
 گفت خاله بزیر تو مانت
 زنده کن روح مرده ما را
 ده از آن آب آتشین جامی
 در فرنگ، آفرین به اهل گوئی
 قصه بس عجیب دارم من
 بشنو از من حکایتی تازه
 کرد تصویب مجلس شورا
 یکهزار سال بود در ناله
 کربلائی و مشهدی، حاجی
 شاد شد روح ملت مظلوم
 دست برداشتند بر درگاه
 یاد نوروز عزم صحرا کرد
 دید گل را به حالت دیرین
 دست و پایش ببوسه تر میکرد
 بوی گل مست کرد بلبل را
 ریخت بر روی خاکدان گلها
 زد در آنجای خیمه و خبرگاه
 خلق بشنید و گشت صم بکم
 کرد رخسار بینوایان زرد
 داد بر دست مرد بی ایمان
 رفت پسر خانه تکذ پاکار
 زن بلرزید بر سر جهره
 گفت بر کدخدای محتاله
 گفت خاله سرانه فرزند
 موش داخل کنم به دندان

بشکنم با سوپورگه و لولنگ
 نشیدی مگر تو بی ایمان
 باعث قیل مقال شد آخر
 شد صداها بلند در قصبه
 رفت تبری باز آن خولی
 وئر منه بیر یکی نفر ظالم
 میر مالیه یکنفر مأمور
 چون رسید آن دو ظالم گمراه
 چون تکذخاله گوردو ایش یاشدیر
 من نمی ترسم، حاضر م بر جنگ
 آمده حکم سخت از تهران؟!
 بهم آمیخت مؤمن و کافر
 بست دکان تاجر و کسبه
 گفت آقا آلانمیرام پولی
 تا گئدیم تؤولجی پوللارین آلیم
 داد و گفتا برو بگیر بزور
 به شبستر فکند زوزه و آه
 دئدی: بو حرمه یله یولداشدیر.

نهم دست بر گوش ...

طبیعت به خشکیست است مبتلا
ندانم چرا در دواخانه‌ای -
هوا گر صحیح است و بیمار نیست
هوا گر صحیح است و بیمار نیست
به برهان قاطع جوابم دهید
به برهان قاطع جوابم دهید
تو گویی گنه کرده اهل بلد
تو گویی گنه کرده اهل بلد
خدا بهر عاصی سقر آفرید
خدا بهر عاصی سقر آفرید
تو گویی که آن بهر تنبیه ماست
تو گویی که آن بهر تنبیه ماست
قبولش کنم، لیک بر گو به من
قبولش کنم، لیک بر گو به من
گدا زر ندارد دهد بر پسر
گدا زر ندارد دهد بر پسر
زن فاحشه ک... س به تاجر دهد
زن فاحشه ک... س به تاجر دهد
اگر نرخ نانی بود یک تومن
اگر نرخ نانی بود یک تومن
نمیرد که مرد "حریری" ز جوع^۱
نمیرد که مرد "حریری" ز جوع^۱
به جایم زند چوب بر ساق تو
به جایم زند چوب بر ساق تو
حکومت اگر دزد را ول کند
حکومت اگر دزد را ول کند
نگفتم که من دزد- دزدی کند
نگفتم که من دزد- دزدی کند
نهم دست بر گوش با صد خروش
نهم دست بر گوش با صد خروش

۱- ازوای و مقل و سنا تور که چاره درمانلارینداندیر.

۲- معجز زمانی حریری لر شیبستیرین ان وارلی خانواده و تاجرلریندن ایدیلر.

تجلیل از مظفرالدوله!

در این زمان که مرا یار بود بخت عنود
 بهار بد، مه شعبان، موسم گل و مل
 به هر طرف نگری گلستان همه رخرم
 مرا بجانب گلشن کشید فکر نگار
 ز سیر گلشن محمود پاره شد دل من
 ز جهل اهل بلا ریخته در و بامش
 چرا چنین شده این گلستان سراپا خار
 در این خیال بدم ناگه از شرفخانه
 چه گفت؟ گفت که، سردار نامدار رشید
 دلم تپید از این مژده نشاط انگیز
 رسید آنچه دلم خواست بر شبستر ما
 در این مقام چو سردار رو بخاک نهاد
 چه کرد؟ حکم بفرمود بهر تعمیرش
 صبا به گلشن احزان عارفان به گذر
 بهمت ظفرالدوله رو به آبادی -
 بعارفان حقیقت قسم که، در صد قرن
 دعای دولت او واجب است بر معجز
 مورخ چهل و یک هزار و سیصد بود^۱
 نگار مست، پیاله پر، عاشقان معدود
 به هر کجا گذری بلبلان همه به سرور
 ولی نظاره آنجا به حیرتم افزود
 بریخت اشک دو چشمم به آن محل سجود
 طواف خانه ملوس و مزار چرخ آلود
 چرا نخندد بلبل به نغمه داود؟
 رسید خوش خبری، زند از دلم بزود
 نمود روی توجه به کعبه مقصود
 سرم رسید ز شادی بسقف چرخ کبود
 هزار شکر بدرگاه کُردگار ودود
 همی دو دست تأسف بیکدگر میسود
 بدست لطف و کرم بندکیسه را بگشود.
 بگو که، شمس سعادت ز شرق رخ بنمود
 نهاد تربت محمود عاقبت محمود
 زمانه چون تو وجودی نیاورد به وجود
 دعای خسته دلان مستجاب کن معبود.

^۱ - دثمک ظفرالدوله ۱۳۴۰ قمری / ۱۳۰۱ شمسی / ده شبستره گلیمش و شاعر بو شعری همان ایل قلمه آلمیشدیر.
 ظفرالدوله نین شبستره گلمه سی حاقدا بو معجزین ایکینجی شعری دیر. بیرینجی شعری «مژده» عنوانلی دیرکی، اولده وئرلیمیشدیر.

وضع حالات من^۱

خورم چای شب تا دم بامداد الی صبح صحبت کنم با مداد
 بنالد سماور در اثنای لیل بریزد ز چشم اشک مانند مثل
 بنوشم بخوام دعای کمیل به از ولج تریاکیان بلاد
 زدود و دخان ابر حاصل کنم وز آن ابر آیات نازل کنم
 به توی دو آتش چو داخل کنم قلم گوید استاد من زنده باد
 بخندم چو گل، گه چو ابر بهار بگریم ز بد نظمی روزگار
 گهی بیقرارم کنم رعدوار گه آرام گیرم چو طفل مه‌باد
 روم بر خدا خانه من گاه-گاه کنم سجده در پیش شیخ ال‌اه
 زخم شاققاشاق بر سر بی‌گناه چو گویند از ظلم ابن زیاد
 گریبان کند پاره کبله شکور کشد آه از سینه مثل اوتور
 چو بستند بر پشت عریان شتر دو زانوی دولای زین العباد
 دلم تنگ شد دیشب از درد جان مصاحب شدم باز با روضه خوان
 دهن وا نمود، حرفهای نهان برون شد ز حلقوم آن با سواد
 فرو ریخت چون از میان لبش یمیت العطش جلد هم منکمش
 ز هول کلام خدا کرد غش زن ملا از طاق مسجد فتاد
 در این دم مرا خواب بگرفت سخت چو دیدم که، افتاد از روی تخت
 دریده بناخن گریبان و رخت زمین کرده گل اشک رب العباد
 سرش ریختم یک، دو کف آب سرد بهوش آمد آن حی قیوم و فرد
 نظر کردم و گفتم: ای نیکمرد برایم تو زحمت کشیدی زیاد
 بگفتم: نه، زحمت کشیده‌ست حق که، شمر آفریده‌ست او با نجق
 کنم کله هر سال یکبار شق دهم خون پر قیمت خرد به باد
 بگفتا که، من هم کنم آه و زار ز ترس آخوندان عالی تبار
 مبادا که، بهمن شود نامدار بیاد آوری کلمه، ارتداد

پی در پی

خوردند خلق غم روزگار پی در پی
 غم زمانه هجوم آورد بخانه‌ی دل
 ندانم آنکه کند آه و زار و صبح و مسا
 روند خلق، نه بینی مگر تو، ای ساقی
 هنوز روح و روان در تنست و خون در رگ
 اجل هنوز دهانت نبسته لب و اکن
 هنوز مرگ اسیرت نکرده، آزادی
 سمتگر است فلک، دست از ستم بردار
 تو غم مخور که، پدر مانده بی‌انیس آنجا
 هنوز مغار دماغش نخورده مورچگان
 چرا چو مرغ خزان دیده دا برنجانی؟
 بگریه کردن اگر مرده می‌شود زنده
 بگو برای چه زار بسته‌ای معجز؟
 به اختیار نرفتم سوی کلیسا من
 بدون رحم بُرد عرق خلق حق گو را^۱
 همان بهست که، نوشیم و بی خبر باشیم

نیمی‌خورند چرا با نگار پی در پی؟
 از آن خورم من از این زهرمار پی در پی
 برد چه لذت از آن آه و زار پی در پی
 بسان شام و سحر زین دیار پی در پی
 نرفته‌ایم ز دنیا بیار پی در پی
 بیوس روی دل آرای یار پی در پی
 بگو، بخند چو مرغ بهار پی در پی
 صدا زند پدرت از مزار پی در پی
 رود بدیدن او مور و مار پی در پی
 مشو کنار ز بوس و کنار پی در پی
 بنوش باده برغم هزار پی در پی
 بریز اشک بصر بر عذار پی در پی
 بری به صومعه لیل و نهار پی در پی؟
 مرا کشید بدانجا فشار پی در پی
 سهام تیر شریعتدار پی در پی
 کشیم لشگر غم را بدار پی در پی^۲

^۱ - رحمسیز حق دئیه‌نین بویونون دامارینی کسر.^۲ - شعر یالئیز نخجوانی نسخه‌سینده واریدی.

نه این خوش است، نه آن خوش است

یکی دهد به دلبری تمام عقل و هوش را
 یکی به تار و تار زن، دو چشم را، دو گوش را
 ببوسد این، ببوید آن جمال می فروش را
 گر آن دو کس مجرد است، نه این بداست، نه آن بداست

یکی به کربلا رود، یکی به مشهد رضا
 چو بازگشت بی بلا، چنانکه بود در مضا
 برای خلق غم فزا، بگشت باز ها کذا
 اسیر نفس سرکش است، نه این خوش است، نه آن خوش است.

یکی سر نماز را بریده بر جدا^۱ زده
 یکی خدنگ بی شمر به روزه خدا زده
 چه مال وقف خورده و چه سیلی بر گدا زده
 نه این بد است نه آن بد است، اگرچه هر دو مرتد است،

یکی در آتش افکند حشیش بی گناه را
 یکی به شیره می دهد قرانهای شاه را
 چو شد تمام سیم و زر، گرو نهد کلاه را
 نه این خوش است، نه آن خوش است، چو بنگ و شیره دلکش است،

یکی برفت بر مسجد چو خلق در نماز بود
 چو رفت شیخ بر رکوع، عبای شیخ را ربود
 یکی کلاه دزد را ربود و تاج سر نمود
 نه این بد است، نه آن بد است، چو هر دو دزد معبد است

یکی دو دست شیخ را ببوسد هی، ببوید هی
ولی نرسته هیچ کس ز سنگ کم عیار وی
یکی رود به تعزیه ز روی مکر همچو نی -
بنالد، هر دو جاکش است،

نه این خوش است، نه آن خوش است

یکی فروخت خانه پدر، یکی اجاره کرد
اجاره کرد خانه‌ای به جور جار چاره کرد
یکی خرید موزه‌ای، چو تنگ بود، پاره کرد
چو کفش تنگ بیهده‌ست،

نه این بد است، نه آن بد است

یکی به کعبه می‌رود هزار خرج می‌کند
گهی برای یک قران، دهن چو فرج می‌کند
یکی حساب عمرو را به زید درج می‌کند
دماغ هر دو ناقص است

نه این خوش است، نه آن خوش است

یکی چو دید امردی مزلفی، شکر لبی
دو گوش راست می‌کند ز شوق، همچو مرکبی
یکی هم آرزو کند به بر بگیرمش شبی
گناهکار امرد است،

نه این بد است، نه آن بد است.

یکی چو معجز ادعا کند که، راهرو منم
یکی هم ادعا کند که مرد بی‌خنوو منم
خدایو سیس‌بگ و شوگئی، شهنشه برو^۱ منم
هم این، هم آن در آتش است،

نه این خوش است، نه آن خوش است

^۱ - سیس‌بگ، شوگئی، برو شبسترده محله آدی‌دیلاز.

در ذمّ زمستان

این زمستان به سان شمر دغا می‌برد از قفا سر فقرا
 بارها گفته، باز می‌گویم: از پدر مئهریانتتر است خدا
 این جفا را شتابه ما بکند نه خدای، ای سلاله‌آریا
 همچو گربه به زیر کرسی رو ای که داری شکایت از سرما
 گر نداری زغال و هیزم تو صبر کن مثل سرچه و قارقا
 جان معجز به سان گرمابه گرم شد تا به برکشید عبا
 یارب، آقای نخبوانی را حفظ کن از تعدیات سما

درباره‌ی مرگ چهار کارگر در خانه یک آقا

کار می‌کرد چار تن مزدور در سرای یکی از آقایان
 ناگهان شد خراب آن خانه ماند در زیر خاک کارکنان
 بود این واقعه به ماه حمل^۱ پنجمین سال جنگ^۲ بد بنیان
 دل معجز بسوخت سر تاسر دید چون نعش آن فلک‌زدگان

^۱ - فروردین آیی.^۲ - بیرینجی دنیا حربی.

قوققولوقو

نداده غله خدا بر فقیر قوققولى قو بهین بگیر، نه نادیده گیر قوققولى قو^۱
 پسر گریخته از تنگی معاش به چین پدر برای سرانه اسیر، قوققولى قو^۲
 سرانه باز بگیرد از او پدر سوخته ولس نکرده در آن جا سفیر، قوققولى قو
 شبستری نه نصاراست، نه یهود، نه گیر ترحمی به محبت، امیر قوققولى قو!^۳

اقبال تو پاینده باد!

دیده تر، دل مضطرب از بیم بد کردارها،
 صبح می کردیم شبها را به آه و زارها
 ناگهان سردار اعظم را خدا مبعوث کرد
 دیوها از سطوتش پنهان شد اندر غارها
 تیغ سردار سپه چون از غلاف آمد برون،
 بر زمین افتاد یک-یک کله طرارها
 گوسفندان میچرد با گرگها در یک چمن
 حمدلله کنده شد دندان مردم خوارها
 معجزا برخیز و رو تهران برای تهنیت
 این دو مصراع را بخوان اندر ستایش بارها
 تا فلک در گردش استی، نیک نامت زنده باد
 عرض تو، اجلال تو، اقبال تو پاینده باد^۴

۱ و ۲ - «گور آل» سؤزونون ترجمه سی دیر. قدیم، معجز زمانی هر کسدن «باش پولو» ادلی بیر وئرگی آلاردیلار. یوخسول لار بو وئرگینی وئرہ بیلمز دیلر، خصوصیلہ محصول اولمایان ایللر. جان قورتارماق اوچون جوانلار باش گوؤتوروب غربته قاچاردیلار، لاکن دولت مأمورلاری قاچانلارین دا باش یولونو اتالاریندن آلاردی، یعنی «گور آل» عوضینه «گورمه آل» ائوردیلر.
 ۳ - دئمک ایسته بیرکی، شبسترلی لر حضرت علی نین طرفداری و اونو سئولردیلر، اونلار ارحم اولونمالی دیر.
 ۴ - شعرى آقای «اسد اقبال شېگاهی» از بردن سؤیله میش و بیر اوندان یادداشت ائتدیک. /باخ خاطیره لر/

می کهنه

می کهنه اگر قیطوو^۱ باشد ساقیا می بده که نو باشد
 پسری که نرفته بر مکتب پس قلمدان او قشوو^۲ باشد
 چای با قند لذتی دارد لیک با سبزه چون پشو^۳ باشد
 نکشم دست از گریبانش چای اگر در سر میشوو^۴ باشد
 استکانش بلور و زیر^۵ قشنگ خوش بود چای اگر پسو^۶ باشد
 زن به فرزند گفت در مطبخ: خوش بود ماست گر بینوو^۷ باشد
 گر سوار پلو شود جوجه می برد گر دو صد خینوو^۸ باشد
 چشمک کور را کند بینا گر پلو داخیل دیلوو^۹ باشد
 نان مغشوش در شبستر ما گندم خوب در زینوو^{۱۰} باشد
 گوسفندی اگر خریداری غنم خوب در بیرو^{۱۱} باشد
 تا که نگشوده راه استانبول مال تو جمله در گرو باشد
 هر که از من کند طلبکاری به فلان جای او حشوو^{۱۲} باشد
 ای که داری هزار باغ ولیم^{۱۳} فقرا از سوویوق جیدو^{۱۴} باشد
 راه رو، با زمانه، پرت نشو معجزا، مرد، راهرو باشد.

۱- قحط، قیتلیغا دوشمه، اله دوشمه مه.

۲- وسیله فلزی که بدن اسب و گاو و غیره را با آن تیمار می کنند.

۳- پیش آب، شاش.

۴- رشته کوه میشوو در شمال منطقه شبستر.

۵- ظرفی فلزی بیضوی شکل که زیر استکان و یا نعلیکی گذاشته می شود.

۶- شاید نوعی چای بوده باشد.

۷- ماستی که شیرش بیشتر از حد معمول جوشیده شده باشد. (اصطلاح محلی)

۸- غم و غصه

۹- طاقچه ای زیاد عمق و دردار که برای پنهان کردن اشیاء ساخته می شود.

۱۰- یکی از روستاهای منطقه است در اسناد دولتی "زیناب" نوشته می شود.

۱۱- یکی از محله های شبستر است.

۱۲- چوب دستی، نوعی چوب دستی.

۱۳- بسته هیزمی که از ساقه های مو باشد.

۱۴- از سرما خشکیده

زنده باد شاهنشاه^۱

فقط، قسم به حقیقت بصیر یکنفر است
 تو بس چگونگی وضع آن زمان دانی
 بغفت مست و ندانست ملک در خطر است
 به کفش خلق زدی وصله بینوا لشگر
 جهانیان همه واقف، خدیو بی خبر است
 ذلیل و خوار چو زردشت بود در ایران
 دلت بلرزد اگر گویم آنچه در نظر است
 فقیر دست ز جان شسته، رنجبر مایوس
 کسی نگفت چرا خون رنجبر هدر است؟
 وطنپرست بکنجی نشسته دلخسته
 زبان به مدح گشوده که، شاه دادگر است
 همان وطن که مطاف وطن فروشان بود
 کنون نگر که، منظم چو رشته گهر است
 که راند اهرمن جهل را ز خاک وطن؟
 فقط شهی که، بما مهربانتر از پدر است
 وطن نهاد از آن روز رو به آبادی
 براستی تو مسیحی و نام تو دگر است
 اناث از ستم دیو جهل گشت رها
 جلالتی که، تو داری، از آن بلندتر است
 دعای خیر تو فرض است بر اناث و ذکور
 که از مهابت وی شر و فتنه در حذر است
 بگو بصوت بلند: زنده باد شاهنشاه!!!

اگرچه خلق در این خاک پاک بیشمار است
 اگر حکایت قاجار یک به یک خوانی
 بخورد صبح و مسا تاجدار ایرانی
 نشان شه به کله می نشست در معبر
 عجبر آنکه از آن هرج و مرج شرم آور
 کسی که دم ز تجدد زدی در آن دوران
 هر آنکه حرف حق گفت، مرد در زندان
 وزیر کرده در انبار غله را محبوس
 گرسنه مانده و جان داد صد هزار نفوس
 ز ترس رهزن و طرار راهها بسته
 وطن فروش همه پیش شاه بنشسته
 همان وطن، همان ایرانکه، جای دزدان بود
 همان وطن که، چو درویشها پریشان بود
 که کند بیخ ستم، کرد راهها را امن؟
 که داد نظم به لشگر که، شد دلت روشن؟
 شنهشها! تو قدم چون به تخت بنهادی
 تو جان بقالب افسرده وطن دادی
 فقط در عهد تو رونق گرفت مدرسه‌ها
 هر آنچه گفت شود در علو تو شاهها
 زبان بمدح تو گویاست در لیال و سحر
 فدای قبضه‌ی شمشیرت ای خدیو غیور
 بس است معجز از این راه رو بسوی الاه

^۱ - شعر یالیز نخجوانی نسخه سینه وار دیر.

مژده^۱

مژده! مژده! ای هوا خواه وطن	سوی ما آمد دگر ماه وطن
اینک، اینک آن امیر نامدار	سر همی بازید در راه وطن
چهل ویران شد ز تیر تیز او	ریخت تیغش خون گمراه وطن
ملت ایران بباسود از جفا	لطف او چون گنت همراه وطن
گلشن محمود شد آباد از او ^۲	احسن، احسن ای دل آگاه او
شان تو بالاتر است از وصف من	کی کند وصف تو مداح وطن
من چه گویم وصف آن عالی جناب	وصف می فرمایدش شاه وطن
برگزیده همچو تو سردارها	زنده بادا شاه جم جاه وطن
شوکت و اقبال تو پاینده باد	تا جهان باقیست نامت زنده باد.

مال عجم

مال عجم است عید نوروز	مال کییه این آخر چرشنبه؟ ^۳
مال عجم است اگر، چرا پس	در تهران حلوا نمیخورد کس؟
مال کییه این نخود، شاهانی؟	بنویس به من اگر تو دانی
آنکس که به کیسه زر ندارد	از یثددی لوین خبر ندارد ^۴

^۱ - رضا شاهین سلطنتین اولئرینده «سردار ظفرالدوله» شیخ محمودون قبرینی زیارت اتمک اوچون شبستره گلمیشدی. معجز بو شعر ی اونون گلمه سی مناسبتیله یازمیشدیر.

^۲ - شیخ محمودون مقبره سینین بیر نچه اوتاغی و گولو گوواهل ی باغچاسی واردیر، اونلارا شبستر اهالیسی داخیلینده «گلشن» دئیرلر.

^۳ - شعر یالنیز نخجوانی نسخه سینده واردیر

^۴ - یثددی لوین یعنی چرشنبه یتمیشی.

معما!

حاجییا جانوری دیدم من در ایران
 پشتش از تونج، سر و سینه و دست از سنگ است
 میخورد چای و پلو مثل بنی نوع بشر
 پا دو تا، دست دو تا، هم چو شما یکرنگ است
 دم و منقار و پر بال ندارد هرگز
 چو کلنگ است^۱، چو سارنگ^۲، چو شب آهنگ^۳ است
 می‌پرد بی پر و دم، طی کند در آنی-
 مثل بالون اگر راه دو صد فرسنگ است
 گر چه او بی خبر از روی زمین است، اما-
 عرش را دیده سه صد بار، بسی زیرنگ است
 داد و بیداد کند، لطمه زند بر سر و رو
 سر بزانو بنهد صبح و مساء، دلتنگ است
 بکشد تیغ به افرنج، نجنگد با روس
 با سر و سینه و زانوی خودش در جنگ است
 هر کس این طرفه معمای مرا حل کند
 هوش او تیزتر از ناطقه‌ی هوشنگ است
 گر کسی پرسد کاین طرفه معما از کیست؟
 گو به پرسنده که، از معجز خوش آهنگ است^۴

تاریخ: تیرماه ۱۳۰۳

^۱ - دورنا.

^۲ - کیچیک، گوزل سسلی، قارا رنگلی بیر قوش.

^۳ - بورادا سحر اوخویان قوش، بولبول.

^۴ - شعر فقط نخجوانی نسخه‌سینده واردیر.

نوحە

ای فرزند دل‌بند من، بهر خدا دیده وا کن
 در انتظار است پدرت، یکدم نظر به لیلا کن
 بهر خدا دیده وا کن
 یکدم نظر به لیلی کن
 سوز دلم زخم سرت، وین پاره-پاره پیکرت
 ایوای بمیرد مادرست، بهر خدا دیده وا کن
 یکدم نظر به لیلی کن
 دارم گله از موی تو، پوشیده آن مه روی تو
 رنجیده‌ام از خوی تو، بهر خدا دیده وا کن
 یکدم نظر به لیلی کن
 زلف تو تر با خون شده، هوش از سرم بیرون شده
 لیلائی تو مجنون شده، بهر خدا دیده وا کن
 یکدم نظر به لیلی کن^۱

محرم آمد!

محرم آمد و یک حمله بر تجارت کرد
 سبیل و ریش سیاه و کبود و سرخ جال
 حکایتی عجیبی دارم و تو دهم بشنو
 در اصفهان نود ساله بیش مردی بود
 سیاه نمود محاسن برنگ و زنگ و حنا
 عروس در مه ذیحجه اتفاق افتاد
 حنا و رنگ پس از دهه مه ماتم
 زروی حيله و تذویر پرده چون برداشت
 چه گفت؟ گفت شکایت من از خدا دارم
 رسید ماه محرم بنا گه، ای معجز

حنا و رنگ چهل روز استراحت کرد
 برنگ ذاتی خود هر دو باز عودت کرد
 که دوش مرد ظریفی بمن حکایت کرد
 زن عجوزه او از جهان چو رحلت کرد
 بدختری چو قمر پاره خانه خلوت کرد
 محرم آمد و دیندار ترک زینت کرد
 ز ریش مرد کهن سال رفع زحمت کرد
 عروس تازه ز داماد پیر نفرت کرد
 که، رنگ حرام، قشنگی چو من حالات کرد
 خیام رنگ و حنا را چو شمر غارت کرد^۱

تاریخ: تیرماه ۱۳۰۳

^۱ - شعر یالتیز نخجونی نسخه سینه واردریر.

بر جهنم رو!

به بند تیغ به میدان چو ابن ملجم رو
 بزن بسینه دوتا نعل اسب و میخی چند
 ایا خرا^۱ تو کجا و بهشت عدن کجا
 مریض کن تن خود را بضربت زنجیر
 بخنده لب مگشا، چین بر جبین افکن
 بریز خلط ز بینی، بپاش اشک ز چشم
 هر آنچه واعظ ملحد بگویدت بپذیر
 نصیحتی کنمت گوش کن، بهانه مگیر
 بیا بخانه‌ی معجز، مرو بخانه‌ی جهل
 نگار من! تو چرا میکنی پریشان زلف؟
 ترا که گفت نخند و مرو بمجلس عیش؟
 خوشست نغمه‌ی قانون و عود و تار و کمان
 چه، مرده زنده نباشد بناله و شیون

ببر قفا و کفن پوش و بر جهنم رو
 بکن چو نره‌خر عرعر بگور "دوردم" رو^۱
 بسوی هاویه با ابن سعد با هم رو
 بنوش زهر اجل از پی محرم رو
 به قعر بحر عدم با سفینه غم رو
 بحشرگه مع مندیله پر ز بغلم رو
 ببوس خایه آن پاک، پس ز عالم رو^۲
 نه بیش بوذر و سلمان، نه پیش ادهم رو
 گرت فشار بود، لا محاله کم کم رو
 بنوش می به تماشای زلف پرچم رو
 بهر کجا که، روی با دو چشم پر نم رو
 بیاد مجلس ما، نی به بزم ماتم رو
 بگو، بخند، بده بوسه‌ای ز گلغم^۳ رو

تاریخ: تیرماه ۱۳۰۳^۴

۱ - به سوی جهنم چهار نعل بتاز!

۲ - میرزا کاظمیه اشاره‌دیر.

۳ - گول اغیزدان.

۴ - شعر یالتیز نخجوانی نسخه‌سینده واردیر.

در فصل بهار

در فصل بهار اگر میسر باشد
 با دلبر کی قشنگ و شوخ و شنگی
 خود کوچک و دست کوچک و پا کوچک
 به به چه خوش است دانه‌ای خالی هم
 یک دست به دست باده، دست دیگر
 باشیم من و پیاله و دلبر مست
 ای روزه بساط خود از اینجا برچین
 از ظلم حذر کنید و راضی نشوید
 در ناله مظلوم اثری می‌بینم.
 آزار و جفا بد است و رحم و انصاف-
 ای روزه مستبد، آخر رحمی
 یاران، در این باره چه باید کردن؟
 این قلعه ایفل است نه ماه روزه
 شیطان برود به خانه دینداران
 افطار و سحور هر دو زر می‌خواهد
 ای آنکه دو صد نعمت الوان داری
 یاد آر ز بنندگان بی‌چیز خدای
 ای آنکه تو دم زنی ز حبّ حیدر
 نزدیک غروب روزه دار بی‌چیز
 یاد آر به وقت خوردن از مسکینان

آن به کی همیشه می به ساغر باشد
 لب بر لب و دم به دم برابر باشد
 من یار چنین می‌طلبم، گر باشد
 بر طرف زرخندان زمره باشد.
 بر گردن شاعر شبستر باشد
 آن چیست از این سه مست خوشتر باشد؟
 این کهنه حصیر پیش منبر باشد.
 از روی شما کسی مکدر باشد
 کو خانه برانداز و ستمگر باشد
 خوب است اگر در دل - کافر باشد
 هر روز تنم ضعیف و لاغر باشد
 از شدت جوع، گوش من کر باشد
 تا بر سر آن رسیم، محشر باشد
 دزدان به آن خانه که بی در باشد
 ای وای بر آن کسی که بی زر باشد.
 در شهر بسی فقیر و مضطر باشد
 آن وقت که سیخها به مجمر باشد
 بایست تو را صفات حیدر باشد
 کم حوصله از نکیر و منکر باشد
 آن وقت که لقمه در دهن تر باشد.

دستور رمضان

روز نیت بمـاه روز صیام	ترک نادانی و خیریت کن
اگر نداری هنر چو مسکینان	دست و پایش ببوس و بیعت کن
خور را واگذار با معجز	تو در این چند روزه عشرت کن
خواهش نفس را بدست آور	واعظ عقل را خجالت کن
روز را شب بکن، دراز بکش	فقط اندر شب استراحت کن
خیز وقت طلوع چایی خور	بعد خوردن نظر به ساعت کن
رو بیازار، وقت چاشت بیا	در سر سفره رفع حاجت کن
خانه گر مادر و پدر داری	یا بکش هر دو یا اطلاعات کن
یک، دو سیگار در مبال بکش	رفع دلتنگی و کسالت کن
روزه خوردن نه کار آسان ست	پیش فرزند و زن سیاحت کن
با زر و زور ممکن است اگر	تا به شوال خانه خلوت کن
آخرین چاره حیلـه و مکر است	یک شب از چای و نان فراغت کن
وقت افطار گو: ندارم میل	از تب و درد سر شکایت کن
چون بگویند: خیز، ساعت هشت	سر بجنبان، نگو، اشارت کن
روزه را خور، دلی بدست آور	توشه‌ای هم پی قیامت کن
چشم بگشا چو عاقلان جهان	دستگیری ز بی بضاعت کن
جان دهد ناخوشان اهل وطن	بی دوا و غذا، نظارت کن
خانه‌ای از برای بیماران	رحم کن حاجیـا، عمارت کن
دل بیچارگان مقام خداست	کعبه اینست، رو زیارت کن

تاریخ: ۱۳۰۸ شمسی

امروز روز محشر است!

یاران بدشت - کربلا امروز روز محشر است
آمد زمین بر زلزله دنیا جهان دیگر است
امروز روز محشر است

چون دید ابوالفضل از عطش اطفال حیدر کرده غش
افتاد آتش بر دلش گفتا که، خاکم بر سر است
امروز روز محشر است

مشکی بدوش افکند زود حیدر صفت جنگی نمود
پر کرد مشک، اما چه سود باخون بازویش تر است
امروز روز محشر است

آبی برای تشنگان تحصیل کرد آن مهربان
حیفا که آب مشکشان قسمت به جای دیگر است
امروز روز محشر است

در نیزه‌ها اینک سران آغشته خون بی سران
گیسو پریشان خواهران از ظلم قوم کافر است
امروز روز محشر است

امروز اطفال نبی اندر فغان و در همی
خلق علی اصغر همی آماج تیر لشگر است
امروز روز محشر است

امروز عروس اندر تعب در دست اشرار عرب
چون قاسم خشکیده لب سیراب تیر و خنجر است
امروز روز محشر است

روزه

یعنی نه به غفلت و جهالت خوردم
 از اول ماه، تا نهایت خوردم
 عییم نکن از پی کسالت خوردم
 برداشته و به نام ملت خوردم
 لرزید تنم تکان بدهشت خوردم
 یک لقمه برای کسب قوت خوردم
 پنهان ز خلق بی مروت خوردم
 چون مال وصیتش بلذت خوردم
 هر روز، روزه پنج ساعت خوردم
 یک خرده شراب، باکمی ات خوردم
 زن داد بمن، به صد مصیبت خوردم
 لیکن فدوی به روز نیت خوردم
 خوردم، ولی با هزار خجلت خوردم
 بیدار شدم، قسم به عصمت خوردم
 یک کاسه حدیث پر عبارت خوردم
 من و اعظ اگرچه خیلی رشوت خوردم
 تا قطره آخرش به راحت خوردم
 دادم به پلو، در این ولایت خوردم
 من مال تو، یا مال امانت خوردم؟
 من روزه خود را به عداوت خوردم

من روزه خود را به فراست خوردم
 یک روز و دو روز مشکلم حل نکرد
 در خلق کسالت عظیمی دیدم
 هر وقت که باده‌ای بدست آوردم
 از بهر نماز و چون بپا ایستادم
 پس ضعف قوا وضوی من داد بباد
 داننده رازها غفور است و رحیم
 دستار ز سر، عبا ز دوش افکنده
 کافیهست به خلق یازده ساعت صوم
 من صوم خدای را نخوردم بالله
 در وقت- سحور یک عدد نان سیاه
 مردم بخورند روزه خود، آخر ماه
 در پیش زن و بچه قدح پر کردم
 در واقعه خواب هولناکی دیدم
 چون ظهر رسید زود رفتم مسجد
 می گفت: به آواز بلند ای مردم!
 اموات که وقف کرده بودند مباح
 من مال حلال را نبردم بر گور
 از بنده بگوئید به معجز بی درد
 چون جوجه پلو به حاجیان داد خدا

رباعیات

یک دسته خر بخلق بابی گویند	اما بخران ابو ترابی گویند
بابی که همه حرف حسابی گویند	به ساده دلان خلق یابی گویند
ای آنکه ز دزد و محتکر بی باکی	از عرض سلام ما چرا غمناکی؟
بحث تو همیشه، صحبت تو همه وقت	از ریش و سر است، تو مگر دلاکی؟
بنده نه ز نحویان سپاهی دارم	درسر نه خیال پادشاهی دارم
می گویم: چون عمر ریاست طلبی	اینست فقط اگر گناهی دارم ^۱
این جای، خدا نکرده، گر آید کُرد	از ریش دراز تو نمیترسد کُرد
نحوی نرود بجنگ، گیرم که، برفت	نتواند صد هزار، او با صد کرد!
آن مال امام، مال پیغمبر بود	در عهد نبی موجب لشکر بود
تو پول سپاه را به طلاب دهی	البته پیمبر از تو داناتر بود
مانند خروس می ربائی دانه	هر روز زنی بیآوری بر خانه
تکثیر نفوس بود مقصود نبی	مقصود تو لهُو و لعب و افسانه ^۲
رخسار زنان چو زعفران می بینی	بی پرده . . . دختران می بینی
هر روز یکی ز دوستداران علی	جان می دهد از برای نان می بینی
گویند ز غیب می رسد قسمت تو ^۳	زحمت ندهد به هیچ کس نعمت تو
صدقست بلی! نوکر آغا هر شب ^۴	یک خوانچه پیلو بیآورد خدمت تو

^۱ - مخاطب میرزا کاظم معاصر معجز است.

^۲ - میرزا کاظم چندین زن گرفته بود و خدامه خود را نیز صیغه کرده و بعد به یکی از مریدان دهاتی خود عقد کرده بود.

^۳ - میرزا کاظم حدود سال ۱۲۹۸ شمسی از نجف مراجعت نمود. در اوایل با سیاست و تهدید متمول مشهور حاجی میرزا آقا طیبی را بسلك مریدان خود در آورده و با او به مکه رفت.

مملو شېستەر شده از سبز و سفید از علم شما برای ما منفعتی	آنها همه علامه و تو شیخ مفید ^۱ - حاصل نشود، قسم به قرآن مجید!
علمی که مفید حال صاحب دین است در مذهب ما مجتهد علم فقط	آن علم نه علم معدن و ماشین است دانستن مخرج ولا الضالین است.
ای آنکه، تو محتاج به چای و شکری گوئی نجس است اهل انجیل و زبور	از علم چغندر هله تو بی خبری چای و شکرش خری خوری، یا نخوری؟
کم گوی ز بول و غایط و حیض و نفاس مشغول فروعات شدی شام و سحر	کم شوی به آب تازه این کهنه پلاس از دست برفت ریشه‌ی اصل و اساس
منقار غراب مدتی طاهر شد افسوس که آن مرغ مسلمان آخر	چندی نگذشت عیب آن ظاهر شد انکار نمود حق را، کافر شد
بایست که پر بها شود نرخ کفن تحصیل لسان روس و افرنج حرام	یعنی که کفن نباشد از مال وطن دانستن مذهب بهائی قدغن
انگشتر شیخ از عقیق یمن است آجیده و گیوه گرچه مال وطن است	مخصوص مقدسان نازک بدن است صد حیف که کفش پای لوطی من است
یک شیشه شراب در گرفته است بدست من مطلعم بر سر این کار، ولی	می‌پاشد بر لباس هر تازه پرست مقصود ورا نداند آنکس که خر است
دندان طلا چو نصب کردن بدهن گفتم تو برو پند بده بر دگران	ملای خدا گفت حرامست، بکن افسانه مگو به من، عبث حرف نزن

دندان طلا برای حفظ بدنست یک جو ندهد کسی بدنجان طلا	تو ظن نبری که بهر زینت زدن است دندان خداداد اگر در دهن است
دندان طلا برای حفظ بدنست یک جو ندهد کسی به دندان طلا	تو ظن نبری که بهر زینت زدن است دندان خداداد اگر در دهن است
دندان به دهن چو آسیاب است بدان دل درد کند، طعام اگر نفخ کند	گر آن نبود، هضم خراب است بدان پس چیز مضر چون شرابست بدان
گویند قلم بدست دختر ندهید من هم به زنان و دختران می گویم:	البته بزنی کتاب و دفتر ندهید کوشید به علم و گوش بر خر ندهید
گر بوی هنر بکام نسوان نرسد ای بی خبر از فواید علم و هنر	مردان هنرمند در ایران نرسد از علم و هنر ضرر به انسان نرسد
از مادر علم عاقل انسان زاید ای وای به آن دلی که خالیست ز علم	از مادر جهل دیو و شیطان زاید وین دل همه روزه آن و افغان زاید
هر روز تو ناله می کنی مثل لوند عمرت بسر آمد و تو کی خنده کنی	در ناله چه حسن باشد، ای مرد هپند؟ از روزن دیده اشک رییزی تا چند؟!
آیا چه شده که نوحه چون نوح کنی عاقل سر و سینه ی عدو خورد کند	چون طفل بگریه روی مکروه کنی سر خود شکنی تو، سینه مجروح کنی
سر خود مشکن تو، سینه مجروح مکن چون نوح سفینه ای بدریا انداز	چون طفل بگریه روی مکروه مکن در ساحل بحر نوحه چون نوح مکن

کم ناله کن ای مقدس خانه خراب بنگر به مهاجرین مظلوم وطن	برخیز و برو دمی به میدان براب ^۱ عریان و گرسنه خفته در روی تراب
هر سال دو صد سکینه در گور کنی وین طرفه که صبح و شام صد شور کنی	وان گرسنگان حواله بر مور کنی از بهر سکینه سینه رنجور کنی ^۲
خود را به عبث رنجه مکن چون شاعر بر خیز و به آنچه گفته‌ام گوش بده	زین پیشه چه سود مر ترا ای ذاکر؟ صد نوحه گر از گرسنگی مرد آخر
ای یار دلم ز غصه آزاد بکن شب تا به سحر چو بوم فریاد مزین	از حال بگو، ز رفته کم یاد بکن چون مرغ سحر بخوان، دلی شاد بکن
می‌گویم اگر اهل وطن بیدار است افسوس که ملت عجم اندر خواب	در زیر زمین منافع بسیار است مشغول به حمزه‌نامه و مختار است ^۳
یکدم بجهان نظر کن ای ریش پرست از مذهب من مپرس و از غسل مگو	اطریش پرست شو، نه درویش پرست من بوالبشرم، خر است هر کیش پرست ^۴
دانی که چرا عجم، ز پا افتاده؟ هند و عرب هم به حال ما افتاده؟	ترکان شجاع بر بلا افتاده؟ ز اسلام ز یکدگر جدا افتاده
سنی به طرفدار علی گفت یزید ملا به عجم گفت بزن، خواجه به ترک ^۵	شیعه به محبان عمر گفت پلید تا کار مسلمان بدین پایه رسید

^۱ - براب (بیرو) یکی از محلات شبستر بود که در آنجا میدانی بزرگ برای هفته بازار بود.

^۲ - در رباعی سکینه نخستین اسم عام زن ولی دومی همان سکینه عضو خانواده‌ی امام حسین می‌باشد.

^۳ - منظور اسارت در دست اوهام و خرافات می‌باشد.

^۴ - منظور من انسانم و دین پرست نیستم.

^۵ - در ترکیه رهبران مذهب سنی را «خوجا» می‌گویند.

در خانه‌ی حق شد آنچه بر ملت شد بر نکیت ما معبد ما علت شد
صد شکر خدای را که گفتیم آخر از گفتن حرف حق دلم راحت شد

ای دوست نه جنم و نه شیطانم من از بنده متوس هیج، انسانم من
پنهان شده‌ام ز ترس تکفیر اینجا در زیر زمین جریده می‌خوانم من

رباعی

دنیا طلبی به جانب هند گذر عقبی طلبی به کربلا ساز سفر
خواهی که نه دنیا و نه عقبی باشد ز نهار ز چوسترت مرو جای دیگر^۱

قطعه

کلاه پهلوی‌ام در قفا^۲ چو دید فقیه فقال: قد کفر من تشبه به ایبه^۳
اگر تو مومن پاکی و خیر خواه وطن سرد کلاه تو باشد به کله‌ی قند شبیه

xxxx

دو معما

در سر کوه دیدم عطاری در دکان داشت مشک بسیاری
مشک را می‌فروخت او مفتی نام او بود، سه حرف بی‌نقطه^۴

حرفی ز می عوض کن، بنگر به سوی صحرا
چون ماه می‌درخشد هر روز روی صحرا^۵

xxxxx

معمای دیگر

اداره‌ایست به ایران اگر به عکس بخوانی لذیذ میوه شود، میل کن به آسانی^۶

xxx

^۱ - رباعی. روشن شدن / ص ۲۵۴ / کؤچورولموشدور.

^۲ - تورکجه قفا = قافا: باش

^۳ - صدر اسلامدا علی (ع) نین علییهینه اولان «ابن ایبهه» اشاره‌دیر.

^۴ - آهو.

^۵ - ماه دی

^۶ - گرمک

جواب معجز به باجناق خود

آمد چو پیام دوستان از شهرود	إز آمدنش چنان شدم من خوشنود
بوسیدم صد هزار بار آن نامه	صد شکر به درگاه تو، ای رب ودود
کردی تو خلاص چون دل معجز را	از منگنه جفای این جنس عنود ^۱

^۱ - محمد رضا مؤدبین خاطیره لریندن، شاعیرین منظورو میرزا کاظم دیر.

چاغداش شاعرلرین معجزه یازدیقلاری شعرلردن

چند بیت از منظومه بلند در ذکر مفاخر ادب و ...

اوستاد سید محمدحسین شهریار

تجدد ادبی شد به (آذری) آغاز
نفوذش از ره ترکیه بود و از قفقاز
نخست شاعر نو «معجز شبستر» ماست
که از نوابغ عصر و بزرگ راهنماست
بفکر نو پس از این تخم آذری کو کاشت
به پارسی قدم تازه «دهخدا» برداشت

معجزین روحونا اتحاف:

علی آقا واحد

خلقیمی چین ایکینجی صابیریمیز،
 یوردومون بیر سئویملی شاعیر یسن
 هر سؤزون جانلی بیر موباریز ایدی
 باغلی قوش تک اؤز آشیانیندا
 سینهن هر بیر بلایه اولدو هدف
 دؤزدون هر بیر ساغالمایان درده
 غربت ائلرده محو اولوب گتتدین
 قلبینی آغلاداردی مین فریاد
 قانلی شمشیر الینده جلادین؟
 چهره لردن یاغیردی درد و الم
 مکتبین، صنعتین چکهیدی آدین
 گنچه جکدی حیاتسی محبسه
 دوغما دیلده یازایدی بیر اثری
 وئره جکدی اونا دوزولمز عذاب
 یاشاسینلار قادینلار آزاده
 یوردونون، خلقینین اوجالدار آدین
 سنی قورخوتمادی زهرلی حیات
 دوشمنه سؤیله دین اوره ک سؤزونو
 دؤنمه دین ائتدیگین موباریزه دن
 داها دا خلقیوه یاخینلاشدین
 ائل، وطن، مقصدینجه داوارانا جاق
 یئنه ده گول - چیچک زامانی گلیر
 یئنه ده گول کیمی گولر بو وطن
 یئرده قویمازلار ایسته دیکلریوی
 یاشاییش خلق ایچین فراهم دیر
 صنعته، علمه وار بؤیوک قیمت

معجز، ای آدلی - سانلی شاعیریمیز،
 اگر اؤلسن ده سن، یئنه دیری سن
 قلمین صابرانه معجز ایدی
 سنی اینجیتدیلر زامانیندا
 وطن عشقیله عؤمرون اولدو تلف
 کئچمه دی خوش گونون شبسترده
 وطنی وار سبب کی ترک ائتدین
 خلقه ظلم ائیلهدیکجه ایستیداد
 نئجه تأثیر ائدردی فریادین
 نه دیل آزاد ایدی، نه سوز، نه قلم
 هانسی جور ائلی قیز، اوغول و قادین
 بو هنر گر اولایدی بیر کسده
 اؤلکه ده یوخدو بیر کسین هنری
 ائشیدیب آنلاسایدی گر ارباب
 بیر ده آرزین بو اییدی دونیاده
 علم ایله اولسا گر ضیالی قادین
 گئری قویدوقجا خلقی موهومات
 یئنه جور اتله توپلادین اؤزونو
 قلمین الله، دیلده شووق - وطن
 قهرمانلیقلا درده قاتلاشدین
 زحمتین سانما بی ثمر قالا جاق
 غم یئمه بولبولون فغانی گلیر
 یئنه ده لاله زار اولور بو چمن
 ائل بیلیر خئیرینه دئدی کلریوی
 ایندی عالم بیر اؤز گه عالم دیر
 دانیشیر اؤز دیلینده هر ملت

هر كسه سۆز، قلم، دىل آزاددير
 اۆلكهنى خلق اۆزو اداره ائـدـير
 خلقه مين فيتنه، مين فساد يارادان
 ازميشيك موفته خور يالانچى لارى
 جان آتير ائل شرفلى هر ايش ايچين
 گۆيلرين قلوبينه يول آچدى بشر
 خلقيميز صولحون آرخاسينجا گئدير
 گۆل لرين وار نه گيزلى نقطه لرى
 بيز حياتى دريندن اؤيـرـنـيرـيك
 چتين ايشدير، دئييل بو ايش آسان
 صولحون هر ميلتين خيلاصكارى دير
 عربستاندا خوش ياشايش ايچين -
 مدنى گؤسترن اؤزون عصره
 صولح ايله آغ گون ايسته ين قارالار
 قيرديرير گونده خلقى ميليونلار
 توره دير هر مكاندا بربادلىق
 ائو ييخيب قانلى حربدن غئيرى
 خانمانلار داغيدير حـدـتـاـيله
 بو مو قانون؟ بودورمو اونسيّت؟
 اؤز گه لر ايشله دير اونو حربه
 لئيك بيز تاپميشيق گؤزل تدبير،
 آذر ائولادينا هميشه عزيز
 بو ايشه سؤيله مزدين احسن سن
 صولح عالمده قورتولوش يولودور
 صولح ايله يوكسيلر بو ائل، بو وطن
 ياشاسين صولحه سس وئرن كسلر
 سن ده صولح ايسته ييردين، اى معجز!
 گر دؤيونسه يدى ايندى پاك اوره يين

اؤز ديلين بيلمه مكيلىك ايراددير
 صولحون، آزادليغين يوليله گئدير
 اوغرو، آيرى چيخيب بوتون سيرادان
 قووموشوق درويشى، ايلانچى لارى
 صلح ايچين، او گؤزل ياشايش ايچين
 باش آيير يئرلره بوتون گۆلر
 بو طبيعتله بير موباريزه دير
 بيرتير اينسان گوجو او پرده لرى
 يارانير قوومه ميزله مين يئنى ليك
 گۆل لرين ذيروه سين يارير اينسان
 بوتون عالم اونون طرفدارى دير
 چارپيشير صولحه دوغرو هينديله چين
 وحشى ليكله قان اوددورور ميصره
 پارتلايير باشلاريندا قومپارالار
 بو يانير اۆلكه لر قـيـزـيـل قانلار
 وئير ائوملا خلقه آزادلىق
 آغ ائوه ائومون نه دير خئيرى؟
 قيـرـير اينسانلارى فلاكت ايله
 بونا انسانلىق ائيله بير نيفرت
 انديرير كاينياتا مين ضربه
 صولح اوچون اۆلكه ايستيفاده ائدير
 اۆلمه ين اينسان، اى بؤيوك معجز!
 نئجه كى، خلقلر دئير قـلـبـا؟
 صولح خلقين بو كولمه ين قولودور
 صولحو يالئيز بيزيك اوره كله سئون؟
 ياشاسين صولحه جان وئرن سسلر
 بو سببدن ده خلقه اولدون عزيز
 سؤيله يردين بيز ايله بير گه يقين:

- آتومو قطعی ائیلەیک قـاداغـان
 جدی گۆرمک گرگ بو موشگول ایشی
 سونا وارسین سویوق موحاریبه لر
 یاشایایدی برابر اینسانلار
 معجزا! بیل یقین کی، تخته چیخار
 گونشه اوز قویوبدو قافیله میز
 قارشیمیزدا گولور گۆزل گله جک
 ائل اوجالیدیجا یوکسلرسن سن
 بیزی روحون دا سئیر ائدر، آنجاق

بیر داها اولماسین سیلاح یارادان
 صولحون هر یاندا پارلا سین گونشی
 بیر زامان بلکه دینجه لیدی بشر
 آخماییدی بو بی سبب قانلار
 ائل الیه بو آرزولار نه کی وار
 چاتیریق آل گونشلی ساحیله بیز
 داها دا اولکه میز چیچکلنه جک
 سنی خاطیرلایار بو ائل، بو وطن
 سنی بیر آن بو خلق اونوتمایاجاق

شبسترده

ن. نیکنام

مِرام - پاکینه قوربان سئویملی شاعیریمز
ایتیرسه جیسمینی تورپاق ایتیرمیریک سنی بیز .
مزارین ایچره سن آسوده یاتگیلان معجز
سنین کیمی باخیرق سئودیگین نیگارینا بیز

زاواللی میلت ایچون قالما قبرده نیگران
گنچبیدی سن گورن ایام، یئتیدی خوش دؤوران
کؤنولده یوکسهلر ایندی محبتین هر آن
بو گون زیارت ایچون گلیمیشیک دیارینا بیز

ایشیقلی گوؤهریدین اولکده عیان او زمان
تاپیلمادی سنه صراف - قردان او زمان
دئدین حیات - بشردن وئرینجه جان او زمان
جهاندا فخر اندریک بیل که افتخارینا بیز

دؤزوب مشقته حقدن چئویرمه دین اوزونو
شهامتیه دئدین سن اولونجه حق سؤزونو
نقدر ووردولا طعنه ایتیرمه دین اؤزونو
وورولموشوق اودور ایندی سنین شوعارینا بیز

او عصرین حاکیمینین باخمادین اسارتینه
دؤزوب، داوام گتیردین آجی عتابینه
چالیشدین عؤمرونو سن میلتین سعادتینه
قیزل چیچک اکریک قبرینین کنارینا بیز

باخندا يوردونا هر دم گليردين افغانه
 غم زمانيله كۈنلون دولوردو آل قانه
 صداقتيله چاغيردين بو خلقى عيرفانه
 اويانديق آخىرى حدسىز او آه و زاريننا بيز

مرامين ائيله دى آزاد خلقى ذيلتدن
 قوتاردى ميلتيني دؤوره جهالتدن
 خيلاص اولوب وطنين محنت - اسارتدن
 دور ايندى چاتميشيق حرّيتين باهارينا بيز

فراموش اولمايا جاقدير سنين آدين بير آن
 اثرلرين ديرى دير تا نه قدر واردى جهان
 حقيقتين اولوب عالمده گون ميثالى عيان
 سو وئرميشك سن اكن باغ و لاله زاريننا بيز

ستمگرين ستميندن وطن اولوب آزاد
 نه ايندى واردير اسارت، نه قئيد - ايستبيداد
 بو قلبيميز كيمي روحون جهاندا اولسون شاد
 زيارته گلريک بيل يقين مزارينا بيز

معجزین روحونا

«حسن صحاف»

ای شاعیر - شیرین زبان وی فخر - آذربایجان
 شهپاز - اوج - عشقسن ای معجز - خلد آشیان
 اسم - شریفندیر علی، معجز تخلصدور سنه
 اولماز داها بیر کیمسهیه بوندان گؤزل نام و نشان
 نور - کلامین عالمی توتمودشو سرتاسر سنین
 ماه - منور تک سؤزون اولمودشو عالمده عیان
 سندن تاپیدیر دهرده رونق فصاحت گولشنی
 سرشار طبعیندر آخیب دونیاده چون آب - روان
 حکمتدی یکسر سؤزلرین، ذوق اهلین، اوستادسن
 هر یئرده وار بزم ادب، اشعارین ائیلیب گولسیتان
 واحسرتا گئتدین اؤزون، کسبدین جهانندان اولفتین
 اولدون ایشیقی گون کیمی ابر - تراب ایچره نهان
 هر چند هیجرانین سنین آلمیش کؤنوللردن قرار
 زهر - فراقین لاله تک احبابین ائیلیب باغری قان
 لاکین بیزی آرام ائدن شهلا کلامیندیر بو گون
 قالمیش ویجودوندان سنین بیر یادیگار - جاودان
 عشاقی عشقین جذبه سی چکدی مقدس یوردونا
 سن ده گوزون آچ، لطف قیل بیر خواب - راحتدن اویمان
 دور بیر آیاغا گور نئجه شانلی وطن یولداشلارین -
 شوریده بولبولر کیمی هیجرینده ائیلیرلر فغان
 سانما وطنده معجزا یوخدور سنین قدرین بیلن
 یوز مین لریله صیدقیله وار اولکه میزده قدردان
 دونیا نه قدر وار یقین دوشمز بو دیللردن آدین
 سن زنده جاویدسن، هر لحظه، هر گون، هر زمان
 بو شانلی تورپاقدان سنین گرچه دوشوب قبرین کنار
 دائم گزر روحون قوشو باغ - بهیشتی شادمان
 مین شوقیله گلدیگ بو گون اتدیک زیارت یوردونو
 روحون همیشه شاد اولای معجز - شیرین زبان

«علی فطرت»

ای وئرن قلبیمه صفا معجز
سنی گورمک ایچون گلیب بیر باخ
وصلینه بیز یئتیشمه دیک یوز حئیف
دیری دیر هر زمان سنین نامین
ایندی جنتده طایر - روحون
گول ایدین گولسیتانده سولدون
اوره ییم قانه دؤندی محتدن
گؤستریر شرح - حالینی اثرین
آرزو ائیلیرم اولاییدین کاش -
اوخویور روحونا سنین «فطرت»

سنده وار گون کیمی ضیاء معجز
یوردونا دوست و آشنا معجز
هیجری گوردون بیزه روا معجز
ای فنادان تاپان بقا معجز
اوچور ای معدن - وفا معجز
اودو بولبول ائدر نوا معجز
بسکه ظولم ائتدی اشقیا معجز
کی نقدری چکیب بلا معجز
بیز ایله سن ده هم صدا معجز
ایندی «یاسین» و «هل آتا» معجز

معجزین وطنینده

«هلال ناصری»

وطن - معجزه باخ، گۆر نه گولوستان اولموش
 کیم کی بو فئیضه یئتیپ، صاحب - ایمان اولموش
 معجزین شعرلرینده دوزولوب دور و گوهر
 گنج لرله دولو، هر قیمته شایان اولموش
 بیلیمیرم شعرلرینده نه لطافت وار کیم -
 بئیتی نین هر بیرری بیر چشمه حئیوان اولموش
 معجزین فیکری بیزیمچین نه قدر زنگیندیر
 جومله شاعیرلر اونون فیکرینه حئیران اولموش
 هر کلامیندا بدایع ییغیلیب، نظمه دوشوب
 خیلقتین حاللاری هر سطرده پونهان اولموش
 معجزین شعرینه باخدیقجا دئدیم عشق اولسون
 گۆرونور شعرلریندن نه سخندان اولموش
 شاعیرین گر اؤزو یوخدور، اونون اولمز یازیسی
 جومله شاعیرلره هر بئیتی بیر عونوان اولموش
 وطنی باغ - جنان تک ائله خوش گلدی بیزه
 گویا کی هر یئری بیر نقشلی ائیوان اولموش
 وصلینه چاتمادی ال، چون اونو آلمیشدی فلک
 ابدی لیک بیزه بیر دوؤره هیجران اولموش
 بو گۆزهل شاعیری یاد ائيله میشیک بوردا بو گون
 بیزه قسمت بو قدر نعمت - الوان اولموش
 شعرا مجلسی، هم ده فضلا مجلسی وار
 هره بیر رنگده گول دسته ریحان اولموش
 شاعیرانه گۆرونور شاعیر اولان محفیلر
 بو جهتن شاعر جومله غزلخوان اولموش
 شعرانین چوخو شوقيله قلم آلمیش اله
 شعرلر هر طرفه گۆر نه دور افشان اولموش

گر اولاییدی اۆزۈ بو عصرده، سۆیلردی یقین -
 خلقده جُنْبِشە باخ، گۆر نئجه دۆوران اولموش
 معجزین معجزه سیندندی بو مجلس قورولوب
 صدرده صدرنیشین گۆر نئجه خندان اولموش
 قبردن دورگیلن ای معجز - شیرین دانیشان
 گۆرگیلن دۆوره نئجه عصر - درخشان اولموش
 هر طرفدن اسهرک یئل، گتیریر مژده وصل
 گئچدی هیجران، هامی دیلدادە جانان اولموش

معجزه

مظفر درفشی

ائيله دين معجزه لر اؤز قلمينه ايجاد
 اى اولان جوور و سیتمدن اورهيى قان معجز
 حئيف اولما دی بیر لحظه سنين قلیبن شاد
 اؤز حیاتین بویو قیلدین آجی افغان معجز
 سنی دویودوقدا بو گون غمله دولور خاطیره لر
 باش وئیریر قلبده بیر اؤزگه بویوک شور و نوا
 شاعیرین دردینی یاخشی دوشونر شاعیرلر
 میلتین دردینه سن کشف ائله دین دورلو دوا
 شعريله جامعیه نین نقصینی تقریر ائله دین
 قلم آلدین اله بیر ذوقلو نقاش کیمی سن
 چوخ آجی فاجیه نى منظره تصویر ائله دین
 بو جهالتده قالان اؤلکه نین احوالینسـدن
 سن حقیقت گولونه عاشیق اولان بولبول ایدین
 اودو کی، شوره گلیب، یازدین حقیقتدن سن
 سن حقیقتده ائله رایحه لی بیر گول ایدین
 ساچیر عطرین هله ده عالی، درین سؤزلردن
 شاد اولارو چون ای آذر ائلی نین خلق سسی
 سنی حؤرمته قیلیر یاد بو گون شانلی وطن
 تاپا بیلمز سنه یول بیر دم اولوم ضایعه سی
 ئولمز آثارینیه خلقیمیز ایچره دیری سن